

श्रीहरिकृष्णायनमोनमः॥ अथश्रीगाकादशस्कंधखिख्यते॥ श्रीगोलोकधामनाअधिपतिनेशोभायम
नजेचेदमनेसरखुंछेमुखतेजेमनुंगवानेभुमिनेविषेभक्तिनेधर्मजेतेमनेपुष्टकरतागावानेब्रह्मादिकजे
तेमगोरुडिरित्येपूजानेकस्यानेपृथ्वीनेविषेरुंछेचरित्रतेजेमनुंगवानेजनजेतेमनाजन्ममरणकरता
थकाजेश्रीस्वामिनारायणावतेछेतेजेदयापेकरिनेभीनांछेनेत्रतेजेमनारावा श्रीस्वामिनारायणातेम

२

श्रीमच्छंद्निभाननशुभुवियोभक्तिहंपोषयन कारुणपाभिधमेपजंजिजनेसंसाररोगोद्दिदम गो
जोकाधिपतिःशितोस्फचरितोब्रह्मादिसंचर्चितस्तेभ्यापामिसदादायाईनयनंथीस्वामिनारायणाम्
१ श्रीकृष्णस्यसदाहृदांसुविपुंजांभक्तिसधर्मांशुभामज्ञानादिविनाशनेप्रदतरांश्रावर्तयामासयः लो
केसज्जनपंषदैस्कुसततंसंसेमपादांबुजोभर्मात्मानमहंनमामिसहजानंदाभिधंतंहरिम २

नुडंबलंरामदासनामेसाधुजेतेनिरंतरध्यानकरुछु १ अनेवजिलोकनेविषेरुंछेजानरूपीजेभ्रम
रतेमगोतेनिरंतरसेव्यांछेचरााकमलतेजेमनारावाथकाजेश्रीहरितेजेतेअज्ञानप्रादिकजेअधर्म
नोस्रातिनोविशेषपगोनाशकरवोतेनेविषेअतिशोकुशल्याविनेशुभनेधर्मसहितअतिशोमोदिने

३

मुंदादेशकाजादिकेकरिनेपराानाशनपांमेगाविजेश्रीकृष्णभगवाननिभक्तिनेनेनिरंतरजोकनेविषे
प्रवतावताहवागवाजेतेधर्मरूपीछेआत्मातेजेमनानेथीसदज्ञानंदस्वामिछेनामनेजेमनुंगवाजेते
श्रीहरितेमनेडुंजेतेनमस्कारकरुछु॥२॥अनेगोपालानंदस्वामीनामेजेयोगातेमगोकरिगाविजेटीका
तेनेप्राश्रिनेनेतेगोपालानंदस्वामिनीआज्ञापेकरिनेडुंबलंरामदासनामेजेसाधुजेतेआकादश
स्कंधनिजेभार्पटीकातेनेकरुछुतेशानेअर्थतोसाधुनेतेहरिजेतेमनिप्रसन्नतानेअर्थकरुछु॥३॥हवेद

गोपालानंदयोगिहृदीकांथित्यनदात्तया॥करोम्येकादशस्कंधभाषांसहस्रितुष्टये॥३॥वादरायणीरु
पाच॥हृत्वादेन्वपंधंरुष्मःसरामोयडुभिर्हतः भुवांःवतारयद्भारंजविष्ठंजनयनकजिम १ रामस्कंध
नेविषेकह्याजेश्रीकृष्णभगवाननांचरित्रतेथकिवाकिररुनेभागावतनुंनवमुलक्षणाविजेमुक्तिनेतुं
जेनिरुपाकारवुंतेछेमुखजेमांगुंजेश्रीकृष्णभगवाननुंपोतानाब्रह्मपुरधामप्रत्येजावारुपचरि
वतेनुगाकविशुंछेअध्यायेजेनागवोजेआकादशस्कंधतेनेविषेनिरुपाकारवानेअर्थप्राप्रथमअ
ध्यायनेविषेकृषिनोतेशापतेनेमिपेकरिनेपडुकुछनानाशनेश्रीकृष्णभगवाननेपोतानाधामनेवि

॥ भा. रा. ॥

॥ ४ ॥

विप्रनो जे शाप ते जे ते के मथा तो ह्वाते क हो ॥ ६ ॥ श्लोकः ॥ यन्निर्मातः सर्वेशापो यादृशी हि जमनम ॥ कथमेका ॥ १ ॥
 न्मना मे द्रात त्मर्व्वदस्वमे ॥ ६ ॥ अर्थः ॥ एतिस्य शापनु जे स्थूलनिमित्त तेने पुछिने मुष्पराबुं जे निमित्त तेने तथा
 परस्पर वैर नो जे प्रकार तेने पुछे जे हे हि जोल म जे छे निमित्त ते जेनुं के तां जे कारण पणा मादेने क पि जेने मरो
 शाप दि पो ह्यो यते कारण जे ते तथा ते शाप जे ते जे प्रकार नो छे ते जे तथा क छे मन ते जे मना वां जे यादव ते
 मने जे द जे परस्पर क लहने जे ते किये प्रकारिक रिने थयो ए जे प्रश्न ते मना जे सर्व उतर ते मने त म जे ते मुने क हो
 ६ ॥ श्री शुक उवाच ॥ श्लोकः ॥ विब्रह्मपुः सकल संस्तर मन्निवेशं कर्माचरन् नुविमुमंगलमाप्तकामः ॥ आस्थापथा
 मरममारा उदारकीर्तिः संहर्तुं मे छतकुलं स्थित ह्यनशेषः ॥ १० ॥ अर्थः ॥ इवे शुक देवजी जे ते भगवां न जो जे उछा ते
 जे ते सर्वनु कारणा छे ए विरिसे करे छे जे हे राजन समग्रा बुं जे संस्तर पाणुं ते नो छे सम्यक प्रकारिक रिने प्रवेश ते जे ने
 विषे राबुं जे वपु तेने धारण कर ता रा वा ने प्रथ विनि विषे मंगल कारि ए बुं जे कर्म तेने कर ता अने पुरण काम रा वा य का थ
 मने हारिका आदिक स्थान क ते मने विषे र दिने र मणने कर ता रा वा ने उदार छे कीर्ति ते जे मनी रा वा ने र शो छे पृथ्वी
 नो जे आर ते नो जे नाश कर वो ते रूप जे कार्य ते नो शो प ते जे मने रा वा जे श्री ह्म भगवान ते जे ते य दुकुल तेने सम्यक प्र
 कारिक रिने नाश कर वा ने उछ ना ह्वा ॥ १० ॥ श्लोकः ॥ कर्माणि पुण्यनिवहा निमुमंगला निराय जगत्कलिमत्ताप ॥ ४ ॥

॥ १ ॥

॥ ४ ॥

दराणि ह्यत्वा ॥ कालात्मना निवसता यदुदेवगे हे विंशरकं समगमन्मुनयो निमृशः ॥ ११ ॥ अर्थः ॥ इवे र दला थ
 कि अने तर नुदरा रा वी जे कीर्ति तेनु कारणा बुं जे कर्म तथा मुनि जे ते मनु आ व बुं तेने करे छे ते उं तो पुण्य जे ते ने प मा
 उतां ए वां ॥ तथा निरंतर जे मंगल ते नो कर ना रां तथा गाने कर तुं ए बुं जे जगत तेने कलियुगी करिने थया रा वा जे म
 ल रूप शो प ते मना नाश कर वा रा जे कर्म ते मने करिने के तां गा पि युं निसे पाथे र मणा कर बुं तथा अर्जुनादिक जे ते
 मने ज्ञान जे ते नो उ पदे शा कर वी न तथा पृथ विने विषे स ह्मं नु स्या पन कर बुं ए आदिक जे सुंदर कर्म ते मने करिने अ
 ने यादवुं ते म धे देव तु ल्या वा जे वस्त्र देव ते ना प र्ने विषे व स ता रा वा ने काल जे ते मना प्रेर क रा वा जे श्री ह्म नारा य रा
 ते मणे अंतर या मि रूपे करिने पेर ए वा जे मुनि ते जे ते हारिकाने समिपे र त्पू रा बुं जे पं डार क नामे करिने तीर्थ ते प्रमे
 आव ता ह्वा ॥ ११ ॥ श्लोकः ॥ विश्वामित्रो मितः क रा वो दुर्वासा भृगुर गिराः कश्यपो वामदेवो ज्जिर्वसिष्ठो नारदादयः ॥ अने ते मुनि ते कि ॥ १२ ॥ अर्थ
 या तो विश्वामित्र तथा अमिन मुनि तथा क रा व तथा दुर्वासा तथा भृगु तथा अंगी रा तथा कश्यप तथा वामदेव तथा
 अत्रि ज्जमित्थाना रदादिक जे मुनि ते जे ते आव ता ह्वा ॥ १२ ॥ श्लोकः ॥ कीरं तस्ता नु प्रव्रज्य कुमारा यदुने र नाः ३ प
 संगृह्य पश्चर विनीता विनीतवत् ॥ १३ ॥ अर्थः ॥ अने कुमारा वि छे अ व स्या जे म नि रा वा जे यादव ना पु व ते जे ते
 क्रिदाने कर ना थ का ते जे मुनि ते मने समिपे जाइने अने ते मना चरणो स्पर्श करिने अने अ न म्ता ये जु क छे

॥ १२ ॥ अर्थ

ध

॥ एका भा ॥ ५ ॥

अ १ ॥

तोपपणनमतायेनुक्तावाजेपुरुषतेमनिवेनेजेमुनितेमनेपुत्रताहवा ॥ १३ ॥ श्लोकः ॥ तेवैपयित्वास्त्रवेधैः
सांबंजोववतीकृतं ॥ एवापृच्छतिवोविश्रांतं तवन्म सितेहृणा ॥ १४ ॥ अर्थः ॥ अनेनेयादवनापुत्रजेतेकेइरितेपु
छताहवातोजाववतीनापुत्रएवाजेसांबनेमनेस्त्रीयुनाजेवैपतेतेमणेकरिनेवैपेजुक्तकराकेतांस्त्रीयुनेपे
वाजोगपावाजेवस्त्रतथाअलेकारतेसरवेसांबनेपरावीनेपुछताहवातेस्युतोत्रामकेकरास्तेजेनांरावीनेग
रअवतीअनेपुत्रनिछेइछातेजेनेएविनेप्रज्ञानेउत्पन्नकरशोएवाजेआस्त्रीनेजेतेहेविप्रोतमोनेप्रत्यक्षपुछवा
नेअर्थजज्ञानिनेनेपांमछेतेकारणपणामारेअमारेहरिकरिनेपुछेछेतेमारेअमंतमोनेपुछिपेछइपेनेजेआ
जेस्त्रीनेजेनेस्युत्पन्नकरशोकेतांपुत्रअथवापुत्रांनेमनेमभेसंउत्पन्नकरशोनेसफलछेदर्शननेजेमनुंएवा
हेमुनियोतमोजेतेअमोनेकरोएरितेपुछताहवा ॥ १४ ॥ १५ ॥ श्लोकः ॥ प्रहृष्टिलज्जतीसाक्षात्पुत्राः मोयदर्श
नाः ॥ प्रसोष्यतीपुत्रकामाकिंस्वित्स्जनपिष्यति ॥ १५ ॥ एवं प्रलब्धामुनयस्तानुचुः कुपितानुपजनपिष्यति वा
मेदा मुशालेनाशनम् ॥ १६ ॥ अर्थः ॥ अनेहेरूपप्रकारकरिनेवग्यातेजकारणपणामारेकोपेनुक्तथयाएवाजेनेमु
नितेजेतेजेयादवनाजेपुत्रनेमनाप्रत्येवोजताहवाजेहेमंरोतमाहंजेकुलतेनोनाशकरेएवुंजेमुशालतेनेआ
स्त्रिजेतेउत्पन्नकरशो ॥ १६ ॥ श्लोकः ॥ तच्छ्रुत्वातेतिसंज्ञस्ताविमुच्यसहसोदरं ॥ सांबस्यदृष्टस्तस्मिन्मुशालेनवचय ॥ १७ ॥

कुल

॥ ५ ॥

स्मयं ॥ १७ ॥ अर्थः ॥ अनेएवाजेतेमुनियुंनोवचनतेमनेसांबानेअतिउहेगजुक्तथयाएवाजेतेयादवनापुत्रजेजे
तेसांबंजेउदरतेनेतत्कालजोइनेतेसांधिनिकल्युएवुंजेजोहमयमुशालनेनेदरवताहवा ॥ १७ ॥ श्लोकः ॥ किहते
मेदभार्येर्नः किंवरिष्यंतिनौजनाः ॥ ईतिविद्वज्जितगोहानादायमुशालेययुः ॥ १८ ॥ अर्थः ॥ अनेनेजमुशालनेजोइ
नेआविरितेपेपरस्वरवोजताहवाजेमेदलेजागपतेजेमनांरावाजेआपणतेआपणीस्युंकस्युअनेमेदभार्यवाजाजे
आपणतेआपणनेसर्वजेजननेजेतेस्युकरेमे ॥ एप्रकारेआकुलथद्याएवाजेयादवनापुत्रतेजेतेमुशालनेनेगह
णकरिनेपोतानापहेप्रत्येजाताहवा ॥ १८ ॥ श्लोकः ॥ तच्चौपनीयसदसिपरिस्तानमुरवश्रियः राज्ञश्चावेदयोचक्रुः
सर्वयादवसंनिधौ ॥ १९ ॥ अर्थः ॥ अनेकमांइगपुंछेमुरवनिशंआयुनेजेमनिरावाजेयादवतेजेतेजेमुशालनेनेस
नानेविपेपमाइनेअनेसर्वयादवजेतेमनेसभिंपरयाएवाजेउरुसनराजातेमनेसर्वजेपोतानुंजतांतनेनेनिवेदन
करताहवा ॥ १९ ॥ श्लोकः ॥ श्रुत्वाः मोघंविप्रशापेंदृष्ट्वाचमुशालेनृपविस्मिताजयसंज्ञस्तावन्नुदरकोकसः ॥ २० ॥ अ
र्थः ॥ अनेहेरूपसमरावोजेएविप्रनोत्रापतेनेसांबछिनेअनेजेमुशालनेनेजोइनेनेविस्मयजेतेनेपांम्यानेहरकां
छेरएवुस्थानकतेजेमनेएवाजेएसर्वजननेजेतेविकेकरिनेकंपताहवा ॥ २० ॥ श्लोकः ॥ तच्छ्रुत्वांथित्वा मुशालेयइ
राजः सञ्चाक्रुः ॥ समुद्रसलिलेप्राप्तस्त्रोहं चास्मावशोपितम् ॥ २१ ॥ अर्थः ॥ अनेयादवुंनाराजाएवाजेतेउरुसे

नतेजेनेतेजेमुशालनेनेचूर्णाकराविनेनेजेचुरागतेनेसमुद्रमुनेजलनेनेविषेनेरवावताहवाअनेएजेमुशालनेनेपसतां
 वाकिरयुंएवुंजेनेजेनेपरातेसमुद्रनाजलनेविषेनेरवावताहवा ॥ २१ ॥ श्लोकः ॥ कश्चिन्मत्स्यगृहीतौदेव्यानि
 तरजैस्ततः ॥ उत्यामाननिवेलायांलगास्यासन्किलैरकाः ॥ २२ ॥ अर्थः ॥ अनेराविरिसेसमुद्रमांनेस्वाव्युंएवुंजेनेजे
 तेनेनेसमुद्रनेविषेरयोरावोजेकोइकमानतेजेनेगलतीहवोअनेसमुद्रनाजेतरंगनेमणोनेस्थानकथकितोणोण
 वाजेनेचूर्णनेजेनेसमुद्रनाकाकानेविषेचोरताथकानतरवास्यासररिखेपारायुंतेजेमनिरावांजेतराविश्रीपतेजे
 नेनिश्चयातांहवा ॥ २२ ॥ श्लोकः ॥ मत्स्येगृहीतोमत्स्यम्रैर्जीलैर्नामैः सद्गार्हावे ॥ तस्मादरगनेलोहंसद्रव्येसुब्य
 कोः करोतं ॥ २३ ॥ अर्थः ॥ अनेममनाजेमारनारातेमणोसमुद्रनेविषेनांरिवाविजेजात्यनेरोकरिनेविजाजे
 मश्यतेमणोमहितनेमश्यजेतेगृह्णाकरतीतोहवोअनेनेमपेरयोरावोजेतेपाराधितेजेनेमीनानुदरथकिप्रासथ
 युंएवुंजेनेजेनेनेगृह्णाकरिनेपोतानावागानेविषेफलरूपकरतीहवी ॥ २३ ॥ श्लोकः ॥ भगवान्जातसर्वार्थः ईश्व
 रोपितदमथा ॥ कर्मुंनेउद्विप्रगपेकालरूपत्वमोदत ॥ २४ ॥ अर्थः ॥ तोपपणअत्यथाकरवानेनेईलताहवा ॥ अने
 कालरूपपरावाजेपोतेनेजेनेराजीथाताहवा ॥ केतांकालरूपेकरिनेयादवुंनोजेसंहारकरवोतेनेअर्थेकरोछेमेक
 लतेजेमणोरावाजेश्रीहृलनाराथगतेजेनेविकथयुंएवममानताहवा ॥ २४ ॥ ईतिश्रीमद्भागवतेमहापुराणोत्तकाद

शास्त्रेप्रथमोः प्रायः ॥ १ ॥ श्रीशुकउवाच ॥ गोविंदं बुजगुमायां हारवत्यां कुरुहृत् ॥ अवात्सीन्नारदोः नीशो हृत्तोपा
 सनलात्मः ॥ १ ॥ अर्थः ॥ राविरिसेप्रथमअप्रायनेविषेद्रायांएनोजेशाशुतेनेकदिनेहवोश्रीहृलभगवाननेविषेप्र
 सिद्धपणोकरिनेरतंएवुंजेनेशापनेरास्यानुंसामर्थतेनेदेरवाउताथकाशुकजीजेतेराजापारिहितप्रत्येकहेछे ॥ जे
 देकुंरुहृत् गोविंदंजेश्रीहृलनाराथगतेमणोपोतानानुर्जुयिकरिनेरहृलनेकरिआविजेहारवतीतेनेविषेश्रीहृ
 लभगवाननिजेउपासनाकरवितेनेविषेअतिछेईलतेजेमनेरावाजेनारदजीतेजेनेवारंवारवसताहवाकेतांतेह
 रकोनेविषेवसताजेनारदजीतेमनेदक्षप्रजापतिजेतेमनोतुराकस्थानकनेविषेहृलमाश्वरिसनहिरावोजेशापते
 जेतेनपराभवकरतोहवोअनेनारदजीतोहृलनोजेशापतेनेरालवानेअर्थेत्यावसतानरवा ॥ तारेमुकरवातोश्रीहृ
 लभगवानजेतेमनिसेवाकरवितेनेअर्थवसताहवा ॥ १ ॥ श्लोकः ॥ कोनुराजन्निदयवान्युकुंदचरणोवुजे ॥ नभजे
 त्सर्वतोमृत्युरूपास्यममरोनमैः ॥ २ ॥ अर्थः ॥ राविरिसेमुक्तजेतेपणश्रीहृलभगवाननुंजननेनेकरेछे ॥ तारे
 अत्यरावोजेजनतेनेकेयोत्रनजेणामकहेछेजेहेराजनदेवतायुंनेमपेवत्तमरावाजेदेवतेमणोउपासनानेकरुंरा
 वुंजेश्रीहृलभगवाननुचरणकमलतेनेईदियुजेनेछेएवोनेमरवलीकुनेविषेजेनेमृत्युछेएवोजेजनतेनेकेयोत्रन
 जेएजेचरणाकमलतेनेतोसर्वेनिश्चंनजे ॥ २ ॥ श्लोकः ॥ नमेकरातुदेवर्षिवाकूदेवो गृह्णागने ॥ अर्चितंकरवमासीनम

वसुदेव उवाच ॥ श्लोकः ॥ जगत्प्रभवतोयात्रास्तुस्तये सर्वदेहिनां ॥ हृत्पणानां यथापित्रो रुत्तमश्चैकवर्त्मनां ॥ ध
 निवाद्येदमब्रवीत् ॥ ३ ॥ अर्थः ॥ अने एक मयने विषे पोताना परप्रत्ये आवा एवा अने पोते पुत्राने करवे करिने जे
 महोयने मवे वेला एवा जेने नारद जीने मनि च्छ्री श्री वेदना करिने वसुदेव जे ते आगस्यक हिम्यु रावु जे वचन तेने बोधता ह
 वा ॥ ३ ॥ अर्थः ॥ हवे प्रथम नारद जिनुं जे आवुं तेने वरवा राता यका वसुदेव जे ते नारद जी प्रते बोले छे जे हे जगवन् आ
 लोकने विषे तमारे जे विचरवुं ते जेने सर्व जे जीव प्राणिमात्रने मनाकल्याणने अर्थ छे हवे ते जे वाचा तेने हे शंते करिने
 करे छे जे ममाता पीतानुं जे आवुं ते जेने हृत्पणारावा जे पुत्रादिक तेने अर्थ छे ते ज प्रकार उक्त महो क जे जगवानने म
 ने पांम्याना मार्ग हृत्पणारावा जे जगवानना एकांनिक संतते मनु जे विचरवुं ते जेने संसारि एवा जे जनते मनाकल्याणने अ
 र्थ छे ॥ ४ ॥ अर्थः ॥ जगवानतो आवा स्वस्व चेतने देहिनां ॥ हृत्पणानां यथापित्रो रुत्तमश्चैकवर्त्मनां ॥

॥ अतां गेदेव चरिते दुःखाय च स्मरवाय च ॥ स्मरवाये वदिसा पूनां त्वाद्गामच्युतात्मनां ॥ ५ ॥ अर्थः ॥ अने देव जे स्म
 र्यतया इंद्रादिक तेने मनु आचरण जेता पकरवो तथा हृदिस्यादिक नुं जे करवुं ते जेने नून जे प्राणिमात्रते मने दुख जे तेने
 अर्थे थाय छे केतो जे वक्रता पपडे तथा अति हृदिस्यादिक थाय तो दुखने अर्थे थाय छे तथा जे मजो इयैरामता पपडे
 तथा हृदिस्यादिक थाय तो सर्वे प्राणिमात्रते मने स्मरवने अर्थे थाय छे अने अच्युत जे जगवानने मने विषे छे मन ते
 जे मजो एवा जे तमसरवासाधुपुरुष तेने मनु जे चरिते जे ते तो सर्वे जे जीव प्राणिमात्रते मने स्मरवने अर्थे छे ॥ ५ ॥ श्लोकः ॥ ७ ॥

तथा सुख जे तेने अर्थे थाय छे ३

अजेतिये यथा देवान् देवाश्च पितृथैव तान् ॥ जाये कर्म सचिवाः साधवीरानवश्लाः ॥ ६ ॥ अर्थः ॥ अने जे पुरुष जे ते
 देवता जे ते मने जे प्रकारे अजे छे ॥ तारे ते देवता जे ते पण पोताने अजता एवा जे जनते मने जे प्रकारे अजे छे ते मनुष्य जे ते
 देवता जे ते मनुष्य न तथा इयतया पुष्यादिके करिने जेवुं पूजन तथा सेवन करे छे तेने अनुसारे जेते अज्ञ जने जेने दे
 वता जे ते फल रूप स्मरवने आपे छे पण ते अति अधिक फलने नथि आपता ते उगमारे तो जे मजो या जे ते मोरि जे वस्तु ते
 नीमो रिथाय छे तथा नो निजे वस्तु ते निनां निथाय छे ते मजो देवता जे ते कर्म ते जे छे सदाय ते जे मने केतो जेवुं कर्म करे
 तेने अनुसारे फल जे तेना आपनार छे अने साधुपुरुष तो हीन जनने विषे अति देयावाला छे ॥ ६ ॥ श्लोकः ॥ ब्रह्मस्तथा
 पिपृच्छामो धर्मान् जागवन्तो स्तव ॥ योन्त्वात्प्रहया मर्त्या मुच्यते सर्वतो ज्ञयात् ॥ ७ ॥ अर्थः ॥ अने देव ब्रह्मना विरिसे
 तमांसुं जे विचरवुं ते लोक रिने पवित्र यथा छे इये तो यपण जागवत एवा जे धर्म ते मने तमुने अर्थे जे ते पुलिये छे इये ते प
 र्मकेवा छे तो जे जागवत धर्म ते मने अहाये करिने मों अलिने जन जे ते सर्वे एवा अयते थकि मुकाय छे ॥ ७ ॥ श्लोकः ॥ अ
 हे किल पुराने तेषां बुवि मुक्तिरे ॥ अपूज्य मनमोक्षाय मोहितो देवमायया ॥ ८ ॥ अर्थः ॥ एविरिसे जागवत धर्म
 ने जे मों अले छे ते जारे सर्वे नय थकि मुकाय छे तारे नमे तो श्री कृष्ण जगवानना पिता छे अने अर्थे जे वनी पवे शामारे
 विकं नुक्त थावो हो राम जो तम कहेता हो तो हे नारद जी त्वां कृजे ते तमुने कहुं जे पूर्व देव जे जगवानने मने जे मा

याते गिये करिने मोहने पांमोरावो जे जूते जेते मोहना आपना रागे अपार रावा जे अगवान ते मने पृथवाने विपे
 जाने उच्यन कर विने जेने प्रयो जन छे रावो थको निश्चेषु जतो हवो पण मोहने देना रावा जे अगवान तेने मोहने
 अर्थे नपु ज तोहवोने कारणा पणा मारे कुंते विके नुक्त थावुंछे ॥ ८ ॥ श्लोकः ॥ यथा विचित्रमसना प्रवृत्तिं श्रुतो न
 यान् ॥ मुच्ये मया जमे वा हातथानः श्लाघिस्तद्वत ॥ ८ ॥ अर्थः ॥ अने ते जकारणा पणा मारे नोना प्रकार नो जेने विपे पुरव
 छे अने चारे पास थि जेने विपे विक छे एवो जे अप्रा संसार सागर ते थकित मुहारे करिने अने जेते साक्षात करे करि
 ने जे प्रकारे मुकाई येने ज प्रकारे हे मद्रत केतां रुडु छे वनते जे मनुं रावा हे नारद जी तमे जेते अमुने जिहा करो ॥ ८ ॥
 शुक उवाचः ॥ राजन्ने वेहृतः प्रश्नो वस्मदे वने पीमना ॥ प्रीतस्म माह देवर्षिर्हरिः संस्मारि नो गुणैः ॥ १० ॥ अर्थः ॥ हे व
 शुक जी जेने राजा परिहित प्रत्ये कहे छे जे हे राजनरा प्रकार बुद्धिमान रावा जे वस्मदे वते मणो प्रश्न जेने करितो हवो ॥
 अने अगवान ना जे गुण ते मणो वर्णन करवाने अर्थे पररावा जे नारद जी ते जे ते प्रमन्यथा थका वस्मदे व जी प्रत्ये
 वोज ताहवा ॥ १० ॥ श्री नारद उवाच ॥ श्लोकः ॥ सप्रणे तच्छ्रवसि ते अचर्तमात्वत पमं यन्मृच्छसे अगवानान् पयोस्त्ववि
 श्व जाव नान् ॥ ११ ॥ अर्थः ॥ हे वेते नारद जी जे ते वस्मदे वनो प्रश्नने निप्रथम प्रसंज्ञा करला थका ते वस्मदे व प्रत्ये
 कहे छे जे यादवुं ना कुजने मथे श्रेष्ठ रावा वस्मदे व जी तमु जेते मणो आबुं रुडो निश्चय जेते करो छे ते कियो तो विश्व

जेते मने उदप जेते ने कर नारावा जे नाग वत धर्म ते मने तमं जेने जे पुछो छो ते निश्चय जेते मारो करो छे ॥ ११ ॥ श्लोकः
 श्रुतो नुप विनो ध्यात आह तो वाः नुमो दितः ॥ सद्यः पुनाति मरुर्मो देव विश्व कृहो पिदि ॥ १२ ॥ अर्थः ॥ अने सत पुरुषुने
 पाखवा जो गरावो जेते नाग वत धर्म ते जेते सां जल्योतथा पावने करी तथा विचारो तथा आदरे ने करो तथा बुद्धि सा
 रो छे रा विम्व रवो गणो रावो थको हे देव विश्व जेते ना जो हना कर नारावा जे पुरुष ते मने पणान्त्काल पवित्र करे छे ॥ १२
 ॥ श्लोकः ॥ न्यापरम कल्याणः पुण्यश्रवण कीर्तनः ॥ स्मारिती अगवान गंदे वोनारा यगो मम ॥ १३ ॥ अर्थः ॥ अने
 वलिव सुदे वनो जे पोताने विपे परम अनुगृह तेने सूचवता थका बो छे ते संतो परमावुं जे कल्याण तेना कर नारा
 वा ॥ अने सर्व जनुने पवित्र करे रावुंछे श्रवणाने कीर्तन ते जे मनु रावा ॥ अने नरनो जे समुद्र तेने विपे अंतर्यामि पणो
 करिने ररावा जेने सर्व ने प्रकाशना कर नारावा जे अगवान ते जेते तमु जेते मणो आस मयने विपे मुने संजारि दिधा
 रा प्रकारे तमे मारा उपर परम अनुगृह करो छे ॥ १३ ॥ श्लोकः ॥ अत्राप्युदरंती ममिति हासं पुरातनं ॥ आप्ये जा
 रां च संवादे विदेहस्य महात्मनः ॥ १४ ॥ अर्थः ॥ अने हे वस्मदे व आ जित मारो प्रश्न तेने विपे ज्ञानि पुरुष जेते पुरा
 तन रावुं जे आ इति हास तेने कहे छे ते कियुं तो मारो छे आत्मा ते जे मनी एवा जे जनकरा जा अने रूप अदेव अगवा
 नना जे पुत्र ते मनी संवादे जेने विपे छे ते इति हासने कहे छे ॥ हे वेते इति हास तेने कुं जेते तमुने कउंछु ॥ १४ ॥ श्लोकः

प्रियव्रतनामस्मृतो मनेषां सुवस्वयः ॥ तस्याग्नीप्रसूतो नाभिक्रपमन्तकृतः स्मृतः ॥ १५ ॥ अर्थः ॥ हवेते जे मवा
 रनेने के वाने अर्थ रूप अंदेव नगवाननी जे जन्मनेने कहे छे ते स्वयं नु जे ब्रह्मा तेना पुत्र एवा जे स्वायं सुवमनु ते मना
 प्रियव्रता वेना मे करिने प्रमिठ पुत्र जे ते हो ता हवा अने ते जे प्रियव्रत ते मना अग्नि प्र जे ते थाना हवा अने ते जे अग्नि
 धने थ किना जिरा जा जे ते थाना हवा ॥ अने ते जे ना जिरा जा ते मना रूप अंदेव रावा पुत्र जे ते थाना हवा ॥ १५ ॥ श्लोकः ॥
 तमा कुर्वा म्भूदेवांशं मोक्षधर्मविवक्षया ॥ अवनोर्णं कृतशानंतस्यामां हृद्यपारंगं ॥ १६ ॥ अर्थः ॥ अने ते जे रूप अंदे
 व ते मने कहे छे तो मोक्षने पमां रे रावा जे धर्म ते मने के हे वा नि ईच्छा ये करिने पृथक् वाने विषे अवतराने वा सुदेव नगवा
 नना अंश रा वा के हे छे अने ते जे रूप अंदेव तेने वेद नो जे पारनेने पोस्यु रा तुं पुत्र नु मत जे ते हो नु रं कुं तो ते रूप अंदेव अ
 गवांन जे ते मने शो पुत्र जे ते थाना हवा ॥ १६ ॥ श्लोकः ॥ नेपो नु नरतो ज्ये शनारायणपरायणं ॥ विख्याते वर्षमेतद्युत्त
 म्ना नारतमकुते ॥ १७ ॥ अर्थः ॥ अने ते जे शो पुत्र ते मने म धे नारायण ते ज छे पां मवा जो गपस्थान कते जे मने एवा जे
 भरत जी ते जे त तो गगोन थ्या प्रवस्था ये करिने श्रेष्ठ हो ता हवा अने प्रजना भ छे नाम ते जे नु एवा जे अप्पारं वं र ते जे ते जे न
 रत जी ने नां मे करिने लो क ने विषे भरतरं वं र वेना मे करिने विख्यात जे ते हो ता हवा ॥ १७ ॥ श्लोकः ॥ स नुक्त भोगां त्य
 स्के मां विगंतस्तपमाह रिउपासिनस्तस्य देवी जे नैवे जन्म भि स्थिति ॥ १८ ॥ अर्थः ॥ अने ते जे भरत जी ते जे ते भोग वा

छे भोग ते ते नारा विजे आ पु थ वी ते नो त्या ग करिने बालिनिक ज्यार वाने तपे करिने अगवान जे ते म निरुपासना ने क
 रना ए वा थ का त्र ए वा जे जन्मने मरो करिने ते रूप अंदेव अगवांन नी जे पदवी तेने निशुं पां मता हवा ॥ १८ ॥ श्लोकः
 तेषां नवनवदीपपतयोः स्वसमेततः ॥ कर्मनेत्रप्रणो नारा काशी तिर्दि जानतयः ॥ १९ ॥ अर्थः ॥ अने ते जे शो पु
 त्र ते मने म धे न व पुत्र जे ते आ जे भरत रं वं र तेने चार पा से र त्वा ए वा जे न व दी प ते मना पति जे ते हो ता हवा अने ते म
 ने म धे ए काशी जे ते कर्म मार्ग नि जे परंपरा तेना प्रवर्तां व नारा ए वा द्वा द्वा ए जे ते थाना हवा ॥ १९ ॥ श्लोकः ॥ नवाः न
 वन्महा नागा मुनयोः र्यं शो मिनः ॥ अमला वात्सरजाना आत्मविद्या विज्ञारदाः ॥ २० ॥ अर्थः ॥ अने ते शो पुत्र ते म
 धे अ व शो पर त्वा जे न व ते जे ते मोक्ष रूप जे अर्थ तेने के नारा ए वा अने मोक्ष नो सा धन ते मने अर्थ अ म ते तेने कर ता
 ए वा ने वा यु रूपी छे र श ना युं ते जे मने ए वा ने आत्म विद्या ने विषे कुश ल ने महा भाग्य शालि ए वा मुनि जे ते हो ता
 हवा ॥ २० ॥ श्लोकः ॥ कवि हेरि रं तरि हः प्रबुद्धः पिप्लजायनः ॥ आ विर्दो त्रो धरु मित्त अ म सः कर ना जनः ॥ २१ ॥
 अर्थः ॥ हवेते जे मुनि ते मना जे नाम ते मने कहे छे ते कियो तो ॥ कवि १ ॥ तथा हरि २ ॥ तथा अंनरि ह ॥ तथा प्रबु
 ध ॥ तथा पिप्लजायन ५ ॥ तथा आ विर्दो ३ ॥ रुमिल ७ ॥ चमस ८ ॥ कर ना जन ९ ॥ के तो रा जे न वना म ते मरो करि
 ने प्रसि ह हो ता हवा ॥ २१ ॥ श्लोकः ॥ त ए ते अग देवी अं सर सदात्मकं ॥ आत्मनोः व्यतिरेकेण पश्यं तो अचरन्मही ॥ २२ ॥

॥ भा. रा. ॥
॥ १७ ॥

अर्थः ॥ अने ते जे एमुनि ते जे ते भगवान जे ते प्रवृत्त रि रावुं अने म्युलने मक्षरा वा जे भाव ते छे रूपने जे नुवावुं जे
विश्वते ने परमात्मावुं जे अन्वय परांने गो करि ने जोताथ काके तां स्यावर जंगम रावुं जे आवि श्वते ने विषे भगवा
न जे ते अंतर्था माप लो करि ने रसा छे रामस म किने कां इ मो रोदन था या ए विरि त्ये आवि श्वते ने जोताथ कापृथ्वीने
विषे विचरता ह्वा ॥ २२ ॥ श्लोकः ॥ अथा हते हगतयः सुरसिंहसाधं गे पर्वपक्ष्मर कि लरना गलोकान् ॥ मुक्ताश्च
रे ति मुनि चारणानृतनाथ विद्या परदि जगवां नुवना निकामं ॥ २३ ॥ अर्थः ॥ अने ते के विरि त्ये विचर ना ह्वा तो न
थि रो का ई पोता ने इ छित ए विगतियुं ते जे म नि रा वा ने मुक्त के तां मा इ कर वो जे वे पन ते थि कर दिन रा वा जे ए मु नि
ने जे ते सुरसिंह ने सा ध दे व तथा गं पर्व पक्ष्मने न र तथा किं न र ने ना ग ने म ना जे लो के ते प्रये तथा मु नि चार ण ने नु तु ना
जे ना थ न था विद्या परदि जने गा युं ते म ना जे नु वन ते सर्व प्र ते पो ता नि जे म ई छा मां आवे ते म विचरं छे ॥ २३ ॥ श्लोकः
ते रा क दानि मेः सच्चमुपजगमुर्य हलया ॥ विनाथमानमृषि निरजना मे मा दान्मनाः ॥ २४ ॥ अर्थः ॥ रा विरि त्ये वि
चर ना रा वा जे ते क विद्या दि क मु नि ते जे ते मो ह छे मन ते जे म नुं रा वा नि मि जे जन कर जा ते मनो रु वि जे ते म ए
आ न र त र वं ड ने विषे वि स्तार प ण ने प मा शे रा वो जे य ज ते प्र ते इ श्व इ ला ये करि ने ज्ञा ता ह्वा ॥ २४ ॥ श्लोकः ॥ तान्
हृद्यस्य संकाशान्मदा नागवतान्प ॥ यजमानो गूषो विद्याः सर्व एवोपतस्थिर ॥ २५ ॥ अर्थः ॥ अने हे नृप प्र का

अ-२॥
॥ १० ॥

नृ

शे करि ने तो मु र्ध जे ते ने तु ल्य रा वा अने म हा ना ग व त रा वा जे रा न व यो गे श्व र ते म ने जो इ ने य ज मान त था अग्नि तथा विप्र
ने सर्व जे ते त ल्का स तु मा था ता ह्वा ॥ २५ ॥ श्लोकः ॥ विदेहस्तानि प्रेत्य नाग यथा परा यणान् ॥ शीतः संपूजयो चक्रे आ
सनस्थो लब्धा र्दतः ॥ २६ ॥ अर्थः ॥ अने ते जे मु नि ते म ने ना रा य रा ते ज छे पर म रा वुं आ ने क रि ने पो म वा जो ण ध्यान क
ते जे म ने रा वा जो णि ने प्र सं ल ध या रा वा जे जन कर जा ते जे ने आ स न ने विषे वे ग रा वा जे ते मु नि ते म ने जे म प दे रा म पु
ज ता ह्वा ॥ २६ ॥ श्लोकः ॥ तान् गे च मानान् स्व रु वा द्भृत् पुत्रो प मान व यः प्र छ त पर म प्री तः प्र श्र या व न्नो नृ पः ॥ २७
अर्थः ॥ अने वि न र्थे क रि ने न म ता रा वा जे जन कर जा ते जे ते अ ति प्र म न्न थ या थ का पो ता नि जे कां ति ते रो क रि ने प्र
का शे मु क्त ए वा ने ब्र ह्म ना पु त्र जे स न का दि क ते म ने तु ल्य रा वा जे रा न व यो गे श्व र ते प्र ते पु छ ता ह्वा ॥ २७ ॥ श्लोकः ॥ वि
देह उवाच ॥ म मे भगवतः साक्षात्पार्षदाब्धो मधु द्विपः ॥ विलीर्नतानिलो कानां पावनाय चरे ति हि ॥ २८ ॥ अर्थः ॥ ह
वे वि दे ह रा जा ते जे ते मु नि युं नु जे दर्शन ते नि अ ति प्र मे क रि ने प्र सं सा कर ता थ का ते मु नि प्र ते वे बो ले छे जे म धु ना मे क रि
ने जे दे स ते ना मा र त ल रा वा जे भगवान ते म ना क्ं जे ते न यो ने सा क्षा न पार्ष द रा वा मां नु छे ता रे त मे के जो जे पार्ष द रा वा
जे अ मे ते जे ते आ ई सं कर वा आवि थो वि छु जे ते म ना नृत जे पार्ष दं ते जे ते लो क जे ते म न प वि च र क र वा ने अर्थ वि च रे छे
मा रे भगवां न ना पार्ष द रा वा जे त मे ते मु ने प वि च र क र वा ने अर्थ आं इ प था सा छे ॥ २८ ॥ श्लोकः ॥ दुर्लभोर्मनुष्यो देही दे

द्विनोक्षणाभंगुरः ॥ तत्रापि दुर्लभे मने वैकुण्ठप्रियदर्शने ॥ २५ ॥ अर्थः ॥ अने क्षणमात्रमोनाशपांमे एवो जे मनुष्यनो देव
 ते जे ते देव धारि जे ते मने दुर्लभ नरावो छे ॥ के तो वक्रजन्मनो जे पुणपते मगो करिने प्रा मथाय छे अने अगवांननी जे नपास
 ना करविते ने विषे उपयो गिछे मारे दुर्लभ छे ॥ अने दुर्लभ नरावो जे आमनुष्यनो देहने ने विषे पला विकुंवा जे ते मना पुत्रा
 वा जे दरिने मने प्रिय एवा जे नमसररवास तने मने जे दर्शनते ने जे दुर्लभ नरावुमानुछे ॥ २६ ॥ श्लोकः ॥ अत आस्ये
 तिके संभे प्रथमा मो नवतोः नपाः ॥ संसारेः स्मिन्क्षणाद्ये पितृत्वं गः शोवपिर्नृणां ॥ २७ ॥ अर्थः ॥ अने जे करणपणा मा
 रेत मसरखा नुं दर्शन दुर्लभ छे ते जकारणपणा मारे आस्ये निकारवुं जे कल्याणते प्रत्ये अमे जे ते तमो ने पुछिये छये ॥ ते
 जामा देतो हे दोषे रदित एवामुनियो आमं सारने विषे क्षणा जे ते नु अर्धमात्रा एवो पणतमो सरखा संतनो जे समागम
 ते जे ते मनुष्य जे ते मने शोव पिछे के तां पोताने ॥ इति तत्रावु जे फलते ने आपे एवो छे ॥ २७ ॥ श्लोकः ॥ धर्मान् न जागवतान्
 न च दिनः श्रुतये भ्रमयेः प्रमत्तः प्रपन्नायदास्य सन्धानमप्यजः ॥ २८ ॥ अर्थः ॥ एविरिते कल्याणो जे प्रअने ने पुछि
 ने देव जागवत धर्मने पुछे छे जे हे मूनी पो जागवत एवा जे धर्मने मनु जे सां भलवुं ते ने अर्थे आयो स्पछे एवा जो अमाने
 मानता हो तो ते जे जागवत धर्मने मने ते जे प्रमने क हो मारे तो जे जागवत धर्मने करिने प्रमत्त यथा एवा जे अग
 वान ते जे ते पोताने पोताने एवो जे जनते ने पोतानुं जे सा धर्मपणुं ते ने आपि छे ॥ २८ ॥ नारद उवाच ॥ श्लोकः ॥ एव ते निमि

ना प्रयाव स्मदेव मदनमाः ॥ प्रतिपूजां नुवन्तीत्यां सदस्यत्विं जे नृपं ॥ ३२ ॥ अर्थः ॥ देव नारद मुनि जे ते वस्मदेव जी प्रत्ये क
 दे छे जे देव स्मदेव रा प्रकारे निमि गजा जे ते मगो पुत्रा एवा ने अति मो दा एवा जे ते नवयो गेश्वर ते जे ते मजाने विषे वे
 सनाराने पतना करव नारा ते मगो महित एवा जे जनकरा जे ते मने मारिषे देवरवो गिने ते जनक प्रत्ये बो लता हवा
 ३२ ॥ कविरुवाच ॥ श्लोकः ॥ मये कुतश्चिदयमच्युतस्य पारं बुजो पासनमत्रमितं ॥ उदिस्वरुरे रमदात्मनावादिश्रान्त
 नापत्रनिवर्त्तते नीः ॥ ३३ ॥ अर्थः ॥ देव ते नवयो गेश्वरने मथे कविना मे करिने जे पो गिते जे ते आत्यंतिक कल्याणरू
 पने प्रथम प्रअने नो उतर करे छे ते संतो अमत एवा जे देहा दिक ते मने विषे पोता पणानो जे नावके तां देहनथा देह नो जे
 संवे पिते मने विषे आदेहने कुंने आसं वे पिते मारां एवा करनुं जे जीवने अजिमान छे ने अजिमान थकि निरंतर उदेगो
 जुक्त छे बुद्धि ते जे निके तो अमत एवा जे देहा दिक ते थकि वे रा मने पोतानो एवो जे पुरुष ते ने आ लोकने विषे अगवान जे
 ते मनुचरणरूप जे कमलते निजे उपासना करविते जे ते नथिको इ विघ्न थकि अयते जे ने विषे एविले राम दु जे ते मां
 तुछे के तां आस्ये निकमो क्षने जे पो मनुं ते नु अघोर दित एवुं जे हे तु ते नो अगवान नाचरणक मल निजे सेवा करविते ज
 छे शो मारे तो जे चरणक मल निसे बाकरोय के सर्व प्रकारे करिने अय जे ते निवर निपां मे छे ॥ ३३ ॥ श्लोकः ॥ ये वै अग
 वता प्राक्ता उपाधाराः मल च्यये ॥ अंजः पुंसाम विदुषां विद्धि जागवतान् दितान् ॥ ३४ ॥ अर्थः ॥ देव जागवत धर्मरू

पजेवि जोष श्रुतेनो जेउत्तरते हारेकरिने अगवान निउपासना निहृदिकरेणवाने धर्मते मने कहे छे जे देरा जन्म ज्ञाना
 निरावा जे पुरुष तेने मने करिने परमात्माने पामवुंतेने अर्थ अगवान जेते मगो जे उपाय जेते कछा छे ते मने ज नाग
 वत एवा धर्मने तेने जेते निश्चे जोरा ॥ ३४ ॥ श्लोकः ॥ याना स्या यन रोगा जन्म ज्ञाना गुण कर्हि चित ॥ पावनिं प्यवाने जेन
 मूर्ख जे ज्ञपते दिह ॥ ३५ ॥ अर्थः ॥ हवे परमात्मा जेते मने करिने जे पांमवुंतेना ज्ञानने अर्थते जे नाग वत धर्मते
 मनो जे महिमातेने कहे छे जे देरा जन्म जे नाग वत धर्म प्रत्ये रहिने जर जेते कारे पप्रमाद जेन थि पांमतो ॥ केतो नाग वत
 धर्मने पालनारा एवो जे पुरुष तेने देरा काले करिने कोई विघ्न जेतेन थि परा अवकरतां अनेने जेते मने मिचिने अ
 नाग वत धर्मने विषे दोइ तो एवो जे मनुष्य तेने जेते मार्गने विषेन आस्वरी पडे न था पांमवा जो ग्ये स्थान कते थ कि
 पणान परे ॥ केतो थु तितथा स्मृति तेने रूप जे वे ज्ञानने पांमवाना हारतेने तो जां ग तोन थिने कोई मत पुरुष जेते रोकया
 एवा जे नाग वत धर्मते मने पालनो एवो जे पुरुष तेने जेने करिने पांमवा जो ग्ये एवो जे पदे तेने पांमो पणाने स्थान क
 ने पांमवानो जे मार्गतेने विषे कोई विघ्न करिने रोको ईरे तो न थि ॥ ३५ ॥ श्लोकः ॥ कायेन चाचामन से ई देवां नु घ्रात्वन
 वाः नु मृत स्व नावान् ॥ करानि पशुत्मक सं परस्मै नाग यणा येति समर्पयेत त ॥ ३६ ॥ अर्थः ॥ हवेने नाग वत धर्मने
 पावतो एवो जे पुरुष तेने वरत्या निरि निकरु छे ॥ ते मने पांमवाने अनुसरो एवो जे स्वभावते थ कि केतो वरान था अ

अमना जे धर्मते मने अनुसारे करिने पोताने प्राप्त थयो एवो जे ज्ञानमद प्रादि कन था जो र्पथै थो दिह जे स्वभावतेने अनुसा
 रे पोताने देरे करिने तथा वचने करिने तथा मने करिने तथा ईरि थुं जेने लोको करिने अथवा बुद्धिये करिने अथवा चिने
 करिने नक्त जन जेते जे जे कर्म जेतेने करे छे ते सर्व कर्म जेते पर एवा जे नाग यणा तेने अर्थे एा प्रकारे नाग यणा जेते
 मने समर्पण करे केतोने पुरुष जेते आ जे सर्व यज्ञादिक कर्मते मलो करिने अगवान मारा उपर प्रमन्न थावो एा मस
 मकिने ते नाग यणा जेते मने पोते कसो एवो जे सर्व कर्मते मनु अर्पण करे ॥ ३६ ॥ श्लोकः ॥ नयेद्वितीया नि निवेशतः स्या
 दीनादपेन स्प विपर्ययाः स्मृतिः ॥ न न माथयातो वु पश्चा न जेते नक्तो कये शो गुरु देवतात्मा ॥ ३७ ॥ अर्थः ॥ अने एा प्र
 कारे जो नवर्ते तो अथ था छे मारे अगवानने नजवा एा मक दे छे जे श्रुत थ कि वि जा एवा जे देवता तथा देवता देह
 नां संवधि ते मने विपे जे अनि निवेश जे आशक्ति ते रोक करिने इरा जे परमेश्वर ते थ कि पउरो एवो जे पुरुष तेने ते जे प
 रमात्माने मनि जे माया ते गि ये करिने विपर्य जे असत्या एवा जे देहादिक ते मने विषे मत्पणानि बुद्धि जेते थाय
 छे अने विस्मृति जे नाग वत धर्मनु जे पालवुं तथा अगवानना स्वरुपनु जे ज्ञानते मनु विस्मरण जेते थाय छे ते ज
 कार एा पणामारे विवेकि पुरुष जेते गुरु ते ज छे देवता निषे वे पुज्यत था आत्मा सरस्वा प्रियते जेने एवो थ को व्य नि
 चारे रहित एा विने नक्ति ते गि ये करिने सर्व नानि यंता एा जेते परमात्माने मने अजे ॥ ३७ ॥ श्लोकः ॥ अविगुमानोः

॥ राका ना ॥
॥ १२ ॥

एव आनिदिहयोपानुपियास्वप्रमनोरथोयथा ॥ तत्कर्मसंकल्पविकल्पकमनोनुपोनिरुंधाद नयंततः स्यात्
उत् ॥ अर्थः ॥ अनेतेजपरमात्मने न जवेकरिने जिवजेते नयेरहितथापछे एमकहे छे जे स्यावरतथा जंगमतेवे
छे अथयवजेनाएवो जे आमायानो प्रपंचते जेने अस्थिरपणो करिने अविश्रमानएवो छे नोयपणते प्रपंचजेतेनुं
मनेकरिने स्मरणकरतो एवो जे जीवतेने मसना मे छे तेके निपेवेनो जेम अमसा एवां जे स्वप्न तथा मनोरथते जे
मसजगणा य छे ते मते जकारणापणामारे कर्म जेते मना संकल्पतथा विकल्पतेने करतुं एवुं जेमनतेने ज्ञानि
वो जे पुरुषते जेते अगवाननी मूर्तिने विपेरोके अने एम जेमननो निरोधकरवो तेथ कृते अक्त जनने निर्मयपणं जे
ते निश्चयाय छे ॥ ३६ ॥ श्लोकः ॥ श्रावन्क नद्रागिरथांगपणोर्जन्मानिक म्पार्गिचयानिलोके ॥ गीतानिनामा
नितर्थाका निगायन्विलज्जा विचरेदसंगः ॥ ३६ ॥ अर्थः ॥ दूवेते जेमनतेने अगवान निमूरतिने विपेरोकणा जे
प्रकारतेने कहे छे जे साऽकपदार्थने विपे आसक्तिपेरहित अने गऽछे लोकनित्ता जने जेथकि एवो जे जाबावति
पुरुषते जेते शास्त्र जेतेने विपेगोनक संग एवांतथा अत्यंत रुद्रा एवां जे अगवां ननां जन्मतथा कर्मतथाते अगवां न
जछे प्रतिपादन करवा जो ग्य अर्थते जेमनो एवां जेनां मते मने सांभलतो थको नथा गांन करतो थको आ लो कने वि
पे विचरे ॥ ३६ ॥ श्लोकः ॥ एवद्वतः स्वप्रिय नामकी र्वा ज्ञातानुरागोऽनचित्त उच्छे ॥ हससथांगे दितिरो तिगायसु

अ-२ ॥
॥ १३ ॥

यो

न्याद्वन्तुत्यन्तिलोकवारः ॥ ४० ॥ अर्थः ॥ अने ए प्रकारं नुं छे व्रतांतने जे नु एवो अने पोताने वासा एवा जे नाराय
णते मनुं जेना मते नुं जे गोन कर वुंते गोक रिनेते अगवानने विपेउत्सन्न थयो छे अनु रागते जेने एवोने इ विज्ञानु छे चि
तने जे नु एवो जे ए प्रेमि अक्त जनते जेते पोताने समिपे आवाता जे अगवां नते मने दे रि वने नुं चै स्वरे करिने हसे छे
अने एदला थकि अने नरपोता थि छे रे ज्ञाता एवा जे अगवां नते मने जोऽने वे चै स्वरे करिने रुदन करे छे तथाते दरिने
बोलावे छे तथाते मनुं गोन करे छे तथा को ई कर्मांदा निपेवे लोक थकि वारा एवो थको अति नृत्य करे ॥ ४० ॥ श्लोकः ॥
रवे वायुमग्निं सजिजमंही च तापिमत्वा निरिद्रां दुमादीन् ॥ सरिश्चमुद्रांश्चहरेः शरीरं यत्किंच नूतं प्राणमेदनस्यः
४१ ॥ अर्थः ॥ अने ए विरित्ये अगवां ननि मूर्ति विना अत्यजेने आ पारन थी एवो जे ए प्रेमि अक्तते जेते आ काश तथा
वायु तथा अग्नि तथा जल तथा पृथ्वी तथा सर्वे न च्चतथा प्रां गिमा च तथा दिशा युतथा हृदादिक तथा नदि
युतथा ममुद्र तथा जेको ई पदार्थ छे ए सर्वे जेते मने अगवां ननां शरिरे छे एम जां गिने नम स्कार करे ॥ ४१ ॥ श्लोकः ॥ अ
क्तिः परे शानु नवो विरक्तिरन्वचैपन्निका ककाजः ॥ प्रपशमानस्य यथा अनेः स्युस्तु छिः श्रुदपाथोनु घामे ॥
४२ ॥ अर्थः ॥ ए विरित्ये अगवत धर्म जेतेने पालतो एवो जे अक्त जनतेने अगवानने विपे जेमननो निरोधते गोक रि
ने अक्ति आदिक जे ए पवां नते जेने संपाथे उदय जेनेने पां मे छे ते कि यां तोने अगवान जेते मने पां मी एवो जे जनते

पुष्टिः

कुंजे एवोते च्छेद नावते जेतेन थि जोडा तो केतां कुं मोरा कुलने विषे उरु म्म यो छुत था पत्रा दिक् जे सत्कर्म ते मनो कुं क
 र्ता छुत था ब्राह्मण छुत था ब्रह्मचारि छुत था जवान छुत था हृदले ॥ इत्यादिक जे अजिमान पणो तेनेन थि करती रावो
 जे नक्तने जेते हेरि जेते मनने निश्चि प्रिय एवो छे ॥ ५१ ॥ श्लोकः ॥ न यस्य परं इति विवित्वा त्वनिवा निदा ॥ सर्वं नूतममः रां
 तः सर्वैर्नागवतो जमः ॥ ५२ ॥ अर्थः ॥ अने नक्तने पोताना मनने विषे आतो पोतानो वं पुछेने आतो शत्रु छे ॥ राप्रकार
 नो जे भेद तेने तेन थि तथा इत्यादिकने विषे परा पार कुं पोतानुं रावो जे भेदने जेतेन थि एवो अने सर्वं नूत यो गिमात्रने
 विषे समकेतां को इनो मनकर्म वचने करिने रोद जेतेनेन करे एवोने शोत एवो जे नक्तने जेते नागवतुने मध्ये उतम ए
 वो छे ॥ ५२ ॥ श्लोकः ॥ वि नुवन वि नव देत वेप्य कुं वस्म निरजिता त्मस्करादि निर्विमृग पात ॥ न च लति न ग वत्स दार विरो
 ल्व निमिषा र्ह मपि सवे ल वाग्य ॥ ५३ ॥ अर्थः ॥ अनेन थि कुं वित्त य इस्मृति तेने निरावो अने अजीत जे हेरि ते
 मने विषे छे मनने जे मनो रावा जे देवता तथा कृपि आदिक ते मणो पणारवो लवा जो गपा वु जे नगवान नुचरण क मल
 ते थि कि वि नुवन जे स्वर्ग मूसुने पाता लते ना वि नव जे रवान पाना दिक् नो गते मने अर्थे परा लवने निमिष नु जे अर्ह
 एर लि वार पण च लतान थि एवो जे नक्तने जेते वे लव जेते मनने मध्ये मुरय छे ॥ ५३ ॥ श्लोकः ॥ न ग वत उरु विक्रमो मिश्रा
 रवान रवमणि चं डिक या निरस्त तापे ॥ हे दिक् थ मुपसी दं तां पुनः स प्र न व ति चं ड इ वो दि तेः कृ तापः ॥ ५४ ॥ अर्थः ॥

अ-२ ॥

स्वः

॥ १६ ॥

अने अथात्म अथि नूतने अथि देवरा जे ब्रह्मपतापते जे माछे एवो जे आसंसार तेने विषे रनो रावो जे नक्तने जेते नगवान
 नाचरणार विंदय कि के मन चलाय मान था य राम जौत म के ता दो ती हेरा जनत मुने त्यां कुं जे ते क कुं छुते स्को नगवान
 जेते मनो मोरो छे विक्रम ते जे मनो रावो जे चरण ते मनि सार करु प जे आंग लि छुते मनान स्वरु पिया जे मणि ते मनि जे शो
 त लको ति ते गि येटा त्या छे तापते जे नारा वुं जे पोताने पोम्या एवा जे नक्त जन ते म वुं रु द थ तेने विषे ते नगवान ने पोम्या ए
 वा जे नक्त जन ने मने ते जे संसार मोतापते जे ते पाछो के म था य छे शुन थि जथा तोने के निषे वे तो जे म चं ड मा जे ते उरु गे स
 ते स्वरु ने जे तापते जे ते को इती व शो गि मात्र ने न थी था तो ते म ॥ ५४ ॥ श्लोकः ॥ विस् जति दू द य न य म्य सा ह्रा ह रि र व
 शानि दि तो प्य यो पनाशः ॥ प्रणाय र ज्ञान या पृ तो धिय द्यः स न व ति ना ग व त प्र धान उ क्तः ॥ ५५ ॥ अर्थः ॥ राप्रकारे नाग
 वत नक्तनो संमगु लक्षण ते वुं जे के वुं ते रो करिने जन करानो जे प्र अते नो जे उ चर तेने क हिने दे वे ते न म एवो जे नक्तने
 वुं जे असाधारण लक्षण तेने क हे छे ते शो तो को इक जन जे ते रो पर व श पणो करिने हे नाग यथा इत्यादिक जे नो मनने मणो क
 रिने वे लाया थ का परा पापना जे समुद तेना ना श कर नारा एवा ने नक्त जन जे ते रो वे मरु पि दो र डि तेने करिने धारणा
 क सं छे चरण क मल ते जे मनो रावा जे प्र त्त न ग वान ते जे ते नक्त नु रु द थ जे तेने न थि मु क ता रावो नक्तने जेते नगवान
 ना जे नक्तने मनने मध्ये मुरय क रो छे ॥ ५५ ॥ इति श्री नागवते महापुराणे गणेशकांड शके पंचमोऽध्यायः ॥ २॥ राजोवाच ॥

॥ भा. राका. ॥ १११ ॥

श्लोकः ॥ परस्ववित्तोराश्रममाथिनामपिमोहीनी ॥ मायावेदिनुमिच्छामो नगवंतो ब्रुवंतुनः ॥ १ ॥ अर्थः ॥ एप्रकारे बिजा
अध्यायने नागवत धर्मतथा उत मरा वा जे भागवत भक्त तेना जे स्वरूपा ते मने मां भलिने प्रमत्त थया एवा जे न कर जाते
जे ते हवे बिजा अध्यायने विषमाया सुस्वरूपतथा ते माया ने तस्या नो नुपायत थ्या नगवाननास्वरूपनिस्थितितथा कर्मयो
गा रत्ता वींता ने पुछता थका माया नु जे स्वरूप तेने प्रथमपु छे जे हे मुनि यो अक्षरपुरुपादिक पर एवा ने ते सर्वना नि
धंता एवा जे विस्तुने मनि जे माया तेने अमं जे ते जां एवा ने इ छि पे छै रथे ने माया के विछे तो माया ना कर नारा एवा जे ब्र
ह्मादिक ने मने परामोद नि कर नारि छे ए विमाया तेने समर्थ एवा जे ल मे ते जे ते अमो ने कहे ॥ १ ॥ श्लोकः ॥ नानुत्पे
नुषन युष्मद्दो हरिकथामृतं ॥ संसारतापनिष्ठमो मत्सत्तापने पजम् ॥ २ ॥ अर्थः ॥ अने नग वान निजे कथा ते रू
प जे अमृत ते जे ने विपे छे ए वुं जे त मारु वचन ने नुपान कर तो ए वा जे कुं ते जे ते न थित्त सथा तो तो के निपे ते तो संसार
ना जे तापने मगो करि ने तपायमान थाती ए वा जे पुरुप ते जे ते ते संसार ना जे तापने मने टा सानुं जे ओप धने नुं से वन क
रि ने जे मन थानु सथा तो ते मत मारा वचन रूप जे अमृत ते नुं से वन कर तो थकी कुं जे ते न थित्त सथा तो ॥ २ ॥ अंत रि क्षु
वाच ॥ श्लोकः ॥ एनि नृता नि नृतात्मा मदा नृतेर्मदा नृजः ॥ मस जे ज्ञा वचा न्या एः स्वमात्रात्प्रसिद्धये ॥ ३ ॥ अर्थः ॥ ह
वे अंतरा क्ष जे ते माया नु जे स्वरूप ते ने के हे छे ते संता नृ ते जे ते मना आत्मा के तां प्रा हत प्रलपने विपे कारण दे रे करि ने

अ. ३ ॥ ॥ १११ ॥

रत्ता ॥ अने पोताना शरिर रूप एवा जे जी व प्राणिमात्र ने मना निर्यता ने मोटा छे नु जे ते जे मना के तां प्रा कृतन थ्या आत्मे नि
कर एवा जे प्रलय ते मने विपे पण कर चरण दिक संदर अंग जे मने छे ए वा जे आदि पुरुष ते जे ते आ जे नृत के तां पृथ्वी न
जने त वा यु आ का श ए वा जे आ पंच मदा नृत ते गे करि ने थ्ये एत थ्या क नि ए ए वा जे दे व मनु पादिक ना दे ह ते मने मृज
ना ह वा ते मुं कर वा तो पोताना शरिर ए वा जे जी वात्मा ते मनी प्रसिद्धि ने अर्थ के तां पो ते जे मां अंत र्था मिप गे करि ने
र था छे ए वा जे जी वने मगो क र्ण ए वा जे कर्म ते मने अ नु सारे ते जी वुं ने धर्म अर्थ का मने मो क्ष ए आर पुरु पाथ्य रूप जे फ
ल ते मने आ प वा ने अर्थ ते जी वुं ने सारा त थान र मा ए वा जे दे व मनु पादिक ना दे ह ते मने मर्जि दे ना ह वा ॥ ३ ॥ श्लोकः ॥ ए
वे सृष्टानि नृता नि प्रविष्टः पंच धातुभिः ॥ राक पाद दृ धात्माने विन ज नृ ज्य पने गुणान् ॥ ४ ॥ अर्थः ॥ अने ए प्रकारे क
रि ने पंच धातु ए वा जे नृत के तां पृथ्वी जल ते ज वायु ने आ का श ए जे पंच मदा नृत ते मने करि ने ए प्रकारे सर्वा ए वा
जे दे व मनु प्यादिक ना दे ह ते प्रत्ये विक्रा जे नृ कर ए वी जे पोता नि अंत र्था मिज्ञा क्ति ते गे करि ने प्रवे जने कर नारा ए वा जे न
ग वान ने जे ते आत्मा जे दे व मनु प्यादिक ना दे ह ते मने विधे र यो ए वा जी वात्मा नो म मरु ते ने ए क पा के तां अंतः कर्ण रूपे क
रि ने अने दश पा के तां बा र इ दि यु रूपे करि ने वे च ता प का के तां ते जी वात्मा जे ते मने अंतः कर्ण थ्या इ दि यु रूपे कर
ता थ का वि प य ते ते मने भोग वा वे छे ॥ ४ ॥ श्लोकः ॥ गुणैर्गुणान्स्वुं जान आत्म प्र एति तेः प्र मुः ॥ मयमान इ रं मृ मा

॥ १११ ॥

॥ भा. ए. का. ॥ १८ ॥

त्यानमिदं सज्जते ॥ ५ ॥ अर्थः ॥ एविरित्ये विषयजेते मने नोगववापणं कर्तुं तेने विसारनाथकाते जीवुने विषये
आसक्तिनेने कहे छे जे ममर्थ एवो जे जीवात्मा ते जे ते परमात्मा जे ते मगो प्रकाश कस्यारवा जे इंद्रियुं ते मगो करि
ने विषयजेते मने नोगवतो थको परमात्मा जे ते मगो मस्युं एवो जे आशा रिरतेने आत्माके तां आदेह ते जे कुं जे ते छुं
रामपोताने मानतो थको ते देहने विषे आसक्त थाय छे ॥ ५ ॥ श्लोकः ॥ कर्माणि कर्मभिः कुर्वन्मनिमिना निदेह नृत
तन कर्मफलं गृह्णन् भ्रमती हस्करवतरं ॥ ६ ॥ अर्थः ॥ अने एविरित्ये विषयने विषे जे आसक्तिने गिये करिने देह
भूत जे जीवात्मा ते जे ते कर्म इंद्रियुं ते मगो करिने फलनि जे आसक्तिने गे सदितरावा कर्म जे यहादिक क्रियायुं ते म
ने करतो थको अने पोने कस्यारवा जे मारो नरतो कर्म ते मनु फलरूप जे स्वरवत थापुरवके तां सारां जे कर्म ते मनु स्
वररूप जे फलतथा नरतां जे कर्म ते मनु दुखरूप जे फलतेने नोगवतो थको आसंसारने विषयमे छे ॥ ६ ॥ श्लोकः ॥ इयं
कर्मगती र्गच्छन् बद्ध नरवहाः पुमान् ॥ आनून संज्ञै लयावश्रुतेः वशाः ॥ ७ ॥ अर्थः ॥ अने एविरित्ये संसारने विषे म
मतो एवो पुरुष जे जीवते जे ते बद्धुं दुखने पमादे एव जे कर्मनि गति युं के तां कर्म करिने पामवा नोगपएवा जे शरि
रने मने पोमतो थको आपंच नृतनो जे प्रलयसां पर्यंत परवशा एवो थका जन्मने नाज्ञाते मने नोगवे छे ॥ ७ ॥ श्लोकः ॥
धानुपल्लव आसने व्यक्त इव गुणान्तमकं ॥ अनादि निपिनः कालो ह्यव्यक्तायापकर्षति ॥ ८ ॥ अर्थः ॥ हवे पृथव्यादि

॥ अ. ३ ॥ ॥ १८ ॥

वा अर्ग प्र

क जे पंच भूतने मनो जे प्रलयतेने आरुह्यो के करिने कहे छे तं संतो पंच भूतनो उपल्लव जे नारा ते जे ते समीप प्रासथ
ये सते के तां पंच भूत जे ते मनो जे जे नारा थया नो समय आवे छे तारे नथि आदिने अंतते जे नो के ना करे यनाशन
पांमे एवो जे कालते जे ते इअ जे पृथवी जलते जवायुं ते आकाश अने गुण जे शहस्पशरूपरसने गंधपते छे स्वरूपते
जे नु एवुं जे जगततेने अत्यक्त जे प्रधानतत्वते प्रत्ये पमादवाने अर्थनिश्चे आकर्षण करे छे ॥ ८ ॥ श्लोकः ॥ शनवर्पा
यना हृष्टिर्भविष्यत्युज्वलानुवि ॥ तत्कालोपचितो ह्यो ह्यो को स्वीच्यत पिष्यति ॥ ९ ॥ अर्थः ॥ अने ते कालते जे जग
तनुके इरित्ये आकर्षण करे छे तो शो वर्ष पर्यंत पृथवीने विषे अति नयं कर एव जे अना हृष्टि जे ते व्याप छे के तां प्रथमतो
सो वर्ष पर्यंत वर्पात जथा तो नथि अने ते काले करिने हृष्टि पो म्युं छे उलपणुं ते जे नु एवो जे सूर्यते जे ते उरपएवा जे लोक
ते मने अतितपावे छे ॥ ९ ॥ श्लोकः ॥ धाता लतलमार मसं कर्षण मुखा नलः दहनू हृ शिखो विषु कवर्तते वायुने रितः
१० ॥ अर्थः ॥ अने उर छे शिखरायुं ते जे निश्चने वायु जे ते गे प्रसारवा जे संकर्षण नामुखनो अग्नि ते जे ते पातालनुं जे
तलतेने आरंभिने सर्वे जगतने बालनो थको हृष्टिने पोमे छे ॥ १० ॥ श्लोकः ॥ सौवर्तको मपगणी वर्पति म्मवाते समाः
धारा निर्हस्ति रस्ता निर्जापने सलिले विराट् ॥ ११ ॥ अर्थः ॥ अने ते पछे सौवर्तक छे नो मने जे नु एवो जे मपनो गगाने
जे ते हस्तिनी जे मुं दते सररि जे जलनि पागयुं ते मगो करिने शो वर्ष पर्यंत हृष्टि करे छे अने ते के डे विराट् पुरुष जे ते

॥ भा. राका. ॥ १८ ॥

जलने विषे लय पां मे छे ॥ ११ ॥ श्लोकः ॥ अने देहपते के देवे राजरावा जे पुरुषपते जे ते विरज जे पोतानुशरीर ते नो त्याग
करिने सुख्यता पुं जे प्रधान ते प्रत्ये प्रवेश करे छे ते के निषेवे तो काहेर दिन एवो जे अग्नि ते जे ते जे मसुख्यता पुं जे आकाश
ते प्रत्ये प्रवेश करे छे ते म ॥ ११ ॥ तनो विराज मुत्स ज वे राजः पुरुषो नृप ॥ अथ कं विज्ञते मू खं निरं पनः वानजः ॥ १२ ॥ अर्थः
अने देहपते के देवे राजरावा जे पुरुषपते जे ते विराज जे पोतानुशरीर ते नो त्याग करिने मू ख्यता पुं जे प्रधान ते प्रत्ये प्रवेश करे
छे ते के निषेवे तो काहेर दिन एवो जे अग्नि ते जे ते जे मसुख्यता पुं जे आकाश ते प्रत्ये प्रवेश करे छे ते म ॥ १२ ॥ श्लोकः ॥ वा
युनाहन गंधा नूः सलिलत्वाथ कल्पते ॥ सलिलं त दूतर मंजो तिष्ठो योप कल्पते ॥ १३ ॥ अर्थः ॥ अने वायु जे ते गोद री
छे गंध ते जे नो ए विने पृथ्वी ते जे ते जल पणाने अर्थ कल्या य छे के तो पृथ्वी जे ते जल रूपे थई जाय छे अने ते प्रलय काल नो
जे वायु ते गोद री लि धो छे रस ते जे नो ए पुं जे जल ते जे ते ज पणाने अर्थ कल्या य छे के तो जे जल जे ते ते जने विषे लय पण
जे पां मे छे ॥ १३ ॥ श्लोकः ॥ दहन रूपे तु न म सा वा यो ज्योतिः प्रलिपते ॥ दहन स्पर्शो व काशं न वायुर्न न मिली यते ॥ कालान्म
नाहन गुणान न आत्म निजायते ॥ १४ ॥ अर्थः ॥ अने तमं जे अंधकार ते गोद री छे रूपे ते जे नो ए पुं जे जे ते जे ते वायु
जे ते ने विषे लय जे पां मे छे ॥ अने आकाश जे ते गोद री लि धो छे स्पर्श ते जे नो ए वायु ते जे ते आकाश जे ते ने विषे लय
जे ते ने पां मे छे अने काल जे ते ना प्रेरक रावा जे ईश्वर ते मगोद री छे शब्द रूपी गुण ते जे नो ए पुं जे आकाश ते जे ते आत्मा

अ. ३
॥ १८ ॥

जे ताम साहंकार ते ने विषे लय पां मे छे ॥ १४ ॥ श्लोकः ॥ इडिया गामनो बुद्धिः सदृक् कारि के नृ पं प्रविशंति त्वाहंकारे स
गुणो रदमात्मनि ॥ १५ ॥ अर्थः ॥ अने देहपस त्व गुणानुं कार्य ए वा जे देवता ते मगो सहिन इडियुं तथा मन तथा बुद्धि ए जे स
वे ते जे ते निश्चे अहंकार प्रत्ये प्रवेश करे छे के तो इडियुं तथा बुद्धि ते जे ते राज साहंकार ने विषे प्रवेश करे छे ॥ अने इडियुं
ना देवता तथा मन ते जे ते मात्तिक अहंकार ने विषे लय पां मे छे अने ते ज्ञापे प्रकार नो जे अहंकार ते जे ते पोताना गुण
जे सत्त्व रजने मते मगो सहिन महत्त्व ने विषे प्रवेश करे छे ॥ अने ते महत्त्व जे ते प्रकृति ने विषे लय पां मे छे ए मजो
रावु ॥ १५ ॥ श्लोकः ॥ रापामाया भगवतः सर्गम्यस्यं तं कारिण ॥ चि व र्णा व र्णिता म्मा निः किं भूयः श्रोतु मित्तसि ॥ १६ ॥
॥ अर्थः ॥ राप्रकारे पो ते वर्णान करि रा वि जे माया ते ने सो न लि जे विजा रा वा जे ज न कर जा ते मने फ रि ने प्रश्न पुछ वा ने अ
र्थ अंतरि सना मे ते कृ पिते जे ते प्रेरे छे ॥ जे उन्म ति स्थिति ने प्रलय ते मने कर नारि रा वि अने ज्ञापे छे वर्णा ते जे ना के तां सत्त्व
गुण रूप जे नो अंत वर्णा छे त थार जो गुण रूप जे नो रक्त वरा छे त थान मो गुण रूप जे नो ज्ञा म वर्णा छे रा वि जे आ भग वा
न नि माया ते जे ते अमे जे ते मगो वर्णान करि अने दे रा ज न ह वै फ रि ने त मे ज्ञा सां भल वा ने इ छे छे जे त मारे सां भल बुद्धो
य ते त मे अज्ञाने पुछे ॥ १६ ॥ राजो वाच ॥ श्लोकः ॥ यथै तामेश्वरी प्रायो दुस्त राम कृ तात्मनिः ॥ तरे त्यंजः म्यूल पिधो म
रुपं इदमुच्यताम् ॥ १७ ॥ अर्थः ॥ दवे ते जे माया ते ने त रानो जे उपाय ते ने ज न कर जा जे ते योगेश्वर प्रत्ये पुछे छे हे मो रा क

धि अगवान निराका नितिक नक्ति ये करि ने न धि वरा क संपोतानां अंतः करी जेम लो ए वा जे पुरुष ने मरौ दु स्तर के तो त र
 वाने अर्थ समर्थ थवाय न दिरा विजे रा अगवान निमाया ते ने स्थु ल बु दिवा जा जे पुरुष ने जे विरित्ये यथार्थ पणो त रि जा
 य ते विरित्ये कहे ॥ १७ ॥ प्रबुद्ध उवाच ॥ श्लोकः ॥ कर्माणोपार नमाराणां दुःखदस्ये स्मरवायव ॥ पत्रे तपाक विपद्यासि मिथु
 नी चारिणां नृणाम् ॥ १८ ॥ अर्थः ॥ रा विरित्ये जन कर ज्ञाये पुछुता र प्रबुद्ध नामे जे योग्ये अर ते जे ते अगवान निराका
 निक नक्ति विना विजे रा माया ने तर वानो उपाय न थिरा ममन मां पारि ने जाग व त धर्म रूप जे सा धन ने लो स हित ए वा जे
 ते एकांतिक नक्ति ने नुं निरुपण करे ले ते मां प्रथम पुरुष जे ते वै रा ग्य ने पां मि ने रा कां निक नक्ति ना प मा उ नारा जे गुरु
 ते ने शरणे जाया ए म अार स्तो के करि ने कहे ले ॥ हेरा जा जन क डुरव ने टा लु वाने अर्थ ने सुख ने पां मवाने अर्थ ने नां ना प्र
 कार ना अ व दार सं चं पि क्रिया ने कर ता ने स्त्री ने अत्रु शरि ने गृह्स्था थ्य मने विषे वर्तता ए वा जे पुरुष ते मने जे विप रि
 त फल था पछे ते ने सुवे के तो रा क्रिया मां थि डुरव ज थाय छे पण सुख नो या तु जन थिरा विरित्ये मु मु सु जन जे ते विवेक
 ऽ थि ये करि ने सुवे ॥ १९ ॥ श्लोकः ॥ निस्तर्निर्देन विते न दुर्लभे ननात्म मृत्युना ॥ गृहापसा प्रपथुभिः का प्री तिः सा धि ते
 श्रुतैः ॥ १० ॥ अर्थः ॥ अने व लि धन ने विषे पण डुरव ने जे दे रे ॥ शा मारे तो धन जे ते निसे पि श ने प मा रे रा बु छे के तो रा
 धन ने अर्थ ते नो वा प्र कार ना उ र्म क रवाने मां पण के र लो क डुरव थाय छे त थार धन म स्तु हो पने ते नि जे र क्षा कर

विपरे ते मां पण के र लो क डुरव थाय छे त थार धन ने को ऽ क ले ऽ जा य अ थ वा अग्नि ने जला दिके करि ने ना श पो मि जा
 य नारे पण के र लो क डुरव थाय छे अने व लि रा धन के बु छे नो अ ति शो दा स्व दे करि ने पणो मं मु मु द्वा क वण छे त थार धन जे
 ने पो ता नां दे नो पण ना श क रा वे रा बु छे के तो जे नि पा मे धन दो पने ने को ऽ क मा रि नां शि व ने त धन ने ले ऽ जा य छे रा विरित्ये
 जे धन ने विषे अने क प्र कार नां डुरव रां छे ते ने जो ऽ ने मु मु सु जन जे ते पो ता ना म न मां रा म वि चारे जे रा विरित्ये म रा डुरव रूप
 ने पा प कर वा नुं कार ए रा बुं जे धन ते गोक रि ने कु रं गु र ज थार ए प्र कारे धन मां दो प जां गि ने ते धन मां थि वै रा ग ने पां मे अ
 ने व लो पो ते सं पा द न क सं ने ए क रि त्य नां न र दे ने ना श पो मि जा य रा वां जे गृह् त था लो क रां त था अ व द्वा रि क दे त ना क र
 नारा कु रे वित था ग प व ल प अा दि क प थु ए सर्वे ये करि ने मारा जी व ने आ लो क मां शी प्री ति थाय के तो रा सर्वे प दार्थ नो ना
 श वे त छे ने पा प कर वा नां कार ए छे ने अगवान नि नक्ती मां वि प्र कर वा वा लां छे ॥ मारे ए लो क रि ने कु रं गु र जी थार ए विरित्ये
 ए सर्वे ने वि पे शी जे ने रे श्वि ने रा मां थि वै रा ग ने पां मे ॥ १० ॥ श्लोकः ॥ रा वे लो कं पर वि शान्म अर कर्म निर्मित म् ॥ मनु त्या नि
 शय ध्वं मे य था मे ऽ ल व र्ति नाम् ॥ २० ॥ अर्थः ॥ अने जे म अा लो क नां प दार्थ ना श वे त छे ने डुर वे नु क छे ने पा पे नु क छे ते म
 ज स्वर्गा दि क लो क ने पण जां रो ते स्वर्गा दि क लो क के वा छे तो दे रा भि माने नु क थ्ये ने मा ऽ क फ ज नि ऽ ला ये क रि ने क रां
 जे प ज ना दि क म त्क र्म ते गोक रि ने प मा प छे अने व लि तु ल्प अ नि शय ने ध्वं स जे ना श ने गी नु क छे के तो ए स्वर्गा दि क लो

॥ जा. रा. का. ॥ २१ ॥

कने विषे केरलाक नो परस्पर दगे दरिया देवतार या छे ते वरो वरि घाने तो परस्पर स्य ही जे अदेर वाई ते थाय छे अने केरलाक देवता नो नोना छे ने केरलाक देवता नो ते थियो रा छे ॥ मारे नो नाने मोराने विषे अस्स या थाय छे के तो गुणा ने विषे दो पनु आरा पणा थाय छे त था नो नाने मोरा थकि नय थाय छे के निपे वे नो जे म आ लो कने विषे वगे दरि यारा जाने परस्पर स्य ही थाय छे तथा नो नारा जाने मोरारा जाने विषे अस्स या थाय छे तथा नो नारा जाने मोरारा जा थकि नय थाय छे ते म जे देव लोकने विपे देवताने पण छे अने वजिका जे करि ने रा सर्वे देवतानो म्यान क जोग के देह ते मोना शथे जाय छे ॥ रि स्ये रा देव जो कने विपे पण दुख दो पने ना श वंत पण छे ते ने विचारि ने मु मु सु ज न ते ने ए स्वर्गा दिक लोकने विषे पण वै रा गने पो मे ॥ २० ॥
श्लोकः ॥ तस्माद्गुरुं प्रपद्येत जिज्ञासुः श्रेय उत मम् ॥ शाहू परचरि ज्यो ते अस्स एव पशाम् अयम् ॥ २१ ॥ अर्थः ॥ अने रा विरि ने मु मु सु ज न जे ने आ लो कने विपे तथा स्वर्गा दिक लोकने विपे ना श वंत पण दुख रूप पण ते दो श रूप पण ते ने जो इ ने ए मां थि वै रा गने पो म्यो छे ए दे तु मारे उत म क जे ए जे न ग वान नुं पा मने ने जं ग रा वाने ने पो म वाने ई ल तो थकी गुरु ना शार ए ने पो मे ते गुरु के वा छे तो श ह्द्वय जे वेदा दिक शास्त्र ने ना त त्वने जोगो रा वा छे के तो रा शास्त्र मां जे विरि स्ये न ग वान नुं स्व रूप करु छे ॥ तथा धर्म ज्ञाना दिक नो स्वरूप करु छे ॥ ते विरि स्ये यथार्थ निर्वा ध पणो जोगा वुं ने क द्वि दे स्वा उ वुं ते ने विषे कु श ल छे अने व जिते गुरु के वा छे तो पर ब्रह्म रा वा जे पुरु पो न म न ग वान ते ना स्वरूप नो जे प्र स क्ष प्र मां ग अ नु न व ते रो नु क्त

अ. ३ ॥ २१ ॥

छे अने उ पश म जे इं दि या अंतः कर्णाने जिति ने आत्मारूपे वर ते छे पणामा थिक पंच विषय संबं धि पार्यं करि ने मो दू ने न थि पो म तारा वा छे ॥ २१ ॥ **श्लोकः ॥** तत्र नागवता भ्यर्मां ङ्घ्रि श्ले ङ्घ्र्यां त्म देवतः ॥ अमाय पानु हत्वा धे सु प्ये दात्मा त्म दो हरिः ॥ २२ ॥ अर्थः ॥ अने रा वा जे गुरु ते छे आत्माने देवता ते जे ने रा वा जे ते मु मु सु शि प्य ते जे ते नि क प र रा वि जे ते गुरु नि अ नु र्हा र्ते तो जू ल्क थकी ते गुरु ने स मि पे र दि ने ना ग व त ध र्म ने शि र्वे के तो ना ग व त ध र्म नो अ भ्या स करे ते ना ग व त ध र्म के वा छे तो जे ना ग व त ध र्म के करि ने आ हरि जे ते रा नि उ प र प्र स म् न था प छे ते आ हरि के वा छे तो म र वे ना अ न र्था मि छे ने पो ना नि मूर्ति ने प्र स क्ष प्र मां ग दे र वा र ना रा छे के तो ना ग व त ध र्म ने पा जे वं करि ने रा नि उ प र प्र स म् न अ या थ का ए ने पो तानो रा को ति क न्त करि ने पो ना नि से वा मां रा र्वे छे ॥ २२ ॥ **श्लोकः ॥** सर्वतो मनसो सं ग मा दो सं ग व सा धु पु र द्या मे वी प्र अ पंच नू ते अ हा य थो चि त म् ॥ २३ ॥ अर्थः ॥ दवे ते ना ग व त ध र्म ने करे छे हे रा ज न प्र च म तो सर्व प रार्थ थ कि म न ना अ सं ग ने शि र्वे के तो प्र कृ ति पुरु व थ कि थ या जे सर्व जोग लोकने देह ते मने आ र प्र कार ना प्र ल ये करि ने ना श वंत जोगि ने देश का ला दिक करि ने रा णा प न दि रा वि ते नो ग दिकने विषे पो ताना म न नि अ सं त अ रू चि थ ई जा य ते नो अ भ्या स करे ने सा धु ने विषे सं ग ने शि र्वे के तो सा धु ना स मा ग म मां को इ रि स्य नुं वि घ्न न आ वे रा वा स्व ना व ने शि र्वे ॥ अने जे म प दे ते विरि स्ये सर्व म नु प्य ने विपे द्या मे वी ने प्र अ य ते ने शि र्वे ॥ के तां ज पो ना थि उ त र ता हो य ने वे उ प र द्या रा गि व ने नु

हेतुकरे पणाने नो निरस्कारन करे अने जे पोता निवरो वरि या सोयने निउपर मित्र जावरा रिवने तेनु दिन करे पणाने नि साये
 ईर्ष्यान करे ॥ अने पोता धिजे मोरा दोष तेने आगल्य विनये मुक्त थकोन मपणे करि ने वेंत पणाने तुवरो वरि थापाणुन क
 रे रा विरि त्ये दे द्या मेचीने प्रथपने नो अयास करे ॥ २३ ॥ श्लोकः ॥ शौचेत पस्ति ति शौच मोने स्वाध्याय मार्ज वम् ॥ ब्रह्म चर्ष
 महिं मां च मम त्वे हं हसे जयोः ॥ २४ ॥ अर्थः ॥ अने शौच जे देहे करि ने पवित्र पणाने तु तथाम रा मा सादिक अने श्वस्तु ना
 त्या ग करवो न था वर लवुं वर जावुं न दिन था पापि नो संगन करवो न था सोरु मान इ पा ने दे नादिक जे अंतः कर्णाने मेल
 तेने सद्धि चारे करि ने रा लवा तेने शिखे अने तप जे त्र तउ पदा मादिके करि ने शास्त्र विहित नोग नो पण संकोच करवो न
 था पोत पोताना धर्मने पालवानेने शिखे अने ति निज्ञाने पोताने को इक डुर वरे नो पणाने तु सहन करवुं पणाने को पंके करि
 ने तेनु को ईवां कुन करवुं तेने शिखे अने मोन जे प्रयो जने र हिन रा विवांणी थकि सम फिने निहति पोमवुं के तां प्रयो ज
 न विना नुवो त्या करवुं न हि तेने शिखे अने स्वाध्याय जे पोताना अपिकार प्रमो गो सत रा स्त्रने नगावा नगाववानो
 तथा के हे वासां नलवाने रंतर पोतानि बुद्धिने अनुमारे अयास रा गवयो पण प्रमादे करि ने रा वानेने मुल विनहिनेने शि
 खे अने आर्जव जे वां का ई रे रा इने मुकी दे सं दे र वां गिने मन तेणे करि ने सरल स्व जावे वर तवुं तेने शिखे अने ब्रह्म च
 र्ष जे त्या गिने श्रवण कीर्तनादिक अष्ट प्रकारे स्त्री मात्र नो त्या ग करवो न था सधवा स्त्रीने पर पुरुष संगे नो त्या ग करवो

तथा विपवा स्त्राने पुरुषमात्र नो अष्ट प्रकारे त्या ग करवो तेने शिखे अने अहिंसा जे देह मन मेवांणी तेणे करि ने को ई जीवने
 पीडा था यने मन करवुं न था पोताना आत्मानो पानने करवो तेने शिखे अने वेवे जे लाळे नो म जे ना रा वा जे सुरव डुरव
 मांन अपमो नादिक तेने विषे सम पणाने शिखे के तां पोताना प्रारब्ध कर्मने अनुमारे प्राप्ति थपुं जे नोगादिक सुरव तथा
 रोगादिक डुरव तथा त्रि तउ पत था मान अपमानादिक तेने धीर जे करि ने सहन करवुं पणाने आकला थपे छे कि जावुं
 न हि तथा मुजा इ जावुं न हि तेने शिखे ॥ २४ ॥ श्लोकः ॥ सर्वत्रान्ते श्चरान्ती शौके वस्य मनि के न ताम् ॥ विविक्त चौरव
 सने से तोषे यन के न चिन् ॥ २५ ॥ अर्थः ॥ अने उक्त एनि हृष्ट जावे वर तता रा वा जे देव मनुष्यादिक सरवेशां गि ते मने
 विषे जाना कार पणो करि ने रा करि त्याने वेद कुक्षेत्र ज जीवात्मा रथा छे ते मने सत्य पणे जाणा वाने देव मनुष्यादिक जे
 तेते जाव ते मने अपसत्य पणे जाणा वाने तेते जाव मो मो द्यां पम वां न हि रा विरि त्ये शिखे अने रा जे सर्वे श्चे ज्ञ त जीवात्मा
 तेने विषे अंतर्धा मिरूपे करि ने र रा जे ते श्चे ज्ञ जीवात्माने ते मना कर्मने अनुमारे तेने देव मनुष्यादिक जावने
 विषे निधम मी रा गव ता रा वा जे परमेश्वर परमात्मा नारायण तेने जाणा वा रा विरि त्ये शिखे ॥ अने के वस्य जे देह इडिया
 दिक भाव थ कि प्रथकने शुद्ध तान रूपने सता रूप रा वो पोतानो जीवात्माने रूप वर तवुं पणाने देह इडियादिक जाव
 मांन अजवुं तेने शिखे अने अनिकेतां जे पोताने र हे वाना स्थान कने विषे मम ता यं र हिन पणो वर तवुं तेने शि

रवे अने देवता का ज प्रारब्धने अनुसारे शुद्धावा जाइतथा फारो तुं जांजे वां वस्त्र मलेते लो करि ने गुदरोणा करवुं पला सा
 रा वस्त्रने अर्थमु जावुं नदिरा विरि स नि सम ऊर ए ने शि रवे अने व लि दे श का ज प्रारब्धने अनुसारे जे तुं ने वुं अ न्ना टि
 क पदार्थ म लेते लो करि ने पोता नो देह निर्वाह करवो पला सा पदार्थने अर थ्ये मु जावुं नदिरा विरि स नि सम ऊर ए ने
 शि रवे ॥ २५ ॥ श्लोकः ॥ अहो नागवने शास्त्रः निदा मन्त्र चा विदि ॥ मनोवाक्मर्मदे उच स संश्रम द मा व पि ॥ २६ ॥ अर्थः ॥
 अने भागवत शास्त्र जे अगवाननु नि ते दि य सा कार परांतथा अगवानना अवतार चरित्तथा अगवाननो धर्म तथा अ
 गवानना एकांतिक अरू एर लो नु प्रति पादन कर ना रू शा स्त्र ने ने विषे अहो शि रवे के तां रा वां शास्त्र ने विषे आस्ति क
 तु ङि ये नु क्त आद र वां ते ने शि रवे ॥ अने जे ए विरि स नु शास्त्र न हो य ने ने विषे अनिदा ने शि रवे के तो जे शास्त्र अगवान
 विना अन्व दे व नुं ने अन्व धर्म नुं प्रति पादन कर तुं हो य ने शास्त्र नि निदा ये करि ने वा द था य ने ते मां शि पोता ने ऊं श उ प जे ए
 वि ने नि निं दान कर वा ए म शि रवे ॥ अने मन वां णि ने देह ते नो जे दे उ ते ने शि रवे ते मन नो दे उ जे मन ने को पा रि क ना व थ कि
 नि ह ति प मा र वुं तथा मन मां र्ब नुं दे न ड ल वुं तथा अगवाननुं जे स्वरूप ने च रि त्त ने ने विषे मन ने रा र व वुं ने सा इ क पं च वि
 ष य नुं चिंत व न न कर वुं तथा प्राणां या म कर वा ए सर्वे मन नो दे उ ले ते ने शि रवे अने वां णि नो दे उ जे जे ए करि ने को ई ने उ
 ठे ग न था य ने आ ग ज्ञा ने प्रि प ला गे ने ते ना हित ने करे ए वुं व च न बो ल वुं ए विरि स वां णि नो दे उ ते ने शि रवे अने दे नो दे

उ जे अगवान नि अ कि सं वे पि क्रि या कर वित था अगवान ना अरू नि सं वा कर वां तथा प्र यो जन विना नुं ज्ञां सां फ र ता फ
 र वुं न हिन था आसन जिन वुं ए सं र्षे दे ह नो दे उ ले ते ने शि रवे अने य स ते जे लो करि ने पोता नु ने पार कुं हिन था य ने पो ते य
 थार्थ दे ति सां न ली त पा म करि ने नि श्चै क रो हो य ए विरि स बो ल वुं ते ने शि रवे अने स म जे पोता ना जा व ने अ न र्थ ना
 कर ना रा ए वा श द्वा रि क अ स त पं च वि ष य ते थ कि अंतः कर ण ने नि ष म मां रा र व वुं तथा ते वि ष य के रि ने अंतः कर ण
 ने हो अन पा म वा र वुं ते ने शि रवे अने द म जे पोता ने अ न र्थ ना कर ना रा ए वा अ स त पं च वि ष य ते थ कि ई डि यो ने पा ला
 वा लि ने नि ष म मां रा र व वां ने ने शि रवे ॥ २६ ॥ श्लोकः ॥ श्रवणं कीर्त्तनं ध्यानं हरेर भुक्त कर्मणः जन्मकर्मणामां च नदर्थं
 शिवलचेष्टितम् ॥ २७ ॥ अर्थः ॥ अने अ भु न के तां अ ति श्रे आ श्र्द र्थ का रि ले च रि त्त जे नां ए वा जे श्री हरि ने नो जे दि य न
 न्य च रि त्त ने गु ण ते नुं जे अ व रा त था का र्त्त न तथा ध्यान ते ने शि रवे अने पोता ना दे ह नि जे क्रि या ते सर्वे अगवानना प्र यो
 जन मां आ वे ए रि स शि रवे ॥ २७ ॥ श्लोकः ॥ इष्टं तं तपो जप्तं हंतं पञ्चान्मः नं प्रियम् ॥ दशमसूक्तानुगृह्याणान्य
 सर स्मै नि वे द न म् ॥ २८ ॥ अर्थः ॥ अने पो ते जे य ज करे तथा दान करे तथा तप करे तथा जप करे तथा सदा चार पा ले त
 था जे जे पोता ने प्रि प ते सर्वे नुं अगवानने विषे नि वे द न कर वुं ते ने शि रवे के तां ए य ज्ञा रि क सर्वे क्रि या ने करे ते के व ल न
 ग वान नी प्र म न्न ता ने अर्थ करे प ए रा वि ना वि जा फ ल नि ड ल ने अर्थ तथा पो तानु मां न व धार वा ने अर्थ न करे रा

विरिसे शिखरे अने जे गृहस्थ हरि अरु होय तेने जे पोतानि स्त्री पुत्र गृहनेने च्छोत्रादिक ईद्रियुग सर्वे च्छे अगवानने निवेदन
 कर चुंगु विरिसे शिखरे के तांरा सर्वे अगवाननी अक्ति मांउपयोग मां आवेरा वांकरि रवुवांतेने शिखरे ॥ २८ ॥ श्लोकः ॥ रावेह
 एतात्मना ये पुमनुष्ये पुत्रसौ हृदम ॥ परिचर्याचो अपवमहसुनृपुसाधुषु ॥ २९ ॥ अर्थः ॥ अने श्राद्धस अगवानचे आत्मा
 ने स्वाभिजे मने रावाजे ते अगवानना एकां निका अरु जनने मने विधिमिचपरा शिखरे के तांरा एकांतिक अरु नो जे वो स्वभा
 वछे ते वो पोतानो स्वभाव करिने रामनि साथी मिचपरा कर चुंतेने शिखरे अने स्थावर जंगम रावाजे जीव प्राणिमात्रा तेने
 यथायोग्य सत्कार करवो ते मां पण मनुष्य जातिनो विशेष करवो तेने मनुष्य मां पण जेने पोताना धर्मने यथायोग्य पा
 लवानो स्वभाव होय तेने विशेष सत्कार करवो तेने मां पण जे अगवानना अरु होय तेने तो विशेष सत्कार करवो वि
 रित्से शिखरे ॥ २९ ॥ श्लोकः ॥ परस्परानुकथने पावने अगव गृहाः मिथोर निमिद्यस्तुष्टिर्न हृतिर्मथ आत्मनः ॥ ३० ॥ अ
 र्थः ॥ अने अगवानना जे अरु तेने लाथ अने अतिशेष विचारावो अगवाननो पश जे कीर्तिने प्रताप तेने परस्पर कहेवो ते
 ने शिखरे अने अगवानना अरु तेने परस्पर ईर्ष्या मझरादिक नो त्याग करिने परस्पर प्रतिकरवी तथा परस्पर काका के मज्जि
 ने मतो घउप जेतथा समगुदुख निनिहृनिथाय तेने शिखरे ॥ ३० ॥ श्लोकः ॥ स्मरेतः स्मरयंतश्च मिथोः पौघदरं हरिम्
 अत्प्राप्तं ज्ञातया अत्प्रा विभर्तुं सुलकांतनुम् ॥ ३१ ॥ अर्थः ॥ अने देशतनुजनक पूर्वकता जे गुरु ते निपासे आ विरि

निवटं

से अगवान धर्मने शिखरता जे अगवानना अरु तेने परस्पर अजाथर जे पापना समूदने नाश करनारा रावाजे श्री हरि तेने सं
 भारे छेने विज्ञाने पण अगवाननां नरे तेवुं आचरण करे छे अने रा अगवत धर्मरूपा विज्ञे साधन अक्तिने लोकरिने उरुप
 स्वर्शरावो जे प्रेम लक्षणरूप एकांतिक अक्तिने लोकरिने रा मां चितथ्य इरा विजे पोतानी तनुनेने पाराकार छे ॥ ३१ ॥
 श्लोकः ॥ कश्चिदुदेस्युतर्विंतया क्वचि हसतिने हेसलो किकाः नृसंतिगायंस्वपुत्रीस्येयस्यने भवेति त्रुं पारमेत्यनि
 र्हताः ॥ ३२ ॥ अर्थः ॥ अने रावाजे एकांतिक प्रेमि अरु तेने जे कपारक लो विरदथका अगवानने पाने करिने उरुप स्व
 यो जे प्रेमने लोकरिने रुदन करे छे अने कपारे कतो अगवानने दर्शने करिने दस छे अने कपारे कतो अगवानने जोइने पर
 म अने अने पांमे छे ॥ अने कपारे कतो आलो कनि स्मृ निघेरहितथका अगवान संपाते वो ले छेतथा अने दे करिने नाचे
 छेतथा गा पछेतथा अगवानना जेवु आचरणा करे छे अने कपारे कते अगवानने साक्षातकार पांमिने अतिशेष म अ
 ने अने पांया थका मोन पणे वरते छे ॥ ३२ ॥ श्लोकः ॥ इति अगवत्ता च पर्मान् शिखरे अत्प्रात दुष्यथा ॥ नारायण परो
 मायामंजस्तरति दुस्तराच्च ॥ ३३ ॥ अर्थः ॥ देशात्तनुजनक विरित्से रा अगवत धर्मने शिखरतोने नारायण रावाजे अ
 गवाननी अरु तेने जे अगवत धर्मथकि उरुप स्वर्शरा विज्ञे अगवान नि प्रेम लक्षण एकांतिक अक्तिने लोकरिने अगवा
 ननी मायाने यथार्थ पणे तरे छे ते माया के विछे तो रा वि एकांतिक अक्ति विना विज्ञे साधने करिने तर विमहा कवरा छे

अनेराविनेमायानेनेराअगवाननोराकांतिकभक्तजेनेपथार्थपणोतरिनेद्वय्यरूपथईनेमायाथिपररावुंजेअगवान
 वुंअक्षरधामनेनेपांमेलेनेअगवाननिअरवेरमेवानेविपेरदेछे ॥ ३३ ॥ शोकाः ॥ नावायणानिधानम्यद्र
 च्छाः परमात्मनः निषामर्दयनोवक्तुंयुयं हि ब्रह्मवितमाः ॥ ३४ ॥ अर्थः ॥ एविरित्येनागवतधर्मनेपासतोरावुंजेपु
 रूपतेजेनेनारायणानेअथैकरिनेमायानेतरुंजेनेनारायणवुंजेस्वरूपतेनिजेस्थितिनेनेराजाजेनेपुछेजेनेदेमु
 निपांनाशयणालेनामतेजेमबुएवानेसर्वनेविषेअंतर्धामिरुंकेरिनेवापतारावाजेपरमात्मानेमनिनिहाजेदि
 व्यमनोहरमूर्तिथैकरिनेपोतानाधामनेविषेरेवापणुंतथात्पराथकाद्वयादिकपासेआद्वयानुनिउत्पत्तिस्थि
 तीकराववापणुंतथातेद्वयादिकजेसर्वजावतेमनेविषेअंतर्धामिपणोकरिनेरेवापणुंतेनेतमेजेनेअमुनेकेवा
 नेयोगछेअनेतमेतेस्वरूपनिस्थितिनेजोगोछे ॥ शमादेनोद्वयनाजेजोगानारातेमनेमप्येतमेतेद्वयजे
 तेनेअतिशोपणोकरिनेजोगानाराछे ॥ ३४ ॥ पिप्लायनउवाच ॥ श्लोकः ॥ स्थिरुवप्रलयहेतुरहेतुरस्यपत्वप्रजा
 गरसुषुंसहसि ॥ इहेदिपासुहृदया निचरं निधेनसंजीविता नितदंचेहिपरं नरे ॥ ३५ ॥ अर्थः ॥ दवेतेजेजनकरा
 जानोअनेनोजेउत्तरनेनेपिप्लायनकृपिनेकरेछे ॥ आजगतनिजेउत्पत्तिस्थितिनेप्रलयतेमनाकरतजकेनो
 द्वयादिकपासेआजगतनिउत्पत्तिस्थितिनेप्रलयतेनाकराववागएवानेनधिकारणतेजेमनुंकेनोप्रहृतिपुरुषा

प्रिधु

धकनिधे

दिजेतेमनापोनेकारणालेनेपोतानुतेकोईकारणनथिरावाअनेजागतसुप्रनेसुपुमिगजेवैराअवस्थायुंतेमनेविपेस
 तकेतांअंतर्धामिपणोकरिनेनेअवस्थानुनेविषवर्नतारावानेवहिरकेतांद्वय्यपुरेनामतेजेनेपांमेलेनेपोतानुधाम
 तेनेविषेदिव्यमनोहराविनेमूर्तिनेणोकरिनेरयारावा ॥ अनेसर्वनाजेदेहनयाइदिपुंतथाजागतथाअंतःकरणते
 जेनेअंतर्धामिपणोकरिनेवापिरयारावाजेनारायणनेमणोजोवाइराएवाथकापोतपोतानिक्रियायुनेविषेअच
 रतेछेएवाजेनारायणतेमनेतमेजेतेपरद्वयरावाजोगो ॥ ३५ ॥ श्लोकः ॥ नंतन्मनोविशतिवागुतचक्षुरात्माप्राणोडि
 यागिचयथाजलमर्चिपः स्वाः शब्दापिवाधपेपतयात्ममूलमर्थोक्तमाहायहतेनविषेपसिधिः ॥ ३६ ॥ अर्थः ॥ अ
 नेराजेपोतानाधामनेविषेरावाजेपरद्वयतेमनेअज्ञानिवाजेजनतेमनुंजेमनतथावागितथाचक्षुतथाबु
 द्धितयाक्रियाशक्तिछेपरधानपणोकरिनेजेनेरावोजेपुणतेणोसहितरावोजेसर्वईदिपुंतेजेनेनथिपोमताकेताते
 परद्वयजेनेनेपोतानाविषयरूपनथिकरतां ॥ केनिपेवेतोप्रकाशेजुक्तरावोजेप्रकाशरूपनेधर्मतेणोकरिनेपो
 तानेसजानिवाचजेमणिआदिकतेतस्विपदार्थतेनेनेअनजजेअन्वितेनेजेमनथिप्रकाशकरतांतेमतेसर्वअंतः
 करणइदिपादिकजेतेपरमात्मानेनथिपोमताअनेशृजेवेदतेजेतेपरावोपकजेअज्ञानिजननाइदिपुंअंतःक
 रणतेमनोनिषेधजेपरमात्मानास्वरूपनेतेईदिपुंआदिकपांमतांनथिरामनाकेवितेणोकरिनेतेवेदपराआत्म

॥ ना. राका. ॥
॥ २६ ॥

मूलजे परमात्माना स्वरूपनो निरधारतेने अर्थोक्तजे दिश्यापुरुपाकारपदार्थपणोकरिनेरुगोवोकेलेकेतावेदजेतेपण
परमात्माना स्वरूपने अज्ञानि ज्ञानो ईदियादिकपांमतांनश्चिरित्येनेमनिप्रवृत्तिनो निषेधकरिनेपरमात्मानेतेदिश्या
करचरणादिकेनूक्तमनोदरमूर्तिमानले ॥ गमएपरमात्माना स्वरूपनो निरधारकेले अने एरित्येपरमात्माना स्वरूपनो
निरधारकराविना जेश्रुतिस्मृतिनेमणोपरमात्माने विषे ईदियादिकनिप्रवृत्तिनो निषेधकरोने निशिपिजेतेनथा य
ई ॥ श्लोकः ॥ सत्त्वरजसमर्शतिप्रवृत्तेकमादौ मूत्रं महानरुमिनिप्रवृत्तिजीवे ॥ ज्ञानकिपार्थफलरूपतयोकराशक्तिद्र
होवनातिमदस्वचतुं परेयत् ॥ ३७ ॥ अर्थः ॥ एरित्येमनवांशिने अगोचररावाजेपरब्रह्मनारायणतेजेतेसर्वनेवि
षे अन्वयपणोकरिनेकेमरयाले अनेनेसर्वथकिअतिरेकपणोकरिनेपोताना पामने विषेके विरित्येरयाले रामकेताहो
नोकरिद्येलेजेपुर्वकालनेविषेएकरावुंनेसत्त्वरजनेतमराजेवरापगुणनेमनुंजेनेविषेवर्तवापणुलेरावुंजेप्रधानत
त्वथकिअयुंएवुंजेमुत्रकेतां क्रियाशक्तिप्रधानपणोकरिनेस्वरुंएवुंजेमुनामलेनेज्ञानशक्तिप्रधानपणोकरिनेम
हानजेनुनामले एवेप्रकारनुजेमदनत्वतथा अदकारकेतां अदकारशाहोकरिनेतेना सर्वकार्यनोसमुद्राजेसर्वत
त्वनोसमुद्रतेनेज्ञानिजेते अचेतनप्रकृतिकहेलेनेजीवात्माने अचेतनोसमुद्रतेनेकेवोकेलेतोज्ञानेतेज्ञानेदियुंत
था क्रियाजेकर्म ईदियुंतथा अर्थजेविषयनेफलजेतेज्ञान ईदियुंतथा कर्म ईदियुंतेमणोकरिनेनोगव्याएवाजेसारा

अ. २ ॥
॥ २६ ॥

यो

नरताविषयनेयकिउत्सन्नययुंएवुंजेसुखदुखतेनो जोक्तापणोकरिनेपोतानेसुखदुखरूपमानतो एवोजेजीवा
त्मानोसमुद्रतेनेज्ञानिपुरुषजेतेचेतनप्रकृतिकहेले ॥ एरित्ये अचेतनप्रकृतितथाचेतनप्रकृतितेमनास्वरु
पनेकरिनेनेमनेविषेनेपरमात्मानुंअन्वयपणुंतथातेथकिअतिरेकपणुंतेनेकहेलेमतजेचेतनप्रकृतितेप्रत्येअ
न्वयपणोकरिनेनेजणायलेकेतां अंतर्थांमिपणोकरिनेचेतनप्रकृतिजेसर्वजीवनेमनेजेप्रकाशले एवाअनेअस
तजेअचेतनप्रकृतितेप्रत्येनेजणायलेकेतां अन्वयपणोकरिनेनेअचेतनप्रकृतिनेप्रकाशले एवाअने एरित्येस
र्वनेविषेअंतर्थांमिपणोकरिनेव्यापवारूपबहुलेशक्तिपुतेजेमनि एवाब्रह्मजेपरमात्मानेजेतेनेमायानेजीवने
समुद्रनेथकिपरकेतांअतिरेकपणोकरिनेनिश्चोपोताना पामनेविषेरयाले ॥ ३७ ॥ श्लोकः ॥ नात्मानज्ज्ञाननम
रिप्यतिनेपतेः सोन ह्ययते सबनविद्यनिचारिणोहि ॥ सर्वत्रशब्दरनपायुपलब्धिमात्रे प्राणोयथे ईदियवत्तेन वि
कल्पितं सत् ॥ ३८ ॥ अर्थः ॥ एरित्येपरमात्मानेतेमनुंअन्वयपणुंतथाअतिरेकपणुंतेनेकरिनेदेवेजीवा
त्मानेतेनुअनिचारिणुंतथादेदादिकजेतेमनुनाश्वेतपणुंतेमनेवेशोकेकरिनेकहेलेनेआत्मानेजीवा
त्मानेनेनेकेवोलेतोसृष्टिसमयनेविषेउत्सन्नथातोदचोनथाप्रलयकालनेविषेमरणदितथाअज्ञानेजीवात्मा
नेजेतेस्थितिसमयनेविषेहृदिनश्चिपांमतोतथाज्ञयनश्चिपांमतो अनेनाशपांमताएवाजेदेदादिकतेम

॥ भा. राका. ॥ २७ ॥

निजेवाच्यादिक अथव स्यायुं ते मनो निश्चे जोगाना रो छे तया सर्व का लने विषे नारं तर अथवा नाश्री रा वो अने
ज्ञान रूप ज छे स्वरुप ते ने नुं रा वो जे जी वात्मा ते जे ते पूर्व क युं रा विरि त्ये जन्मादिके र हित छे के नि पे वे तो इं इं युं
तथा व ल ते गो सा हि त र अथवा वुं जे म्यु ल दे ह ते प्र त्ये प्रां रा जे अथवा पि पा सा ध र्म वान प्रा ण वा युं ते जे ते जे म वा च्या
दिक अथव स्या ये र हिन छे ते म जी वात्मा जे ते दे ह्ना जे भा व ते रो र हिन छे ॥ ३६ ॥ श्लोकः ॥ अं दे पु पि पु त रु स
वि नि श्चि ते पु प्रा णो हि जी व मु प धा व ति त त्र त्र ॥ स न्ये प रिं डि य ग णोः ह मि च प्र मु से कू र स्य आ श य म ते त द नु
स्म ति र्नः ॥ ३७ ॥ अर्थः ॥ ए विरि त्ये अ वि ना शि रा वो जे जी वात्मा छे ते जे ते क र्म व श थ को अं र ज आ दिक र वां ए पुं ते
विषे अ मे छे रा म के छे जे अं र ज न रा थु ज उ भि र्जा ए जे चार र वां ए पुं ते म ने म धे जी वात्मा जे ते क र्म व श थ को जे जे श
रि र ने पां मे छे रा वो जे जी वात्मा ते ने ते ते दे ह्ने विषे प्रा ण वा युं जे ते त क्का ल पां मे छे के तां र्म र्म र रि र ने विषे जी वात्मा
जे ते प्रा ण वा पु पे स र्ति व र्णं छे रा वो जे जी वात्मा ते जे ते ज्यो र इं इं युं नो जे ग रा ते जे ते ल य पां मे छे त था दं का र ते जे जा
रे ल य पां मे छे ता रे नि र्बि का र प णो रे छे रा वो जे जी वात्मा ते जे अं तः का र्ण वि ना व र्णं छे ते जे जी वात्मा ते नी जे अं वु स्म
ति ते जे ते अं वु ने छे के तां पार सृ ष्ति मां थि ज्यारे जा गे छे ता रे म के छे जे अं ज तो डू सु खे क रि ने डं पि र यो ने को इं
न जां रा तो ह्वा रा वुं जे ते स म यं न विषे प ण ज्ञान ते जी वात्मा तु छे ॥ ३८ ॥ श्लोकः ॥ य त्ते तु ना न च र णो य ण यो ह र

अ. ३ ॥ २७ ॥

जे खे द न

त्प्रा चे नो म लानि वि ध मे ह्ण क र्मा ज्ञानि ॥ त स्मि नि श्च उ त प ल म न आ त्म त त्वं सा स्ता य था म ल ह शोः स वि त्प्र का शः ॥
४० ॥ अर्थः ॥ ए विरि त्ये नां ना प्र का र ना दे ह्ने प्र सं गे क रि ने थ या रा वा जे छे ज्ञाने म ने पां म तो रा वो जे जी व ते ने ते क ले श म र
नो उ पा य क रे छे जे क म ल ना स र श्वि आ ने र का रि को म ल छे ना नि ने जे म नि रा वा जे मूर् ति मा न प र मा त्मा ते म ना च र ण ने पां
म वा नि जे इं छे ते गि ये क रि ने उ स न्ध र्श ए वि जे ब डू अ क्ति ते गि ये क रि ने चि त जे ते गु णा जे म त्व र ज ने त म ते म र्णो क रि ने
क र्म रां वो जे क र्म ते थ कि थ यो रा वां म ल जे विष य ने विषे आ श क्ति रू प पा प ते म ने ज्यारे त्या ग करे ता रे वि शो प प णो क रि ने अ
रु थ युं ए वुं जे ते चि त ते ने विषे आ त्मा नु त त्व जे प र मा त्मा ते जे ते सा ह्वा त प मा य छे ते के नि पे वे तो नि र्म ल रा वां जे जे व ते म ने
विषे क र्म नो प्र का श जे ते जे म ज णा य छे ते म ज णा य छे ॥ ४० ॥ रा जो उ वा चः ॥ श्लोकः ॥ क र्म यो गे व र्त्त नः पुरु षो ये न सं स्क
तः ॥ वि धू ये ह्ण यु क र्मा रि नेः क र्म्यं वि द ते प र ॥ ४१ ॥ अर्थः ॥ ए विरि त्ये प र मा त्मा नि जे प्रा सि ते ने सां ज लि ने ह्वे ते प र मा त्मा
नि जे अ क्ति ते ने उ स न्ध करे रा वो जे क र्म यो ग ते ने रा जा ज न क जे ते पु छे छे जे हे मु नि यो त म जे ते अं वु ने क र्म यो ग जे ते ने क
हो ते क र्म यो ग के वो छे तो जे क र्म यो गे क रि ने सं स्का रे नु क्क थ यो के तां जे क र्म यो ग ने क र तो ए वो जे पुरु ष ते जे ते इं रू के तां प
र मा त्मा ने प मा दे रा वि ने अ क्ति ते ने वि धे वि ध नो क र ना रा रा वो जे क र्म ते म ने रा लि ने प र अ क्ति ते उ स न्ध करे रा वुं ते नि क र्म
पां ए ते ने पां मे छे रा वो क र्म यो ग छे ते ने क र ॥ ४१ ॥ श्लोकः ॥ रा वं प्र श्र म्प यी मूर् व म प्छे पि तु रे ति के ॥ ना नु व न द द्य राः पु त्रा

॥ २७ ॥

॥ राका ना ॥
॥ २८ ॥

स्वकारणमुच्यते ॥ ४२ ॥ अर्थः ॥ अनेतमनेजेमपुल्लुप्रकारेपूर्वद्व्याकुराजानेसमापेक्षिजेमनकादिकतेमने
कुंजेतेपुल्लोदवोपागब्रजानापुत्रनेसनकादिकतेजेनेनबोसतादवाकेतांतेप्रश्नोत्तरनकरतादवातेनेविषेजेकार
णतेनेतमेजेतेमुनेकरो ॥ ४३ ॥ आविर्द्वात्रयवाच ॥ श्लोकः ॥ कर्माकर्मविकर्मनिवेदवादीनदोक्किः वेदम
राम्भवातत्रमुत्तानिसुरयः ॥ ४३ ॥ अर्थः ॥ राविरित्येवप्रश्नपुल्लरानेमांविजो जेप्रश्नतेनो जेउत्तरतेनेआविर्द्वात्रयमुनिजे
तेकरेलेकर्मजेमकामपणोकरिनेवेदोक्तक्रियायुंकरविअनेअकर्मजेनिष्कामभावेकरिनेजाननेमिदुकरेराविक्रिया
युकरचिनेविकर्मजेयत्तादिकनेअर्थद्व्यादिकनुनांनेप्रकारेकरिनेउपाजनकरवुंराप्रकारेवेदनोवारजेतेलेपणकांडंप्रा
कृतलोकथकेउत्सम्यथयोराबोनथिअनेवेदजेनेईश्वरनास्वरुपपणुछेमारतेवेदनेविषेवि। बेकिपुरुपजेतेमोदूपां
मेलेकेतांज्यारेतेवेदनेविषेजानिजनमोदूपांमेलेतारेआतोवालकलेतेकाथिसमकेरामसमजिनेतुनेआप्रश्नोउत्त
रनकत्तो ॥ ४३ ॥ श्लोकः ॥ परोक्षयादेवेदयेवात्मानामनुवागमने ॥ कर्ममोक्षायकर्माणिविपतेह्यगदंपथा ॥ ४४ ॥
अर्थः ॥ राप्रकारेविजाप्रश्नोउत्तरकरिनेदेवेदुरवेकरिनेजगायागवो जेवेदोअभिप्रायनेनेकहेतेपरोक्षपणोकर
रिनेकेतोरावो जेवेदतेजेतेविषयनेविषेआसक्तवाजेपुरुपतेमनेपोतानिरुचिनेअनुसारेआज्ञाकरेलेतेमुकरवानो
प्रापपापरुपजेकर्मतेयकिमोक्षनेपांमवुंतेनेअर्थेकर्मजेयत्तादिकक्रियायुंतेनेनिश्चेकेलेतेकेनिषेतेतोपिताजेतेजेम

अ-३ ॥
॥ २८ ॥

वात्कनेओपधजेनेकरेलेकेतोमातापिताजेतेरवांनुनादुःखारिकसारंरमणिकपरार्थरेखादीनेपोतानापुत्रा
दिकजेतेमनेरोगरालवानेअर्थेओपधपायलेपणकांडरेवांनुनादुजमाइवारामातापितानोअभिप्रायजेमनथितेम
सर्वजोवप्रोणामात्रनुदितकरनारारावाजेवेदनेमनेनाश्वंतरावाजेस्वर्गादिकतेनिप्रामिनेअर्थेकर्मकरावचाराअ
भिप्रायनथितारेओअभिप्रायलेतोजीवनीरुवीनेअनुसारेस्वर्गादिकसुखदेरवादिनेतेनेपिरेपिरेतुछकरिनेनेतेक
स्वथिजावनेनिर्विषयकरिनेनगवतपामनिप्रामिकरविवेदनोअभिप्रायले ॥ ४४ ॥ श्लोकः ॥ नाचरेरुक्तवेदोक्त
स्वयंमज्ञोः जितेऽपिः विकर्मणात्तुर्धर्मणात्सोर्मुखमुपेति सः ॥ ४५ ॥ अर्थः ॥ दवेमोक्षमुत्पयो। गि। वुंजेवेदोक्तक
र्मतेनेजेनकरेतेनेप्रत्यवायलागेलेरामकेले ॥ अनेनथिजिस्तोऽपिद्युंतेजेणेपोतेअज्ञानि। वावेवेदोक्त। वुंजेकर्मतेने
करेरावो जेपुरुपतेजेनेवेदविरुद्धरावुंजेकर्मतेरोकरिनेथ्योरावो जेअधर्मतेरोकरिनेकालथकिनिश्च्येस्युजेनेनेपां
मेले ॥ ४५ ॥ श्लोकः ॥ वेदोक्तमेवकुमोराणिः संगोर्पितमीश्वरेः नेः कर्मांलनतेसिद्धिरोचनाथोफलश्रुतिः ॥ ४६ ॥ अर्थः ॥
दवेवेदोक्तनथानेओक्त। वेप्रकारवुंजेकर्मतेनिजेरितिनेनेअध्यायनीसमाप्तपर्यंतकेते ॥ अनेनिः संगकेताफलन।
जेअसक्तिनेोरहितरावोअनेवेदोक्त। वुंजेकर्मतेनेईश्वरजेनागपणनेमनेअरपणकरुंरावुंकरतोरावो जेपुरुपतेजे
तेनिकर्म। विजेसिद्धिनेनेपांमेले ॥ केतो। नगवानेअरपणकरुंरावो जेकर्मतेमणोकरिनेतेनगवानेनेपांमेलेतारे

यत्प्रादिककरमेकरिनेदेवतानां लोकनिष्ठाप्रतिष्ठायात्प्रादिकनिष्पत्तिनेजेनेवाप्रादिकहिलेतेतेनोजीवनेकर्मनेवि
 पेकृचिथापतेनेअप्रपेकहिले ॥ ४८ ॥ श्लोकः ॥ यथाशुद्धयग्रंथिनिर्जरीपुंः परात्मनः विधिपुत्रं च देवेनेत्रोक्तेन
 चकेवावे ॥ ४९ ॥ अर्थः ॥ अनेतेनिष्कर्माविजेसिद्धितेनेपोम्नो जेउपायतेनेकेलेजेदेह थक पररावो जेजीवात्मानेने
 पोतानादृष्टयनिर्गुंथिजेअदेकारमुंवेपनतेनेतत्कालराजवानेईछे तोरावो जेपुरुषतेजेततेत्रोक्तरावो जेविधिनेगोक
 रिनेकेवावरावाजेदेवतेमनेपूजे ॥ ४९ ॥ श्लोकः ॥ लक्षणानुगुदआचार्यानेनसंदर्शितागमः ॥ महापुरुषमअवेन्मुर्त्तानि
 मतयात्मनः ॥ ४८ ॥ अर्थः ॥ देवतेजेपूजानिरितितेनेकहेलेजेवेस्वरावाआचार्यतेपोतानाआश्रितजननेपमनिवि
 पेवर्त्तानागरुतेथकिपोम्नोलेअनुगुदतेजेगोरावोनेनेआचार्यतेमगोदेखाइरोलेपुजानोमार्गतेजेनेरावो जेपु
 रुषतेजेनेपोतानेअभिमतकेतापोतेमानिाविजेअगवाननिर्मुर्त्तितेणीयेकरिनेमहापुरुषजेअगवांनतेमनेपूजे ॥ ४८
 ॥ श्लोकः ॥ शुचिः संमुखमासीनः प्राणसंयमनादिभिः ॥ पितृविश्वीषसत्यामहतरक्षोर्चयेहरिं ॥ ४९ ॥ अर्थः ॥ अ
 नेतेमूर्त्तिनेसन्मुखवेवोरावोपवित्ररावो जेपुरुषतेजेतेप्राणजेतेनुंनियममाकरवापरातेलेआदिजेमोराविजेसर्वदेह
 शुद्धिनिक्रियायुतेमगोकरिनेदेहजेतेनेशुद्धकरिनेशेष्टरावाजेत्यासकेताविस्वुगायत्रिनेअनुकुलरावाजेत्यामतेम
 गोक रिछे शरिरंनविपेरेक्षानेनेगोरावोथकोदूरिजेतेमनुपुजनकरे ॥ ४९ ॥ श्लोकः ॥ अर्चादीं तदयंवापि यथा लभ्यते ॥ २८ ॥

तो

पचारकेः ॥ इयद्विस्त्यात्मस्तिंगानिनिष्पाद्यप्रोक्ष्यचामने ॥ ५० ॥ अर्थः ॥ अनेनेजेदूरिनेमनेकोपूजवातोपोतानेनेवाप्रा
 सथयारावाजेपुष्पचंदनादिकउपचारतेमगोकरिनेअथवापोतानामनेनेविषेकल्याणवापराजेउपचारनेमगोकरिनेअर्चा
 लेआदिनेजेमोराविजेअष्टप्रकारनिप्रतिमायुंतेमनेविपेपुजे ॥ देवतेपूजानिरितिकहेलेजेप्रासथयांरावो जेइयचंदना
 दिकतथा नूतिनथाप्रतिमातेमनेनिष्पारनकरिनेकेतापुष्पादिकनेजोइकरिनेजोहारिनेशुद्धकरवातथापूजाकरानु
 जेस्थानकतेनेमाजेनादिकेकरिनेशुद्धकरतथा मनेनेस्थिरारंवनथाप्रतिमायुंजेतेमनेघरेनेमजलादिकेकरिनेप्रथम
 नवरावेतथाआसनजेतेनेजदकेकरिनेशुद्धकरेरावित्येसर्वमुंसेपारनकरिनेअगवाननुआरापनकरे ॥ ५० ॥ श्लोकः ॥ पा
 रादीन्मुपकज्याथसन्निपाप्यसमाहितः ॥ दृष्टादिभिः कृतमासोमूलमेवेराचार्यंयत ॥ ५१ ॥ अर्थः ॥ अनेदृष्टादिक
 अंगनेविषेकराछेन्यामतेजेगोरावोनेनियमनेविषेसावधानरावो जेपूजानोकरतलनकजननेजेतेपाराजेपगधोवा
 नुजलतेलेआदिनेजेमोरावांजेसर्वपूजानांसादित्यतेमनेउपकल्पिनेकेतामूर्त्तिनेसमापेमुकिनेअनेदूरिजेतेमनुंआ
 वादनकरिनेमूलरावाजेमंत्रजेजेमूर्त्तिनेपोतेपुजनादइयेतेमूर्त्तिनुंनोमतेगोक रिनेदूरिनेअर्चनकरे ॥ ५१ ॥ श्लोकः ॥ सो
 गोपंगोमपार्धदांतोमूर्त्तिस्त्वमंत्रतः ॥ पापार्थोचमनीष्टाद्यैः स्नानवासोविभूषणैः ॥ ५२ ॥ अर्थः ॥ अनेपाद्यअर्चनेआ
 चमनीयाराआदिकजेउपचारतेमगोकरिनेतथास्नानकरावुंतथावस्त्रनेघरेणोतेमगोकरिनेपोतानां दृष्टादिकजे

अंगतथाउपांगजे स्फूर्त्तनादिकश्चापुपतेमगोसहितरा विनेपोतानापाद्यर्दतेमगोसहितरा विनेते अर्चादिकमूर्त्ति
 तेमनेपोतानो जे मत्रनेगो करिनेपुजे ॥५२॥ श्लोकः ॥ गेथमासा अतस्त्रग्मि धूपदीपोपदारकैः ॥ मांगेसंपुत्रविधिवत्तद्वैः
 स्फुत्त्वानमेद्वरि ॥५३॥ अर्थः ॥ अने अंगे महितरावाजे अगवानतेमने चंदनतथापुष्पादिकनाहारेतेमगो करिने ॥ तथापु
 पदिपतया नेरसामगितेमगो करिनेपु जिने अनेते हरि जेतेमने विधिप्रमाणोस्तो वनेमगो करिनेस्तिति जेतेने करिने न
 मस्कारकरे ॥५३॥ श्लोकः ॥ आत्मानंतन्मयं ध्यायन्मूर्त्तिसंपूजयेहरेः ॥ शेषामापाद्यशिरसि स्वधासुहास्यमत्कृते
 ५४॥ अर्थः ॥ अनेतेनमस्कारकरनारो जे नक्त जनने जेतेपोतानो जे जीवात्मातेने अक्षरब्रह्मरुपावाने ध्यानकरतो।
 धुकोने हरि जेतेमनिमूर्त्ति तेने रुदिरित्येपु जे अने एविरित्येते हरि जेतेमने पूजिने शेष जे चंदनपुष्पादिकतेमनेपोताना
 मस्कारने विषेधारणकरिने अने एविरित्ये पूज्याएवाजे अगवानतेमनेपोतानुधामने ब्रह्मपुरादिकतेने विषेपधारावि
 ने अनेने जे पूज्यानिमूर्त्ति तेने करंडकादिकने विषेपधारे ॥५४॥ श्लोकः ॥ रावममर्कतोद्यारावतिर्थोत्तरयेचयः ॥ य
 जतीश्वरमान्मानमचिरान्मुच्यतेदिसः ॥५५॥ अर्थः ॥ अनेवलिअग्नि तथा सूर्यतथा जल तथा अतिथितथापो
 तानुंरदयते सर्वेने विषे अंतर्था मियेवते ताएवाजेते सर्वे नानियेताएवाजे अगवानतेमने एविरित्येपु जे छे एवो जे जन
 ते जेते थोरेककाले करिने जन्ममृत्युनां जे डरवते थकिनि अमुकायछे ॥५५॥ अर्थः ॥ रावने महापुराणे एकादश स्कं

धेविरैहप अत्रतीपाध्यायः ॥ ३ ॥ राजोवाच ॥

कर्माणि येयैः स्वच्छेद जन्मभिः ॥ चक्रैकरोनिकर्ता वाहरिस्तानि ब्रुवंतुनः ॥ १ ॥ अर्थः ॥ एविरित्ये त्रिजात्राध्यायने
 विषे जे नारायणानिपुजाकहिते अगवानना अत्रतारचरित्रतेमने राजा जन्मक जेते योगेश्वरप्रत्ये आचोथा अथाय
 ने विषेपुछे छे दे मुनियो ते हरि जेते जे जेपोतानि इच्छाये करिने धारणाकस्याएवाजे अत्रतारतेमगो करिने जे जेपरा
 क्रमजेतेमनेकरताहवा ॥ अथवा वर्त्तमानकाले करे छे तथा आगत्यकरशो एवां जेते हरिनां चरित्रतेमने तमे जेते
 अमुनेकरो ॥ १ ॥ तु मिलउवाच ॥ श्लोकः ॥ योवा अत्रतस्य गुणाननेताननुंक्रमिष्यन्सत्त्वबालबुद्धिः ॥ रजोमि न्मैर्ग
 रायेत्कथंचित्कालेनैवास्विल्लशक्तिपामूः ॥ २ ॥ अर्थः ॥ एविरित्येनो जे राजानो प्रअतेनो जे उत्तरतेनुं अपारपरणुं ज
 एवताथका दु मिलकृपि जेतेपोतानि बुद्धिने अनुसारे संक्षेपे करिनेके छे जेदेरा जनअनेतरावा जे अगवानतेमना अ
 परैरावा जे गुणतेमने जे अनुक्रमे करिने गुणवाने ई छे एवा जे पुरुपते जेते तो बालकनामरविले बुद्धि ते जे निरावो
 छे शांमारे तो केरलेककाले करिने पृथ्वीनां जे रजतेमनेगो एवो जे पुरुपते जेते परासमग्राविने शक्तिपुंतेमना
 धामरावा जे अगवानतेमना जे गुणतेमने गुणवाने नजसमर्थथाय ॥ २ ॥ श्लोकः ॥ भूतैर्यरापंचे निरात्मसंघैः पुरं विरा
 जं विरचय्यतस्मिन् ॥ स्वांशेन विष्टः पुरुषानिधानमवापनारायणश्चादिदेवः ॥ ३ ॥ अर्थः ॥ एविरित्ये अगवानना जे गु

॥ भा. रा. ॥

॥ ३१ ॥

एते मनुजे अपार पाणुं तेने क दिने हवे प्रथम भगवान जे ते मनो पुरुषा अपतार जे तेने करे छे ॥ जे सर्वना आदि देवा वा
जेना रायणा तेने ते पोने प्रकृती पुरुष ठरि करिने सर्ग मां एवा पंच भूत जे प्रथमी जलते जवा युने आकाशने मनि पासे
पुरुष रूप एवा जे विरा रदे हते नैर चा विने ते देहने विषे पोताना अपतार रूप एवा जे वेरा ज पुरुष ते रूपे करिने ज्यारे प्रवेश
करता हवा तारे वेरा ज पुरुष एवुं जे नाम तेने पो मता हवा ॥ ३ ॥ श्लोक ॥ यत्कायापभुवनत्रयसन्निवेशोपस्येदिं ये
स्तनुभूता मुनयेऽपि याणि ॥ ज्ञाने स्वतः श्रमनतो वलमो जे इहा सत्त्वादि निःस्थितिलयो ऋच आदि कर्ता ॥ ४ ॥ अर्थ ॥
देवे ए जे पुरुष अपतार ते मना गुणानथा कर्म ते मनवे शोके करिने के छे ते आ जे भुवन नुत्रय जे स्वर्ग मृत्युने पाता लते म
नुं जे रे वा पाणुं ते जे ते जेना शरीरने विपछे एवा अने तनु भूत जे सर्व जीव प्राणिमात्र ते मनो जान इंद्रियुं तथा कर्म इंद्रि
युं ते जे ते जे पुरुष नां इंद्रियुं ते मगो करिने थाय छे एवा जे जे मने पोना अके ज्ञान जे ते छे जे मना श्वास थकूं सर्वे जा व
प्राणिमात्र जे ते मना वल जे धारणा करवाने सामर्थ्य तथा आ जे क्रिया ने विषे प्रहृत्ति नु सामर्थ्य तथा इंद्र जे चे हा क
र विने जे ते थाय छे ॥ एवा जे ते वेरा ज पुरुष ते जे ते सत्व गुण छे आदिने जे मां एवा माई क गुणाने मगो करिने सर्व जीव
प्राणीमात्र जे ते मना स्थितिलयने उरुवके तां उरुति स्थितीने प्रलय ते मना आदि एवा कर्ता छे ॥ ४ ॥ श्लोक ॥ आदा
व भूच्छत धृती रजं संगं विलुः स्थितो हतु पति हि ज धर्म संतुः ॥ रुद्रो ष्य पायत मसा पुरुषः स आर्द्र सु रु व स्थितिल

अ. ४ ॥

॥ ३१ ॥

स

सत्वगुण करिने ३

असत्त्व
एक करि

याः सतते प्रजासु ॥ ५ ॥ अर्थ ॥ रा विरिसे आदि एवा जे पुरुष ते जे ते आ जगत निजे मृष्टिने निमितर जो गुणो करिने प्रथ
म द्वाद्वार रूप एवा थाता देवा के तो जगत निउत्पत्तिने अर्थ द्वाद्वार रूपे थाता देवा अने ए जे वेरा ज पुरुष ते जे ते आ जगत
निजे स्थितिने निमित्त यज्ञनापति एवा ने द्वाद्वाराने धर्म ते मना पालका वा जे विष्णु ते रूप एवा पोने थाता देवा ॥ अ
ने आ जगत नो जेना जने निमित्त मो गुणो करिने रूद्र रूप एवा पोने थाता देवा रा प्रकार द्वाद्वार विलुने शिव हां करिने
प्रजा उने विषे निरंतर उत्पत्ति स्थितीने लय जे ते थाय छे ॥ ५ ॥ श्लोक ॥ धर्म स्पद सृष्टि हित र्यज निष्ट मूर्त्ताना रायणी नर रु
द्र विप्रवरः प्रज्ञान ॥ ने कर्म लक्षणा मुवा वच चार कर्म यो रा विवास्त कृषि वर्धनिये वितो प्रिः ॥ ६ ॥ अर्थ ॥ देव चरित्रे स
हित नारायणो जे अपतार तेने के छे ॥ जे रूद्र प्रजापति नां दुहितार एवा ने धर्म देव जे ते मनां पत्नी एवां जे मूर्त्ति ते मने वि
षे ज उरु न्व थाता देवा एवा जे नर तथा नारायण ते जे ते कृषियुं ने मधे श्रेष्ठ ने अति शो शां त एवा थका नि कर्म छे लक्ष
णा जे जे नुं के तां जीवुं ने वे धन कर नारां जे कर्म ते नुना श कर नारा एवुं कर्म जे ज्ञान योगे स हित नप तेने नारा दिक कृषि
प्रये के ता हवा ने पोते परा ते जे तप तेने करता देवा एवा जे ते नरने नारायण ते जे ते आ समयने विषे परा कृषियुं ने मधे
श्रेष्ठ एवा जे मृष्टिने मगो निरंतर से आ छे चरणा क मल ते जे मना एवा थका आ वरिका अ मने विषे विरा जे छे ॥ ६ ॥
श्लोक ॥ इंद्रो विशंका मम धाम जि पृथ्वी तिका मे न्य पुरु स गणो सब र्द्यु पार बंग त्वा अशो गणा व संत मु मं द वा तेः स्वी प्रे

स्वी प्रे

॥ भा. रा. का.

॥ ३२ ॥

क्रम ६

क्षणीपुनिरविधुदतन्महिज्ञः ॥ १ ॥ अर्थः ॥ ॥ अनेनेनेनरनेनारायणानेमनुंजे श्रेष्ठपरापुतेनेकेवानेअर्थेइतिहासकथा
 जेतेनेकेछेतेशुनोमाहधामजेइंशमनतेनेनपेकरिनेआपुरुपगुदगाकरवानेइछेछे। प्रकारेशोकाजेनेनेपांमीनेइं
 जेतेपोतानापरिवारेसदित। वाजेकामदेवतेनेनारायणकृषिप्रत्येप्रेरतोद्वो ॥ अनेनेनेनरनेनारायणजेतेमनामहि
 मानेनजांणतोएवोजेतेकांमदेवतेजेतेप्रपरापुनाजेगाणतथावसंतकृतुतयासुंदरशितलनेमंद्गवोजेवायुंतेम
 गोसहितरावीयकोवदरि। प्रकारनुछेनामतेजेनु। वाजेआश्रमतेप्रमेजाइनेतेनेनरनेनारायणानेमनेस्त्रीयुजे
 तेमनांप्रेक्षणाजेजोवोनेरूपिनेबाणतेमणकरिनेमारतांद्वो ॥ १ ॥ श्लोकः ॥ विज्ञायशकुरुतमंमादिदेवः प्रदस्यग
 तविस्मयराजमानाच ॥ मानेइंमोमदनमारुतदेववधोर्गदो। तनोबलिमश्रममिमंकुरुध्वं ॥ ८ ॥ अर्थः ॥ देवतेनेन
 रनेनारायणानेमनुअतिशोब्रह्मचर्यपणुं तथाश्रोतपणुंतेनेकेछेअनेआदिदेवजेनारायणानेनेनेइंजेतेणोकसो
 एवोजेअवीनयतेनेतांणिनेगयोछेविस्मयनेजेमनोकेतोअदोतपस्त्रिवावाजेअमेतेअमारुतपजेतेनेनाशकरवाने
 अर्थतमेआयाछोकांप्रकारमोनाशपांमोछेकोपरुपी। गर्वतेजेमनोएवायकारापनीजेविकनेणोकरिनेकंपता।
 वाजेनेकामादिकमर्वंतेमनाप्रत्येसारिपेनेहमिनेबोलनाहवा ॥ जेहेकामदेमारुतदेवअपरापुंतेमनेजेतेकोईविज्ञानदि
 अनेआअमारुवलिजेआतिथ्यरूपवलिदानतेनेतमेजेतेगुदगाकराअनेआनेअमारेआश्रमतेनेशुन्यपणोरहि

॥ अ. ४ ॥

प्रा ६

॥ ३२ ॥

तएवोकरो ॥ ८ ॥ श्लोकः ॥ इत्यंबुवसभयदेनरदेवदेवाः सवीरनम्रशिरमः सपुंतांतमूचुः ॥ नेतद्विज्ञोत्तविपरैः विहते
 विचित्रंस्वारासपीरनिकरानतपादप्रे ॥ ९ ॥ अर्थः ॥ ॥ अनेदेनरदेवप्रभयजेतेनारदेनारावाजेनारायणामुनिनेजेतेआ
 प्रकारेवो। जनेमनेस्वजायेसदितनमतीछेमस्तकतेजेमनोकेतांजेविलज्याउत्स्यन्त्यरतेवो। जतत्कालनमांछेमस्तकते
 जेमनां। वाजेदेवतातेजेतेहपायेसदित। वाजेनेनारायणामुनिनेमनाप्रत्येवो। जताहवाजेहेवि। नोमर्वंयकिपर। वा
 नेनशिविकारतेजेमनेएवानेपोतानाआत्मानेविपेछेआगमतेजेमनेएवाजेधोरपुरुपतेमनाजेसमुदतेमणोनमस्कार
 रनेकसो। एवांछे। चार्णिकमलतेजेमनो। वाजेतेमतेतमारेविषेअमाराउपरजेआविदयाकरवितेजेतेकोईआश्रयनके
 वाय ॥ ९ ॥ श्लोकः ॥ त्वांमेवतांकरुहृत्तावद्वोतगयाः स्वीकोविलेपपरमेज्जजतांपदेते ॥ नामस्यब्रह्मिपिबलीनंदनः स्व
 भागानुपतेपदंत्वमवितायदिविप्रमूर्ध्नि ॥ १० ॥ अर्थः ॥ ॥ एरितेअतिसमर्थ। वाजेभगवाननेजेतेकामादिककरिनेनप
 राभवपांमेतेनेविपेकांईआश्रयनहिरामकदिनेहूवतेदेवजेतेतपआदिकनेविपेविप्रकरवारुपजेपोतानोस्वभावते
 नेकेतोथकांभगवाननाभक्तनेनिर्विप्रपणुंकेछे ॥ जेतमारिसेवाकरताएवानेअमारुजेस्थानकतेनुंशो। जं पनकरिनेप
 रमा। वुंपदेजेतमारुपांमतेप्रत्येजाता। वाजेपुरुपतेमनेश्वरजेदेवतातेमणोकस्य। वाजेपरा। का। वा। अनेनगयजेतेथाय
 छेअनेयजेनेविपेपोताना। नाग। वाजेबलिदानतेमनेअमुनेआपतो। एवोनेतमारुनक्तयकेअनरावोजेतमारेनक्तपु

द

॥ ना. रा. का.

॥ वृ३ ॥

ह

रूपनेनेविघ्ननथाथातांकेतांयज्ञनेविषेअमुनेवलिदाननेआपताएवातेपुरुषतेनेअमेजेनेविघ्ननधिकरना ॥ तारेमा
 राजेमक्तनेजविघ्नकरिनेपरा नवनेपांमेउकारामजोकेताहीतीदेमदाराजसांकरिसेलयेनेजेकारणपणामारेतमे
 धाकरनाशहीतेजकारणपणामारेतमाशजेनक्तनेजेतेविघ्ननुजेमस्तकतेनेविषेपोनानोपगजेतेनेधारणकरे
 छेकेतांलमागेजेनक्तनेजारेविघ्ननेमाथेपगमुकेछेतारेतमुनेतोकांथितेविघ्नपरा नवकरे ॥ ११ ॥ श्लोकः ॥ श्रुत्वा
 कालगुणमारुतजे ॥ ११ ॥ अर्थः ॥ राविरित्येअमुनेवलिदानेआपतानेअमेरक्षानेकसारावाजेतमाशअनक्तने
 तोकोधेकरिनेपणपरा नवपांमेछेराभकेछेजेक्षुपातथात्पातथाकालजनागुणजेतीतोछादिकतथामारुतनथा
 जिह्वाजेतेनाभोगनथाश्रिअइरिनाजेभोगराजेसर्वेअमेअपारसमुद्ररूपनेअमनैतरिनेफलेरहितारवोजेकोधने
 नुंजेवशापणुंतेनेकेरलाकतपस्विपांमेछेतेजेतेतोगायनुंजेपगलुंतेनेविषेवृविजायछेशांमारेतोदुस्विकरिनेक
 संरावुंजेतपनेनेकेवलकोधनेवशयनेहयात्यागकरेछेकेतांमद्राकहेकरिनेपोतेकसंरावुंजेतपनेनेकेरलाकमु
 निकोधनेवशयनेत्यागकरेछे ॥ ११ ॥ श्लोकः ॥ इतिप्रगुणानांतेपांस्त्रियोत्पद्युतदर्शनाः ॥ दर्शयामासमुक्षपांस्वर्चि
 ताः कुर्वतीर्विनुः ॥ १२ ॥ अर्थः ॥ अनेराप्रकारेस्तुजितेनेकरताएवाजेतेकांमादिकदेवतेमनेअतिआश्चर्यकारि

अ. ४ ॥
 वृत्रि
 ॥ ३३ ॥

छेदर्शनतेजेमनुंराविद्युनेसारिपेवेअलकारेजुक्तकरिपुंनेपोतानिसेवाजेतेनेकरतिराविजेस्त्रियुंतेमनेसमर्थरावा
 जेनागयरातेजेतेदेस्वाइताहवाकेतोतेस्त्रियुंनेदेस्वाइवुंतेतोतेदेवतानेपोतानारुपादिकनोनेगर्वतेनेशमाववा
 नेअर्थेछे ॥ १२ ॥ श्लोकः ॥ तदेवानुचराहृष्टस्त्रियुः श्राविवरुषिणी ॥ गोपेनमुमुक्षुमासांस्त्रीदार्यहनस्थियः ॥ १३ ॥ अर्थः
 अनेतेदेवजेइइतेनाअनुचरजेकोमादिकतेजेतेजांरणेक्षमादोयनेश्वरावीरुडवालीजेतेस्त्रियुंतेमनेजोइनेपोतानो
 जेस्वपतथाउदारपणतेमनिनाशपांमिछेज्ञोनायुतेजेमनिरावायकातेस्त्रियुनोजेगंधनेगीकरिनेमोहनेपांमताह
 वा ॥ १३ ॥ श्लोकः ॥ तानाहदेवदेवशः प्रणतानुप्रदसन्निव ॥ आसामेकतमोहध्वंसवर्णास्वर्गनूषणान् ॥ १४ ॥ अर्थः ॥
 अनेपोतानेनमस्कारकरताएवाजेतेकांमादिकतेमनाप्रसेदेवनादेवजेद्वद्रादिकतेमनानियामकरावाजेनागयरा
 मुनितेजेतेजांरोइमनाजहोयनेसुंरावायकाबोसताहवा ॥ जेदेवतायोतमेजेतेआजेसर्वेस्त्रियुंतेमनेमभेस्वर्गोले
 कनापराणरुपराविनेसमानछेवर्णतेजेनोरावीजेराकजस्त्रीनेनेवशां ॥ केतांस्वर्गोकोकनेज्ञोआवेराविजेआराकस्त्रि
 तेनेतमेजेतेलेइजावो ॥ १४ ॥ श्लोकः ॥ ओमित्यादेशमादायनत्वानेस्तरवेदिमः ॥ उर्वशीमप्सरःशंखपुरस्कृतदिवेद्य
 युः ॥ १५ ॥ अर्थः ॥ अनेइइजेतेनोवेदिजनजेकामादिकतेजेतेनागयराजितेआज्ञानेविकमदाराजलईतास्कराप्र
 कारेगुणकरिनेअनेतेनागयराजेतेमनेनमस्कारकरिनेअस्तरायुंजेतेमनेमभेअपराविजेतेउर्वशीनामेअप्सराने

ने आगल्यकरिने देव लोक प्रत्ये ज्ञाता हवा ॥ १५ ॥ श्लोकः ॥ ईशानमममदसि श्रावतां विदिवोकसो ॥ ऋतुना रायरा
 वलेशकस्तत्रासविस्मृतः ॥ १६ ॥ अर्थः ॥ अनेने जे सर्व कामादिक तेने ते ईशनेनेन मस्कार करिने ते सनाने विपेर
 त्याने स्वर्ग छे राणां स्थानक तेने मने गवाजे सर्व देवने मने सो अजतां यको नारायणानुजे वलनेनेने ईशनेने केता हवा ॥ अने
 ईशनेने नारायणानुजे वलनेने विपे विस्मयने पोम्पारावा होला हवा ॥ १६ ॥ श्लोकः ॥ हेमस्वरूपवदद्युत आत्मयोगदतः
 कुमाररूपनो नगवान्पितानः ॥ विष्णुः शिवाय जगतां कलयावती र्णां स्तेनारताम पुनिदाश्रुतयो ह्यस्ये ॥ १७ ॥ अर्थः ॥
 देवे विज्ञाने अत्रतार तथा अत्रतारनां जे चरित्र ते मने संक्षेप करिने के छे जे जगत नाकल्याणने अर्थ कलायें करिने अ
 वतगाने अश्रुत गवाजे विष्णु तेने ते हेमसुं छे स्वरूप ते जे मनुं गवायथाथ कामनादिक जे ते मने पोतानो योग जे तेने केता
 हवा ॥ तथा मनकादिक रूपेथयाथका पृथुना जादिक प्रत्ये आत्मयोग जे तेने केता हवा तथा दना वैय रूपेथयाथका य
 दुराजादिक प्रत्ये आत्मयोग जे तेने केता हवा ॥ तथा अमा रापिता गवाजे अगवान केतां सर्वो शूर्यवान गवाजे रूप अ
 देव जे तेने के विद्यादिक गवाजे अने ते अश्रुने पोताने विषे जो रावापण तेने केता हवा ॥ अने हय शिवावतारने विपे
 मधुना मे देवनेने मारना गवाजे ते विष्णु नारायणने मणोपु नित्युं जे वेदने जेने लाया ॥ १७ ॥ श्लोकः ॥ गुणोपपद्ये मनु रि लोप
 पथश्चात्मत्ये कोरे हतो दिति ज उ हरतां ॥ असः श्मोकोर्मपुनो दिरमृतो नैथने स्वपृष्टे र्ज्ञान्पन्नमि अगजमसुं चर्श

र्त ॥ १६ ॥ अर्थः ॥ देवे तेने नारायणने गो प्रलयये मते मस्यावतारने विषे मनु तथा पृथवी तथा औपधिपुं तथा कृषि तेने
 नेर दाने करण अने वारा हावतारने विपे जल यकि पृथवी जे तेने जावता गवाजे ते विष्णुने मणो दिरण्णा हने ते मारनेने कु
 मां वतारने विषे अमृत जे तेने अरथे स्त्रि सागर जे तेने मथन कर संने पोताना पृष्टागने विषे अदि जे मे र्ग चल पर्वत तेने
 ते पारणाक सो अने तेने विष्णुने जे तेने दरिवाजे अत्रतारनेने पारणाकरताथका पाडा ने पोतानो एवोने पोताने शर गोपां
 म्यो रावो जे दुस्तिने मथे मोरे रो गवाजे दुस्तिनेने ग्राह्य के मुकावता हवा ॥ १६ ॥ श्लोकः ॥ संस्तुत्वतोः ॥ विपतितोः स्वय
 णान्दोप्युशकंच हवपतस्तमसि प्रविष्टे ॥ देवस्त्रियो सुरगृहेपि दिता अनाथा जेः सुरे इमनयायसतां नृसिंहे ॥ १७ ॥
 ॥ अर्थः ॥ अने अक्षि जेने विषे पुरा केतां करण पक्रु पिये अर्थे काष्ट जे तेने जेवाने अर्थे ज्ञाता गायनापगजाने विषे जल मोद
 बकि यु रवाताने ईशनेने गो मस्कारिने करण गवाने वा सनिक जवाने अर्थे अम जे तेने कर ता गवाने स्तुतिने कर ता गवाजे
 वाल खिल्यरूपिते मने ते दुरवथ कि उ पार कर ता हवा अने हत्रा स्तरनो जे वध तेथ कि पापने विषे प्रवेश यथो गवाजे ईश
 नेने ते पापयकि मुकावता हवा गवाजे विष्णुने जे तेने नृसिंहे अत्रतारने विषे सत्यरूप जे तेने मना अ नयने अर्थे अस्तर जे ते
 मनो ईश गवाजे दिरण्ण क सिपुं तेने मारता हवा अने अनाथ रा विष्णुने अ सुर जे तेने मना गे दने विषे रोको गिण विने देवतानि
 स्त्रिपुं ते मने ते दुरवथ कि मुकावता हवा ॥ १७ ॥ श्लोकः ॥ देवास्त्रेपुधि च दे सपती न्मुरार्थे हत्वा नरेपु नुच नान्दधात्कला

॥ जा. रा. ॥

॥ ३५ ॥

निः ॥ नृत्वाथवामनर्दमामररुलेः क्ष्मांयाञ्चाल्लेनसमदाददितेः सुतेः सः ॥ २० ॥ अर्थः ॥ अनेवजितेजेविष्णु
 तेजेनेमन्वेतर्कनेमण्योतानाकलारूपजेअवतारनेमगोकरिनेदेवताजेअसुरनुंजेपुढतेनेविषेदेवतानेअर्थदे
 तुनाजेपतितेमनेमारिनेनुवनजेतेमनेधारणाकरताहवाअनेतेकेदेवामनरावाथऽनेयाञ्चाल्लोजेछलनेगोक रि
 नेबलिराजाथकिआजेपृथवीतेनेहृताहवाअनेतेजेपृथवीतेनेदेवताजेतेमनेसम्पकप्रकारेआपनाहवा ॥ २०
 ॥ श्लोकः ॥ निः क्षत्रियामकृतगोचरिः समरुत्वोरामस्तुहेहयकुलाप्यथनार्गवार्शिः ॥ सोधिंबवेपदशवक्रम
 हन्मलेकंसीतापतिर्जयतिलोकमलप्रकार्तिः ॥ २१ ॥ अर्थः ॥ अनेसरुत्वाजुननुजेकुलनेनोजेनाशकरवातेवे
 अर्थभृगुकुलनेविषेअन्निरुपावाजेरांमकेतापरमुरोमअवतारनेधारणाकरताएवाजेभगवांनतेजेतेआजेपृ
 थ्वीतेनेएकविशवारक्षत्रियेरहातकरताहवाअनेतेजेभगवांनतेजेतेरांमचेऽएवाथयाथकासमुऽजेतेनेबांध
 ताहवाकेतोसागरनेविषेमेतुजेतेनेबांधताहवाअनेलेकायेसहितरुशलेमुरवतेजेनेरावाजेरावणतेनेमारता
 हवानेलोकनाजेमलनेनेनासकराविलेकिरतितेजेनिहावाजेतेसीतानापतितेजयकारिवर्तेछे ॥ २१ ॥ श्लोकः ॥ २
 मेर्भवतरणापयदुघजन्माजानः करिष्यत्किररपिदुकराणि ॥ वादेर्मेहयतियरुक्तोनरदंष्ट्रिप्राक्कजोक्षितिनु
 ज्मांयद्वनिष्यदेते ॥ २२ ॥ अर्थः ॥ अनेअजन्माएवाजेनारायणतेजेतेभूमिनोजेनारतेनेउतारवानेअर्थेयदुकुल

॥ अ. ४ ॥

॥ ३५ ॥

वि

नेविषेउमन्वथामेएवाथकादेवताजेनेमगोपाण्डुकररावांजेपराक्रमनेनेकरशोअनेबुहुरूपेथयाथकायतजे
 तेनेकरताएवानेनेजेयसकरवानेनेयोग्यनदिरावाजेदेसतेमनेवारजेतेमगोकरिनेमोहपमाऽमेअनेकलकीरुपे
 थयाथकाअंतरावोजेकतितेनेविषेअरुपरवाजेक्षितिपुजतेमनेनाशकरशे ॥ २२ ॥ श्लोकः ॥ एवंविधानिकर्मरि
 गिजन्मानिचजगत्तेः ॥ भूरीणिभूरिघ्नसोवर्णिनामिमहाभुज ॥ २३ ॥ अर्थः ॥ हेमहाभुजबहुलेघशनेजंमनुएवा
 नेजगतजेतेनापतिहाजेभगवांनतेमनोएप्रकारनांबहुएवांजेजन्मतथाकर्मतेजेतेमेजेतेगोनमुनेवर्णनकरिदे
 स्वाइं ॥ २३ ॥ इतिश्रीमहागवतेमहापुराणिकादशस्कंधेष्वनुश्रीः पायः ॥ ४ ॥ राजोवाच ॥ भगवन्तेदरिप्रायो न न जं
 स्यान्मवितमाः ॥ तेषामशंगतकामानांका निष्टावविजितात्मनां ॥ १ ॥ अर्थः ॥ एविरित्येचोथाअपार्थनेविषेभगवांन
 नाअवतारचरित्रनीजेकथानेनेसांभलीनेहवेआपंचमाअप्रायनेविषेतेभगवांननिजेभक्तिनेगोरहितरावांजेपु
 रूपतेनिजेस्थितितेनेगजाजनकतेनेयोगेश्वरप्रसेपुछेजेहेआत्मानाजोणनारातेसांश्रेएरावामुनियोकेरलाक
 मनुषजेतेपोताचुंजेकएतेकादरनाराएवाजेभगवांनतेनेनधिभजता ॥ अनेनेजकारणपणामारेनधिसमासथयुं
 इहायुंतेजेमनिएवानेनथिजीत्यांमनतेजेमगोएवाजेतेमनुष्यनेमनिकेईनिष्टाजेतेछेकेतांनेमनेशुंपांमवाजोग्पछे
 तथातमनेशुंकरवाजोग्पछेनेशांनेविषेआसक्तिवालाछेतैतमेमुनेकरो ॥ १ ॥ चमसउवाच ॥ श्लोकः ॥ सुरववानु

॥ भा. रा. ॥

॥ ३६ ॥

रूपो देवः पुरुषस्याश्रमः सः ॥ चत्वारोजतिरेव गार्गीर्विश्रादयः पृथक् ॥ २ ॥ अर्थः ॥ हवेते जे गजानो प्रशनेनो उ
 नर जे ते चमसकृपि जे ते करे छे जे हेरा जन आ जे वेरा ज पुरुष ते मना मुरवन थावा कुतया उरुतया पगतये कचार आश
 मेस हित रावाने विपुछे आदि ते जे मोरा वा जे आरवर्गाने जे ते गुण जे रजमन्वने न मते मणे करिने पृथक् पृथक् उरुतय
 थाता हवा ॥ २ ॥ श्लोकः ॥ यरापो पुरुषसा श्वा रात्मप्रभवमीश्वरे ॥ न न जे स्वव ज्ञाने ति म्याना दुष्टाः पनेत्यधः ॥ ३ ॥ अर्थः ॥
 हवेते मो जे भगवानने नथि भजता रावा जे पुरुष ते तो नरके जाय छे ए मके छे जे पोता नितुसतिनुं कारा एने सर्व ईश्वर रावा
 जे साक्षात् पुरुष ते मने ए जे आरवर्गाना जन ते मने मजे ते नथि भजता ॥ अने वलि जे ते पुरुष निश्चयता करे छे के तो वि
 ज्ञा जे सर्व देवने म नितुसते पुरुष ते जे ज्ञा गो छे रावा जे मनुष्यने जे ने पोताना स्या न कथके उष्टयका अप्रयोगतिने पां मे
 छे ॥ ३ ॥ श्लोकः ॥ दुरंदरि कृथाः केचि दुरेवाच्युनकीर्तनाः ॥ स्त्रियः श्वा दयश्चैव तेनुकेष्या भवाहशां ॥ ४ ॥ अर्थः ॥ २
 वे वेद नो जे अप्रधिकार ते गोरहित रावा जे जन ते मना उपर दया कर विराम के छे जे हर छे दरि निकाया ते जे मने रावा के रजा
 कथ्ये ज्ञादिक छे अने रर छे अच्युन जे ते मने के नारा रावा वेद ते जे मने रा विस्त्रियुतथा श्वा दिक ते ते ते तम मुरवा जे ते
 मणे ज भगवान निजे बाला के विने गोक रिने अ नुकं पर्यं कर्वा जोग छे ॥ ४ ॥ श्लोकः ॥ विप्रो राजस्यै वैरैषो च हरैः प्रासाः पदां
 तिके ॥ श्रोते न जन्मनायापि मुत्तो म्ना म्नाय वा दिनः ॥ ५ ॥ अर्थः ॥ ३ ॥ अने वेद तु जे पवन अथवा रुद्रा कुलने विषे जे जन्म

अ. ४ ॥

ना

जे दया

॥ ३६ ॥

ते गोक रिने आदराह त्रिय वैश्वने जे नेह रि जे ते मना पद मुं जे समीप पणुं के तो वेदो कर्म वे करिने जे उपा मना कर विने नो
 जे अप्रधिकार ते ने पां आ छे तो पपरा वेदना जे वार ते छे परस्पर के बाप गोक रिने जे मने रावा थका मोह पां मे छे ॥ ५ ॥ श्लोकः ॥
 कर्मण्ये कौ विदाः स्तब्धामूर्खाः पंडितमानिनः ॥ वदेति चाटुकानमृदाय यामा ध्यागिरो मूकाः ॥ ६ ॥ अर्थः ॥ अने ते ज्ञा
 मारे मोह पां मे तो मोक्षना मार्ग मां उ पयो गिरा बुं जे कर्मने ने विषे तो अज्ञा नि छे के तो ने कर्मने तो जोगातान थि रावाने स्त
 ब्ध के तो को ई ने न मता न थि रावा ॥ ने ते जकारण पणामारे मुखं रावा अने वलि पंडित पणानुं छे अ नि मं न ते जे मने रावा
 जे मृद पुरुष ते जे ते मा धि के तो चानुर्मासना जे यज्ञ तेना जे कर नारा ने जे ते देव लोकने विषे अति शो मुरवने पां मे छे ए आ
 दिक जे अवराने प्रियलागे ए विजे वा गिते गोक रिने उसा दे नृकथया थका अप्सरा धुं मा धे देव लोकने विषे विहार ने
 कर मुद्रा दिक जे प्रिय वचन ते ने के छे मारे मोह पां मे छे ॥ ६ ॥ श्लोकः ॥ रजसायोरसंकल्पाः कायुक्ता अदिमन्ववः ॥ दोर्भा
 कामानिनः पापा विहसं सच्युतप्रियान् ॥ ७ ॥ अर्थः ॥ ४ ॥ अने वलिर जो गुरोक रिने धोर छे मे कल्पने जे मना रावाने विप
 य जे ते मने उल्लता रावाने सपना सररवा छे को पने जे मने रावा अने दानिकने मो निरावा जे पाप रूप मनुष्य ते जे ते अच्युत जे
 भगवान ते मने प्रिय रावा रुद्रा सा धु ते मने ह्मे छे ॥ के तो आ बा प रा से सारना मुरवने मु जोगे ए म म सक रि करे छे ॥ ७ ॥

॥ श्लोकः ॥ वदंति ते न्योन्यमुपामितस्त्रियो गृहेषु भेषु स्वैरेषु वाशिपः ॥ यजेत्सृष्टान् विधानं दक्षिणां हंसं परमं ति पश्यन्
 मरे

भा. ए. का.
३३५

तद्विदः ॥ ६ ॥ अर्थः ॥ अवेउपासिते स्त्रियुं ते जेमगोरावा जेते पुरुषते जेते मिथुननुं जे सुरवने ज छे प्रपान ते जेमोरावां जे
परतमने विषे आशिप जे आ ज तो व कु मुरव मसुं ने व लिका ल तो रा थिपणा मारु सुरव मार प्राम था वा नुं छे रा प्रका रे
एक वि ज्ञाने के छे ॥ अने न थि आ प्यां अ न्त तथा पे र वा नां व स्त तथा द क्षणा युं ते जे क्रिया ने विषे राम हो यने करा विरि
से य ज करे छे ॥ अने के व ल पोता निह सिने अर्थे पशु जे ते मने मारे छे ते ज्ञाना रे नो ते पशु हि सा नुं जे सुरवने जे ते जां रा तान
थि मारे मारे छे ॥ ६ ॥ श्लोकः ॥ श्रिया वि नू त्या भि जने न वि द्या त्या गे न रू पे गा व लैन कर्मणा ॥ जा त स्मे ये नां प धियः स दे श
र न्स तो व म स्मे ति र्गि प्रिया न र व लाः ॥ ६ ॥ अर्थः ॥ अने ते जे पुरुष ते मनुं जे अ भि मा नी प रां पुं ते ने विस्तारे छे ॥ जे धन नि
संपं नित था ग्रा म ना अ धि प ति आ दि क जे रो अर्य त था मो रा कु ल ने विषे ज न्म न था वि द्या त था त्या ग त था रू प त था व ल
त था क र म जे स र्वे य ते म गो क रि ने थ यो रा वां जे र व ते गो क रि ने अं प थै ग युं छे बु द्धि युं ते जे म नि रा वा जे र व ल पुरुष ते जे
ते र रि जे ते मने प्रिय रा वा जे सं त ने म नि ते ई श्व र जे र रि ते म गो स दि त अ व ज्ञा करे ॥ ६ ॥ श्लोकः ॥ स र्वे पु श अ त नु भू त्व
व स्थि ते य था र व मा न्म न म जी ह मी अ र ॥ वे दो पां ते च न श्च रा व तेः बु धा म नो र था नां व रं दे ति वार्त्ता या ॥ १० ॥ अर्थः ॥ अने
ए विरि से सं त नां अ प्र मा न कर ना रा जे अ ज्ञा नि पुरुष ते जे ते स र्वे जी नुं जे विषे नि लं प थ का अं त र्था भि प गो क रि ने जे म आ
का श स र्वे नू ते मां नि र्जं प थ को छे ए म र या ए वा ने स र्वे ने मां न वा जो म्ब न स र्वे ना ई श्व र ए वा ने वे द जे ते म गो गान ने क र रा

अ. ४॥
३३५

गी

वा जे परमात्माने मने न थि सां न ल ता ने न थि के ता तारे सुं करे छे तो पोता ने विपया दि क ना जे म नो र्थ ते म नि जे वार्त्ता ते
गो क रि ने के छे के तां नां ना प्र का र ना जे ग्रा म विष य ते म नि जे वार्त्ता युं ते मने रा त्प रि व स क र ण करे छे ॥ १० ॥ श्लोकः ॥ लो के
व वा या भि प म ग्रा से वा नि त्या क्त जे तो ॥ नं हित च चो र ना ॥ अ व स्थि ति स्ते पु वि वा ह य ज सु रा ग र्हे ग सु नि ह ति रि षा ॥ ११ ॥
॥ अर्थः ॥ ए विरि से हिं सा म य जे य ज ते म ना कर ना रा जे ज न ते म ने ज्यारे म र्व क हो छो तारे वे द ने विषे य ज नु शि ष्टा वुं जे
मां सा दि क ते नुं न क्षा ए के म क युं छे ए म जो त मे के ता हो तो क हि ये छः ये जे लो क ने विषे मिथु न त था मां म त था म ग्रा
ते म नां जे से व न कर वां ते तो जे नुं जे जी व प्रा णि मा त्र ते म ने नि स छे के तां अ न्ना दि का ल थि जी व प्रा णि मा त्र ने विष य ने वि
पे रा ग छे ते गो क रि ने ते जी व प्रा णि मा त्र पो ता नि मे जे मां सा दि क नुं न क्षा करे छे ॥ प रा कां ड ते विष य ना से व न कर वां ते ने
विषे वे द नि प्रे र णा न थि तारे सुं कर वा के छे तो ते तो विष या दि क ने विषे अ ति श्रे आ वा क्त रा वा जे ज न ते जे ते मां सा दि क नुं नि
त्य से व न करे छे ते ने ते मां थि नि य मे क रि ने सं को च कर वा ने अ र्थे के छे प रा कां ड मां सा दि क नुं न क्षा क रा वं तु रा वे द नो अ
नि प्रा य न थि रा म के छे जे वि वा ह कर वां न था य ज ने विषे ने वे द जे ते म गो अ व स्थि ति जे ते क रि छे के तां ने विष या दि क नां सं
को च क र्णो छे प रा ने विष या दि क नि जे से वा युं ते मां थि जे नि ह ति पां म वि ते जे ते वे द जे ते ने इ ष्टा वि छे के तां स्त्रि युं नो सं ग त
था मां स न क्षा त था सु रा पां न ते स र्वे थ कि नि ह ति प मा इं तु रा वे द नो अ नि प्रा य छे ॥ ११ ॥ श्लोकः ॥ ध ने च प र्म क फ लं य तो वै

३३५

॥ भा. रा. का. ॥ ३५ ॥

॥ श्लोकः ॥ एतच्छास्त्रद्वयोः शानाच्छ्रजानेजानमनिनः ॥ सीदं त्यक्तकृत्या वैकाल्यस्तमनोरथाः ॥ १७ ॥ अर्थः ॥ अनेन विज्ञानेतिनेनेनेरावा ॥ अनेच्छ्रजाननेपरस्परच्छ्रनादिकात्तथिश्चेष्टकनिष्ठावा नेरजेमोछेरावा जेजीवईश्चरवदनेनेपरवदनेनेनेएकपणेकरिनेजोएवावरुपजेविरुद्धज्ञानतेनेविषेतानजेतेनेमानतारावानेनथिकरूपोदनेनेउपयोगीकर्मनेनेमणोएवाजेएच्छास्त्रद्वयारोमनुष्यतेजेनेकालजेनेहोनाशपमाइराछेमनोरथतेजेमनाएवाथकानिश्चरेवेदनेपोमेछे ॥ १७ ॥ श्लोकः ॥ दिवाः स्वायासरचितागृहापसकृत्स्त्रियः ॥ तमोविशंसनिछेतोवास्मदेवपराश्रुतवाः ॥ १८ ॥ अर्थः ॥ अनेवास्मदेवभगवानथकेअवलोलैमुरवतेजेमनोएवाजेमनुष्यतेजेनेअतिकष्टकरिनेर-आएवाजेपरतथापरजायुंतथास्महदनेश्रीयुंतेमनोत्यागकरिनेनइछताथकातमजेनरकतेप्रत्येप्रवेशकरेछे ॥ १८ ॥ श्लोकः ॥ कस्मिन्कालेसभगवान्किं वार्ताः कीदृशानृनिः ॥ नाम्नावाकेनविधिनापूज्यतेतदिवोच्यतां ॥ १९ ॥ अर्थः ॥ एविरित्येदृशियकेबहिर्मुखरावाजेजनतेमनेनरकनिष्ठासोअलीनेद्वेषुगयुगप्रसेजेभगवाननिपुजाकरवितेनेराजाजेतेपुछेछे ॥ हेमुनिपोजेभगवांनधिविमुखजननरकनेपांमेछेएभगवाननेजेनेसरवेकाल्जनिवियेकेवावरगावाजाछेतथाकेविमूर्तिवालाछेतेआसमयनेवियेकरेअनेकियायुगनेवियेकीयेनामेकरिनेतथाकिपेविधिपियेकरिनेनरजेतेहोपूयाछेकेतांसरवेयुगनेविषेतेभगवानजेतेमनेसर्वमनुष्यकेविरिसेपुजेछेतेजेतेतमेअमु

॥ ३५ ॥

॥ ३५ ॥

नेकदो ॥ १९ ॥ करनाजनउवाच ॥ श्लोकः ॥ कृतवेनाहापरस्वकधिरित्येषुकेशवः ॥ नानावर्णानिपाकारोनानेव विधिनेजते ॥ २० ॥ अर्थः ॥ ह्वेतेजेप्रअतेनोजेउत्तरतेनेकरनाजनमुनिजेतेकरछेजेसत्यवेताहापरनेकलि एजेअरमृगतेमनेविषेनोनाप्रकारनाछेवर्णानेनामतेजेमनोएवाजेकेशवतेजेनेमनुष्युंतेनेमणोनांप्रकारनोजेविधितेणेकरिनेजपुजाछे ॥ २० ॥ श्लोकः ॥ कृतेशुक्लश्वतुर्बाहुर्जिरिलोवल्कलांबरः ॥ कृष्णाजिनोपवीता स्तान्विभृदंडकमेडम् ॥ २१ ॥ अर्थः ॥ अनेश्वतछेवरगातेजेमनोएवानेचारछेबाहुतेजेमनेरावानेजराछेजेमनेरावावल्कलरूपिछेअंबरतेजेनेअनेकजियारमृगनुचरमयलोपवितनेअक्षजेसूत्रमांपरोयाएवातुलमिनामणकानेमनेधारणकरताएवातथादंडनेकमेडंतेनेधारणकरताएवाजेभगवाननेजेनेसत्ययुगनेविषेवर्तेछे ॥ २१ ॥ श्लोकः ॥ मनुष्याकृतदाज्ञानानिर्वराः कृत्स्नः समाः ॥ यजेतितपसादेवंशमेनचदमेनच ॥ २२ ॥ अर्थः ॥ अनेतेममयनेविषेमनुष्यजेनेतोशान्ततथानिर्वरतथापरस्परकृत्स्नतथासाशनरताविषयनेविषेसमरावाथकानपजेचोऽयथादिकतथाज्ञानमेअतः करणानेनियममाकरवांतथादमेजेइंयुंतेदमवांतेमणोकरिनेदेवनेनागयगातेमनेयजेछे ॥ २२ ॥ श्लोकः ॥ देसः सुपर्णावैकुण्ठोपमीयोगेश्वरोमलः ॥ इश्वरः पुरुषोत्तमः परमात्मतिगायने ॥ २३ ॥ अर्थः ॥ अनेनेसतयुगनेविषेभगवानजेतेदेसताथासुपर्णातथावैकुण्ठतथापर्मतथायो

॥ भा. रा. का. ॥ ३६ ॥

॥ ३६ ॥

नेश्वरतथाश्चमलतथाईश्वरतथापुरुषतथाश्चयत्कृतथापरमातमारप्रकारनां जेनामनेमगोक रिनैगोनकराय छे
 २३ ॥ श्लोकः ॥ त्रेतायोरक्तवर्णौ सो चतुर्बाहुश्चिमेखलः ॥ हिरण्यकेशश्च स्यात्मास्तु क्रमुवाद्युपलक्षणाः ॥ २४ ॥
 ॥ अर्थः ॥ अने पूर्व श्लोकने विषे करण एवा जे आ अगवानने जे ते रक्त छे वर्णा जे मनो एवाने चार छे बाहुने जे मने एवा
 ने वेणु छे करि मेखला युंने जे मने एवा अने रक्त वर्णा सरखा छे केश ते जे मनो एवाने त्रीया जे क्रगवेद य जुर्वेदने नाम वे
 दारुप छे आत्माने जे मनो एवाने स्तुकने स्तुवादि क छे चिहने जे मने एवा थका त्रेता युगने विषे वरने छे ॥ २४ ॥ श्लोकः ॥
 तेन दामनु जादे वेसर्वदेवमयं हरि ॥ यजेति विश्वायात्रय्याधर्मिष्ठात्रय्यादिनः ॥ २५ ॥ अर्थः ॥ अनेने सर्वदेव छे प्र
 धानते जे मने एवाने सर्वनापकाशक एवा जे ते हरि ते मने धर्मवात्ता एवाने वेदना के नारा एवा जे मनुष्यने जेने ते ममय
 ने विषे क्रगवेद य जुर्वेदने स्यामवेदने मने विषे करि ए विजे वि एने गोक रिनै पु जे छे ॥ २५ ॥ श्लोकः ॥ विष्णु र्यतः पृ
 थ्विगर्भः सर्वदेव उरुक्रमः ॥ इषाकपिर्जयंत श्रुत रुगा य ईती र्यते ॥ २६ ॥ अर्थः ॥ अनेने स मयने विषे विष्णु जेने यत
 तथा पृथ्विगर्भ तथा सर्वदेव तथा उरुक्रम तथा इषाकपिके नो अरुत न नाम नो रथपुरण करत लने काम को पादिक क
 लेना कं पाव नारा एवाने तथा जयंत तथा उरुगाय ए प्रकार नां जेनाम तेमगोक रिनै के वाय छे ॥ २६ ॥ श्लोकः ॥ हापर न
 गवान् रपामः पीतवासा निजायुधः ॥ अचन्सादि निरंके श्च लक्ष्मणैरूप लक्षितः ॥ २७ ॥ अर्थः ॥ अने रपाम छे वर्णा

ते जे मनो एवाने पीला छे वस्त्र ते जे मने एवा ॥ ने निजके तां पोताना छे आ युधते जे मने एवा अने श्रीवज्रादिक जे चिह्न
 तथा सस्रैगे चादिक जे आ गण चा लिसलक्षणा ते गोक रिनै जलाना एवा जे अगवानने जे ते हापर युगने विषे वर्त छे ॥
 २७ ॥ श्लोकः ॥ तेन दामपुरुषं मर्त्यामहारजोपलक्षणां यजेति वेदने च आ परं जिज्ञासवो नृप ॥ २८ ॥ अर्थः ॥ अनेने नृप
 पर एवा जे पुरुष ते मने जे एवाने उलता एवा जे मनुष्यने जे ते ते ममयने विषे मर्त्या जन जे ते नो जलाना वनारा एवा जे लक्ष्म
 मरादिक चिहने जे मने छे एवा जे ते पुरुष जे अगवानने मने वेदना जे मे ज्ञतथानत्रने नारय चरात्र आदिक ते मना जे मं
 जने मगोक रिनै यजे छे ॥ २८ ॥ श्लोकः ॥ नमस्ते वासुदेवाय नमः संकर्षणाय च ॥ प्रह्लादाद्या निरुपाय तुभ्यं अगवते नमः
 २९ ॥ अर्थः ॥ अने वासुदेव एवा जे ते ते तमुने अने जे ते नमस्कार करी ये छे उये ॥ तथा संकर्षण एवा जे ते ते तमुने अने
 जे ते नमस्कार करिये छे अने प्रह्लाद तथा अनिरुद्ध एवा जे ते ते तमुने अने जे ते नमस्कार करिये छे यें तथा परगुण
 रो श्वर्यने मगोक रण एवा जे ते ते तमुने अने जे ते नमस्कार करिये छे ॥ २९ ॥ श्लोकः ॥ नारायणा यत्रुपये पुरुषाय मद्र
 ल्यने ॥ विश्वेश्वराय विश्वाय सर्वं नृत्वा ल्यने नमः ॥ ३० ॥ अर्थः ॥ अने नारायण एवा ते तथा क्रुपि रावा तथा पुरुष एवाने सो
 रो छे आत्माने जे मनो एवा ॥ अने विश्व जे ते नाराईश्वर एवाने वैरा जे पुरुष रूप एवाने सर्व जीव प्राणिमात्र जे ते मना आत्मा
 एवा जे ते ते तमुने अने जे ते नमस्कार करिये छे ॥ ३० ॥ श्लोकः ॥ इति हापर उर्वी शक्त वंति जगदीश्वरं नो नाने त्र वि पा

॥ भा. राका. ॥ ४१ ॥

नेन कलावपियथा श्ला ॥ ३१ ॥ अर्थः ॥ अने हे पृथ्वीनास्वामिन हा परपुत्राने विषे महापुत्र्य जे तेरा प्रकारे नाना प्रकाराने नारदपंचरात्रादिकाना जे मंत्र ते मणो करिने स्तनिकराना जे प्रकार ते मणो करिने जगतना ईश्वरावा जे भगवान ते मनि स्तनिकर छे ॥ अने कलिपुत्राने विषे जे प्रकारे स्तनिकर छे तेने ते मसां नलो ॥ ३१ ॥ श्लोकः ॥ कल्पवर्णोत्पिपाः कल्पं सांगोपोगास्त्रपार्षदम् ॥ यज्ञैः संकीर्त्तनप्रार्थैर्यज्ञैर्निहिस्त्रमपसः ॥ ३२ ॥ अर्थः ॥ अने रुड छे बुद्धिपुत्रे जे मनि रावा जे मनुष्यते जेने संकीर्त्तन जे भगवानना नाना मनु उच्चारण करवुंते छे चक्रुपा जे मणो वा जे पतने मणो करिने कलिपुत्राने विषे कल्पवर्णते जे मणो रावाने कांति जे ते मणो करिने तो श्वेत रावाने पोतानां अंग जे कर चरणाना कनथावपां जे कौस्तुभादिक आभुषणाने अस्त्र जे मुद्रांना दिक आभुषणाने अस्त्र जे मुद्रांना दिक आभुषणाने पार्षद जेने दिक ते मणो सहित जे भगवान ते मने निश्चे पु जे छे ॥ ३२ ॥ श्लोकः ॥ ध्येयं महापरिभवघ्नमभीष्टदोषतीर्थीस्य रश्मिचिचि विचिनुतं शरणं ॥ श्वार्तिहं प्राणतपाजभवाब्धिपोतं वंदे महापुरुषते चरणारविंदं ॥ ३३ ॥ अर्थः ॥ हवे भगवान जे ते मनी स्तनिति जे तेने के छे जे दे प्राणतपा जहे महापुरुषते मारु जे चरणारविंदे तेने कुं जे ते वे दु छुंते चरणाना कमलके बुंछे तो मर्वका जेने विषे ध्यान करवा योग बुंछे जेने जन्ममृत्युनां जे पुंरवने मनुना शकत लरा बुंने इ छिन जे फल जेने नुदे नारा बुंने तीर्थ जे ते मने रेवानुं स्थान क अने शिवने विरिचि जे ते मणो स्तुतिने क रं रा बुंने शरणे जावा जो गपार बुं अने पोताना जे आश्विन ज

श्र-४ ॥

॥ ४१ ॥

नते मनि जे वारा पुंते मनु रत लरा बुंने संसार रूपि जे समुदतेने विषे नावरुप रा बुं जे त मारु चरणारविंदे ते नि कुं जे ते वेद नाकरुं छुं ॥ ३३ ॥ श्लोकः ॥ तन्का म्दुस्स जमुरेशितरा जलक्ष्मी धर्मिष्ठ आर्यवन्त्वाय द्यादरारण्यं ॥ मायामुं गदयित ये स्मितमन्वपाव हं दे महापुरुषते चरणारविंदं ॥ ३४ ॥ अर्थः ॥ अने हे धर्मिष्ठे महापुरुषते चरणामलके बुंछे तो दुस्स जरा विने रे वना जे ते मने इ छिन रा वि जे राजलक्ष्मी ते तो त्याग करिने द शरथुं जे वचन ते मणो करिने जे अरण्यप्रत्येग निकरुं दु बुं अने दयिता जे मिताजी ते मणो इ छी रा वाने कपरे करिने थयो रा वी जे मृगते नि के डे जे रो इतु ह बुं रा बुं जे त मारु चरणारविंदे तेने कुं जे ते वे दु छुं ॥ ३४ ॥ श्लोकः ॥ एवं युगानुरूपाभ्यां भगवाभ्युगवर्तिभिः ॥ मनुजैरित्यने गजन् श्वेषसामीश्वरै हरिः ॥ ३५ ॥ अर्थः ॥ अने हे राजन युग जे ते मने अ नुसरतां रा वी जेना मने रूपते मणो करिने ते युं पुने विषे वरतता रावा जे मनुष्यते मणो कल्याण जे ते मनां ईश्वरावाने हरि रा वी जे भगवान ते जे ते रा प्रकारे पु जाले के तो आरे पयुगने विषे ते समे मनी जे प्रजापुंते जे तेनां ना प्रकारनां जे तेनेना मतथारूपतथा पूजा कस्याना प्रकारे मणो करिने भगवानेने पु जे छे ॥ ३५ ॥ श्लोकः ॥ कलिं सभाजये स्वार्थाः गुराहाः सारभागिनः ॥ यत्र संकीर्त्तने नैव सर्वः स्वार्थी जित भ्यते ॥ ३६ ॥ अर्थः ॥ हवे आरे थयुगने मणै कलिपुत्राने श्वेता के छे जे गुराना जां गानारा एवा जे सारा जे तेना जो रा वा रा एवा जे श्वे मनुष्यते जे ते कलिपुत्र जे तेने वरवां छे ॥ ग्रामादे तो जे कलिपुत्राने विषे मय्यक प्रकारे करिने भगवां

॥ भा. रा. ॥

॥ ४२ ॥

ज

ननामनुजेकीर्तनकवुंनेगोकृतिनेजसर्वरावोजेस्वार्थतेजेनेसर्वप्रकारेकरिनेपमायछे ॥ ३६ ॥ श्लोकः ॥ नरातःपरमो
 लाभोदेहिनां नाम्नामिदं ॥ यतो विदेते परमांशं तिनपुत्रं तेनरूपनिसेमृतिः ॥ ३७ ॥ अर्थः ॥ अनेआसेमाररूपजे
 समुद्रनेनेविषेभ्रमतारावाजेजीवशांलीमात्रतेमनेभगवाननानामनुकीर्तनकरवुंतेथकेजसर्वजीवशांलीमात्रजे
 तेअतिश्रेष्ठएविजेशांतिनेनेपांमेछेअनेनेमनुजन्ममृत्युजेतेनाशापांमेछे ॥ ३७ ॥ श्लोकः ॥ कृतादिपुत्रजाराजन्
 कलाविलेखितिसंभवे ॥ कलोरवलुनविष्यतिनारायणापरायणाः ॥ ३८ ॥ अर्थः ॥ अनेदेराजन्ससवेतानेहापरंवेएप
 युगनेविषेथईयुंएवीजेपुत्रांथुंजेतेकलियुगनेविषेपोतानोसेभवजेजन्मतेनेइछेछेशांमारेतोतेकलियुगनेवि
 पेनारायणातेजछेष्टपोमवाजोस्वैस्थानकतेजेमनेएवापणाकजनजेतेनिश्रेयसासेकेतांपृथवीनेविषेअवतार
 नेधारणाकरस्मेरावाजेनारायणामुनितेमनाश्रितथइनेजन्ममृत्युंनोनेवंपननेथियुकांणाथकातेनागयणा
 मुनिनुजेधामनेयणाकजनजेतेपांमशेतेजकारणपणामारेमरवेयुगनीजेप्रजायुतेजेतेकलियुगनेविषेजन
 मनेइछेछे ॥ ३८ ॥ श्लोकः ॥ क्वचित्क्वचिन्महागंघ्राविदेपुचनृशिशः ॥ तामृपणानदीपत्रहतमालापयस्विनी ॥ ३९ ॥
 ॥ अर्थः ॥ दूवेनेजेनारायणामुनीतेमनेअनुकूलरावाजेश्रीरामानुजाचार्यतेमनासंबंधेकरिनेइविदुदेशनिश्रेष्ठ
 ताकेछे ॥ जेदेमहागंघ्राविशरावाजेदेशतेमनेमध्येकोइकस्थानकनेविषेपणकरामानुजादिकवैष्णवराजथाशे ॥ ४२ ॥

तेकांतो जेस्थानकनेविषेतामृषांरावीनदीतथा कृतमालातथापयस्विनीराविनदीयुंजेतेरहंछे ॥ ३९ ॥ श्लोकः ॥ का
 वैरीचमहापुणप्रातीचीचमदानदी ॥ येषिवेतिजलंतासांमनुजामनुजेअर ॥ प्रापोभक्ता नवीषंतिवासदेवेःमलाशयाः
 ४० ॥ अर्थः ॥ अनेवलिजेस्थानकनेविशेमहापवित्राविकावैरिनिदिजेतेछेतथाप्रतीचिनामेमहानदीजेतेछेतेस्थान
 कनेविषेनारायणाजेतेमनेअनुकूलरावावेहवराजथासंदेवेतेजेनदीयुंतेमनुमहात्मकेछेजेदेमनुष्यनाईस्वरतेजे
 नदियुंतेमनुजलतेनुंजेपांनकरशेएवाजेमनुष्यतेजेतेवासदेवरावाजेभगवानतेमनेविषेनिर्मलछेअंतःकरातेजे
 मनांएवाथकावडुपणोकरिनेभक्तजेतेथासे ॥ ४० ॥ श्लोकः ॥ देवर्षिभूतामर्त्यापि नृणांनकिंकरोनापमृणांचराज
 न् ॥ सर्वात्मनायःशरणंशरणंगतो मुकुंदेपरिहस्यकर्ते ॥ ४१ ॥ अर्थः ॥ दूवेनेजेभगवाननोभक्ततेजेतेदेवादिकनुंजे
 रणतेगौरहितथायछेएमकेछेजेदेराजनमाइककार्यनोपरित्यागकरिनेशरणनेपांमवाजोअपरावाजेरक्षानाकरना
 राएवाजेमुकुंदतेमनेमनक्रमवचनेकरिनेपांमेछेरावोजेआभक्तजनतेजेतेदेवताकृषितथाभृतजेपिचीदेवतथा
 आसनेपोतानेपोषराकरवाजोग्परासगावाजाजनतथासर्वमनुष्यतेमनोकिकररावोनधिधातोतथामातापि
 नाजेनेमनुंरूराजेनेछेरावोनधिधातो ॥ ४१ ॥ श्लोकः ॥ स्वपादमूलेभजतश्चियस्यस्यर्क्यभावावस्यहरिः परेशः ॥ विक
 र्मयध्वीत्यतितेकथंविदुनोति सर्वं हृदिसन्निविष्टः ॥ ४२ ॥ अर्थः ॥ अनेरावोजेभगवाननोराकांतिकभक्ततेनाथि

॥ एका भा ॥
॥ ४३ ॥

अज्ञानो यथावुं जे पाप तेने अगवान टाले छे। मके छे जे पोताना चरणानुं मूल तेने अज्ञतो। वो जे पोताने वा लो। गो अने
त्याग करुं छे अत्यजे देह तथा देह नो संवंधिते मने विषे भावते। गो। वो जे अक्त जन तेने को। इक प्रकार करिने उम्वन थयुं
एवुं जे सरवे विरु ह्म। चरण तेने ते अक्त ना ह्म थने विषे प्रवेश करत। ए। वा ने अक्षु। दिक जे ते मना नियंता। ए। वा जे हरि ते
जे ते नाश करे छे ॥ ४३ ॥ श्लोकः ॥ धर्मान् नागवतानि त्वं शुभ्राणि धिजे श्वरः ॥ जायेने धाम्नुनी स्त्री तः स्त्री
पाप्या यो च पूजयत ॥ ४३ ॥ अर्थः ॥ देवे नारद जि जे ते वस्त्र देव जि प्रत्ये के दे छे जे दे वस्त्र देव आ प्रकारे भागवत। ए। वा जे ध
र्म ते मने सां। अलिने प्रसेन्य थया। ए। वा जे ते मिथिला पुरि ना ईश्वर जे जन कर। जा ते जे ते यज्ञ जे ते ना कर। व ना। रा। ए। वा जे आ। वा
र्य ते मगो महि तर। वा थका जयंति जे ते ना पुत्र। ए। वा जे मुनि ते मने निश्चे पूजता। ह्म ॥ ४३ ॥ श्लोकः ॥ ततो तर्पिरे सिद्धाः
सर्वलोकस्वपत्नतः ॥ राजा धर्मानुपाति एनवा पपरमा गतिं ॥ ४४ ॥ अर्थः ॥ अने ते के दे सर्व। ए। वो जे जन नो समूह तेने जो
ने थके सिद्ध। ए। वा जे ते नव यो गेश्वर ते जे ते अंतर। ध्यान थाता। ह्म ॥ ४४ ॥ अर्थः ॥ अने राजा जे जन क ते जे ते भागवत पुरम जे ते मने पाज
ता थका पुरमा। ए। वा गति जे अगवान नु। पा मने ने पां मता। ह्म ॥ ४४ ॥ श्लोकः ॥ तमप्ये तान्मदा भाग धर्मान् नागवतान् तुल
न ॥ अस्थितः अरु या युक्तो निःसंगो वास्प मे परे ॥ ४५ ॥ अर्थः ॥ अने दे मोटा नाग व या जा वस्त्र देव जीत मु जे ते मगो सं
अत्यां। ए। वा जे आ। नागवत धर्म ते मने आसख के तो ते जे भागवत धर्म ते मने पाजता। ए। वा ॥ अने अरु जे ते धर्म पाज

अ-५ ॥
॥ ४३ ॥

त

अज्ञाने विषे प्रतिने गो। अक्षु। वा जे ते मने जे ते पणा विषया दिक नि जे आसक्ति ते गोरहित। वा थका सर्वे थकि पर। ए। वुं जे अ
गवान नुं धो मने ने पां मसो ॥ ४५ ॥ श्लोकः ॥ युवयोः रवजुं दे पत्नो र्यशमा पूरिते व जगत ॥ पुत्रनाम गमप धान गवानी श
रो हरिः ॥ ४६ ॥ अर्थः ॥ अने स्त्री पुरुषा वां जे त मवे जग। ते मारुं जे यज्ञ ते गो निश्चे आ जे जगत ते जे ते पुर। ए। वा वुं छे
ते शा। मादे तो जे कार। ए। वा पणा मादे सर्वे ना ईश्वर ने कए जे ते ना हर। ना। रा। ए। वा जे अगवान ते जे ते त माग। वे जग। ना पुत्र पणा
ने पां म्पा छे ॥ ४६ ॥ श्लोकः ॥ दर्शना लिंगना लोपः शयनासन नी जने ॥ आर्त्सवां पावितः हृत्पुत्र खेदं प्रकुर्वतोः
४७ ॥ अर्थः ॥ देवे पोताना पुत्र रूपे थया। ए। वा जे श्री ह्म। नारायणा ते मने संवंधे करिने ते जे वसुदेव ने देव की ति मना अ
त्मानुप विज्ञपणुं के दे छे जे ते पोताना पुत्र रूप। ए। वा जे श्री ह्म। नारायणा ते मनी जे दर्शन करवां तथा आ लिंग न करवां त
था वोलवां ते मगो करिने तथा ते श्री ह्म। ने म नि संपाथे जे शयन करवां तथा आसन करवां तथा जमवां ते मगो करि
ने ते श्री ह्म। नगवां ने विषं पुत्र पणा नुं देत करतो। ए। वां जे त मवे के तां त मे जे वसुदेव जिने त मागं स्त्री। ए। वा जे आदेव की
जि ते मगो पोतानो आत्मा जे ते पवित्र करुं छे ॥ ४७ ॥ श्लोकः ॥ वैरेण ये नृपतयः शिशुपाल योऽज्ञात्वा द्योगति वि
जास बिलोक नाये ॥ ध्यायेत् आ हृत्पियः शयनां सनादं ते त्नास्य मायुर नुरक्त धियो पुनः किं ॥ ४८ ॥ अर्थः ॥ देवे
ते जे श्री ह्म। नारायणा ते मनो कल्याण कर्वा रूपे जे आ। धारण स्वभाव तेने के छे जे शिशुपाल योः दूने ज्ञात्व ते छे अ

॥ ४३ ॥

दिने जे मां एकां जे सर्वे चरित्र ते मणोरिने रवेचा इगपुले बुद्धियुते जे मना एवाथका पोला निशयन तथा आसना दि
 क जे कां पाने मने विषे जे श्री कृष्ण भगवान नुं वैर जावे करिने ध्यान कर ताथका ते जे श्री कृष्ण ना राय एते मनुं जे स
 मिपपणुं जे जे जारे पांमता दवा तारेने भगवाने विषे स्नेहे जुळले बुद्धियुते जे म निरावा जेत मसरवा ते मने ते भग
 वान नुं जे समिपपणुं तेने पांमवुं ते मां फरिने सुकीं बुले केतो वैर जावे करिने संभारता एवा जे शिशुवाला दिक ते ज्य
 रे श्री कृष्ण ना समापपणाने पांम्या तारे ते तो पुरण पुरुषोत्तम एवा जे श्री कृष्ण ना राय एते मने विषे अति देते करि
 ने जो रा पाळो ते मां रे ए मना पामने पांम शो ए मां शं आश्रयं ले कां इ नथि ॥ ४६ ॥ श्लोकः ॥ मां पत बुद्धि मद्रथाः कृष्णे स
 वां त्मनी श्वरे ॥ माया मनुष्य भावे न गृहे श्वर्यं परे व्यये ॥ ४६ ॥ अर्थः ॥ एविरित्ये ते जे वसुदेव जी ते मना श्री कृष्ण ने विषे
 पुत्रपणाने जे जावतेने वखां गिने हवे ते जे पुत्रपणाने जावतेने निषेध करे जे सर्वेना आत्मा एवाने ईश्वर के तो
 अक्षर पुरुषा दिक जे ते मना नियंता एवा अने पोतानि ईला ये करिने शूद्राक सो एवा जे मनुष्य भावतेणोरिने दो
 कपुले पोतानुं श्वर्यं जे सर्वे जपणुं तथा मस संकल्पपणुं एवा दिक सामर्थ्यं जे मणोर एवाने सर्वे थके पर एवाने को
 इ दिवसना ज्ञान पांम एवा जे आ श्री कृष्ण ते मने विषे ते मने पुत्रपणानि जे बुद्धि तेने मां करे ॥ ४६ ॥ श्लोकः ॥ नृ नारा सुर
 राजन्य देत वेगु मये मतां ॥ अवनोत्तम्यं निर्हृद्ये यज्ञो लोके वितन्यते ॥ ५० ॥ अर्थः ॥ एविरित्ये ममर्थ एवा जे श्री कृष्ण

ते मने मनुपपणो वर्तवुं तेनुं म्पु प्रयो जन छे ए म जो त मे के ता हो नो सो म जो जे पृथ्वी तेना भाररूप एवा जे अमुर राज
 स्य ते मने मारवाने अर्थने संतने ते म नुर क्षणा करवुं तेने अर्थ तथा सुख आपवुं तेने अर्थ अवनतारने धारणा करे
 ता एवा जे आ श्री कृष्ण ना राय एते मनु जे पशते जे ते लोकने विषे विस्तारने पांम छे ॥ ५० ॥ श्री शुक उवाच ॥ श्लोकः ॥
 एतच्छुभामहाभागो वसुदेवोति विस्मितः ॥ देवकी च महाभाग जहत्तु मां हृमात्मनः ॥ ५१ ॥ अर्थः ॥ इवे श्री शुक जी
 जे तेरा ज्ञापारिक्षित प्रत्येक देहे जे देश जन ए जे नार रजिये करुं एवुं जे श्री कृष्ण भगवान नुं महात्म्य तेने मां भलिने अ
 ति शो विस्मयने पोम्या एवाने महाभाग पशालि एवा जे वसुदेव जी ॥ अने अति विस्मये जुळ थया एवां महाभाग वा
 जो एवां जे देवकी जिते जे बे जगा ते जे ते पोतानो जे अ विवेक तेनो त्याग कर तां हवां के तां सर्वे नाकारणाने पुरण पुरु
 षोत्तम एवा जे श्री कृष्ण ना राय एते मने विषे जे पोताने पुत्रपणानि जे बुद्धि तेने ते बे जगा जे ते त्याग कर तां हवां ॥ ५१
 श्लोकः ॥ इतिहासमिं पूर्णं धारये एः ममाहितः ॥ सविधुं ये दशमं लंघ्य नृपायकस्यते ॥ ५२ ॥ इति श्री म नाग
 वते महापुराणो राका दशमं स्कंधे वसुदेव नारद मंवादे पंचमोऽध्यायः ॥ ५ ॥ अर्थः ॥ अने विचारवुं जे आ इतिहास तेने
 सावधान एवो थको जे मनुष्य धार से ते जे ते श मल जे अना दिकाल निविष्यने विषे आसक्तिरूप पाप तेनो आ लो
 कने विषे नाश करिने ब्रह्मरूप जे थावुं तेने अर्थ कल पाप ले के तो जन्म मृत्युना जे बंधन तेणोरहित थापले ॥ ५२ ॥ एवा

रित्ये श्रीमद्भागवतनामै जे मोरुपुराणातेने विषे जे राकादरा म्के पने मां जे नारद जीने वस्वदेव नो मंवादेते मां जे नवयो गे
 श्वरनुं आरखानवर्गानकसुं जेनामे पांचमो अ ध्याय जे तेथयो ॥ ५ ॥ श्रीशुक उवाच ॥ श्लोकः ॥ अथ ब्रह्मात्मजैर्देवैः प्रजे
 शैराहतो भगवान् ॥ नवश्रुतं नवशोथयो भूतगौरुवृतः ॥ १ ॥ अर्थः ॥ एप्रकारे चरिमा अ ध्यायने विषे जनकराजाने न
 वयो गे श्वरनो जे मंवादेते लोकरिने नारद जि जे ते वस्वदेव जि जे ते मने भगवान जे ते मनि एको ति कि ए वि जे न क्लिते को
 के ताद्वादेव्या जे लगे अ ध्यायतेने विषे देवता जे ते हे महाराज पोताना धाम प्रसे प धारी ॥ ए विरित्ये श्री कृष्ण भगवा
 न नि प्रार्थना कर शे तथा ते श्री कृष्ण भगवानने उरुव जीनो जे मंवादेते नो आरे नथा से ते मां प्रथम देवता नुं जे आवुंते
 ने शुक जी जे ते राजा प रिक्षित प्रत्ये के छे जे हेरा जन् ॥ ए विरित्ये नारद जि नो जे उपदे ज्ञाते लोकरिने वस्वदेवने देवका जे ते
 मणो पोताना मोरु नो त्याग करी राद जाथ के अनंतर ब्रह्मा जे ते प्रकाशने करता ए वा पोताना पुत्र जे सनका दिक तथा
 प्रजापुं नो ईश जे मरिचा दिक कृ पिते मणो विंशोणाथका हारको प्रसे आवता हवा ॥ तथा थ इ ग पुं जे मंवादे वि जे प्रज
 पुं ने था से ए वि जे प्रजा पुं ते मना नि पंता ए वा जे शिव जी ते जे ते नूतना जे गणने मणो विदराथका आवता हवा ॥ १ ॥ श्लोकः
 इरोमरु द्विर्भगवानादिस्वावसवोऽश्विनौ ॥ कृ नवो गिरसोरुद्रा विश्वेसा आश्रुदेवताः ॥ गेर्षापरसोनागाः सिहचा
 रणा गत्यकाः ॥ २ ॥ कृ पयः पितरश्चैव स वि एा पर किं नराः ॥ हारका मुपमं जग्मुः सर्वे हृत्तरि द ह्र स्वः ॥ ३ ॥ अर्थः ॥ अने

मरुत जे श्रीगणपं चाशवा पुं तथा वि जादे वने मणो सहित रावा ईर तथा ममर्थ ए वा आशिस तथा अष्टव मुतथा अश्व नि
 कुमार तथा कृ नुदेव तथा अ गिर तथा अ गि धार रुद्र तथा विश्वे देव तथा सा अ देवता तथा गेर्षा तथा अ पराशर पुं तथा
 नागत तथा सिद्ध तथा चारणा तथा गुरु क तथा कृ पित तथा पित रि देव तथा वि एा पर जे ते मणो सहित रावा जे कि न्वर देव
 ए जे सर्व देवता ते जे ते श्री कृष्ण भगवानना दर्शन करवा ने उ छ तथा का ज हारको प्रसे आवता हवा ॥ २ ॥ ३ ॥ श्लोकः ॥ वपु
 प्यायेन भगवान्मरु लो क मनोरमः ॥ यज्ञो वितेन जो के पु सर्व लो क मला पदे ॥ ४ ॥ अर्थः ॥ अने ते हारकाने विषे रया
 ए वा जे भगवानने जे ते जे वपु ये करिने के तो जे पोतानो अ ति म नो ह र रा वो जे मनुष्य देह ते लो क रिने नर लो क नो जे मन
 ते मने र मा हे रा वा छे जे पोतानो मनुष्य देह ते लो क रिने सर्व लो क नो म ल रूप जे पाप ते मने नाश करे ए वुं जे थ ज्ञा तेने लो क
 ने विषे विस्तार ता हवा ॥ ४ ॥ श्लोकः ॥ तस्यो विना ज्ञमानायां ममृहायां मरुर्दिनिः ॥ अचक्ष्णानः वित्प्राश्नाः कृष्णमनु
 तदर्शनं ॥ ५ ॥ अर्थः ॥ अने मरु कृ हि पुं ते मणो करिने म्मृ हि ये जु क्त एा विने विषे पणो क रिने नो अ ति एा वि जे ते हारको
 तेने विषे अ नू त छे दर्शन ते जे मनु रा वा जे श्री कृष्ण नारायण ते मने ते जे ब्रह्मादि क देवता ते जे ते दर्श न कर तां न थित्
 म थ या ने जे जे मनो ए वा थ का ज्ञा ता हवा ॥ ५ ॥ श्लोकः ॥ रवर्गो रानो भंभे माले श्छा दयं तो ये र तमे ॥ गार्जि श्रिव पर
 र्था निस्तु षु बु र्ज गदी श्वर ॥ ६ ॥ अर्थः ॥ अने स्वर्ग लो क ना जे अ गि चा तेने विषे यया ए वां जे पुष्य ते मणो करिने याद वुं

॥ भा. रा. ॥
॥ ४६ ॥

नेमये श्रेष्ठरावा जे श्री कृष्ण ते मने आत्मा दन कर तां के नां ते श्री कृष्ण अगवांन जे ते मना उपर पुष्य नि जे इति ने कर ता
थका चित्र विचित्र छे पदने पदना अर्थ ते जे मां रा वि जे वो गि युं ते मगो करि ने जगत जे ते ना ईश्वर रावा जे नारायण ते नि स्तु
ति पुकर ता ह वा ॥ ६ ॥ देवा ऊच ॥ श्री कः ॥ नना स्मने नाथ परार विंदे बुझा इय प्राणा मनो वचो निः ॥ यच्चिंतने तर्ह रि ना
वयुं के र्मु मुक्षु निः कर्म मयो रूपा शात् ॥ ७ ॥ अर्थ ॥ दवे ते ब्रह्मा दिक जे देव ता ते जे ते श्री कृष्ण अगवांन नु जे चरणा क म
ल ते ने न मस्कार कर ता थका स्तु ति करे छे जे रे ना थत मां जे चरणा क म ल ते ने बु छि रे डि युं ने प्राणा तथा मन ने व चन ते
मगो करि ने अ मे जे ते न मस्कार करि थे छ ये ते त मां चरणा विंद के बुं छे तो ना व जे त मां रे विषे अ क्ति ते गो मु क्ता वा
अ ने कर्म रू प जे मो दुं बंधन ते थ कि मु का वा ने ई छ ता रा वा जे मु मु क्षु जन ते मगो पो ना ना रु द य ने विषे मा थ लि को र
चिंत वन ने कर रू रा बुं छे ॥ ७ ॥ श्लोकः ॥ त्वे मा य या त्रि गु रा या त्म नि दु र् वि ना अं क्तं सृ ज स्य व सि त्तु प सि त्त रू ण स्थः ॥ जे
ने र्म वा न जित क र्म नि र ज्य ते वैषः स्वै र्म र वेः अ व दि ते नि र तो न व ह्यः ॥ ८ ॥ अर्थ ॥ रा वि रि ते स म र्था रा वा जे त मे दे व
ता ने मे जे ते मा रा चरणा ने शा मा रे न म स्कार करे छे रा ग म जो त मे के ता दो तो क हि ये छ ये जे दे म द्य रा ज पो ना ना स्वरु
प ने विषे रे ता रा वा जे त मे ते जे ते ज्ञ ए प गु रा जे मां छे रा वि जे मा था ते गो क रि ने दु र् वि ना अं के तां को र ना जां ए पा मां न आ
वे ए बुं जे ज ग त ते ने सर जो छो पा र न करे छो ने ना श करे छो के तां ब्र ह्मा पा से सर जा वो छो ने वि लु पा मे र द्वा क रा

अ. र्. ॥
॥ ४६ ॥

वो छो ने शिव पा से स दार कर रा वो छो अ ने दे अ जित ते जे मा था ना गुण के नां ते गुणा ना अ नि मा नि रा वा जे सं क र्प णा रि क
ते मने विषे प्रे रा वा पो क रि ने र द्वा रा वा छो तो प प रा रा जे उ स्य ति स्थि ति ने प्र ल य रू प जे क्रि या युं ते गो क रि ने न थि वै धा ता
शा मा रे शु तो शु ध रा वा जे त मे ते जे ते अ व धा ने र हि त ए बुं जे पो ता बुं सृ र्ख ते ने वि वि नि श्रे वि ति ये जू क्ता छो ॥ ते मा रे त मा
रा चरणा क म ल ते अ मे न म स्कार करि थे छ ये ॥ ८ ॥ श्लोकः ॥ शु छि र्गो न नु त थै श दुरा श या नां वि श्रु ता अ थ य न दान
तपः क्रि या निः ॥ सत्वा त्म ना मृ प भ ने य श मि प्र ह र स च्छु र या श्र व णा मे नृत पा थ या स्तात् ॥ ९ ॥ अर्थ ॥ रा वि रि ते पो
ता ना स्कर व ने विषे छे आ नं द ते जे ने रा वो जे कुं ते मा रे क र्म क र ण नु स्युं प्र यो जन छे रा ग म जो के ता दो तो क हि ये छ ये जे दे इ र
ने स त्व प्र धा न छे म न ते जे म ना ए वा जे जन ते म ने म थै दे रू प न दु छे आ श य ते जे म ना के तां वि प य नि जे वा स ना युं ते म गो
क रि ने दु धि न छे अ तः कर ण ते जे म ना ए वा जे म नु प ते म ने वि षा युं जे ते म नुं न रा बुं ने न रा वा बुं ने दान दे वुं त था त प क
र बुं ने य ता रि क क्रि या युं क र वि ते म गो क रि ने ते वि श्रु डि जे ते न था य ते के वि तो जै वित मा रा य श नुं जे सा न ल बुं ते गो
स म्प क प्र का रे पु छ क रि रा वि अ ने व लित मा रा य श ने विषे ह दि पां म तो ए वि जे मा चि य ह ते गो ये क रि ने जे वि था य ते
वि न था य के तां आ लो क ने विषे प पा रि ने त मे क र्मा ए वां जे प रा क्म ते गो क रि ने थ यो रा वां जे य श ते म ने अ द्वा ये स हि त
सा न ल ना रा रा वा जे जन ते म नां जे अ तः कर ण ते जे ते शु ह था थ छे मा रे आ त्मा रा मा ए वा जे न मे ते त मा रे जे क र्म क र वां

धा

॥ भा. रा. का. ॥ ४७ ॥

नेनुंराप्रयोजनले ॥ १० ॥ श्लोकः ॥ स्थानस्त्वोधिश्च जाशयधूमकेतुः ॥ क्षेमाययामुनिनिरर्द्धहरेत्मानः ॥ यः सा
त्वतैः समविभूतपञ्चात्मवर्द्धिर्द्धिर्वितः सबनज्ञाः स्वरतिक्रमाय ॥ १० ॥ अर्थः ॥ एविरित्येप्रथमचरणारधिरजेतेनेन
मस्कारकरिनेफरिचरणाकमलनिस्कृतिकरलेजेदेभगवान्तमारो जेअग्निजेतेनेअमारां जेअशुभअंतःकर्णतेम
नोधूमकेतुजेअग्नितेरूपथावोकेतांअग्निजेमकाष्टनेवालेतेमंतमारुजेचरणाकमलतेजेतेअमाराअंतःकर
णानीजेअशुभवासनायुंतेनेवालिनारवोतेपादकेवोलेनोमुनिजेतेमगोयोतानाकप्याणजेअर्थेस्तेइवतेआर्द्रावुं
जेमनतेगोकरिनेजेवदनकरोकेतांध्याननेकरोएवोआत्मज्ञानिवाजेअक्तजनतेमगोस्वर्गलोकजेतेमनुंओले
धनकरिनेसमविभूतिजेतमारोपार्थपणानेपांमनुं ॥ तेनेअर्थत्रायकालप्रसेवुदेवास्तदेवआदिकचतुर्भुदनि
उपासनाकरवितेनेविषेजेपूजोएवोले ॥ १० ॥ श्लोकः ॥ यश्चित्तनेप्रयतपाणिनिरध्वरागोत्रयानिरुक्तविधिनेत्राह
विरुहत्वा ॥ अथ्यात्मयोगउत्तयोमिनिरात्ममायांजिज्ञासुनिःपरमजागवतैःपरीष्टः ॥ ११ ॥ अर्थः ॥ अनेहेइज्ञाजे
ज्ञाछेहस्तनेमगोएवाजेयज्ञनाकरनारातेमगोत्रयाजेवेदविद्यानेगोनिरंतरकसोरावोजेविधिनेगोकरिनेइतउ
अजेतेनुंगृहणकरिनेयज्ञनोजेअग्निनेनेवापेजेचितवनकस्योलेएवोअनेजिवात्मानेविषेरहिराविजेमायाते
नेजाणावानेइतताकेतांसांख्यसास्त्रज्ञानवालाजेपुरुषतेमगोअनेयोगीकेतांअशंगयोराजेमनेकरवाप

अ. ६ ॥ ४७ ॥

गोकरिनेछेएवाजेयोमिपुरुषतेमगोआत्मसमाधिनेविवेजेपगचितवनकस्योलेएवोअनेपरमजागवतजेतेमगो
आरेपासेपूजाकेसोरावोजेतमारोपादतेजेतेअमाराअंतःकरणेविषेरहिराविजेविषयनिआशक्तिपुंतेनो
वालनारोअग्निरूपथावो ॥ ११ ॥ श्लोकः ॥ पर्वुष्टयातवविभोवनमालयेयंसेस्मर्द्धिनागवतीप्रतीपल्लिवृक्षीः यः
सुप्रणीतममुयाईरामाहदन्तो नृयात्सदाधिश्च जाशयधूमकेतुः ॥ १२ ॥ अर्थः ॥ अनेवसिदेविजोतमुजेतेमगोपो
तानाहृदयनेविषेपारणाकरिवाजेवनमालानेनांसपाथेसमर्थावांजेअलक्ष्मीजीतेजेतेसोक्तनीपेवस्वर्दानेक
रतांएवोलेकेतांमारैवानुंजेस्थानकतेनेविषेआकांआवेछेएप्रकारेईर्षानेकरतांएवांजेजक्ष्मीजीतेमनांअना
दरकरिनेअक्तजनजेतेमगोआनेवनमालातेगोकरिनेरुडेप्रकारेकस्युंजेपूजनतेनेजेस्वीकारकरेछेएवोजेतमा
रोमुंदरपादतेजेतेअमारांअशुभरावांजेअंतःकरणतेनोवालनारोअग्निरूपथावो ॥ १२ ॥ श्लोकः ॥ केतुस्त्रिवि
क्रमयुतस्त्रियतस्यताकोयस्तेनया जयकरोसुरदेवचर्माः ॥ स्वर्गथसाधुपुरवलेधितरायभूमनपादःपुनातुनगा
वनभजतामयंनः ॥ १३ ॥ अर्थः ॥ अनेवजिचरणाकमलनुंजेमहात्मनेमकेताथकास्ततिकरलेजेदेभगवानव
एपरावांजेविक्रमतेगोभुक्तकेतांबलिगजाथकित्रिलोकितुंजेगृहणकरनुंजेसमयनेविषेत्रायपगलांमुकवोते
मगोभुक्तथयोरावोनेकेतुकेतांविजेपगलेकरिनेब्रह्मलोकनेपांमतोथकोधनरुपजगातोरावोअनेत्रायला

४७ ॥

॥ भा. रा. का. ॥ ४८ ॥

कुने विषे गतिने कर तां तां जे गंगा जी ने रूपी जे मो ध्व जा युं छे रा वो अने अरु कर ने देवता नि जे सेना युं ते मने अय अय नो क
र न ल के तां अ सु र नि जे सेना ते ने विक नो कर त ल ने देवता नि जे सेना ते ने नि र्जय जे ते नो कर नारा वा ने सा धु पु रु प ने विषे सु
र व ने अर्थ था ती के तां अ क ज न जे ते म ने अ ने र ने कर तो रा वो अ ने र व ल पु रु प जे ते म ने विषे इ स्व ने अर्थ था ती रा वा जे त मा
रो पा द ते जे ते दे म न त म ने अ ज ता रा वा जे अ म ने अ मा रुं जे पा प ने प वि च क रो के तां ते पा प जे ते नो ना ज क रो ॥ १३ ॥ श्लो
कः ॥ न स्यो त गा व इ व प स्य व जे अ वे ति ब्र ह्मा द य स नु द्भु तो मि थु र र्ण मा नाः ॥ का ल स्य ते प्र ह ति पु रु प योः प र स्य जे न
स नो त् व च र णाः पु रु पो त्त म स्य ॥ १४ ॥ अर्थः ॥ अ ने प र स्य र पी डा ना रा वा जे ब्र ह्मा दिक दे ह धा रि ते जे ते ना सि का ने विषे
ना थ्या रा वा जे व ल्नि वर् द ने जे ते जे म स्वे र्द ने व ज्ज ले ते म जे ना व ज्ज प णा ने विषे छे रा वा ने का ल रू प ने प्र ह ति पु रु प ते म ना प र
रा वा थ का नि यं ता अ ने पु रु पो त्त म रा वा जे त म ते त मा रो जे च र णा ते जे ते अ मा रु रू ख जे ते ने वि स्ता रो ॥ १४ ॥ श्लो कः ॥
अ स्या मि दे तु रु द य स्थि ति सं य मा ना म अ क जी व म द्भु त म पि का ल मा इः ॥ सो यं नि णा नि र श्वि ला प च ये प्र वृ तः का लो
ग जी र य उ त्त म पु रु प स्त्वे ॥ १५ ॥ अर्थः ॥ ह वे प्र ह ति ने पु रु प ते थ कि वि ल भू रा ण पी क रि ने नि रू प णा कर ता थ का
का ल रू पे क रि ने पु रु पो त्त म रा वा थि क ल ना ग य ण ने के छे जे पु रु पो त्त म रा वा जे त म ते ते जे ते अ ज ग त नो जे उ त्प ति स्थि
ति ने ना ज्ज ते म ना का र णा रा वा छो ते का र णा प णा मा दे प्र ह ति जी व ने म द्भु त त्व ते म ना प णा का ल के तां नि यं ता रा वा न

अ. ६. ॥ ४८ ॥

मुने के छे अ ने त्र ण जे शी त व ल ने व र्धा रू तु ते त्र ण छे ना नि युं ते जे नि रा वो ने स म ग ज्ज ग त नो जे ना ज्ज ते ने विषे व र्थो
के तां म र्बे ज ग त नो ना ज्ज कर ता रा वो ने अ पार छे वे ग ते जे नो रा वो जे आ व र्प दि व म रू पि का ल ते जे ते त मे छो के तां
ते का ल जे ते ना त मे प्रे र क लो ॥ १५ ॥ श्लो कः ॥ ॥ त्तः पुं मान स म धि ग म्प य या स्य वी र्य ध ते म ह्ना त मि व ग र्भ म मो घ
वी र्यः ॥ सो यं त या नु ग त अ त्म न आं ड को ज्ज दे म मं म र्ज्ज ब ह्दि रा व र्शै रू पे तं ॥ १६ ॥ अर्थः ॥ अ ने पु रु प जे मा या नो
अ धि प ति ते जे ते त मु थ कि जे मा या ये सो तो वी र्य जे ज ग त ने उ त्प न्न क रा नु सा म र्थ ते ने म म्प क प्र का र पो मि ने अ मो
प छे वी र्य के तां वि चि त्त मृ द्दि क रा नुं सा म र्थ ते जे ने रा वा थ को ते मा या ने विषे आ वि श्व जे ते ना ग र्भ रू प जे म द्भु त त्व ते
ने धा र णा करे छे ने ते ग र्भ रू प जे मा द्भु त ते जे ते मा या जे ते रो अ नु ग त के तां का र णा प णो क रि ने प्र वे श ने क र्णे रा वो थ
को आ व र णा जे पृ थ वी आ दिक ते म णे क रि ने चा स धि म ले लुं के तां अ ए आ व र णे क रि ने आ रे पा से विं द रा य लुं रा वुं
अ ने सु व र्ण रू प रा वुं जे ब्र ह्मां ड ते ने पो ता थ को स जे तो ह वी ॥ १६ ॥ श्लो कः ॥ त न स्यु प य श्व ज ग त अ भ वा न पी त्तो य
न्मा य यो त्थ गु णा वि क्रि य यो घ नी ता न ॥ अ र्थां ज्जु प न्नि पि ह्ना यो क प ते न लि मा येः न्ये स्व तः प रि ह ता द पि वि स्य ति स्म
१७ ॥ अर्थः ॥ अ ने त मे के सो जे रा वि र्त्त वुं जे रो श्च र्य ते ने त मे मा रे विषे किये प्र का रे ज्ज णु तो दे रू पी क प ते के तां दे
इं दि युं जे ते म ना नि यं ता ते का र णा प णा मां दे म्प्या व र त थ्या जे ग म रा वुं जे वि श्व ते ना त मे जे ते नि यं ता रा वा छो ज्ज मा

स ॥ ४८ ॥

॥ भा. रा. ॥

॥ ४८ ॥

देतो जे कारण पराण मारे माया जे ते गो करि ने धर्य रवि जे गुण निक्कि या के तां इरियुं जे ते य निवृत्ति ते गो इरियुं जे तेने समीपे पाडरा एवा जे विषय ते मने सेवता थका पणाने विषये करि ने न थिले पाता ॥ के तां ते विषय ते विषे न थि वे धाना अने त मारा थि अस्व जे नारदादिक यो गिते जे ते तो पोते साग कसा एवा जे विषय ते थकि पणाने यने पां मे छे के तां ते विषय जे वे धन ते निवृत्ति के करि ने ते विषय थकि रसर हे छे ॥ १७ ॥ श्लोकः ॥ स्मायाव लो क ज व र्जित जा व ह्य रि नू मं द ल प्र दित सो र त मं त्रं ग रेः ॥ प ल्म स्तु पो र श म ह्स्म न ग वां गे र्थ स्यं रि थं वि म थि तुं कर गे र्ण वि ज्यः ॥ १८ ॥ अर्थः ॥ हवे ते जे ते भगवाननुं निर्लेप परां तेने प्रकाश करे छे जे श्री लक्ष्मण रणक सोने आव ए र जि जे त मारि स्थि युं ते जे ते परा पो तानुं मं द ह्स्म वे स हित जे जो वुं ते नो जे जे श ते गो करि ने दे स्वा रो वां जे पो ताने सं जो ह नो अ जि प्रा प ते गो करि ने शो न तुं ए वुं जे अ कु रि तुं मं र ल ते गो प्रे सा ए वा जे सं जोग ना वि चार ते मने विषे चतुरा वा जे काम दे व ना वा ए ते म गो कुरि ने त था का म शा स्त्र मां क न्द्रा ए वा जे पु रु प ने व श क सा ना उ पा य ते म गो करि ने परा जे त मा रं म न ते ने व श कर वा ने न स म र्थ ॥ था ति ह् वि युं ॥ १८ ॥ श्लोकः ॥ वि ज्य स्व वा मृत क थो द व द्वा स्थि लो काः पा दा व ने न स रि तः श म ला नि हं तुं ॥ आ नु थ वं थु ति जि रे श्चि ज मं ग सं गे स्ती र्थं इं थं थ वि प द स्त उ प स्मृं ति ॥ १९ ॥ अर्थः ॥ ए वि रि से वि प या दि के करि ने न वे पा ता ए वा जे ते त मारि अ मृत रु प ए वि जे क था ते रु पि जे ज ल ते ने व द न कर ति ए वि जे त मारि की र्ति रू प न दि युं त था त मार प ग नु जे धो

अ. ६ ॥

ग

॥ ४९ ॥

का

वा बुं ते थ कि थो ए वि जे न दी युं जे जे ते स्वर्ग मृत्यु ने पा ता ल ए जे व्र ण लो क ते म नां पा प जे ते मने ना श कर वा ने अर्थ स म र्थ छे ते मा रे पो ताना जी वा स्मान् शु क र वा ने इ छ ता ए वा जे म नु थ्य ते जे ते के हे ना रा थ कि सां भ लिये त था त मारा च र रा मां थि थ युं ए वुं जे ती र्थ नु जो र लुं ते ने पो तानां जे अ व ल इ रियुं ते म गो करि ने त था श रि रे करि ने जे स्ना ना दि क कर बुं ते गो क रि ने से वे छे के तां जे ज न्म म र रा थ के मुं वा ने इ छ ता ए वा जे ज न ते जे ते त मारा य श रु पि जे ती र्थ ते ने हे ते स हित अ व लो क रि ने सां भ जे छे त था त मारा च र रा क म ज नुं जे पो वा बुं ते थ कि थ यो जे ग म्पा दि क ती र्थ ते ने ते मां जा र ने स्नान कर बुं त था ते ज ज नुं पा न कर बुं ते गो क रि ने से वे छे ॥ १९ ॥ श्लोकः ॥ इ स्म नि ह्य वि बु धेः सं शः श न धृ ति र्ही रि ॥ अ थ ना प ता गो वि दे प्र णा म्बां व र मा थि तः ॥ २० ॥ अर्थः ॥ ह वे शु क जी जे ते रा जा प रि श्र त प्र से क हे छे जे हे रा ज न शो व जि ये स हित ए वा जे द्वा ते जे ते सर्व क ह ना दू र न द रा वा जे श्री कृ प्ण ना रा य ए ते मने दे व ता ये स हित ए प्र का रे स्तु ति क रि ने आ का श प्र त्प र या थ का प्र णा म क रि ने श्री कृ प्ण भ ग वा न प्र सं वो ज ता ह वा ॥ २० ॥ श्लोकः ॥ नू मे नो रा व ता रा य पु रा वि ज्ञा पि तः प्र नो ॥ त्व म स्मा भि र शो पा त्म स्त त थं वो ध पा रि ते ॥ २१ ॥ अर्थः ॥ ए वि रि से स्तु ति क रि ने द्वा जे ते भ ग वां न प्र से वो जे छे जे हे प्र ओ दे स वां त्म न् अ मु जे ते म गो अ मि नो जे नार ते ने उ तार वा ने अर्थ वि न ति ने क सा ए वा जे त मं जे ते म रां ते पृ थ वी नो नार द र वा रु प जे अ मा रू व च न ते जे ते जे प्र का रे सं पा द न क रू के तां त मु जे ते म गो नू मि ना जे नार ते जे ते

नाशकस्य ॥ २२ ॥ श्लोकः ॥ धर्मः संस्थापितः सन्सुमत्संपेधुवेत्तथा ॥ कीर्तिश्चिद्विद्विमासर्वलोकमलापहा ॥ २२ ॥
 अर्थः ॥ अनेनेसमस्तप्रतिज्ञानेनेमनिवातेसाधुनेमनेविषेधर्मजेतेनिश्चेसम्यकप्रकारेस्थापननेकराअनेसर्व
 लोकुंनानेपापतेनेनाशकरेएवितेकीर्तिनेजेतेसर्वदिशाधुनेविपेविस्मरणेपमाडी ॥ २२ ॥ श्लोकः ॥ अथतीर्थयदोर्वशो
 विभूषणमनुत्तमं ॥ कर्माण्युदामवृत्ता निहिताय जगतोः कथाः ॥ २३ ॥ अर्थः ॥ अनेनमुजेतेअतिउत्तमावुंजेरुपते
 नेधारणकरतायकायदुगाजानोनेवृशतेनेविषेअवतरिनेजगतजेतेनाकल्याणनेअर्थउदारलेपराकर्मनेमोरा
 वाजेचरित्रतेनेकरतादवा ॥ २३ ॥ श्लोकः ॥ यानिनेचरितानांशामनुष्यासाधुवृक्लौ ॥ शृण्वतः कीर्तयंतश्चत रिष्यंसे
 जसातमः ॥ २४ ॥ अर्थः ॥ अनेवलिनेचरित्रकेवांछेतेदेईशजेतमारांचरिनेमनेसांमलतातथाकेहेताएवाजेरु
 रामनुष्यतेजेतेकलियुगनेविषेप्रयासविनासंसारजेतेनेतरिजामे ॥ २४ ॥ श्लोकः ॥ यदुर्वेशोवतीर्णस्यभवतः पुरुषो
 त्तम ॥ शरत्तेवतीयायपंचविशाधिकंविभो ॥ २५ ॥ अर्थः ॥ अनेदेपुरुषोत्तमदेविभोयदुगाजानोनेवृशतेनेविषेअ
 वतारनेधारणकरताएवाजेतमेनेतमुनेपचविशालेअधिकतेजेमोरावुंशरदक्रतुजेतेनुंशतजेतेवितिगयुंकेतांहेस
 दाराजआपृथवानेविषेपधारातमुनेराकशोनेपचविशवर्षजेतेथैरगयां ॥ २५ ॥ श्लोकः ॥ नाधुनातेखिलाधारदेवका
 र्णावशोपिते ॥ कुलेचविप्रजापेननष्टप्रथममृदिरे ॥ २६ ॥ अर्थः ॥ अनेहेसर्वजगतजेतेनाआधारआसमयनेवि

षेदेवतानुंजेकार्यनेनोअवशेषजेतेनधिकेतांअमुरनोनेनाशकरवोतेजेदेवतानुंकामनेजेनेतमुजेतेमगोसमग्रप
 णेकरिनेकरुपणाकाईवाकिर्युनधिअनेआजेयदुकुलेजेतेपराविप्रनोनेशापतेणोकरिनेवक्रुपानाशापोसुंरावुं
 ययुछे ॥ २६ ॥ श्लोकः ॥ ततः स्वपामपरमंविशस्वयदिमन्यंमेलोकांनृलोकपालान्ः पाहिषेकुंरकिकराच ॥ २७ ॥
 अर्थः ॥ राविरिसेसर्वकार्यजेतेनेकरिरतालोतेकराणपणांमादेपरावुंजेपोतावुंधामतेप्रत्येजोजावानेमोनताही
 तोपधारे ॥ अनेदेवैकुंरतमेजेतेनमाराकिंकरावानेलोकेमहितरावाजेअमेलोकपालतेअमारिरहाकरो ॥ २७ ॥
 श्रीनगवानुवाच ॥ श्लोकः ॥ अवधारितमेतन्मेपदात्यवितुषेश्वर ॥ कृतेवः कार्यमखिलंभूमिर्नाशोवतारितः ॥ २८ ॥ अ
 र्थः ॥ राप्रकारनांइदृानांजेप्रार्थनानांवचनतेमनेसांमलितेश्रीकृलनगवानजेतेकोलतादवाजेविवुडेश्वरजेतमे
 कदोहोएजेतेमेजेतेगोनिरपासुंछेकेतांअमादंजेगोलोकपालतेप्रत्येजावानोअमेजेतेमगोपणानिअयकरोछे ॥ अ
 नेतमार्जेसगकार्यतेजेतेकसुंनेमिनीजेनारतेउतासो ॥ २८ ॥ श्लोकः ॥ तदिदेयौदवकुलंवीर्यशौर्यश्रियोऽतं ॥
 लोकंजिपृथुदुहेमैवलयेवमहाणांवः ॥ २९ ॥ अर्थः ॥ देजेपोतानेकरवावुकामवाकिलेतेनेकरेछेजेवलशुरविर
 पणुंजेजसातेणोकरिनेमदोन्मतावुंजेलोकजेतेनेनाशकरवानेऽछतुंरावुंजेआदवनुंकृलतेजेतेमेतेगोरोकिरा
 ग्बुछेतेकिनिपेवेतोजेमसेनुजेतेगोमोरोसमुद्रोकोछेतेम ॥ २९ ॥ श्लोकः ॥ यएसेरुस्रदप्राणोपदुनांविपुलंकुलं

॥ ना. रा. का. ॥ ५२ ॥

गता स्मानेन लोको यमुहे लेन विनश्यति ॥ ३० ॥ अर्थः ॥ अने कुंजे ते अति मद्वाजा रावाजे यादवने मनुं वज्र रावु जे कुलने नो मेरार करण विना जो धाम प्रत्ये आ विज्ञानो मर्यादा येरहित रावुं जे आयादव नु कुलने लोकरिने आ लोको जेत नाश पो मशो ॥ ३० ॥ श्लोकः ॥ इदानी नाश आरब्धः कुलस्य हि जसापजः ॥ पाम्या मि नवने ब्रह्मने नदं ते वानप ॥ ३१ ॥ अर्थः ॥ ए विरित्ये लोको नो नाश करे रावुं जे पर कुलने नो आम मयने विपं कुं जेतै लो विप्रनो जे शापते अकि उप ज्यो हो जे नाश ते जे ते आरे नो छे ते मारे हेरे येरहित रावा ब्रह्मने ये दु कुल जेतै नो ज्ञय थासे ते के उं कुं जेतै त मारु जे नृत्न ते प्रत्ये आ विज्ञ के ता यादवुं नो परस्पर सय कर विने त मारु ब्रह्म लोकां मां आविने अ मारुं जे अक्षर पाम ते प्रत्ये जार स ॥ ३१ ॥ अर्थः ॥ उवाच ॥ श्लोकः ॥ इत्युक्तो लोकनाथेन स्वयं नृः प्रणिपत्यते ॥ सद्देवगणैर्देवः स्वधामसु मपद्यत ॥ ३२ ॥ अर्थः ॥ हवे शु क जि जेतै रा जा परि क्षित प्रत्ये क दे छे जे हेरा जल लो कुना नाथ रावा जे श्री कृष्ण नाश य एते म ए रा प्र कारे कराने परका रो मुक्त रावा जे ब्रह्मा ते जे ते देवुं ना ग रो सहित ते श्री कृष्ण न ग वां जने दे र वत करिने पो ताना धाम प्रत्ये ज्ञा ता ह वा ॥ ३२ ॥ श्लोकः ॥ अथ तस्यामहो त्याना न हार वत्साममुत्थितान् ॥ विजोक्तु जगवाना ह्य दु हृदयान् स मागतान् ॥ ३३ ॥ अर्थः ॥ ए विरित्ये प्रार्थना करिने ब्रह्मा दिक जे देवता ते मने पोत पो ताना धाम प्रत्ये ग या के र ते जे हारिकां तेने विषे सम्यक प्रकारे करिने उ सम्य थ या रावा जे मो रा उ त पात ते मने जो उने मरवे ने ग थ र्दने आ आ रावा जे यादवुं ने म जे हृ ह वा द व ते प्रत्ये श्री कृष्ण

अ. ६ ॥ ५२ ॥

मगवान जेतै के हे ता ह वा ॥ ३३ ॥ श्री मगवानुवाच ॥ श्लोकः ॥ एते वै क्लमहो त्याता त्पु निहंती ह मर्षतः ॥ ज्ञापश्च न कु ल स्या सी त ब्राह्मणेभ्यो इरस्यः ॥ ३४ ॥ अर्थः ॥ ते सु लो हे प दु हृ ह वा जे अ सं त मो रा उ सा त ते जे ते सर्व दिशा गुं पो थि नि श्चे ज आ स्थान क ने विषे या य छे ॥ अने को इ प्र कारे नि वार ए न था य रा वो जे शाप ने जेने ब्राह्मण थकी आ पणुं जे कुलने ने य यो छे ॥ ३४ ॥ श्लोकः ॥ नवस्तथमिहास्मानिर्निर्जी विपुजिरार्यकाः ॥ प्रभा सं सु म रा पु रा पं या स्मा मो र्दे व मा विरे ॥ ३५ ॥ अर्थः ॥ ते कार ए प रा मारे हे श्री ह रा वा या द वी जी व वा ने इ ल ता रा वा जे आ प रा ते आ प रो आ स्थान क ने विषे न व सुं ॥ अ ने अ ति म रा पु रा प वा न रा वुं जे प्र भा स पा र ए ते प्र त्ये आ स म य ने विषे ज रा आ प रो जा सं तु ते मां ज त मे वार मां क रो ॥ ३५ ॥ श्लोकः ॥ पत्रस्तात्वा दक्षरापात र ह्यो नो य क्षमणो रुरा र् ॥ विमुक्तः किल्विपाथ्यो मे जे नृपः कलो दयं ॥ ३६ ॥ अर्थः ॥ अने ते प्र वा स के वुं छे तो द क्ष प्र जा प ति नो जे श्रु प ते थ कि क्षय रोग जे ले लो ग द रा क री रा वो जे चे इ मा ते जे ते जे म प्र भा स ने विषे स्नान करिने ते श्रा प रू प जे पा प ते थित क्का ज मु का तो ह वो अ ने करिने पा लो क ला पो नो जे उ द य ते जे पो म तो द वो ॥ ३६ ॥ श्लोकः ॥ वये च तस्मिन्ना ज्ञु त्य त र्प यित्वा पि इ न्मु रा न ॥ नो ज थित्वा शि जो वि प्रा न्ती गु रा व तां ध सा ॥ ३७ ॥ अ र्थः ॥ ते मारे आ प रा त्वां जा इ ने ते प्र भा स ने विषे स्नान करिने अ ने पि थित था दे व ता ते म नुं त र्प रा क रिने ने ना ना प्र का र ना गु रो मु क्त जे अ न्ने लो क रिने प वि ज रा वा जे वि प्र ते म ने ज मा दि ने ॥ ३७ ॥ श्लोकः ॥ ने पुरा ना नि पा चै पु अ ह यो सा म हं

॥ भा. रा. का. ॥ ५२ ॥

तिवैरजिनानिरिष्यामोदांनेर्नो निरिवाणं ॥ ३६ ॥ अर्थः ॥ अने सत्तात्रावाजे विपुते मने अहापे करिने मोटां वाजे रा न
तेने अापिने ज्ञापने पुत्रवते मने निश्चेतरि जागुंते के निपेवेतो अर्णावजे तेने जेमनावते करिने तरेते म ॥ ३६ ॥ श्री शुक उवा
च ॥ श्लोकः ॥ एवं भगवतादिष्टाः यादवाः कुरुनेदन ॥ गंतुं हतपियस्तीर्थं स्पंदनावसमय्युजन् ॥ ३७ ॥ अर्थः ॥ हवे शुक
जी जे ते राजापरिभूतप्रत्येकहेछे ॥ जेदे कुरुनेदनराप्रकारे भगवानजे ते मरोग्राज्ञाने करणावाजे ते यादवते जे ते तीर्थप्रसे
जावाने अर्थकरिछे बुद्धिचुंते जेमरोगावाथकारथ जे ते मने जो उवाने अर्थमजकरताहवा ॥ ३७ ॥ श्लोकः ॥ तन्निरीक्ष्यो
रुचोराजं बुद्ध्वा भगवतोदिष्टं ॥ हृष्टा रिशुनिघोराणि नित्यं हृत्तमनुजन्तः ॥ ४० ॥ अर्थः ॥ अने श्री हृत्तभगवानजे ते मने नि
रंतरअनुसमरावाजे उज्जिते जे ते ते भगवानजे ते मरोग्राक्युंते जे वचनते ने मों नजिने जेरथुनेतयारकरवापणुंतेने
जोइनेने नयंकरावाजे उतपातते मने जोईने ॥ ४० ॥ श्लोकः ॥ विविक्तउपसंगम्य जगतामाशु रेभरं ॥ प्रणाम्य शिरसापा
दो प्रांजलिस्त्वनाथन ॥ ४१ ॥ अर्थः ॥ अने जगतजे ते मनाईश्वरजे ब्रह्मादिकते मनाईश्वरजे श्री हृत्तनारायणाते म
ने राकांतस्यलने विवेपां मिनेने मस्तके करिने चरणारविंदप्रत्येप्रणामकरिने जो उांछे अंजलिने जेमरोगावाथका ते
भगवानप्रत्येबोळताहवा ॥ ४१ ॥ उद्धव उवाच ॥ श्लोकः ॥ देवदेवेशयोगेशपुण्यश्रवणकीर्तन ॥ संसृत्यैतत्कुलं नूनं लोकं
संस्थाने भवान् ॥ विप्रशायं समर्थो विप्रसहस्ययरीश्वरः ॥ ४२ ॥ अर्थः ॥ हवे सारा आठश्लोके करिने उद्धवजिने श्री

अ. ६ ॥ ॥ ५२ ॥

हृत्तभगवानप्रत्येकहेछे जेदे देवेशदे योगेश अने लोकजे ते मने पवित्रकारिणुंछे श्रवणने किर्तनने जेमनुंवावाहे
भगवेंनतमुजेते अ्यायकुलं जे ते नो संहार करिने आमनुपलोकजे ते नो निश्चेत्यागकरशोशा मारेतो जे कारणापणा
मारे सर्वनाईश्वरवाजे तमे ते मने जे ते विपुलो जे ज्ञापने मेरा लवाने अर्थसमर्थ छोतोपपणानथिरालताते धिमुने रा
मजणाथछे जे जहरतमे जे ते आमनुपलोकनो त्यागकरशो ॥ ४२ ॥ श्लोकः ॥ नादंतवां प्रिकमलं क्षणार्धमपिकेशव ॥
त्यक्तं समुत्सहेनाथस्वधामनयमामपि ॥ ४३ ॥ अर्थः ॥ अने देकेशवकुंजे ते तमाराचरणरूपिजेकमलतेनो क्षणजे
तेनुं अर्धपणत्यागकरवाने अर्थनथिउसादनेपांमतोके तांते मारुं जे चर्णां रविंदनेनो अर्द्धक्षणा मात्रजे वियोगतेने
सहनकरवाने कुंजे ते नथिसंमर्थथातोते मारे देनाथनमारुं जे पामते प्रत्येमुनेपणालेईजावो ॥ ४३ ॥ श्लोकः ॥ तव विक्री
डितं हृत्तनृणापरममंगलं ॥ कर्णापीयूषमास्वाद्यत्सजस्यस्युदीजनः ॥ ४४ ॥ अर्थः ॥ अने दे हृत्तमनुष्यजे ते मनेप
रममंगलनुंकरनारुंवाचुंने कोने जे ते मने अमृतकरुणवुंजे तमारुं किडाकरवापणुंतेने जनजे ते मस्यकप्रकारे चारवी
नेकेतां कर्णादिकजे ईडियुंतेवतेपांनकरिने माइकरावाजे विषयते मनिजे उल्लतेनो त्यागकरेछे ॥ ४४ ॥ श्लोकः ॥ श
यासनादनस्थानस्थानक्रीडाशनादिपु ॥ कथं त्वोप्रियमात्मानं वयं भक्तास्वजे महि ॥ ४५ ॥ अर्थः ॥ राविरित्येतमारा
चरिजनेमों नजतारावाजे लोकते जे ते विषयादिकनो त्यागकरिने ज्यारे तमारे विपे अ्यासक्तथायछे तारे तमारा भक्त रा

॥ ५२ ॥

॥ १. भा. ॥ ५३ ॥

वा जे अमते अमते ज्ञान करवुंत या अज्ञान करवुंत या चालवुंत या कोर स्थानकने विषे निवास करवोन या स्थान क
रवुंत थार सवुं स्वादिक जे सर्व क्रियायुं ते मने विषे असुं मेगावर्तता एवा ने हिनकारि एवा ने परमात्मा एवा जे तमे ते त मु
ने क्रिये प्रकार त्याग करि सकिये ॥ ४५ ॥ श्लोकः ॥ त्वयोप भुक्तस्वर्गापवा सो जे कार चर्चितः ॥ उच्छिष्ट भोजिनो दासास्त
वमाया जये मदि ॥ ४६ ॥ अर्थः ॥ अने माया जे तेने जित्या विना तमे के इरि त्ये अमाग असुर धाम प्रसे अत्रावशोरा म
जो के तां हो तो हे महा राजन मु जे ते मगो भोग्यां एवा जे पुष्यतथा चंद्रतथा वस्त्रतथा अलेकार ते मगो करि ने अले
कारे जुळ्या तां के तां तमारि प्रसादिनां जे पुष्यादिक ते मने धारण करता एवा अने तमारे जमतो थकां अत्रावशोपरतां
एवां जे अन्नादिक ते मने जमता एवा ने तमार दास एवा जे अने ते जे ते तमारि जे माया तेने जिति लेसुं ॥ ४६ ॥ श्लोकः ॥
वानरानां रूपदः श्रमणां कुरुं मंथिनः ॥ ब्रह्मार्थं धाम ते यां तिशांताः सत्यासिनोः मलाः ॥ ४७ ॥ अर्थः ॥ अने
वायुं रूपां छे करि मेरव जायुं ते जे मने एवा ने मोक्षने अर्थ अम जे तेने करता एवा ने कुरुं रता एवा ने शांता निर्मलने ये
एवा जे संस्यसिने जे ते ब्रह्मपुर छे नाम ते जे एवुं जेत मां धाम ते प्रत्ये जाय छे ॥ ४७ ॥ श्लोकः ॥ वपं त्विह मरा यो
गिन उमतः कर्मवत्सु ॥ तद्वर्णया त रिष्या मस्ता वकें दुस्तरतमः ॥ ४८ ॥ अर्थः ॥ अने हे मरा योगिन अलो क
ने विषे कर्म ना जे मार्ग ते मार्गुं ने विषे जमता एवा जे अने ते अने जे ते तो न मारा जे जन ते मगो दुस्तर एवुं जे माया

अ. ६ ॥ ५३ ॥

रुप अंधकार तेने तमारि वार्ता ये करि ने तरि जासुं ॥ ४८ ॥ श्लोकः ॥ स्मरंनः कीर्तयेत स्ते कृत्तानि गदितानि च ॥ ग
तुश्चित् क्षण श्वेलिपन न लो क विज्ञे सने ॥ ४९ ॥ अर्थः ॥ अने वज्री मने अंध लो क जे तेने अत्रावशोरा एवुं जेत मारु वा
जवुंत या अत्यंत हसवुंत या जो वुंत या मर्मनु जे वचने ते मने अने वलि मनुष्य लो कने अत्रावशोरा कर ता एवां जेत मा
ग चरि वतथा वचने सर्वे ने मं नारता तथा गान कर ता एवा जे अने ते जे ते मायाने कुरुं रवे करि ने तर सुं ॥ ४९ ॥ श्लोकः
एवं विज्ञापितो राज न भगवन् देवकी कृतः ॥ एको तिन शिषं नृत्य मुहवं सम जापत ॥ ५० ॥ अर्थः ॥ देवशुक नि जे
ते राजा परिश्रित प्रत्ये क हे छे जे हे राजन ए प्रकारे उडव जेत मगो विनती ने कर्मा एवा ने देवकी जे ते ना पुत्र एवा जे भग
वान ते जे ते पोताना एको तिकु रा मरा एवा ने वाजा एवा जे उडव जीते प्रत्ये रुडि रित्ये वी लता दवा ॥ ५० ॥ इति श्रीम ज्ञा ग
वंत मरापुराणो कादशमं कं पें द्यो छेः आथः ॥ ५१ ॥ श्लोकः ॥ यदा त्वमो महा जाग न त्विकी र्पिन मे वम ॥ ब्रह्मा भवो लो क
पालाः सर्वा मं मं भि कां क्षिण ॥ १ ॥ अर्थः ॥ हवे जे विश्व अथा ये करि ने श्री कृष्ण भगवान जे ते धर्म ज्ञान ने वं रा ग्य ते छे मु
र्य ते ते मगो ए वि जे एको तिक न क्ति ते लो करि ने पो मवा जो ग्य ए वि ने ब्रह्म रूप एवा जे मुक्त ते मगो करि ए वि जे ब्रह्म पुर
धाम ने विषे भगवान निसे वारुप मुक्ति तेने उडव जी प्रत्ये निरुपण कर ता थका अण्य अथा ये करि ने अत्रावशोरा तने थड
राजा नी जे संवाद ते लो करि ने त्या गि जे ते मने निर्व पण लो करि ने वर्तवुं तेने शि ख वता थका उडव जि जे ते मने वो पक

॥ ५३ ॥

रेछे ॥ तेमां प्रथमतमे आलोकने नो त्याग करुणो जे उरुव जीनो प्रलने नुं समाधान कर नाथका केहे छे जे दे मदा ना
 ग जेत मे मुने क हो छे ते ज मारे करवाने ई छित छे ॥ अने ब्रह्मर्तथा शिव तथा विजा जे रादिका लोकपालने जे ते स्वर्ग
 लोकने विपे जे माहे वसवुं तेने ई छे छे तो आलोकने विपे पधारोत मुने एक शोने पच विरावर्धे गयोने नूमिनी नार
 दाल वारुप जे देवता नुं कार्यते जे ते पण संपादन करुं ते कारण पण मारे देवे अमाश लो कु मां थै ने त माहे जे अक्षर प
 मते प्रसे पधारो ए प्रकारे ब्रह्मादिक जे देवता ते जे ते अमारि प्रार्थना करे छे ॥ १ ॥ श्लोकः ॥ मया निष्पारिते तत्र देवका
 र्यमशेषतः ॥ यदर्थं मवतीर्णाहं मंशेन ब्रह्माणार्थितः ॥ २ ॥ अर्थः ॥ अने ब्रह्मा जे ते मरो प्रार्थनां ने करुं एवो जे कुं
 ते कुं जे ते अशं जे संकर्षण ते मणे सहित जे कार्य करवाने अर्थे आलोकने विपे अक्षर तार जे तेने परतो हवो जे पूष्य
 नो नार जे ते नार रूप जे अमुरां शरा जाते जे ते नाश करु ॥ २ ॥ श्लोकः ॥ कुलं वैशाप निर्दग्धं ने क्षयस्यो न्य विगृह्यत
 समुद्रः सममंशे तां पुंशं च प्रावयिष्यति ॥ ३ ॥ अर्थः ॥ ए प्रकारे कहिने देवे सर्वे नो त्याग करु रिते आत्माने विपे छे निहा
 ते जे ने एवा थै ने मन जे तेने मारे विपे प्रवेश करु रिते श्रुवां ने विपे विचंगरा मक देवाने अर्थे चारुं काके करिने करे छे
 जे हे उरुव जिवाप जे तेणे करिने अर्थे तदग्धं गयुं जे यदु कु जते जे ते मोही जे परस्परं वेरने अकि निश्रे नाश पो म
 शे अने आस मुर जे ते अज शिसा तमा दिव सने विपे आ जे हार कापुरी तेने वोलि देशं ॥ ३ ॥ श्लोकः ॥ यत्तं वापे मया ॥ ५४ ॥

त्यर्कं लोकोपे नष्टमंगलः ॥ भविष्यत्तत्रिशात्साधोकलिनानि निराकृतः ॥ ४ ॥ अर्थः ॥ अने दे साधो आ जे लोको जे जे
 ते पण कुं जे ते गो सारे त्यागने करुं ते दिव सथि जना शपां मु छे मंगल ते जे नुं एवो यको थोडा ककाल मांक लियुग जे
 तेणे पश नवने करुं एवो याशे ॥ ४ ॥ श्लोकः ॥ नवस्तयं त्वं वै वैह मया त्यक्ते मही तले जे नोः धर्मरुचिर्न इ भविष्यति क
 लो युगो ॥ ५ ॥ अर्थः ॥ अने हे भद्र कुं जे ते गो त्यागने करुं एवुं जे आ पूष्य नु तले तेने विपे त मारे पण न जव सवुं उगा मारे
 तो आ जे सर्वे मनुष्य लोकने जे ते कलियुगने विपे अ धर्म जे तेने विपे रुचि ते जे ने एवो याशे ते मारे ॥ ५ ॥ श्लोकः ॥ त्वं तु
 सर्वपरीत्यस्य संहस्वजनवं पुषु ॥ मय्यावेशमनः सम्यक् समदग्निचरस्वगो ॥ ६ ॥ अर्थः ॥ अने त मेक शो जे तारे कुं
 मकरु तो हे उरुव त मे जे ते तो पोताना जनन थावं पु ते मने विपे जे स्नेह तेने सर्वे प्रकारे त्याग करिने अने पोतानुं मनने
 ने सम्यक् प्रकारे करिने मारे विपे प्रवेश करु रिते पोतानां सगावा लो तथा वि जा जने ते मने विपे सम छे र क्षि ते जे मनि
 एवा थका नूमि प्रसे विचंगे ॥ ६ ॥ श्लोकः ॥ यदि रं मनसा वाचा च क्षुर्भा अक्षरणादिभिः ॥ नक्षरं गृह्यमाणं च विद्धि माया
 मनो मयं ॥ ७ ॥ अर्थः ॥ अने मन करिने तथा वाणी ये करिने तथा ने के करिने तथा अक्षर अक्षर दिक जे वि जां सर्वे ई ई युं
 ते मणे करिने गृह्यमाणो आवे एवुं जे आ जगत तेने पेच भूत तथा शत्रु स्वर्ग रूपर सने गो धरा जे पंच विषय तथा
 संकल्प तेथे केथ एवुं ने नाशवंत एवुं जां गो ॥ ७ ॥ श्लोकः ॥ पुंसोः युक्तस्य नानार्थो नमः सगुणो दोषभाक् ॥ कर्माक

॥ भा. ए. ॥
॥ ५५ ॥

मविकर्म निगुरा दोष धियो भिरा ॥ ६ ॥ अर्थः ॥ हवे मगवाने विवे निर्विकल्प समाधि ये करिने जो शयो ए वो जे पुरुष तने /
कर्मादिक जे तेने न थिराम करे छे जे नाना प्रकार ना छे विषय ते जे मोरा वो जे आसंसार ते जे ते मारे विवे निर्विकल्प समाधि
ये करिने न जो श तो रा वो जे पुरुष तेने सुरवदुरवने कर ना गो छे अने सुरवदुरवने विवे छे बुद्धि ते जे मने के तां माया ना वि
कार रूप जे रा जत था हा थि पोटा दिक जे समृद्धि तथा पुत्र कलत्रादिक जे संगो कुरे वित थापे च विषय ते मनि स्यारे प्राप्ति
थाय तारे रा जी थाय छे ने ते सर्व नो ना था थाय तारे दुर्वे पु क थाय छे ए वो जे पुरुष तेने कर्म जे वर्णने आश्रम तेने उचित
सका म कि पात था अकर्म जे विक्राम ए विक्रिया ने विकर्म जे विरुद्ध क्रिया रा प्रकार नो जे ने र ते जे ते छे पण निरविक
ल्प समाधि ये करिने मारे विवे संलग्न थयो ए वो जे पुरुष तेने ए ने र जे ते न थी ॥ ६ ॥ श्लोकः ॥ तस्माद्युक्तं शिष्या माधुक्त
चित ईदं जगत ॥ आत्मनीक्ष स्ववितत मात्मानं मध्यधीश्वर ॥ ६ ॥ अर्थः ॥ अने जे कारण पण मारे अक्षर ब्रह्म ने
विवे प्रतिलो म पणो करिने जो शो छे ईदुं जे ते मनो समुद्र ते जे गोरा वाने ते अक्षर ने विवे जो इच्छे चित ते जे गोरा वा थ
का अक्षर निसे पाथे रा क पणाने पोस्यो ए वो जे पोता नो जीवात्मा तेने विपे लिन थ युं रा वुं जे आरे म हित जगत तेने नु
वो अने एकांतिक भक्ति ने विषे विस्तार ने पां प्यो के तां एकांतिक भक्ति ने कर तो ए वा जे जीवात्मा तेने सर्व नो नि यं ता
ए वो जे ऊं ते मारे म विषे नु वो ॥ ६ ॥ अर्थः ॥ ज्ञान विज्ञान संयुक्त आत्म भूतः शरीरिणां ॥ आत्मानु भवतु दात्मानो त

अ. ५ ॥
॥ ५५ ॥

रायेर्विहससे ॥ १० ॥ अर्थः ॥ रा विरिसे मारे विवे निर्विकल्प पणो करिने जो श तो रा वो जे पुरुष तेने को इ वि घ्न जे ते प रा
भव न थि कर ता ए म करे छे ॥ ते ज्ञान जे जीवात्मा तथा ईश्वर तथा ब्रह्म ते सर्व ने शास्त्रे करिने जे म छे ते म जो रा वाने विज्ञा
न जे ते जीवा दिक सर्व नु सा क्षानकार पणो करिने दर्शन ते म गो नुक्त रा वाने ईदिक आवे र हित रा वा जे त मने जे ते म सर्व
जे जीवात्मा ते मने अंतर्धा मिपणो करिने प्रेरता तथा प्रकाशने कर ता रा वा जे परमात्मा ते मने जे प्रसन्न दर्शन ते गो क
रिने संतोपे नुक्त छे मन ते जे मनुं रा वा थ का कां म कां पादिक जे अंत रा य ते मणो करिने न दि वि घ्न ने पो मो ॥ १० ॥ श्लोकः
रोष बुद्धो मया तातो निषे धान्म निवर्तने ॥ गुणानुसूच विहिते न करो ति यथा र्भकः ॥ ११ ॥ अर्थः ॥ हवे बेहो के करि
ने त्या गि जे ते मने ज्ञान ने विषे जे स्थिति ने के छे जे लो क भोगादिक जे प्रकृति नां कार्य ते मने विषे जे रोष निबुद्धि ते
गो करिने स्वर वदुर वा दिक जे जो र लो ते थ के र दिन थ यां रा वो पण जे सा गि जन ते जे ते निषे ध थ के न निवर्ति पां मे के तां
शास्त्र जे ते म गो निषे धने करे ए वा जे ईसा तथा स्त्री युं जे ते मनो संगुत था चो शिरा आदिक जे सर्व कर्म ते मने करारे य
न करे अने शास्त्र विहित जे कर्म ते म फल ना अंनुं संधान नुक्त रा विजे बुद्धि ते गो करिने न करे तारे के म करे तो जे म वा स
क जे ते सह ज स्व भावे करिने करे छे ते म करे ॥ ११ ॥ श्लोकः ॥ सर्व भूत सुदुच्छो तो ज्ञान विज्ञान निश्चयः ॥ परपन्मदात्मकं
विश्वं न विपद्येत वैपुनः ॥ १२ ॥ अर्थः ॥ अने सर्व भूत प्राणिमात्र ते मनो मित्रा वो ने शां न के तां विषयादिक नो जे सा

गणेशो करिने परमात्माने विषे पांशुं ले सुखते जेणे रावोने ज्ञानने विज्ञानते मने विषे छे निश्चयने जेने रावोने योगिने जेने
 आविश्व जेने मेवारा शरिररूपरावाने जो तो थको निश्चय करिने जन्ममरणा जेने ने न हि पांमे ॥१२॥ श्री शुक उवाच ॥ श्रीकः
 ईत्यादि शो नगवता मदा नागवतो नृप ॥ उरुवः प्रणिपत्या हनत्व जिज्ञासुरभुते ॥१३॥ अर्थः ॥ हवे शुक जी जेने गजाप
 रिक्षितने करे छे जेने नृप श्री कृष्ण नगवाने जेने मणो पूर्वे क ह्यरा विरिसे आजा ने कस्यरावाने मदा नागवत रावा जे न
 हव जी ते जेने नगवाने जेने मणो करं रावुं जे ज्ञान नुसा धन तेने यथार्थपणो करिने जेणे रावोने इच्छता थका श्री कृष्ण जे ते
 मने प्रणिपात करिने के हे ता हवा ॥१३॥ उरुव उवाच ॥ श्रीकः ॥ योगेश पोगविन्यासयोगात्मन् योगसंभवः ॥ निःश्रेय
 सायमे प्रोक्तस्मागः संन्यासलक्षणाः ॥१४॥ अर्थः ॥ हवे उरुव जी जेने करे छे ते शंभो योग जे तेना फलना देना रावाने
 योग जे तेना आ पार रावाने योग जे तेना प्रवर्तक रावाने योग जे तेने निछे प्रत्यति तेने थके रावा हे नगवान् न मु जे ते मणो
 संन्यास छे लक्षणा ते जेवुं रावो जे त्याग ते जे ते मुने कत्यागाने अर्थक लो ॥१४॥ श्रीकः ॥ त्यागो यं दुःकरणं मनुकामानो
 विषयात्मनिः ॥ सुतरोत्वपि सर्वात्मन्यनर्कं रितिमे मतिः ॥१५॥ अर्थः ॥ नोपपरा हे मनु स्या पना दिक परार्थनो जे आ
 त्याग ते जे ते विषयने विषयने जे म नो रावां जे मनुष्य ते मणो दुःखे करिने पणान् थाय रावो छे अने हे सर्वात्मन तमारे वि
 षे जे अन्नक के तो तमारा जे नक्त न हि ते मणो अत्यंत दुःकर छे रा प्रकारे मारि जे बुद्धि ते जे ते निश्चय करे छे ॥१५॥ श्री

कः ॥ सो हे ममा इमिति मृत् मतिर्विगारस्त्वनायया विरचित्वात्मनि मानुषं पंतं तं जमानि गदि तं भवता यथा दे संसा पय
 मिन गवत् नृश पि नृत्यं ॥१६॥ अर्थः ॥ अने तमे जेने मणो जे मुने उरु जिने त्याग कथो ते जे कुं ते तो पुत्रकन जादिके स
 हित रावोने तमारि जे माया तेणे रावो जे दे दे तेने विषे आसक्त रावोने आसगो कुदे विने माराने आ दे दे कुं रा प्रकारे
 मृद छे बुद्धि ते जे निरावो छे तो पपरा तमे जे ते मणो मुने क ह्यं जे सर्वे नी त्याग करण जे वचन तेने सुखे करिने जे प्रकारे सि
 ह करे ते प्रकारे तमारो दास रावो जे कुं ते मुने हे नगवत् शि श्वाकरो ॥१६॥ श्रीकः ॥ सत्यस्य ते स्वदृश आत्मन आत्मनो न
 वक्ता रमी श्रवि बुधे खपि नानुचक्षे ॥ सर्वे विमोहित पि पक्षव माधये मे वदया दयस्तनु नृतो बहिरर्थ नावाः ॥१७॥ अर्थः
 अने मे जेने तो तमुने संक्षेपे करिने कथुं तेने विस्तार महित सम ऊवाने अर्थ विज्ञाने पुछा रा म जो के हे ता हो तो हे ईश कुं जेने
 अविनाशिरावां न पोताने विषे छे ज्ञान ते जेने रावो जे मुक्त जी वात्मानो समूह तेना आत्मा के तां अंतर्था मियणो करिने
 निषेता रावा जे तमे ते तमारा विना विज्ञा जे विस्तार महित ज्ञान नो के हे नारो तेने देवना ने मधे पणान् थिरे रव नो के तां मु
 ने सारि पे ते समजा रावुं जे ज्ञान तेने करे वा ने ल मारा विना विज्ञा को ई समर्थन थि ज्ञा मारे तो ब्रह्म छे आदि जे मो रा वा
 जे आ सर्वे हे रू पारि ते जे ते तो तमारि जे माया तेणो करिने मोह पां मि छे बुद्धि यु ते जे मनि रावाने मा इक विषयने विषे छे श्री
 तिते जे मने रावा छे ते मारे ते मुने श्रु समजा वरो ॥१७॥ श्रीकः ॥ तस्मा ऊवंत मनवघ्नं नत पारं सर्वं तमा श्वर कुं व वि कु व

॥ भा. ग. ॥
॥ ५८ ॥

अ. ५ ॥

प्रथमं धर्मवित् ॥ २५ ॥ अर्थः ॥ अने धर्मवा जाणा नारा जेथ दुःखा जाते तेने अश्वधूत एवा जे को ईक द्वा द्वा गाने ते जोडे पुछ ता
 हवा ते अश्वधूत द्वा द्वा गाने केवा छे तो नथी को इथ कि नप जेने एवा यका फर छे ने मव ज छे ने तरुणा के लो ज वी न अश्वस्था
 वाला छे ॥ २५ ॥ यदु रुवा च ॥ श्लोकः ॥ कुतो बुद्धिरियं ब्रह्मन् कर्तुः सुविशारदा ॥ यामासाद्य नवोत्पोकै विंशो अरतिवात्
 वत् ॥ २६ ॥ अर्थः ॥ हवे यदु रा जाते के हे छे हे द्वा द्वा गाने को ई उ रा मने न कर ता एवा जे त मेने त मारे अति निपुण एवा जे अश्व
 द्विने जे ते कां थि प्रा सं ये छे जे बुद्धिने पो मी ने त मे जे ते वि दान छे तो पण वाल क निपे सं वि चरो छे ॥ २६ ॥ श्लोकः ॥ प्रा यो
 पर्मा र्थ कामे पु वि वि त्सा यो च मानवाः ॥ हेतुं नै व समी हे ते आ यु पो य श मः थियः ॥ २७ ॥ अर्थः ॥ अने आ लोक ने विष
 म न्यु जे ते धर्म अर्थ अने काम ए जे त्र ह्य पुरुषार्थ ते मने विषे अने ते पुरुषार्थ ना सा पने जे जां रा वा नि जे ई छे ते मने
 विषे प्र वर ने छे ते मां व द्रु पा तो पो ता नुं आव र दा त था ज म त था ल अमी ते मने जे पो म वा नि ई छे ते ज मारे प्र वर ने छे ॥
 २७ ॥ श्लोकः ॥ त्वे नु क ल्यः क वि र्द सः सु न गं गः मृत ना पणाः ॥ न क र्तां नै ह सै किं चि ज्ञा शे न्म न पि शा च वत् ॥ २८ ॥ श्लोकः ॥ अ
 ने त मे तो म म र्थ छे ने श या छे त था रु उ छे चाल बुं ते जे नुं ए वा छे त था अ मृत म र खुं मि रु छे व च न ते जे म नुं ए वा छे तो य
 पण ज र उ न्म त ने पि शा च ते म नि पे ते को ई धर्म अर्थ ने काम सं वे धि जे क र्म ते मने कर ता न थि अने ते वि व र गं ते ने ई छे ता
 पण न थि ॥ २८ ॥ अर्थः ॥ जे ने पु रू मा ने पु का म लो न र वा रि न ना न त प्य से गि ना मु क्तो गं गों न म्थ इ व दि पः ॥ २९ ॥ अर्थः ॥ ५८ ॥

५८ ॥

अने आ लोक ने विषे काम ने लो न रूप जे दा वा न ल अग्नि ते लो करि ने जन जे ते मने व ल ते स ते त मे जे न थि त पा य मान
 था ता ते के नि पे ते तो अग्नि ये करि ने मु का यो ए वा ने गं ग ना जे ल ने वि पे र यो ए वा ने द्वा थि ते जे ते जे म ता पे नु क्त न थि
 था तो ते म ॥ २९ ॥ श्लोकः ॥ त्वे हि नः पृष्ठ तां ब्रह्मन् त्व न्म्या नं र कार णं ब्रू हि स्म र्श वि दी न म्म म व तः के व ला त्म नः
 ३० ॥ अर्थः ॥ अने हे अश्वधूत यो गिन त मे जे श ह्म र्श रू प र म ने गं प ए जे ये च वि प य ते म लो क रि ने र हित ए वा ने पुत्र
 क स त्र दि के र हित ए वा जे त मे त मारा आत्माने विषे आ ने द नुं जे कार ण ते ने पु छ ता ए वा जे अ मे ते अ म नु के क हो ॥
 ३० ॥ न ग वा नु वा च ॥ श्लोकः ॥ यदु नै व म हा ना गो ब्रह्म णे न रू मे ध सा पृष्ठः स भा जितः प्रा ह प्र थ य वा व न ते हि ज्ञः ॥ ३१ ॥
 ॥ अर्थः ॥ हवे एक यानो जे प्र सं ग ते ने श्री ह्म ण न ग वां न जे ते उ ह्व जी प्र ये क हे ले हे उ ह्व द्वा द्वा गाने ते म नो मां न ना र
 ने रु डि छे बुद्धि ते ने म नि ए वा जे यदु रा जा ते म लो ए प्र कारे पु छ ता त था स त्कार ने क र्ण ए वा डि ज जे द्वा द्वा गाने ते ने पो
 ता ने वि न ये करि ने न म स्कार कर ता ए वा जे यदु रा जा ते प्र ये के हे ता ह वा ॥ ३१ ॥ ब्रा द्वा ग ए वा च ॥ श्लोकः ॥ से ति मे
 गुर वो रा ज न व ह वो बु धु पा थि तः ॥ य तो बु धि मु पा दा य मु क्तो रा मा ह तां लु णं ॥ ३२ ॥ अर्थः ॥ हे रा ज न मे ते लो मार
 बुद्धि ये करि ने क र्ण ए वा जे गुरु ते जे मारे ब्रु छे ते के या तो ते थ के मु र व रू प जे बुद्धि ते ने पो मि ने दु र व थ के मु कां
 णो ए वा जे कुं ते जे ते आ लोक ने विषे वि च रु छे ते जे गुरु ते म ने त मे जे ते सौं न लो ॥ ३२ ॥ श्लोकः ॥ पृ थि वी वा यु रा का

उा मापोमिच्छं इमारविः ॥ कपोतो जगरसिंधुः पते गोमधु कृद्गजः ॥ ३३ ॥ अर्थः ॥ हवे ते जे गुरु ते मने अक्षधृतये ॥ अ. १ ॥
 शी जे ते बे श्लोके करिने गणिते रवारे छे ॥ पृथ्वी तथा वायु तथा आकाश तथा जल तथा अग्नि तथा चंद्रमा तथा
 सूर्य तथा कपोत तथा अजगर तथा समुद्र तथा पते गिघात तथा जमरोन यादस्ती ॥ ३३ ॥ श्लोकः ॥ मधुहृहरिणो मी
 नः पिंगला कुरगोः र्जकः ॥ कुमारी शरहृत्सर्व्य कर्णानभिः सुपेशकृत ॥ ३४ ॥ अर्थः ॥ अने वलि पारा धितया
 इरिगातथामिनपिंगलाजानामेवेइया तथा ममलानया वासक तथा कुमारी के मातया तिरगर तथा सर्प तथा
 कर्णानभिजे करो लिघो तथा जमरी ॥ ३४ ॥ श्लोकः ॥ एते मे गुरु वोगे जंश्चतुर्विंशतिराश्रिताः ॥ त्रिंशद्द्विजिरे
 नेषामन्वशि ल्मिहान्मनः ॥ ३५ ॥ अर्थः ॥ हे पदुरा जा ए जे चो विश गुरु ते जे ते मे जे ते ए आश्रा लंके तो मारि बु
 दिये करिने कराले अने ए जे चो विश गुरु ते मने जे जे नो त ते मणे करिने कुं जे ते आलोके ने विपे जे शिखवा जो गप
 ते मने श्री रवतो हवो ॥ ३५ ॥ श्लोकः ॥ यतो परदुश्चि क्षामियथा वानादपात्यज ॥ ततथापुरुषा म्प्रनिवो धकथया
 मिते ॥ ३६ ॥ अर्थः ॥ अने हे पुरुष पुंने मजे सिंह तुल्या वापया तिरा जाना पु व ज दुरा जा कुं जे ते गुरु थके जे प्रकारे क
 रिने जे व तौ तने ने शिखतो हवो ॥ ते जे ह तो तने ने कुं जे ते तुने ते प्रकारे क कुं छु ते ने तुने जे एपके तो तुने के ह तो
 एवो जे कुं जे मारा थके ते जे सर्व व तौ तने ने तुने ते सावधान थको सो भव्य ॥ ३६ ॥ श्लोकः ॥ भूते राक्षसाणां पि धी ॥ ५८ ॥

रोदेववशा नुंगो ॥ तदिहान्त्वचलेन्मार्गार्दन्वशि श्लेक्षिनेर्वनं ॥ ३७ ॥ अर्थः ॥ हवे ते जे चो विश गुरु ते मने मपे पृथ्वी
 रुप जे गुरु ते थके पोते शिखया वुं जे क्षमा रूप वर्तन ते ने प्रथम करे छे ॥ जे देवं सु जे वशा पणु ते एो करिने गतिने कर ता
 एवा जे जनने ममा पी डाने पमा डो थको पण पीर एवो जे पुरुष ते जे ते जीव प्राणी मात्र ने देव नु व श पुं ते ने जौ एतो थ
 को साधु जे ते मार्ग ते थके नखले ए प्रकारे जे वर तने ने कुं जे ते पृथ्वी थके शिखतो हवो ॥ ३७ ॥ श्लोकः ॥ शब्दत्परा
 र्थ सर्वदेः परार्थं कौतसे नवः ॥ साधुः शि श्ले त नू न्तो न ग शिष्यः परात्मतां ॥ ३८ ॥ अर्थः ॥ हवे पर्वत थके शिखया जे शि
 क्षा ते ने करे छे निरंतर परने ज अर्थ छे सर्वे कि या यु ने जे निरावो के तां त रुतर एने ज ज ए आदिक सर्वे न धारणा कर
 वा रूप जे पोता वुं कर्म ते जे ते परने अर्थ छे एवो अने त जकारण माटे परने अर्थ छे अक्षप जन्म ते जे नो एवो पर्वत जे ने
 छे ते मारे साधु जे ते पर्वत नो शिष्य थयो थको परने जे उपकार कर वा पणु ते ने ते पर्वत थकी शिखे ॥ के तां जे म पर्वत
 पोताने विपेर यां एवां जे हृ क्षपुष्य जलादिक ते मणे करिने सर्वे जीवने सुख करे छे ते मयो गि पुरुष जे ते पोताने विपेर
 या एवा जे ज्ञान वे रा रादिक मद्र एने मणे करिने सर्वे जा कुं ने वी धने कर तां थकी सुख करे ॥ ३८ ॥ श्लोकः ॥ आराह सं
 वसंतु व्यन्निर्भे वै दि य शि ॥ वैः ज्ञाने यथान न रपंत नावकी र्थत वा अ ज नः ॥ ३९ ॥ अर्थः ॥ हवे जौ एवा युं पे करिने जे
 योगिने शिखया निरिति ते ने के छे मु नि जे ते आरा वा यु नि जे ह ति ते एो करिने ज सं तो पे नु करे ह के तां पोताने जाम थ

॥ रा. भा. ॥
॥ ६६ ॥

पोरा वा जे सागे नर तो आहार ते गो करि ने जे म प्राण वा युत्त म धाय छे ते म ज यो गि प रा पो ताने म ल्यु रा वु जे जे वु ने वु अन्न पो
नादिक ते गो करि ने संतो वे मुक्त र दे प रा ऽ रि यु जे ते म न शि य रा वा जे विषय ते म लो क रि ने तो संतो वे मुक्त न ध्याय के
तां अति र मे मु क्त रा वां जे र वान पो ना दिक ते ने तो न ज गृ ह्णा क रे अ ने जो आहार न करे तो म न ब्वा कु ल था य रा र ले ज्ञान
नो विचार न था य मा रे रे र् नि र्वा र्त्त ने अर्थ आहार कर वा प रा विषय नी तृ प्ता न रा र व नी ॥ अ ने जो विषय नी तृ प्ता रा र वे
तो वां गि ने म न जे ते वि श्रे प ने पो मे ए वि र सि ए जे जि श्वा ते ने कुं प्रा ण वा युं थ की जि रा ख्यो छुं ॥ ३४ ॥ श्लोकः ॥ विषय चा
विज्ञानयो गी नाना प र्थेषु म र्ततः ॥ गुण दोष व्यपेता त्मान न विष ज्ञे त वा यु व त ॥ ४० ॥ अर्थः ॥ अ ने दे रा ज न शी त तृ प्ता
दिक रूप ना ना प्र कार ना छे स भा व जे म ना रा वा जे विषय त म ने म पो म तो रा वा जे जो गि ते जे ते विषय ना जे गुण ने र श प ते
गो र हित छे अ नेः कर ण जे नुं रा वो थ को ते विषय ने विषे आसक्ति ने न पो मे जे म वा युं जे ते सर्व ने विषे ग ति कर तां थ को
थ न अ थ न प दार्थ ने विषे आसक्ति ने न थि पां म तो रा वि र सि ए जे जि श्वा ते ने मे वा यु थ की ली पी छे ॥ ४० ॥ श्लोकः ॥ पार्थि
वेधि ह दे दे पु त्र विष्ट म स्तृ णा थ यः ॥ गुणै र् न पु ज्य ते यो गां गे वा यु रि वा त्म ह क ॥ ४१ ॥ अर्थः ॥ अ ने पो ताना जी वा त्मा
नां दे र व ना रां वा जे यो गि ते जे ते पृ थ्वी नां वि कार रा वो जे दे ह ते ने विषे प्र वे श क र्यो छे ने दे ह ना गुण जे सु र व ड र वा दिक ते
ने आ रा स्तो छे तो प रा ते गु रो क रि ने न थि जो डा तो के तां ते ने विषे अ र्त्त म म त्वे क रि ने न थि सं पा तो जे म वा युं छे ते पृ थ वि

आ. ५ ॥
॥ ६७ ॥

ना वि कार जे पु प्पा दिक ते ने विषे प्र वे श क र छे ने ते ना गु रा जे गे पा दिक ते ने आ रा स्तो छे तो प रा ते लो क रि ने न थि सं पा तो
रा वि र सि य नी जे जि श्वा ते प रा वा यु थ कि मे ली पी छे ॥ ४१ ॥ श्लोकः ॥ अ न र्हित श्च स्थिर जं ग म पुं द्रा र्था त्म भा वे न स म न्व पे
न ॥ आ म्ना थ च छे दे म सं ग मा त्म ना मु नि र् न भ स्वे वि त त स्य ना व पे न ॥ ४२ ॥ अर्थः ॥ दे व आ का श थ कि जे जि श्वा ली पी छे
ते ने क रे छे ॥ दे रा ज न रु रे प्र का रे क रि ने छे अ न्व य ते जे नो रा वो प र द्भ र रा वो जे पो ते ते पो तानो जे भा व ते हे तु मा रे स्था व र
जं ग म स र्थ मे विषे जे पो ताने आ प वा प रां ते लो क रि ने अ र्त्त र्था मि थ को स र्व त्र आ प्पा ए वा जे प र्मा त्मा ने म नु जे थ व पा ने र
द्वि त प रां जे अ र्त्त गि प रां ते ने म र्त्त ज न ने म थ्ये र यो रा वो जे मु नि ते जे ते आ का श नि पे ने वि आ रे के तो जे म आ का श जे ते प
र प रा दिक ते विषे आ पो थ को नि र्ले प छे ते म प र मा त्मा जे ते स र्व ने विषे अ र्त्त र्था मि प रां क रि ने आ प्पा थ का नि र्ले प छे रा
वि र सि ए न ग वां न ने नि र्ले प स म क वारू प जे जि श्वा ते ने आ का श थ की लि पि छे ॥ ४२ ॥ श्लोकः ॥ ते जोः बल्ल म र्थे न र्थे
र्ष पा र्थे वां यु ने रि तेः ॥ न स्यु र्प ते न भ स्त ढ क्ता ल म्प र्दे गु रोः पु मा न् ॥ ४३ ॥ अर्थः ॥ अ ने व ली ते ज ज ल ने पृ थ्वी म य रा वा जे
प दार्थ अ ने वा यु जे ते गो त्रे र रा रा वा जे मे प आ दिक भा व ते म लो क रि ने जे म आ का श जे ते न थि ले पा तो ते म काले स्त र्था
रा वा जे दे हा दिक ते म लो क रि ने जी वा त्मा जे ते न थि ले पा तो रा जे जि श्वा ते ने प रा कुं जे ते आ का श थ कि जि रा ख्यो छुं ॥ ४३ ॥
श्लोकः ॥ स चः प्र कृ तितः स्ति ग्धो मा पु र्थ स्ती र्थ नृ र्ग णा म् ॥ मु निः पु ना त्प पां मे त्र मी श्यो प स्य र्श की र्त्त लैः ॥ ४४ ॥ अर्थः ॥

द्वे जलथकि जेशि क्षाली पीछे तेने कहे छे दे ग जा ज दु जल निपेवे निर्मलने स्वभावे करिने संदरा वाचने मधुर छे वचन जे
 नां रावो ने मनुष्यने पवित्र करवाने अर्थ तीर्थ स्थान करु पावो जे मुनि ते जे ते दर्शन स्वर्गने कीर्त्तन ते रो करिने जगतने
 पवित्र करे छे जेम जल जे ते निर्मलता आदि कने पोताना गुण ते रो करिने जगतने पवित्र करे छे ए विरिसे नी जेशि क्षाले
 मे जल थकी ली पीछे ॥ ४४ ॥ श्लोकः ॥ ते जस्वी तपसा दी मो दुई पौं दर भाजनः ॥ सर्व नक्षी विपुक्ता त्माना दने मज मगि व
 त् ॥ ४५ ॥ अर्थः ॥ द्वे अग्नि थकि जेशि क्षालि पीछे तेने कहे छे दे ग ज न ज्ञाने करिने ते जस्वी ने तपे करिने दी मिमाना रावो
 ने क्षो ने र दिन ते उदर ते ज छे पात्र जेने रावो ने अष्टांग यो गे करिने जु क छे आत्मा ते जो रावो जे योगिने जे ते स्वा दु निस्वी दु
 रावा जे अन्नादिक सर्वे अन्न आहार ते नुं भक्षण करतो थको पण ते आहार ना स्वभाव रूप जे मल के तां मुग्ध वरुव तेने
 नधि पांमतो जे म अग्नि छे ते जे ते सर्व नुं भक्षण करे छे तो य पण तेना मलने न थी पांमतो रा विरि त्य नि जे शि क्षाले तेने अ
 ग्नि थकी लि पीछे ॥ ४५ ॥ श्लोकः ॥ क्वचित्तन्यः क्वचित्प्रपणस्यः श्रेय ई लताम् ॥ नुं के सर्व वदा दृगां दहन प्रा गु
 तरा श्रु नम् ॥ ४६ ॥ अर्थः ॥ अने वलि पोताना कल्याणने उछे ना एवा जे मनुष्य तेने सेववा जो ग्प रावो जे जो गि ते जे ते
 को ई क स्थलने विपे गुप्त पणने को ई क स्थलने विषे प्रगट पणो वर्जतो थकां सर्व स्थलने विषे करे छे ॥ अने पोताने निष्का
 ना आ पना रा जे मनुष्य तेने थ इ ग युं ने था सं रा वुं जे पा प तेने बाल तो थको ने जो गि जे ते ते जि ह्याने जमे छे जे म अग्नि

जेने को क वे को रा गु प्रवर ते छे ने को ई क वे को रा प्र ग र वर ते छे ने पोताने विपे हो म नारा जे या जिक तेना पापने बाल तो
 थकां ते कुन इयने स्वाय छे ते म ॥ ४६ ॥ श्लोकः ॥ स्वमायया मृष्टमिदं सरसत्त्वक्षणां विभुः ॥ प्रविष्ट ई यने तत्स रूपो ग्नि
 रि वै पसि ॥ ४७ ॥ अर्थः ॥ अने वलि पोताना निमा पाथे करिने सर सुं रा वुं जे वे तन अचेतन रूप आ विष्ट ते अत्ये अंतर
 या मिपणे करिने प्रवेश थया एवा वि भु जे परमेश्वर जे ते चेतनने अचेतनने गो नु क रावा जे देव मनुष्यादिक ते मने
 विषे अंतर्या मिशक्ति थके करिने समान छे रूप ते जेम नुं रावा जणा य छे जेम का एने विषे प्रवेश थयो रावो जे अग्नि ते
 जे ते दृ क शक्ति के करिने तुल्य जणा य छे ए विरिसे नी जेशि क्षाले मे मे अग्नि थकि लि पि छे ॥ ४७ ॥ श्लोकः ॥ विसर्गा
 याः स्पृशानां ता ना वा देह स्पनात्मनः ॥ कल्या ना मि व चं इ स्थ का लेना अ क्त व र्त्सना ॥ ४८ ॥ अर्थः ॥ द्वे वे चं इ मा थ कि जे
 शि क्षाली थि छे तेने के हे छे ॥ दे ग जा ज दु न थी जणा तो मार्ग जे ने रावो जे काल ते रो करिने थया रा वाने विसर्ग जे जन्म
 ते छे आदि जे मनेने उ म ज्ञान जे ना ज ते छे अं से जे ने रावा जे बाल्यादिक नाव ते जे ते देहने छे पणा जीवने नथा जे म चं इ मा
 नी जे कल्या ते मने काले करिने व धुं पर वुं छे पणा चं इ माना मं र लने व धुं पर वुं न थी ए विरि त्य नी जेशि क्षाले तेने ई चं
 इ मा थ कि शि र्मो छुं ॥ ४८ ॥ श्लोकः ॥ कालेन शोष वे गे न नृत्तानां प्र भ वा प्यथी ॥ नित्या व पि न र उ पे ते आत्मानो गुं र्थ थार्थि
 वाम् ॥ ४९ ॥ अर्थः ॥ ॥ अने वलि पणो अग्नि थकी जे शि क्षालि थि छे तेने कहे छे दे ग जा य दु जलना प्रवाह मर खो शी य

लेवेग जे नोरावो जे का जने गो करिने जीवात्माना देर निउ ततिने विनाश जेने निरंतर चाय छे तो परा देखा तान थि जे मध्य
 गिन निने न्वाला ने मने निरंतर उ प जनुने विनाश पांम बु छे परा देखा नुन थि ते मग विरि तनि जे शि ध्याते परा मे अग्नि थ की
 लि पि छे ॥ ४९ ॥ श्लोकः ॥ गुणी गुणानुपादने यथा का लो विमुच नि ॥ नने बुधु ज्यने योगा गो नि रा ईव गो पतिः ॥ ५० ॥ अर्थः
 हवे म्म थ कि जे शि ध्या ली पी छे तेने कहे छे योगि पुरुष जेने पातानो अंतः कार्णादिक जे रं डियु ते मगो करिने ज्ञान वं रा ग्या
 दिक जे गुण ते मने शा स्त्र थ कि गृहा करे छे अने ज्यारे पोताने को डक रुं टा जन मले छे तारे ते मने ते ज्ञान वं रा ग्यादिक
 जे न ग व न्मं वेधि गुणा ते नो उपदेश करे छे परा न ग वान ने मु किने ते मनुपने विषे असा सक्त थिया नो जे म्म थ जे ते पो
 तानि किरण थे करिने जलने गृहा करे छे ने वो मा मु आवे तारे ते जलने मुके छे ते मग विरि तनि जे शि ध्याते मे मु थ थ कि
 लि पी छे ॥ ५० ॥ श्लोकः ॥ बुधते स्वे न मे देन अ क्ति स्या इव त दूतः ॥ लक्ष्यते स्थूल म ति नि रात्मा चाव स्थि नो क वृत् ॥ ५१
 ॥ अर्थः ॥ अने वली मु थ थ के जे शि ध्या लि पी छे तेने कहे छे दे रा ज नु पोताना स्वरूप ने विषे रावो जे जीवात्माने जेने मा
 डक छे म ति जे म नि रा वा जे म नु प्यादिक ते मने ने दे रा गो करिने न थी जांग पा मां आव ता के तां दे रा दिक ने विषे असा म क्ति
 जे मने रा वा जे ज न ते जे ते स्थूल सु क्ष्म ने कारणा जे चरण शरिरे थ की वि लक्षण ने प्रकाशे नु क्ता रा वो जीवात्माने न थि
 जां ग ता तारे के म जां ग तो दे व म नु प्यादिक ना दे र ने विषे रावो जे जीवात्माने जेने जां ग दे व म नु प्यादिक ना दे र

रूप थै गयो रो यने सुं रा म जां गो छे परा को ई जीवात्मा दे व म नु प्यादिक रूप थै गयो न थि रा नो म्म थ सर्वा प्रकाशे नु क्ता छे रा
 म जे जीवात्माने जां रा वो ने परा कुं सु र्य ने ड टोने करिने शि र्खी छे ॥ ५१ ॥ श्लोकः ॥ नाति स्लेहः प्रसे गो वा क र्त्तव्यः क्ता
 पि के न चित्त ॥ कुर्वन् विदेत्त संतापं कपोत ईव दी न पीः ॥ ५२ ॥ अर्थः ॥ हवे कपोत थ कि जे शि ध्या लि पी छे तेने कहे छे दे रा
 जन योगि ने गो को र प र्थ ने विषे अति शी स्नेहन कर वो ने को ई से पा थे अति शी प्रसे गन कर वो अने जो करे तो दी न थ छे
 बुद्धि ने नि रा वो थ को कपोत निषे रे से ताप ने पां मे छे ॥ ५२ ॥ श्लोकः ॥ कपोतः कश्च नारायि ह त नी रो व न स्थितो ॥ कपोत्या
 नार्थ यासा ई मु वा स क ति चि म्माः ॥ ५३ ॥ अर्थः ॥ दे रा जन को डक कपोत जे ते रू स्ने ने विषे क र्णो छे माले जे गो रा वो
 थ को पोतानि स्त्री जे कपोती ते गो म हित के र जा क वर्ष मु पी व न ने विषे व म तो र वी ॥ ५३ ॥ श्लोकः ॥ कपोतो स्नेह गुणि
 त रु द यो गृह धर्मि गो ॥ र हि हं रा ग मं गे न बुद्धि बु ध्वा र व वे ध तुः ॥ ५४ ॥ अर्थः ॥ अने स्नेह करिने पर स्पर वं पां गो छे
 रु द य जे नो रा वो ने गृह स्थ ध र्म वा र्ता रा वो जे ते कपोत ने कपोती ते जे ते पर स्पर र हि ने वं पां तो र वं ने अंग से पा थे अंग ने
 ने बुद्धि सं पा थे बुद्धि ने वं पां तां र वी ॥ ५४ ॥ श्लोकः ॥ शय्या म नार न स्थान वा र्तां कौ रा श ना दिक म् ॥ मिथुनी न र्थ विस्त्र
 व्यो चेर तु र्व व रा ति पु ॥ ५५ ॥ अर्थः ॥ कपने स र्पा अ म न अ र न स्थान वा र्तां कौ रा ने नो ज न ना दिक जे कि पा ते ने ने लं
 थ र ने कर तां रा वो जे ते कपोत ने कपोति ने जे ने मे कार हित थ व न नि पं क्ति ने विषे फ र तां र वी ॥ ५५ ॥ श्लोकः ॥ यं यं वां

लतिमागजेसर्पयत्सनुकंपिता ॥ तेनेसमनयत्कामहलेणाप्यजितेदियः ॥ ५६ ॥ अर्थः ॥ हेगजनतेकपोतीजेतेहा
 मविलासादिकेकरिनेतेकपोतनेप्रितिउपजावेलेनेकारणपणामारेतेकपोततेगोदधानेकरिराविथकीजेजेकाम
 नेऽहतिहवितेतेकामनेनथिजीत्यांइदियोजेगोरावोजेकपोतनेजेतेपोतेकठेकरिनेपणसंपादनकरतोहो ॥ ५६ ॥
 ॥ श्लोकः ॥ कपोतीप्रथमंगर्भगृह्णीतीकाञ्चिच्छागते ॥ अंशानिसुपुवेनीरेसुपसुःसंनिधोसती ॥ ५७ ॥ अर्थः ॥ अनेपति
 वनाएवीजेकपोतीनेजेतेप्रथमगर्भनेगृहाकरतिथकीजारेप्रसवनोकालआव्योतारेपोतानोपतीजेकपोतनेने
 समीपेतेमालानेविपेइशेनेप्रसवतीहवि ॥ ५७ ॥ श्लोकः ॥ तेपुकात्तेअजायंतरचित्तावयवाहरेः ॥ शक्तिनिदुर्विनाया
 निःकीमलीगतनूरुहाः ॥ ५८ ॥ अर्थः ॥ अनेतर्ककरणांमन्यावेराविजेस्वनावनेकर्मादिकरूपजगवांननिशक्ति
 पुंतेगोकरिनेरवांणालेअवयवजेमनांएवानेकीमललेअंगनेमुवाजाजेमनाएवीजेपक्षितेनेनेइशानेविषेकालेक
 रिनेथानांहवी ॥ ५८ ॥ श्लोकः ॥ प्रजाःपुपुषतुप्रीतोरपतीपुत्रवस्रजे ॥ श्रावतौकुजितेतामांनिर्हंतोकलनापितेः
 ५९ ॥ अर्थः ॥ अनेनेबच्यांनीउपरलेट्याजेमनेएवांनेतेबच्यांनाजेशब्दनेनेसांअलतांएवांनेतेबच्यांनांजेकांकांकां
 वीत्तवांतेगोकरिनेसुरवनेपांमतांएवांजेतेकपोतनेकपोतीनेजेतेप्रमन्ययंथकांतेबच्यानुपांएणकरतांहवी ॥
 ५९ ॥ श्लोकः ॥ तासोपनत्रैःसुष्मैर्त्रैःकृजितैर्मुग्धचेष्टितैः ॥ प्रत्यहमेरदीनानापिनरौमुद्रमापतुः ॥ ६० ॥ अर्थः ॥ अनेने

पंजुकरावांजेनेबच्यानेमनिरुशेस्पर्शजेनारावीजेपारोनेतेबच्यांनाशब्दअनेसुंदरराविजेनेमनिचेष्टापोनेनेमनुस
 म्भुरवआवबुंतेगोकरिनेतेकपोतकपोतीजेतेपरमआनेरनेपांमतांहवी ॥ ६० ॥ श्लोकः ॥ स्नेहानुबद्धदृष्ट्यावस्योनेवि
 ल्पुमाद्यथा ॥ विमोहिनींरानपियौत्रिश्रन्पुपुषतुःप्रजाः ॥ ६१ ॥ अर्थः ॥ अनेपरस्परस्नेदेकरिनेवधारोलेहृदयजेम
 नोएवांनेजगवाननीमायायेकरिनेमोहनेपांम्यांएवांनेदिनेलेबुद्धिजेमनिरावांजेकपोतनेकपोतितेजेतेवात्सकरा
 वाजेतेपोतानापुत्रतेमनुपीपणकरतांहवी ॥ ६१ ॥ श्लोकः ॥ एकदाजगत्तुस्तासामन्वार्थीतौकुटुंबिनौ ॥ परितःका
 लमिस्मिन्नर्थिनोचरन्तुश्चिरम् ॥ ६२ ॥ अर्थः ॥ हेगजनकुंटेविणवांजेकपोतनेकपोतीतेजेतेबच्यांनेअर्थअमला
 ववानोलेअर्थजेमनेएवांयकोराकसमानेविपेतेमालाथकिजातांहवी ॥ अनेतेबच्यांनेअर्थचुगाऽनेऽहतांयकी
 तेंवननेविषेचारेकोरेपणवारसुधीफरतांहवी ॥ ६२ ॥ श्लोकः ॥ हृष्टतावत्सुखकःकश्चिदरज्जानोवनेचरः ॥ जगदे
 जालमानत्सचरत्ःस्वाजयानिके ॥ ६३ ॥ अर्थः ॥ अनेवननेविषेफरनारोनेइन्द्रइलायेकरिनेत्यांआयांएवोजेकोक
 पाराधिनेजेतेपोतानामाजानेसमिपेकीशनेकरतांएवांजेतेबच्यांनेमनेतोइनेनेजालनेविषेपेजालिलेतोहवी ॥ ६३ ॥
 ॥ श्लोकः ॥ कपोतश्चकपोतीचप्रजापोषेसरोऽमुकी ॥ गतौपोषणमादायस्वनीहमुपजगमनुः ॥ ६४ ॥ अर्थः ॥ अनेपोता
 नांबच्यांनुजेपोषणकरवुंतेनेविषेनिरेतरउसादेजुकरावांनेचुगोलेवासांवनमांगयांएवांजेकपोतनेकपोती

॥ भा. रा. ॥
॥ ६५ ॥

ते जे ते बुगो लेर ने पोताना माजाने समीपे आवता हवां ॥ ६५ ॥ श्लोकः ॥ कपोती स्वान्मजान्दी ह्यबालकान् जाल
संतानान् ॥ तान् स्वभावत्क्रोशंती क्रीडती नृशुः खिता ॥ ६५ ॥ अर्थः ॥ पछे कपोती जेते जालने विषे वे धारा ने व
कोरने पाटतां ने बाजकरावां जे पोतानां वच्यां तेने जो इने अतिशु दुखने पोमि थकीने वकोरने पाटती थकीते वच्यां
सामी भोडती हवी ॥ ६५ ॥ श्लोकः ॥ साः सरुं हगुगिता दीनचिताः जमायया ॥ स्वयंचाः वधतश्चिचावहान् प
शत्यपस्मृतिः ॥ ६६ ॥ अर्थः ॥ अने वारे वारे स्नेह करिने वंधाणां छे रुदय जे नुखा वीने दीन छे चित्त जे नुखा वी जेते कपो
ती ते जेने जाले करिने वंधाणां वां जे पोतानां वच्यां तेने जुवे छे तो पण नगवाननी माया ये करिने नास पोमि गड छे
स्मृति जे निरावी थकी पोते पण जालने विषे वे धाती हवी ॥ ६६ ॥ श्लोकः ॥ कपोतश्चात्मजान् हान् आत्मनोपधि
कान् प्रियान् ॥ भार्याचान्मसमादीर्न विललापाति दुःखितः ॥ ६७ ॥ अर्थः ॥ अने कपोत जेते जालने विषे वे धाणां
ने पोताने पोताना आत्मा थकी पण अधिक वारालोरावां जे पोतानां वच्यां तेने जो इने तथा जालने विषे वे धाणां ने
पोताने समान रावि जे पोतानी स्त्री कपोती तेने जो इने दीन थकीने अति दुःखियो थकी विलाप करतो हवां ॥ ६७ ॥
॥ श्लोकः ॥ अहो मे पश्यताः पायमस्य पुरापस्य दुर्मतेः ॥ अतस्मात्कृतार्थं मगदस्त्रे वर्गिको हतः ॥ ६८ ॥ अर्थः ॥ अ
हो इति कष्टे अस्मत्पुत्रे नुखा वीने दुर्मति रावां जे दुर्मते माराना जने नुखा आ विषय सुखने विषे तसिने नपो म्याने ॥ ६८ ॥

अ. ३ ॥

॥ ६५ ॥

॥ भा. रा. ॥
॥ ६५ ॥

विषत ॥ पुत्र कुटुंबे कपणः सानुवंधो च सीरति ॥ ७३ ॥ अर्थः ॥ देग जाले दुःखकारे कुटुंबिने अज्ञात छे अंनः कर
ण जे नुखा वीने सुख दुखने विषे छे आगमने नरा वीने कपण के तो दीन रावां जे गृह म्या अमि पुरुषने जेते पोताना कुटे
वनुपो पण करतो थकी पोताना कुटुंबे सहित कपोत पक्षि निषेठे दुखने पोम छे ॥ ७३ ॥ श्लोकः ॥ यः प्राप्य मानुषं लोकां
मुक्तिं हारमपाहृतम् ॥ गृहे पुत्रवगवत्सक्तस्तमाह् दृश्यते विदुः ॥ ७४ ॥ अर्थः ॥ देग जनन पाटुं मुक्ति नुखा वीने जे मनुष्य
देहनेने पोमिने जे मनुष्य जेते एक पोत पक्षि निषेठे परने विषे आसक्त थाय छे ते मनुष्यने मोरासा पुजेते भगवानना धा
मने पोमिने पोमिने पेशा वाने जाणे छे ॥ रावि भित्ति निशि क्षाते मे कपोत थकी जिधि छे ॥ ७४ ॥ इति श्री नागवने मदापु
रा गोगका दशस्कंधे भगवदुद्धव संवादे अथ धृतगीते समोः आद्यः ॥ ७५ ॥ ब्राह्मण उवाच ॥ श्लोकः ॥ सुखमं दिव्यं केरा
जन्म स्वर्गं नरकरावच ॥ देहिनां पयथा दुःखं तस्मान्ने छेत त रुधुः ॥ १ ॥ अर्थः ॥ देव वंजी अथ धृत ब्राह्मण जेते अज
गर थकी जेशी क्षा सिधी छे तेने यदुग जा प्रत्ये कहे छे ॥ देग जन जीवने इं योना विषय संवेधि जे सुखते जेते स्वर्गने
विषे प्राप्त थाय छे तेने रकने विषे पण प्राप्त थाय छे जेते जे मद्रुखले जेतन कर विना नुं प्राप्त थाय छे ते मज विषय सु
ख पण जेतन कर विना ज प्राप्त थाय छे ते कारणा पण मारे विवेकी रावो जे पुरुषने जेते ते विषय सुखने न इ छे ॥
१ ॥ श्लोकः ॥ गामं सुमृष्टे विरमं मदांतं स्तो कमेव वा ॥ यदल्ले वा पतितं शमिदा जगरो क्रियः ॥ २ ॥ अर्थः ॥ अने अतिशु ॥ ६५ ॥

अ. ६ ॥

॥ ६५ ॥

कृतार्थनययोगो जे कुंतेमारो धर्म अर्थने कामते गोजुक्तारवो जे गृहस्थाश्रमते जेते हराण्डगयो ॥ ६६ ॥ श्लोकः ॥
 अतुरुपातु कुलाच यस्मि पतिरेवता ॥ श्रुत्ये गृहमांसेत्यज्यपुत्रैः स्वर्थात्तिमापुत्रिः ॥ ६७ ॥ अर्थः ॥ अने वजीमा
 रे जो गृहस्थीने मारं अनुकूलवरतनी राविने पतिव्रतारवी जे आमारी स्त्री कपोती ते जेते मुने मुना गृहने विषे मुकी
 ने रुडा रावा जे पोताना पुत्रते गोमहित थकी स्वर्ग प्रत्ये जाय छे ॥ ६७ ॥ श्लोकः ॥ सोहं श्रुत्ये गृहदीना मुनदगो मृतप्रजः
 जिती विषे किमर्थं वा विपुत्रो दुःखती वितः ॥ ६८ ॥ अर्थः ॥ अने मरिगड छे स्त्री जे नीने मरिगया छे पुत्र जे ना रावो ने
 दिन रावो ने दुरवे करिने छे जीव बुं जे वुरावो जे कुंते कुंते स्त्रीने पुत्रे र दिन थको मुना गृहने विषे जेने अर्थ जीववाने
 इछे ॥ ६८ ॥ श्लोकः ॥ नांस्तेथे वा हृतान्निगिभर्मन्सुगृह्णान् विवेष्टतः ॥ स्वयं बहुपणाः शिष्यपरपत्न्यपुत्रोपतन् ॥
 ६९ ॥ अर्थः ॥ देरा जन्म विरिसे विलापने करतोने ह्यपणने अज्ञानी रावो जेते कपोतते जेने जाले करिने बंध पाणोने
 मृत्युने गोगलाने चैष्टय र हित रावो जे पोताना वचोते मने जो तो थको पणपोने कपोत जेते मने जने जालने विषे पड
 ताहवी ॥ ६९ ॥ श्लोकः ॥ तेलडजालु व्यकः क्रूरः कपोते गृहमेधिनस ॥ कपोतकान्कपोती च मिदार्थः प्रययौ गृहम्
 ७० ॥ अर्थः ॥ अने क्रूर रावो जेते पाराधिने जेते गृहस्थाश्रमि रावो जेते कपोततेने अने तेनां वचाने कपोती रामने ले
 ईने सिद्ध थयो छे अर्थ जे नो रावो थको पोताना गृह प्रत्ये जातो रहवी ॥ ७० ॥ श्लोकः ॥ रावकुटुंबांतात्साहं हारामः पत

स्वादु अथवारसेर हित रावो नथा जाको के थो शो रावो ने ईश्वर ईलाये करिने जमलो रावो जे आहारनेने अजगरना
 सरस्विले हती जे निरावो जे जोगी ते जेने उदासीयको जमे जे मअजगर छे तेना सुखमा ईश्वर ईलाये करिने जे वी आ
 दार आविपरेतेने स्वाय छे तेम ॥ ७१ ॥ श्लोकः ॥ रापीताहानि नृशलि निराहारो नृपः क्रमः ॥ यदि नोपलने ह्यो मो
 दा हि विचदिष्ट नुक ॥ ७२ ॥ अर्थः ॥ अने जो पोताने आहार नमले तो निराहार ने उद्यमे र हित रावो जे जोगी ते जेते प्रार
 व्यमां दसे तो मलशो रावी शते पीर जवान थको पणा क दिवस सुधी सुई रहे जे मअजगरने आहार नमले तो नि
 राहार थको ने उद्यमे र हित थको पणा क दिवस सुधी सुई रहे छे तेम ॥ ७२ ॥ श्लोकः ॥ उजः सहो बलपुने विभूरे ह्यक
 र्मकम् ॥ ग्रथानो वी न निःश्रने हेते दि यवानपि ॥ ७३ ॥ अर्थः ॥ अने ईदियो मनने देहने संवेधि जे सामर्थ्यने गोजुक्त
 रावो जे पोतानो देहने निपासेको ई उद्यमन करवतो थको ज जोगी जेते सुई रहे ॥ अने निद्रापरे हित वरने अने सर्व
 अजे सेपन छे तो यणा कार् क्रियानकर जे मअजगरको ई क्रियाने नथिकर नोते मरा विरिसे मं अजगर थकि शि
 क्षालिपि छे ॥ ७३ ॥ श्लोकः ॥ मुनी प्रसंन्यगं नीरो दुर्विगारो दुःखस्यः ॥ अने तपारो त्यु श्लो म् ॥ क्लि मितो र्दवा र्णवः
 ७४ ॥ अर्थः ॥ हवे समुद्र थकि जे शि क्षाली पीछे तेने कहे छे देरा जन्म वा हेर थी प्रसंन्यने रुद्र थने विषे गं मिरा रावो अने
 आआवादे मेरा विरिसेको ई ना विवासा मान आने रावो अने अनि प्रायन थि जणा तो मारेको ई रावो पग नवनक

॥ भा. रा. ॥

॥ ६६ ॥

रीसकेरावो अनेनथि अंतनेपार जेवो एवोनेहोनेरहितरावो जे जोगी ते जेने निश्चलछे जलजेने विषेरावो जे समुद्रते ।
 निषेवे ए पुर्वेकर्या जे गुणतेरो जुक्तवरते ॥ ५ ॥ श्लोकः ॥ समृद्धकामो ह्येनोवा नारायणपरो मुनिः ॥ नोऽप्यनंथश्च्येत
 सरिजिरिवसागरः ॥ ६ ॥ अर्थः ॥ अने नारायणपरायणरावो जे मुनि ते जेने सर्वजोगे संपन थको रस्वने पांमेने ।
 भोगेरहितथको जोगनपांमे जे मसमुद्र जेने वर्षा क्रतुने विषे सर्वनदिपुना जले संपन थको छलानथि ज्ञातोने वृना
 लाने विषे ते नदीपुना जलेरहितथको मुका इनथि ज्ञातोने मरा विरिखनी जे जिज्ञाने मे समुद्रथको जीपीछे ॥ ६ ॥ श्लोकः
 ॥ देहास्त्रियंदेवमायांतभावेरजिने रियः ॥ प्रलोजितः पनसं पेतमस्यैद्यतगवः ॥ ७ ॥ अर्थः ॥ हवेपतं गिया
 थकि जे जिज्ञाने धीछे तेने करेछे ॥ हेराजननथी जिस्मां इरियो जेगोरावो जे जोगी ते जेने देवजे भगवानने जिमा
 यारूपरावि जे स्त्री तेने जोरने ते स्त्रीना हावना वेकरिने लो नने पांमो थको अंतम जे नरक तेने विषे परेछे जे मपने
 गीयो जे ते अग्निने जोरने अग्निना रूपकरिने लो नो गी थको अग्निने विषे परेछे ते म ॥ ७ ॥ श्लोकः ॥ यो विद्विरापन
 रणां नुरादि रंघेषु माया रचितेषु मूरः ॥ प्रलोजितात्मा रूपभोगानुष्ठापनं गवन्नरूपतिनष्टरहिः ॥ ८ ॥ अर्थः ॥ अ
 ने मायाते गोरआरावास्त्री सुवर्णा आभूषणने वस्त्रादिकपदार्थतेने विषे भोग्यानि बुद्धिये करिने लो नपांमुंछे
 अंतः कर्ण जे नुरावाने मूररावो जे जोगी ते जेने पतं गिया निषेवे नाशपांमि गडछे ज्ञानरूपी रहि जे निरावो थकी

अ. ६६

॥ ६६ ॥

नाशपामिजायछे मारे स्त्री सुवर्णा परेगोने वस्त्रादिकतेने जोनुनहिने ते मांलो नपांमंनुंनहि ॥ रा विरिखनि जे जिज्ञाने मे
 पतेगीया थकी लिपीछे ॥ ८ ॥ श्लोकः ॥ लोके स्तोके गसेद्रा संदेहो वर्ततयावनाशरान हिं सन्मानि हे हर्त्ता माधुकरि मु
 निः ॥ ९ ॥ अर्थः ॥ दवे भ्रमर थकी जे जिज्ञाने धीछे तेने करेछे हेराजन जे देवा आचारने एो करिने देर नो निर्वादायापने
 दलो जे आहारनेने थो थो बद्रूपरथी मानिस्त्राविने मुनि जे ते जमे ॥ अने जे मगहस्यने पीरानयायते मतेना पर
 थकी थोदि जिज्ञानागो थकी भ्रमरनी जे हति तेने आचारे जे मभ्रमरछे ते फुलने नपिरनो थकी बुद्धि फुल थकी थो
 ई थो थो मुगंधले छे परा मुगंधने लो ने करिने एकपुष्पने विषे वे धार्डन थिरहे तो ते ममुनिने परासारि जिज्ञाने लो ने क
 रिने एक गृहस्थने पैर वे धांनुंनहि ॥ ९ ॥ श्लोकः ॥ अगम्यश्च मदमश्वत्थारंभः कुशलो नरः ॥ सर्वतः सारमादृष्टा
 त्पुष्ये म्दवपटपटः ॥ १० ॥ अर्थः ॥ अने बलि कुशला रावो जे पुरुषते जे तेनां नो मे मोटो जे सर्वज्ञास्त्रते थकी सारनुं
 गृहा करे जे मभ्रमर जे ते पराकपुष्प थकी मुगंधनुं गृहा करेछे ते म विवेकि रावो जे जोगी ते जेने पोताना कल्याणाना
 उपजोगो म्हावेर लुज सर्वज्ञास्त्रमांथी गृहा करेछे परा सर्वज्ञास्त्रनुं गृहानथि करतो रा विरिखनी जे रावे प्र
 कारनी ज्ञाने मे भ्रमर थकी लिपीछे ॥ १० ॥ श्लोकः ॥ सायंतने श्वस्तने वानसंग द्यूत निश्चितम् ॥ पाणिपात्रोदरा
 मंत्रो मक्षिके वनसंगृही ॥ ११ ॥ अर्थः ॥ हवे मपनी मास्त्रि थकी जे जिज्ञाने धीछे तेने करेछे हेराजन योगी जेने आ

॥ ना. रा. ॥
॥ ६५ ॥

सो जे जमी मने आका ले जमी मारि न्ये जिहानुं जे अन्न ते नो सं गहन करे अने हा घने उदर ते ले पात्र जे नंगो थाय के तो
दाय मां मागो ले रने उदर मां नो मो ले पराम धनी मास्विनी पेवे सं गहन करे ॥ ११ ॥ श्लोकः ॥ मायेतने म्पस्ने वान सं गहू त
जि शुकः ॥ मक्षिका र्शव सं गहू न्म हने न विन उपति ॥ १२ ॥ अर्थः ॥ अने आ सो जे जमि मने आका ले जमी मारि न्ये जि
हाना अन्न नो सं गहन करे अने जो सं गहन करे तो ते जो गि जे ते ते अन्न ने ले नाश पो मि ज्ञाय जे म धनी मखी यो म धनो सं
गहन करे ले तो ते म धने ने जो मारवी यो नो नाश थर जा य ले ते म विरि त्यनी जे जी क्षा ते म धनी मास्व थकी ली धी ले ॥ १२
॥ श्लोकः ॥ पशु धियु वति जि शूनं म्पुत्रो हार वी म पि ॥ म्पुत्रा न्करी व व भ्रंत क रि रा पा अंग संगतः ॥ १३ ॥ अर्थः ॥ हवे र स्ति
थ कि जे जि क्षालि पि ले ते ने क हरे ले र ज न्नि श्च रा वो जे जो गी ते जे ते का एनी पगा जे र्क्षु जे ने पंगे क रि ने परा न् अरे अ
ने जो अरे तो ह स्ति नि पे वे वे धन ने पां मे जे म ह स्ति जे ते का ग ल नी दाय गि ने रे श्वि ने ते नो अंग मंग कर वा जा य ले तो मो
रा र्वा रा मां पारी ने वे धन ने पां मे ले ते म का एनी स्त्री नो पगा जो म्पुत्रा करे तो जो गी वे धन ने पां मे ॥ १३ ॥ श्लोकः ॥ ना धि रा
छे म्पि प्रं पा ज्ञः क र्हि वि न्म्यु मात्मनः ॥ वला धि केः मर त्ये न ग जै र्भे र्ग जो यथा ॥ १४ ॥ अर्थः ॥ अने अति जो विवे की
रा वो जे योगि ते जे ते जे पां ता ना आत्मानुं म्पुत्रु प रा वी जे र्क्षु ते ने म मि पे करे र पन जा यं तो ब ले क रि ने अ धि कर वा जे
ने स्त्रि ना सं वे पि पुरु प ने जे ते ए ने मारि ना र्वे जे म दाय गी ने स मी पे ग यो जे र्क्षु ते ने व लि या रा वा जे वि ज्ञा ह स्ति ते जे

अ. ६॥
ने जाय
॥ ६५ ॥

विते

ते मारि ना र्वे ले ते मारि विरि त्यनी जे जि क्षा ते मे र स्ति थकी लि धी ले ॥ १४ ॥ श्लोकः ॥ न्दं यं नो प नो र्प च लु ब्धै र्थ दुः ख सं
चि त म् ॥ मु क्ते त द पि त च्छा म्मो म पु दे वा र्थ वि न्म पु ॥ १५ ॥ अर्थः ॥ हवे म धना पु डा नो जे पा ड ना रो ते थकी जे जि क्षा लि पि
ले ते ने क हरे ले ॥ दे रा ज न् लो जि रा वा जे पुरु प ते म गो दु र्वे क रि ने से चि रा र्खुं रा वुं जे धन ते जे ते दान कर वा जो र्प न थि या
तु ने भोग व वा जो र्प न थि था तुं अने ते धन ने तो ते पा मे थि कुरी ले र्ने बि जा भोग वे ले अने व लि ते पा मे थि कुरी ले र्ने
वि जो भोग वे ले जे म अर्थ ने जो गाना रा रा वो म पु द्रा जे म धना पु डा नो पा ड ना रो वा पारी ने जे ते म धना र्वि ये से चि रा र्खुं जे
म धन ते भोग वे ले ते म ने मारे जो कां ड क प दार्थे म ले ती ते ने दे र्दे वुं न हि तो र्वा र्जा वुं पा रा ग र्वि न मे ल वुं रा जे जि क्षा ते
म पु द्रा थ कि मे लि पि ले ॥ १५ ॥ श्लोकः ॥ सु दुः खो वा र्जि तै र्ग ज्ञा सा नां गृ हा शि वः ॥ म पु हे वा ग तां मुं क्ते प ति र्वे ग ह मे
धि ना म् ॥ १६ ॥ अर्थः ॥ अने व ली वि जी म पु द्रा थ कि जे जि क्षा लि पि ले ते ने क रे ले अ ति जो दु र्वे क रि ने र प ता यो रा
वां जे धन ते गे क रि ने मो रा भोग ने भोग व वां ने इ छ ता रा वा जे गृ ह म्प्या थ मी पुरु प ते म ने ये र प थ म थि ज न ति जे ते ज
मि ले ले जे म धनि मां र्वा ये अ ति जो दु र्वे क रि ने जे गुरु जे म धन ते म पु द्रा जे ते ते मारि व ना भोग वा मो र थि ज ले र्दे
जा य ले ते म ॥ रा विरि त्य नि जे जि क्षा ते प ग मे म पु द्रा थ कि लि पि ले ॥ १६ ॥ श्लोकः ॥ ग्रा म्म गी ते न अ रा या रा ति र्व न च रः
क चित् ॥ शि श्वे त र रि णा ह्म रान्म ग यो गी त मो हि ता न् ॥ १७ ॥ अर्थः ॥ हवे मृ ग जा थ कि जे जि क्षा ली धी ले ते ने क रे ले

॥ भा० रा० ॥
॥ ६६ ॥

हेराजन्मने विवेकर तो एवोयति जे मुनि ते जे ते गाम्य गितने कारे पन सांभले अने जो सांभले तो मोहने पांम तो
थको बंधनने पांमे रा जे शि क्षानेने पाराधिना गते क रिनने मोहने पांमो ने वे पाध्या एवो जे मृगलो ते थकि शिरवे ॥ १७ ॥
श्लोकः ॥ नृत्सवादि त्रगीता नि मुषन गाम्या गियो धिनाम् ॥ आसोकी रनको वरपकृष्ण शृंगो मृगीकृतः ॥ १६ ॥ अर्थः
अने स्त्री पुंन गाम्या एवां जे नृत्सवा जिने गी तनेने सेवता एवा मृगलीना पुत्र जे कृष्ण शृंगना मे कृपिते जे ते ए स्त्री मु
नाकी रा मृग थकारा स्त्री पुंने वरा थं जाना हवा ॥ मारयो गितने गोगाम्या एवा जे नृत्सगी तनेवा जिने तेने जो वान हिने मा
भलवाने हि ॥ ए विरि त्यनी जे शि क्षानेने मृगी पुत्र जे कृष्ण शृंगना मे मुनि ते थकिलि पि छे ॥ १६ ॥ श्लोकः ॥ जि क्षा
याति प्रमाथि स्या ज्ञानोर सविमो हितः ॥ मृत्यु मृत्यम मृद्धि मिन म्मुव डिशं र्यथा ॥ १७ ॥ अर्थः ॥ हवे मी न थकि जे
जि क्षालि पि छे तेने कहे छे ॥ हेराजन्म अति शो क्षी भने करनारिने दुखे करिने जिताय ए वि जे जि क्षाने रो करिने
रमा स्वादने विषे मोहने पांम्यो एवो जे जन ते जे ते मुं डि छे बुद्धि जे नि एवो थको मृत्यु ने पांमे छे जे मर सा स्वादने विषे
मोहने पांम्यो एवो जे मी न ते जे ते जो रे मृक एवा जे लो दना को रा तेने गलवे करिने मृत्यु ने पांमे छे ते म ॥ १७ ॥ श्लोकः
इदियाणि जंथ स्या शु निरा द्वा म मनी पि णः ॥ वर्जयित्वा तु र सने न भिर ल म्मुव इति ॥ १८ ॥ अर्थः ॥ अने बुद्धि
मान एवा जे पुरुष ते जे ते निरा हार थकार कर सना इडियने वर जिने विजा सर्व इडियो ने तन काल जिते छे ॥

अ० ६६ ॥
॥ १७ ॥
॥ १६ ॥
॥ १७ ॥
॥ १६ ॥

अने निरा हार एवो जे पुरुष तेने र सना इडियनो वृद्धिने पांमे छे ॥ १८ ॥ श्लोकः ॥ ताव जि तें इडियो न स्या हि जि ता न्ये इ
यः पुमान् ॥ न जय इ सने या व जि ते सर्वे जि ते र से ॥ १९ ॥ अर्थः ॥ अने जि न्यो छे विजा सर्वे इडियो जे रो एवो जे पु
रुष तेने जे ते ज्यो हां सु धिर सना इडियने न जि ते सां हां सु धी जी ते इडियन के दे वा थ ॥ अने र सना इडिय जिते सर्वे इडि
यो जे ते जिता थ छे ॥ मार जो गिते ते र सा स्वादने विषे आ मक्त था यन हिने र सना इडियने जो ते ए विरि त्ये र सना
इडियने जि सानी जे शि क्षाने मे पूर्व क रं जे मिन नु इ एां त ते थकिलि पि छे ॥ १९ ॥ श्लोकः ॥ पिंगलानाम वेत्रपा सी
हिरे द न ग रे पुरा ॥ तस्या मे जि क्षि तं किं चि न्निवो प नृप नं द न ॥ २० ॥ अर्थः ॥ हवे पिंगला वेत्रपा थकि जे शि क्षालि पि
छे तेने के दे वाने अर्थ ते नुं आ र म्भान कहे छे ॥ दे य पा ति रा ज्ञाना पुत्र य दु रा जा वि दे द जे जन कर ज्ञाने नान ग र ने वि
षे पूर्व पिंगलानाम वेत्रपा जे ते ही ति ह विने थकि मं ते रो को इ क शि र्म्यु छे तेने कृ जे ते तुने क कृं छे तेने तुं जे ते सां न ल्य
२० ॥ श्लोकः ॥ स्वा स्वे रि णे क द कां तं से के त उ प ने व्यती ॥ अ नृत्का जे व दि हारि वि नृती रूप मु तै म म ॥ २१ ॥ अर्थः ॥
अने स्त्रै रि णि रा वि जे तेने पिंगला तेने ते रा क स म य ने विषे पना द एवो जे रुडो पुरुष तेने रा को न म्भ्य लने विषे ज्ञा जा वा
ने इ छे छे मार उ त्त म रा वुं जे रूप तेने पारती थकां मायं कालने विषे पां ताना य र नुं जे वारं नि मर वानु वार र्णु तेने विषे
उ भि रे हे नी ह वी ॥ २१ ॥ श्लोकः ॥ मार्ग आ ग छ तो वा स्य पुरुषान् पुरुष र्थ न ॥ तां ज्जु क्क रा नि न व तः को ना न्मे ने र्थ का

॥ १६ ॥
॥ १७ ॥
॥ १६ ॥
॥ १७ ॥
॥ १६ ॥

मुक्ता ॥ २५ ॥ अर्थः ॥ हे पुरुष मजे ये रावाय दुःखा धन नी छे इच्छा जेने रावा जेते पिंगलाते जेते मार्ग ने विवेकावा ता रावा
जे पनाय पुरुषने मने जो इने आमा रा पति आसेने मुने मुल्य आपसे रावाने मान ती हवि ॥ २५ ॥ श्लोकः ॥ आगते सुप
प्राते पुमासंकेनोपज्ञविनी ॥ अप्यस्यो विनयात्कोपि मासुं पेष्यति नृरिदः ॥ २५ ॥ अर्थः ॥ अने पुरुषने राको तस्य ल
ने विवेते ही जायने ते पुरुष पोताने धन आपते गोक रिन छे आजी विका जेनी रावा जेते पिंगलाते जेते मार्ग वि वे
आवता रावा जेते पुरुषने जेते गये मते वि जो पण को क धन वान पुरुष जेते जाऊा रूंपे यानो आपना रा रावा ते
मारे पाशे आवेशे रा म मान ती हवि ॥ २५ ॥ श्लोकः ॥ रावे दुःराश्या ध्वस्त निरा दार्य वलं विनी निर्गच्छे ती प्रविचोती नि
शिथं समपद्यत ॥ २६ ॥ अर्थः ॥ अने रा प्रकार नि नृरि जे आशाने गोक रिन र लिगे नि रा जेने रावा ने दार ने विवेत
नी रावा जे पींगलाते जेते परने मो हि प मे ने व ली वा दूर नी क ले रा म कर ती अ कि अर ध रा विने पो म ती ह वि ॥ २६
॥ श्लोकः ॥ तस्या विताशया श्रुप्य ह काया दी न चेतसः ॥ निर्वदः परमो ज जे विंता हेतुः सुखा वदः ॥ २७ ॥ अर्थः ॥
अने धन निने आशाने गोक रिन मुका ई ग युं छे मु र व जे नु रा वा दिन छे चित ते जे नु रा वि जे तं पिंगलाते ने विंता ने हे
तुने सु र व ने आपना रा रावा जे पर म वे रा ग प ते ने जे त उ प ज ते हे वा ॥ २७ ॥ श्लोकः ॥ तस्या निर्विगा विताया गी ते श्य रा
यथा मम ॥ निर्वदः आशानां पुरुषस्य पथा सः ॥ न संरा जात निर्वदो देह व धं निरा सति ॥ २८ ॥ अर्थः ॥ दे रा

जात दुर्वे रा ग्ये नृक छे चित जे नु रा वा जेने पिंगलाते मु जे गी त जेने तु जेने मु थ कि य थार्थ पणो सां जस्य अने पुरुषने आ
शारूप जे पास तेने छे द वा ने वि वे जी म त र वा र ही थ ते म वे रा ग प छे ने न थि उ त प न थ यी वै रा ग प जेने रावा जे पुरुष ते जेते
दे र ना वे प न ने सा ग कर वा ने न थि इ छ तो ॥ २८ ॥ पिंगला वाच ॥ श्लोकः ॥ अरो मे मो द वित तिं पत्र पताः विजिता न्वनः
याको ता द सतः कामे कामे यं न वा लि ज्ञा ॥ २९ ॥ अर्थः ॥ दे वे पिंगला क दे छे जे अ रो ई ति क छे दे ज नो न थि जी तु
म न जे रा वा वा जे कुं ने मा रा मो ह नो जे वि स्तार तेने नु आ जे कुं जेते शुं रो रा वा जे न र ते थ को को म ना ने ई छ छे ॥ रा का रा
पणा मा रं कुं जेते वि वे के र हिन छ ॥ २९ ॥ श्लोकः ॥ सेते समी र म रां र ति प्र दे वित प्र दे नित्य मि मं वि हा थ ॥ अ को म दे दुः
जया धि शो क मो ह प्र दे तु छ म दे न जे ज्ञा ॥ ३० ॥ अर्थः ॥ अ ने व ली अंत र्या मि प गोक रिन मारा म मि प ने वि वे जे र रा
रा वा ने को म ना आप ना रा ने च नु र व र ग रू प ध न ना आप ना रा ने नि से रा वा जे आ भ ग वा न रू प सुं द र प ति ते नो त्या
ग क रिन जे कुं जे ते का म जे पो ता ने इ छित म नो र्थ ने जे न आपे रा वा ने इ र व अ य पो डा शो क ने मो दे ते नो आप ना रा ने तु
छ रा वा जे न र ते न प ति ना वे अ नु छे रा हे तुं मा रं कुं जेते अ ज्ञा नि छुं ॥ ३० ॥ श्लोकः ॥ अरो मया त्मा परितापिता तो ह थ्या
सो के स ह त्याः गति वि ग रा वाने पा ॥ स्त्रेणा म्ब रा द र्थ त्थोः नु शो आ र्क्ष ते न धि ति र ति मा ल ने छ न ॥ ३१ ॥ अर्थः ॥ अ
होः ति क छे अ नि रो निं द क म वा जो ग्य छे वा र्ता जेने वि वे रा वि मो के स ह ति जे अ भि वा र पणो क रिन आ जी विका क

॥ भा. रा. ॥

॥ १५ ॥

रक्षी तैरौ करिने मे ते रोगा मारो आत्मा जे ते हथा परितापने पने पमा रो छे ते कुं के वांखुं तो स्त्री ने विवेले परने धन नि लेत्
 एना जे ने ने शो क कर्वा जो म्परा वा जे नर ते थ कि काम मे जोग ने इ लुं छे अन पोता ना दे हे ने वे ची ने स्त्री पु ने धन ते रौ करिने
 आजी विका कर्वा ने इ लुं छु ॥ ३२ ॥ श्लोकः ॥ यर स्थि निर्निर्मित वंश वंश पम्यु गां त्व चारो मन रंवेः पिन ह म् ॥ क्षर म् व ह
 र म गार मे त दि राम् वृ पौ म दु पें तिका म् ॥ ३२ ॥ अर्थः ॥ अने अस्थि जे हा इ कां ने म रौ करिने र आ ले व र शानी करो
 इ क्षा पि नो मने पो म स्तौ र पी वा स श ने द्वा य प ग रू पी थं अ ला जे ने वि धे रा बुं ने त्व चारो मने न स्व ने म रौ करिने रं क्क रा बुं
 ने मे लु ने क्षर तां ले न व हार जे ने वि धे रा बुं ने वि द्वा ने मू त्रे करिने प्र रा रा बुं जे आ पु रु प ना दे ह रू प पर ते ने कुं वि ना वि जे
 को रा स्त्री जे ते प ति बु दि ये क रि ने से वे ले कुं जे मे वुं तुं मारे मु ने धि कार ले ॥ ३२ ॥ श्लोकः ॥ वि दे रं नां पु रे त्वा स्मि न् न ह मं
 कै व मूर धीः ॥ घा त्म मि ले त् स त्प स्मा दा त्म हं का म म च्यु ता त् ॥ ३३ ॥ अर्थः ॥ अने जन कर रा जा तुं जे आ पु र ने ने वि धे कुं
 रा क ज मूर बु दि वा ली तुं के म ते नु रि जे कुं ने कुं जे ते आ त्मा ना दा ता रा वा जे अ ग वा न ते थ कि अ न्य का म ने इ लुं ॥ ३३
 ॥ श्लोकः ॥ मू र्खे ष्ट ल मो ना य आ त्मा चा र्पे श री रि ग्मा म् ॥ ने वि क्री या त्म ने वा दे र मेः ने न य थार मा ॥ ३४ ॥ अर्थः ॥ अने
 सर्व जी व ना ही न कारिने अ ति शो वा दा जे ने सर्व ना स्वा मि ने सर्व जी व ना आ त्मा रा वा जे अ न ग वा न ते ने मा रो आ त्मा
 जे दे र ते व ने वे चा था ले इ ने कुं जे ते ए अ ग वा न सं पा ये त् श्मो ज्ञी नि पे ठ र मि त्त ॥ ३४ ॥ श्लोकः ॥ कि य स्त्री यं ते थ अ ज न्का

अ. ६॥

॥ १५ ॥

माये कामदानराः ॥ आ घं त व तो ना र्था या दे वा वा का ल वि दू ताः ॥ ३५ ॥ अर्थः ॥ इ वे ना श वं त रा वा जे वि प य ने ने वि
 प य ने ने वि प य ना आ प ना रा जे पु रु प ते जे ते पो ना नि स्त्री नु के र लु क प्रिय कर ता ह वा अ ने का ल ने रौ च ला य मा न क स्य
 रा वा जे इ इ दि क दे व ते प रा पो ता नि स्त्री यो नु के र लु क प्रिय कर ता ह वा ॥ को इ न कर ता ह वा रा कार ण प रा मा रे आ ली
 क पर लो क ने वि धे अ ग वा न वि ना वि तो को प रा मे व वा जो म्प न थि ॥ ३५ ॥ श्लोकः ॥ नू ने मे अ ग वा न प्री तो वि स्तुः के ना
 पिक र्मा गा ॥ नि र्वे दी ये दु ग शा या य न्मे ज्ञा तः मु ग्वा व दः ॥ ३६ ॥ अर्थः ॥ अ ने शु भ रा बुं जे को ई क क र्म ते रौ करिने वि स्तु
 रा वा अ ग वा न जे ते मु ने नि श्रे प्र स न्न य या जे कार ण प रा मा रे इ ष्ट ले आ शा जे नी रा वी जे कुं ते मु ने मु र व नो आ प ना रो ए
 वो जे आ वे रा ग प ते जे ते उ स न्न थ यो ले मारे मारुं मारे ना ग्ग ले ॥ ३६ ॥ श्लोकः ॥ मे वे स्यु मं दे ना ग पा याः क्ले शा नि र्वं दे त वः
 ये ना नु वे धे नि र्ह त्प रु पः श म म्बु ल ति ॥ ३७ ॥ अर्थः ॥ अ ने जो कुं ना ग्प दी न द व नो वे रा ग प ना दे नु रा वा जे क्ले श ने जे ते मु
 ने न दो य अ ने जे वे रा ग्प करिने पु रु प जे ते दे र गे हा दि क रू प जे वे ध न ते नो त्या ग करिने शो ति ने पो मे ले ॥ ३७ ॥ श्लोकः ॥ ते
 नो प ह न मा रा य शि र सा रा म्प मं ग ताः ॥ त्प त्का दु र शः श र गं त्र जा मि त म धी च्यु र म् ॥ ३८ ॥ अर्थः ॥ रा कार ण प रा
 मा रे ते अ ग वा न ते रौ क रो ए वो जे वे रा ग्प रू प उ प गार ते ने म स्त क व ते ग र्हा क रि ने कुं जे ते था म्प रा वा जे नर ने वि प य ते ने
 वि धे र दि रा वि जे इ ष्ट आ रा ते म नो त्या ग करिने सर्व ना नि थं ता रा वा जे अ ग वा न ते ना श रा ने पो मि तुं ॥ ३८ ॥ श्लोकः ॥

संतुष्टा अहपत्येतद्याला जेन जीवनी विद्वगम्यमुने वाह मात्मनारमणे नवे ॥ ३८ ॥ अर्थः ॥ अने आर्वे शम्पनी जे मरु
 नेने धरि र हिए विने संतोपे जु करवीने प्रार ब्यानु सारे जे मले ते गो करिने आ जिविकाने करि ति वाची जे कुं जे ते मारा आ
 त्याने पति रावा जे अ न ग शान ते सं पा ये क्रीडा ने करि ॥ ३९ ॥ श्लोकः ॥ संसार कूपे पतिने विषये मुं पिते झगाम ॥ गस्ते का
 लाहिना त्मानं को मखा तु मधी श्वरः ॥ ४० ॥ अर्थः ॥ अने संसार कूपने विषे परीने विषये करिने दृग ई ग यो छे विवेक
 जे नोने काल रूपी जे मर्पने गो करिने ग ल्या रा वो जे जीवा त्माने ने रक्षा कर्वा ने अर्थ न ग वॉ न वि ना वि जो को गाम मर्थ
 ले को यन थि ॥ ४० ॥ श्लोकः ॥ आत्मे वरात्मनो गो मानिर्विद्यंत यदाः खिलान् ॥ अग्रमत इरे परेपे द्रु स्तं का लाहि ना
 जगत ॥ ४१ ॥ अर्थः ॥ अने आ जीवा त्माने जेने आ जगतने काल रूपी जे मर्पने गो ग सुं छे रा प्रकारे सारे जु वे छे ने साध पा
 न थ को आ लोक से वे धिने नो गते थ कि वै रा ग्यने पां मे छे ने न ग वॉ न ने न जे छे तारे रा जीवने पोता नो आत्मा ज पोता
 निरक्षानो कर ना रो थ्या य छे ॥ ४१ ॥ ब्राह्मणो वाचः ॥ श्लोकः ॥ एवे अवसित मति दुःखं कां नत नर्प जाम ॥ छि नो पश ममा
 म्या यश म्या मुप विवेश मा ॥ ४२ ॥ अर्थः ॥ हवे अवधुत ब्राह्मण जे ते रा कथाने यदु रा जा प्रत्ये क हे छे हे रा जन रा प्रका
 रे नि श्रये जु क छे बुद्धि जे नि ए वी जे ते पि ग ला ते जे ते पुरुष नी जे नृ स्वाने थ कि उ त्प न्म थ ई रा वी जे ने दि आ शा ते ने छे दि
 ने ने उ प श म जे ज्ञाने तेने आ श रिने श या प्रत्ये वे स नी ह वी ॥ ४२ ॥ श्लोकः ॥ आशा हि पर मे दुःखे नै रा र्पे पर मे सु र व

म् ॥ यथा सं छि ट्कां ता शो म्फ र वं सु धा पा पि ग ला ॥ ४३ ॥ अर्थः ॥ हे रा ज न रा कार ण प ग मा मारे आ ज्ञा जे ते पर म दु र व
 रूप छे ने नी रा श प ग ते पर म सु र व रूप छे जे म पि ग ला जे ते कां न ति जे आ सा ते ने छे दि ने सु र्वे सु ति द वि रा रि से जे रा शि क्षा
 ते मे पि ग ला थ कि लि पी छे ॥ ४३ ॥ इति श्री नाग वने महा पुरा णो रा का द श स्कं धे अष्ट माः ध्या यः ॥ ६ ॥ परि ग हो दि दु स्वा य य
 ए त्वि य न मे न्द्रा मा म् ॥ अ नंत सु र व मा ज्ञो ति न दि ह्य न्म स्व किं च नः ॥ १ ॥ अर्थः ॥ हवे व लि श्र व धु न ब्रा ह्म णा जे ते स म
 ला कु र र प क्षि थ कि जे शि क्षा लि पी छे ते ने प दु रा जा प्र त्ये क हे छे ॥ हे रा ज न म नु प ने जे जे प दार् थ अ नि शो धि य हो य ते ने प
 दार् थो जे मं ग ह ते जे ते नि श्रे ज्ञा ने दुः ख ने अर्थ था य छे अ ने ते प दार् थ नो जे मं ग ह ते जे ते दु र व रूप छे रा रि त्ये ज्ञा रा तो थ
 को जे पुरु ष स र्व प दार् थ ना मं ग ह नो त्या ग करि दे छे ते पुरु ष जे ते अ पार सु र व ने पां मे छे ॥ १ ॥ श्लोकः ॥ सा मि वे कु रं रं न घृ वं
 लि नो ये नि रा मि पाः ॥ त द्वा मि प परि त्य ज्ज स मु र वं स म वि रं न ॥ २ ॥ अर्थः ॥ जे म मां स स दि न रा वो जे कु र र प क्षि ते ने मां
 से र हित ने व लि या रा वा जे वि ज्ञा कु र र प क्षि ते जे ते मा र्त्ता ह वा ने सारे ते कु र र प क्षि मां स नो त्या ग करि ने रा क को रे वे जो
 तारे सु र व ने पां म तो ह वी त म जो गि प ग ण परि ग द नो त्या ग करे तो मु र्वि यो था य रा वि रि न ति शि क्षा ते मे कु र र प क्षि थ
 कि लि पि छे ॥ २ ॥ श्लोकः ॥ न मे मा ना व मा नो मी न चिं ता गो र पु वि रा म् ॥ आ त्म की श आ त्म र ति र्वि च रा मी ह वा जा व
 त् ॥ ३ ॥ अर्थः ॥ हवे वा ज क थ कि जे शि क्षा लि पी छे ते ने क हे छे हे रा ज न मारे मान ने अप मान रा वे प न थि ने पर ने पु ज

वाला जे पुरुष ते मने जे चिंता छे ते मारि नथि ॥ अने पोताना आत्मा वने ज छे की राजे ने एवो ने आत्माने विपे न छे श्री नि जे
 ने एवो थको कुं जे ते आ पृथ्वी ने विपे वा लकनी वेवे फरु छे ॥ ३ ॥ श्लोकः ॥ हावे व चिंतयामुक्तो परमानन्द आहुते ॥ यो वि
 मुग्धो जरो बालो यो युगो मः परंगनः ॥ ४ ॥ अर्थः ॥ अने अज्ञानि ने उग्र मेर हित एवो जे वा लकन तथा गुण थकि परा वुं जे
 वरु ते ने पोम्पो एवो जे जोगी एवे जहा ज चिंता ये करि ने र हित छे ने परम आने र ने विपे मग छे ॥ १ ॥ विरि स नि जे शि श्वा ने
 मे वा लक थकि लि पि छे ॥ ४ ॥ श्लोकः ॥ क चिन्तु मारी त्वात्मानं हृद्या नानु गृह मागतान् ॥ स्वपे तान र्हया मास का पि य
 ते पुत्रं पुं पु ॥ ५ ॥ अर्थः ॥ ह्वे कुं वारि कं न्या थकि जे शि श्वा लि पि छे ते ने के दे वाने अर्थे ते नु आर म्या न करे छे ॥ देश जन को
 डक श्वा मने विषे कु मारी कं न्या ह नि ते जे ते पोताना पि चा दिक जे सं वं पि ते वं क र ग ये स ते पोताने बी वा ह कर वा मारुं
 पोताना गृह प्रत्ये आया जे मे मो न ते मनी पो ते ज चा करि कर ती र वि ॥ ५ ॥ श्लोकः ॥ ते पा म म व हारार्थं शाली न र ह मि
 पार्थिव ॥ अव प्रत्याः प्रको ह म्या अकुः शंखाः स्वने मरुत ॥ ६ ॥ अर्थः ॥ देश जन ते जे मे मान ते मने ज म वा मारुं सा ल्य
 ने रा कां त म्य स ने विपे रं वा र ती रा बी जे ते कु मारी ते ना कां राजे विपे र हि ग वि जे चु री यो ते जे ते मो टा स हू ने कर ती र वी यो
 र्द ॥ श्लोकः ॥ सात ज्जु गुं मि ते मत्वा म ह ती द्वा इ ता त नः ॥ व ने जे के क शः शंखान् ही ह्यो पा र्म्यो र शो ष य त ॥ ७ ॥ अर्थः ॥ ते
 वार प ले बु द्वि वा ली रा बी जे कु मारि ते जे ते पोताने हा ये जे शाल्य ने रं वा र वुं ते ने पोताना पर नुं दे रि ट परा ज रा वे रा वा ने मा

नी ने स जाने पो मनी थकी पोताना हा थनी जे चु री युं ते ने रा क ए क करि ने उ तारि नो र व ती र वि ने रा क रा क स थ मां व वे चु
 री युं ने रा र व ती र वी ॥ ७ ॥ श्लोकः ॥ उ न थोर प्य नू ह्यो पो रा व प्रं स्याः स्म शंख योः ॥ न चा म्भे के निर नि दे दे क स्मा म्ना न व
 ध निः ॥ ८ ॥ अर्थः ॥ प छे व लि प रा ज्ञा ल्य ने रं वा र ति रा बी जे ते कु मारि ते ना हा थनी जे व वी चु रि युं ते म नो प रा श नू जे ते थ
 तो ह वो प छे ने मो थि प रा रा क रा क चु रि ने उ तारि ने वे य र थ मो रा क रा क चु री ने रा र व ती र वि तार ने रा क चु रि थ कि श
 ह जे ते न था तो र वी ॥ ८ ॥ श्लोकः ॥ अ न्व शि क्ष मि मे न म्या उ प दे श मं गी र म ॥ लो कान नु च र न्ते तो त्वा क त त्व वि वि र्म
 या ॥ ९ ॥ अर्थः ॥ देश चु ना मार त ल ए वा य दुरा ज्ञा लो क ना त त्व ने जो रा वा नि इ ह्या ये करि ने आ लो क प्र से फ र तो ए वो
 जे कुं ते कुं जे ते रा कु मारि नि क्रि या ने जो इ ने ते थ कि आ उ प दे श ने शि र व तो र वी ॥ ९ ॥ श्लोकः ॥ वामे व रु मां क ज दो भ वे
 हा र्ता ह पो र पि ॥ रा क ए व च रे त स्मा न्कु मा र्या इ व के क राः ॥ १० ॥ अर्थः ॥ जे जो व दू ज रा नो ने लो वा म से य तो ते ने
 विपे क ले द्वा य अ ने जो वे ज रा ने चार दि ये नो प रा पर स्म र वा र्ता थ य ते मा रे कु मारी ना कं क रा नी वे वे मा रा जे वो जो गी
 जे ते रा क लो ज वि च रे ए वि रि स नि जे शि श्वा ते मे कु मारी थ की लि पि छे ॥ १० ॥ श्लोकः ॥ मन रा क ज सं यु न्या जित थ्या मो
 जि ता स नः ॥ वै रा म्या मा स यो गे न धि य मा रा म ने डि तः ॥ ११ ॥ अर्थः ॥ ह्वे ति र ग र थ के जे शि श्वा लि पि छे ते ने के दे छे दे
 रा ज न् जि त्यो छे श्वा म जे गो ए वो जि न्युं छे आ स न ते जे गो ए वो जे जोगी ते जे ते वै रा म ने भा ग व त प र्म ने पा ल वा नो अ मा

सनेऽप्रहो गयो गते मगो करिने वशा करिने वशा कस्य गवुं जे पो ना नुमनेने सावधान थको एक परमात्माने विषे जे रे ॥
 १२ ॥ श्लोकः ॥ यस्मिन्मनो लब्धपदं पदे तच्छनैः शनैर्भुवतिकर्मरेणुन ॥ सत्वेन हृदने रजसमश्च विधुयनिर्वाणमुपेस
 निधने ॥ १२ ॥ अर्थः ॥ अने मन तेने ने परमात्माने विषे जो रे शुं थायते तो राजसतामस कर्मात्मका गवुं जे मन ते
 जे ते ने परमात्माने विषे पां सुष्ठे स्थान जे गो गवुं थकु परिधि रे विषय निजे वासनायुं ते मनोत्साग करे छे ॥ अने हृदि
 ने पां म तो रावो जे मत्व गुण ते गो करिने र जो गुण ते मोगुण ते मने रा लिने गुणो र हित गवुं थकु नगवान संवेधि अ
 तिऽप्रधिक जे स्वरु तेने पां म छे ॥ १२ ॥ श्लोकः ॥ नरेवमात्मस्वरुह चिंतानवेद किंचिद्विद्वि रतरवा ॥ यथेपुकागन्
 पतिं हं जेतमि योगतात्मानदर्श पाथं ॥ १३ ॥ अर्थः ॥ ए विरि त्ये योगि जे ते परमात्माने विषे रो कं छे चिंत जे गो गो
 स्वारे थाय छे तारे वहिर जे जास अवस्थानो व्यवहार ने अंतर जे स्वप्ने सुषुप्ति अवस्थानो व्यवहार तेने को ई न था
 जो गो तो जे मति रं जे स्वप्ने तेने विषे प्रवेश थयुं छे मन तेने गो गो जे तिर गर ते जे ते पो नाने म मिपे मे ना ये सहित जा
 तो गो जे नृपति तेने नंदरव तो ह वा ते म विरि सनी जे मन ने रा का ग करण निशि ज्ञा ते मे तिर गर थकिलि थि छे ॥
 १३ ॥ श्लोकः ॥ राकाचार्यनिकेतः स्यादप्रमती गदा शयः ॥ अलक्ष्यमाणाश्चाचारिर्मुनिरंकोत्स नापराः ॥ १४ ॥ अर्थः
 हवं मर्ष थकि जे जिज्ञासिलि थि छे तेने क दे छे हे राज न मुनी जे ते मपे नी वेवे जन थकिलि नो थको एक जो ज करे ने रा

क स्य जने विषे निघत पगो नर हेने निरंतर सावधान थको वर तेने रा कान्त स्य जने विषे रे अने को इन जो गो राम वा
 ले हा लेने को ई विज्ञाने जे लो न रा खेने थो रे बो ले रा म मुनि जे ते वर ते ॥ १४ ॥ श्लोकः ॥ गृहारे नोः तिदुरवाय विफलश्चा
 ध्रुवात्मनः ॥ सर्पः परकृतं वेदं प्रविश्य सुरवमेधने ॥ १५ ॥ अर्थः ॥ अने ना वा वत रावो जे दे ह तेने अर्थ जे गृह नो आ
 रे म करवो ते जे ते अति श्रेष्ठ रवेने अर्थ छे ने फल र हित छे ते मारे को ई के कस्य जे पर ते प्रसे मर्ष निवेने प्रवेश करिने योगि
 जे ते सुखे हृदिने पां म छे ए जे जिज्ञा तेने मर्ष थकिलि थि छे ॥ १५ ॥ श्लोकः ॥ राको ना रायणो देवः पूर्वसृष्टं स्वमायया ॥ सं
 हृतकालकलयकलांत ईदमीश्वरः ॥ १६ ॥ राका वाः द्वितीयोः नृत्वासाधारोऽस्मिन्नाश्रयः ॥ कालेनात्मानु नावेन सा
 म्यं नीता सुशक्तिपु ॥ १७ ॥ मत्वादिघादिपुरुषः प्रधानपुरुषेश्वरः ॥ परावराणां परमश्चास्ते केवल्य संजितः ॥ केवला
 तु भवानेदं संदोहो निरुपाधिकः ॥ १८ ॥ अर्थः ॥ देव ना रायण गवुं जे स्वरूप न था ते मगो करिने ए जे जगत निवृत्त स्या
 दिक ते गो करिने ते भगवान नो म हि मा स मज्ज वाने अर्थ कं गो लिया थकि जे पो ते जिज्ञासिलि थि छे तेने क दे छे ॥ हे राज न
 जगत निने उत्सवा दिक क्रिया तेने विषे विज्ञानि अपेक्षा ये र हित रा वाने देव रा वा जे ना रायण ते जे पो ना निमाथा यं
 करिने पूरवे सर गवुं जे आवि श्व तेने काल शक्ति ये करिने म मर्थ थका प्रलय समे सार करीने अने पो ता नु छे साम
 र्थ्य ते मो गो जे काल ते गो सत्वा दिक जे शक्ति युते जे ते प्रकृति ने विषे लय पण ने प मारे मने अक्षर पामने विषे दिव्य

देरे करिनेर द्यारवा जेम मग मुक्त ते मना आ धारवा ने पोताने तो पोते जे आ धारले पण विजो को इ न थिरवा तो रा
 नारायण एक जे हो तादवा अने वलि आदि पुरुष एवा ने प्रधानने पुरुष ते ना इ श्वर एवा ने परने अश्वर एवा जे अक्षर
 ने क्षर पुरुष ते मने मजे श्वर एवा ने माया रूप उपाधिये र हित दिव्य ले मूर्ति जे मनी एवा ने केवल ले सं ज्ञाते जे मनी ए
 वा ने परम श्रुत एवा ले ज्ञानने स्वरव नो समुद्र जे ने विषे एवा जे नारायण ते जे ते पोताना अक्षर धामने विषे विरा जे
 ले ॥ १६ ॥ १५ ॥ १६ ॥ श्लोकः ॥ केवलत्मानु नावेन स्वमायां त्रिगुणात्मिकां ॥ संक्षे नयत्सु ज्यत्सा देनया मच्च मरिंदम्
 १५ ॥ अर्थः ॥ अने हे शत्रुना दमत ल ए वा ज दु रा ज्ञाते नारायण जे ते परम श्रुत एवा जे पोते ते पोतानि का ल ज्ञा क्तिये करि
 ने त्रिगुण मय जे पोतानि माया ने ने हो नप मारता थका ते माया ये करिने सर्व कार्य ना आ धार रूप जे म हत त्व ते ने
 प्रथम सं जे ले ॥ १५ ॥ श्लोकः ॥ तमाहुः त्रिगुणवर्त्मि सु जे ती विश्व तो मुरवं ॥ यस्मिन् प्रोत मिदं वि श्वे येन संसरते पु
 मान् ॥ १७ ॥ अर्थः ॥ अने विवेक पुरुष जे ते म हत त्व ने रा ज मा ता म स ने सा त्विक राने त्रिगुणात्मक अहंकार ते
 ने कारणा करे ले ने ते कियु म हत त्व तो विरा ज पुरुष नो जे देर ते ने जे मत त्व जे ले ने जे स्वरूप म हत त्व ने विषे आ
 विश्व जे ते प्रो वा गुं ले ने जे म हत त्व ना कार्य रूप जे देर ते नि सं पा ये जो हा यो जे जी वा त्मा ने जे ते दे व म नुष्या दिक ना
 देरु जे विषे अ मे ले ॥ १७ ॥ श्लोकः ॥ यद्यो राना जि र्द द्या रूपां संत सव क्रतः ॥ तथा वित्त स न्य स्ता श स ते वे म हे श्वरः

२१ ॥ अर्थः ॥ अने हे राजन जे म करो लियो जे ने पोताना हृदय थकि नि सर ति ए वि जे ला ल रूपि जा ल्य ते ने मुर वे करि ने वा
 ए विल रि ने अने ते जे जा ल्य ते गो करि ने विहार करि ने पा लो ने जा ल्य ते जे म ग लि से ले ए म ना ग य ण जे ते आ वि श्व नि
 जे उ त्प ति ने सं दार ते ने करे ले ए वि रि त्ये ज ग त नि उ त्प त्ता दिक कर वा रूप जे भग वा न भि च त्त रा र्ज ते मे करो लियो ने हृदां
 ते करि ने जो लि ले ॥ २१ ॥ श्लोकः ॥ यत्र यत्र मनो देही पार पे त्स क सं धिया ॥ स्नेहा दे पा द्र या द्या पि या ति ते त्स्वरूप तां ॥
 २२ ॥ अर्थः ॥ हं वे अ म रि थ को जे पो ते शि क्षा लि पि ले ते ने करे ले ॥ हे राजन आ जी वा त्मा जे ते स्ने ह थ के त था दे प थ के पो
 तानु जे स म ग म न ते ने बु धि ये करि ने जे जे प रार्थ ने वि षे पार णा करे ले ते त प रार्थ नु जे स मा न रू प प णुं ने पो मे ले ॥
 २३ ॥ श्लोकः ॥ की रः पे श स्क ते ध्या य न कुर रं ते न प्र वे शितः ॥ या ति त त्सा म्य तो रा ज न पु र्व रू प म सं त्य ज न् ॥ २३ ॥ अर्थः
 हे राजन जे म नु मरी जे ते गो र श्व रा वुं जे मु ति का नुं प र ते ने वि षे पो ते प्र वे श ने क रा यो र को जे को शे ते जे ते न म री जे ते नुं धा
 न कर तो थ को जे पो तानुं जे कि डा नुं रू प ते नो त्या ग ने कर तो थ को ते अ म रि ने स मा न रा वुं जे रू प प णुं ने ने पां मे ले ने म जी
 वा त्मा जे ते जो स्ने हा दिक करि ने भग वा न नुं जे स्वरूप ते ना चिंत व न ने कर तो थ को ते भग वा न ना दि व रू प नि जे तु ल्य
 ता ते ने पां मे ले ने जो वि जा प रार्थ नुं चिंत व न करे तो ते रू प थ र्ज जा प ले रा वि रि त्य नि जे शि क्षा ते ने न म री थ कि लि पि ले ॥
 २४ ॥ श्लोकः ॥ ए वं गुरु भ्य राने भ ए पा मे शि क्षि ता म तिः ॥ स्वा त्मो प शि क्षि तां बु धि श्च णु मे व द तः प्र षी ॥ २४ ॥ अर्थः ॥ हे

समर्थ एवाज्ञादुपकारेण जे सर्वे गुरु तेथके शिखा गुरु कर वारुप जे आमतिते जे ते मे शिखिले ॥ इवे पोतानादे
 रथकि शिखिले जेने बुद्धि तेने केदे तो गवो जे दुंते माराथ कि तु जे ते मां मय ॥ २५ ॥ **श्लोकः** ॥ देहो गुरु र्मम विरक्ति विवे
 कहेतुर्वि मत्स्य मत्पनि धने सजना सुदके ॥ तत्त्वान्यनेन विमुग्धा मियथात थापि पारका मित्व मितो विचाराभ्यः संगः
 २५ ॥ **अर्थः** ॥ हेरा जनु निरेतर दुखते जले आग लय फल जेने गवो जे तु स्यतिने नाशनेने पारणा कर तो एवो नैव शरपने
 विवेक तेनु कारणा एवो जे आदेर ते जे ते मारे गुरुते ॥ अने गुरु एवो जे आदेर तेणे करिने जे मते म जी व ईश्वर ने मा
 याते मना जे स्व रूप ते मने दुं जे ते विचारुं तो पण ते देहने स्थान शृगादि लादिक नुं भ्रंशाले ए प्रकारे निश्चने कर
 तो एवो जे दुं ते दुं जे ते देहने विपं आ सक्ति येर हिन थको पृथ्वीने विपे विचरुं ॥ २५ ॥ **श्लोकः** ॥ जायान्मजा र्थपशु
 नृस्य गदा मवर्गा न पुलाति यत्प्रिय चिकी र्षथा वितन्वन् ॥ तांते मरुतुं मव रुद्ध धनः सदेहः मृष्टाः स्पवी जमवसीद
 ति वृक्ष धर्मः ॥ २६ ॥ **अर्थः** ॥ इवे अनि दुख रूप जे देह नु जतर फल तेने वे श्लोके करिने कहेले ॥ हेरा जनु लोक जे ते जे
 देह नु प्रिय कर वानि इत्याथे करिने स्त्री पुत्र इव पशु नृस्यने गृहा आदिक जे पोताना दित कारि वर्ग ते मने विस्तार तो
 थको ते सर्व नु पोसाण करेले ॥ ते देह जेने कष्टे सहित हो येने जे मते म जे गुरुं ले पन जेणे ने इहने तुल्य ले धर्म जे
 नो एवो थको आ पुरुष जे तेने विजा देह नुं दे तु एवु ए जे कर्मने ने उ सन्न करिने पोताना आवर दाने असे नाश पंम ॥ १५ ॥

अ.५.
१५

मेले ॥ २६ ॥ **श्लोकः** ॥ तिके कतोः मुमप कर्षति कर्षितर्षा शिश्रेः मत्स्व गुरुं अवगां कुतश्चित् ॥ घ्राणोः मत्स्वपत्त
 रक कृषक मंश कि र्वे ह्यः सपत्न्य इव गेह पनिलुनेति ॥ २७ ॥ **अर्थः** ॥ अने हेरा जनु आ जीवात्मा जे तेने ए क कोरा थि
 र सनो ईडि जे नो ना प्र कार ना जेर मते प्रसे आ कर्षणा करे लेने करे क त्या जे ते ज र प्रत्ये रवे वे लेने ए क कोरा थि शि
 अ जे ते स्त्री ना भोग प्रत्ये रवे वे लेने स्त्री पा जे ते अन्न प्रत्ये तो रोले ॥ ने को इ क कोर थि थ वरा जे ते रु रा श द्वा प्रत्ये तो रो
 ले अने घ्राण ईडि जे ते पुष्यारिक ना सुंग धु प्रत्ये नां रो ले ने च पत्तरा विजे दृष्टि जे ते स्त्री आदिक ना रूप प्रत्ये नां रो ले
 अने वि जी जे सर्व कर्म ईडि युंते जे ते पण पो त पोताना विषय प्रसे आ जिवान्माने तां रो ले जे मघाणिक स्त्री युंते मारे
 आपदार्थ जो इ यने मारे आपदार्थ जो इ यं प्र कार जे जु दा पदार्थ नुं मगा वं तुं तेने अर्थ पोताना स्वा मिने क ले रा उ प जा
 वेले ते म ॥ २७ ॥ **श्लोकः** ॥ मृष्टा पुगणि विवि धास्य जयात्म शक्त ए वृक्षान सरी मृप पशु नृस्य गदंश मन्व्या न ॥ तैस्ते र तु
 ह रू र यः पुरुषे वि पाय द्वा वली क थि पणं मुद मा पदं वः ॥ २८ ॥ **अर्थः** ॥ ए विरिसे अ नि दुखे जु कर वा वो जे मनुष्य
 देह तेने मोक्ष नुं मा पन ले मा रं व र्वाणा ता थका वे श्लोके करिने कहेले हेरा जनु देव जे ना रा थगा ते जे ते पोतानि शक्ति
 ए विजे सा पाते रो करिने वृक्ष तथा सरी मृपने पशु तथा पक्षि टो शने म सरा आदिक जे ना प्र कार ना देह ते मने स्त्री
 जीने अने ते ते देह ये करिने न थि प्र मन्व प्ये ह र प ते जे नुं ए वा थ का द्वा दने जे साक्ष त देह वाने मा उ प यो गि ले बुद्धि

१५

जेमारावो जे आमुप्यदेहेने रचिने पोतेरा जिथाताहवा ॥ २६ ॥ श्लोकः ॥ लज्जासुदुर्लभमिदं बद्धं संजवोते मानुष्य
 मर्थदमनितमपीह पीरः ॥ नृणां यते तनपते दनुमृत्युधावन्निःश्रेयसाय विषयः खलुमर्वतः स्यात् ॥ २६ ॥ अर्थः ॥
 अने धिरावो जे पुरुषने जेते अनि दुर्लभ रावोने नामवेतरावो थकोपणा पोताने इच्छितरावो जे पुरुषार्थने नेपमादे
 रावो जे आमुप्यदेहेने बद्ध जन्मने अर्थे पोमिने ॥ अनेस मिपेले मृत्यु जेने रावुं जे आमुप्यदेहेने रावो जेने रत्नामां नाश
 नपां मेते रत्नामां जतन्कालपोतानाकल्पंगाने अर्थे यत्नने करे परा विषयने अर्थे प्रधासन करे के मजेते माइक विषय
 तोरा जीवात्मा जेने योनिने पांमेले त्यां मां सर्वत्र निश्चेषामथायते ॥ २७ ॥ श्लोकः ॥ एवंसे जातवे राग्यो विज्ञानाजो क
 आत्मनि ॥ विश्वरामि महीमेलां मुक्तसंगोनदेहनिः ३० ॥ अर्थः ॥ हेराज नृणविरिसे सर्वं गुरुथकि जिखी छे विवेकनी
 रक्षिते जेगेने तेजकारणापणा मादे उपजो छे वैराग्य जेने रावोने अदकार रक्षितने देहगोहादिक नित्यागकरि छे आस
 क्ति जेगेरावो जे कुंते जेते आप्रथवी प्रसे आत्मनिष्ठको फरुले ॥ ३० ॥ श्लोकः ॥ नत्पुं कस्माद्गो जीने सुस्थिरं स्या
 न्मुपुक्कले ॥ ब्रह्मैतददित्यायं वै गायने बद्धपार्ष्णिः ॥ ३१ ॥ अर्थः ॥ अने हेराज नृदेशकालादिके करिने नाशन पां
 मने अनिपुक्कलावुं जे ज्ञानते जेते राक गुरुथकिनथा थातुं शा मादे नो कृपि जेते मगो को ईरित्ये करिने नथी विज्ञोतु
 त्यजेने रावुं जेने रायणारखाक ब्रह्मते जेते वरगानकरा जेने देहमगो करिने बद्ध प्रकारे गानकरुं छे ॥ तेमादे रा ॥

रावानुसुक्ष्मपजेवुं छेने वुं राक गुरुथकि समजातुनथि ॥ ३१ ॥ श्री नगवानुवाच ॥ श्लोकः ॥ ईत्सुनामयदुं विप्रस्तमा
 मं अगनीर ॥ ३२ ॥ श्लोकः ॥ चरिनाः अर्चितीराज्ञापयो प्रीनोथथागतं ॥ ३३ ॥ अर्थः ॥ हवेराकथा जे प्रसंगतेने थोइरस
 भगवानजेते उहवजिप्रत्येकरे छे उहवगं निरले बुद्धि जे निने प्रमलताये नृकरावा जेते विप्रते जेते पूर्वकरुं रापरका
 रे यदुराजा प्रत्येकरिने अने यदुराजा जेते एवेराने कस्यतथापु ज्याएवाथका जेरिसे आआदराते रित्ये ज्ञानाहवा
 ३२ ॥ श्लोकः ॥ अवपूतवचश्चुत्वा पूर्वपांनः स पूर्वजः ॥ सर्वसंगविनिर्मुक्तः समचितो बन्धुवृ ॥ ३३ ॥ अर्थः ॥ अने
 आपणापूर्व जते मजापणा पूर्व जरावा जेते यदुराजा जेते बद्धजानने वैराग्यते नु नरेलुं जेते अवपूतयोगिनुवचन
 तेने सोनजिने सगाकरे चितथापोता नो देरतेने विषये आसक्तिने थकि विशोपपणो करिने मुकाणाथका मा
 गानरता विषयने विषे सम छेचित जेनुं रावाथाताहवा तेमादे उहवजीतमे परा आविरित्ये विचारिने सर्वसंग
 नोत्याग करिने सुरवदुरवने विषे सम छेचित जेनुं रावाथा ॥ ३३ ॥ अर्थः ॥ अतिश्री मजागवते मद्रापुराणो कादशस्कंधे
 नवमाः अध्यायः ॥ ५१ ॥ श्री नगवानुवाच ॥ श्लोकः ॥ मथोदितेष्वहितः स्वधर्मेषु मराश्रयः ॥ वर्गाश्रमकुलाचारम
 कामात्याममाचरेत् ॥ १ ॥ अर्थः ॥ हवे आदर्शमा अथायने विषे हरि जेते म निराको तिक भक्तिने अंगरूपरावुंने मा
 पुने सहितरावुं जे आत्मानुं जोगावुं जे जीवात्मा जेतेने तन्मृत्युनो प्रकार उहवजी प्येकरावो जे प्रअतेमनेकरे

श्रीगवाजे श्री कृष्ण भगवानने जे ते प्रथम गुरा नि विवर तिने अर्थे निष्काम परो करिने ते धर्म नुपालवुं तेने उद्वज्जी प्र
 मे करेले ॥ देउद्वज्जी मे ते गोकर्ण गवाजे भागवत धर्म ते मने विषे सावधान परो करिने रयोने कुंज लुञ्छा अथ ते जे
 नोरावो जे पुरुष ते जे ते फल नि इच्छायेर हिनले मन जे नुं एवो थको वर एवा अथ मने कुल ते मनो जे धर्म तेने पाले ॥ १ ॥
 ॥ श्लोकः ॥ अन्वीक्षेत विशुद्धात्मदेहिनां विषयात्मना ॥ गुरोपुतत्वध्यानेन सर्वा रजविपर्ययं ॥ २ ॥ अर्थः ॥ अने वि
 शुद्धले मन जे नुं एवो जे मनुष्य ते जे ते विषय ते विषे ले मन जे मनो गवाजे देर धारिने मगो ज्ञानुस्य शरुपर मने गंधते म
 ने विषे मत्पणानि बुद्धिये करिने कर्ण गवाजे सर्वे आरंभ ते मुनूं जे विपरीत पणुं तेने जुवे के तां सुवरने अर्थे कर्ण ग
 वाजे उपाय ते मनुस्य रूप जे फल तेने जुवे ॥ ३ ॥ श्लोकः ॥ सुपू विषया लोकी भायतो वामनोरथः ॥ ना नात्मकत्वा
 द्विकलस्तथा नेदात्मधीर्गुणैः ॥ ३ ॥ अर्थः ॥ ए विरिसे जे फल ना विपरित पणानुं जो वुं ते गोक रिने थयो जे वैराग्य
 ते वैराग्ये करिने थयुं जे जगत नुं अनि सपणुं तेने करेले ॥ देउद्वज्जी मुलो एवो जे मनुष्य तेने स्वप्ने विषे प्राप्त थ
 या गवाजे नो ना प्रकार ना विषय ते मनो जे जगते जे ते जे म अ नि सले अने कुं गजा था उने मुने पणुं कर्ष्य मले ए प्र का
 रे चिंतवने करतो एवो जे पुरुष ते नो गत्यादिक नि प्राप्त रूप जे मनोरथ तेने जे म विफल ले ते मज मायिक एवा जे
 देव मनुष्यादिक भाव ते मने विषे कुं देव लुत था मनुष्य लुं ए प्रकार नि जी वात्मा जे ते मने अरं बुद्धि तेने ते पणामि अ

मने धर

ले जामारे तो ए देव मनुष्यादिक ना जे देर ते मनुं मायिक गुरो करिने नो ना प्रकार ना जे र पणुं ले ते मारे के तां मायिक
 एवा जे देव मनुष्यादिक ना देर तेने मना लोको गार्दिक ते सरवे असे ना ज्ञा पो मंले ॥ ३ ॥ श्लोकः ॥ निहते कर्म संवेत प्र
 हते मत्सरस्य जेत ॥ जिज्ञासायां संप्रहृतो नापि ये त्कर्मचोदनां ॥ ४ ॥ अर्थः ॥ अने देउद्वज्जी कुंज लुं प्रधान तेने एवो
 जे पुरुष ते जे ते फल नि इच्छायेर हिन एवुं जे कर्म तेने करे ने काय कर्म जे ते नो त्याग करे ॥ अने भगवान संवे धितान
 नो जे वी चार तेने विषे रुडि रिसे प्रवस्यो थको ते परमात्माना स्वरूप ना विचार ने विषे अंतराय ने करे एवुं जे कर्म नु
 करवा पणुं ते नो आर्द्र न करे ॥ ४ ॥ श्लोकः ॥ यमान नीक्षुणो वैवेत नियमान् मसरः कथित ॥ मदनिते गुरुं ज्ञा त मु
 पासीत मदात्मक ॥ ५ ॥ अर्थः ॥ अने वलि कुंज लुं अथे पुरुषार्थ जेने एवो जे जन ते जे ते रं दि युं अंतः करणाने नि य
 म मां कर्णाना जे उपाय ते मने वार वार करे ने शो चादिक जे नियम ते मने नो जे मघरे ते म पाले अने मारा स्वरूप
 ने थथार्थ जो एतां ने साधुता नो जे लक्षणा ते मगो संपन्न ने मारे विषे जले मन जे मनुं एवा जे गुरु ते मनि से वा करे
 ५ ॥ श्लोकः ॥ असायः मस्रगोदज्ञो निर्ममो हरसौ हरदः ॥ असत्वरौ र्यजिता सुरनस्युरनो यवाक ॥ ६ ॥ अर्थः ॥ ह
 वे शिष्य नो जे लक्षणा तेने करे ले देउद्वज्जी शिष्य जे ते पूजने विषे माने वर्जित एवो ने मसर र हितने गुरु ना अ
 ज्ञा पाल चिते मां कुशल ने देह गेहादिक ने विषे ममता येर हित ने हरि ना भक्तते मां हर ले मु ह र पणुं जेने एवो

अने आकुलनाघेर हितने जांणवाने पोश्यावाजे अर्थने मने जांणवाने इच्छतेने गुणाने विषे दोषनु आरोप
 णन करतोने सत्यछे वांणिते निरावांलक्षणो जुक्त्यको गुरु निसेवाकरे ॥ ६ ॥ श्लोकः ॥ जायपस्यदक्षेत्रस्वजन
 नऽविगादिपु ॥ उदासीनः समपत्रपन सर्वेषु र्थमिवात्मनः ॥ ७ ॥ अर्थः ॥ अने पोतानासेवधेर हिनरावाजे विजा
 सर्वे जनते मने विषे जेमपोतानाप्रयोजनने सुवेछेते मजस्थीपुत्रादिकने विषे पराप्रयोजनने जोतोरावो जे गुरु
 अकृतते जेते त्यापुत्रागुरुक्षेत्र स्वजनने इत्यादिकने मने विषे उदासिथको वर्तंपराजगवानने मुक्तिनेते त्यापा
 दिकपदार्थने विषे आसक्तथापनहि ॥ ७ ॥ श्लोकः ॥ विलक्षणः स्थूलसूक्ष्मादेहादात्मैक्षितास्वदृक् ॥ यथास्मिर्
 रुणोदाहाराहूकोः सः प्रकाशकः ॥ ८ ॥ अर्थः ॥ सूक्ष्मेदादिकने विषे जे अदृशितेने राखवाने अर्थज्ञानिजननि
 समकारणे अने अने जीवात्मानास्वरूपने कदेते ॥ देउदवजी इडिपुं अंतःकरणादिकने जोतोने पोतानास्वरूप
 ने परादेखतो एवो जे ज्ञानि जीवात्माते जेते म्युलसुक्ष्मने कारणाने अज्ञानादिरिते थकि स्वरूपम् नावेकरिने वि
 लक्षणाछे जेम सर्वने प्रकाशकरतोने काहादिकने बालतो एवो जे अग्निने जेते बालवा जोगरावुं जेकाएते थ
 कि स्वरूपे करिने विलक्षणाछे तेम ॥ ८ ॥ श्लोकः ॥ निरोधोत्पस्यदृहन्नात्वंतत्कृतानुगुणान् ॥ अंतःप्रविष्ट्या
 पनरावेदंरगुणान्परः ॥ ९ ॥ अर्थः ॥ तारेण विरिष्यनो जे जीवात्माने मांवात्यादिकनावकै मजणपछे तो देउठ

सजि जेमकाएने विषे प्रवेशथयो जे अग्निने जेते नाशपांमबुं उमलथावुं सुक्ष्मपणने महरतपरां ए आदिक जेना नाशका
 रनाभेदपरां एरूप जेते काएकस्यरावागुणाने मने धारणकरेछे ते मदेहने विषे प्रवेशथयो जेदेह थकि विलक्षण
 अज्ञाना एवो जे जीवातमाने जेते बात्यादिक जेदेहनावावने मने धारणकरेछे परापोते तो अछे ए अने एने अविना
 शिछे ॥ ९ ॥ श्लोकः ॥ योः सौगुणोर्विरचितो देहो येषुरुपस्यहि ॥ संसारस्तन्मिबंधो यंपुंमो विच्छित्तात्मनः ॥ १० ॥ अर्थः ॥ ए
 विरिष्यनो जे जीवात्माने जेदेहनामबंधे निनिवृत्तिनो उपापकदेते ॥ देउदवजी पुरुप जेते नो स्थूलने सुक्ष्म एव प्रका
 रनो जेदेहने जेते गुण जेसत्वर जनेतमने मणो करिने रओछे अने जीवात्माने जेने जन्मसुखरूप जे संसारते जेते देह
 करिने थयो छेते मादे म्युजादिकत्रापदेहनिछे रनारिगवि जेपरमात्मानि उपासनाते जेते करवि ॥ १० ॥ श्लोकः ॥ तस्या
 न्तिजासयात्मानमात्मस्यैकवलेपरं ॥ मेरात्मनि रसेदेहस्तद्वृद्धिपथाकमं ॥ ११ ॥ अर्थः ॥ अने ते जकारणपराणमा
 देपुरुप जेते जीवात्माने परमात्मानास्वरूपने जांणवाने इच्छाथे करिने जीवात्माने अने जिवात्माने विषेरह्याने शुद्ध
 रावा जेपरमात्माने मने पांमिने केतां जीवात्माना ने परमेश्वरनास्वरूपने थथार्थ जोणिते अने म्युलसुक्ष्मने कारण
 ए अज्ञानप्रकारनो जेदेहने जे विषे सत्यपराणि जे बुद्धिने नो अनुकमे करिने त्यागकरे ॥ ११ ॥ श्लोकः ॥ आचार्योः रगिरा
 राः स्यादेते वास्युत्तराधरिः ॥ तसंधाने प्रवचने विद्यासंधिः सुखावहः ॥ १२ ॥ अर्थः ॥ अने वलिदेहादिकने विषे जे अ

॥ ए० भा० ॥ हे परंतेने राजानो प्रकार करे छे हे उद्वजि आचार्य जे ते देवल नो अर गि छे ॥ अने शिष्य जे ते उपर नो अर गि छे अने ते ॥ अ० ५ ॥
 ॥ पु० ॥ गुरुने शिष्य ने मध्ये अग्निने मथन करणुं जे मध्यं कुं काष्टने रूप प्र अत्र नर जे ते था य छे ॥ अने ते प्र अत्र नर मां थिय यो रा
 वो जे ज्ञान रूप अग्निने जे ते मुखने करे रा वो था य छे ॥ १२ ॥ श्लोकः ॥ वैशारदी साति विष्णु ह्रु द्वि दु लो ति माद्यो गुण सं प्र म्
 नां ॥ गुणां श्वे म् दे त्वा पदा न्य मे त त्व ये च रा म्य स म मि रा र्थ गिः ॥ १३ ॥ अर्थः ॥ ए विरि से च नुरा वा जे गुरु ने म गे उप दे श
 ने करि ने शिष्य जे ते गे पो मि रा वि जे अति विष्णु ह ज्ञान रूप बु द्वि ते ते गुणा थ कि थ र वि जे स्थु ल मु ह्य शरि रूप मा या ते
 नो न श्वा करे छे ॥ अने जे गुणा ना परिणाम रूप गुं स्थु ल सू म शरी रा न्मा क ज ग त जे ते था य छे ते जे गुणा ने मने वा जि ने ज्ञान
 रूप जे बु द्वि ते प रा पो ते श मि जा य छे जे म का ष्ट ने वा जि ने का ष्ट र दि न रा वो जे अग्नि ते जे ते स मि जा य छे ते म् ॥ १३ ॥ श्लोकः ॥ रा
 वे म प्यं ग सर्वे पो दे हि नो दे र यो गतः ॥ का ला व य व नः सं ति भा वा ज न्मा र्पोः स ह त ॥ १४ ॥ अर्थः ॥ हे उद्व जी रा ष्वा करे सर्वे जे दे
 ट् पारि ने मने प रा दे र ना यो ग थ कि ज न्मा र्दि क भा व जे ते का ल ने वे गे करि ने वा रं वा र था य छे ॥ १४ ॥ श्लोकः ॥ अत्रा पिक र्मा णां
 कर्तु र स्वा ने त्रे च ल क्ष्म ते ॥ भो क्तु श्च दुः ख सु र व योः को न्ब र्थो वि व शं भ जे त् ॥ १५ ॥ अर्थः ॥ अने आ ज न्मा र्दि क भा व ने वि पे
 प रा श्रु भ क र्म नो कर त ल ने ते क र्म ना फ ल रूप जे दु र व ते नो भो क्ता रा वो जे ज न ते नुं प र ते त्र प णुं जे ते ज रा थ छे ॥ मा रे प र व श रा
 वो जे ज न ते ने आ लो क ने वि पे प रा पो ते ई लो ए वो को र् विष य म ले छे श न थि ज म ल तो ॥ १५ ॥ श्लोकः ॥ न दे हि नो मुखे ॥ पु० ५ ॥

शुभा

किं चित् विर ते वि डु पा म पि ॥ तथा च दुः खं मू रा नो ह था दे कारां पो रं ॥ १६ ॥ अर्थः ॥ अने क र्म नुं जे क र वुं ते ने वि पे कु
 श ल रा वो जे दे ट् पारि ते मने प रा को र् मुख जे ते जे म न थि ज रा णा तुं ते म ज मू र रा वो जे ज न ते मने प रा को र् डु र व जे ते न थि ज
 रा णा नु मा रे क र्म नुं जे क र वुं ते गी करि ने अग्ने मु ग्नि था ल ड यो रा प्र का रे नो जे रा या पु रु ष नो अग्ने कार ते जे ते के व ल मि थ्वा
 छे ॥ १६ ॥ श्लोकः ॥ यरि प्रा मि वि पा ने च जा ने ति मु र व दुः ख योः ॥ ते वी हान वि डु यो गं मृत्यु र् न प्र जे र था ॥ १७ ॥ अर्थः ॥ अने
 रा या पु रु ष जे ते जो मु र व नि जे प्रा मि ने डु र व नो जे ना डा ने ने जो गे छे तो प रा पो ता ने मृत्यु जे ते प्र का रे न प रा भ व करे ते प्र का
 र नो जे उ पा य ते ने तो सा क्षा त न थि जा रा ता ॥ १७ ॥ श्लोकः ॥ को न्ब र्थः मु र व प से ने का मो वा मृत्यु र ति के ॥ आ पा ते नी य
 मान स्य व ध्य स्ये व न तु ष्टि रः ॥ १८ ॥ अर्थः ॥ ना रे ज्वा क्क पि जी व मे त्वा प ये त नो मु र व ने भो ग व शो तो हे उद्व जी जे ने स
 मी पे मृत्यु जे ते व र्त्तं छे रा वो जे ज न ते ने को ड् आ दि क प दा र्थ त था को र् ई र वान पा ना दि क नो ग ते जे ते मु र व ने करे छे श न थि ज
 कर तो जे म मा र वा ना धा न क प्र से प मा ड्ये ने मा र वा जो ग्प रा वो जे पु रु ष ते मने ज म वा ने अर्थ स मी पे ला वि ने मु क्पा जे र वा
 न पा ना दि क नो ग ते जे ते पु रु ष ने से नो प न थि कर ता ते म् ॥ १८ ॥ श्लोकः ॥ शु लं च हृष्ट व दु ष्टं स्य र्हा सु पा न्य यः अर्थः ॥ व ह्ने
 त रा य का म त्वा न ह वि च ख्वा पि नि ष्क ज्ते ॥ १९ ॥ अर्थः ॥ अने सो भ लुं रा वुं जे ई रा दि क नु स्थान क ने जे ते प रा आ लो क
 नि पे ते प र स्य र स्य र्हा अ स्या त त्का ल पो ता नो ना ज ने धि रे धि रे जे आ व दे नो क्ष य ते म गी करि ने दी पे जु क्क ने नि ष्क ज

वे

रावुं छेके मजे तो ते लोक जे ते सुख अंतर राये नुक्ता वा जे जोग ते गो सहित पाण्डे ते देतु मा रे अने जे मखे इरा वडे विष्टे मु
 क्त छे ते म ॥ २० ॥ श्लोकः ॥ अंतराये रवि ह तो य दि धर्मः स्व नुष्ठितः ॥ ते ना वि निर्जिते स्थाने यथा गच्छति तच्छुभम् ॥ २० ॥
 ॥ अर्थः ॥ देउ ह वजी पुरुष जे ते गो रु दे प्र कारे करि ने पा लो रा वी जे धर्म ते जे ते अंतर रा ये ते म लोक रि ने न थि द रा ग तो अने
 ते धर्म करि ने पा हा व श क सं रा वुं जे स्थान क ते प्र न्ये ते धर्म नो पा ल न ल पुरुष जे प्र कारे जा य छे ते ने क दे तो रा वी जे दु ते मु
 य कित मे जे ते मो न लो ॥ २१ ॥ श्लोकः ॥ इष्टे र दे व ना ये जेः स्वर् लो कं या ति या जि कः ॥ बुं जी त दे व व त त्र जी गा न् दि यानि
 जा र्जि ता न ॥ २१ ॥ अर्थः ॥ देउ ह वजी य त नो क र ना रो पु रुष जे ते आ लो क ने वि वे य जे करि ने दे व ता जे ते म नुष्य ज न क
 रि ने स्वर्ग लो क ने पो मं छे अ ने पो ते य जे करि ने सं पा द न क रा ण वा जे दे व ता ना लो क सं वे धि गो ग ते म ने ने दे व लो क ने वि
 वे दे व नि वे रे जोग वे छे ॥ २१ ॥ श्लोकः ॥ स्व पु रा णो प चि ते श्च जे वि मा ने उ प गी य ते ॥ गं धं र्वं वि द र न म षे दे वी नां हू रा वे य धृ
 क ॥ २२ ॥ अर्थः ॥ अ ने ते पु रुष जे ते पो ते पु रा णे करि ने सं पा द न क सं जे उ न्न ल रा वुं जे वि मा न ने ने वि वे र हि रा वि जे दे वी
 ग ना वुं ते म ने म षे रु रा वे य ने धार णा क र तो ने ते स्त्री युं सं पा थ्यं वि दार ने क र तो रा वी य को गं ध र्वं जे ते म गो गान क
 रो छे के तां ते पु रुष ना य रा वुं गो ध र्व गान क रे छे ॥ २२ ॥ श्लोकः ॥ स्त्री निः काम ग या ने न किं कि णी जा ल मा लि ना ॥ की
 उ न्न वे दान्म पा ते स र रा क्री दे पु नि र्व तः ॥ २३ ॥ अर्थः ॥ अ ने पो ता नि इ हा पर मा लो क रि ने दे व ता ने र म वा नां जे स्थान

क ते म ने वि वे ते स्त्री युं सं पा दित क्री डा ने क र तो ने सु ख ने पो म तो रा वी जे ते पु रुष जे ते जे ते पु रा ण नो ना श य ये थ के ते लो क
 थि जे पो ता ने प ड वा पा णं ते ने न थि जां रा तो ॥ २३ ॥ श्लोकः ॥ ता व त्स्व सो द ते स्वर्गं पा व सु रा ण स मा ष्य ते ॥ क्षी रा पु रा णः प त
 त्प र्वा ग नि छ न्ना क्त ल चा लि तः ॥ २४ ॥ अर्थः ॥ अ ने ते पु रुष जे ते ज्ञां पर्यं त पो ता नु पु रा ण स मा ष्य थ छे त्वां पर्यं त स्वर्ग
 लो क ने वि वे अ ने न दे पो मं छे अ ने क्षी रा थ यु छे पु रा ण ते जे नुं रा वी जे ते पु रुष जे ते ते स्था थि प ड वा ने न थि ईं छे तां तो पा ण
 का ल जे ते गो च ला व्यो थ को ते लो क थ कि दे वो परे छे ॥ २४ ॥ श्लोकः ॥ य रा ध र्म र तः सं गार द स तां वा जि तें दि यः ॥ का मा ल्वा
 रु प लो लुब्धः स्त्रे णो नू त वि हिं स कः ॥ २५ ॥ अर्थः ॥ रा वि रि त्से स्वर्ग थ कि प र्शे ने अ म त पु रुष ना सं ग थ कि अ ध र्म ने
 वि वे द्वा ति जे ने रा वी ने न थि जि त्वां ईं इ सु जे गो अ ने डा द्वा दि क वि ष य ने वि वे छे म न जे नुं ने रु प लाने इ आ दि क ने वि वे लु
 थ ने स्त्री ने वि वे लं प र ने जे तु नि हिं सा क र तो रा वी रा पु रुष जे ते न्यारे था य छे ॥ २५ ॥ श्लोकः ॥ प शु न वि धि ना ल म भू त प्रे त
 भू त रा णान्म त न ॥ न र कान व शो जे तु र्ग त्वा या सृ च्च लो त मः ॥ २६ ॥ अर्थः ॥ ता रि ने ज न जे ते अ वि धि धै क रि ने प शु न मा
 रि ने ने प्रे त ना जे ग रा ते म नुं अ रा प न क र तो थ को न र क लो कु ने पो मी ने पर व श थ को अ ति पो रा वुं जे ड र व ते ने ने न
 र क लो क ने वि वे जोग वे छे ॥ २६ ॥ श्लोकः ॥ क र्मा गिा दुः खो द क्वा गिा कु र्वं न रे न तेः पु नः ॥ दे ह मा न ज ते त त्त्र किं सु रं
 म स ध र्मि णाः ॥ २७ ॥ अर्थः ॥ अ ने पा लो ते पु रुष जे ते पो ता ने प्रा म थ यो रा वी जे दे र ते लो क रि ने ड र व ते न छे उ त्तर फ

॥ नारा ॥

॥ ६१ ॥

लजेनुंवाजेकर्मतेमनेकरनोयकोतेकर्मकरिनेपाळोदेहनेनांमळे ॥ अनेमरवानोलेखभावजेनोएवोजेजनतेने
 तेदेहनेविषेपराशुंकरवळेकांईस्वरुनथि ॥ २७ ॥ श्लोकः ॥ लोकांनो लोकपात्तानांमद्रयंकल्पजीविनांद्रष्टागोपि
 भयंमनोहिपरार्द्धपराधुषः ॥ २८ ॥ अर्थः ॥ अनेदेउहवजीकल्पपर्यंतजिबनाएवाजेलोकपात्तनेतेमनालोकने
 मनेमुथकिभयजेनेथायलेअनेहिपरार्द्धनेजळेश्रेष्ठःआवरणजेनुंवाजेवैराजद्रष्टतेमनेपराभाराथकिभयजे
 तेले ॥ २८ ॥ श्लोकः ॥ गुणाःसृजंतिकर्माणिगुणोःनुसृजंतुगुणान् ॥ जीवस्तुगुणामयुक्तेर्भुक्तेकर्मफलामयो ॥ २९ ॥
 अर्थः ॥ देवराजीवात्मानेतेभयनुंजेदेतुंतेनेकदेहेदेउहवजीइंयुंजेतेशुनरावांजेकर्मनेतेसृजेते ॥ अनेरज्ञो
 गुणाजेतेइंयुनेसृजेतेअनेआजीवात्मानेतेतोतेइंयुयोयेसेयुक्तछेभारकर्मनांफलजेसुखनेपुरवनेनेजोग
 वेले ॥ २९ ॥ श्लोकः ॥ पावत्मातगुणवैषम्यतावन्नानात्वमात्मनः ॥ नानात्वमात्मनोयावसारतेअंतदेवहि ॥ ३० ॥
 अर्थः ॥ अनेजीवात्मानेतेनेशुद्धादिकविषयनेविषेज्यांमुधिपोतानेतेदेवमनुष्यादिकनादेहनेनांमवापणजे
 तेलेत्यांमुधिजनित्येनेजीवात्मानेतेनेकाजकर्मदिकेकरिनेपरवशापणजेतेले ॥ ३० ॥ श्लोकः ॥ पावदस्यांस्व
 नेत्रतेनावरीश्वरतोभयं ॥ यरातत्समुपासीरंसेमुखीनिशुचार्पिताः ॥ ३१ ॥ अर्थः ॥ अनेआजीवात्मानेतेज्यां
 र्धतपरतंत्रपणलेतांपर्यंतइंश्वरथकिभयजेनेथायलेअनेनेभयथकिययोजेश्रीकतेगोकुरिनेआसएवा

॥ १० ॥

॥ ६१ ॥

कथं वर्तत विद्वरेत्केवांजायेतक्षुद्रागोः ॥ किंभुंजीनांतविमुजेच्यीतामीतयातिवा ॥ ३३ ॥ ३६

नेमाइकदेहजोगारिकनेसेवताएवाजेजीवात्मानेतेमोर्ध्यांमळेजेजेपरमेश्वरनित्रुपामनाकरेलेतेतोमोहनेभय
 तेनेनथीपांमता ॥ ३१ ॥ श्लोकः ॥ कालआत्मागमो लोकः स्वभावो धर्मरावच ॥ इतिमावदुपाशुर्गुणव्यतिकरं
 सति ॥ ३२ ॥ अर्थः ॥ देउहवजीसर्वनीनीयामकरावोमुनेनथिजोगानाएवाजेजनतेजेतेनोजगतनित्रुपतिथयेस
 तेकालजेतेजपरमेश्वरलेजीवात्मानेजपरमेश्वरलेनेशास्त्रेकजेकर्मनेजपरमेश्वरलेनेलोकस्वभावनेधर्मनेजप
 रमेश्वरलेएविरिसंमुनेवदुप्रकारेकदेहेपणकालकर्मदिकभारवशालेरामतेनथीजोगाना ॥ ३२ ॥ श्लोकः ॥ उहव
 उवाच ॥ श्लोकः ॥ गुणोपवर्तमानोपिदेदनेधनपावतः ॥ गुणोर्नवभतेदेहीवभ्यतेवाकथंविभो ॥ ३३ ॥ अर्थः ॥ वली
 पालाउहवजीजेनेथीक्षुद्रजगवानप्रसेपुलेहेदेविनोकारणदेदूथकिउपयोगांजेइंयुंअंतःकर्णतेमनेवि
 पेवर्तनोएवांनेतेइंयुंअंतःकरणावेजेआवरणनेलोमहितरावाजेजीवात्मानेजेनेशुद्धादिकविषयंकरिनेकि
 येप्रकारेवंधायलेनेकियेप्रकारेनथिवंधातोकेतांत्रण्यगोमहितरावाजेजीवात्मानेनुंवधपणजेमुक्तपणतेके
 मळेअनेवधनेमुक्तरावाजेजीवात्मानेजेबहअवस्थानेविषेनेमुक्तावस्थानेविषेकेमवर्तलेनेकियेप्रकारेविद्व
 रकरेलेनेकियोसक्षुण्येकरिनेजणायलेअनेशुजमेलेनेशानोत्यागकरेलेनेकेममुवेलेनेकियेप्रकारेवेसेले
 नेकेमचालेले ॥ ३३ ॥ ३४ ॥ श्लोकः ॥ रातदच्युतमेवुद्विप्रश्रेष्ठविशोबर ॥ निसमुक्तांनित्सवदराकरवेतिमंभ्रमः ॥ ३५ ॥

॥ भा. रा. ॥
॥ ६२ ॥

॥ अर्थः ॥ हे प्रथमाज्ञागानागनेमये श्रेष्ठरावा अच्युत एजे सर्वे माग प्रथने मना जे उतर ते मने तमे जे ते मुने कही अने नि
स्य मुक्त जे परमेश्वर ने नित्य ब्रह्म जे जीवात्मा ते जे ते एक जळे के परस्पर जुदा जुदा छे रा प्रकार नो भार संदेई ते ते छे ते नो उतर
पणा मुने तमे रूपकारि ने कही ॥ ३५ ॥ ईति श्रीमद्भागवतमहापुराणोत्तरे कादशास्कंदे दशमोऽध्यायः ॥ ११ ॥ श्री नगवाचु
वाच ॥ श्लोकः ॥ ब्रह्मो मुक्त इति व्याख्या गुणतो मे न वस्तुतः ॥ गुणस्य माया मूलत्वात्स मे मोक्षो न वै धनं ॥ १ ॥ अर्थः ॥ ह वै
अगि धारमा अघ्राय मां गुणो करि ने ब्रह्म ने गुण थकि मुक्त ने निस्य मुक्त ने मना जे लक्षण ने मा पुने अकि नां जे लक्षणा ते
ने कदेशे रावा जे श्री कृष्ण भगवान ते जे ते प्रथम नित्य ब्रह्म ने नित्य मुक्त ने नो जे उतर ते ने कर ना थका उठव नि प्रमे क दे
छे ॥ हे उठव जीवा जीवात्मा जे ते माई क गुणो करि ने नित्य ब्रह्म रावा छे ने मद्रु ने सखा स्व थकि प्रा मथई जे ज्ञान वै रा ग्या
दिक संपति ने गो करि ने ते गुण थकि र दिन थाय छे तारे मुक्ता वो छे रा प्रकार नुं मा स्व नुं वचन जे ते छे अने जीवात्माने
विवे वस्तु पणो करि ने रत्ना रावा जे रजस त्व ने तमा गुण ते मनुं तो मारि माया ते जकारण छे ते मारे माया थकि परा वो जे
ऊं ते मारे तो ते गुण थकि मोक्ष जे ते नथि ने वै धन जे ते पणान थिके तां सर्व नो निर्येता ने नित्य मुक्ता रावा तो छे ॥ १ ॥ श्लोकः
शोक मोक्षो मुखे दुखे देहो प्रतिश्रमा यया ॥ स्वप्नोपथात्मनः स्यातिः संसृतिर्ननुवा मती ॥ २ ॥ अर्थः ॥ ह वै जीवात्मा
जे ते मने मे सार नुं जे वै धन ते ने राजवा नो वो पकरवा ने अर्थ ते मे सार नुं अ नित्य पणुं देखा दे छे दे उठव जी ते म स्वप्नो ॥ ६२ ॥

अ. ११ ॥
॥ ६२ ॥

दृश जे जीवात्मा ते ने ते स्वप्न प्रवस्था जे ते मुख दुख निजता वना रि छे पण जागृत अवस्था नो दृश जे जीवात्मा ते ने ते स्व
प्रवे मुख दुख रव नथि ते म माया जे अनादि वा सना रूप प्रकृति ने लो मुक्ता रा वो जे जीवात्मा ते ने शोक मोक्ष नथा मुख दुख ने
देवा दिक देई नि प्रा मि ते जे ते याय छे अने जे म मर्णा दिक निषु तिति जे ते याय छे पण स संगे करि ने पो नाने शुद्ध स्वरु पे नु
रु थयो रा वो जे जीवात्मा ते ने तो ते जन्म मरणा दिक जे ते सत्य नथि ॥ २ ॥ श्लोकः ॥ विद्या विद्ये म म तनु विद्युद्ध वशरी रि
णां ॥ ज्ञे धर्मो ह्म करी अरा ये माथ यामे विनिर्मितं ॥ ३ ॥ अर्थः ॥ अने हे उठव जी मारे वश रावा जे ब्रह्म ने मुक्त जीवात्मा ते
मने ब्रह्म ने मोक्ष निक रावना रि युं जे सना न न ज्ञान ने ज्ञान नि संपति रूप जे मारि शक्ति ते रा निर्माणे करि युं जे ज्ञान
अज्ञान नि संपति रूप रा विवे त नुं यो जे ते छे ए म त मे जां लो के तां ब्रह्म रावा जे जीव ते मने अज्ञान मय शरीर छे ने मुक्ता
वा जे जीव ते मने ज्ञान रूप शरीर छे ॥ ३ ॥ श्लोकः ॥ एक स्मैव ममांशस्य जीवस्यैव महा मते ॥ वैधोः स्या विद्याः नादि
र्विद्यया च तथंतरः ॥ ४ ॥ अर्थः ॥ अने हे मद्रा मने एक के तां स्वरूप स्वभावा दिके करि ने अदि ता य रा वो जे ई ते मारा
अछे एा दिक जे गुण ने नित्य त्व ना थे करि ने मारा अंश रूप रा वो जे श्री जीवात्मा ते ने जन्म नादि वा सना रूप अज्ञाने
करि ने अनादि रा वै धन जे ते छे ते म मारि रा को तिक उपासना थे करि ने मोक्ष जे ते थाय छे ॥ ४ ॥ श्लोकः ॥ अथ ब्रह्मस्य
मुक्तस्यैव लक्षणं प्रवदामि ते ॥ विरुद्ध धर्मि लो क्लान् म्थित धारै क धर्मिणि ॥ ५ ॥ अर्थः ॥ हे उठव जी ह वै वात्मा दिक थ

६३

॥ भा. रा. ॥
॥ ६३ ॥

मं जे मांछे रावो जे देह तेने विषे रत्नाने एकने विषयने विषे आत्मकने एकने अनात्मक गारूपले विरुद्ध धर्म जे
मनाए वा जे वधने मुक्तने नित्य मुक्त अंतर्था मिश्र परमात्मा ते मना धर्म नु जे विजज्ञाणापणु तेने कुं जे तेन मुनेक
कुं छे ॥ ५ ॥ श्लोकः ॥ स्वपणां वं तो मरु शो मरु वा यो यदृ लं यं तो कुं नी डी च वृ शो कस्तयोः ॥ स्वार्त्ति पिय लान्न मसो
निरन्तोऽपि बलेन नृपान् ॥ ६ ॥ अर्थः ॥ हे उहव जी हृद्य कि जे मपक्षि जुदा छे जे मदेह थकि जुदा ने प्रकाश पणो क
रिने ममाने परमात्मा उपकार करे छे जे जीवात्मा उपकार पोमवा जो गपछे ए परकारे परस्पर मरवाए वा जे रा
जीवान माने नित्य मुक्त परमात्मा ते वै जे ते हृक्षरूपा जे देह तेने विषे स्वभावे क रिके करे छे हृदय कमल रूपा मालो
के तो रत्नानु म्यान क ते जे मगो ए वा छे ॥ अने ते वै जे मधे एक जे जीवात्मा ते जे ते माडक विषय स्वरवने भोग वे छे जे
अज्ञ जे परमात माने जे ते तो माडक मुखने नधि भोगवता तो पण पोताना अज्ञे देह ले करिने अति मोरो छे ॥ ६ ॥
श्लोकः ॥ आत्मान मसं च संवेद विद्वान् पिय ज्ञा रो ननु पिय ज्ञादः ॥ यो वि श्या यु क स नु नित्य वदो वि द्या म यो यः स
नु नित्य मुक्तः ॥ ७ ॥ अर्थः ॥ हवे ते परमात्मा नी मोटपके हे छे हे उहव जि विषय मुखने न भोगवता वै ज्ञानि ए वा जे अ
तर्था मिश्र भे श्वर ते जे ते पोताना स्वरूप ने न जीवात्माने जोगो छे ॥ अने माथिक विषयने नो वा व तो रावो जे जी व
ते तो पोताना स्वरूप ने न थो जोगो तो ने परमेश्वर ना स्वरूप ने यन थि जोगो तो अने अनादि वा मना रूप जे अवि

अ. ११ ॥
॥ ६३ ॥

ज्ञाने गो मुक्त रावो जे जीवात्माने जे ते तो नित्य व छे जे अनादि ज्ञाने मुक्त ए वा जे परमात्माने जे ते तो नित्य मुक्त छे ॥
७ ॥ श्लोकः ॥ देह स्थो पि न देह स्थो वि दान स्व प्रात्ता यो स्थितः ॥ अदेह स्थो पि देहः स्थः कु मतिः स्व प्रह ग्प था ॥ ६ ॥
अर्थः ॥ ए विरिं स अदेह ते विषे शो ए वा जे जी वने अंतर्था मि भगवाने मना स्वरूप ने क दिने हे वै मुक्त ने वद ए वा
जे जनने जे ते के मवरने छे ए जे उ हव जी नो प्र अने नो उत्तर क हे छे हे उहव जी ज्ञानि जे ते प्रारब्ध कर्म करिने देह तेने वि
षे रथो थ को पण देहा निमाने र हित वर्ने छे जे मस्व प्र थकि जा ग्पो ए वा जे जनने जे ते स्वप्ने अ नि माने र हित वर्ने
छे ते म अ जे देहा निमाने ए वा जे जनने जे ते महा प्र लपने विषे स्थु ज दे हे र हित छे तो पण देह ना संवधने धारण कर तो
थ को मुख दु र व नो नो क्ता था य छे जे मस्व प्र नो देहा जे ते स्वप्नो जे मुख दु र व तने भोग वे छे ते म ॥ ६ ॥ श्लोकः ॥ ई हिं थं
रिं डिया र्थं पु गुं गोर पि गुं गे पु च ॥ गृ ह्मालो धं दे कु र्या न्न वि द्या न्न स्त वि क्रियः ॥ ६ ॥ अर्थः ॥ हवे देहा निमाने र हि
त पणो क हे छे हे उहव जी वि दान पुरुष जे ते ईं डियु जे ते मगो रा हादिक विषय नु गृ ह्मालो क रो सने पोतेने विषयने विषे
आत्मक न करे के म जे ईं डियु जे ते मगो गुण जे श ह्म र्श रूप र सने गे पते जे ते गृ ह्मालो क रे य के पणो ते वि जी क्रिया
षे र हित छे के नां पोते तो ईं डियु ने वज्ञा करे छे पण ते ईं डियु ने वज्ञा थ को रा हादिक विषयने विषे न थित गणो ॥ ६ ॥
श्लोकः ॥ देवा पि ने श रि रे स्मि न् गुण भा ये न क र्म णा वर्त्त मानोः नु प स्त व क र्ता स्मी ति नि ब ध्ने ॥ १० ॥ अर्थः ॥ हवे

॥ भा. रा. ॥
॥ ८४ ॥

एवै विरक्तः शयनप्रामादनादनमज्जने ॥ दर्शनस्पर्शनप्राणानो ज न व्यतादिपु ॥ १२ ॥ ३-१
कृमतिरावो जे जनने ने देहा निमाने पालं कहे छे दे उरु व जी प्रारब्ध कर्मने वशाएवुं जे आशरितने विषे वर्ततो रावो जे
अज्ञानि जनने जे ते ईरिपुं जे ते मगो संपादन करूं एवुं जे कर्मते लोकरिने कृतो छे राममानिने ते कर्मने विषे वे धा
य छे ॥ १० ॥ अर्थः ॥ हवे आदे र पाशिरावा जे व पने युक्त ते जे ते के मविदार करे इत्यादि कजे उरु हव जिना प्र अते मनो उ
त्तर करे छे ॥ दे उरु व जी शयन करवुं आ मन करवुं चालवुं ने मं जन करवुं ॥ अने दर्शन करवुं स्पर्श करवो सुगो पजे वो
भोजन करवुं नैसो नलवुं ए आदिक जे सर्वे क्रियायुं ते मने विषे आसक्ति पेर दिता रावो जे मुक्त जनने जे ते जे मदेहा
जि मानी सर्वे क्रियायुं ते विषे आसक्त थाय छे राम नथि थातो ॥ ११ ॥ श्लोकः ॥ न तथा वपने विहा सन्न ज्ञानादय न
गुणात् ॥ इह निभ्यो म संसक्तो यथा रवे सवितानिलः ॥ १२ ॥ अर्थः ॥ अने मायिक देहने विषे रती छे तो पाते दे
हना अ जिमाने शून्य एवी जे ज्ञानि पुरुष ते जे ते जेहादिक विषयने विषे ईरिपुं जे ते मने पोताना धर्मने अनुसारे
जे ते विषयने जे गुणा करवुं ते जे अर्थे प्रेतो यको देहा निमानी निपे छे ॥ ते विषयने विषे नथि वं थातो जे म आका
श कुर्य अरिब ते जे ते को ई वे को गो नथी वं थाता ते म ॥ १३ ॥ श्लोकः ॥ वेशार छे स्याः संग जितया लिन संशयः ॥ प्र
तिबुद्ध इव स्वप्नानानात्वा हि निवर्तते ॥ १३ ॥ श्लोकः ॥ यस्य सुषीत संकल्पाः प्राणो रिय मनो धियां ॥ इतयः स वि
निर्मुक्तो देहस्थो पितृ तद्गुणैः ॥ १४ ॥ अर्थः ॥ अने अति निपुणा रावा जे गुरु तेथ कि प्रासथ्ये जे वैराग्ये करिने ती

॥ अ. ११ ॥

॥ ८४ ॥

अशाथ र विजे पोतानि बुद्धिने लोकरिने छे दा इग पाछे संदे दे जे ना एवो जे ज्ञानि पुरुष ते जे ते देव मनुष्यादिक ना देह य
कि निहति पां मे छे जे म स्वप्रथ कि ज्ञा गपो एवो जे जनने जे ते स्वप्न ना देह थकी नी हति पां मे छे ते म ॥ १३ ॥ श्लोकः ॥ यस्य सुषी
त संकल्पा प्राणो रिय मनो धियां ॥ इतयः स वि निर्मुक्तो देहस्थो पितृ तद्गुणैः ॥ १४ ॥ अर्थः ॥ एवं किये लक्षणे क रि
ने ज्ञा पाय छे रा जे उरु व जी नो प्र पने ना उत्तर करे छे दे उरु व जी जे पुरुष नां शगा ईरिपुं मनने बुद्धि ते म नि जे ह ति पुं
जे ते ना ज्ञां म्पु छे देह नि सं पा थे रा क पणे करिने वं वुं ते जे म गुा वि युं छे ते पुरुष जे ते ने देहने विषे रयो छे तो पा रा
निश्चे ते देहना जे ना वने मगो करिने वि निर्मुक्त एवो छे ॥ १४ ॥ श्लोकः ॥ पस्यान्मां अने दिं सं र्पे न किं चित्त यदल
यां अर्थे ते वा क् चित्त वन व्यति क्रिय ने बु धः ॥ १५ ॥ अर्थः ॥ अने दुष्ट जन जे ते मगो जे नो देह जे ने पा इने पमा र्शा छे
अने को इ क जन जे ते गो ई श्वर इ ल्या ये करिने को क म्थान कने विषे को ई क पु ज्जा छे तो पा ते मन्कार ने दुरव ते मने वि
षे जे विकार नथि पां मते के तां ते पा पि जने जे पोताने दुरव दिपु ते लोकरिने दुस्वियो नथि थातो जे जे सतकार करिने
अने दर्शन थि पां म तो रावो जे पुरु ते जे ते ज्ञानि ज्ञा रावो ॥ १५ ॥ श्लोकः ॥ न स्तु वी त न निंदेतः सा ध्व मा धु वा ॥ बद तो गु रा
दो पा भो वर्जितः सम हं सु निः ॥ १६ ॥ अर्थः ॥ अने मा इ क रावा जे गुणा ने दो पते मगो करिने र दिनने सा ग न र ता विषा
यने विषे सम छे र दि जे ने रावा जे मुनि ते जे ते पोताने करु व दुरवने करताने आसा गे छे ने नर तो छे ए म कहे ता रावा जे

दिं
कुर्वतः

जनने मुनिस्तु न्निकरेने निरापणनकरे ॥ १६ ॥ श्लोकः ॥ नकुर्वान्त्वदेत्किंचिन्नप्यायेत्सा ध्वसाधुवा ॥ आत्मा रा
मोनयात्वा विचरे ज्जइवन्मुनिः ॥ १७ ॥ अर्थः ॥ अने ते मुनि जे ते का ईकरे नदी ने कहे पणानदिने आसारे छेने आ
नर तो छे एषकारे पण का ईन विचार ए जे पोता निवृत्तिने एा करिने आत्मा ने विषे न छे आराम जेने एा वीथका ज
इ नर तनिपेवे आपृथवी ने विषे फरे ॥ १७ ॥ श्लोकः ॥ गृहद्वयगिनिष्ठातो न निष्ठायात्पर्यदिभ्यमस्तस्य ॥ अथ फ
लो गृधं नु मिवर क्षतः ॥ १८ ॥ अर्थः ॥ अने वेदने विषे स्नानने करतो केता अर्थसहित संपूर्ण वेदने भगिने ते ना वि
आशने विषे निरेतर मग्नर हे तो एा वो जे पुरुष ते जे ते जे ते जे जो पर ब्रह्मने विषे न स्नान करे केता परमात्माना स्वरुप
नु जै प्रत्यक्ष ज्ञान ते एा करिने परिपूरण संतोषे जुक्त न थाय तो ते पुरुषने वेदनी भगवै करिने थयो जे अमते जे ते थम
ते ज छे फल जे नु एा वी थाय छे जे म दुषे र हित जे धं बु ते नुरक्षणा कर तो एा वो जे पुरुष तेने रक्षणेने अर्थक स्रो जे थमते
ज फल थाय छे ते म ॥ १८ ॥ श्लोकः ॥ गोंदु ग्पदो द्दामसंती च नार्थो देहे परा धी नमस्ये ज्ञो च ॥ विने लती धी कृतमंग वा
वे ही नो मयार क्षति दुःख दुःखी ॥ १९ ॥ अर्थः ॥ अने हे उधव जी दोहिलि धु छे दुप ते जे नु एा विजे गायने व्यभिचार एा
रा विजे स्त्री ने परश्चारा वो जे देहने अमतरा विजे प्रजा अने सत पात्रने विषे न दान क संरा वुं जे इयने मारा गुणाने गों
ने रहित रा विजे बाणि एा सर्व निरक्षा कर तो एा वो जे पुरुष ते जे ते ते म नारक्षणा करवा थ कि थ युं जे दुःख ते एा करिने

दुखी थाय छे ॥ १९ ॥ श्लोकः ॥ यस्मानमेपावनमंगकर्मस्थितु ऊवप्राण निरोधमस्य ॥ लीलावतारे भिनजन्मवास्या
हृष्यांगिरेतां विनृष्यान्धीरः ॥ २० ॥ अर्थः ॥ अने वली हे उहव जी आजगत जे ते ना स्थिति उऊवने प्राणनो निरोधके
तां उत्यति स्थितिने नाश ते छे जे मारा वुं जे मारुं पवित्र कर्मते जे ते जे वाणी ने विषे न थि ॥ अने लीलाने अर्थ जे अचतार
ते मने विषे मुक्तने मुमुक्षु जन जे ते मने स्नेह करणाने स्थान करुप जे मारु जन्मने कर्मते जे ते जे वाणी मॉन थि एा विजे ते
फले र हित वाणी तेने धिर पुरुष ते ते न पारण करे ॥ २० ॥ श्लोकः ॥ एवे जिहासया पीताना नात्व भ्रममात्मनि ॥ उपार मे
त विरजं मनो मथ्य सर्वगो ॥ २१ ॥ अर्थः ॥ हवे पूर्व कर्तुं जे प्रकरणे नि समाप्ति कर तां थकां पण कहे छे ॥ हे उहव जी
जानि पुरुष जे ते पूर्व कहे रा विरित्य नि जे जां गा वा नि ईछा ते एा करिने पोताना जी वात्माने विपेरतरे जे कुबाल क छुं त था
ह छुं त था दे व छुं त था म नु प्य छुं त था दि क जे नो ना प्रकार नो भ्रम तेने टा लिने निर्मल थयुं रा वुं जे पोतानु मन तेने सर्वा
नर्थो मि रा वो जे ते मारे विषे अर्पण करिने मा इ क विषय थ कि निवृत्ति पो मे मारे हे उहव जित मे पणाम नो दूर छे मूर
ति जे निरा वो जे ते मारे विषे मनने आसक्त करिने मा इ क विषय थ कि निवृत्ति पो मो ॥ २१ ॥ श्लोकः ॥ य एली गो पार
थितु म नो ब्रह्म गि निश्चलं ॥ मयि सर्वाणि कर्माणि निरपेक्षः समाचर ॥ २२ ॥ अर्थः ॥ अने हे उहव जी ते मने जे ते पर ब्रह्म
एा वो जे कुं ते मारे विषे निश्चल एा करिने मनने पारण करवाने अर्थ जो न समर्थ था ओ तो फल नि जे ईछा ते मों उप्र

॥ भा. रा. ॥

॥ ६६ ॥

पेशायेर दिनयकावर्णाश्मने पठितरावांजे सर्वे कर्मते मने करो ॥ २२ ॥ श्लोकः ॥ अक्षयुर्मकयाः श्राववसुभरालो
 कपावनीः ॥ गायन्नुस्मरन्कर्म तन्मवाभिनयनमुद्रुः ॥ २३ ॥ अर्थः ॥ देउदवजिश्चरावुरावो जे पुरुपते जे ते अति
 रुदिने सर्वे लोकने पवित्र करनारिण विजे मारिक थायुने मने सांभलतो अने ते सांभल्या मो अमासने करतो थकी वा
 रेवार मारो जे जन्मने कर्मने मनुं गान करतो ने सांभारतो ॥ २३ ॥ श्लोकः ॥ मर्त्ये धर्मकामार्थानाचरन्मदुपाश्रयः ॥ त
 नने निश्चलां नक्तिं मप्युदवसनातने ॥ २४ ॥ अर्थः ॥ अने वलिउठवनी मारे अर्थे धर्मकामने अर्थते मनुं आचरण क
 रतो के तो मारि प्रसन्नताने अर्थे धर्मने पाळतो ने मुने अर्पण कर एरावां जे पुण्यादिक ते मने धारण करतो ने इयादि
 क जे पदार्थ ते मने मुने अर्पण करतो ने मारो जळे आ धार जेने रावो थकी अनादि सिद्ध रावो जे कुंते मारे विपे दे शा काल
 दिके करिने नाश पांमे ए विजे नक्ति तेने पांमे ले ॥ २४ ॥ श्लोकः ॥ सत्संगलब्ध्या भक्त्यप्यिमां समुपामिता सर्वे मे
 दक्षिं न संक्षिरे न सा विंदते परं ॥ २५ ॥ अर्थः ॥ अने मारे विपे मत संगे करिने प्रास यर् ए विजे नक्ति ते गो करिने मारि
 उपासना करतो रावो जे पुरुपते जे ते साधु पुरुपते ते मारो दे स्वाङ्गु रावुं जे मारुं स्थान कते ने निश्चे सुखे करिने पांमे ले
 २५ ॥ उदवउवाच ॥ श्लोकः ॥ साधुस्तै उ नमस्तो कमतः कीदृशिविधः प्रजो नक्तिस्तथुपयुज्ये त कीदृशा सङ्गि गता ॥ २६ ॥
 अर्थः ॥ इवे संताने नक्तिनां जे लक्षण ते मने पुछता थका उठवनी जे ते श्री कृष्ण नगवांन प्रत्ये करे ले ॥ हे प्रो जे उ ॥ ६६ ॥

न

वो

मश्लोक के विरिसनां ले लक्षणा जे ना रावो साधु जे ते तमुपे मांमो ले के तां साधुनां कि पां लक्षण ले ॥ अने नारदादिक
 जे सयुरुपते मारो आदरने करिण विजे नक्ति ते जे ते त मारे विपे के विथकि उपायोगे पांमे ले के तां मोरा ज्ञानि पुरु
 पुने पण करवा जो गप विजे त मारि नक्ति तेने के वे लक्षण करिने जां गिाये ॥ २६ ॥ श्लोकः ॥ एतन्मै पुरुपाप्यश्लोका
 धक्षे जगत्प्रजो ॥ प्रणतापानुरक्ताय प्रपन्ना पचकथ्यतां ॥ २७ ॥ अर्थः ॥ दे प्रकृति पुरुपना निपेता ने हे लो कना स्वा
 मिन हे हे जगत ना प्रजो ॥ त मुने प्रणा मने करतो ने त मारे विपे प्रा निये जुक्त ने त मुने पांम्यो रावो जे कुंते मुने रा जे मारो
 पुछे जां प्रभते नो उतर करे ॥ २७ ॥ श्लोकः ॥ त्वे ब्रह्म परमं व्योम पुरुषः प्रकृतेः परः ॥ अवतीर्णो सि न ग व न स्वे लो
 पात पृथग्पुः ॥ २८ ॥ अर्थः ॥ अने जो रा प्रअना उतर नुं मारे क सानुं उ प्रयो जन ले वि जा कर गो तो हे भगव न पर
 ब्रह्म रावाने आकाश निपे हे सर्वत्र आप्याय कानि जे पने प्रकृति थकि परने पुरुपाकार दिख ले मूर्ति जे म नि रा वानी
 र्गुण रावाने पोता निःलाये करिने गृहण कसां ले वराहा दिक शरीर जे मारो रावा जे त मते जे ते यदुकुलने विपे अमु
 ने मुख देवाने अर्थे अबत सा जो मारे रावा प्रअना उतर करवाने त म जयो ग्य लो विजो को ई नथि ॥ २८ ॥ श्लोकः
 धी भगवानुवाच ॥ कृपालुं रक्तजो रक्षितिक्षुः सर्वदेहिनां ॥ मयमारो न वद्यात्मा समः सर्वोपकारकः ॥ २९ ॥ अर्थः
 हवे श्री कृष्ण भगवान जे ते उठवनी प्रत्ये ते साधुनां लक्षण करे ले ॥ कृपालुं के तां जननुं जे उरवते ने न महन करवा नो

उत्सवावजेनोएवोनेअकृतरीदूकेतां सर्वेजीवप्राणिमात्रनिहिंसायेरहितनेतितित्तुकेतां सुखदुखादि
 कनेसहनकरानोउत्सवावजेनोनेसत्ससारकेतांससकहेवुंतेछेसारतेजेनेएवोनेअनवघात्माकेतांदो
 येरहितछेआत्माजेनोनेसमकेतां सारानरताविषयनेविषयसमछेहृदिजेनिनेसर्वोपकारककेतांपोताना
 सामर्थ्यप्रमाणोसर्वेनोउपकारकरावो ॥ २९ ॥ श्लोकः ॥ कामैरदतपीर्दांतो मृदुःशुचिरकिंचनः ॥ अनीहो मि
 त्तुक्रशांतः स्थिरो मत्तुरागो मुनिः ॥ ३० ॥ अर्थः ॥ अनेकामैरदतपीकेतां विषयक रिनेनधिदणार्इबुद्धितेजे
 निनेदांतकेतांदम्यां छेइं पियुंजेनेमृदुकेतां मृदुतायेजुक्तनेशुचिकेतांबासनेअंतःकरणेविषेपविचताये
 जुक्तरावोनेअकिंचनकेतां नगवानने नगवाननाजेजनतेविनापदार्थनेप्रपोजनेरहित ॥ अनेअतिदूकेतांप्रा
 कृतउद्यमेरहितनेमित्तुक्रकेतां जुक्तछेआदारजेनोनेशांतनेस्थिरकेतांपोताना धर्मनेविवस्थिरतायेजु
 क्तनेसारे जछेआअयतेजेनेनेमुनिकेतां जीवात्मातथापरमात्मानास्वरूपनो विचारकरवोतेछेस्वभावजेना
 ३० ॥ श्लोकः ॥ अप्रमतो गभीरात्मा धृतिमान् जितपदगुणः ॥ अमानीमानदः कल्पोमैत्रकारुणिकः कविः ॥ ३१ ॥
 अर्थः ॥ अनेअप्रमतकेतां आगवत धर्मनुंजेपालवुंतेमांसावधाननेगभीरात्माकेतां गभिरछे बुद्धिजेनेनेधृ
 तिमानकेतां अतिदुखनेविषेपणाधीरजवानने जितपदगुणकेतां जित्योछेकामक्रोधलोभमादृशोकनेम

दण्डो गुणतेजेणोअनेअमानीकेतांपूजनेविषेमांनेरहितनेमानदकेतांसत्पुरुषनेमाननारोनेकल्पकेतां जन
 जेतेमनेहितनोउपदेशकरवोतेमांकुशलवेमैत्रकेतांसर्वनेविषेमित्रतायेजुक्तनेकारुणिककेतांपोतानेवंध
 नकरेराविनेदयातेणोसहीतवर्तंतोनकवीकेतां जीवईश्वरमायाब्रह्मनेपरब्रह्मतेमनास्वरूपनुजेयथार्थमम
 रुबुंतेमांकुशलजलसर्वलक्षणोजुक्तसाधुपुरुषजेतेवर्तंछे ॥ ३१ ॥ श्लोकः ॥ आतापैवेगुणान्नदोपान्मयादिष्टान
 पिस्वकान् ॥ धर्मानसंत्सज्ययः सर्वानमो न जेतमसतमः ॥ ३२ ॥ अर्थः ॥ अनेराविरित्येमेकहारावाजेरुपासुआ
 दिकगुणनेकामक्रोधादिकदोपतेमनेएप्रकारेजां गिनेअनेमेंकहारेआगवत धर्मतेमना विरोधिनेतेआ
 गवत धर्मनाअंतरायरुपरावाजेवर्णाश्रमनाधर्महीयतेसर्वेधर्मनोपरात्यागकरिनेमुनेनजेएवो जेतेसाधुपु
 रुपनेमभैश्रेष्ठछे ॥ ३२ ॥ श्लोकः ॥ ज्ञात्वाः ज्ञात्वा ययेवेमोयावां यश्चास्मि यारुशः ॥ न जंयतम आवेनतेमं न कृतमा
 मताः ॥ ३३ ॥ अर्थः ॥ अनेकुंजेतेजेवेस्वरूपेजुक्तछुंतथाजेरलिविभूतिपुंयेजुक्तछुंतथाजेवागुणास्वभावेजुक्तछुं
 रावोमुनेजां गिनेअथवानजां गिनेपराअनम आवेकरिनेजेमुनेनिश्चअजेछेरावाजेपुरुषतेजेतेश्रेष्ठनकरा
 वामेमानाछे ॥ ३३ ॥ श्लोकः ॥ मस्त्रिगमं कृतजनदर्शनस्य चाना चर्चने ॥ परिवर्थां स्तुतिप्रहृगुणाकर्मानुकीर्तने ॥
 ३४ ॥ अर्थः ॥ राविरित्येसाधुनां लक्षणकरिनेहवेनक्तिनां जे लक्षणातेनेकहेछेहेरुचजीमनुष्यजेतेमनेमारिजे

प्रतिमायुने मारा जे भक्त जन ते मनु जे दर्शन स्वर्गने पुजन ते जे ते पोताना धर्मने अनुसारे करवुं अने मारि संवा ने स्तुति जे ते करविने मुने न मस्कार करवौने मारा जे गुणने कर्म ते मनुंगाने जे ते करवुं ॥ ३४ ॥ श्लोकः ॥ मक्तथा अवरो अहाम दनुधान मुह्व ॥ सर्वला नो पहरां दास्येनात्मनि वेदने ॥ ३५ ॥ अर्थः ॥ अने हे उहव जी जन जे ते मने मारि कथा नुं जे सां भजवुं तेने विषे अहा जे ते राखविने मारु ध्यान करवुं ॥ अने पोताने प्राप्त यथा एवो जे मखेला भरुपी पदार्थ ते मनु मुने अर्पण करवुं अने दास जावे करिने पोतानो आत्मा जे तेने मारि सेवाने विषे अरपण करवौ ॥ ३५ ॥ श्लोकः ॥ मज्जन्म कर्म कथने मम पर्वानु मोदने ॥ गीततां उववादि जगो धीभिर्मदूहो शवः ॥ ३६ ॥ अर्थः ॥ अने मनुष्य जे ते मने परस्पर भेगा अने मारा जे जन्मने कर्म तेने राक विजाने कहेवांने मारा पर्व जे जन्माष्टमी रामनवम्यादिक ते मनी प्रसे माने जे ते करवौ ॥ अने गीत नृत्यवादि जे अति प्रिया विजे मारि वार्ता ते मरु करिने मारा मंदिरुने विषे उग्रव जे ते करवा ॥ ३६ ॥ श्लोकः ॥ यात्रा बलिविधाने च सर्ववा र्थक पर्व सुवैदिकी तां त्रिकी री द्यामदी यन्नत धारणो ॥ ३७ ॥ अर्थः ॥ अने जन जे ते मने सर्ववर्ष पर्यंत जे रो मजव मिश्रादिक जतना दिवसने विषे अरवस्य मारा मंदिरुं प्रसे दरशनने अर्थे तावुंने त्या जाईने अर मुकवि ॥ अने वेदे कलने नारटपंचरात्रोक्त रा विजे री क्षा ते जे ते धारवीने राकाद शि आदिक जे मारा जत ते मने करवां ॥ ३७ ॥ श्लोकः ॥ ममा र्चस्यापने श्वास्त्यतः संहस्य चो घमः ॥ उद्यानो पवना क्रीड

पुरमंदिर कर्मणि ॥ ३८ ॥ अर्थः ॥ अने भक्त जन जे ते मने मारि जे प्रतिमायुं ते मनु जे स्थापन करवुं तेने विषे अहा जे ते राखवी के तो अहा ये करिने मारि प्रतिमायुं मुं मंदिरुने विषे प्रतिष्ठा करवि ॥ अने उपा न जे फुलवाडी ने उपवन जे फुल जे मो प्राधान छे रा बिवाडी ने आ क्रीड जे मारु रमण स्थान कने पुरने मंदिर ते सर्ववुं जे करवुं तेने विषे पोतानि मेघने गेगा थाडने उद्यम जे ते करवौ ॥ ३८ ॥ श्लोकः ॥ संमार्जनो पले पा न्गसे क मंडल वर्तने ॥ गृह शुश्रूषां मरुदास व घ दमायया ॥ ३९ ॥ अर्थः ॥ अने रुद्र प्रकारे करिने बालवुंने लिपवुं ते मरु करिने अने जल नुं जे छां रवुंने सर्वतो न श दिक् जे मंडल ते मनि जे रचनायुं करवि पुं ते मरु करिने जे मारा मंदिरुं निसे वा करवि ते जे ते भक्त जन जे तेने जे निक पटपण करिने दास निषेठे करवि ॥ ३९ ॥ श्लोकः ॥ अमानित्वा मदे नि त्वे हृत स्या प रि की र्त्तने ॥ अपि दी पा व लो कं मेने पयुं ज्वा नि वेदि ते ॥ ४० ॥ अर्थः ॥ अने भक्त जन जे तेने मानेरहितने दे मेरहित वर्तवुंने मारे अर्थे करुं जे कर्म तेनु पोताने मुरवे करिने वरवां जे ते न करवुं ॥ अने अत्यदेवताने अर्पण करणे एवो ने दी प नो प्रकाशने जे ते पण मुने न अर्पण करे तारे विजा देवताने अर्पण करणे एवांने अन्न जल तथा पुष्य चंद्रनादिक ते नो मुने न अर्पण करवां ते मो उ करवुं ॥ ४० ॥ श्लोकः ॥ पण दिक्षत मे लोके पश्चाति प्रियमात्मनः ॥ तत निवेदयेत्स रीतदानं स्या पकल्पते ॥ ४१ ॥ अर्थः ॥ अने जन जे ते लोकेने विषे जे जे अति श्रेष्ठ पदार्थ छेने पोताने जे अति वादा लुं पदार्थ छे ते ते पदार्थने जो मुने नि

॥ भा. रा. ॥
॥ ८८ ॥

वेदन करे तो ते पदार्थ जे ते पोताने अक्षय रावुं जे फलनुं आबुं तेने अर्थ समर्थ याचते ॥ ४१ ॥ अर्थः ॥ हवे जे मने।
विषे पो ते अंतर्धा मिपलोक रिने रयाते तेने पुत्रपलोक रिने कहेंते ॥ हे श्रेष्ठ वृत्ति सूर्य अग्निने द्वास्तरात यागायुं
वैलवने आकाशत यागायुं जलत यापृथ्वी मनने सर्वभूत प्राणिमात्रासर्व जे ते मारिपुजा करणानां स्थानकलेके
तां सर्वने विषे मुने अंतर्धा मिजां गिने ते सर्वनिपूजा करवि ॥ ४२ ॥ श्लोकः ॥ सूर्ये तु विद्यया त्रय्या हविष्या ग्रेयजे त
मां ॥ आनि स्थेन तु विप्रान् ग्रे गोक्षे गयवसादिना ॥ ४३ ॥ अर्थः ॥ हवे स्थानकने जे दे करिने पुजा ना उपकरणानो जे द
कदेते ॥ हे उठवति भक्त जे ते सूर्यने विषे तो कृगयनुं जे मारत्राप वेदने विषे कहरा जे अंतर्धा न आप्यानामे व्रते म
गो करिने मारिपूजा करेने अग्निने विषे तो मुने कुत उभे करिने पूजे ॥ अने श्रेष्ठ द्वास्तराते विषे तो मुने अन्न जलादि
के करिने पुजे जे गायुं जे विषे तो मुने त्राजलादिके करिने पूजे ॥ ४३ ॥ श्लोकः ॥ वैलवैवंधुसन्तुत्यादिरिस्वैधानिष्ट
या ॥ वायो मूरुषधि या तो ये उभे स्तोयपुत्र स्तुतेः ॥ ४४ ॥ अर्थः ॥ अने वैलवने विषे तो वैधु निषे वे सत्कारे करिने म
रिपुजा करेने हृदयाकाशने विषे मारस्वरुपने चिंतवने करिने मुने पुजे ॥ अने वायुने विषे आसो श्वा समारा ना म
स्मरणानुं जाणवुं ते गो करिने मुने पूजेने जलने विषे तो जलते मूरुष जे मां रावांगी पपुष्यो अक्षतरुप जे उभे ते मगो क
रिने मारिपुजा करे ॥ ४४ ॥ श्लोकः ॥ स्थितिले मंत्रदये नैर्गैरात्मानमात्मनि ॥ श्रेष्ठं सर्वं दूते पुसमत्वेन पजे तमां ॥ ४५

अ. ११ ॥
॥ ८९ ॥

अने भक्त जन जे ते पृथ्वीने विषे स्थापन करण रावुं जे अष्टदलनुं पदमतेने विषे मंत्र जे हल संकर्षणादिक नाम ते मगो
करिने मारिपुजा करे ते पूजा करे ते पूजा जे ते पोताना जीवात्माने विषे रयो जे कृपरमात्माने मुने मने करिने कस्या
जेनां प्राकार ना उपचार ते मगो करिने पूजे अने सर्वभूतने विषे अंतर्धा मिपलोक रिने रयो जे कुं ते मुने को ई लो ग्रे
रून करवोरा प्रकार निजे बुद्धिते लो करिने पूजे ॥ ४५ ॥ श्लोकः ॥ धित्ये खे धिति मद्रूपं शंखचक्रगदावुं जेः ॥ युक्ते च
तुर्भुजैश्चोते प्यायन् चैत्समाहितः ॥ ४६ ॥ अर्थः ॥ हवे उठवती सावधान रावो पुरुपते जे ते सूर्यादिक अग्नियारस्थ
नकते मने वीधेशंखचक्र गदाने पत्रने मने नृलने चतुर्भुजने शीत रावो जे कुं ते मारुं प्यान करती थकी पूर्वक युं रा प्रका
रे मारिपुजा करे ॥ ४६ ॥ श्लोकः ॥ इष्टपूर्तेन मामेवं यो यजेत समाहितः ॥ जनते मयि स्रज्जिं मन्मतिः साधुसेवया
४७ ॥ अर्थः ॥ अने मारिछे स्मृति जे ने रावो जे पुरुपते जे ते सावधान थकी जे यज्ञादिकने बायकु वारिक कर रावुं रा जे क
र्म ते गो करिने पारा प्रकार जे मुने पूजे ते जे ते साधु निसे वायं करिने मारि विषे राको तिक भक्ती जे तेने पो मे छे ॥ ४७ ॥ श्लो
कः ॥ प्रायेण भक्ति योगेन मंत्रेण विनो हव ॥ नो पापो विद्यते स श्रेष्ठं ब्राह्मणे हि सतामहे ॥ ४८ ॥ अर्थः ॥ हे उठवती
सस्युरुप जे ते मने पो मवा जो ग्पावो जे कुं ते मुने रुं प्रकारे करिने पाप्मानो ब्रह्म पाभक्ति योगेने सत्संग विना विजो उपाय
जे ते निश्चि नथि ॥ ४८ ॥ अर्थः ॥ अथैतत्परमं गुणं श्रावणो य इने दन ॥ सुगोप्यमपि बध्नां मि नृत्यः सुरत्सखा ॥ ४९ ॥

वै

हेयडकुलने आनें करत लउडवजी पूर्व कथुं रावुं जे परमरहस्य तेने सो भलता रावा जेतमे तेने मुने हवे अ निरहस्य रावो जे
 मागे सिंहांतनेने पणाक हिशके म जेतमे जेने मागे न्यके तो मारि अ नृत्ति प्रमा रावो ली छोने मुत्तकें तो निरंतर मा
 रें मोनवा जोगपछोने सखाके तो मुने प्राणानुत्पवाहा लो ॥ ४८ ॥ इति श्री ज्ञानवते महापुत्रांगारकादराक्षकं प्रथमं अध्याय
 रमां ॥ अथ ॥ १११ ॥ जगवनुवाच श्लोकः ॥ नरोपयति मां योगो न सोऽस्ये परमरावच ॥ न स्वाध्यायस्तपस्यागोनेष्टापूर्तन
 दक्षिणा ॥ १ ॥ अर्थः ॥ हवे आचारमाध्ययने विषयत संगनुं मदात्मने वेद निउस तिघे मदिन संसारुपि हृदुं नि
 रुपरा तेने कदेशे रावा जे श्रीरूप जगवान जेतें प्रथमसत्संगुं जे मदात्मने ने उडवजी प्रत्येक हे छे हे उडवजी सर्वमा
 थिक विषयने विषे जे आसक्तिनेने राखे रावो जे सतसंगते जेतें जे विरि त्ये मुने वशा करे छे ते विरि त्ये योग जेतें मुने न
 थिवशा करतो ॥ १ ॥ श्लोकः ॥ ब्रूतानियज्ञः छंदासितीर्थानिनियमायमां ॥ यथाऽवरुंधे मसंगः सर्वसंगोपदो
 हिमां ॥ २ ॥ अर्थः ॥ तथाज्ञां ख्यने परमते जेतें पणामुने न थिवशा कर तातथा वेदादिक नु भ्राणुं भ्राणवबुं ने तपकर
 बुं दोन देवुं जेतें न थिवशा कर तांतथा यज्ञादिकने वायकुवादिक कराववारुपने कर्मते जेतें न थिवशा करतु तथा
 यज्ञादिक मोदक्ष्णारादे वि ते जेतें मुने न थिवशा कर ति तथा ज्ञनय रहवेद तीर्थने नियमने पमते जेतें पणानि अथ न थि
 वशा कर नाके तो जेम कुं सत्संगे करि ने मनुष्यने वशा थाउं छुं ते मते जे सर्वे योगादिक तेमगे करि ने कुं न थिवशा था

तो ॥ २ ॥ श्लोकः ॥ सत्संगे न हि देते थाया तु पानां मृगाः रवाः ॥ गंधर्वाप्सरसो नागाः सिंहाश्चारागुत्तकाः ॥ ३ ॥ विष्ण
 परामनुष्येषु वैश्याः श्वरास्त्रियोसजाः ॥ रजस्तमः प्रकृतयस्तस्मिन् युगे युगे ॥ ४ ॥ अर्थः ॥ हवे सत्संगे करि ने जे पो
 ताने पो म्पाले तेने कहे छे हे उडवजी देत्यराक्षसने मृगालांतथा पक्षीगंधर्वने अप्सरायुंतथाना गने सिंहा तथा चा
 रणने गरुड तथा विष्णुपरतथा मनुष्यने विषे वैश्याश्चरित्रियोने अत्यजरा सर्वे जेतें सतयुगादिक जेतें ते सर्वे यु
 गते मने विषे रजोगुणांतमो गुणि छे स्वभाव जेमनारावाथका सत्संगे करि ने जनि अे मारा स्थानकने पो म्पाले ॥ ३
 ४ ॥ श्लोकः ॥ बहवो मसदं प्राप्तास्त्वा एकायापवादयः ॥ हृषपर्वा बलिर्वालो मयश्चाथवि जीपणाः ॥ ५ ॥ अर्थः ॥ अ
 ने हवा सुरने कया पुनो पुत्र प्रजादरा छे आदि जे मारा वा जे पणा जनने जेतें सत्संगे करि ने जमारा स्थानकने पो म्पाले
 छे अने हृषपर्वा बलि रजावांणा सुरने मयदानव तथा वि जीपणा सर्वपणा सत्संगे करि ने जमारा पदने पो म्पाले
 के तो हवा सुरने प्रजादते मने जन म्मा मोहो रनारद जीनासमाग मरुपसत्संग थयोने जन्मा त्यां थकि जपोतानि
 माताये स्वाग करारवा जे हृषपर्वाते मने मुनिना समाग मरुपी सत्संग थयो अने बलि रजा ने प्रजादान समा
 ग मरुपी सत्संग थयोने वीणा सुरने शिवजिना समाग मरुपसत्संग थयोने मयदानवने स भानि मारास म
 यने विषे पांरवुं ना समाग मरुपसत्संग थयोने वि जीपणा ने हनुं मानना समाग मरुपी सत्संग थयो रा प्रकारे

यद्यो जे सत्संग ते लोकरि ने रासर्वे मारा पदने पां प्याछे ॥५॥ श्लोकः ॥ सुग्रीवो हनुमान् शो गजो गृध्रो वृषा कथयः ॥
 व्यापः कुब्रावने गोप्यो यज्ञपल्पस्तथापरे ॥६॥ अर्थः ॥ अने सुग्रीव हनुमानने जो बुवानत थो जरा युंने तुला धर
 तथा धर्म व्यापने कुब्रावतथा व्रजने विषे गोप्योने यज्ञने विषे दीक्षाने पांमि युं रावी कृपी पत्नी युंन था विजापणा य
 र्णा कस्त्री युं रासर्वे जे ते सत्संगे करिने मारा पदने पां प्याछे केलां सुग्रीव हनुमानने जो बचन ते मने लक्ष्मणा जीना स
 माग मरुप सत्संग थयो अने गजे ३ तेने पूर्व जन्मने विषे नारद जीना समाग मरुपी सत्संग थयो ने जरा युंने ने ग
 रुउत थार शरथना समाग मरुपी सत्संग थयोने ब्रह्मराक्षसपणाने पां प्याजे धर्म व्यापने ने वराहपुराणाने विषे
 प्रसिद्ध जे वैज्रवराजा तेना समाग मरुपी सत्संग थयोने गोपीका युंये तो प्रसन्न श्री कृष्णनो सत्संग करी अने कृषि
 पत्नीयोने तो मथुरांने विषे दहि दुधवे चवाजा ति ए विजे गोपीका युंने मना समाग मरुपी सत्संग थयो रा विरित्ये स
 र्वे नै थयो जे सत्संग ते लोकरि ने जनि अने सर्वे जे ते मारा पदने पां प्याछे ॥६॥ श्लोकः ॥ तेनाऽधीतश्रुतिगणानोपा
 सितमद्वतमाः ॥ अत्र तात सतपसः सत्संगान्मा मुपागताः ॥७॥ अर्थः ॥ अने नथि अणपा श्रुती योना गरा तेने
 मरणे नथि से व्या अति मोटा पुरुष तेने मरणे नथि करीं व्रतने नथि करीं तपते जे मणो एवा जे रासर्वे तेने ते सा
 धुपुरुषना समाग मरुपी जे सत्संग ते थकि मुने पां मता हवा ॥७॥ श्लोकः ॥ केवले नदिभावेन गोप्यो गावोन गामूगाः ॥८॥

येने मूरधियो नागाः सिद्धामामी पुरंजसा ॥९॥ अर्थः ॥ हवे हनुमान प्रक्या दादिक ते मणो तो को इक साधन पणक
 रंछे ने गोपीका दी ते मणो तो को ३ साधन पणान थि करीं तेने करे छे ॥ देउ हव जी ते मां जे गोपिका युं गा युं व्रतने मू
 गजां अने मूरछे बुद्धि जे मनी एवा जे नाग ते सर्वे जे ते मारे विषे जे एक अ क्ति ते लोकरि ने जहुता र्थ पणान पां प्याथ
 का सुखे करि ने निश्चे मुने पां मता हवा ॥९॥ श्लोकः ॥ येन योगेन सांख्येन दानव्रततपो ध्वैः ॥ आरव्या स्वाप्याधु
 सेत्यासैः प्रामुया एलवानपि ॥१०॥ अर्थः ॥ हवे पोताना स्वरूप नु दुर्जन पणं करे छे हे उ हव जी जे मुने रासर्वे पां
 प्याते कुं केवो लुं तो मारि अ क्ति विना तो अणं गयी ग करवोने तत्व नो विचार करवोने दान व्रत तपने यज्ञ करवा
 ने गंधु निराका युं कर विने अणं वुंने अणा वुंने संन्यास गृहण करवा रासर्वे पवरे करिने धवलने करतो एवो जे
 जन ते जे ते पण जे मुने नथि पां मता ते मुने गोपीका दिक सर्वे जे ते केवल अ क्ति ये करिने जनि अने पां मता हवा ॥
 १०॥ श्लोकः ॥ रामेण साई मथुरां प्रणीते श्या फल्की नामय्यः नुस्कृतिताः ॥ विगाटभावेन नमे विपोगता द्वा ध
 योः संहरशुः सुरवाप ॥११॥ अर्थः ॥ हवे ते गोपिका युं नि प्रेम जक्षणा अ क्ति तेने करे छे हे उ हव जी अक्षुर जे
 ते मणो बज देव जिये सहित मुने मथुरां प्रसे पमा री सते मारे विषे जे अति हर प्रेम ते लोकरि ने मारे विषे प्रिता
 ये जूक छे चित जे मनां अने मारे विपोगे करिने ती व्रछे मन निविडा ते जे मने ए विजे गोपिका युं ते जे ते पोता

॥ ना. रा. ॥
॥ ८३ ॥

नापत्तिपुत्रादिकतेनेसुरवनेअर्थेनदेस्वतिहविषुं ॥ १० ॥ श्लोकः ॥ तास्ताःक्षयाः प्रहतमेननीतामथैवहंदाव
नमोचरेण ॥ क्षणाहवतापुनरंगतासांहीनामथाकुलमेतमगोवज्रु

अ. १२ ॥

॥ ११ ॥ अर्थः ॥ अनेहेउडवतीहंदावननेविषेगोपिकापुनिमयाथेजेनेरात्रियुनेविषेङ्गरम्यो
तेतेरात्रियुंजेतेगोपाकापुयेहंदावननेविषेविचरतोनेअसंतवाहाजाएवोजेङ्गतेमारिमयाथेजस्रानुअ
ईहोपनेउंरामनिर्गमनकरियुंपाहीतेरात्रियुंजेतेगोपियुंनेमागविनाकल्पसमानथातिहविषुं ॥ ११ ॥ श्लोकः
तानाविवन्ममन्युंनपंगवहपियः स्वमात्मानमदस्तथेदं ॥ यथासमाधौमुनयोद्विप्तोयेनद्यः ॥ प्रविष्टाडवनाम
रूपे ॥ १२ ॥ अर्थः ॥ अनेतेगोपिकापुंजेतेमारिविषेअतिस्नेहेकरिनेआसक्तथईछेवुहियुंजेमनीएवीथकापु
पोनानादेदनेनजांणतिहवियुनथाछेदेरयाएवाजेसंबंधितेमनेनेसमीपेरयाजेपत्तिपुत्रादिकतेमनेपणानजां
णतिहविषुंजेमसमाधिनेविषेगयाएवाजेमुनितेपोतानादेहनेनयिजांणतानेसमुडनाजलनेविषेप्रवेशय
ईएविजेनदीयुंतेजेतेसमुडथकिवासरयुंजेपोतानुनामरूपतेनेनयिजांणतियुतेम ॥ १२ ॥ श्लोकः ॥ मत्कामार
मरांजारमस्वरूपविदोःब्रजाः ॥ ब्रह्ममोपरमंप्रापुः संगाच्छतसहस्रज्ञाः ॥ १३ ॥ अर्थः ॥ अनेजारनेमनोहरावो
मुनेमोनिनेमुनेइतिथुपणामारास्वरूपनेतोबजांणतियुंरात्रियुंजेहजारहजारगोपिकापुंतेजेतेमारिविषेने

॥ ८३ ॥

अतिआसक्तिथेयकिपरब्रह्मएवोजेङ्गतेमुनेपोमतिहविषुं ॥ १३ ॥ श्लोकः ॥ तस्मान्मुहवत्सत्यचोदनांप्रतिचो
दनां ॥ प्रहतेचनिहतेचश्रोतयंश्रुतमेवच ॥ १४ ॥ अर्थः ॥ हवेगृहस्थान्यमनाधर्मनोसागकरिनेविरक्तथकापुनेपो
मोएमउडवतीप्रत्येश्रीकृष्णनारायणजेतेकहेछे ॥ हेउडवतीनेकारणपणामादेतमेजेतेगृहस्थनाधर्मरूपोजेश्रु
तिनीआज्ञानेस्मृतिनिआज्ञानेनोसागकरिनेअनेगृहस्थनेपोमवापणोकरिनेसांनस्युंनेसांनलचायोग्यएवु
प्रहतेनेगृहस्थनाधर्मकरिनेपोमवाजोग्यस्वर्गपुत्रादिकफलनेनिहतेजेनिहतिधर्मनेविषेरयाएवावानप्रस्थ
संन्यासिनेनेहिकब्रह्मचारितेमनेपोमवाजोग्यएवुसत्त्वोकादिकफलनेमनोपणानागकरिने ॥ १४ ॥ श्लोकः ॥ मा
मेकमेवशरणात्मानं सर्वदेहिनां ॥ यादिसर्वात्मजावेनमयास्मारुकुतोभयः ॥ १५ ॥ अर्थः ॥ अनेसर्वदेहधा
रिजेतेमनोअंतर्यामिनेरक्षाकरनाराएवोजेएकङ्गतेमुनेजतमेजेतेसर्वएवीजेपोतानोभावतेणोकरिनेपोमो
अनेउपासनाकरवाजोग्यएवोजेङ्गतेमुवडेकरिनेतमेजेतनिश्चेनथिकोइथकिनपजेनेएवाथाज्ञा ॥ १५ ॥ उडव
उवाच ॥ श्लोकः ॥ संशयेश्चरावतोवाचंतवयोगेश्चरेश्चर ॥ ननिवर्तत आत्मस्थोयेन नृम्यतिमेमनः ॥ १६ ॥ अर्थः ॥ प्र
थमवेदरूपेकरिनेतमेजेतेमगोप्रहतेनेनिहत्तकर्मजुंफलगदगाकरवापणोकरिनेकयुअनेहवेतेबेप्रकारनाकर्म
वुंजेफलतेनेतेसागकरवापणोकरिनेकेमकदोछोएविरित्येनोजेसंदेहतेनेकरताथकाउडवतीजेतेश्रीकृष्ण

गवानप्रत्येपुले ॥ देवो गे स्वर्ना ईश्वर तमारिचो गिनेसां नलनो एवो जे कुंते मारा आत्माने विधेरयो ने जे लोक रि
 ने मारुमने जेने नमे छे ए वोरुं राथ जे वे प्रकार नुकल के मत्या गकरवा जो ग्य छे ने के मग दूण करवा जो ग्य छे ए प्रकार
 नो संदेर जे तेन थि निहृति पोमती ॥ १६ ॥ श्री नारायणु वाच ॥ श्री कः ॥ सरपत्री वी विवर प्रसूतिः प्राणेन पोपे रागु हां
 प्रविष्टः ॥ मनो मयं स ममुपेत्य रूपं मात्रा स्वरो वर्णा ईति स्य विष्टः ॥ १७ ॥ अर्थः ॥ दूवते उद्वज्जी नो प्रथने नो आरु हां
 के करिने उतरकरता थका श्री कृत्न भगवांन जे ते प्रथम वेदे म हित वैरा जपुरुप नो देरु निवृत्त्यति पूर्वक जीवने संस
 तिनुं देतुरा वोजे संसाररुपा हृक्षते नो उ प्रवृत्तेने कहे छे ॥ देउ उद्वज्जी ना आ रिक् स्थान कने विपे छे प्रकाश जे नो ने स्था
 वर जे ग म प्राणि मावने निवा रनाग माटे जी वर वा जे ए वं रा जपुरुप तेने ते छे घि ने पर ब्रह्म थ कि प्रा म थयो ए वी परा
 रब्यना दने गो जु रु जे प्राणने गो म हित विराटपुरुप नाना भिचकने विपे आवा जे परा रब्यना दने जे ते हृदयक मलने
 विपे परपंतिरा वारुपने पो मिनेने कं र दे शने विपम प्रमा र्ग्या रूपने पो मिनेने त्या थ कि मुखने विपे मात्रा जे हृदय
 र्पने पुतने स्वर् जे उदा त अनुदा तने स्वरितने वर्णा जे अकार उकार ने मकार ए प्रकारे वं र विवा गिने पो मिने नो ना
 प्रकारे वेद शास्त्रा रूपे याय छे के तांते परा रब्यना द जे ते विराटपुरुप नाना भिचक मलने विपे परावां गीने हृदयक म
 लने विपे पं प्र निवा र्णा जे कं र दे शने विपे म प्रमा वां गीने मुखने विवै र विवा गि ए प्रकारे परा प रपं ति म प्रमा ने
 प्रवेश थया थका कदम क मलने विपे ने छे ए प्रकारे पर ब्रह्म थ कि ना भिचकने विपे ॥

र सो

वैरव रिश्वार प्रकार निचो गिने पो मिने वेद शास्त्रा रूपे करिने अति मोरो थानो ह वी ए प्रकारे वैरा जपुरुप थ कि वेद नि
 वृत्त्यति याय छे ॥ १७ ॥ श्री कः ॥ यथाः नलः खे निलंबे पुरुषा दलेन दारुण थि म प्रमानः ॥ अराः प्रजातो र्विपाममा
 धते तथैव मे भक्ति रिये दिवाणी ॥ १८ ॥ अर्थः ॥ अने जे म काष्ठना अ व का शने विवेर हो ने तेका एने विपे दले करिने
 अधिक मथनने करे थका उलता रूपे थानो ने वायु छे मदा जे मने रा वी थको मु रूपे लोक रिने प्रकाश था तो ए वी जे अ
 न्निने जे ते कुं त उ बं करिने मय्य क प्रकारे हृदि ने पो मे छे ते म ज आ मारि वेद लक्षण वां गी जे ते प्रका र्जु क थ ड छे ॥ १८ ॥
 श्री कः ॥ रावंगदिः कर्मगतिर्विसर्गो घ्राणो र्दकस्पर्शः ॥ शुतिश्च संकल्प विज्ञान मथा निमानः सूत्रै रजः सत्व तमो
 विकारः ॥ १९ ॥ अर्थः ॥ अने जे प्रकारे रा वैरा जपुरुपने वां गी जे ते थ ई ए प्रकारे गति जे चालनुं ने कर्म जे दस नि क्रिया
 ने विसर्ग जे पापु ने उ प म्थ ई रिये करिने मलनो त्या ग करवा जे सर्व कर्म ई रियुं नि हृति युं ते जे ते थै युं ॥ अने घ्राण जे ना
 सिकाये करिने गो पनुं ग दूण करवुं ने र स जै र म ना ई रिये करिने र मनुं ग दूण करवुं ने ह क जे च ध्रु ई रिये करिने रूपनुं ग
 दूण करवुं ने स्पर्श जे त्वचाये करिने स्पर्श करवुं ने श्रुति जे श्रोत्रै करिने श्रु ने मो भलवा ए जे सर्व ज्ञानो र्दियो ना आ पा
 रते जे ते थया ॥ अने संकल्प जे मननो आ पारने विज्ञान जे चितने बुद्धि नो आ पार ते जे ते थया ॥ अने संकल्प जे मननो
 आ पारने विज्ञान जे चितने बुद्धि नो आ पार ते जे ते थया ने ते के रे अभिमान जे अहंकार नो आ पारने सुचने प्र पाननुं का

रो

यते जे ते थयो रा प्रकारे जस त्वने तमनो विकार जे कियये महिते वैरा जपुरुष नां देह ते जे ते थया पळे ॥ २५ ॥ **श्लोक ॥** अ
 यं हि ज्ञा वस्त्रि हृद त्वयो निरमक्तरा को वयमास आगुः ॥ विश्वेश शक्तिर्बहु भवे नातिवी जानियो नि प्र ति पद्य
 हत ॥ २० ॥ **अर्थ ॥** अने वस्त्रि जस त्वने तमरात्रापगु जोक्तने लो करुपी जे प्रते ना कारणे प्रथम रा कने अथक्त
 ने पुरुषोत्तमनो आदि अ वतारा वाने स्यावर जंगम मर्वने जीवा रे छे ॥ मारे जी वरा वा जे आ विरा जपुरुष पते जे ते
 काले करि ने वि भागने पो मि युं ले वा क आदि क इं डियु क पश शक्ति युं ते जे नी रा वा थ का अध्यात्म अ पि भू तने अधि दे
 वा वे जे दे क रि ने ब्रह्म प र कारे हा यने उं रा म जगा य छे ते के नि वे व तो जे म व र पि प म् आ दि क नां जे वि ज ते जे ते का
 रा ने पा मी ने स्क पश्रा स्वा दि क ब्रह्म प कारे जगा य छे ते म ॥ २० ॥ **श्लोक ॥** यस्मि न्नि रं प्रो त मशो पमो तं पदो यथा चंतु वि
 तान संस्यः ॥ य रा प सं सार त रुः पुराः कर्मात्मकः पुण्यं ले प्र स्य ते ॥ २१ ॥ **अर्थ ॥** अने जे विरा जपुरुष ने विपे स्या व
 र जंगम रूप जे आस म ग ज गत ते जे ते जे विरा जपुरुष नां भू त इं डियु अंतः कर रा ते मगो क रि ने ज्ञा त प्रो त छे जे म व
 र जे ते ते तु जो जे वि स्तार ने गोक रि ने आ त जे उ भा नां त गाने प्रो तं जे आ डा नां त गाने रूप छे र च ना जे नि रा वुं छे ते म
 अने पुरा तन ने प्र ह ति रूप छे स्व ना व जे नो रा वो जे रा ज पुरु ष ना दे रू प सं सार त रु ने जे ते कर्म नां फल ते ने उ स म्म
 करे छे जे म ह क्ष जे ते पु ष्य ने फल ते उ स म्म करे छे ते म ॥ २१ ॥ **श्लोक ॥** हे अ स्य बी जे ज्ञा त मूल स्थि ना लः पंच स्क पः पं

फ.

चर स प्र सृ निः ॥ द शै क शार वो हि सु प र्णा नां उ स्थि व ल्क लो हि फ लोः कं प्र वि एः ॥ २२ ॥ **अर्थ ॥** हवे ते सं सार ने त रु ना रु
 प क प र्णो क रि ने निरु प णा करे छे दे उ रु व नी आ सं सार रू पी ह ल के वो छे तो आ जे सं सार रू पी त रु ने ने शु ज ने अशु न क
 र्म रू पी वे वी ज छे ने उं ये शो प्र कार नि जे वा म ना युं ते रू पी यां मूल जे मो छे ने र ज त म ने स त्वा रा त्र प गू रा रू पी यां ना ल
 जे मां छे ने पृ थ वी ज ल ते ज वा यु ने आ का श रा पंच भू त रू पी यां मो शो र्णा जे मां छे ने शू ह्म र्ण रू प र म ने गं पा पंच र
 स रू पी या नि ऊ र गां जे मां छे ॥ अ ने द श इं डियुं ने ग क म न रा रू पी यां नो शो र्णा जे मां छे ने जी व ने इ ष्च रू पि यां जे वे
 प क्षि ते म गो क र रे छे मा लो जे मां ने क फ वा त ने पि त रा त्र प व ल्क ल जे मां छे ने मु र्व ने दुः ख रू पी यां ने फ ल जे मां छे
 ने क र्म ना प्र का श रा प यं त या षो रा वो रा ह क्ष जे ते छे ॥ २२ ॥ **श्लोक ॥** अ रं ति चै कं फल मस्य गृ ध्रा गामे च रा रा क म र
 ण वा साः ॥ हे सा य रा कं व द्म रू प मि जे र्मा पा म यं वे र स वे र वे र ॥ २३ ॥ **अर्थ ॥** ह वे प्र ह न ने नि ह त क र्म ना फ ल ने नो
 ग व ना रा ने न भो ग व ना रा ने म ने क हे छे दे उ रु व जि वि प य ने ई ल ता रा वा जे ग रू म् स्या अ मि पुरु ष ते जे ते आ सं सार रू पी जे
 ह क्ष ते वे स्व र्ग पु व क ल वा दि क थ कि थ युं जे इ र व म य मु र्व रू पी रा क फ ल ते ने भो ग वे छे ने अ र रा प वा स जे ब्र ह्म चारी
 वा न प्र स्य ने सं स्या सि ते जे ते त प ज न ने स त्वा र सं वं लो कु ने वि प र थुं ने प्रा कृत प्र ल य ने वि षे अ वि ना सि रा वुं जे सु र व
 रू पी रा क फ ल ते ने भो ग वे छे ॥ अ ने हे स जे सार ने अ सार नो वि वे क कर वो ते ने वि पे कु श ल रा वा जे मा रा रा का ति क न

॥ भा. रा. ॥
॥ ८५ ॥

कृते जे ते प्रवृत्त ने निवृत्त कर्मवृत्ते फल तेने माया मय रावुं जां गिनेने ते नो त्याग करि ने वरा दारिक वक्रु अथवा रने धार
ण कर तो एवो जे साक्षात् परमात्मा हुं ते मुने पोमिने अविनाशिरावुं जे मारा स्वरूप नु स्वरु वने रुपि जे फल तेने भोग
वेले अने श्रास्त्रने विषे कर्त्तार वा जे लक्षणा ते गो जुक्त रावा जे गुरु ते गो करि ने पूर्व कर्त्तार वा जे विवेक तेने ते पुरुष
चे दर्शने जे अर्थ तेने जे गोले ॥ २३ ॥ श्लोकः ॥ एवंगुरुपासनं ये क जन्म विष्णु कुरा रेणाशिते न धारः ॥ विव्रश्च जीवा
श्रय मप्रमतः संपद्य चात्मानमथ न ज्ञास्त्रं ॥ २४ ॥ अर्थः ॥ हे उद्धव जी धीर रावा त मं जे ते रा विरिते संसार रूपा हृद्
नुं जे फल तेने सुख दुःख मय जां गिनेने एक परमात्मा रावो जे हुं ते मारे विषे जे अति शय घे मने गो करि नेने गुरु नि
जे से वा कर विते गो करि नेने श्राय युं जे ज्ञान रूपा श्रास्त्र ते गो करि ने सावधान थका जीवना अंनः करण नि जे वा
सना तेने छेदीने परमात्मा रावो जे हुं ते मुने निर्विकल्प समाधि ये करि ने पोमिने ते के रे अस्त्र जे निर्विकल्प समाधि मो
विश्लेष नुं कर नार जे वक्रु की या रूप साधन ते नो त्याग करे ॥ २४ ॥ इति श्री नागवने मत्स्य पुराणे राका दशास्कंधे कृत्वा
उद्धव संवादे द्वादशोऽध्यायः ॥ २० ॥ श्री भगवानुवाच ॥ श्लोकः ॥ सत्त्वरजस्तम इति गुणा बुद्धेर्न चात्मनः ॥ सत्त्वेनाम
त मोहत्यात्मत्वं सत्त्वेन वैवृद्धिः ॥ अर्थः ॥ हवे आतेर मा अ ध्यायने विषे सत्व गुणा निहृदि नो प्रकारने विगुणात्म
क रावुं जे लिंग शरीर ते नाना वा पूर्वक जे आत्म समाधि ने मने हे संसन कारिक नो संवादे करि ने कहे शो रा वा जे श्री

॥ २३ ॥
॥ ८५ ॥

कृत्वा जगवानने जे ते प्रथम नक्ति ना विरोधक जे रजत मने मलिन सत्व ते मने टा स्या नो प्रकार उद्धव जी प्रलेक हे छे
हे उद्धव जी सत्त्वरजने त मरा जे अण गुणाने जे ते बुद्धि जे तेना छे पण जीवात्मा जे ते नानथि मारे ते जीवात्मा जे ते मलि
न सत्व गुणो करि ने रजो गुणाने तमो गुणाने ते रा छे अने मलिन सत्व गुण जे तेने अशुद्ध सत्व गुण जे ते गो करि ने ज निश्चे
रा छे ॥ १ ॥ श्लोकः ॥ सत्त्वाद्धर्मी न वेद्दुःखं मोमद्रक्ति लक्षणाः ॥ सात्त्विको पासया मत्वं ततो धर्मः प्रवर्तते ॥ २ ॥ अर्थः ॥
अने मलिन सत्व गुणने टा लिन हे छिने पो म तो रा वा जे अशुद्ध सत्व गुणाने थकि ज्ञान वैराग्ये जुक्त जे मारि नक्ति ते छे लक्ष
ण जे नां रा वा कांतिक धर्म ते जे ते पुरुष जे तेने थाय छे ॥ रा विरित्यने जे अशुद्ध सत्व गुणाने जे ते के मह धि पो मे छे तो
सत्व गुणा प्रधान रा वा जे सद्रु सद्रा स्त्रा दिक ते मनिशपासना ये करि ने अशुद्ध सत्व गुणाने प्रवर्त छे ने ते अशुद्ध स
त्व गुणाने थकी जीवने विषे कांतिक धर्म जे ते प्रवृत्ते छे ॥ २ ॥ श्लोकः ॥ धर्मो रजसमो ह्यात्मत्व हृदि रनुतमः ॥ अ
शुनरप नितम्बो ह्यधर्म उच्यते ॥ ३ ॥ अर्थः ॥ अने सर्व कर्त्ता उत मने अशुद्ध सत्व गुणो करि ने छे हृदि जे नां रा वा जे
कांतिक धर्म ते जे ते रजो गुणाने तमो गुणाने ने वा श करे छे ॥ अने ते रजो गुणाने तमो गुणाने ते पो ताने कार्थ महि त ना
शपो म्ये स ते रजत म छे मूल कारण जे नु रा वा जे अ धर्म ते जे ते निश्चे त काल ना श पो मे छे ॥ ३ ॥ श्लोकः ॥ आगमो यः
प्रज्ञादेशः कालः कर्मचतन्मच ॥ ध्याने मेवो य संस्कारो र्ज्ञेते गुणा देनवः ॥ ४ ॥ अर्थः ॥ हवे सत्व गुण निहृदि नो

॥ २४ ॥
॥ ८५ ॥

॥ भा. रा. ॥
॥ ८६ ॥

जेकारणतेने प्रकाश करवाने अर्थ सामान्यपणोकरिने गुणनिवृद्धि नांकारणकहेले ॥ हेउडवजी आगमजे सदशा
स्त्रने आपजे गंगारिक तिर्थनुशुन जलने सुरारिक अशुन जलने प्रजाजे सापुजनने असापुजनने देशशुन स्थान
नकने अशुन स्थान कने सारो कालने नरतो कालने कर्मजे सदक्रियाने असदक्रियाने जन्मजे द्वास्त्राणादिक सत
कूलने विषेउपजनुंने अंत्यजादिक अमृत्यजातिने विषे जन्मवुं ॥ अने ध्यानजे सात्विकदेववृंचितवनकरवुंने राज
सीतामसीदेववुं चिंतवनकरवुंने सात्विकदेवनो मंत्रने राजसितांमिदेवनो मंत्रअने संस्कारजे सही क्षीनअस
ही क्षाराजे दशाशुनने दशाशुनने जेते शुभअशुन गुणनांकारणजे ते छेके तो सदशास्त्रादिकने सेवेतो सत्वगुण
निवृद्धि द्यायछेने असदशास्त्रादिकने सेवेतो राजगुणानेतमोगुणनिवृद्धि द्यायछे ॥ ४ ॥ श्लोकः ॥ ततसात्विकमे
वेपां पशुहृद्यः प्रचक्षते ॥ निर्देहिनामसंततज्ञसंततुपेक्षिते ॥ ५ ॥ अर्थः ॥ दवेने शास्त्रादिकनुजे सदपणुंने अस
दपणुंतेने केहेले ॥ हेउडवजी आने शास्त्रादिकते मने मयेजेने शास्त्रादिकने अगवाननाराकांतिक भक्तजेते वरवो
णछे तेने शास्त्रादिकजेते सत्वगुणप्रधानरावांमदजछे ॥ अने जे शास्त्रादिकनि अगवानना भक्तनिंदाकरे छे ते शा
स्त्रादिकजेते तमोगुणप्रधानरावांमदजछे ॥ ५ ॥ श्लोकः ॥ सात्विकामैवसेतपुमानसत्वविहृद्येततो धर्मस्ततो वे
ज्ञाने यावत्स्मृतिरधीहृतं ॥ ६ ॥ अर्थः ॥ दवेने जे विगुणमयशास्त्रादिकतेमोजे सात्विकशास्त्रादिकते मने सेव

अ. २३ ॥
वे
८६ ॥

वोरामकहेले ॥ हेउडवजी पुरुषजेने पोताने सत्वगुणनिवृद्धि द्यायतेने अर्थ सत्वगुणमयरावांजे सदशास्त्रादिकते
मने जसेवेअनेतेजे सदशास्त्रादिकनुंसेवनकरवुंने थकिते पुरुषने विषे धर्मजेते उदयने पांमे छे जेते धर्मथकिजी
वात्मानेने परमात्माने जोगावातथा सतअसतनो विवेकते जेते थायछेने ते ज्ञानथकि जीवातमाने परमात्माना स्वरूप
रूपसजावादिक निअंखंडस्मृतिजेने रहे छेने ते स्मृतिथकि कारणाशरीरजेते थायछे ॥ ६ ॥ श्लोकः ॥ वेगुमंघपंजी
वहिर्दग्धाशाम्यतितरुहे ॥ एवेगुणम्यपजोदेहः शाम्यतितत्किपः ॥ ७ ॥ अर्थः ॥ एरिसेरुहमदेहनाहेतु नृता
वाजे गुणाने मणोकरिने गुणात्मकारणुंजे कारणाशरीरते जेते के मनाशपांमे छे ॥ तोजे मवांमनुजे परस्परसंघर्षण
तेथकि थयाजे अगनि तेजेते पोताने उपज्यानुंकारणावुजेते वनतेने बालिने पोते जामिजायछे ॥ एमगुणाना
वैषम्यपणाथकि थयांजे कारणादेहेते जेते वेगुथकि थयांजे अग्नि तेनासररवोछे थापारजे नोरावोथकोशमि
जायछे ॥ केतोम्युजदेहेकरिने करिजे मद्रुसदशास्त्रनिसेवातेथकि थयांनुंजे देहेने आत्माना विवेकनुं ज
णवनांकज्ञानते जेते म्युलसूक्ष्मशरिरवुंहेतु नृतेकारणाशरीरतेने बालिने पोते आत्माने विषे राकथाय छे
७ ॥ उडवउवाच ॥ श्लोकः ॥ निर्देहिमर्त्याः प्रायैण विपयान्पदमापरां ॥ तथापि नुं जते हृत्ततकथेश्वरराजवत्
८ ॥ अर्थः ॥ अने बलिपाछाउडवजीनेने श्रीरूप अगवानप्रत्येपुछेले ॥ हे श्रीरूप अगवानमनुष्यजेते बद्धपा

नास
८ ॥

॥ भा. ए. ॥
॥ ८५ ॥

विषय जेते मने दुःख जेते मनु स्थान क जोगो ले तो पण ते विषय जेते मने के म जोग वे ले जे म स्थान गर्द जने ल करो
ते जेते दुःख ने पां मना थ का पण दुःख म य जे विषय ने मने जोग वे ले ते म ॥ ८॥ श्री जगवानुवाच ॥ श्लोकः ॥ अहमि
त्यथा बुद्धिः प्रमत्तस्य यथा हृदि ॥ उपर्यतिरजोघोरं तत्रोर्वेकारिकं मनः ॥ ९ ॥ अर्थः ॥ एविरित्यनेने उच्यते
नो प्रमत्तना वृत्तरने श्री हृत्पभगवान जे ते क दे ले हे उच्यते जे ज्ञाने र हित ए वा जे पुरुष ते ने पोताना हृदय ने विषय क दे
व लुत्त थाम नुप्य लु रा प्र कार नि मिथ्या बुद्धि जे ते जे म जे म थ्या प ले ते म ते म ते विपरित बुद्धि थ कि मा स्त्वि क ए वुं जे म
न ते प्रत्ये दुःख ना उद्य मने कर ती ए वा जे र जोगु गाने जे ते व्यापे ले ॥ ९ ॥ श्लोकः ॥ रजोयुक्तस्य मनसः संकल्पः स विक
ल्पकः ॥ नतः कामो गुणान्नाददुःसहस्यादिदुर्मते ॥ १० ॥ अर्थः ॥ अने र जोगु गानु क्त ए वा जे म न ते थ कि आ ज मा
रे कर वा नुं ले ने जोग व वा नुं ले ए प्र कार ने जे विकल्प ने गो स हित जे संकल्प ने जे ते थ्या प ले अने ते संकल्प थ कि आ व क्त
सा रं प दार्थ ले ने मारे पां म वा जोग प ले ए विरि से गुणानु चिंत व न थ्या प ले ने त मोगु गाना विचार थ कि इ ए ले बुद्धि जे नी
ए वा जे जने ते ने अ व र प भोग्या विना न चा ले ए वि जे ति त्र भोग नि ई ला ते जे ते निश्च्ये थ्या प ले ॥ १० ॥ श्लोकः ॥ करोति
कामवशातः कर्माणपि जितेंद्रियः ॥ दुर्बोदकाणि संपरपत्तरजो वेगविमोहितः ॥ ११ ॥ अर्थः ॥ अने ए विरि से वि
षय नि इच्छा ने व श थ पो ने ते विषय थ कि न थि जी त्वां ई र्दियो जे ने गो अ ने नां ना प्र कार ना विषय ने विषे जे आ स कि ना

अ. २३ ॥
॥ ८५ ॥

वे गने मगो करि ने विमो हने पां म्या ए वा जे पुरुष ते जे ते कर्म जे ते मने दुःख रूपी ले आ ग ल फल जे मो ए वा जे तो थ को
पण ते कर्म ने करे ले ॥ ११ ॥ श्लोकः ॥ रजस्तमोऽंशो दृष्टविबिहान् विस्त्रि संधीः पुनः ॥ अने इ तिो म नो यु ज न रो प ह
छिर्न म ज्ञा ते ॥ १२ ॥ अर्थः ॥ नारे ते दुःख रूपी जे कर्म ते थ कि को इ नि ह ति पां मे ले के न थि पां म ना तो हे उ च्य जे ज्ञानि
पुरुष जे ते को ई क दे न्ना का ले करि ने पण रजोगु गाने ते मोगु गाने मगो करि ने विषे प ने पां मि ले बुद्धि ने नि ए वा थ पो ले
तो पण पा छो ते विषय ने विषे नि रे न र अ ना वे नु क्त ले र छि ज नि ने सा व धा न ए वा थ जे मारे विषे पोताना मन ने जो र
तो थ को दुःख रूपी जे कर्म ते मने विषे न थि आ म क्क था तो ॥ १२ ॥ श्लोकः ॥ अप्रमत्तोऽनुपुंजा तमनो मध्यर्षं यं सु
नेः ॥ अनिर्विणो यथा काले जित श्या सो जिता मनः ॥ १३ ॥ अर्थः ॥ हे वे म न ने पोताने विषे जे न्ना र नि रि ता क दे ले हे उ
च्य जे मारे विषे म न ने जो र वा ने ई छ तो ए वा जे पुरुष ते जे ते आ ल से र हित ने योग कर वो ने ने विषे उदा सि प गोर दि
न ने प्र तः काला दिक म म य नुं न आ ले प न करि ने जी त्वां ले पां गाने ने ने जे जि त्वां ले आ स न जे गो ए वा थ जे अ ने पो ता
नुं जे म न ते न धी र धी रे मु ने अ र्प णा कर तो थ को मारे विषे जो रे ॥ १३ ॥ श्लोकः ॥ एतावानयोग आदिष्टो मच्छिष्यैः स न
कादिभिः ॥ सर्वतो मन आरूप्य मप्य ह्यवेत्तते पथा ॥ १४ ॥ अर्थः ॥ अने हे उ च्य जे मारा शिष्य ए वा जे स न का दि
क ते मगो मु थ कि ए र जो जे योग जे ते गृह्णा क रो ले ने के र लो तो पोतानुं जे म न ते ने सर्व प दार्थ थ कि आ क र्प णा क

॥ भा. ए.
॥ ८८ ॥

रिनेतेमनेजेतेमाहातपुरुषोत्तमरावोजेफुंतेमारविषेपीरपीरेप्रवेशाकगवचुंरारजो ॥ १४ ॥ उठवउवाच ॥ श्लोकः ॥ यदा
त्वेसनकादिभ्योपेनरूपेणकेद्राव ॥ योगमादिष्टवानेतदुपमिच्छामिवेदिनुं ॥ १५ ॥ अर्थः ॥ वलीपाछाउठवजीजेतेश्री
कृष्णभगवानप्रत्येपुछेदेकेशवतमेजेतेसनकादिकर्जितमनेजेसमयनेविषेजेस्वरूपेकरिनेयोगजेनमारविषे म
ननेजोरवारूपसमापितेनेकहेताहवातेजेतमारुसुरपनेनेफुंजेतेजाणवानेऽबुलु ॥ १५ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ श्लोकः
पुत्रादिरागगर्भस्यमानसाःसनकादयः ॥ पप्रलुःपितरंयुष्मांयोगस्यैकांतिकीगतिं ॥ १६ ॥ अर्थः ॥ देवश्रीकृष्ण
भगवानजेतेउठवजीप्रत्येकहेलेहेउठवजिदिरागगर्भंनद्रदानेमनामानसिकपुत्ररावाजेसनकादिकतेजेतेपोता
नांजेद्वद्रानेप्रत्येयोगजेतेनिकरुमनेअसाधारणराविगतिजेप्रकारनेनेपुलताहवा ॥ १६ ॥ सनकारिकउवाच ॥ श्लो
कः ॥ युगोष्ठाविज्ञानेचतोगुणाश्चेतसिचप्रजो ॥ कंस्योअसंसागोमुमुक्षोरतिनितीर्षो ॥ १७ ॥ अर्थः ॥ हवेसनका
दिकजेतेद्वद्राप्राप्त्येतेनप्रलनेपुछेले ॥ देप्रभोचितजेतेजोगपपणानिबुद्धियेकरिनेविषयजेतेमनेविषेअसक्तथा
यछेअनेपोतेजेनोगयातेनुंजेमेनारवुंनेगोकफिनेनेपुरुपनाचितनेविषेतेविषयजेतेस्फुरायमानथायछेअनेते
विषयनेदुसकरवानेईछलागवोजेमुमुक्षजनतेनेविषयनेचितनेमनेपरस्परत्यागजेतेकेमयापकेतांमुमुक्षजन
जेतेचितनविषयमाधिकेमनुदुपादेनेविषयजेतेमनेवितमाधिकेमनुदापादेएजेअमारोप्रअनेनोजेउत्तरनेनेहे

गी. ता

अ. १३
प
८८

द्वद्रानतमेजेतेकरो ॥ १७ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ श्लोकः ॥ रावंपृष्टोमहादेवः स्वयंभूर्भूतभावनः ॥ आशमानः प्रभ्रवीते
नामपरातकर्मपीः ॥ १८ ॥ अर्थः ॥ वलीपाछाश्रीकृष्णभगवानजेतेउठवजीप्रत्येकहेले ॥ हेउठवजीएविरित्येसन
कादिकनेमगोपुछनेसर्वभूतशंलिमात्रनाउत्पन्नकरतजनेमहादेवरावास्वयंभुजेद्वद्रानेजेतेतेप्रह्ननोजेउत्तर
तेनेवियारताथकापरानजाणताहवा ॥ केमजेकर्मनेविषेलेबुद्धिजेनिगवालेमारे ॥ १८ ॥ श्लोकः ॥ समांमचित्तयदे
वः प्रभ्रपारतितीर्षया ॥ तस्यादेदेसरूपेणसकाशममंतदा ॥ १९ ॥ अर्थः ॥ अनेनधिजांणोप्रअनोउत्तरजेगोए
वानेद्वद्रानेजेतेप्रलनोपारजेमामोउत्तरदेवोतेनेजाणवानिईछापेकरिनेमारुचितवनकरताहवातेसमयने
विषेफुंजेतेहेंसनेस्वरूपेकरिनेतेद्वद्रानेममीपेजानोहवा ॥ १९ ॥ श्लोकः ॥ दृष्ट्वांमंतउपब्रह्मकृत्वापाराजिवरने
द्वद्रारामग्नतः कृत्वापप्रलुकोभवानिति ॥ २० ॥ अर्थः ॥ अनेमुनेदेरिवनेतेसनकादिकजेतेमारेसमीपेआवि
नेमुनेदेरिवनेतेसनकादिकजेतेमारेसमीपेआविनेअनेमारापगनेविषेवेदनाकरिनेनेद्वद्रानेतेनेआगल्यकरि
नेअनेनमेजेतेकोणालोएप्रकारनोजेप्रलनेनेपुलताहवा ॥ २० ॥ श्लोकः ॥ इत्यहेमुनिभिः पृष्टस्तत्त्वजिज्ञासुनिसदांथ
दवोचमहेनेअस्तदुहबनिबोधये ॥ २१ ॥ अर्थः ॥ अनेहेउठवजीनेसमयनेविषेतेत्वजेतेनेजाणवानेईछलागवाने
सनकादिकनेमगोएप्रकारपुछोरावोजेफुंतेफुंजेतेसनकादिकजेतेमनेजेउत्तरनेकेहेतोहवोतेउत्तरनेतमेजेते

॥ भा. ए. ॥
॥ ५. ॥

माराथकि जोगो ॥ २२ ॥ **श्लोकः** ॥ वस्तुनोपपन्नानात्स्वप्नात्मनः प्रश्न ईशः कथं परंतवो विज्ञावकुर्वीमक आश्रयः
२२ ॥ **अर्थः** ॥ इवेनेसनकारिकनी जेप्रश्नतेनास्वेडननेमिपेकरिनेपोतानुं जेपुरुषोत्तमपणुं तेनेदेरवाडनाथकातेम
नकारिकप्रत्येदेसस्वरूपी नगवानजेतेकरे ॥ हेवीओ जउचेतचनोखंनयोमीनेसाज्ञानपरमात्मचस्तुरावो जेहुंतेमा
रुआनांनापणुसतेनमेकिघाराप्रकारनोजेतमारोप्रश्नतेजेनेकेमपरेनजपरेनेजोचहुंपणु होयतो परे ॥ केतो
सर्वेनो नियंतानेपुरुषोत्तमरावो तोहुंराक जलुपणारावापणकठेनदि ॥ मारेतमेकिघारावो तमारोप्रश्ननपरेकेम
जेजोराकरुपवाजापणकहोयतो रामक हेवा येजेतेमांदिनाममेकिघापणतेतो स्वरूपस्वभावकरिनेमारेतुल्यहुं
जलुपण विजोकोइनथिमारेतमेकिघारमनकेहेवाय ॥ अनेप्रश्नाउत्तरनोकेहेनारोरावो जेहुंतेमारोत्तरनेवि
पेकेहेवाजोगुविनाविजोकियोआपारलेकेतोराप्रश्नाउत्तरनेकरिनेकेदेवालायकतोसर्वेनोप्रेरकनेनिघा
मकरावोहुंराक जलुपणामुविनाविजोकोइनथि ॥ २२ ॥ **श्लोकः** ॥ पंचात्मकेपुनूतेपुममानेपुचवस्तुतः को नवा
नितिवः प्रश्नोवाचारेमोह्यनर्थकः ॥ २३ ॥ **अर्थः** ॥ राविरित्येस्त्वमहृष्टियेकरिनेप्रश्ननुरंवेडनकहिनेदेवेस्युलह
ष्टियेकरिनेजेप्रश्ननुरंवेडनतेनेदेसजेतेकरेले ॥ देसनकारिकोपंचलेस्वरूपजेमनोरावो जेभूततेजेतेसर्वेक्षेत्र
नाजेदेहेतेमनेविपेसमानपणोकरिनेरयेसतेतमेकिघाराप्रकारनोजेतमारोप्रश्नतेजेतेवाणा नाविजाममात्रलेते

अ. २३ ॥
॥ ५. ॥

मारे अर्थे रहितरावोलेकेतो जोपंच भूतात्मक जेदेहेतेसंवेधिप्रश्नपुछताहोतोसर्वेदेहूतोपंचभूतात्मकमाथिकपणो
करिनेराकरित्यनाजळेमारेदेहूपक्षेपणतमेकिघाराप्रकारनोनमारोप्रश्नतेवरे ॥ २३ ॥ **श्लोकः** ॥ मनसावचसाहृष्टागृ
त्येतेशंपोदिथे ॥ अहमेवैमनोन्पदितिवुष्यल्लमंजसा ॥ २४ ॥ **अर्थः** ॥ इवेमुयकिअमविषयनेविपेजेआसक्तिने
नेरासवाजेअर्थेसर्वनोत्यागकरिनेमाराभक्तजनजेतेमुनेजगद्गणकरेलेदेसनकारिमाराजेभक्ततेमगोतोपोताने
मनेकरिनेवचनेकरिनेहृष्टियेकरिनेनेविजोपणसर्वेइडियोतेमणोकरिनेपणहुंजेतेजगद्गणकरोबु ॥ पणामारा
भक्तजेतेपोतानांसर्वेइडियोतेमणोकरिनेमाराविनाविजाविषयनेनथिगद्गणकरताराप्रकारेतेमेजेतेसुर्वेक
रिनेजाणो ॥ २४ ॥ **श्लोकः** ॥ गुणोवाविशतेचेतांगुणाश्चेतसिचप्रज्ञाः ॥ जीवस्पदेहूतनयंगुणाश्चेतोमदात्मनः ॥ २५
अर्थः ॥ इवेब्रह्माप्रत्येसनकारिकेपुछरो जेप्रश्नतेनोउत्तरकरताथकाहेसजेतेसनकारिकप्रत्येकरेहेहेप्रज्ञारा
वासनकारिकगुणाजेशाहादिकविषयनेसत्वादिकतेमनेविषेचितजेअंतःकरणतेजेतेप्रवेशकरेलेनेगुणाजेतेवि
तनेविषेप्रवेशकरेलेमारेहुंलुअंतर्पामिजेनोरावो जेजीवात्मानेनेगुणाजेशाहादिकविषयअथवासत्वरजनेतम
अनेचितजेअंतःकरणतेवेमल्लिनेदेहेतेहे ॥ २५ ॥ **श्लोकः** ॥ गुणोपुचाविशक्षितमनीहोगुणासेवया ॥ गुणाश्चस्वि
त्तप्रभवामदुपउतमयंमजेत ॥ २६ ॥ **अर्थः** ॥ अनेचितजेतेवारवारगुणाजेशाहादिकविषयअथवासत्वादिकतेमने

॥ भा. रा. ॥
॥ १०० ॥

सेवने करिने ते गुणाने विषे प्रवेश्यातुं रूचे ॥ अने गुणाने ते वासनारूपे करिने चितने विषे प्रगट्यायले मारे मारो न
कृ ज न जे ते मारा स्वरूपने विषे ते वेधनो त्याग करे कंतो मारा स्वरूपने पाने करिने गुणाने चितरावेयनो त्याग करे ॥ २६ ॥
॥ श्लोकः ॥ जाग्रतस्वप्नसुषुप्ते च गुणतो बुधितयः ॥ तासां विलक्षणो जीवः साक्षित्वेन विनिश्चितः ॥ २७ ॥ अर्थः
हवे विषे पणो करिने ते वेधने त्याग करणो प्रकार करे ले हे मनकादिको जाग्रतस्वप्नने सुषुप्ति जे वरण अवस्था
युते जे ते गुण थकी यद्वा विबुद्धि जे ते निवृत्ति युते अने ते थकी विलक्षण एवो जे जीवात्माने जे ते तो ज्ञापय अवस्था
युना साक्षि पणो करिने म जे ते गो निश्चे करो ले ॥ २७ ॥ श्लोकः ॥ यद्दिसंस्तुति वेषोपमात्मनो गुणा हतिरः ॥ मथितुर्थे
स्थितो जगता तत्यागस्तद्रुणाचे तसां ॥ २८ ॥ अर्थः ॥ हे मनकादिको आ जे संस्तुति रूपा वेषनते जे ते जे कारण मारे
जीवात्माने जे ते गुणाने सत्त्व जनन मते मणो करिने ले वर्तवुं जे मनु ए विषुं जे जाग्रतादिक अवस्थारूप बुद्धि निव
त्ति युं ते मनिष्ठा सिकरे ले ते कारण पणा मारे ज्ञानि पुरुष जे ते संकर्षणादिक थकी चो थोरावो जे फुं ते मारि विषे प्ना
ने करिने रूथकी ते जे संसार रूपा वेषनते नो ज्यारे त्याग करे तारे गुणाने विषयने सत्त्व जनन मते मनो जे चित जे
श्रेतः करण ते मनो त्याग जे परस्पर विषो गते जे ते थ्याय ले ॥ २८ ॥ श्लोकः ॥ अहंकारकृतं वेषमात्मनो र्थविपर्ययं ॥ वि
शान्तिर्विद्युसंसारचितानुर्थस्थितस्य जेत ॥ २९ ॥ अर्थः ॥ वक्षिते जवात्ताने स्पष्ट पणो करिने कहे ले हे मनकादिको

अ. १३ ॥
॥ १०० ॥

ज्ञानि पुरुष जे ते फुं दे वलुं तथा मनुष्यादिक लुं प्रकारनो जे अहंकार तेरो कसं रावुं जे वेषनते जे जीवात्माने ते नो मोक्ष
रूपा जे अर्थ ते नुना श करे नारुं ले रावुं जोगिने अने ते अहंकार थकी वैराग्यने पो मिने संकर्षणादिक थकी तुर्थ एवो
जे फुं अथवा जाग्रतादिक अवस्था थकी पररावो जे जीवात्माने ते विषे रथो थकी संसार निजे चितो ते नो त्याग करे ॥
२९ ॥ श्लोकः ॥ यावत्मानार्थधीः पुंसो न निवर्तते तपुक्तिनिः ॥ जागर्त्सपि स्वपन्नजः स्वप्ने जागरणो यथा ॥ ३० ॥ अर्थः ॥ रा
विरिते संसार निचितानो ज्ञां सुधिसागन थिकरतो ज्ञां सुधिते पुरुषने कार्य नि सिद्धि न थियातीं रा मकहे ले ॥ हे स
नकादिको पुरुष जे ते हे हं दे दिक जे नां ना प्रकार ना पदार्थ ते मने विषे अहं मना ये मुक्त राविते बुद्धि ते जे ते सद्रुने
सदशास्त्र ते मणो कहि रावि जे युक्ति पो ते मणो करिने ज्ञापयं त निवृत्तिने न थिया मती त्या परये त ते अज्ञानि पुरुष जे
ते कर्मादिकने विषे जागे ले तो पण सुतो न ले जे मस्वप्न अवस्थाने विषे जागवुं जे ते ते स्वप्न ले ते म ॥ ३० ॥ श्लोकः ॥ अ
सत्त्वादात्मनो ज्येष्ठा भावानां तत्कृता निदागनयो हे तव श्वास्य ॥ तस्य मृषा स्वप्न इति यथा ॥ ३१ ॥ अर्थः ॥ वक्षितो
ना प्रकार ना पदार्थ निजे बुद्धि ते नि निवृत्तिने कहे ले ॥ हे मनकादिको आत्माने जे तम ज्ञानि जीवात्माने थकी अचे
तनात्म करवा जे देव मनुष्यादिक ना देहादिक पदार्थ ते मनु अस्थिर पणुं ले मारे ते देव मनुष्यादिक ना शरि ते मणो
करो एवो जे देव पणुं जे मनुष्य पणुं तथा बालक पणुं जे तरुण पणुं तथा ब्रह्म पणुं जे सवि पणुं इत्यादिक जे मेर तथा

शुभश्च शुभजन्यनोकारणरूपजे शुभाशुभकर्मतयाते कर्मकरिने प्राप्तायायावांजे स्वर्गनरकरूपफलसर्वेजे
 तेऽप्राप्तीवात्मानेनेऽस्थिरतेमादेमिथ्यातेजेमस्वप्ननेजेहृष्टतेनेस्वप्ननेविषेप्राप्तयायाजेपदार्थतेनेतेमिथ्या
 छेतेम ॥ ३१ ॥ श्लोकः ॥ योजागरेबहिरनुक्षराधर्मिणीथाननुक्तिसमस्तकरणौर्दृष्टितन्महत्त्वान् ॥ स्वप्नेसुषुप्तप
 संहरनेमरकः स्मृत्यन्वयातत्रिगुणाहनिर्दृशोऽयंशः ॥ ३१ ॥ अर्थः ॥ हवेनेपदार्थतेनेऽप्रतिसपणुनेनेदेरवाइताथ
 कादेमजेतेकहेछेदेसनकादिकोजागतअवस्थानेविषेविश्वानिमोनिरावोजेजीवात्मानेजेतेवासरयानेक्षराक्ष
 एणप्रत्येपरिणामिछेस्वभावजेमनोरावाजेदेरुगेहादिकपदार्थतेमनेसर्वेइंदिषीयेकरिनेजोगवेछेनेनेजजीवात्मा
 जेतेस्वप्नअवस्थानेविषेतेजसाभिमानिथकोपोतानाहृद्यनेविषेजागतअवस्थानेविषेजेवाजोगयाछेते
 वाप्राप्तयायाजेविषयतेमनेजोगवेछेनेनेजजेएकजीवात्मानेजेतेसुषुप्तिअवस्थानेविषेप्रज्ञानिमानिथर
 कोतेजागतनेस्वप्ननेविषेजोगयाजेविषयतेमनोउपसंहरकरेछेएवोजेजीवात्मानेजेतेइंदिषीयेनियमकथ
 कोतेइंदिषीनेवशकस्याथकिययेजेज्ञाननोविस्तारतेथकित्रणगुणनिवृत्तियुएविजेजागतादिअवस्तायुं
 तेमनेजोनारोथायछे ॥ ३२ ॥ श्लोकः ॥ एवंविमृश्यगुणतोमनसस्त्रयव्छामन्मापयामयिहताईतिनिश्चिताथि
 संछिहृहार्हमनुमानसदुक्तितीह्याज्ञानासिनाजनतमारिविलसेशयाधि ॥ ३२ ॥ अर्थः ॥ हेसनकादिकोतमेजे

नेपूर्वकंरुंराविरित्येविचारिनेसत्वादिकगुणाथकियईराविजेबुद्धिनींशतादिकत्रणअवस्थायुंतेमनेमारिअ
 नादिअज्ञानरूपजेमाषानेगोमारेविषेकरिछेपणशुभंवेतनमयरावाजेऊंतेमारेविषेवस्तुगतनधिप्रकारेनिश्च
 यकरुंछेपोतानुस्वरूपतेजेगोरावाथकाअनुमानप्रमाणोकरिनेनेसतपुरुषुयेकहाएवाजेउपायतेमरोक रि
 नेतीक्षराशरीराविजेज्ञानरूपनरवासतेरोक रिनेममगसंशयनेरेदेवानुस्थानकनेइत्यमेविषेरगोरावोजेअ
 देकाररुपीशंथीतेनेसारिपेवेछेदिनेमुनेमजी ॥ ३३ ॥ श्लोकः ॥ ईश्वेतचिन्ममिदमनसोविजासंष्टेविनष्टमति
 लोक्षमलातचक्रं ॥ विज्ञानमेकमुरुपेवविभातिमायास्वप्त्रिधागुणाविसर्गहृतोविकल्पः ॥ ३४ ॥ अर्थः ॥ ह
 वेतेअनुमानप्रमाणेनेनेजरावताथकाकरुंछेहेसनकादिकोमुमुक्षजनजेतेप्राजगतनेकेबुजुवोतीजनने
 विषेअनुकरनारुंनेमनवाविजासरूपनेहेसुधकुंनारापोमतेरावुजुवेजेमअतिचंचलरावुजेबलताउंमाडिया
 नुनमवुतेजेतेदेरवातुथकुंनारापोमीजायछेतेमअनेमापानीपेजेजीवनेमोदपमाइनारनेस्वप्नतुसरावोजे
 आविश्वरूपविकल्पनेनेत्रणप्रकारेकरिनेसत्वादिकगुणाजेतेमनादेवमनुष्यादिकभावतेरोकरोछेअनेवि
 ज्ञानमयएवुंजेएकमारुस्वरूपतेजेतीवजेतेरोकस्याजेशुभाशुभकर्मतेमनुजेकजतेनेप्राप्तीवात्मानेप्रा
 पवानेअर्थेअंतर्थाधिपलोक रिनेबहुप्रकारेहोयनेशुएमजगायछे ॥ ३४ ॥ श्लोकः ॥ दृष्टिततःप्रतिनिवर्त

॥ ना. ए. ॥
॥ १०२ ॥

निवृत्तत्वं स्तुत्यां जवेत्ति जमुखा नु नवो निरा हः संहरूपते कचयदी दमवस्तव आस्पत्तं नूमायनवेत्सु
तिरा निपातात् ॥ ३५ ॥ अर्थः ॥ देवसनादिको ज्ञानिपुरुष जेतेने जे देहगोरा दिकपदार्थते थकि पोता निजे
हृष्टिनेने प्रतिजोम करिनेने पोताना सुखनो छे अतु नवजेनेने निहृत्तिपों मिछे त्रलाजे निनेचे पायेरहितरा
वो थको मोन थाय अने करारेक समाधि थकि बास नि सरंतारे जो जना दिक समपने विषे जो परा आसुख
दुरबा दिक जेते जराण्य छे तो पराने स्फुरबदुरबा दिक जेते ते ज्ञानि जेते गो अवस्तवु द्विपे करिने त्याग करूं
छे ॥ मारेते ज्ञानिपुरुष जेतेने मोहपमादवाने अर्थ समरथन थाय अने आदेहना नाश परयंतते स्फुरबदुरबा
दिक निस्मृतिमात्र जेतेरहे छे ॥ ३५ ॥ श्लोकः ॥ देहं च न चरमवस्थितमुस्थिते वासि हो न पश्यति प्रतो अगमत्त्व
रूपं ॥ देवा दुपेत मुनं देववशादपेते वा सो यथा परिकृतं मदिगमरां धः ॥ ३६ ॥ अर्थः ॥ देवा जे पूर्वक दूतेने जवि
स्तारिनेक हे छे देसनकादिको मिठपुरुष जेते पोताने स्वभाव करिने उठतोने स्थिररे हे मोन नाश वेतरा वो जे पोताने
देहनेने नथिदे स्वतो शाकारण परा मारेतो जेकारण परा मारेथाने करिने परमात्मानु जे स्वरुपनेने पोमो छे अ
थवा शुद्ध जीवात्माना स्वरुपने पोमो छे ते कारणा मारे देहदेह निविस्मृतिने विषे हष्टांत करे छे ॥ जे मदिगने मदेक
रिने अथवा जो जे पुरुष जेतेने पोते देह उपसधारण करुं नै स्थिरां थकि देह उपसरुं नै देवना वश थकि परिगुं ॥ १०२ ॥

रावु जे वस्तुतेने नथिदे स्वतो जे म ॥ ३६ ॥ श्लोकः ॥ देहोपि देववशातः खलु कर्मपावत्त्वांर नकं प्रतिममी क्षनरावसा
सुः ॥ ते सपंचमधि रूद्रसाधि योगः सज्जं पुनर्न भजते प्रतिबुधवस्तुः ॥ ३७ ॥ अर्थः ॥ राविरिने स्मृतिथेरहितरा वो जे देह
तेनेने के मरे छे ते देवना वश परा ने पोमो रावो जे देहने जेते परा ज्योपर्थन पोतानुं प्रारब्ध कर्म छे त्यां पर्थते निश्चै प्राणे
सहित थको ते कर्म निज प्रतिक्षा करिने रहे छे ॥ अने साक्षात करूं छे पोतानु स्वरुपने जेणेने अंधिकपणो करिने पोमो
छे परमात्माना स्वरुपने विषे चितनिराकाश तारुप योगने जेणेणे रावो जेयो गिते जेते करिने प्रपंचे सहानने स्वप्रतुल्यरा
वो जेते देहनेने नथिपोमतो ॥ ३७ ॥ श्लोकः ॥ मये न दुक्तं वा विघ्ना गुं तं यत्सो रथयोगयोः ॥ ज्ञानी तसागतं पतेयुं यमम
बिबुधथा ॥ ३८ ॥ अर्थः ॥ देवि प्रोमे जेतेणे सोरबवा स्तने योगशास्त्रं जेणेणे रदस्यते जेतेने मुने कथुं अने तसाग जेधर्म
तेमने के हे वा निःछाये करिने आं ई आयो रावो जे फुने मुने तमे जेतेने जप पुरुष रावो जो राणे ॥ ३८ ॥ श्लोकः ॥ अदयोगस्य
सो रथस्य सस्य न संस्पते जसः परा यगो द्विजश्रेष्ठाः श्रियः कीर्तिरमस्य च ॥ ३९ ॥ अर्थः ॥ हे द्विजश्रेष्ठो योगशास्त्रसांख्य
शास्त्रने स्यस्य जे सर्वने हितकारि वचने कृत जे मधर्म ते जेने प्रभावने सर्वनो फुं जेतेने आंधार छुं ॥ अने जश्रीकीर्ति
नेरम जे देहनी निगृहते मनो परा फुं जे आंधार छुं ॥ ३९ ॥ श्लोकः ॥ मोन जेति गुणाः सर्वे निर्गुणां निरपेक्षकं ॥ सुबदे प्रिय
मात्मानं साम्याः संगादयोः गुणाः ॥ ४० ॥ अर्थः ॥ हेसनकादिको सत्त्वादिक गुणाणा परिया मरुपने हिरावा साम्य जेसा

गनरता विषयने विषे समपणने अंगजे वेरा गपते छे आदिने मोरा वाजे सत्यशोचादिक गुणते जेने माइक गुणो
 र हितने निर श्रेष्ठ अने सर्वनो मुहुदने प्रियने परमात्मा रावां जे कुंते सुने न जे छे ॥ ४० ॥ अर्थः ॥ नगवानुवाच ॥ श्लोकः ॥ इति
 मे छिन्न संदेहा मुनयः सनकादयः ॥ सनाजयित्वा परमानन्तरा गुणत संसर्गैः ॥ ४१ ॥ अर्थः ॥ हवे श्री कृष्ण नगवानने
 ते उहवजी प्रत्येक देहे दे उहवजी रा प्रकारे में छे दा छे संदेहने जे मना रा जे रा मनकादिक मुनिने जेने परम न किये क
 रिने मारो सत्कार करिने रुडा प्रकारनां जे सबनने मणे करिने सा रिस्तुतिकरता हवा ॥ ४१ ॥ श्लोकः ॥ ते र हे पूजितः
 सम्यक् संस्तुत परमर्षिभिः ॥ प्रत्ये वायस्य केषामपश्यतः परमं धिनः ॥ ४२ ॥ अर्थः ॥ हे उहवजीने मोरा कृषि जे सं
 कादिकने मारो रुडी रिस्पृजो नथा स्ततिने कर री ए वाजे कुंते जेने परमे छि जे ब्रह्माने मने जे ते थके मारु जे पामते प्र
 से ज्ञातो हवो ॥ ४२ ॥ इति श्री नागवते महापुराणोत्तमोत्तरा स्कंधे कृष्ण उहव संवादे चोदशोऽध्यायः ॥ १३ ॥ श्लोकः ॥
 ब्रह्मनि कृष्ण श्रेयो सि बहूनि ब्रह्मवादिनः ॥ तेषां विकल्प प्राप्य मुता होण क मुखता ॥ १ ॥ अर्थः ॥ हवे श्री चोदमा अ
 ध्यायने विपे न कियोगने जान योगतेने क दे शो रा वाजे श्री कृष्ण नगवानने प्रत्ये उहवजी जेने बली पाछा पुछे छे दे श्री कृ
 ण नगवान ब्रह्मना जे के रे नारा ने जेने धाणो क ल्यां नां जे सा धननेने क दे छे अने ते जे सर्व सा धनने मनु विकल्प
 णो करिने प्रपानपणु छे के तां सर्व सा धन निमुख्य पणे करिने श्रेष्ठता छे के अथवा रा क ज सा धननु अंग अंगी जावे

करिने मुखपणु छे तेन मे मुने कृपा करिने कहो ॥ १ ॥ श्लोकः ॥ नवतोदाहृतः स्वामिन् नक्तियोगोः नपक्षितः ॥ नि
 रस्य सर्वे तसंगे नन्वप्या विशान्मनः ॥ २ ॥ अर्थः ॥ दे स्वामिन तमे जेने मारो अने प्रेक्षा घेर दिनने जे नक्तियोगे करिने स
 र्वथ किये सा क्ति जेनेने रा लिनने मारि विषे मन जेने प्रवे ज्ञा था य रा वाजे नक्तियोगने जेने क री के तांत मे जेने मरो करो
 जे एक नक्तियोगने निज मुखता छे ॥ के विज्ञां सा धन निपण अंगो गि भावे करिने मुखता छे के सर्व सा धन निमुख्य
 पणे करिने प्रपानता छे रा प्रकार नो जे मारो संदेहने ने मने जेने दे था करिने रा लो ॥ २ ॥ श्री नगवानुवाच ॥ श्लोकः ॥ का
 लेन नदा प्रलये वाणी यं वेद संजिता ॥ मया रो ब्रह्मणो प्रोक्ता धर्मो यस्यां मरात्मकः ॥ ३ ॥ अर्थः ॥ हवे श्री कृष्ण नगवा
 नने ते उहवजी प्रत्ये क दे छे उहवजी अने वेद संजिक वाणी ते जे ते का ले करिने प्रकृत प्रलयने विषे ना ज्ञा पां स ति
 ह विने के रे मे जेने गो जे वाणी प्रथम ब्राह्म कल्पने विषे ब्रह्मा जेनेने क दिने के वि छे तो मारि विषे मनने रो करिने र
 हे रा वाजे धर्म ते जेने वाणिने विषे र पो छे रा वि छे ॥ ३ ॥ श्लोकः ॥ तेन प्रोक्ता च पुत्राय मनवे पूर्व जायसा ॥ तनो नृवा
 द यो गृह्णात्स म ब्रह्म मरु र्पयः ॥ ४ ॥ अर्थः ॥ अनेने वेद संजिक वाणी जेनेने ब्रह्माने गो पोताना पुत्रने प्रथम मउस
 न्यथा रा वाजे स्वायं भुमनु ते मने कहि ॥ अनेने ममयने विषेने ब्रह्माने समीपे र री ए वाजे नृगु आदिक सात मोरा
 ब्रह्म कृपिने जेने पणते ब्रह्मा थकि गृह्ण कर ता हवा ॥ ४ ॥ श्लोकः ॥ तेभ्यः पितृभ्यस्तस्युत्रा देवदानवगुह्यकाः

भा. रा. ॥ १०४ ॥

मनुष्यांसिदगंधर्वाः सविद्या परचारणाः ॥ ५ ॥ अर्थः ॥ अनेपोतानापितारावाजे ते समरूपिते थकि ते मना पुत्रा वाजे देवदानवने गुणक ॥ तथा मनुष्यसिद्धनेगं पर्वत थाविद्या परं ये सदितरावाचारणते सर्वे जे ते वेदसंज्ञिकवां गिने गृहकारतावा ॥ ५ ॥ श्लोकः ॥ अनेपोतानापितारावाजे ते समरूपिते थकि ते मना पुत्रा वाजे देवदानवने गुणक तथा मनुष्यसिद्धनेगं पर्वत थाविद्या परं ये सदितरावाचारणते सर्वे जे ते वेदसंज्ञिकवां गिने गृहकारतावा ॥ ५ ॥ श्लोकः ॥ किंदेवाः किंनरानागारः किंपुरुपादयः ॥ वक्ष्स्तेषां प्रकृतयोरजः सत्वतमोऽनुवः ॥ ६ ॥ अर्थः ॥ अने किंदेवतथा किंनरतथानागने राक्षसने किंपुरुषादिक ए सर्वे जे ते वेदसंज्ञिकवां गिने ते मसंज्ञि थकि गृहकारतावा ॥ अने ते ब्रह्माधिजे ईने किंपुरुषपर्यंत सर्वे ते मनिजे प्रकृति युंते जे ते रजसत्वने तमने थक उमन्थ ई थकि युवक प्रकार निधुंते ॥ ६ ॥ श्लोकः ॥ यानिर्नूतानि निरुंते नूतानां मतयस्तथा ॥ यथा प्रकृति सर्वे पां चिवावाचः सवेति हि ॥ ७ ॥ अर्थः ॥ अने ते प्रकृति युंके विधुंते तो जे प्रकृति युंके करिने नूत प्राणिमात्र जे ते स्थावर जे गमरूपने देने पां मेले अने जे प्रकृति युंके करिने नूत प्राणिमात्र निजे बुद्धि युंते जे ते पणते प्रकारे देर पां मेले ॥ अने सर्वे नूत प्राणिमात्र निजे वपुंते जे ते पणचिचिन्नपणाने पां मी थकि पातपोतानि प्रकृतिने अने सारे प्रवर्तले ॥ ७ ॥ श्लोकः ॥ एवंप्रकृति वैचित्र्यादिभूते मतत यो नूनां ॥ पारंपर्येण केषां चित्सारं वदमत यो परे ॥ ८ ॥ अर्थः ॥ हे उदव

अ. १४ ॥ १०४ ॥

श्री

जीरा विरिसे मनुष्यना जे मति युंते जे ते प्रकृति युंते जे चिचिन्नपणंते थकि जे रपां मेले अने केरलाक वेदादिकने ज्ञाने रहितरावाजे पुरुषने मनिजे बुद्धि युंते जे ते तो राक विज्ञाने जे उपदेशकरवोने निजे परंपराते राकरिने जे रपां मेले ने विज्ञाने हमरा ना केरलाक मनुष्यने जे ते तो पाषंडने विधेले मनि युंते मनि रावा जगण थले ॥ ८ ॥ श्लोकः ॥ मन्माया बोहितपियः पुरुषाः पुरुषर्षज ॥ श्रेयो वदं सने कांते यथा कर्म यथा रुचि ॥ ९ ॥ अर्थः ॥ हे पुरुष श्रेयमारि मायाये करिने मोहपां मिगुंते बुद्धि युंते मनि रावाजे पुरुषने जे ते पोताना कर्म अने सारे ने पोतानि रुचिने अने सारि कल्याण जे ते ने अने क प्रकारे कहेते ॥ ९ ॥ श्लोकः ॥ धर्ममेकेशश्चात्मे कामं सत्यदमं शमं ॥ अने वदं निस्वार्थवा रो श्वर्यं स्वागमो जनं ॥ केशि गृहजतस्योदानं वनानि निघमानि च ॥ १० ॥ अर्थः ॥ हवे अने क प्रकारना जे कल्याण तेने कहेते हे उदव जी केरलाक मनुष्य जे ते धर्मपालवोने ने कल्याण कहेते ने केरलाक मनुष्य जे ते लोकेने विपे पोतानु यशहृदि पां मेते ने कल्याण कहेते ने केरलाक मनुष्य जे ते तो कामनुं मे वन करवुंत था सत्य कहेते तथा देहने दमवो तथा अंतः करणने वश करवो ते मने कल्याण कहेते अने केरलाक जन जे ते तो पोतानो स्वार्थसाधवो तथा अणिमादिक रो श्वर्यपां मवेतथा गृहादिकने स्वाग करवो तथा नाना प्रकारना भोजन करवो ते मने कल्याण कहेते अने केरलाक मनुष्य जे ते तो पजकरवातथा तपकरवुंतथा दानं देवुंतथा व्रत करवो तथा बारनिघमपालवो तथा

१०४ ॥

॥ ना. रा. ॥

॥ १०५ ॥

वारधमपालनाते सर्वनेकल्याणकरहेले ॥ १० ॥ श्लोकः ॥ आद्यं च वंशं वै पाजोकाः कर्मविर्मिताः दुःखोदर्कसमो वि
 द्याः क्षुद्रानंदः शुचार्पिताः ॥ ११ ॥ अर्थः ॥ हवेनेजेसाधनतेमनुप्रत्यफलपणकरहेलेहेउदवजीपूर्वकराजेसाधन
 तेमणोजुकरावाजेएपुरुषतेमणोकर्मकरिनेसंपादनकरारावाजेजोकतेजेतेकेवालेतोआदिनेअंतवानलेके
 तानाशपामवारुपजेस्वभावतेणोजुकरहेतथादुरवतेजळेआगत्यजेमोरावांछेतथाअविवेकनेविषेलेनिष्ठाजेम
 निजेतुछेअनंदतेजेमानेशोकेकरिनेव्यामरावाले ॥ ११ ॥ श्लोकः ॥ मय्यर्पितात्मनः स म्यनिरपेक्षस्य सर्वतः ॥ म
 पात्मना मुखे पतत्कृतः स्याद्विषयात्मनो ॥ १२ ॥ अर्थः ॥ हवेपोतानेविषेनक्तिपेजुकरावोजेपुरुषतेनुश्रेष्ठपण
 करहेलेहेसनाश्रेष्ठमारेविषेअर्पणकरहेमनतेजेरोनेसाइकरावाजेसर्वेमुखनेमनेविषेअपेक्षायेरहितरावो
 जेपुरुषतेनेमुखमयलेपुरतिजेनिरावांजुतेमारावडेकरिनेजेमुखथायलेतेमुखजेतेविषयनेविषेलेमनतेजे
 मनारावोजेपुरुषतेममनेकांथियनजयाथ ॥ १२ ॥ श्लोकः ॥ अकिंचनस्य रां तस्मिंशतस्य समचेतसः ॥ मद्यो सं
 तुष्टमनसः सर्वाः मुखमपदिशः ॥ १३ ॥ अर्थः ॥ हवेपोतानोजेनक्तजनतेनेअरवडेसंपुरणमुखथायलेएमक
 हेलेहेउदवजीमुविनाअन्यजेअ्यादिकपरिग्रहनेणारहितनेजिस्यांहेईदयोजेरोनेजिस्यांछेअंतःकरणतेजेरो
 नेमाइकविषयनेविषेसमलेचिनेजेनुअनेमारावतकरिनेसंतुष्टेमनतेजेनुरावोजेमारेनक्ततेनेसर्वे

अ. १४ ॥

५७

॥ १०५ ॥

दिशायुजेनेमुखरूपथायलेकेतांरावोजेनक्तजनतेजेनेनिरंतरआरकोरधिसंपुरणस्करवनेजपांमेले ॥ पणको
 ईप्रकारदुःखनेनथिंपामतो ॥ १३ ॥ श्लोकः ॥ नपारमेक्षंनमर्द्रेऽधिह्मंनसार्वभौमेनरसाधिपसं ॥ नयोगसिद्धि
 पुनर्नवेवामय्यर्पितात्मे लनिमद्विनाः सत् ॥ १४ ॥ अर्थः ॥ हवेपोतानुजेमुखनेनेविषेसर्वमुखथकिअधिकपण
 करहेलेहेउदवजीमारेविषेसमर्पणकरहेलेमनजेणारावोजेमारेनक्तजनतेजेनेब्रह्मानुजेम्यानकतेनेनथिइल
 तोनेइइनुजेम्यानकतेनेनथिइलतोनेआपृथवीनुजेचक्रवर्तिराज्यतेनेनथिइलतोनेरसानलनुजेअधिपति
 पणुजेनेनथिइलतोनेयोगनिजेसिद्धियुतेनेनथिइलतोनेअपुनर्नवेनेमोक्षतेनेनथिइलतोनेमाराविनाविजुं
 काइनथिइलतो ॥ १४ ॥ श्लोकः ॥ नतथामेप्रियलमप्राप्तमपानिर्नशोकरः ॥ नचशोक्यगोतनधीर्नवात्साचयथानवा
 न् ॥ १५ ॥ अर्थः ॥ एविरिसेयुचनाकांईनइलतोरावोजेनक्तजनतेजमुनेपणअनिवाहाजोलेएमकरहेलेहेउदवजीमा
 राणकतिकनकरावाजेतमेनेजेवामुनेअतिप्रियलेनेवाब्रह्माअतिवालानथितथाशिवजिजेतेअतिवाहाला
 नथितथामेकर्यणजेतेअनिवाहालानथीतथासह्याजेतेअनीवाहालीनथीतथामारोजेदेहेतेजेतेअतिजे
 वातमेवालाहोरावोवाहालोनथी ॥ १५ ॥ श्लोकः ॥ निरपेक्षे मुनिं शंतेनिर्वैरिसमदर्शनं ॥ अनुब्रजामर्द्रेनिसंपुये
 येत्संघिरेणुभिः ॥ १६ ॥ अर्थः ॥ अनेमाधिकविषयमांअपेक्षापेरहितनेशंतनेनथिकोइहरिजनसेपाथेवर

॥ भा. १. ॥
॥ १०६ ॥

जेनेनेसागरनरतो जेरबांनपांनादिकपदार्थतेमनेनुत्पपगो जोतोएवो जेमुनिते निकेरे कुं जेते निरंतरकरुंछुते श्रु
सम किनेतामारेणकांतिक नरु जनजांयां जायछे त्यांयां रया जे जननेमने कुं जेते मारा चरणाना जेरुंते मोगे कशी
नेपवित्रकरुंएमसम किनेते नरु निकेरे करुंछुं ॥ १६ ॥ श्लोकः ॥ निः किंचनामय्यनुरक्तचेतसः शंतामहोतोः शिव
लजीववत्सलाः ॥ कामैरनालब्धधियो जुपंति शतैरपेक्षं न विदुः सुरवंसम ॥ १७ ॥ अर्थः ॥ हवेवलिपोताना
भरु जन जे सुरवनेपांमछे ते सुरवने बिजानथिपांमता रामकरहे छे हेउहवजीको ईपदार्थनोसंगुहन करताने मारेवी
पेछे पिनिये जुक्तचितजेमनोशाननेसमगुजीवुंने विवेरयावालायनेमाइकनोगे करिनेनथि जो नोणि बुद्धियो
जेमनिरावाजे मोदासा धुते जेते निकामाजननेपांमवा जोरपरा बुंजे मारु सुरवतेने जोगवे छे ते सुरवनेकैवयार्थि जे
ते जोगतापयानथि ॥ १७ ॥ श्लोकः ॥ बाधमानोपिमद्रक्तो विषैरजितैर्दियः ॥ प्रायः प्रगल्भया भरुत्तु विषयैर्ना
जिद्रुपते ॥ १८ ॥ अर्थः ॥ हवे मुने भजतोएवो जे भरु जननेने विषय जेतेनथि पराभवपमाइतांमकरहे छे ॥ हेउहव
जीनथि जीतो ईदियो जेगेएषो जे मारो भरु जनने जेते विषय जेते मगे बाधनेपमाइते नोपण अतिश्रेष्ठ एविजे
मारिभक्ति तेणे जुक्तछे मारेबहुपातोने विषय तेमगेनथि पराभवपमाइते तांवलचोन एविजे मारिभक्ति तेणे
करिने विषयमात्रने जीती छे ॥ १८ ॥ श्लोकः ॥ यथाः ग्निः सुसमिहा र्चिः करोते पांसि भस्मसात् ॥ तथा महिप

अ. १४ ॥
॥ १०६ ॥

याभक्तिरुहचैनांसि रक्तनशः ॥ १९ ॥ अर्थः ॥ हेउहवजीमरुदे प्रकारे करिने हृदिपांमिछे ज्वाला जेने एवो जे अनि
ते जेते काइजे तेमने समगुपणे करिने भस्मरूपकरहे तेममारिजे भक्ति जेते तेमनुत्पपांजे पापमात्रनेने वालिनींखे
छे ॥ १९ ॥ श्लोकः ॥ नसाध्यनिमां योगोनसोरखे धर्मउहव ॥ नस्वाप्यापस्तपस्यागो यथा भक्तिर्ममोर्जिता ॥ २० ॥
॥ अर्थः ॥ अने कुंपणा भरुने वशुंरामकरहे छे हेउहवजी जेमकांतिकरा विभक्ति जेने मुने वशकरहे तेमयो
गशास्त्रने सारखशास्त्र जेतेनथिवशकरतांने धर्म जेतेनथिवशकरतां तथा स्वाप्यापने नगावुं नगाववुंत
पकरवुंने त्याग जे दोनदेवुं अथवागृहारिकनुत्यागकरवुंते सर्वे जेतेनथिवशकरतां ॥ २० ॥ श्लोकः ॥ भक्त्याः दूमे
कयाशात्तुः श्रुत्यात्माप्रियः सतां ॥ भक्तिः पुनाति मन्निष्टाश्रपाकानपि संनवात् ॥ २१ ॥ अर्थः ॥ अने संत जेते
मनेवाहाजोएवो जे कुंते जेते अहाये करिने उत्सन्नथ ईएविजे मारिअनन्य भक्ति तेणे करिने गृहणाकरवा जोरप
छे अने मारे विषे छे निष्टा जे निष्टा विजेते भक्ति जेते पोतानिजातिथ किथयो जेदोषतेथ किपणाचांउज जेते
मनेपणापवित्रकरे छे ॥ २१ ॥ श्लोकः ॥ धर्मः सत्पदीपंतो विद्यावातपसान्विता ॥ मद्रुत्तपंतमात्मानेन सम्य
कप्रपुनाति हि ॥ २२ ॥ अर्थः ॥ अने सत्यनेदयातेमगे जुक्तएवो जे धर्मने तपे जुक्तएविविद्याएवजेते मारि
भक्तिपेरहितएवो जे जीवात्मातेने रुडे प्रकारे करिने निश्चेनथिपवित्रकरतां ॥ २२ ॥ श्लोकः ॥ कथं विनारोम

दूर्ध्वं इव ताचेतसा विना ॥ विना ने राशु कस्यथा शुद्धे उक्त रा विना ॥ शयः ॥ २३ ॥ अर्थः ॥ अने पुरुषपने अंतःकर
 ररा जे ते मारे विषे स्नेह करि ने पोताना रो मने जे प्रकृतितथवापणं ने विना के मशु ह्थायने गदगदचितथया वि
 ना के मशु ह्थाय ॥ अने मारि मूर्ति नो जे अने दते रो करि ने ने वने विषे थर ए वि जे अंशु मु निकजा ते विना के
 मशु ह्थायने रा सर्वे नक्ति नां जक्षणा ते रो जुक्त ए वि जे नक्ति ते विना के मशु ह्थाय ॥ २३ ॥ श्लोकः ॥ वागाद्रा इ
 व ते प्रस्म चितं रुदं मनी शं ह्मा ह्म नि कृ चि च्च ॥ विल ज्ञ उद्गा यति नृ स ते च म प्र क्ति युक्ता नु वने पुनाति ॥ २४ ॥ अर्थः
 ह् वे पोताने विषे अक्ति ये जुक्त ए वो जे पुरुषपने नु जक्षणा सहित म ह्मा म्य करे ले ॥ हे उ ह् व जी मारे विषे देने करि ने जे
 निवां गि जे ते गदगदथाय छे ने जे नुं चित जे ते इ वि जाय छे ने मारि मूर्ति नां वि यो ग थाय ता वारं वार रु द न करे छे ने
 क्यारे क मारि मूर्ति ने दर्शने करि ने ह्मे छे ॥ अने क्यारे क लो क निजा जे रहित थ को गान करे छे ने नृ त्य करे छे ए वो जे
 मारि न क्ति ये जुक्त पुरुषपने जे ते अ नु व न ने प वि त्र करे छे ॥ २४ ॥ श्लोकः ॥ पथाग्निना हे म म जे ज हा ति ध्या ने पुनः सं
 न ज ते च रूपे ॥ आत्मा च कर्मा नु शर्ये वि पू य म प्र क्ति यो गे न न ज स थो मां ॥ २५ ॥ अर्थः ॥ ह् वे न क्ति व डे करि ने जे अ
 त्मानि शुद्धि करे छे हे उ ह् व जी जे म अग्नि ने विषे न पाय मो न क रं जे मु वर्णा ते जे ते ते अग्नि ये करि ने म ल जे जो ह्दरिक
 नो सं सर्ग ते नो त्या ग करे छे ने प छे पोतानु जे मशु ह् स्वरूपने ने पां मे छे ते म जी वा न्मा जे ते मारि न क्ति रूपा जे यो ग ते रो क

रिने कर्म जे ने विषे रखा छे ए वुं जे वासना लिंग शरि र ते ने रा लि ने शुद्ध ए वुं जे पोतानुं स्वरूपने ने पां मे छे ने ने के रे मुं न ज
 जे छे के तो सर्वे जी व प्राणा मात्र नो निये ताने रि अ ले मूर्ति युं जे म नि ए वा जे मु क्त ना हे र दे ते म रो से वा ने क सो ए वो जे
 साहात पुरुषो ज म डं ते मुं ने पां मे छे ॥ २५ ॥ श्लोकः ॥ यथा यथात्मा परि मृ त्यने सो म सु ए ष गा था श्र वणा नि धा ने ॥ त
 द्या त था प र ष ति व स्तु म् श्म च श्चु र्प थै वो ज न सं प्र यु क्तं ॥ २६ ॥ अर्थः ॥ अने मनुष्य जे ते मारि प वि त्र ए वि जे क था
 युं ते म नां सां न ल वां ने के रे वां ते म रो करि ने अ जी वा न्मा जे ते जे म जे म अ ति शु द्ध करि ये छे पे ते म ते म ज न जे ते सु श्म
 ए वुं जे जी वा न्मा नुं स्वरूपने ते थि मु श्म जे परमात्मानुं स्वरूपने ते ने दे रे छे जे म अ ज ने करि ने अ नु ए वुं जे व श्चु ते जे ते
 सु श्म ए वि व स्तु ने दे रे छे ते म ॥ २६ ॥ श्लोकः ॥ विषयान् ध्या य त श्चि तं विषयेषु विष ज्ज ते ॥ मामनुस्मरतश्चित्तं मयं
 व प्र विलि प ते ॥ २७ ॥ अर्थः ॥ अने जे म विषय ना चित व न ने कर तो ए वो जे म नुष्य ने नृ चित जे ते विषय ने ते म ने वि
 पे अ म क्त था प छे ते म मा हं स्म र रा क र तो ए वो जे न क्त ज न ते नु चित जे ते मारे विषे ज अ ति सं ल ग न था य छे ॥ २७
 श्लोकः ॥ तस्मादसद्विजानेयथास्वप्नमनोरथो ॥ हित्वा मयि समापत्स्वमनो मद्राव ना वितं ॥ २८ ॥ अर्थः ॥ हे
 उ ह् व जित म जे ने कार ए प ला मारे स्वप्न म नो र थ ने ने तु स्य ए वुं जे मा यि क विषय नु चित व न ते नो त्या ग करि ने मारि
 न क्ति ये करि ने शुद्ध क रं ए वुं जे म न ने ने मारे विषे धार रा करे ॥ २८ ॥ श्लोकः ॥ स्त्रीणां स्त्री सं गि ना सं गे त्स्का दर न

अनात्मवान् ॥ ज्ञेये विविक्त आत्मानं श्रितये न्यामने इति ॥ २५ ॥ अर्थः ॥ अने वश कस्यं छेइं दिवुं जेणे एवो जे पुरु
 पते जे ते स्त्री पोने स्त्री ने स्त्री पोना संगी रावा जे पुरु पते मनो हर थकि जसा ग करि ने निर्णय एवुं जे कांत स्थल तेने वि
 पे वे सीने आल मे र दिन थको मारु पान करे ॥ २५ ॥ श्लोकः ॥ न तथास्य न वेत्त क्लेशो वे पश्चान्न्य प्रसंगतः ॥ यो पित्सं
 गा एथापुंसो यथा तस्मै गि संगतः ॥ २६ ॥ अर्थः ॥ अने आपुरुष जे तेने जे म स्त्री युना समागम थकि क्लेश जे ते थाप
 ले ने वे पन जे ते थाप ले ने जे म ते स्त्री युना संगी रावा जे कामी पुरु पते मना संगे थकी क्लेश ने वे पन जे ते थाप ले ते म अ
 स पदार्थ न प्रसंग थकि क्लेश जे तेने थाप ने वे पन जे ते पण न थाप ॥ २६ ॥ उद्धव उवाच ॥ श्लोकः ॥ यथात्मा मर विं रात्
 पा हाश वायदात्मकं ॥ प्रायेण्यु मुहुरे तन्मे पानं मे वक्तु मर्हसि ॥ २७ ॥ अर्थः ॥ हवे पान कस्य निरिति जे तेने उद्धव जे
 ते श्री कृष्ण भगवानं प्रसे पुछे छे ॥ हक मलने च मु मुहुरे जने जे ते प्रकारे स्वरुपे नु क रावा ने जे प्रकारे ना गुण स्व भाव
 ने वि न्ति युं ते म गो नु क रावा जे न मे ते न मारु जे प्रकारे पान करे ए प्रकारे जे पान तेने जत मा जे ते मुने के देवा ने धी
 ग छो ॥ २७ ॥ श्री भगवानुवाच ॥ श्लोकः ॥ समा आसन आसीनः समकायो यथा स्वरुं ॥ हस्तावुत्संग आ पाय स्वना
 सागुरु ते श्रयाः ॥ २८ ॥ अर्थः ॥ हवे पान कस्य निरिति जे तेने श्री कृष्ण नाशयण जे ते उद्धव जी प्रसे कहे छे ॥ हे उद्धव
 जी पान नो कर नार जे ते प्रथम सम एवुं जे आसन तेने विपे जे म पोताने सुख थाप ए म वे सेने सरल छे देह जे नारा वो

थको हस्त जे ते मने पोतानार खोजाने विषे धारण करि ने पोतानि नासिकाने विषे उरा खां छे ने उ जेणे एवो थाप ॥ २८ ॥
 ॥ श्लोकः ॥ प्राणस्य शोषये न्यामं पूरकं न करे चक्रेः ॥ विषयै र्णापि न मेर न्यसे निजिते र्दिषः ॥ २९ ॥ अर्थः ॥ अने
 माथिक विषय थकि निरंतर जी त्या छेइं दिवो जे म गो एवो जे म मुहुरे जने जे ते पुर क जे नासिका ये करि ने वायु ने तां ए
 वो ने कुं नक जे ते वायु ने उरा व वो ने र चक जे ते वायु ने पाछो नासिका ये करि ने वा स मु क वो ए उ ए प्रकारे ना प्राणा था
 मे करि ने धी रे धी रे प्राणा वायु जो जे मार्ग तेने शुरु करे ॥ अने विषय जे र चक कुं नक ने पुर क ए प्रकारे करि ने पण प्रा
 ण वायु ना मार्ग ने शो पानो अ न्यास करे ॥ २९ ॥ श्लोकः ॥ हृद्य विच्छिन्न मों कारे परानाद वि सोर्गा वन ॥ प्राणो नो दी र्ये
 तत्राः थपुनः संवेद्ये त्स्वरं ॥ ३० ॥ अर्थः ॥ हवे पूर्व जे प्राणा धाम क हो ते जे ते प्राणा वादिक मंत्रे सहित कर वो ए म क
 हे छे ॥ हे उद्धव जी पाना जने ते धराना नाद सर र वा छे नाद जे मों ने क मल ना ते तु सर र वो स्फु र्मने ना भिक मल ने आ
 रे भिने अ विच्छिन्न पणो र हो ए वो जे आ उं कार तेने हृद्य क मल ने विषे प्राणो महित उचो उ पा रि ने ते के दे पा छो ते आं
 कार ने विषे उदातना मे जे स्वर तेने पाने करि ने स्थिर करे ॥ ३० ॥ श्लोकः ॥ रावे प्राण व संयुक्तं प्राणो मे व सम म्य सेत् ॥ द
 शरु त्वं स्वि पवणो मासा र्वाग्नि ता निजः ॥ ३१ ॥ अर्थः ॥ हे उद्धव जी पान नो कर ने ल पुरु प जे ते ए प्रकारे सहित
 रा वो जे प्राणा धाम तेने उ ए काल प्रत्ये दश वार सा रि ये रे अ न्यास करे ॥ अने ए विरित्ये प्राणा धाम ने कर नो थको ए

कमासनमहि लिङ्कोरा जित्यो छे प्राणा वायुने गोरवा यो थाले ॥ ३५ ॥ श्लोकः ॥ रज्जु रगक मंतस्थ मूर्ध्ना जमधो मुखं
 ध्यात्वा ई मुख मुनि इमष्टपत्रं सकर्णिकं ॥ कर्णिकापो मयमेत्यसौ मारवा नु नं गतरं ॥ ३६ ॥ अर्थः ॥ राविरित्ये चिन
 ने स्थिर करवाने अर्थे प्राणा यामने करिने ह्वे ध्यान करवानि रितेने करेले ॥ देउ हव जी ते ध्यान नो करत लपुरुष
 जेने देह निमां हि लिङ्को रा रयुं ने उई छे ना र्जने नो ने के ल्यना हो रा नि पे छे हे छे मुख ते जे नुं रा वुं जे हट परपी कमल ते
 ने उं छे मुख ते नुं ने प्रफु लित थयुं ने आ व छे पां र वरी थुं जे निने कर्णिकां पे मरि त रा विरि त नुं ध्यान करिने अने ते
 कर्णिकारने विपे रा का कथ कि पर रा वा जे म्पर्य वे इ माने अग्नि ते मनु ध्याने करिने स्थापन करे ॥ ३६ ॥ श्लोकः ॥ व
 क्रमये स्मरे रू पं मं नत न ध्यान मंगल ॥ समं प्रशंते सु मुखे दी र्प चारु चतु र्वर्जं ॥ ३७ ॥ अर्थः ॥ अने ते ध्यान जे ते आ
 ग ल्म क उं छु रा वं जे विशे परा ते म गो महि त रा वुं जे मारु स्वरूप ते नुं स्मरणा करे ते स्वरूप के वुं छे तो ध्यान ना मंगल रू
 पने संपूरण छे सर्वे अथ व जे ना ने अति शो नं सुंदर छे मुख जे मोने जानुं पर्यं नलां वाने चारु रा वा छे आर भुज ते जे ने
 रा वु ॥ ३७ ॥ श्लोकः ॥ सुचारु सुंदर गौ वे सु कपोल शु चि स्मिने ॥ समान कर्णा विन्यस्त स्फुरन्म कर कुंडले ॥ ३८ ॥ अर्थः ॥ अ
 ने अति शो म नो हरे ने सुंदर छे गौ वा जे मोने रु श छे कपोल जे माने रुंड छे सुंदर ह स वुं जे रा वु अने बरो बर रा वा जे को न
 ते को न ते मने विपे धारण कसो थकां स्फुरा य मो न छे मकरा कर कुंडले जे ने रा वुं ॥ ३८ ॥ श्लोकः ॥ हे मां वरं य न च पा मं श्री

वसु श्री निकेतनं शंखचक्र गदापद्म वनमाला विभूषिते ॥ ३९ ॥ अर्थः ॥ अने मुखे मय छे वस्त्र जे ने ने मे पं सरं वु
 श्रामने श्री वसु नु चि रु ने लक्ष्मी ते ने र यानुं स्थान क रा वुं अने शंख चक्र गदापद्म ने वन नां पुष्प नि माला ते मरौ क
 रिने शो भ नु रा वुं ॥ ३९ ॥ श्लोकः ॥ नूपुरै र्विलसत्यादं कोस्तु न प्र नयायुते ॥ पुम किरीट करक करि म्भ्रां गदायुते ॥ ४० ॥
 अर्थः ॥ अने नूपुर वडे करिने शो भ ता छे चरणा ते जे ना ने कं व ने विपे धारण कसो जे को स्तु न मगि ते नि प्र ना ये नु
 क्क रा वु अने प्र का शो महि त रा वं जे मु कर क टो करि म्भ्र वा नु वे प ने ग दा ते म गो नु क्क रा वुं ॥ ४० ॥ श्लोकः ॥ सर्वांग सुंदरं
 त्रुं प्रसार मु मुखे ह्रां ॥ सुकमारमनि ध्यापे सर्वो गे पुम नो र्पत ॥ ४१ ॥ अर्थः ॥ अने कर चरणा रि के जे सर्वे अ
 ग ते मने विपे संदर ने सर्वे जन ना रु द प ने प्रिय ला गो रा वुं ने भक्त जन ना व पर प्र म न्ब ना ये नु क्क ले सुंदर मुख ने विपे जे
 वुं ते जे नुं रा वुं ॥ अने संदर कु मार वा व स्या ते गो नु क्क रा वुं जे मारु स्वरूप ते नुं स्मरणा करत जे नु क्क जन ते जे ते सारि पे
 वे ध्यान करे त श्रु कर तो थकी तो न र व थि आ रे नि ने शि र्वा प र्थं त जे सर्वे मार अंग ते मने विपे पो ता ना मन ने व रा व
 तो थको ध्यान करे ॥ ४१ ॥ श्लोकः ॥ इंदियो ली र्दियार्थे श्यो मन सारु ष्य तन्मनः ॥ बु ध्या सार धि ना धीरः श्रा पं न्म थि स
 र्वतः ॥ ४२ ॥ अर्थः ॥ राविरित्ये ध्यान करानो विपि ते ने क हि ने ह्वे प्रत्या हारे मरि त ने प्राणा ते ने क हे छे दे उ ह व जी
 धीर पुरुष जे ते पो ता ना मन व ते करिने इंदियो जे ते मने इंदियो ना विषय थ कि पा छि वा लि ने ॥ अने सार थि रू पी

जे बुद्धिने गोक रिते ते मन जे ते सर्व जे विषय नामं काय ते थकि पाछुंवा लिन मारे विषे मारि पेटे जोडे ॥ ४३ ॥ श्लोकः ॥ त
 न् सर्व व्यापकं चित्तमाह्वयेकत्रधारयेत ॥ नामानि विं तये दुषः सुस्मिते भावयेन्मुरवं ॥ ४३ ॥ अर्थः ॥ हवे सं प्रज्ञातना
 मे समाधिने असे प्रज्ञातना मे समाधिने ने कहे ॥ हे उ हव जी समाधि निष्ट पुरुष जे ते मारां सर्व जे अंग ते मने वि
 पे व्याप्यु रा बुं जे चित तेने सर्व अंग थकि पाछुंवा लीने पादादिक जे रा क अंग तेने विषे स्थिर करे ॥ अने वलिफरिने
 संदर हा मे सहित रा बुं जे मारु मुरव तेने चितवन करे पण वि जां जे सर्व अंग ते मने चितवन करे ॥ ४३ ॥ श्लोकः ॥ त
 त्रलब्धपदं चित्तमाह्वयवो नि धारयेत ॥ तत्र त्पत्कामदारो दीन किं चिदपि चिंतयेत ॥ ४४ ॥ अर्थः ॥ अने ते मु
 रवने विषे पांशु छे स्थिर पणे करिने रया बुं स्थानक जे गो रा बुं जे चित तेने मारा मुरव थकि पाछुंवा लिन रुद पने विपे
 रतो जे हे र रा स्व चिदा काशनेने विषे प्रतिलोम पणे करिने धारे अने ते चिदा काश नि धारणा नो त्याग करिने ते चि
 दा काशने विषे रतो जे कुं ते मारे विषे ले हे र समाधि जे ने रा बो थकोने योगि पुरुष जे ते विजे कुं उपरान चितवन करे ॥
 ४४ ॥ श्लोकः ॥ एवं समाहितमतिर्मा मेवात्मानमात्मनि ॥ विचष्टमयि मर्वात्मन ज्योति र्ज्योतिषि संपुते ॥ ४५ ॥ अर्थः
 हवे हे रने सहित समाधि योग कहे हे उ हव जे रा प्रकारे मारे विषे स्थिर थे ले बुद्धि जे नि रा बो जे समाधि निष्ट पुरुष ते
 जे ते पोताना जीवात्माने विषे साक्षात परमात्मा रा बो जे कुं ते मुने जे रे खेडे ॥ अने सर्व जो अंतर्था मि रा बो जे कुं ते मा

रे समापे पोताना जीवात्माने दे खे ले जे मजन जे ते ज्योतिष जे महा प्रकारो मुक्त कर्य तेने समिपे अत्य प्रकारो मुक्त
 रा बुं जे न शत्रने दे रे खे ले ते म ॥ ४५ ॥ श्लोकः ॥ ध्यानेने संयं सुतां ज्ञे रा पुं जे नो योगि नो मनः ॥ सेषास्य स्वाशु निर्वो रां ड्य
 ज्ञान क्रिया नुमः ॥ ४६ ॥ अर्थः ॥ रा प्रकारे समाधिने ने कहे तेने समाधि नु फल कहे ॥ हे उ हव जी रा विरि ते अति
 त्रा रा बुं जे ध्यानेने गोक रिते मारे विषे पोताना मनने सा रि पेटे जो ड तो रा बो जे योगि पुरुष ते नुपंच न्त ज्ञाने डियो ने क
 र्म इं डियो ते मणे करिने अम जे रा पंच शू तारिक रूप कुं छुं रा प्रकार ना अ निमान रूप अ ज्ञान ते जे ते तत्काल नाशो मि
 जाय ले ॥ ४६ ॥ इति श्रीमद्भागवते महापुगा रा कादश स्कंधे चतुर्दशोऽध्यायः ॥ १४ ॥ श्री भगवा बु वा च ॥ श्लोकः ॥ यनें डि
 यस्य युक्तसंनितश्वासस्य योगिनः ॥ मधि धारय तस्मिं ते उपतिष्ठेति सिद्धयः ॥ १ ॥ अर्थः ॥ हवे आ पंदर मा अ ध्यापने
 विषे योग मां अंत रा पुरुष जे सिद्धि युं ते मने श्री कृष्ण च रे जे ते उ हव जी प्रत्ये कहे ले हे उ हव जी निषम मां कर ले इं डियो ते जे
 रो अने युक्त छे आहार विहार ते जे ने जे तियो ले प्राण वा यु जे रा ने मारे विषे पोताना चितने धारणा कर तो रा बो जे योगि
 ने ने सिद्धि थो जे ते म मिपे आवे ले ॥ १ ॥ उ हव उ वा च ॥ श्लोकः ॥ कथा धारणा यौ स्वित्तकथं वा न्निष्ठिरच्युत ॥ कनि वा सि
 हयो ब्रह्मि यो गिनां सिद्धि दो भवान् ॥ २ ॥ अर्थः ॥ हवे रा सिद्धि थो जे ते आगम नादिक ते मने उ हव जी जे ते श्री कृष्ण भगवां
 न प्रत्ये पु ले ले हे अच्युत के धारणा ये करिने के ई सिद्धि जे ते ज्ञान थाय ले ने रा सिद्धि जे ते के वस्वरुपे करिने ले अने रा

को

सिद्धियो जेने केरलि युं छे ए जे मारा प्र अने मने तमे जेने मुने ह्मपा करिने कहे ॥ शा मारे तोत मे जेने योगि जेने मने सि
 हि यो जेने नारे मारा छे ॥ २ ॥ अर्थात् नारा वा नुवाच ॥ श्लोकः ॥ मिहयो एतद्गोक्ता धारणा योग पारंगैः ॥ तामामष्टौ मप्र धा
 ना दशैव गुणदेतवः ॥ ३ ॥ अर्थः ॥ दवेते प्रथमो जे उतर तेने श्री ह्मल न गवान जेने उद्वजी प्रत्येक हे छे हे उद्वजी धार
 णा रूप जे योगने ना पारने पांमारा वा जे योगि पुरुषने मगो सिद्धियो जेने अष्टादश कहि छे अने ते जे अरार सिद्धियोने
 मने मध्ये आर जे सिद्धियोने जेने तो कुं ज छे प्र धान जे मां के तां मारे प्याने करिने प्राप्त थाय प वि यो छे ने ते मां जे दश सि
 दि योने जे ते तो सत्व गुण ते न छे कारा जे नुवा वि यो छे ॥ ३ ॥ श्लोकः ॥ अणि मामहि मामूर्त्तं लपि मा प्रा मि विं दि यैः ॥
 प्रा का र्ण्ये अ न र ए पु रा क्ति प्रेरणा मी शिता ॥ ४ ॥ अर्थः ॥ दवेते सिद्धियो नां अर्थे सहित नाम के हे छे हे उद्वजी आदे ह्
 संवेधि अणि मा ॥ १ ॥ महि मा ॥ २ ॥ ने लपि मा ॥ ३ ॥ रात्रा प सिद्धियो जेने जो रा वि के तां रा णि माना मे सिद्धि नि प्रा मि
 था य ता रे दे ह् जे ते अणु सरवो क्क म्म था य छे ने महि मा ना मे सिद्धि नि प्रा सि था य ता रे दे ह् मो र था य छे ने लपि मा
 ना मे सिद्धि नि प्रा सि था य ता रे दे ह् नां थो थ जा य छे ने सर्व नू त प्रा णि मा त्र नां इं दि यो नि सं पा थ्ये जे ग ति क र वि ते जे
 ते प्रा सि ना मे बो थि सिद्धि कहि छे ॥ अने अत जे पर लो क ना प रार्थ ने ह ए जे आ लो क नां प रार्थ ने मने वि पे प्र का उ
 जे ते मनु प्र स क्ष प णो करिने दे र व वा प णु ते जे ते प्रा का र्ण्य ना मे पांच मि सिद्धि जो रा वि ने श क्ति जे अे उ त ते म नु जे

प्रेर वा प णु ते जेने ई शिता ना मे छ वि सिद्धि जो रा वि ॥ ४ ॥ श्लोकः ॥ गुणो धु सं गो व सि ता य त्का म स्त द व स्य ति ॥ ए
 ता मे सि द्ध यः सो म्प अ ष्टा वै स्य ति का म ताः ॥ ५ ॥ अर्थः ॥ अने वि प य ने वि पे जे अ ना स क्ति ते जे ते व शिता ना मे
 सा त मि सिद्धि जो रा वि ने सिद्ध पुरुष जे ते जे व स्तु ने ई छे ते व स्तु ने पां मे छे ए रि त्ये उ त व स्तु ने जे पां म बुं ते जे पूर्ण का
 म ना मे आ र मि सिद्धि जो रा वि ने सो म्प रा वा उ द्व जी रा जे आ र सिद्धियो ते जेने मे जे ते गो मारं स ह् ज स्व नां व क री
 ने सिद्ध छे ए म मां नि छे मा रे मारं वि पे स मा धि पे करिने जो श तां रा वी जे पुरुष तेने मु थ कि ज प्रा स था य छे ॥ ५ ॥ श्लो
 कः ॥ अनु र्मि म स्वे र रे सि नू र अ व णा दर्शनं ॥ मनो ज वः का म रूपं पर का य प्र वे श नं ॥ ६ ॥ अर्थः ॥ दवे अ द स त्व
 गुणे करिने जे दश सिद्धियो प्राप्त था य छे तेने क हे छे हे उद्वजी आरे र ने वि पे सु धा पि वा सा ये र हित प णु ते जे ते
 गुण हे तु क जे दश सिद्धियो ते मां अनु र्मि म त्व ना मे ॥ १ ॥ प्र थ म सिद्धि छे ने रु र र था जे दे व म नु था ट्ठि के म ना श ह्नु
 जे मां न ल बुं ते जे ते रु र अ व णा ना मे ॥ २ ॥ वि ज्ञा सिद्धि छे ने छे र थि जे दे र व बुं ते जे ते रु र र्शन ना मे ॥ ३ ॥ वि ज्ञि सी दि छे
 अ ने म न ना सर वो जे वे ग था वो ते जे ते मनो ज व नां मे ॥ ४ ॥ बो थि सिद्धि छे ने पो ता ने इं छि त रा वा रूप ने जे पां म बुं ते
 जे ते का म र प ना मे ॥ ५ ॥ पांच मि सिद्धि जे पार का रे ह्ने वि पे जे प्र वे श क र वो ने जे ते पर का प प्र वे श न नां मे ॥ ६ ॥ छ वि
 सिद्धि छे ॥ ६ ॥ श्लोकः ॥ स्व छे र मृ सु र्दं वा नां म ह् त्री श नु र्शनं ॥ यथा सं क त् स सं सिद्धि रा हा प्र ति ह्ता ग तिः ॥ ७ ॥ अर्थः

॥ ना. ११ ॥
॥ ११२ ॥

अने पोता निर्दिष्टाये करिने जे देह नो त्याग करवाते जेने स्वछंद मृत्युनामे ॥ ११ ॥ सात सिद्धि छे देवतानि संपाये पोता
नेर मवुंतेने जे देह खुंतेने जेते अष्टमी ॥ ८ ॥ सिद्धि छे ॥ अने पोते जे पदार्थना संकल्प करेते संकल्पने अनुसारे जे पदार्थनि
सिद्धि थाविने जेते यथा संकल्पनामे ॥ ९ ॥ नव सिद्धि छेने कोइ थकिन पाठि वले ए विछे गति जे निरावि जे पोतानि
आज्ञा प्रवर्तेते जेते दशमी सिद्धि छे ॥ १० ॥ श्लोकः ॥ त्रिकाल ज्ञत्वमहं परचित्तानुजितता ॥ अगमर्कावु विपादानां
प्रतिष्ठेनाः पराजयः ॥ ८ ॥ अर्थः ॥ अने वलि श्रुहसत्वगुण छे कारण जे मनुं ए विजे विज्ञी पांच सिद्धि पोतेने करे छे
हे उह वजी त्रापकाल जे जे ज्ञाणावापणुते जेते पांच सिद्धि पोते प्रथम सिद्धि छेने सुखदुरवमान अपमान आदि
क जे जोइ ज्ञाने मारी जे र दिन पाणुते जेते विज्ञी सिद्धि छे ने पारका विचारिक बुं जे ज्ञाणावापणुते जेते विज्ञी सिद्धि
छे अने अग्नि सूर्य जलने विषा आदिकने जे वेध करवाते जेते चोथि सिद्धि छेने कोइ थकि पराजयन पां मवुंते जे
ते पांच सिद्धि छे ॥ ८ ॥ श्लोकः ॥ एता आहं शतः प्रोक्ता योगधारणसिद्धयः ॥ याथाधारणया यार्साद्यथावास्या
न्निवां धमे ॥ ९ ॥ अर्थः ॥ हे उह वजी ए योगधारणाये करिने प्राप्त थाया ए विजे सिद्धि पोते जेते मेत मने नामे करिने
कहि हवे जे धारणाये करिने जे सिद्धि जेने प्राप्त थाय छेने जे वेध करे करिने जे सिद्धि प्राप्त थाय छेते सर्वेने तेमे जेते
मारा थकि ज्ञाणा ॥ ९ ॥ श्लोकः ॥ नूतमूह्यात्मनि मघिनन्नात्रे पारयेन्मनः ॥ अणिमानमवाप्रोति नन्नात्रोपास

॥ ११५ ॥
॥ ११३ ॥

की मम ॥ १० ॥ अर्थः ॥ हवे सिद्धिने पमारे एवुं जे धारणा नुस्वरूपने ते सिद्धि नुं जे स्वरूपनेने करे छे हे उह वजी शब्द
शंकर सनेगे धार जे नूत मूह्यते छे शरिर जे नुं ए वां जे नुं ते मारे विषे ते शब्दादिकने आकारे थयुं एवुं जे पोतानुं मन
तेने धारणा करतो ए वां जे योगि ते जेते अणिमा सिद्धि छे नाम जे नुं एवुं जे अति सुह्य पोतानुं रूपतेने पां मे छे के म
जेते योगि जेते मारितन्नात्र जे शब्दादिकने निउपासना करनारो छे मारे ॥ १० ॥ श्लोकः ॥ महत्यात्मन मघि परे यथा
संख्यं मनोदपत् ॥ महिमानमवाप्रोति नूतानां च पृथक् पृथक् ॥ ११ ॥ अर्थः ॥ हवे महिमानामे जे सिद्धि नि प्राप्ति
केरे छे हे उह वजी अहंकार थकि पर जे मरुत त्वते रूप जे नुं ते मारे विषे ने मरुत त्वने आकारे थातु एवुं जे पोतानुं म
नतेने धारणा करतो ए वां जे योगि ते जेते आकाशादिक जे वेध नूत ते मनुं जे प्रथक प्रथक महिमा पाणुतेने पां मे छे
केतां आकाशादिक सररुं जे पोताना देह नुं मरुत त्व पाणुतेने पां मे छे ॥ ११ ॥ श्लोकः ॥ परमाणु मये चितं नूतानां म
घिरं जयन् ॥ कालसूह्यार्थं तां योगी लघि मानमवाप्रुपात् ॥ १२ ॥ अर्थः ॥ हवे लघिमा सिद्धि नि प्राप्ती करे छे हे उ
ह वजी पृथिव्यादिक नूतना परमाणु रूप जे नुं ते मारे विषे पोताना चितने धारणा करतो ए वां जे योगि ते जेते काल
ने परमाणु रूप जे लघिमानामे सिद्धि तेने पां मे ॥ १२ ॥ श्लोकः ॥ धारयन्मय्यदंत त्वे मनो वै कारिकेः शिवलं ॥ स्वर्वादिष्या
णामात्मत्वे प्राप्ति ग्राप्नोति मन्मनाः ॥ १३ ॥ अर्थः ॥ हवे प्राप्तिनामे जे सिद्धि तेने पां मवानिरितिक देहे हे उह वजी

॥ भा-१० ॥
॥ ११३ ॥

मालिक अहंकाररूप जे कुंते मारे विषे पोताना नाम संग मनने पारणा करतो एवो जे योगिने जेने मारे विषे ले मन जे तु एवो थ
की सर्वे प्राणी मात्रा जो जे इंद्रियो ते मना अघि छता पणाने पोम वारुप प्राप्तिनां मे सिद्धि तेने पो मेले ॥ १३ ॥ श्लोकः ॥ म
हत्मान्म निषः सवे धार येन्म धिमान सं ॥ प्राकाशं पार मे श्रे मे विंदते व्यक्त जन्मनः ॥ १४ ॥ अर्थः ॥ हवे प्राकाशपना मे
सिद्धि नि प्राप्ति करे हे हे उहव जी सुत्र जे अहंकारादिक सर्वे पोतानां कार्य ते मनुसुत्र निषे अघा पाररुपने क्रिया श
क्ति प्रधाना बु जे म दून त्वनेना अघा पार पणो करिने ते म दून त्व रूप जे कुंते मारे विषे पोताना मनने पारणा करे एवो
जे योगिने जे ते अघ्यक जे प्रधान तेथ कि छे जन्म जे मनो एवा जे वेरा जपुरुप ते रूप जे कुंते मारु प्राकाश सिद्धिरुप जे
ते वेरा जपुरुप नुं स्थान कनेने पो मेले ॥ १४ ॥ श्लोकः ॥ विहो अघा श्रे विने पार येत्का प्रविगृहे ॥ सई शि त्वमवा प्रो
ति श्रे ज्ञ त्वे व चो दनां ॥ १५ ॥ अर्थः ॥ हवे ईशिता सिद्धि नि प्राप्ति करे हे हे उहव जी कालना निया मकने त्रपगुणाना
ईश्वरा वा जे विस्तृते मने विषे पोताना चिने पारणा करे एवो जे योगिने जे ते श्रे ज्ञ ते हे हे जे जे श्रे ज्ञ जे जीवात्माने मने
पोतपोताना कर्मानुं सारे क्रियाने विषे प्रेराते रूप जे ईशिता नामे सिद्धि तेने पो मेले ॥ १५ ॥ श्लोकः ॥ नाशय तो तु री
यारये अगव स हृश क्तिने मनो मय्या द प्योगी म पर्मा व शिता मिथात् ॥ १६ ॥ अर्थः ॥ हवे वशिता सिद्धि नि प्राप्ति
करे हे हे उहव जी अगवान एवेरा हे करिने कराने संक र्पणादिक थ कि बोधुवा सुदेव ले नाम जे नुं एवा जे कुं नाराय

॥ ११५ ॥
॥ ११३ ॥

एते मारे विषे पोताना मनने पारणा करतो एवो जे योगिने जे ते विषय थ कि वेरा गप पोम वारुप जे मारे पर्य ते ले प
र्म जे नो एवो थकी माइक विषय थ कि इंद्रियो जे वश कर वारुप जे वशिता सिद्धि तेने पो मेले ॥ १६ ॥ श्लोकः ॥ निर्गुणो ज्ञ
स्व शि म धि पार यन्विशं मनः ॥ परमानं द्मा प्रोति यत्र कामो वसी यते ॥ १७ ॥ अर्थः ॥ हवे कामावसाईता सिद्धि नि
प्राप्ति करे हे हे उहव जी माइक गुणो रहितने परब्रह्म एवो जे कुंते मारे विषे निर्मल एवुं जे पोताना मनने तेने पारणा क
रतो एवो जे योगी जे तेने परम आने रने पो मेले ते कि यो तो जे आने रने विषे पोताना मनो धर्म जे ते सिद्ध कराय एरुप
जे कामावसायिता सिद्धि जे ते पमा पले ॥ १७ ॥ श्लोकः ॥ श्वेत ही पपतौ चिते श्वेते पर्यमयं अघि ॥ धारयन् श्वेत चो या
ति पर्य भिरहितो नरः ॥ १८ ॥ अर्थः ॥ एप्रकारे आरु सिद्धियो नि जे प्राप्तिने ने क दिने हवे वश सिद्धियो नि प्राप्तिने क
हे हे हे उहव जी पर्यरुप ले मर्ति जे निने श्वेरा वो जे श्वेत ही पनो पति कुंते मारे विषे पोताना मनने पारणा करतो एवो
जे मनुष्य ते जे ते स्रु पा विपासादिक जे लो कर्मियो ते गोरहित थकी श्वेत मुरुप पणाने पो मेले ॥ १८ ॥ श्लोकः ॥ मय्या
काशात्मनि प्राणे मनसा धीय मुह दून ॥ तत्रोपलब्धा नूतानां देसो वाचः श्रणोत्ससा ॥ १९ ॥ अर्थः ॥ हवे एर अवर
सिद्धि नि प्राप्तिने करे हे हे उहव जी समष्टी रूपने कुं छुं अघा पार जे नो एवो जे अघा ब्रह्मांडना अघा पाररुप प्राणवायु ते
ने विषे मने करिने नार जे तेने पारतो एवो जे अघा जीवात्माने जे ते ब्रह्मांड नो अघा पार नूत जे प्रे एवा धुं तेने विषे प्रा

॥ ११५ ॥

सघईराविने नूत प्राणिमात्र निवांणिपुंते मने हरथकिंसां न लेते ॥ १८ ॥ **श्लोकः** ॥ चक्षुस्त्वपरिसंघो ज्ञत्वशरमपि च
 क्षुधि ॥ मोतत्रमनसा प्रायत्रविश्वे पश्यति म्भ्रमहक ॥ २० ॥ **अर्थः** ॥ हृवे हरदर्शननामै सिद्धिनि प्राप्ति करे ले दे उरुव
 जी म्भ्रम छे र्दिने निरावो जे योगि ते जे ते सु र्धने विपे प्रांने करिने पोतानाने जने मंलग्न करिने अने सु र्धने ते ते पगा धां
 ने करिने पोताने विपे जो रिने अने सु र्धने ने जरा विनो जे संयोग ते वे म्भ्रे पोतानामन वदे करिने माहं प्रांन कर तो थकी
 हरर युंए वुंए पण सर्व विश्व ते ने दे र्वे ले ॥ २० ॥ **श्लोकः** ॥ मनो मधि म्भ्र संयोग दे रं त र नु वा सु ना म हार ए णानु भावे न त त्ना त्मा
 प चं वै मनः ॥ २१ ॥ **अर्थः** ॥ हृवे मनो जवना मे सिद्धि नु निरुपणा करे ले ॥ दे उ इव जी दे हने विपे वर्तनो रावो जे प्रांरा वा युं
 ते गो सहित पांता नो दे रं ने मन रा वे यने मारे विपे मारि पे वे संयोग प मा री ने वर्तनो रावो जे योगि ते नु जे मंते जे ते स्था
 न कने विपे जायते ते जस्थान कने विपे ते योगि नो जे दे रं ते जे ते पगा मा वि धार ए णाने सामर्थ्य करिने निश्रे जायते
 २१ ॥ **श्लोकः** ॥ यदा मन उपादा पयशु रं पं बु न्पति ॥ तन ज्वे म्भ्र नो रू पं म री ग व ल मा श्र दः ॥ २२ ॥ **अर्थः** ॥ हृवे का
 मरुप सिद्धि नि जे प्राप्ति ते ने के दे ले दे उरुव जी मारे विपे जे समाधि रू पयोग ते ना सामर्थ्य ने पांम्यो रावो जे योगि ते जे ते
 ज्वारे पोतानामनने श्रृण करिने जे रू पे था वा ने ई ले ले ॥ मारे ते जे ते मने करिने ई छित रू प ते ने पांमे ले ॥ २२ ॥ **श्लोकः**
 परकाय विश्वान् सिद्ध आत्मानं तत्र भावयेत् ॥ पिरं हि त्वा वि शो त्वा णी वा यु न्तः प उं प्रिवत् ॥ २३ ॥ **अर्थः** ॥ हृवे पर

॥ ११५ ॥
 जे मं
 ११४ ॥

काय प्रवेशननामे जे सिद्धि ते नि प्राप्ति करे ले दे उरुव जी पारकादे प्रत्ये प्रवेश कर तो रावो जे सिद्धरूपने जे ते पोता
 नो जे आत्माने ते ते परकायने विपे राक पण करिने पारे अने ते के रे ते योगी नो प्रांरा जे ते पोताना पूवे दे रं नो त्या ग करि
 ने वा सनो जे वा युं ते ने विपे प्रवेश कर तो थको पारकादे हने विपे प्रवेश करे जे म न्मर जे ते राक पुष्य नो त्या ग करिने जिज्ञा
 पुष्यमा प्रवेश करे ते म ॥ २३ ॥ **श्लोकः** ॥ पाश्या पीडुरगु रं प्रांणं दूडुरः कंठ मूर्ध सु ॥ आरोप्य ब्रह्मरं भ्रे णा ब्रह्मानी लो क्त्वे जे
 तनुं ॥ २४ ॥ **अर्थः** ॥ हृवे स्व छंद म्भ्रुना मे सिद्धि ते नि प्राप्ति करे ले दे उरुव जी योगी पुरुष जे ते पोताना पगनी पोनी ये करि
 ने गुदा ने रू धिने अने प्राणा वा युं जे ते ने रू द्ध क म ल उ ॥ र स्थ ल कंठ ने मस्त क ए चार स्थान कने विपे अ नु क्र मे प्रा रो
 पणा करिने ते मस्त कने विपे जे ब्रह्म रं प्रने चारे करिने ने मने सहित जे ते प्राणा वा युं ते ने पर ब्रह्म प्रत्ये प मा रिने पोतानी
 तनु नो त्या ग करे ॥ २४ ॥ **श्लोकः** ॥ विहरिष्यन्सु रा क्री रे म त्थं म त्ने वि भा वयेत् ॥ विमाने नो पति हं नि सत्त्व ह ताः सुर स्त्रि
 यः ॥ २५ ॥ **अर्थः** ॥ हृवे देव की शानु दर्शन नामे सिद्धि नि जे प्राप्ति ने करे ले दे उरुव जी देवतानारमणा क स्थान कने विपे
 विहारने कर शो रावो जे पुरुष ते जे त मारे विपे रां जे सत्व गुणा ते नु चिंत वन करे अने ते के रे रा चिंत वन नो कर त ल जे पुरु
 ष ते ने सत्व गुणे करिने वर्तति रावी जे देवतानि स्त्रा युं ते जे ते विमाने सहित पांमे ले ॥ २५ ॥ **श्लोकः** ॥ यथा मे कल्पये ह्म प्रा
 यदा वामत्सरः पुमान् ॥ मयि सत्ये मनो पुं जं स्त धान त्स मु पा श्रु ते ॥ २६ ॥ **अर्थः** ॥ हृवे यथा मे कल्पना मे जे सिद्धि ते नि

प्राप्तिकहे छे देउ हवजी कुलुप्रधान जेने एवो जे पुरुषते जेते अनादि मत्सरावो जे कुंते मारे विषे पोतानामनने जोरताथ
 कावुदिये करिने जे समर्थने विषे जे प्रकारे जे वस्तुनो संकल्प करेते जे समर्थने विषे मोरामे कल्पने अनुसारे ते वस्तुने म
 प्यक प्रकारे पांमे छे ॥ २६ ॥ श्लोकः ॥ यो वैमभावमापन्न ईशितुर्वशितुः पुमान् ॥ कुतश्चिन्नविद्वेत्ततस्य चाज्ञापयाम
 म ॥ २७ ॥ अर्थः ॥ हवे अत्र निद्वेत्तगतिनामे जे सिद्धिने निप्राप्ता कहे छे देउ हवजी मारा नाव जे सर्वने नियममांकरवा प
 लुंने स्वाधिन परांतेने जे पुरुषते मारा स्वभावने ध्याने करिने पांमे छे ते पुरुष निप्राप्ता जेने को ई स्थानकने विषे नि
 श्रेयनाशनाशपांमति जेमे सर्वना नियेताने स्वतेत्रावो जे कुंते मारि आजा जेने सर्वत्र वर्ते छे परा करी नथि नाशपां
 मतिने म ॥ २७ ॥ श्लोकः ॥ मन्त्राशुद्धसत्त्वस्य योगी नो धारणा विदः ॥ तस्य त्रैकालिकी बुद्धिर्जनस्य सूपहे हिता ॥ २८ ॥
 अर्थः ॥ ए प्रकारे दश सिद्धियो निप्राप्तिने कहिने हवे पांचमि सिद्धियो निप्राप्तिकहे छे देउ हवजी मारि नक्ति ये करि
 ने शुद्ध छे अंतःकरण जे नुने मारि धारणा जेने जे जालो एवो जेने योगी तेनी जन्म मृत्युना ज्ञाने सहित ए विजेनु दि
 ते जेते अतः अविष्यने वर्तमान ए जे त्रयकालने निजो रणारिथाय छे ॥ २८ ॥ श्लोकः ॥ आत्मादि निर्जन्म तमुने योगी
 मयं वपुः ॥ मयोग आंतवितस्य दारसामुदके यथा ॥ २९ ॥ अर्थः ॥ देउ हवजी मारे विषे जे जोशुंते तो करिने मा
 थिक विषय थिक निहृति पांमुं छे चित जे नु एवो जे मुनी ते बुं योग मय जे वपु ते जेते अग्नि सूर्य जलने विषते मरो

करिने नथि नाशपांमते जे मजल प्रत्ये वसतां जे जल जंतु ते मनां शरिर जेते जले करिने नथि नाशपांम
 तांते म ॥ २९ ॥ श्लोकः ॥ महि नृत्वारि ध्यायं स्त्री वद्रपास्त्रविभूषिताः ॥ ध्वजातपत्रं जनैः सजवेदपराजो
 तः ॥ ३० ॥ अर्थः ॥ श्रीवसने गदादिक जे प्रायुद्धने मले करिने शो अतीयो ने ध्वजा लत्रने चो मरते मरो सहि
 त ए विमारि विभूतीयो जे प्रयुष्मादिक अवतारते मनु ध्यान करतो एवो जे पुरुषते जेते परा जयेरहित थाय
 के तां को ई नाजीतामां आवेने दि ॥ ३० ॥ श्लोकः ॥ उपासकस्य मामेवं योग धारणा यामुनेः ॥ सिद्धयः पूर्वकथी
 ता उपतिष्ठेत्स शेषतः ॥ ३१ ॥ अर्थः ॥ हवे मारि धारणा ये उकरावो जे पुरुषतेने ते सर्व सिद्धियो नु मुल न परां
 थाय छे ॥ देउ हवजी योग धारणा ये करिने पूर्वक हरे ए विरित्ये मारि उपासना करतो एवो जे मुनि तेने पूर्वक दि
 ए विने संवे सिद्धियो ते जेते अशेष पणो करिने प्राप्त थाय छे ॥ ३१ ॥ श्लोकः ॥ जितेंद्रियस्य रातस्य जितस्वाप्तात्म
 नो मुनेः ॥ महारणो धारयतः साकासिद्धिः सुरलजा ॥ ३२ ॥ अर्थः ॥ अने जितां छे इंद्रिय जे रोने पोताना धर्म जु
 कने जितां छे प्राणने अंतःकरण जे रो अने मारी धारणा जेनेने करतो एवो जे मुनी तेनेने के ई सिद्धि जेने निरंतर
 दुर्लभ छे को ई सिद्धि दुर्लभ नथि ॥ ३२ ॥ श्लोकः ॥ अंतग्यान वरंसे तापुं जतो योग मुतमं ॥ मया संपद्यमानस्य कालक्ष
 णादेतवः ॥ ३३ ॥ अर्थः ॥ ए विरित्ये मुल न छे तो परा ए सिद्धियो ने न ई छे विके म जे मोरा योगी जेते उत मयोग जे

सर्वेथकिं अणवो निरंतरमारेसमिपेरहेवारूपमारेसंयोगतेनेसमाधिथेकरिनेकरतोणवोमुनीतेनेअंतरा य
 निकरनारिणविमिहियोनेकदेलेअनेनेमारेमुनेसम्यकप्रकारेपांम्योणवो जेमुनिनेनेतोकासनो जेनाशकरवा
 नेनुकारणारविणमिहियांकेतांमिहियां जेतेष्वेतद्विपनेविपरणजेमुक्तनेमनेजेमकालनो जेनाशकर
 वीतमांसहाय अतथायले ॥ नेममुनेपांम्योणवो जेयोगतेनेपणकालनो जेनाशकरवीतमांसहाय अतथायले
 ३३ ॥ श्लोकः ॥ जन्मोपधितपोमंत्रैर्यावती रिदृसिद्धयः ॥ योगेनाप्रोक्षिताः सर्वांनामैर्योगगतिं जनेत ॥ ३३ ॥ अर्थः
 अनेदेबादिकजेअथ जन्मोपधियानपकरवांनेमंत्रसाधवाणसर्वेकरिनेअज्ञाजोकेनेविपेजेरसिमिहियोपमा
 यलेनेसर्वेसिद्धियोनेयोगिजेनेमारेयोगेकरिनेपांमेलेपणमारिपारणाविनाविजाउपायेकरिनेमारोयोग
 नामार्गनेनपांमे ॥ ३३ ॥ श्लोकः ॥ सर्वांमामपिमिहीनांदेतुः पतिरहेप्रनुः ॥ अरुंयोगस्य सांख्यस्य धर्मस्य च द्वा
 वारिनां ॥ ३४ ॥ अर्थः ॥ अनेदेउदवजीयोगसांख्यधर्मनेवेदनाजेकंहनारातेमनांकेजेतेहेतुरक्षाकरतजनेनि
 धंतालेअनेसर्वेसिद्धियोनेमनोपणहेतुपतिनेप्रनुरावांकेजेनेले ॥ ३४ ॥ श्लोकः ॥ अहमात्मानरोदात्तो ना
 हनः सर्वदेदिनां ॥ यथाभूतानि अतेषु बहिरंतः स्वयंतथा ॥ ३५ ॥ अर्थः ॥ हेउदवजीआवरणेरहितनेपरमात्मा
 एवोनेकेजेनेसर्वेदेहपारितेमनाअंतरनेविपेअंतर्धीमोपणोकरिनेरयोलेनेवास्तुअक्षरादिकधामनेविपे

दीव्यमूर्तिमानरयोलेजेमपृथ्यादिकपंचअतजेनेअनजेम्यावरजेगमनेमनेविपेरणोलेनेवास्तुतेपोतानास्थ
 नकनेविपेदेवनारुपेकरिनेरयोलेनेम ॥ ३६ ॥ इति श्रीमद्भागवतेमहापुराणोक्तकादशस्कंधेषु पंचदशोऽध्यायः ॥ १५ ॥ उ
 दवउवाच ॥ श्लोकः ॥ त्वेवमपरमंसाक्षादनाद्यंतमपावृते ॥ सर्वंपामपि नावानोच्चारणस्थितस्य योऽनुवः ॥ १ ॥ अर्थः ॥ हे
 वेआसोलमाअध्यायनेविपेवि नूतिनो जेयोगनेनेकहेलेरावाजेआरूपअगवांननेमनुं जेपुरुपोतमपणुंनेनेप्रथ
 मकरेताथकाउदवजीजेतेतेय्रीरूपप्रत्येसर्वत्रतमारिवि नूतिथोकेमरहितेराविरित्येवि नूतिसेवेधिप्रअपुले
 ले ॥ हेअगवन्तमेजेनेकेवालोतोआदिनेअंखेरहितनेनथिआवरणतेजेनेनेसाक्षातपरमद्वारावाळोअंनस
 र्वेभावेदेवमनुष्यादिकभूतशोणिसात्रनेमनांपणारक्षणास्थितिनाशनेउत्पतिनेजेतेनमाराथकिंथायलेरावा
 तमेजेतेले ॥ १ ॥ श्लोकः ॥ उच्चावचेषु अतेपूज्यमहतात्मनिः ॥ उपासतेत्वां नगवन्त्याथानथ्येन द्वाद्द्वाराः ॥ २ ॥
 ॥ अर्थः ॥ हेअगवन्मोरानांजेदेवमनुष्यादिकभूतशोणिनेमनेविपेअंतर्धीमिश्राक्तियेकरिनेरणांनेनथि व
 शकरांमनजेमणोरावाजेननेमणोदुर्जयरावाजेनेतंमारिद्राह्मणजेतेयथार्थपणोकरिनेउपासनाकरेले ॥ २
 श्लोकः ॥ येषु येषु च भावेषु अज्ञानां परमर्षयः ॥ उपासनाः प्रपद्यंतेसंमिद्धिं हृदस्वमे ॥ ३ ॥ अर्थः ॥ अनेमोराकवि
 जेतेनमारिभक्तियेकरिनेजेजेवि नूतिथोनेविपेतमारिउपासनाकरताथकातमारिणांतिक्तिनक्तिनेपांमे

मेत
त

॥ ५०-१० ॥

॥ ११५ ॥

छेते जे विभूति यो नु हें दनने नमे जे ते मुने करी ॥ ३ ॥ श्लोकः ॥ गृहस्थर मिभूतात्माभूतानां भूतभावः ॥ नत्वापवपतिभूता
 निपश्येते मोहिना निते ॥ ४ ॥ अर्थः ॥ हवे ए विभूति यो नु जे कहे वुने ने विषे भगवाननुसम र्थपणु कहे छे हे भूतनापाल
 क सर्वे भूत प्राणिनां अंतर्धी मि ए वात मे जे ते सर्वे भूत ने मधे गुमथका विचरो छे ॥ अने त मारि माया ये करि ने मोह पो
 म्पा ए वां जे भूत प्राणिने जे ते सर्वे ने जो ता ए वा जेत मंत मुने न थिरे र वतां ॥ ४ ॥ श्लोकः ॥ यांकांश्च भू मोदि विवैरसापो
 विभूतयो दिक्षु महा विभूते ॥ नामरा मारबा रा नु ना वि ता स्ते न मा मिने ती र्थपरां प्रिपत्रं ॥ ५ ॥ अर्थः ॥ हवे विशे ष प
 णे करि ने विभूति यो ने पु छे छे हे महा विभूते त मे ह दिने प मा डि ए वि जे विभूति यो ते जे ते जे को ई पु थि वि ने विषे छे त
 था स्वर्ग लो क ने विषे छे त थार सात ल ने विषे छे ने सर्व दिशा पो ने विषे छे ते जे सर्व विभूति यो ने ने न मे जे ते मुने करी अ
 ने हे भग वं नु जे ते गंगा दि क ती र्थ ने रे हे वा वं स्थान कर ए वु जे त मारुं च रणा क म ज ते ने न म स्कार करु छुं ॥ ५ ॥ श्री भगवां
 नु वा च ॥ श्लोकः ॥ एवमेतद्देवैः प्रश्नप्रश्नविदां वर ॥ पुपुञ्जाना विनवाने मपत्ने रजुने न वै ॥ ६ ॥ अर्थः ॥ हवे ए प्रश्न जो
 जे उतर ते ने अर्जुन ना प्रश्न ने के ना थ का श्री कृ ल भग वान जे ते उ ह व जी प्रत्ये क हे छे रे प्रश्न ना जां ता न ल ने मधे श्च ए रा वा
 उ ह व जी जे म त मे मुने पु छो छे ए म न ए प्रश्न प्रत्ये क् जे ते श नु नि संधा ये यु ह कर वाने ई छे ता ए वा जे अर्जुन ते मणे कु रू
 से जे ने वि वं नि श्रे पुं छो तो के तो जे प्रश्न त मे पु छो छे ते ज प्रश्न ने अर्जुन पला मुने पु छे ता ह वा ॥ ६ ॥ श्लोकः ॥ ज्ञात्वा ज्ञा ॥ ११५ ॥

निवधे गृह्य मधर्म ग जं हे लु कं ॥ ततो निवृत्तो हे ताः हे रतोः यमि तिलो किकः ॥ ७ ॥ अर्थः ॥ हवे ते जे अर्जुन ना प्रश्न रू
 प प्रकरो ने ने संधे पे करि ने कहे छे ॥ हे उ ह व जी आ सर्वे स्व जन नो रू मार त ल छुं ने सर्वे जे आ ज्ञा ति जन ते जे ते मे मा सार ए प्र
 कारे लो किक म नि ये जू कर ए वा जे अर्जुन ते जे ते रा ज छे नि मि त जे नु ए वा जे ज्ञा ति नो व प ते ने धर्म र हित ने निं दि त रा
 वाने जो गि ने ते ज्ञा ति व ध थ कि नि वृ ति पां म ता ह वा ॥ ७ ॥ श्लोकः ॥ सतदा पुरुष आ धो युत्सामे प्रतिवो धिनः ॥ अथ
 भाषत मामे वेष्या त्वं रणार्थं ॥ ८ ॥ अर्थः ॥ हवे उ ह व जी ते म म प ने विषे पुरुष श्रे ष्ठा ए वा जे ते अर्जुन ते जे ते आ
 न्म ज्ञा ना दि क उ पा ये करि ने प्रतिवो ध ने क स थ का जे म त मे मुने पु छो छे ए म र रा सं ग म ना अग्र जा ग ने विषे सार थि
 पणा ने विषे र थो ए वा जे कुं ते मारा प्र त्ये ने विभू ति यो ने पु छे ता ह वा ॥ ८ ॥ श्लोकः ॥ अहं मात्सो ह वा मी पो भूतानां सु
 ह दी श्वरः ॥ अहे सर्वा गि भू नानि ते पां म्थि त्यु ऋ वा प्यः ॥ ९ ॥ अर्थः ॥ हवे ने विभू ति यो ने क हे छे हे उ ह व जी कुं जे ते
 आ सर्वे दे व म नु प्या दि क ना रे हे स हि त जे जी वा त्मा ते म नो अंत र्धी मि थ को मु रु द ने नि ये ता ए वा छुं ॥ अ ने सर्वे भू त मा
 रां शरी र छे मा रे सर्व भू त जे ते कुं छुं के नां सर्वे जी व नू त प्रा णी मा व ते म नो कुं शरी री लुं अ ने सर्वे भू त प्रा णि मा व नि स्थि
 ति उ त्प ति ने ना श ते जे ते जे मु थ कि थ या छे ए वा छुं ॥ ९ ॥ श्लोकः ॥ अहं गति र्गति मतां कालः कलपना मरे ॥ गुणानां
 चाप्यहं साम्यं गुणान्मोक्षतिको गुणाः ॥ १० ॥ अर्थः ॥ हे उ ह व जी श्रे ष्ठा ग ति ये जू क् जे ज न ते म नुं जे चा ल वुं ते जे ते मारि

॥ भा. रा. ॥
॥ ११६ ॥

विभूतिछेनेसर्वनेचक्राकरनागनेमनेमपेकालजेतेमारिविभूतिछेअनेसत्त्वारिकगुणानेमनोसमभावरूपजेप्र
धानतत्त्वतेजेतेमारिविभूतिछेनेगुणोजुक्तजेपुरुषतेनेविषेजेसदजस्वभाविकगुणानेजेतेमारिविभूतिछे ॥ ११
श्लोकः ॥ गुणानामप्यहेमंत्रमहत्तौचमदानहे ॥ मूर्ध्नाणामप्यहेजीवीदुर्नयानामहेमनः ॥ ११ ॥ अर्थः ॥ अनेअभू
तसत्त्वारिकगुणावानजेवस्तुनेमनेम ॥ अक्रियाशक्तिप्रधानजेमहतत्वतेमारिविभूतिछेनेमौरांनेमपेजान
शक्तिप्रधानजेमहतत्वतेजेतेमारिविभूतिछेअनेसुक्ष्मजेतेमनेमपेपणाअतिसूक्ष्मावोजेजीवात्मानेजेतेमा
रिविभूतिछेनेदुरवेकरिनेजीतायतेमनेमपेमनजेतेमारिविभूतिछे ॥ १२ ॥ श्लोकः ॥ हिरण्यगर्भवेदानामेवाणां
प्रणवस्त्रिहृत् ॥ अक्षरणांमकारास्मिपदानिछंदसामहे ॥ १२ ॥ अर्थः ॥ अनेवेदजेतेमनुकाराणावाजेविशजपुरु
षनेजेतेहेलुकेंतामारोआदिअवतारलेनेमंत्रजेतेमनेमपेअकारउकारनेमकारतेमणोसहितएवोजेउकार
तेजेतेमारिविभूतिछेअनेवाचनअक्षरनेमपेमकारनामेजेअक्षरतेजेतेमारिविभूतिछेनेछंदजेतेमनेमपेवि
परागायत्रिजेतेमारिविभूतीछे ॥ १३ ॥ श्लोकः ॥ इंद्रोहंसर्वदेवानां वसूनामस्मिहअवादेआरिस्थानामहेविभूतुंरंणा
नीजलोहितः ॥ १३ ॥ अर्थः ॥ अनेसर्वदेवतानेमपेइंद्रेजेतेमारिविभूतिछेनेअष्टवसुनेमपेअग्निजेतेमारिविभू
तिछेअनेवारआरीसनेमपेवामनजिजेतेमारोअवतारछेअजियाररुद्रनेमपेजिलजोहितजेशंकरतेजेतेमा

अ. १६ ॥
॥ ११६ ॥

रिविभूतिछे ॥ १३ ॥ श्लोकः ॥ ब्रह्मर्षीणांनुगुरहेराजपीणांमहेमनुः ॥ देवपीणांनारदोदेहविद्यीनाः स्मिभेनुषु ॥ १४
अर्थः ॥ अनेब्रह्मरूपितेमनेमपेनृगुरुपिजेतेमारिविभूतिछेनेराजश्रेष्ठजेतेमनेमपेस्वायंभुसनुजेतेमारिविभू
तिछे ॥ अनेदेवकृपितेमपेनारदजीजेतेमारिविभूतिछेनेपेवुषीनेमपेकामपेवुजेतेमारिविभूतिछे ॥ १५ ॥ श्लोकः
सिद्धेस्वराणांकथिलः सुपगांरंपतत्रिणां ॥ प्रजापतीनांरक्षोहेपितृणांमहेमर्थमा ॥ १५ ॥ अर्थः ॥ अनेमौरासिद्ध
जेतेमनेमपेकथिलदेवजेतेमारोअवतारछेअनेपक्षिनेमपेगरुजेतेमारिविभूतिछेअनेप्रजापतिनेमपेदक्षप्र
जापतिजेतेमारिविभूतिछेनेपित्रीजेतेमनेमपेअर्थमानामेपित्रिजेतेमारिविभूतिछे ॥ १५ ॥ श्लोकः ॥ मांविच्छुद्धवदे
स्थानांप्रकादमसुरेश्वरे ॥ सोमंनक्षत्रौपधीनांपनेशंपक्षरक्षसां ॥ १६ ॥ अर्थः ॥ अनेहेउद्धवजीतमेजेतेदेव्यतेमने
मपेअसुरनाईश्वरावाजेप्रकादनेनेमारिविभूतिजांणोअनेनक्षत्रनेश्रौपधियोनाअधिपतीजेचेइमानेनेमा
रिविभूतिजांणोनेपक्षनेरक्षतेमनाअधिपतीजेकुबेरतेमनेमारिविभूतिजांणो ॥ १६ ॥ श्लोकः ॥ रोरावनेगजेरा
णांयादसांवरुणांप्रभुं ॥ तपतांमूर्धमनुप्याणांचनृपनि ॥ १७ ॥ अर्थः ॥ अनेहेउद्धवजीतमेजेतेगजेइनेमनेमपेरोरा
वतनामेजेदस्तिनेनेमारिविभूतिजांणोनेजलजंतुजेतेमनांप्रभुएवाजेवरुणादेवतेमनेमारिविभूतिजांणोअनेना
पनेकरतानेकांतियेसहिततेमनेमपेसूर्यदेवतेमनेमारिविभूतिजांणोनेमवुपजेतेमनेमपेनृपतिजेतेनेमा

युमतं

रिविभूतिजांती ॥ १७ ॥ श्लोकः ॥ उच्चैःश्रवानुरंगालोपातुनामस्मिंकांचनं ॥ पमःसेपमतोचारेमपांणामस्त्रिवाभु
 किः ॥ १८ ॥ अर्थः ॥ अनेतुरंगजेतेमनेमप्येउच्चैश्रवानामनेजेअश्रुतेजेतेमारिविभूतिछेनेममपातुनेमपेकांचन
 नामनेपातुतेजेतेमारिविभूतिछेअनेदमननाजेकरनारातेमनेमप्येयमराजजेतेमारिविभूतिछेनेसर्पजेतेमने
 मधेवासुकिनामनेनारातेजेतेमारिविभूतिछे ॥ १९ ॥ श्लोकः ॥ नागेंद्राणामनेतोरेमूगेंद्रःश्रेगिरैद्विगां ॥ आश्रमाणा
 मरेतुयोवर्णानोप्रथमैर्नय ॥ २० ॥ अर्थः ॥ अनेदेविष्यापअनेकमसुकवालाजेनागतेमनेमप्येयेषनागजेते
 मारिविभूतिछे ॥ अनेचारआश्रमतेमांचोथोजेसंन्यासआश्रमतेजेतेमारिविभूतिछेनेचारवर्णमांप्रथमवर्णा
 जेद्वारणातेजेतेमारिविभूतिछे ॥ २१ ॥ श्लोकः ॥ तीर्थानांश्योनसांगंगाममुद्रःसरसामरं ॥ आपुपानांधनुरदंवि
 पुरघोपनुष्मतां ॥ २२ ॥ अर्थः ॥ अनेवेतांजलेजुक्तजेतीर्थतेमनेमप्येगंगानिजेतेमारिविभूतिछेनेस्थिरजलेजु
 क्तेपुष्करारिसरोवररूपतीर्थतेमनेमप्येसमुद्रजेतेमारिविभूतिछेअनेआपुधनेमप्येधनुष्यजेतेमारिविभूति
 छेनेधनुष्यनाजेधरतलतेमनेमप्येत्रणपूरनानाशकरनाराएवाजेशिवतेजेतेमारिविभूतिछे ॥ २३ ॥ श्लोकः ॥ धि
 र्मनामस्यहंमेरुर्गहनानांदिमालयः ॥ वनस्पतीनामप्यश्रीपपीनामद्वयवः ॥ २४ ॥ अर्थः ॥ अनेनीवासनां
 जेस्थानकतेमनेमप्येमेरुनामेपर्वतजेतेमारिविभूतिछेनेडुर्गमस्थानकनेमप्येहिमालयजेतेमारिविभूतिछेअने

मोराक्षनेमप्येपिपलोजेतेमारिविभूतिछेनेश्रीपधिजेपान्मारितेमनेमप्येजवजेतेमारिविभूतिछे ॥ २५ ॥ श्लोकः ॥
 पुरोपसांवसिष्टेदेवद्विष्टानांहरस्यतिः ॥ स्कंदीदेसर्वसेनामामगुणोभगवानजः ॥ २६ ॥ अर्थः ॥ अनेपुरोधाजे
 गारतेमनेमप्येवसिष्टजेतेमारिविभूतिछेनेवेदनाअर्थनाजेगोणानागतेमनेमप्येहरस्यतिजेतेमारिविभूतिछेअने
 सर्वसेनापतिनेमप्येस्कंदनामेजेसेनापतिजेतेमारिविभूतिछेनेवेदनाजेआचार्यतेमनेमप्येसमर्थएवाद्दद्याजे
 तेमारिविभूतिछे ॥ २७ ॥ श्लोकः ॥ यतानांद्रक्षपतोहेद्वतानामविहिंसने ॥ वापुष्यकीबुवागान्माश्रुचीनामप्यहंशु
 चिः ॥ २८ ॥ अर्थः ॥ अनेयजजेतेमनेमप्येद्रक्षयजजेतेमारिविभूतिछेनेद्रतजेतेमनेमप्येअहिंसाद्रतजेतेमा
 रिविभूतिछेअनेवालवुतयाजिंपबुंदत्यादिकजेपवित्रकरनारातेमनेमप्येपणाचापुअग्निअर्कजलनेचांगिरा
 रूपजेकुंतेजेतेपवित्रकरनारलु ॥ २९ ॥ श्लोकः ॥ योगानामात्मसंगेपीमंशोस्मिदितिगीपतां ॥ आन्वीक्षिकीको
 राजानांविष्मःख्यातिवादिनां ॥ ३० ॥ अर्थः ॥ अनेयोगानांजेआवश्रगतेमनाफलरूपजेअसेप्रज्ञातनामेसमा
 धितेजेतेमारिविभूतिछेनेजितवानेजेरुल्लतानेमनेमप्येजयनाउपायरूपजेमंशुतेजेतेमारिविभूतिछेअनेविवे
 कादिकजेअनेकप्रकारनिकेंशलतानेमनेमप्येजेक्षेत्रक्षेत्रनेद्रक्षनेपरद्रक्षतेमनाज्ञानरूपजेविणनेजेते
 मारिविभूतिछे ॥ नेरव्यातियोनाकरेनाराजेतारकिकादिकतेमनेमप्येतुकहेछेएमछेकेविजिरियेछेएप्रकार

॥ भा. रा. ॥
॥ १२० ॥

नोजे विकल्पते जेने मारिवि नूतिछे ॥ २४ ॥ श्लोकः ॥ स्त्रीणां तु गानरुपां देवुं सां स्वायं नुवो मनुः ॥ नारायणो मु
नीनां च कुमारां ब्रह्मचारिणां ॥ २५ ॥ अर्थः ॥ अने स्त्रीयोते मने मध्ये शतरुपा जेते मारिवि नूतिछे ने पुरु
प जेते मने मध्ये स्वायं नुमने जेते मारिवि नूतिछे अने मुनि ते मनो अधिपति रावा जे नारायण मुनि ते जेते
तो फुं ज छुने ब्रह्मचारित मने मध्ये सनत्कुमार जेते मारिवि नूतिछे ॥ २५ ॥ श्लोकः ॥ धर्माणामः स्मिसमासः क्षे
माणाम वै हि मतिः ॥ गुरानां मुने मोने मिथुना नाम ज स्वयं ॥ २६ ॥ अर्थः ॥ अने धर्म जे कल्याणां नां सा
धने ते मने मध्ये समास जे कर्मफल नो त्याग करवा ते जेते मारिवि नूतिछे ने क्षे मजे नि र्यय्यान कते मने म
ध्ये अवसिर मति जे आत्माने परमात्मानु अने संधान ते जेते मारिवि नूतिछे अने गोप्य जेते मने मध्ये रुडबोल
बुने मोन ते जेते मारिवि नूतिछे ने मिथुन जे मनुने शतरुपादि जोइलां ते मना अ पिधाना जे ब्रह्मनि जेते मारिवि
नूतिछे ॥ २६ ॥ श्लोकः ॥ संवत्सरोऽस्मानि मिषामृत्नां मधुमाधवौ ॥ मासानां मार्गशीर्षी रं नक्षत्राणां तथा नि
जित ॥ २७ ॥ अर्थः ॥ अने निमेष रहित जेते मने मध्ये संवत्सर जेते मारिवि नूतिछे ने छ रुनु जेते मने मध्ये वैच ने
वैशाख वरा वे मा सरुप जे वसंत रुनु ते जेते मारिवि नूतिछे अने चार मास ते मने मध्ये मार्गशीर्ष मास जेते मारि
वि नूतिछे तथा नक्षत्र ते मने मध्ये अजिजीन नामे जे नक्षत्र ते जेते मारिवि नूतिछे ॥ २७ ॥ श्लोकः ॥ अहं पुगानां

॥ १२१ ॥
॥ १२० ॥

युग

चकते पीशाणां देवलोसिनः ॥ इंपायनो स्मिआमानां कवीनां काव्यात्मवान् ॥ २८ ॥ अर्थः ॥ अने चार जुग ते
मांस ते जेते मारिवि नूतिछे अने पीर पुरुप ते मने मध्ये देवल रु पिने अ सित नामे रु दिते जेते मारिवि नूतिछे अने
यास जे वेद ना विनाग कर नारा ते मने मध्ये इंपायन नामे व्यास जेते मारिवि नूतिछे ने कवि जेते मने मध्ये सुकावा
र्य जेते मारिवि नूतिछे ॥ २८ ॥ श्लोकः ॥ वासुदेवो जगवतो लंतु जागवते षट् किंपुरुपाणां हनुमान् विद्याधराणां सु
दर्शनः ॥ २९ ॥ अर्थः ॥ अने लोरो श्वर्यं नुरुते मने मध्ये वासुदेव जेते तो सा ह्यान फुं ज छुने जागवत रावा जे भक्त ते
मने मध्ये तो त मने जेते मारिवि नूतिछे अने किंपुरुप जेते मने मध्ये हनुमान जेते मारिवि नूतिछे ने विद्याधर जेते
मारिवि नूतिछे ॥ २९ ॥ श्लोकः ॥ रत्नानां पप्ररागां स्मिपप्रकोशः सुपेशसो ॥ कुशोऽस्मिदर्नजातीनां गव्यमान्यदेविः
सुहं ॥ ३० ॥ अर्थः ॥ अने रत्न ते मने मध्ये पप्रराग मति जेते मारिवि नूतिछे ने सर्व सुंदर परार्थ ते मने मध्ये पप्रकोश
जेते मारिवि नूतिछे अने दर्न जे ज्ञातियो ते मने मध्ये कुश नामे जे दर्न ते जेते मारिवि नूतिछे ने फुत इय ते मने मध्ये
गायनुं जे घृत ते जेते मारिवि नूतिछे ॥ ३० ॥ श्लोकः ॥ अयसायिनाम हं जह्मीः किल वानो लज्जगदः ॥ तितिहास्मि
तितिहूणां सत्वं सत्ववतामहं ॥ ३१ ॥ अर्थः ॥ अने वेपार ना जे कर नारा ते मने मध्ये लह्मी जेते मारिवि नूतिछे ने ल
ज नारा जेते मने मध्ये जुगु जेते मारिवि नूतिछे अने तितिहा कर नारा जे जन ते मने मध्ये सहन शक्ति जेते मारिवि

ने मध्ये जे स्
दर्शन नामे जे
विद्याधर ते

॥ भा. १०. ॥
॥ १२१ ॥

भूति छेने सत्व गुणाचो न जे जनते मने मध्ये सत्व गुणा जेते मारि विभूति छे ॥ ३१ ॥ श्लोकः ॥ श्राजः स हो वलवतां कर्मा
दे विधि सात्वतां ॥ सात्वतां न वमूर्त्तीना मारि मूर्त्ति रं पर ॥ ३२ ॥ अर्थः ॥ अने हे उडव जी श्राज जे हे इंदियोचे वलता
ने मदे जे पारण करवाने सामर्थ्य ने वल जे शरिर नुसामर्थ्य ते मरण नुकरावा जे नक्त जनते मने मध्ये कर्म जे नार द
पंचरात्र मां क हि रा वि भक्ति लक्षण क्रिया ते जेते मारि विभूति छे एत मते जेते ज्ञाणो ॥ अने पंचरात्र ने विषे करि
ए विजे वा मुवेव ॥ १ ॥ संक र्पण ॥ २ ॥ प्रद्यु म्भ ॥ ३ ॥ अनिरुद्ध ॥ ४ ॥ तत्रात्रोपनायि रूप योगेश्वर ॥ ५ ॥ दृग्गोचर ॥ ६ ॥ बराह ॥ ७ ॥
भूमिद ॥ ८ ॥ नेवा मज ॥ ९ ॥ ए जे न व मूर्त्ती दो ते मने मध्ये ये ए रा वि प्रारि मूर्त्ति जे वा मुदे व ते जेते कुं लु ॥ ३२ ॥ श्लोकः ॥ वि
श्राव सुः पूर्व चि त्ति र्ग पर्वा अर सामं ॥ भू पराणा मं रं स्थे र्थं गं पमात्र मं रं भुवः ॥ ३३ ॥ श्लोकः ॥ अने गं धर्व ते मने मध्ये
विश्राव सुं गे धर्व जेते मारि विभूति छे ने अ परा ग्यु ने मध्ये पूर्व चि त्ति नाम अ परा ते जेते मारि विभूति छे अने पर्व
त जेते मने मध्ये जे स्थिर रं दे वा पण ते जेते मारि विभूति छे ने प्रु खी ने मध्ये जे गं पमात्र ते जेते मारि विभूति छे ॥ ३३ ॥ अ
र्थः ॥ अपार स अ पर म स्ते ति णां वि ना व सुः प्र ना मूर्त्त इ वाराणां श हो रं न न सः परः ॥ ३४ ॥ ब्रह्म एणां बलि रं
वी राणा म र म र्जु नः ॥ भू ता नां स्थि ति रु त्य नि रं रं वै प्र ति सं क मः ॥ ३५ ॥ अर्थः ॥ अने त ल जे ते मने मध्ये पर म ए वो जे
र स ते जेते मारि विभूति छे ने अ ति जे ते ज वा जा ते मने मध्ये स्वर्य जेते मारि विभूति छे ने स्वर्य चं र माने नारा ते म नि

॥ १२१ ॥

जेकांति ने जेते मारि विभूति छे ने आकाशानो ये ए रा वो जे श ह ते जेते मारि विभूति छे ॥ अने ब्राह्मणा जे मान नारा ते म
ने मध्ये बलि र ज्ञा जेते मारि विभूति छे ने सुर पुरु पु ने मध्ये अर्जु न जेते मारि विभूति छे अने भू त प्राणि मा त्र नि जे उ त्प
नि स्थि ति ने प्र ल य ते जेते मारि विभूति छे ॥ ३४ ॥ ३५ ॥ श्लोकः ॥ गत्युत्पत्सर्गापादानमाने रं स्पर्श लक्षणां ॥ आस्वाद सु
त्यव प्राणामं रं सर्वे इ यें दि य ॥ ३६ ॥ अर्थः ॥ अने गति जे चाल तुं ने उक्ति जे वी ल तुं ने उ मर्ग जे मज नो त्या ग कर वी ने उ
पादान जे द स्ते करि ने पदार्थ ने गुण कर वुं ने आने रं जे उ प स्थ नो या पार ग जे सर्वे कर्म इंदियोना या पार ते जेते मा
रि विभूति यो छे अने स्पर्श जे त्वा ये करि ने शरी उ नो स्पर्श कर वी ने लक्षणा जे च सु इंदिये करि ने जो वुं ने आस्वाद जे
जी ह्ना ये करि ने र स ले वा ने मृ ति जे अ व गीं करि ने सां ज ल तुं ने अ व ग्गा णा ने नासिका ये करि ने सुं प तुं ए जे सर्व ता न
इंदियोना या पार ते जेते मारि विभूति यो छे ने सर्वे इंदियोने इंदिय जे पोत पोताना विषय मां प्र वर्त क ए वुं जे ब ल ते जे
ते मारि विभूति छे ॥ ३६ ॥ श्लोकः ॥ पृथिवी वायु राकाश माषा ज्योति रं रं मदान् ॥ विकारः पुरुषो व्यंकर जः सत्त त मः
परं ॥ ३७ ॥ अर्थः ॥ अने पृथ्वी जल ते ज वा युं आकाश अ रं कार ने म ह न त्वा जे सात प्र कृ ति यो ते जेते मारि विभूति
यो छे अने पंच भू त द श इंदियो ने मन ए सो ल ले नाम जे नां ए वो जे विकार ते जेते मारि विभूति छे ने पुरुष ने प्र कृ ति रा
जेते मारि विभूति छे ने स त्व र ज ने त मा जे त्रै ण गु ण ते जेते मारि विभूति यो छे ने ए र्म र्भ थ कि पर जे मु क्तु ये स हि न

॥ १२१ ॥

॥ भा. १० ॥
॥ १२३ ॥

धर्मस्त्वन्नक्तिजज्ञाः ॥ चर्माश्रमाचारवत्तो सर्वं वादिपदामपि ॥ २ ॥ अर्थः ॥ हवेऽश्रमतरमाश्रमापने विपेन्नद्रवा
रिने गृहस्थनाजे धर्मते मने कहे शोएवाजे श्री कृत्तचरेने प्रने उहवजीनेने भक्ति निहृदि करे एवाजे वर्णाश्रमना धर्म
ने मने पुष्टता अका कहे छे दे नगवन्तमेने तेमगोतमारि नक्ति जेणे करिने जगाएवाजे धर्मतेनेने पूर्वसृष्टिममय
ने विषे करणे धर्मके वोलो वर्णाश्रमनेने आचारवान जेमनुपने वर्णादिकेर हितरावाएवाजे मनुष्यते सर्वेने पा
जवाजो गपछे ॥ १ ॥ श्लोकः ॥ यथानुष्ठापमानेन त्वयि न क्तिर्गुणो न वेत् ॥ स्वधर्मगारविदाश्च तन्ममाख्यानुमर्हसि ॥ २
अर्थः ॥ अने हे कमलनयन जेम परे एमपात्यो एवाजे पोतानो धर्मतेणे करिने मनुष्यने तमारि विपे नक्ति याएवा
वोजे धर्मतेनेने मुने केवाने योग्यछे ॥ २ ॥ श्लोकः ॥ पुरा किल महाबाहो धर्मपरमके प्रभो ॥ यते न हेमरूपेण ब्रह्मणे
स्यात्यर्थमपि व ॥ ३ ॥ अर्थः ॥ तारे हे उहवजी एजे धर्मतेने तमे उपदेश करनारा निजे परंपराते अकि जोगो तो हे महाबाहो
दे प्रभो हे मापवनमेनेने पूर्वसृष्टिकालने विषे प्रसिद्धावुजे हे मनुस्वरूपतेणे करिने परमसुखकारि एवाजे धर्मते
ने ब्रह्मने कहेता हवा ॥ ३ ॥ श्लोकः ॥ सरा नो मुमृता कालेना भिन्नकज्ञी न न मायो ॥ न विता मर्त्यलोके प्रागनुशासि
तः ॥ ४ ॥ अर्थः ॥ एविरिसे हे शत्रुनाशक तमे पूर्वकालने विषे करणे धर्मते धर्मतेने वेदु प्रागमत्योकेने विषे पतो
ककाले करिने आसमयमो निश्चयेन हि के तो दमराते धर्मनाशपामी गयो छे ॥ ४ ॥ श्लोकः ॥

॥ अ. ११ ॥
॥ १२४ ॥

वक्ता कर्ता विता नामो धर्मस्याच्युतने भुवि ॥ सनायामपि वैरिजो यत्र मूर्तिधराः कलाः ॥ ५ ॥ अर्थः ॥ तारे हे उह
वजीने धर्मतमुने ब्रह्मादिकेने कहे शो हे अच्युत ए धर्मजो आपृथ्वीने विपे न विना विजो को ई जेने के दे नार न
श्रीने कर्तानथीने पालनारपणनथि ॥ अने वेद विद्यायो जेने मूर्तिधोने धारण करति अकि यो जे ब्रह्मनि सभाने वि
पेर हिलेने ब्रह्मनि सभानि विषे पण ए धर्मजो तमु विना के दे नार कर्ताने रक्षकनथि ॥ ५ ॥ श्लोकः ॥ कर्त्रा विज्ञा
प्रवक्ता च न वता मपु सुदन ॥ त्यक्ते मही जले देव विनष्टं कः प्रवक्षति ॥ ६ ॥ अर्थः ॥ तारे हे देव हे मपु सुदनते धर्म ना
कर्ता पालनारने के दे नारा एवाजे तमे तेमयो आपृथ्वीनुनलनेने त्याग करे सते विशोपपगो नाशपामतो एवीने ध
र्मतेने तमविना विजोको ए कहे शो ॥ ६ ॥ श्लोकः ॥ तत्वेनः सर्वधर्मज्ञ धर्मस्वरुक्तिजज्ञाः ॥ यथायस्य विपी
येत तथा वर्णाय मे प्रजो ॥ ७ ॥ अर्थः ॥ तेकारणपणमारे हे सर्वधर्मज्ञ दे प्रभो तमारि नक्ति जे धर्म करिने जगा
एवाजे धर्मतेनेने मनुष्य एवाजे अमेने आभारमधे जे वर्णने आश्रमवाजो जेमनुष्यतेणे जे प्रकारे पलायते
प्रकारे मुने कहे ॥ ७ ॥ वादरायणी उवाच ॥ श्लोकः ॥ ईत्थं स्वभृत्यमुरयेन पृष्टः स न गवान्दूरिः प्रीतः श्लेमायम
र्त्तानां धर्मानाह सनातनान् ॥ ८ ॥ अर्थः ॥ हवे ए प्रसंगने शुक्जी जेने राजा परि क्षितप्रत्ये कहे छे दे राजन ए प्र
कारे पोतानादा मुने मधे मुख एवाजे उहवजी तेमगो पुष्माने समर्थने सर्वेना दुखदरतल एवाजे ते श्री कृ

एतन्नाशयमाने जे ते प्रसन्नयदाय कामनुष्यनाकल्याणने अर्थसनातनरावाजे धर्मतेमनेकेहेताहवा ॥ ८ ॥ श्री ॥ अर्थ ॥
 श्री जगवानुवाच ॥ धर्मरायनवप्रश्नो नैः श्रेयसकरो नृणां ॥ वर्णाश्रमाचारवर्तानमुद्वनिवो धमे ॥ ९ ॥ अर्थ ॥
 हवे श्री कृष्ण जगवानजेते उद्वजी प्रत्येकरे छेदे उद्वजी वर्णाश्रमने आचारवाला जे मनुष्यतेमने कल्याणनोकर
 नाराणे धर्मसहितरावोरातमारे प्रश्न जेते छे ते प्रश्ननाउत्तररूपजे धर्मतेनेतेमनेतेपुथाकिसांजलो ॥ ९ ॥ श्रीक
 आशं कृतयुगे वर्णाश्रमारे मरतिस्मृतः ॥ कृतकृत्याः प्रजाजात्यातस्माकृतयुगं विदुः ॥ १० ॥ अर्थ ॥ हे उद्वजी
 प्रथमसतयुगने विपेमनुष्यनो वर्णाश्रमते हे संज्ञे श्रुद्धात्मिक धर्मने गोशुक्ररप्रकारेकहो छे अने सर्वे प्रजायुं जे
 ते जन्मे करिने कृतार्थही तिरद्वियुंते मारे जन जेते एने कृतयुगारे वनामकेहे छे ॥ १० ॥ श्रीकः वेदः प्रणवरावागे
 धर्मो ह्येष रूपपुं ॥ उपासनेतपोनिहाहंसं मां मुक्तं किल्बिषाः ॥ ११ ॥ अर्थ ॥ हवेने समयमो मारा स्वरूपविना
 फलांतरनिदलानी जन जेते मने अनावदनामारे बिजुर्कर्मना नुरामकरे छे हे उद्वजी प्रथमसतयुगने विपे वेद
 जेते श्रोकाररूपे दोने धर्मना रूपने पारणकरनोरावो जे कुंते जेते धर्मरूपे होतो हवो ते मारे तपने विपे छे जिहाजे
 मनेने पापे रहितरा विजेते समयनी प्रजायुंते जेते हे सपरवावो जे कुंते मारि उपासना जकरे छे पण बिजुंकोई जथी
 करतीयुं ॥ ११ ॥ श्रीकः ॥ त्रेतायुगे महाबाहो प्राणा न्मरुदयात्रयी ॥ विद्या प्रादुरभूतस्याश्रमामं विहन्मसः ॥ १२ ॥

॥ अर्थ ॥ अने हे महाबाहो एवा उद्वजी त्रेतायुगना प्रारंभने विपे मारा संकल्पे करिने बुद्ध्याना प्राणाथकि कुर्गं नुर
 नेशामरा जे वथी वेद विद्याने जेते प्रगदथाती हवी अने ते वेद विद्याथकि होता अर्थयुंते उरगाता रात्रापेसहितरा
 वो जे यज्ञने रूप कुंते जेते थातो हवो ॥ १२ ॥ श्रीकः ॥ विप्रश्न विप्रविट्श्रुत्तमुरववा हूरुपादजाः ॥ वैराजाय कृपाज्जाता
 यश्चात्माचारजल्लगाः ॥ १३ ॥ अर्थ ॥ हवे वर्णने आश्रमना धर्मके हेवाने अर्थ प्रथमतेमनिउत्पतिकहे छे हे उद्व
 वजी पोतपोनाना आचारते छे लक्षणते जे मनांरावो जे द्वाद्वा एक्षत्रिवैश्वनेशुंते जेते वैराजपुरुषथकि थाता
 हवाते के विरिते तोने वैराजपुरुषना मुरवथकि द्वाद्वा एक्षत्रिवैश्वने वाद्वाथकि क्षत्रिजेते थाता हवाने उरुथकि
 वैश्वथाना हवाने पगथकि श्रुंते जेते थाता हवा ॥ १३ ॥ श्रीकः ॥ गृहश्रमोजपनतो द्वाद्वा चर्षहरोमम ॥ वक्षःस्थ
 लाहनेवा सौंसासः ॥ १४ ॥ अर्थ ॥ अने वैराजपुरुषरूपे कुंते मारि जे पाथकि गृहस्थाश्रम
 जेते थातो हवाने रुदयथकि द्वाद्वा चर्षाश्रमजेते थातो हवो अने वक्षस्थलथकि वानप्रस्थाश्रमजेते थातो हवो ने
 मस्तकने विपे संन्यस्तश्रमजेते रहो छे ॥ १४ ॥ श्रीकः ॥ वर्णानामाश्रमाणां च जन्म नृष्यनुसारिणीः ॥ आसन्न
 प्रकृतयो नृणां नीचैनीचोतमो तंभे ॥ १५ ॥ अर्थ ॥ हवेते सर्वे नावर्णने आश्रमने अन्तुसरतास्वभावकरे छे हे उ
 द्वजी जन्मने द्वाद्वा एक्षत्रिकजातिने विपे उत्पतिने भूमिने द्वाद्वा चर्षादिक आश्रमतेमने अन्तुसरतिरा विजेते

वर्णनेऽप्याश्रयमवात्मानमुप्यनेमनिप्रकृतियोगेनेनेनित्त्वज्जन्मादिकेकरिनेनीचथातिहविद्युंनेउत्तमजन्मादिकेकरिनेउत्तमथानिहविद्यो ॥ १५ ॥ श्लोकः ॥ शमोदमस्तपः शोचंमंतोपः शोतिरार्त्तव ॥ मज्जित्त्वश्रयसंज्ञस्य प्रकृतयस्त्विमाः ॥ १६ ॥ अर्थः ॥ हवेद्वाद्यानिप्रकृतियोकदेहेउडवजीशमजेअतः करणानेनियममांकरवांनेदमजेइडियोनेदमविनेनपजेपोतानाधर्मनेपालवुंनेशोचंमंवासरदेकविनेनेमांदिजिकोरअंतः करणोकरिनेपविचरेवुंनेमंतोपराखवोनेक्षमाराखविनेवारजतायेनुक्तथावुंअनेमारिज्जित्करविनेदयाराखविनेमसवोलवुंआसर्वजेनेद्वाद्यानिप्रकृतियोते ॥ १६ ॥ श्लोकः ॥ तेजोवलभुतिः शोचंति तिस्रोदार्थमुद्यमः स्थेयं ब्रह्मणते श्वर्यक्षत्रयप्रकृतयस्त्विमाः ॥ १७ ॥ अर्थः ॥ हवेक्षत्रिनिप्रकृतयोकेहेहेउडवजीनेजकोः शिदारवुंनेहिनेवलजेदनुसामर्थनेधीरजतानेसुर्विरतानेतितिज्ञानेश्वाद्रिकनापानियथासहनकरविनेउदारपणनेप्रज्ञानेपालनकवुंअनेस्थिरताराखविनेद्वाद्यानेमानवापणुंनेरीश्वर्यनेप्रज्ञानेनियममांकरवावुसामर्थ्यासर्वजेनेक्षत्रिनिप्रकृतियोते ॥ १७ ॥ श्लोकः ॥ आस्मिंकराननिश्वर्यरमभोब्रह्ममेवने ॥ अतश्चिरीपचयेवंरपप्रकृतयस्त्विमाः ॥ १८ ॥ अर्थः ॥ हवेवैशनिप्रकृतियोकदेहेउडवजीसच्छास्त्रनोविश्यासाराखवोनेदानदेवानेविषेनिशाराखविनेदेनेरहितवर्नवुंनेद्वाद्यानिसेवाकर्विअनेइयनेपेदाकवुंतेनेविषेअमंतोपआसर्व

जेनेवैशनिप्रकृतियोते ॥ १८ ॥ श्लोकः ॥ शुश्रूषांदिजगवांरेवानां चाप्यमापया ॥ तत्रलब्धेन संतोपः श्रुडप्रकृतयस्त्विमाः ॥ १९ ॥ अर्थः ॥ हवेश्रुडनिप्रकृतियोकदेहेउडवजीद्वाद्यागायांनेदेवतातेमनिनिकपपरणोकरिनेसेवाकरविअनेतेसेवानिमितप्राप्तयुंजेइयारिकतेणोकरिनेसंतोपपोमवुंआजेनेश्रुडनिप्रकृतियोते ॥ १९ ॥ श्लोकः ॥ अशोचमवृतेसेयनास्मिंकराशुक्कविगुरः कामः क्रोधाश्चलर्पश्चस्वभावोतेवसायिनां ॥ २० ॥ अर्थः ॥ हवेअंस्मजनिप्रकृतियोकदेहेउडवजीअपवित्रपणुंस्वोडवोलवुंनेचोरिकरविनास्तिकपणुंनेहथाविरोधकरवोअनेकामक्रोधनेतलाआसर्वजेतेनोचजातियोमोस्वभावते ॥ २० ॥ श्लोकः ॥ अहिंसामसंमस्तेपमकामक्रोधोभता ॥ अतश्चिदिनेराचपर्मोयंसार्ववर्णिकः ॥ २१ ॥ अर्थः ॥ हवेसर्ववर्णानोधर्मकरदेहेउडवजीजीवप्राणिमात्रनिमनकमवचनेकरिनेहिंसानकरविनेमसवोलवुंनेचोरिनकरविनेकामक्रोधनेजोभतेमणोरहितपणुंअनेशोचिजेनेप्रनेप्रियत्वागेनेहितथायाविजेचेष्टाकरविआजेनेसर्ववर्णानोधर्मते ॥ २१ ॥ श्लोकः ॥ द्वितीयेषाप्मानुपूर्वा जन्मोपनयनेदिजः ॥ वसेत्तगुरुकुलेदांतो ब्रह्मापीपीतचाङ्गतः ॥ २२ ॥ अर्थः ॥ हवेअश्रमनाधर्मनेकेदेवानेईलताथकाप्रथमब्रह्मचारिनाधर्मकरदेहेउडवजीदिजजातिजेतेगर्भाधानादिकसंस्कारनाअनुक्रमथक्रियजोपवितधारणकरवारुपजेविजो जन्मतेनेपोमिनेगुरुकुलनेविषेवसतोनेजितोतेइडियो

॥ भा. रा. ॥
॥ १२६ ॥

जेणे एवो धरिने गुरु ये बोला बोधको वेद जे तेने नरो ॥ २१ ॥ श्लोकः ॥ मेखला जिन देरा क्षत्र ब्रह्म सूत्र कमर लून ॥ त रि
लो धोत द्या सोर कपीवः कुशान्द पत् ॥ २२ ॥ अर्थः ॥ अने करि मेखला मृगच मरे रने अक्ष माजाने ब्रह्म सूत्र ने
कमरे लु अने कुश ते मने धारणा करतो एवो जे ब्रह्म चारि ते जे जरा धारणा करतो नेन धिपो या सारि वे हेदां तने व
स्य जेणे नेन धीरगत आसन जेने एवो वर्त ॥ २३ ॥ श्लोकः ॥ मेखला जिन देरा क्षत्र ब्रह्म सूत्र कमर लून ॥ त रि लो धोत
दा सोर कपीवः कुशान्द पत् ॥ २४ ॥ अर्थः ॥ स्नान भोजन हो मे पु जपोच्चारणे च वाग्य तः ॥ न छिं पान्तर वरो मा गिक श्लो पस्थ ग
ता म्पि ॥ २५ ॥ अर्थः ॥ अने ते ब्रह्म चारि जे ते स्नान करवुं ने भोजन करवुं ने हो म करवो ने मने विषे अने मे ज्ञानो जप
करवो ने मने सोमार्ग करवो ते मने विषे भोजन पण्यारवे ॥ अने नरवने केश ते मने न ले वरा वने ने कक्ष ने उपस्थ ने पा म्पा
एवा जेगे मते मने पणाले दे नदि ॥ २६ ॥ श्लोकः ॥ रेतो नावकि रे ज्ञानु ब्रह्म ब्रत परः स्वयं ॥ अथर्का र्णोः वगण्य ध्युप
त्ता मु स्त्रि परं जपेत् ॥ २७ ॥ अर्थः ॥ अने ब्रह्म चर्य ब्रतने धारणा करतो एवो जे पुरुष ते जे ते कारे य विर्य पातन करेने
कोई पास पणान करवो अने स्व प्रादिक ने विषे अज्ञां गो थये स ते जलने विषे स्नान करिने प्राणा धामने करतो थ
को गाय त्रि जे तेने जपे ॥ २८ ॥ श्लोकः ॥ अग्मर्का चार्थ गो विप्र गुरु हरु सुरान् शुचिः ॥ समाहित उपासीत सं भे च
र्यत वाग्न पत् ॥ २९ ॥ अर्थः ॥ अने पविचने नियमन सर एवो जे ब्रह्म चारि ते जे ते अग्नि अर्क आचार्य गाथो विप्र

॥ १२७ ॥
॥ १२६ ॥

सायं कालने

ने गुरु वृद्ध ने देव ना रा सर्व नि सेवा करे अने नियमो छे बां गि जे निने जप करतो एवो थको सं प्पानि उपासना करे के
सां धान कालने विषे भोजन रा विने सं प्पा करे ने म प्पान सम यमां से प्पा करे ते मां भोजन रा खानो नियमन हि ॥ २६ ॥ श्लो
कः ॥ आचार्यं मो विजाना यान् ना वम मे न कार्द चित ॥ न मर्त्य बुद्ध्याः स्ये त सर्व देव मयो गुरुः ॥ २७ ॥ अर्थः ॥ अने
ते ब्रह्म चारि जे ते पोताना आचार्य जे ते ने म्पु मर खो जां रो ने ते आचार्य नु करे य अ प मां नन करे ॥ अने मनुष्य पणानि
बुद्धिये करिने ते गुरु ना गुणाने विपदेशे पुं आ रो पणान करे के म जे गुरु जे ते सर्व देव रु छे ॥ २८ ॥ श्लोकः ॥ सायं प्रातरु
पा नी यं सं सं त म्मे नि वे दयेत् ॥ यज्ञान् यदप्यनु स्मृत मुपवुं जी त सं यतः ॥ २९ ॥ अर्थः ॥ अने ते ब्रह्म चारि जे ते सायं का
लने विषे तया प्रातः कालने विषे निष्ठा ये करिने प्रा म य पुं जे अं न ते ने ला विने ते गुरु ने निवेदन करे अने विजु पण
जे पोताने प्रा म य पुं गुं फलादिक पदार्थ नेने पणाला विने त गुरुना आ ग ल्य मुके पछे ते गुरु ये आ ज्ञाने कसु जे अन्ना
दिक तेने भोजने तो थको जमे ॥ ३० ॥ श्लोकः ॥ शुश्रूषमाण आचार्यं सरोपा सीत नी च वत् ॥ यान श्र प्पासन स्याने नी
ति हरे कृतां नलिः ॥ ३१ ॥ अर्थः ॥ अने गुरु नि सेवा करतो एवो जे ब्रह्म चारि ते जे गुरु नी के रे चालवुं ने ने गुरु नि
के रे समिपे सावधान थका सुवुं ने या क्पा एवा जे गुरु ते मना पग चो पना थका समिपे वे सवुं ने वे ग एवा जे गुरु ते म
ने समिपे हा थो दिने उ नुरे वु ए जे सर्व से वा ना उपथ ते म गो करिने दा स निपे वे निरंतर पोताना गुरु नि सेवा करे ॥

॥ भा. ए. ॥

॥ १२७ ॥

६

२५ ॥ श्लोकः ॥ एवं ह तो गुरु कुले व मे नो ग वि वर्जितः ॥ विद्या समाप्य ते या वहि व हृत म रं व रितं ॥ ३ ॥ अर्थः ॥ अने ए प्र
कारे वर्जनेने नो ग र हित ने देश का लादिके करि ने रं व री तं थ युं ए बुं जे व्रत ते ने धारणा कर तो ए वो जे व्रत चारि ते जे ते
जो पर्यंत पोता ने विद्या समाप्य तां पर्यंत गुरु कुले ने विषे वसे ॥ ३ ॥ श्लोकः ॥ यद्यसौ छेदसां लोकमारो लून व्रत
विष्टपं ॥ गुरु वे वि ॥ स्व मे दे रे स्वाभ्यायार्थं हं हूतः ॥ ३ ॥ अर्थः ॥ ए विरि न्ये उ प कुरं वां ए व्रत चारि ना धर्म क हिन रू ने
दिक व्रत चारि ना विशेष धर्म क हे छे दे उ ह व जी जी व त पर्यंत छे व्रत चर्य व्रत जे ने ए वो जे अने दिक व्रत चारि ते जे
ते जो व्रत ना म्ना म्ना न करु प जे वे र नो जो क ते ने पां म वा ने ई छे तो हो य तो स्वाभ्याय जे भ्रातु भ्राता बुं जे ते ने अर्थ गुरु जे ते
मने पोता ना दे र ने सु पी रे के तां दे र पर्यंत ने दिक व्रत चर्य रा खि ने गुरु निष्प्राप्ता मां र दे ॥ ३ ॥ श्लोकः ॥ आ द्यौ गुरा वात्म
न्नि च सर्वं भू ते पु मां परं अष्टु थ ग्पी रु पा सी त व्र द्य व र्च स्व क ल्म षः ॥ ३ ॥ अर्थः ॥ अने व्रत चर्य प रानुं छे ते म ते जे
ने ने पा पे र हिन ए वो जे ने दिक व्रत चारि ते जे ते न थो मु थ कि अ थ प रार्थ ने विषे आ स कि रू प बु छि ते जे नि ए वो थ के
अ स्मि त या गुरु त या आत्मा ने पो ते उ पा म ना कर ना र त या सर्व भू त प्रां गि मा त्र ए सर्व ने विषे अंत र्था मि रू पे करि ने
र ह्यो ने ते थ कि प र जे पोता ना अक्षर पां म ने विषे र ह्यो ए वो जे द्र व सु दे व नो पु व्र ते मा रि उ पा स ना करे ॥ ३ ॥ श्लोकः ॥ स्व
लां निरी क्षा म्भ र्से लो प श्चै ल ना दि के ॥ प्राणि नो मि थु नी ज्ञान ग र ह्म्यो गु त स्म जे त ॥ ३ ॥ अर्थः ॥ अने ग र ह्म्यो

अ. १७ ॥

॥ १२७ ॥

अ मे र हित ए वो त्या गी पुरु प ने जे ते स्त्रा पो नुं जो बुं ने स्पर्श कर वो ने ते स्त्री थो सं पा थ्ये वो ल वुं ने ते म नि हां मि म स क रि क र वि
ए अदि क सर्वे नो प्र थ म थि ज त्या ग करे अ ने मि थु नी भा व ने पां म्मा ए वा जे प थु प श्चि अदि क प्रां गि मा त्र ते म नो प रानु
ग ल्म थि त्या ग करे के तां ते म ने जे वे न हि ॥ ३ ॥ श्लोकः ॥ शौ च वा च म ने स्नाने सं धो पा स न मा जं व ॥ ती र्थ से वा ज पोः स्मृ पा
न श्वा से ना प्य व र्ज ने ॥ ३ ५ ॥ अर्थः ॥ ह वे सर्वे आश्र म ना सा धारणा जे ध र्म ते ने क हे छे दे उ ह व जी वा र ने आ भ्यंत र प वि
त्र प ए रा र व बुं ने आ च म न कर बुं स्नान कर बुं त था सं धा नि उ पा स ना कर वि त था स र ल प ए रा र व बुं अ ने गुरु अदि क जे
ती र्थ ते म नि से वा कर वि त था भ्र ग वा न ना म भ नो ज प कर वो त था अ स्मृ र प जे नी च जा ति अदि क ने अ न श्च जे मां सा
दि क ने अ सं भा प्य जे पा पे नु क्त पुरु प ने सर्वे नो त्या ग कर वो ॥ ३ ५ ॥ श्लोकः ॥ सर्वाश्र म प्रपु क्तो पे नि सं मः कु ल ने र्ज न म भा
वः ॥ सर्वं भू ते पु म नो वा क्ता प सं य मः ॥ ३ ५ ॥ अर्थः ॥ अने दे कु ल ने र्ज न सर्व भू त प्रां गि मा त्र ने विषे मां रो भा व जे सर्वे ने
विषे न ग वा न अ न र्था मि प गोर या छे र म स म कि ने को र्शो उ र ह न कर वो ए प्र कारे मां रो भा व रा र व वो ने म न वं गि ने दे र
ते म ने नि य म मां रा र व वो अ ने सर्वे नि म ते व्र द्य चारि ग र ह्म्यो व न प्र स्य ने सं न्या सि रा चारे य अा श्र वा ला पुरु प ने पा
ल वा यी म छे ॥ ३ ५ ॥ श्लोकः ॥ एवं ह र हू त प रो व्वा द्वा र्गा शि रि व न्व ल न् ॥ म र्ज न स्ती व्र त प मा र्ग प क र्मा र्था यी म लः ॥ ३ ६
ह वे नि क्ता म ने दिक व्रत चारि ने मोक्ष रू पी फ ल क हे छे दे उ ह व जी पूर्वे क रं ए प्र कारे ने दिक व्रत ने धारणा कर तो ने

॥ जा. रा. ॥
॥ १२६ ॥

तीव्रतपेकरिनेबालिलेअसत्कर्मनिवासनासुंजेरोनेरोपेरिनेअग्निनिवेपेप्रकाशोमुक्तावोजेद्राद्रागनेजेनेमा
गेनलथापले ॥ ३६ ॥ श्लोकः ॥ अथानंतरमावेक्ष्ययथाजिज्ञासिताशमः ॥ गुरुवेदक्षिणांदत्वास्नायाजुर्वनुमोरितः ॥
३७ ॥ अर्थः ॥ इवेदेहपर्यंतद्रव्यवर्षपात्सामांशसमर्थगवो जेउपकुर्वाणकद्रव्यचारितेनेविष्णुसमासकराकेदेकरवा
चुकहेलेदेउहवजीजेमपरेतेमजोएपोलेवेदेनेवेदनीअर्थजेगोतेकेउगृहस्थादिकुआप्यमप्रत्येप्रवेशकरवानेई
छतोएवोजेउपकुर्वाणद्रव्यचारिनेजेनेगुरुनेदक्षणादेइनेनेगुरुयेआजानेकराथकोसमावर्तननामस्नानकरे ॥
३८ ॥ श्लोकः ॥ गृहवनेचोपविशोत्पन्नजेद्यद्विज्ञातमः ॥ आश्रमाद्यथमेगळेलाभयामत्परश्वरेत् ॥ ३९ ॥ अर्थः ॥ अने
कुसुप्रधानजेनेएवोजेद्विज्ञातमतेजेतेगृहस्थाश्रमतथावांनप्रस्थआश्रमनेवेमोधिपोतानिनजरमांआवेतेआ
श्रमप्रत्येप्रवेशकरेअथवासंस्यासिथायअथवागृहस्थायायतेकेदेवानप्रस्थथायनेतेकेदेसंस्यासिथायारित्ये
आश्रमथकिआश्रमप्रत्येजायपणआश्रमरहितरहेनहि ॥ ४० ॥ श्लोकः ॥ गृहार्थिसदंगीनार्थामुहुरेदनुगुश्रितां
यवीयमीनुवयसायांसवर्णामनुकमात् ॥ ४१ ॥ अर्थः ॥ इवेगृहस्थाश्रमप्रत्येपरवानेइछतोतेनिरितिकहेलेदेउहव
जीगृहस्थाश्रमनेपांमवानेईछतोएवोजेपुरुषनेजेतेद्रुष्टस्वभावरहितनेरूपेकरिनेपोतानेसहजानेअवस्थायेक
रिनेपोताशिनोनिनेपोतानावर्णानिद्विजेनार्थातेनेअनुक्रमयकिपरगोकेतोद्वाद्रागहोयनेद्राद्रागनिकम्य ॥ १२६ ॥

अ. १५ ॥
॥ १२६ ॥

नेपरगोनेक्षत्रिहोयनेक्षत्रिनिकम्यानेपरगोनेवेउपहोयतेवैशानिकम्यानेपरगो ॥ ३७ ॥ श्लोकः ॥ ईमाप्रयनरानानिस
र्वेषां वहिजन्मनां ॥ प्रतिगृहोप्यापनेचद्राद्रागमेवयानने ॥ ४० ॥ अर्थः ॥ अनेसर्वजेवएवर्णानापुरुपतेमनेयज्ञक
रवोनेवेददिकनुअप्रायनकरवुनेरोनदेवुंएवावांनोजेतेकरवाजोगपलेअनेदानलेवुंनेवेददिकनुअप्रायन
करावुंनेयज्ञकराववोएत्रापवांनोजेतेकोद्वाद्रागानेजकरवायोपले ॥ ४० ॥ श्लोकः ॥ प्रतिगृहेमम्यमानस्तपस्ते
जोयशोवुदंअस्याभ्यामेवजीवेतत्रिलैर्वादीपटकयोः ॥ ४१ ॥ अर्थः ॥ अनेप्रतिगृहेदानलेवुंतेनेपोतानुतप
तेजनेयज्ञानेमनेराक्षेणमोननोएवोजेद्राद्रागानेजेनेअस्यजेयज्ञकराववोनेभगाववुंतेमगोकरिनेजप्रामयपुंजे
इत्यादिकनेगोकरिनेजीवेअनेतेयज्ञकराववुंनेभगाववुंतेमनेविषेहोपनेजोतोएवाजेद्राद्रागानेजेनेशिसज
स्वामिनासिधाकेदेक्षेत्रमांपडांरयोरांकरहंतातेमनोशलोकरवोतेमगोकरिनेजीवे ॥ ४१ ॥ श्लोकः ॥ द्राद्राग
स्यद्विदेहोयंइइकामायनेप्यते ॥ कृष्णयतपमेवेहपुत्यानेतसुरवापच ॥ ४२ ॥ अर्थः ॥ ग्रामारेतोद्वाद्रागानोजेआ
वेहनेजेनेआलोकनेविषेतुलरावाजेकामभोगनेनेअर्थेनथीईछोतारेशानेअर्थतोआलोकनेविषेतोहसु
नामेजेतपकरवुंतेनेअर्थेनेमरिनेपरलोकनेविषेअनेतसुरबभोराववांतेनेअर्थेइछोले ॥ ४२ ॥ श्लोकः ॥ शिलो
छहत्यापरितुष्टचितोपर्ममहांतेविरजेजुवाणाः ॥ मथ्यर्पितात्तागृह्रावतिहन्तात्तिप्रसक्तः समुपैतिरंगति ॥ ४३

॥ १२६ ॥

॥ भा. ए. ॥
॥ १२५ ॥

॥ अर्थ ॥ अने शिलजे पोताना स्वामिना लिधा के देहे त्रमां पंर हो लोकर हरां ने मने वि गि जाव वां ने उल जे
द्वादश्यादिक मां वेरा पत्ता दां रा वि गि लाव वा ए जे पोतानी जीवी का ते रो करि ने सं तो पे मुकु छे वि त जे नु ने नि
मेल रा वो जे मोरो धर्म ते ने पाल तो अने मारे वि पे अर्पा का को छे आत्मा जे गो ने अति श्रेया सक्ति ये र हित थ कां ज
पर ने वि वेर हे तो ए वो जे पुरुष ते जे ते शांति ने सा रि पे वे पां मे छे ॥ ४३ ॥ श्लोक ॥ सममुहरंति ये विप्र मोदते मसराय
गां ॥ ना नु हरि ये न चिरादा पञ्चो नौरि वार्णवान् ॥ ४४ ॥ अर्थ ॥ हे उरु व जी दु र व ने पां म तो ए वो जे मुप रा य रा वि
प्र ते ने ते दु र व थ कि जे सा रि पे हे उरु हार करे छे रा वा जे पुरुष ते म नो थो दे क का ले करि ने आपदा थो थ कि फु जे ते उ
हार ने करि जे म न वा जे ते समुद्र थ कि तार छे ते म ॥ ४४ ॥ श्लोक ॥ सर्वाः समुहरे जा जापिते वयसनात्यजाः ॥ आ
त्यानमात्याना पी रो य था ग ज पति र्ग जान् ॥ ४५ ॥ अर्थ ॥ हे व ग र्थ्य ने म भे रा जाना धर्म क हे छे हे उरु व जी जे म पि
ना जे ते पोताना पुत्रादिक निरक्षा करे छे ते मरा जा जे ते पोतानि सर्व पप्रजा युं जे ने मने दु र व थ कि रक्षा करे अने व
लि जे म पी र पुरुष जे ते पोतानि मेले पोताना आत्मानि रक्षा करे छे जे म मोरे रो हा थि जे ते वि जा हा थि निरक्षा
करे छे ते मरा जा सर्व प्रजा थो निरक्षा करे ॥ ४५ ॥ श्लोक ॥ एवे विहपो नरपतिर्विमाने नार्क वर्चसा ॥ विपुये हा थु जे
ह्रस्व मिं दे रा सह मोदते ॥ ४६ ॥ अर्थ ॥ हे उरु व जी ए प्र कारे वर्त तो ए वो जे नर पति ते जे ते सम ग् पोतानुं पाप ने ने

अ. १३ ॥
॥ १२५ ॥

आलोकने विषे रा जे ने स्वर्य ना सर शि लें कां ति जे नि रा वुं जे विमान ते रो करि ने स्वर्ग लोक ने पां मि ने ड र नि सं पा थे आ
ने र ने पां मे छे ॥ ४६ ॥ श्लोक ॥ सोद नु वि प्रा व गि क हृत्वा प ए परे वा प दे तरेत् ॥ र व दे न वा प दा कां तो न श्र हृत्वा क थं च न ॥
४७ ॥ अर्थ ॥ हे वे आपत्का ल ने वि वे वि प्र नि ह ति के हे छे हे उरु व जी जी वी का वि ना र व दे पां म तो ए वो जे द्वा द्वा रा ने जे
ते वैश्रप नि ह ति जे ह वि आदि क क र वुं अ थ वा वा रा ज वे पार कर वा ते म गो करि ने आपत्का ल ने तरे नै वैश्रप नि ह ति ने
विषे प रा जो दु र वं क रि ने प रा न व ने पां म तो ह्र ति नि ह ति ये क रि ने आपत्का ल ने उ न रे प रा नि च नि सं वा पे क रि ने तो
कारे य न व रं त ॥ ४७ ॥ श्लोक ॥ वैश्रप हृत्वा तु ग ज म्यो जी वे न्मृ ग य था प रि ॥ च रे हा वि प्र रू पे रा न श्रंत्वा क थं च न ॥ ४८ ॥
॥ अर्थ ॥ अने ह्र ति जे ते तो आपत्का ल ने वि वे वैश्रप नि ह ति ये क रि ने व रं त अ थ वा द्वा द्वा रा ने वे वै क रि ने व रं त प रा नी
च नि ह ति ये क रि ने व रं त ॥ ४८ ॥ श्लोक ॥ श्र ह ति न जे हे श्र पः श्रः कारु क र क्रि यो ॥ कृ ता न्यु को न ग रो रा
ह ति लि भे त क र्म रा ॥ ४९ ॥ अर्थ ॥ अने वैश्रप जे ते आपत्का ल ने विषे श्र उ नि ह ति ने न जे ने श्र उ जे ते कारु क जे पा
चो ते नि क रा गुं थ वा रू प जे क्रि या ते ने क रं अ ने आपत्का ल रू प जे क ह ते थ कि मुं का रा रा वा जे वि प्रा दिक ते जे ते निं री
न रा वुं क र्म जे पार कि ह ति ते गो क रि ने जी विका ने पां म वा न ई छे ॥ ४९ ॥ श्लोक ॥ वेरा प्रा य स्व धा स्वा हा व ज्य ना र्थे र्थ
थो र्थ ॥ दे व र्थ पि न नू तानि म दू पा ए प व हं य जे त् ॥ ५० ॥ अर्थ ॥ ए वि रि से सर्व नि आ लो क ने वि वे जी विका क रि छे

ह

॥ ना. रा. ॥
॥ १३१ ॥

अनेनेनेकेनेआपारेजीवसेरापकारमरनेशोपोपावेधनेपांमेले ॥ ५१ ॥ श्लोकः ॥ रावेगृहाशयास्त्रिप्रहृदयोमृदधीरयं
अनृत्सलाननुष्यापमृत्तोपंविज्ञानेतमः ॥ ५२ ॥ अर्थः ॥ हेउहवजीराप्रकारेपरनेविषेजेचासनातेगोक रितेनगा
ईगयुलेमनतेजेनुगवोजेआमूरमतिजनतेनेनेविषयथकिनहृत्तथयोनेनेस्त्रिधादिकपराधीनुचिनवनकरतो
एवोथकोजोमरेतोअंधानमरूपेजेपेतनुशरिरनेनेपांमे ॥ ५३ ॥ इतिश्रीभागवतेमहापुराणोपाकादशस्कंधेसप्तशो
ध्यायः ॥ १११ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ श्लोकः ॥ वनेविविधः पुत्रेषु नार्थान्यस्य संदेववा ॥ वनराववसेच्छान्तस्तनीपेनागमा
युपुः ॥ १ ॥ अर्थः ॥ हवेआश्वरारमांअधापनेविषेवानप्रस्थनेसंश्रामितेमनाधर्मनेमनेश्रीकृष्णनागपराजेतेउ
हवजीप्रत्येकदेहेउहवजीवनप्रत्येजावानेइच्छतोएवोजेपुरुपनेजेतेपोनानिस्त्रीजेतेनेपुत्रनेविषेमुकिंअथवा
नेस्त्रीयेमदिनजज्ञातथकोआवर्दानात्रिजाभागप्रत्येवनविषेजवसेक्केतोकारेआवरदानोचिजोभागरहेना
रेवनमांजाइनेवसे ॥ २ ॥ श्लोकः ॥ कंदमूलफलैर्वर्जैर्मैर्भृतिंपकलयेत ॥ वमीनवत्कलंचासस्तरापणांजिना
निच ॥ ३ ॥ अर्थः ॥ हवेतेवानप्रस्थनेवस्मीनिरिकहेलेउहवजीरावानप्रस्थजेतेपवित्ररावांजेकंदमूलनेफ
लअनेवस्यनेसांमोमगाचिआदिकतेमगोक रितेपोनानीजिषीकाजेतेनेकल्येअनेवत्कलनेरांपादोनेमृग
चर्मरुपीयांजेवस्वतेमनेपारणाकरे ॥ ४ ॥ श्लोकः ॥ केशरोमनरवश्मथमजानिबिभ्रुपादतः ॥ नधावेदस्मजे

अ. १६
ने
॥ १३१ ॥

नत्रिकालेस्यदिलेशयः ॥ ३ ॥ अर्थः ॥ अनेकेशरोमनेनरवनेश्मथ्योरुपीजेमलनेमनेपारेकेतांकेवादिजेतेम
नेहोलेचोलेनहिनेमेस्वानेमेलापारणाकरेअनेदानजेतेमनेदातरादिकेकरिनेगसेनहिनेजलनेविषेत्रिकालप्र
त्येस्नानकरेनेपुथवीनेविषेशयनकरे ॥ ४ ॥ श्लोकः ॥ नोद्योतद्योतपंचाग्नीन्वर्षास्वासारपात्रजले ॥ आकेउसगनः
त्रिगिरेएवहानस्तपश्चरेन ॥ ५ ॥ अर्थः ॥ अनेउनाजानेविषेपंचाग्निनेतापेअनेचोमासानेविषेजलनिपारावेमृ
नकरेतोनेशितकालनेविषेकउपर्यंतयुशोथकोजलनेविषेरेराविरित्येवर्नतोथकोवानप्रस्थजेतेतपजेतेने
करे ॥ ६ ॥ श्लोकः ॥ अग्निपक्वममश्रीयात्कालपक्वमथापिवा ॥ उल्लूखजाश्मकुटोवांदंतोऽखलरावच ॥ ७ ॥ अ
र्थः ॥ अनेउल्लूखलजेरवांयणिद्योनेअश्मजेपायांणतेमगोक रितेरेवाइतोअथवादानरूपिलेरवांप्राणियोजेनेरा
वोजेतेवानप्रस्थतेजेतेअग्निपेक रितेपाकुंअथवाकालेकरिनेपाकुंरावुंपराजेनीवारआदिकअन्नफलादि
कतेनेजमे ॥ ८ ॥ श्लोकः ॥ स्वयंसंचिनुयात्सर्वमान्मनोहृत्तिकारणं ॥ देशकालवलाभिज्ञोनादृष्टीतामदाकृतं ॥ ९ ॥
॥ अर्थः ॥ अनेदेशकालनावलनेजोणानोमेवानप्रस्थतेजेतेपोनानीजीवीकानुकाराणजेफलादिकतेनेवोनेजो
येतारेविगिजावेपराअन्यकालनेविषेलावेजुजेफलादिकतेनेराश्विमुकेनेचिजासमपनेविषेनजमे ॥ १० ॥
श्लोकः ॥ वसैश्वरुपुरोडाशे निर्बिपेत्कालचोदितान् ॥ नतुश्रीतेनपशुनामोपजेतचनाश्रमी ॥ ११ ॥ अर्थः ॥ अने

ना

॥ भा १ ॥

॥ १३२ ॥

तेवनाशमा जेतेनबुवर्षवेसेनेसमयमांकरवानाकराजेवरुनेपुरोहाजनेमनेवननेविषेधयाजेनिवारारिकनेमगो
करिनेकरेपरापथुदिसायेकरिनेतोमाकेपुजनकरेनहि ॥ ११ ॥ श्लोकः ॥ अग्निहोत्रेचर्वाश्वीर्गामासश्चपूर्ववत् ॥
चातुंमासा निचमुनेराभ्यातानिचनेगमैः ॥ ८ ॥ अर्थः ॥ अग्नेनिगमजेवेदमां बचननेमगोमुनिजेवानप्रस्थतेनेअग्नि
होत्र ॥ १ ॥ दृशी ॥ २ ॥ पौर्णमास ॥ ३ ॥ नेचातुर्मास ॥ ४ ॥ एजेच्यारपुकारनांयज्ञरुषीयो कर्मनेजेतेपराभिचारारिकेकरिनेज
करवानांकराते ॥ ८ ॥ श्लोकः ॥ एवंचीर्गानिचपसामुनिर्धमनि संततः ॥ मांतपोमयमाराप्यकृषिलोकादुपैतिमां ॥
५ ॥ अर्थः ॥ देउडवनीएविरित्सेजीवत्तपयंतकसंजेतपनेगोकरिनेवारजगातिराविजेरगुंतेमगोभ्याघ्राणोजेमुनि
नेजेतेनपलेवदुजेनेएवो जेहुंतेमांरुंआरपनकरिनेरुषिलोकथकिमुनेपांमेले ॥ ५ ॥ श्लोकः ॥ यस्त्वेतत्कृत्तुनश्री
र्णतपोनिःश्रेयसंमहत् ॥ कामायास्वीयसेयुंयाद्दालिनाः कोपरस्ततः ॥ १० ॥ अर्थः ॥ अनेकएकरिनेवदुकाजप
यंतजेलुकसंनेकल्यांरारूपनेतेमारेमोदुवुंजरातपनेनेजेपुरुपतुलरावाजेकामभोगतेनेअर्थनाशकरेलेतेपुरु
षजेतेतोअतिशोवाजकलेनेतेथकिविजोकावाजकलेकोइनथिकेतांतेतोसर्वमुर्वनोराजाते ॥ १० ॥ श्लोकः ॥ य
दासौ निधमैः कल्यांजरपांतवेपथुः ॥ आत्ममग्नीश्वमारोप्यमच्चित्तोन्निंसमाविशेत ॥ ११ ॥ अर्थः ॥ अनेजराअ
वस्थयेकरिनेथपोलेकेपागेजेनेएवोजेआवानप्रस्थतेजेतेज्यारेनिधमपालानेविषेअसमर्थथायतारेपोता

अ-१६ ॥

जा

॥ १३२ ॥

नाआत्मानेविषेअग्निहोत्रनाजेअग्निनेमनोसमारोपंकरिनेअग्नेमारेविषेलेचिनजेनुंएवोयकोअग्निप्रतेप्रवेश
करे ॥ ११ ॥ श्लोकः ॥ यदाकर्मविपाकेपुलोकेपुनिर्यात्ममु ॥ विरागो जायतेसम्यग्मस्ताभिः प्रव्रजेततः ॥ १२ ॥ अर्थः ॥
एविरित्सेहृदपलोककरिनेनिधमपालामांअसमर्थनेवैराग्यहीनजेवानप्रस्थतेनुंरुसकरिनेहृदवैराग्येसहितजेवान
प्रस्थतेनेकरवानुंकरेलेदेउडवनीकर्मनाफलरूपनेनर्कतुमरावाजेस्वर्गादिकलोकतेमनेविषेवैराग्यजेतेजोथाय
तोसमाप्रकरुंजेअग्निहोत्रारिकर्मनेगोएवोथकोतेवानप्रस्थजेतेतेआश्रमथकिसंन्यासिथाय ॥ १२ ॥ श्लोकः ॥
इष्टायथोपदेशंमांदन्वासर्वस्वमृत्विजेअग्निंस्वप्राणाश्चावेरपनिरपेक्षःपरिव्रजेत् ॥ १३ ॥ अर्थः ॥ हृवेतेसंन्यासिथ
यानिरितिकरेलेदेउडवनीजेसंन्यासिजेतेशास्त्रनाउपदेशप्रमाणमुनेयजिनेनेरुत्तिकजेतेनेसर्वइयमात्रनुंदान
करिनेनेअग्निजेतेनेपोतानाप्राणनेविषेआरोपणकरिनेनेमाथिकपदार्थनेविषेअपेक्षायेरहितथकोसर्वनो
त्सागकरिनेचाजिनिसरे ॥ १३ ॥ श्लोकः ॥ विप्रस्यवैसंस्यसतोदेवादारादिरूपिणाः ॥ विघ्नान्कुर्वन्संन्यासनाकस्य
समिधात्परं ॥ १४ ॥ अर्थः ॥ एविरित्सेसंन्यासनेकरतोएवोनेविप्रतेनेदेवताजेतेस्त्रीपुत्रादिकनारूपनेधारणाकर
ताथकाविप्रजेतेनेकरेलेशांमारेतोआविपुजेतेदेवताएवाजेअमेतेअमुनेओलेक्षिनेपरागोलाकनेपुंतेजागे
तेमारे ॥ १४ ॥ श्लोकः ॥ विश्वेभ्युनिर्वासःकोपीनालादनेपरं ॥ सक्तंनरेऽपात्राभ्यामसत्किंचिदनापदि ॥ १५ ॥ अ

या

॥ भा ॥
॥ १३३ ॥

र्थः ॥ हवेने संस्मासिना धर्मकदेहे ॥ हे उहवजी संस्मासिजे ते जो कोपी नथ कि अधिक वस्त्रुने धारणा करे तो कोपी
नने आछादक रानुजे वस्त्रुने जके वल धारणा करे पण अउने पात्र विना साग करुजे की ई विमुसंसादिक पदार्थ
तेने रोगादिक आपत्ता लविना विजासमयने विपे नगदुगा करे अने रोगादिक आपत्ता लने विपे तो गदुगा करे
ने ते मां पण जी वने वे धन करे एवां जे स्त्री धनारिक पदार्थ तेने तो न जगदुगा करे ॥ १५ ॥ श्लोकः ॥ हृदि पूतं ससंसादे
वस्त्रु पूजे विवे ज्ञातं ॥ सत्य पूतं वदे हाकर मनः पूतं समाचरेत् ॥ १६ ॥ अर्थः ॥ अने ते संस्मासिजे ते हृदये करिने प
वित्रके तो हृदये करिने देखा ने जंतु आदिके र हिन एवो जे शुरुदे शते प्रत्ये पग मुके ने वस्त्रे करिने गाल्युथ कुं प वित्र
थ युं जे जलते ने विवे अने ससे करिने प वित्रा वुं जे वचन तेने बोले अने मने करिने प वित्रा वुं जे आचरणा तेने करे
१६ ॥ श्लोकः ॥ मौनानीहानि स्त्रापा मां दे शवा रे हवेत्सां ॥ नरो तं पम्प संत्यं गवेरां निर्ज प्रवेद्यतिः ॥ १७ ॥ अर्थः ॥ हे
उहवजी बां गि देह ने चित ते मने मोन राखवुं ने देह निचे छायेर हित वर्तवुं ने प्राणाया मकर बाण जे देह ते जे तेने न
थि ते संसासी जे ते निदे वदे करिने यति थाय न हि के तो मन आदिक ई ईयो वश करण विना के वले देह राखे संसा
सिके वाय न हि ॥ १७ ॥ श्लोकः ॥ निक्षोचतुर्पुवर्णो पु विग र्हा न्मर्जयंश्चरेत् ॥ सहा गारा न संकृष्णं तुष्ये त्वयं न ता
वता ॥ १८ ॥ अर्थः ॥ अने ते संस्मासिजे ते मरु पापादिके करिने अति शो निरा करवा जो ग्रावो ग हस्यते मनो जे पर

अ-१६ ॥
॥ १३३ ॥

ने मनो साग करतो थको अारवर्णो ने विपे जि क्षा जे तेने सागे ते के रले परतो आरेको रोगा माग वा जा मुं तो सा रि नि
क्षाम लशो ए विरि त्ये पोताना मन मां न कल्यां ए वां जे सात परते प्रत्ये निक्षामागे अने ते सात पर थकि प्राप्त थ युं जे
अन्वने टला वदे करिने संतो प पां मे ॥ १८ ॥ श्लोकः ॥ हिर्जलाशयं गत्वा तत्रो प स्मृत्पवा ग्यतः ॥ विजस्य पा वितं शं
पं मुं जी ता शो प मा हते ॥ १९ ॥ अर्थः ॥ अने गाम वा र जलना आरा प्रत्ये जे ने जलने विपे आचमन करिने वा
गि ल निम मां जे नि ए वा थको ने संसासी जे तेने जले करिने प वित्र करुं ए वुं जे ते नि क्षाये करिने ला बे जु अन्वने
ने वि ए आदिक जे दे वते प्रत्ये जे म परते म विचि ने प छे शो पर थु जे सम श अन्वने ने पोत ज मे ॥ १९ ॥ श्लोकः ॥ एक श
रे न्मदी मे तां निः संगः संघ ते ई यः ॥ आत्म ज्ञो इ आत्परत आत्म बान्ध म दर्शनः ॥ २० ॥ अर्थः ॥ अने मा ई क वि
पयने विपे आसक्ति ये र हित ने जि त्यां छे पोतानां ई रियो जे रो ए वा जे संसासी ते जेने धाने करिने परमात्माने वि
पे छे र म वुं जे वुं ने आत्माने विपे छे ए नि जे ने ने आत्म निष्ठने सागर न ता विषयने विपे सम पणो करिने जो तो ए
वा थको आ पु थ वी प्रत्ये एक जो विचरे ॥ २० ॥ श्लोकः ॥ विविक्त ह्ये म शारणो म जा व वि म ला शयः ॥ आत्मानं चि
तये दे क म ने दे न म या मु निः ॥ २१ ॥ अर्थः ॥ अने जने र हित ए वुं जे निर्जय स्थान ते छे शारणा जे ने ने मारे विपे भ कि
पे करिने नि मं ल छे अंतः कर्ण जे नुं ए वा जे मु नि ते जे ते अ ने दे जे भे दे र हित साक्षात परमेश्वर ए वां दुं ते मे जे ते रो

॥ भा. रा. ॥ १३५ ॥

अंतर्थाभिप्रायकारिनेत्याप्येनेएकजेदेहादिकभावेरहितरावोशुद्धजीवात्मातेनुचिंतवनकरे ॥ २१ ॥ श्लोकः ॥ अन्वी
श्वेतात्मनोवेषमोक्षेचज्ञाननिष्ठावेषोऽपि विद्वेषोमोक्षरापाचसंयमः ॥ २२ ॥ अर्थः ॥ दवेनेसंन्यासिनेवेषमोक्षनो
प्रकारकरेछेदेउहवजीरासंन्यासिजेतेआत्मनिष्ठाजेसक्रुनेसच्छास्त्रथकिप्रामथ्यराविषयथार्थज्ञाननिष्थितिने
राकरिनेपोतानोवेषपनेमोक्षजेतेनेविचारतेकियातोऽपिदोजेतेमनेविषयनेविषेविद्वेषपोमवापराजेजेतेपोता
नेवेषनछेअनेराऽपिदोजेतेमनेतेविषयथकिनिघममोकरवापराजेजेतेमोक्षले ॥ २३ ॥ श्लोकः ॥ तस्मान्निघमप
रवर्गमजावेनचरेन्मुनिः ॥ विरक्तः श्लेखकामेभोजनव्यात्मनिसुरवेमदत् ॥ २३ ॥ अर्थः ॥ तेकारणपराणमादेमु
निजेतेमारेविषेभक्तिथेकरिनेछोऽपिदोजेतेवर्गतेनेविषयथकिवशाकरिनेअनेशुद्धरावोजेविषयभोगतेथकी
विरक्तथकोपोतानास्वरुपनेविषेमोरासुरवनेपोमीनेपृथवीनेविषेकरे ॥ २४ ॥ श्लोकः ॥ पुरगामज्ञानसार्थान्निष्ठा
र्थप्रविशंश्चरेत् ॥ पुणपदेशसरिच्छेत्तवनभ्यमवतांमदी ॥ २४ ॥ अर्थः ॥ अनेपुरगामनेज्ञजेनरवारनेरेदेवानाने
दृशनेसारअजेचरेमारगिजननासमुदायनेप्रत्येभिज्ञानेअर्थप्रवेरानेकरमोथकोतेसंन्यासिजेतेपविशछेदेश
नदीपोपर्वतवननेआश्रमतेजेमांरावीनेपृथवीतेप्रत्येकरे ॥ २५ ॥ श्लोकः ॥ वानपस्थ्याश्रमपरेषुभीह्यानेक्षमाच
रेत् ॥ संसिद्धत्वाश्रमोहःशुद्धसचःशिलांधसा ॥ २५ ॥ अर्थः ॥ अनेतेसंन्यासिजेतेवानपस्थ्याआश्रमरुपीयो

अ. १६ ॥

॥ १३५ ॥

परतेमनेविषेवारंवारभिज्ञानेनेमागेकेमजेतेवानपस्थ्यजेतेराशिलाहृतिथेकरिनेसंपादनकसुजेअनेनेगे
करिनेशुद्धथयेजेअंतःकरणाजेनेगेगधीछेमोहतेनेनोरावोथकोनत्कालसम्यकपकारेकरिनेसिद्धथायछे
२५ ॥ श्लोकः ॥ नैनदुक्ततयापरपरेरुपमानंविनश्यति ॥ अमक्तचित्तोविरमेरिहासुवचिकीर्षितात् ॥ २६ ॥ अर्थः ॥ ह
वेतेमोहगयानोउपायकरेछेदेउहवजीतेसंन्यामीजेतेमुंदरपराकरिनेजरातुंरावुंजेअन्नादिकपरार्थनेनेनित्य
वस्तुपराकरिनेननुवेकेमजेतेसाहनरतुंजेसर्वेअन्नादिकपरार्थनेजेतेनाशपोमेछे ॥ तेजकारणपराणमादे
माइकविषयनेविषेआसक्तिघेरहितछेचित्तनेनुंरावोथकोमायिकरावोजेआलांकेनेपरजोकेतेनिप्रासिने
अर्थेजेकरवानेइच्छितनेथकीविरामपोमे ॥ २६ ॥ श्लोकः ॥ धरेनदात्मनिजगन्मनोवाकप्राणमंदत्ते ॥ सर्वमाये
नितर्केहास्यस्यस्त्काननत्स्मरेत् ॥ २७ ॥ अर्थः ॥ अनेराविरिसेआत्मनिहरावोजेसंन्यासिनेजेतेअंतःकर
राऽपिदोनेप्राणनेमगोमुक्तरासर्वजगतनेनेमाथारुपछेरापकारेपोतानाआत्मानेविषेविचारकरिनेत्याग
करिनेपछेतेजगतनेसंजारेनहि ॥ २७ ॥ श्लोकः ॥ ज्ञाननिष्ठोविरक्तोवामज्जतोवानपेक्षकः ॥ सत्सिंघानाश्रमोस्स
त्काचरेद्विधिगोचरः ॥ २८ ॥ अर्थः ॥ राविरिसेवर्णनेआश्रमनाधर्मकरिनेहवेअतिवेरागेकरिनेवर्णाश्र
मथकिविरक्तरावोजेज्ञाननिष्ठनेभक्तिनिष्ठपुरुपनेनेवर्त्मानिरितिकेदेछेदेउहवजेवैराग्येमुक्तरावोजेज्ञान

॥ भा. रा. ॥

॥ १३५ ॥

निष्कृते तां जीवई चरु पृथुति पुरुपादिके मनेना स्वरूपने यथा र्थं ज्ञाना नारो ज्ञानि भक्त अथवा मायिक विषयने
 विषे अत्रे पेशा घेर हित एवो केवल मागे प्रेमि भक्त एव धने जे गृहस्थादिक चिह्न सहित एवा जे अत्र मने मनो त्या
 ग करिने आगवत धर्म विरुद्ध जे विधि ते एर हित थको फरे ॥ २८ ॥ श्लोकः ॥ बुधो बालकवत्क्रीडे कुशलो ज उ व
 चरेत् ॥ वदे इत्यत वदितान् गोचर्याने गमश्चरेत् ॥ २९ ॥ अर्थः ॥ अने ज्ञानि एवो जे पुरुषने जे ते बालक निषेवे मो
 नेर हित थको विचरेने क्रियाने विषे कुशल छे तो पण ज उ निषेवे फरे अने बालकाने विषे शपणो जुक्त थको गांश
 निषेवे बोलेने वेदना अर्थने ज्ञाना तो थको पशु निषेवे स्वादेर हित भोजन जे तेने करे ॥ २९ ॥ श्लोकः ॥ वेदवाद्दरनो न
 स्नातन पारखंडी नहे तुकः ॥ शुक्रवाद् विवादे न कंचित्सं स माश्रयेत् ॥ ३० ॥ अर्थः ॥ अने ते अति वैराग्यवान पु
 रुष जे ते वेदेने विषे ज स्वर्गादिक लोक नि प्रामि रूपा फलना स्वादे मने विषे प्रितिये जुक्तन थायने शुक्ति स्मृति
 विरुध पारखंडी धर्म जुक्तन थायने मिश्रातर्क करवाते मने विषे आसक्तन थाय अने शुक्रवाद्दनी जे विवादे त
 एकरिने कोई पक्ष जे तेने सम्यक प्रकारे आश्रये नहि ॥ ३० ॥ श्लोकः ॥ नो हि जेत जना हीरो जने चो दे जयेन्न तु ॥ अ
 तिवादां स्ति ति क्षेत नाव मयेत कंचन ॥ देह मुद्रि उपपशु वं हेरं कुर्यान्न केनचित् ॥ ३१ ॥ अर्थः ॥ अने धिर एवो जे
 पुरुषने जे ते जन थकि उदगे ने पामे नहि जे न जे तेने पण पो न उदगे मुक्त करे नहि अने ते जन जे ते म लो करण

अ. १८ ॥

अ. पं. ॥

॥ १३५ ॥

एवा जे अति निरस्कारने मने सहन करे पण कोई मु अ प मां न करे नहि अने पोताना देदने उरे जेने पशु निषेवे को
 ई निसे पा थें वरे जे तेने करे नहि ॥ ३१ ॥ अर्थः ॥ एविरि तेने कोई निसे पा थें वे सन करवुं तेना कारणा रूपने परमात्माना स्व
 रूप नि सम ऊरपतेने कहे छे उ उ व जी ज उ चित प्रकृति थकि पर एवा जे एक परमात्माने जे ते पोताना धामने विषे
 रथा थका पंच भूतना विकार रूप देदने म लो जुक्त एवा जे जीवने मने विषेने आत्म नावने पो म्वा एवा जे मुक्तते म
 ने विषे अंतर्था मिपणो करिनेर थाले जे मपोताना लोकने विषे रथो जे चं उ मा ते जे ते जलेशरिने नरे जो जे पात्रते म
 ने विषे प्रतिबिंब पणो करिने जणा थले ते मने ते जकारण पणामारे जूत जे सर्व चं तन अचेतनने तेने एक जे प
 रमात्माने छे आत्माके तो अंतर्था मि जे मन एवा छे ॥ एउकारे सर्वने विषे अंतर्था मि मुने सम ऊतो थको ए
 योगि जे ते कोई ज्ञा वपु णि मात्र नो रोहन करे ॥ ३२ ॥ श्लोकः ॥ अलब्धान विधी देन काले काले शनं क्वचित्
 लब्धान ह्ये न्निमानु जयं दे वतं चिने ॥ ३३ ॥ अर्थः ॥ अने च लि धिर जता ये जुक्त पुरुष जे ते सम पने विषे भो
 जन जे तेने न पामिने रवदने पामे नहि अने वपारे क सम थप मा लो भो जनने पामिने राजी पणन थाय के म जे म म
 यने विषे भो जन नि प्राप्तिने कारे कन प्राप्ती एव धने ते देवने वश छे मारे ॥ ३३ ॥ श्लोकः ॥ आहारार्थं समी हेत युक्त
 तत्याण धारणां तत्वे वि मृश्रपतेने न तदि ज्ञाय विमुच्यते ॥ ३४ ॥ अर्थः ॥ ने मारे योगी पुरुष जे ते आहार मार्वेन अर्थ

॥ भा. १. ॥
॥ १३६ ॥

वैशकारके मजे स्वादु निःस्वादु प्राप्त यद्यु जेः प्रान्नादिक ते लोकरिने ते योगा जे तेने प्राणानु जे पारणा करवु ते जे ते
युक्त छे प्रने ते प्राणानु जे पारणा करवु ते लोकरिने तत्व जे मारु स्वरुप ते जे ते विचार यत्ने ने मारु स्वरुप ते जा
गिने ते योगिपुरुष जे ते जन्म मृत्यु थकि मुका यत्ने ॥ ३४ ॥ श्लोकः ॥ यदृच्छ योपपन्नान्म मण्ये छे मुना परं ॥ तथा
वासस तथा श्वा प्रासं प्रासं भजे न्मुनिः ॥ ३५ ॥ अर्थः ॥ मारे ते मुनि जे ते इच्छर इच्छा ये करिने स्वादु अथवा निःस्वा
दु रावुं प्राप्त यद्यु जे प्रान्ने ते जे मंतथा इच्छर इच्छा ये करिने प्राप्त यद्यु जे मारु नरतुव स्य तेने गृहणा करे तथा प्राप्त
थई ते सारि नरतिज्ञा तेने प्रसमर्थ थको गृहणा करे ॥ ३५ ॥ श्लोकः ॥ श्रेष्ठमाचमने स्नाने ननु चौरनया चरेत् ॥
अमांश्च नियमान् ज्ञानी यथाहं लीजयेत्परः ॥ ३६ ॥ अर्थः ॥ अने ते ज्ञानिपुरुष जे ते श्रेष्ठ आचमन स्नाने ते वि
ज्ञापण जे नियम ते मने प्रवृत्त पणो करिने तो नपाले के तां मारु ध्यान कवु तेने विपे विभे पना हे तु जे श्रेष्ठ आदिक
नियम ते मांश्च नासक्त थको ते नियमने सर्वे ने पजाववाने अर्थे पो ते जे मयरे ते मपाल तो थको वर्त्त जे म इच्छर
वो जे दुःते जे ते लो कने गृहणा करववा पणो करिने श्रेष्ठ आदिक नियमने पाल तो थको वर्त्त जे म इच्छर
न द्विजस्य विकल्प्या स्या पाचम ही क्ष पाहता ॥ आदे संतात क चित्त रत्यानि स्ततः संपद्यु ते मया ॥ ३७ ॥ अर्थः ॥
हवे ते नियम मांश्च नासक्ति चेरहित वर्त्तवु तेनुं कारण के हे हे उठव जी ते स माधि निष्ठा वो जे योगि तेने मारा नरता

॥ अ. १६ ॥
॥ १३६ ॥

विषय निष्ठा निजे तेन थिवा मारे तो मारे दर्शने करिने नाश पांमि छे ने रा विजे ते सारा नरता भोग नि प्रतिति जे ते
कारे क था यत्ने तो आदे देना नाश पर्यंत था यत्ने ते देह नो नाश थया के रे तो मारि सं पाथे पो मे छे के तां मारा पा
मने विपे मारि सं पाथे अति श्रेष्ठ आनंद ने पो मे छे ॥ ३७ ॥ श्लोकः ॥ दुःखोदके पुक्ता मे पु ज्ञान निर्वेद आत्मवान्
अजितासित मर्मांशुं मुनिमुपावृजेत् ॥ ३८ ॥ अर्थः ॥ रा विरि स्ये सा पारणा मुमुक्षु नां मांश्च उपाय क हिने हवे अ
ति शुद्ध मुमुक्षु नां मांश्च उपाय के हे छे हे उठव जी दुःख पजे काम भोग ते मने विषय यो छे वैराग्य जेने ने न थि जा
णो मांशो कांतिक धर्म जे तो ए वो जे आत्म निष्ठा जे ते मारा कांतिक धर्मने विचार्या नो छे स्व जावु जे वैरावो जे
गुरु तेने पो मे ॥ ३८ ॥ श्लोकः ॥ तावत्स रित्तरुक्तः श्रद्धावान न संपकः ॥ यावद्दृष्ट विज्ञानी पान्थामे वगुरु माहृतः
३९ ॥ अर्थः ॥ अने श्रद्धा ये युक्त ने प्रमुदा येरहित ने गुरु नि सेवाने विपे आदे र युक्त ए वो जे गुरु भक्त तेने जे स्यां प
र्यंत मुने ज परब्रह्म जाणो त्या पर्यंत गुरु नि परिषदां करे के तां मारा स्वरुप ना ज्ञानने अर्थे प्रश्न पुच्छ वारुप जे आ
चरण ते नो मारा स्वरुप नुं पथा र्थ ज्ञान था यत्नां सुधिकरे ने गुरु नि चा करि तो निरंतर करे ॥ ३९ ॥ श्लोकः ॥ यस्व
संयत परवर्गः प्रवेदे इथ सारथि ॥ ज्ञान वैराग्यरहित स्त्रिये उमुपजावति ॥ ४० ॥ अर्थः ॥ दवे परमरहित जे पत्नी
ते नि निरा करता थका के हे हे उठव जी न थी वश करामने सहित जे छो इडियो ते मने वर्ग जे तो ने विषयने विपे

वा कुलछे इन्द्रियोनासारथिरुपवृद्धि जे निने ज्ञानवे राग्पर हिनरावो जे यतिने जे ते त्रिदंर प्रत्ये जंवे छे के तां के वलत्रि
 देरे करिने पोताना देहने जपोपणा करे छे ॥ ४७ ॥ श्लोकः ॥ सुगनात्मानमात्मस्थ निद्रुते मोक्षधर्म ह ॥ अविपक्कपो
 र्णस्मात्पुण्याच्च विदीयते ॥ ४९ ॥ अर्थः ॥ अने पोताना धर्मनोनाश करतल जे सागीते जेने देवताने पोतानो जीवने
 जीवात्माने विषे अंतर्प्राप्तपणो करिने रयो एवो जे कुंरा सर्वेने रगे छे अने नशिव लिंगइ विषयवामना यो जे निरा
 वो थको आलोक थकिने परलोक थकि नृष्टयाय छे ॥ ४९ ॥ श्लोकः ॥ जिज्ञो धर्मः शमोः हिंसा तप इत्याव नै कर
 सः ॥ गृहिणा नृतरक्षे सा हि ज स्या चार्थसेवन ॥ ४२ ॥ अर्थः ॥ हवे आरेय आश्रमना जे मुख्य धर्म ते मने नृदा नृदाक
 हे छे देउदवजी हि सायेर हितपाणने शम जे इन्द्रियोने जितवापाण जे ते सत्यासि जे ते नो मुख्य धर्म छे ते तपकरवुने
 पे नमहाय जकरवा जे ते वानपुस्य जे ते नो मुख्य धर्म छे अने नृत्पाणिनीर साकर विनेय करवा जे ते गृहस्थ
 नो मुख्य धर्म छे अने आचार्यनिसे वा करविते जे ते ब्रह्मचारिनो मुख्य धर्म छे ॥ ४२ ॥ श्लोकः ॥ ब्रह्मचर्यतपः शौचमेतो पो
 नृत्तसौ हरे ॥ गृहस्थ स्यात्पुत्रो गंतुः सर्वं पो मनुपा मन ॥ ४३ ॥ अर्थः ॥ बलिगृहस्थ जे ते ना विशेष धर्म जे तेने कहे छे
 हेउदवजि क्रतुसमयने विपे स्वने पोमतो रावो जे गृहस्थनेने पणा पोताने पडित ब्रह्मचर्य तथा तप तथा शौच तथा
 सेतो पतथा नृत्पाणिने विषे मुहुरपाण रा सर्वे धर्म जे तेने कहे छे अने मारि जे उपासना करविते जे तेने तो सर्वे मनु

ष्यमात्रनो धर्म छे ॥ ४३ ॥ श्लोकः ॥ इति मां यः स्वधर्मं गानजन्तिस्य मनस्य जाक ॥ सर्वे नृने पुमजावो भक्ति विदने च
 राह ॥ ४४ ॥ अर्थः ॥ हवे सर्वेने पोताना धर्मने पाल्यानुफलकरे छे देउदवजी ए प्रकारे निरंतर पोताने धर्म सहित मु
 ने नजतोने अत्यजेदे शदिक ते मने नजतो अने सर्वे नृत्पाणिमात्रने विषे देरेर हितवर्ततो एवो जे अहमुमुक्षु ज
 नने जे तेरा कालि ए विजे मारि भक्ति तेने पोमे छे ॥ ४४ ॥ श्लोकः ॥ भक्तो हवानपाथि स्या सर्वलोक महेश्वर ॥ सेवास्य स्य
 प्ययं ब्रह्मकारणो मोपयाति सः ॥ ४५ ॥ अर्थः ॥ हवे तेरा कालिकि भक्तो नुं फलकरे छे ॥ देउदवजी ते मारो ए कालि
 क भक्त जे तेरे शकालादिके करिने नाश नपोमति ए विजे मारि भक्ति तेरा करिने सर्वे लोकनो महेश्वरने सर्वे नो
 उस्तिते नाशने थकि थाय छेने सर्वे नो कारणे परब्रह्मरावो जे कुंते मुने पोमे छे ॥ ४५ ॥ श्लोकः ॥ इति स्वधर्म निर्णिक
 सत्वा निज्ञात मद्र तिः ॥ ज्ञानविज्ञानसेपलानचिगतममुपैति मा ॥ ४६ ॥ अर्थः ॥ अने बलि ए प्रकारे पोताने धर्म
 करिने अहययुछे अंतः करणने जे नुंने ते जकारणपणा मारे विशेषपणो करिने जागि छे मारि गतिने जेरो अ
 ने ज्ञानने विज्ञानने मगो सेपनरावो जे मारो ए कालिक भक्त जे तेथो डाक कालमां मुने पोमे छे ॥ ४६ ॥ श्लोकः ॥ वारा
 श्रमवतो धर्म एष आचार लक्षणाः ॥ सरावमभक्तियुतो निःश्रेयसकरः पर ॥ ४७ ॥ अर्थः ॥ हवे करो जे धर्मनेने
 संक्षेप करिने कहे छे देउदवजी वराने आश्रमवाला जे मनुष्यतेमनो आचार छे लक्षणा जे नुं रावो जे ए धर्मते जेने

॥ भा. रा. ॥
॥ १३८ ॥

जो मारि अक्रिये जु क होय तो अति श्रेष्ठ थकी सर्व मुक्तुं क्यो गज तेने करे एवो आयले ॥ ४५ ॥ श्लोकः ॥ एतने जिहि
ने साधो भवान् पुल्लिय च्च मां यथा स्वधर्म संयुक्ता न क्लीमां समिधा त्यरं ॥ ४६ ॥ अर्थः ॥ हे रुडा एवानु हव जी त
मे जे ते मुने पुल्ला दावा ए सर्वे जे ते मेत मुने क्युने के विरिसे तो जे प्रकारे पोताने धर्म जु क्तरा वो जे जन ते जे ते मारो
भक्त थयो थकी सर्व थकि पर एवो जे कुं ते मुने सम्यक प्रकारे पांमे ए विरिसे सर्वे क्युं ॥ ४६ ॥ इति श्री प्रागवते महापु
राणी एकादश स्कंधे अष्टादशोऽध्यायः ॥ १८ ॥ श्री जगवानुवाच ॥ श्लोकः ॥ यो विद्या श्रुत संपन्न आत्मवान् नानुमानिकः ॥
माया मात्र मिदं ज्ञात्वा ज्ञाने च मथि संन्यसेत् ॥ १ ॥ अर्थः ॥ हवे आश्री गणि समाश्रयायने विपे ज्ञानादिक जो
जे स्वरूपने पमनिय मादिक जो जे निर्णय तेने के हे शो ए वा जे श्री हल जगवान तेने तेने पुथ म पूर्व करी जे ज्ञानि
भक्त ते निश्रेष्ठ ता क हे ले हे उ हव जी ज्ञानने वा श्रते म गो संपन्न एवो जे आत्म ज्ञानि पुरुष तेने ते परोक्ष ज्ञाने र
दिन थको आ जगन जे तेने माया मात्रा वुं जो गिने ज्ञान जे तेने सम्यक प्रकारे मारे विपे मुके के तां ज्ञाने क रिने मा
रो जे अप्रनु भव करे परा नाश वंत ए वुं जे जगत तेने अप्रनु भव करे न हि ॥ १ ॥ श्लोकः ॥ ज्ञानिन स्वहमे वेष्टः स्वार्थो
हेतुश्च संमत् ॥ स्वर्गश्चैवापवर्गश्च नान्यो र्थो महते विपः ॥ २ ॥ अर्थः ॥ के तां जे ज्ञानि भक्त जे तेने तो पोताने ई छि
तरा वो जे स्वार्थने हेतु ते रूप जे कुं ज मानवा जी ग्पुं अने स्वर्गने मोक्ष ते रूप परा दुजा मानवा जो ग्पुं ॥ परा मारा

अ. १८ ॥
॥ १३८ ॥

विना जे ज्ञानि भक्त जे तेने विज्ञो पदार्थ जे तेने विद्यन थि ॥ २ ॥ श्लोकः ॥ ज्ञान विज्ञान संसिद्धाः परं श्रेष्ठं विदुर्मम ॥ ज्ञानी
विद्यत मोः तो मे ज्ञाने ना सो वि भर्त्सि मां ॥ ३ ॥ अर्थः ॥ अने ज्ञानने विज्ञाने करि सारि पे वे सि ह थ या ए वा जे मारा ए
कांनिक भक्त जे तेने मारु श्रेष्ठ ए वुं जे पर जे मारु ब्रह्म पुर धो मनेने पांम ले अने ज्ञानि भक्त जे ते ज्ञाने करिने मुने पा
रणा करे छे ॥ मारे ज्ञानि भक्त जे ते मुने अति बाला जो छे ॥ ३ ॥ श्लोकः ॥ तपस्तीर्ष्यं जपोदानेपविद्या एत रा गि च ॥ ना
अंकुर्वंति तां शुद्धिं प्राज्ञान क लया कृता ॥ ४ ॥ अर्थः ॥ हवे तान जे तेने श्रेष्ठ परां क हे ले हे उ हव जी नपती र्थ जपने दां
न अने विज्ञो परा ने प वि च व स्तुने सर्व जे ते मारा स्वरूपनु जे ज्ञान तेने जो ले शो ने गो करि ए विने श्रु दिने श्रु दिने तेने सं
पुराण थि कर तां ॥ के तां मारा स्वरूपना ज्ञानने जो ले शो ने गो करिने जे मोक्ष रूपा सिद्धि थाय छे ते सिद्धिने तो ते तप
आदिक ए के प करवान थि समर थ था तां ॥ ४ ॥ श्लोकः ॥ तस्मान् ज्ञानेन महि तं ज्ञात्वा स्वात्मान मुहव ॥ ज्ञान विज्ञा
न संपन्नो भज मां नक्ति आवितः ॥ ५ ॥ अर्थः ॥ ते कार ए परा मारे हे उ हव जी ज्ञान विज्ञान तेने म गो जु क्तेने मारि भ
क्ति थो करि श्रु थ या ए वा त मे जे ते पोतानो अंतर्था मारो जे कुं ते मुने ज्ञाने सहित मां गिने भ जो ॥ ५ ॥ श्लोकः ॥ ज्ञा
न विज्ञान य जे न मा मिष्टात्मान मात्मानि ॥ सर्वथ जपति मोचै संसिद्धिं मुनयोगमन ॥ ६ ॥ अर्थः ॥ अने सरवे मु
नि जे ते परा ज्ञान जे प्रकृति पुरुपादिक नारूपने जो रा वा ने विज्ञान जे मारा स्वरूपने पथार्थ परो समरु वुं ते रूप

वतो ॥ ११ ॥ अर्थः ॥ हवेवलिश्रीकृष्णभगवान्जेनेउरुवजीपत्येकरहेछेदेउरुवजीनधिउत्सन्नथयोशत्रुजेनेएवाजेरा
जायुधिष्टिरतेजेनेअमुसर्वमेसांअलताथकोजेप्रप्रतममुनेपुछोछोराजेसर्वप्रश्नेनेआप्रकारेधर्मनाधारणक
रनारानेमपेश्येएवाजेनीफतेपत्येपुछताद्वा ॥ ११ ॥ श्लोकः ॥ निहनेनारतेयुदेसुहन्निधनविह्वलः ॥ श्रुत्वा ध
मोन्व ह्रस्वश्यान्मोक्षधर्मानपुछत ॥ १२ ॥ अर्थः ॥ नेकारेपुछताद्वातो नारतयुदेजेनेनिहनिपांम्येमनेपोतानाफ
त्तरेनेजेनाशतेणोकरिनेआकुलव्याकुलथपाएवाजेयुधिष्टिरतेजेनेबिजापणकधर्मजेनेमनेसांअलिनेपछेमे
हनेकरेएवाजेधर्मतेमनेपुछताद्वा ॥ १२ ॥ श्लोकः ॥ तानहेनेमिधास्यामिदेवव्रतमुखाचुतान ॥ ज्ञानवेगणवि
ज्ञानश्रवभक्तुपहंदितान ॥ १३ ॥ अर्थः ॥ देउरुवजीदेवव्रतजेनीफतेनामुखथकिसांअत्यानेज्ञानवेगणविज्ञान
नश्रवनेअकिंतेमगोमदितरावाजेनेमोक्षनाकरतजधर्मतेमनेकुंजेतेतमुनेकरिशा ॥ १३ ॥ श्लोकः ॥ नचैकादचापेच
वीनभावाभूतेपुयेनेवे ॥ ईक्षेनाःथेकमप्येपुतनज्ञानेममनिश्चिते ॥ १४ ॥ अर्थः ॥ हवेज्ञाननुंजेस्वरूपतेनेकरहेछे ॥ दे
उरुवजीज्ञानिजेतेपुरुषप्रकृतिमहत्त्वनेअहकाराचारनेपंचमहाभूतएनवनेदशाइंदियोनेएकमनराअग्निपार
नेशहारिकपंचविषयनेसत्तादिकत्रणगुणराजेअज्ञाविज्ञानत्वनेमनेसर्वभूतप्रणानेविषेजेणोकरिनेदेखेअने
तेकेरेसर्वनेविषेअंतर्थाभिपणोकरिनेरयोजेकुंतेमुनेपणजेणोकरिनेदेखेतेजेनेनिश्चेमेजेतेगोज्ञाननिश्चेक

रहेछेकेतांमायापेकरिनेवहावाजेनीवतेमनेविषयोजेअज्ञाविज्ञानत्वनेमनेज्ञाणांमेनेसर्वनेविषेअंतर्थाभिप
णोकरिनेरयोजेकुंतेमुनेज्ञाणावोतेनुनामहेउरुवजीतमेजेतेज्ञानज्ञाणो ॥ १४ ॥ श्लोकः ॥ एतदेवदिविज्ञानेतथेके
नयेनयत ॥ स्थित्युत्सप्यथान्तरपेआवांनोविगुणात्मनां ॥ १५ ॥ अर्थः ॥ हवेविज्ञाननुस्वरूपकरहेछेदेउरुवजिज्ञानी
पुरुषजेनेविगुणात्मकजेदेवमनुष्यादिकभावनेमनास्थितिउत्सतिनेनाशतेमनेजेपुकारेजेएकरावापरमेस्वरते
वदेकरिनेदेखेतेपुकारेअद्यादिकवडेकरिनेनदेखेराजेनेमेजेतेगोनिश्चेविज्ञानमानुछेकेतांअनेकअप्यारोना
जेउत्पत्तिस्थितिनेनाशतेमनेएकरावाजेपरमात्मानेजेनेपोतेस्वतेअथकोलिजामानेकरिनेकरवानेसमर्थछेपण
बिजोकोईस्वतंत्रपणोकरिनेकरवांसमर्थनधिगमजेज्ञाणावुंतेनेनमेविज्ञानज्ञाणो ॥ १५ ॥ श्लोकः ॥ आदवंतेचम
धेवमृज्जात्संपदन्विपात ॥ पुनस्तत्पत्तिसंक्रामेयत्तियेनतदेवसत् ॥ १६ ॥ अर्थः ॥ एविरित्येसर्वनाकारणप
णोकरिनेपोतान्स्वरूपनुंविज्ञानकरिनेहवेपोतानुंसर्वनेविषेअन्वयअतिरेकपणोकरिनेवर्तवारूपविज्ञानक
हेछेदेउरुवजीआजगतनिवसतिथयामोदोएनेजगतनोनाशथाशतेसमयनेविषेजेस्वरूपअतिरेकपणोकरि
नेरयुंछेअनेआजगतनिस्थितिसमयनेविषेसजवैराजपुरुषतेथकिंमूर्त्तजेअद्वारिकविश्रुतेपत्येजेअंत
र्थाभिपणोकरिनेअन्वयपणानेपोमेछे ॥ अनेपाछोकरिनेतेजगतनोपुछथयसेतेनेअतिरेकपणोकरिनेशेष

रहे छे ते जस्वरुप जे ते सखे ॥ केनां आ जगत निस्थिति समथने विषे अनवद्यपरो करिने व्याप्याथकापरमात्मा
जेने पोताना धाममां वनिरैरुपरो करिने दिग्मूर्ति मान रहे छे ॥ जगत नो पुत्र पथया के उे परापोताना धाममां
रहे छे ॥ राम जे मुने अनवद्यतिरैरुपरो समरुवातेने परातमे जेने विज्ञान जांता ॥ १६ ॥ श्लोकः ॥ श्रुतिः प्रत्यक्षमेति
रा मनुमानचे तुष्टये ॥ प्रमाणे अनवस्थानादिकस्यात्मविरज्यते ॥ १७ ॥ अर्थः ॥ हवे वैराग्यपां प्या निरितिकहे छे
हे उहवजी परनिपेठे स्वर्गादिकनाशवेत छे ॥ जे शब्दप्रमाणे देवतां थकां सर्वस्थावरजंगमनाशपां मे छे ॥ जे पु
स्यसुपमां गने मोरा नावचन थकि जगतनाशपणानि प्रसिद्धि छे ॥ जे रोति रा पुमाणे त्या त्या नाशवेतपण छे
त्या त्या मायिकपण छे ॥ जे बोथु अनुमान प्रमाणारि से चार पुमाणे ते छे ने पुमाणे विषे आ जे मां ईक देहो
गारिक ते मनुश्रुस्मि रपण छे ॥ मारे ते ज्ञानि जगनेने विकल्प जे सागर सादे हरो दारिक पदार्थने थकि वैराग्यपां
मे छे ॥ १७ ॥ श्लोकः ॥ कर्मणां परिणामित्वादा विरिं च्छादमे गते ॥ विपश्चिन्मश्चरं परंपे दष्टमपि हृष्टवत् ॥ १६ ॥ अ
र्थः ॥ अने ज्ञानि पुरुष जे ते कर्म करिने पां मवा जोग जे देवता ना लोकारिक ते मनुपण परिणाम पां मवा पण छे मा
दे न देर बुं रा बुं पण जे द्रव्याना लोक पर्यंत जगत तेने अमंगलने नाशवेत रा बुं देरवे ॥ १६ ॥ श्लोकः ॥ भक्ति योगः पुंर
वाक्तः प्रीयमाणाय ते नय ॥ पुनश्च कथयिष्यामि मद्रुक्तेः कारणं परं ॥ १७ ॥ अर्थः ॥ हवे पूर्व अगियारमा ॥ १४१ ॥

॥ १४१ ॥

आपने विषे कपो जे भक्ति योग तेने कारण कहे छे ॥ दे निष्पाप रा वा उहवजि मारे विषे मे मज्ज जेत मे ते तमेने नक्ति
योग जे ते पूर्व ज अगियारमा अ आपने विषे कटो ॥ अने हवे परा पा छे मारि भक्ति मुने थे एकारण तेने कुंत मुने क
हिश ॥ १७ ॥ श्लोकः ॥ अठामृतकथा पां मे शब्दमदनुकीर्तनं ॥ परिनिहा चपूजायास्तु निनिःस्त्वनेमम ॥ २० ॥ अ
र्थः ॥ ते भक्तिको कि पां कारण तो हे उहवजी मारि अमृत रूप जे कथा तेने विषे अज्ञाने रा रव विने निरंतर मा हं अ
नुकीर्तन कर बुं अने मारि पूजा ने विषे मारि पेठे निहा जे ते रा रव विने स्तोत्रादिके करिने मारि स्तुति जे ते कर वि ॥ २०
श्लोकः ॥ आदरः परिचर्या पां सर्वां गैरभिवेदने ॥ अद्रुत पूजा मधिकामर्ष भूतेषु मग्नानि ॥ २१ ॥ अर्थः ॥ अने परिचर्या
जे मारा मंदि कुं ने विषे वास्तुं ॥ आदिकि पा कर विने ने विषे आदर जे ते रा रव बोने आठ अंगे करिने मुने न मस्कार जे
ते कर बो अने मारा भक्त निपूजा जे ते अति अति अधिक परो कर बो ने सर्व नत पां गिने विषे मारा अंतर्था सिपणा नि
बुद्धि जे ते रा रव विके गो सर्वे जी वने विषे अंतर्था मि मुने सम किने नृत प्राणिमात्र नो शेरून कर बो ॥ २१ ॥ श्लोकः ॥ म
दर्थं धंग चे हा च व च सामद्रुण रणं ॥ मय्यर्पणं च मनसः सर्वकाम विवर्जनं ॥ २२ ॥ अर्थः ॥ अने मारे अर्थ जे मंदि रा
दिकर बां ते मने विषे मन बुं अर्पण जे ते कर बुं अने सर्व मायिक पदार्थ नि जे उला पुं ते मनो त्या ग जे ते कर बो ॥ २२ ॥ श्लो
कः ॥ मदर्थं र्थपरिहागो नो गस्य च सुरवस्य च ॥ ईष्टं ते कुतं ज प्रमदर्थं यदुतं तपः ॥ २३ ॥ अर्थः ॥ अने मारे अर्थ ॥

॥ १४१ ॥

अनोपरि सागजेते कर्वांतया माईक नो गनो साग कर वीतया माईक सुखनो साग कर वो अने पत्र कर वीतया दोन देवुंतया हो म कर वीतया जप कर्वांतया सर्व जेते मारि प्रसन्नना ने अर्थ कर वीने जे जनेत प कर वुं ते जेते पला मारि प्रसन्नना ने अर्थ कर वु पला ए मर्व जेते माइ क सुख पां मवाने अर्थ न कर्वां ॥ २३ ॥ श्लोकः ॥ रावे धर्मं मुं वुण्याणा मुहवात्म निवेदिनां ॥ मयि सं जायते न किः को न्वा र्थां स्वावृत्तिप्यते ॥ २४ ॥ अर्थः ॥ हे उह वृत्तिरा विरित्यना जे रा सर्वे धर्म ते मारो करिने आत्म निवेदिता वी जे मनुष्य ते मने मारे विषे प्रेम लक्षणा भक्ति ते जेते सारि पेने त्या पले अने प्रा वि प्रेम लक्षणा भक्ति ने पां म्यो रा वी जे आ मनुष्य तेने विज्ञो नो अर्थ वा किर हे ठे कोइ न थिर हे तो ॥ २४ ॥ श्लोकः ॥ यशस्य मर्षि जे चिने शान सत्वो प हं हिते ॥ धर्म ज्ञान सर्वे रा ग्य मे श्व र्थ चा नि पद्यते ॥ २५ ॥ अर्थः ॥ हे वे मारि भक्ति ये नु क्त जे चितने तो करि ने सर्व प माय ले रा म क हे ले हे उह वृत्ती सत्व गुणो करिने वृ द्वि पां म्यु ने शान रा वुं जे पो तानु चितने ने जे मनुष्य परमात्मा जे कुं ते मार विषे अर्पणा कर रा वुं करे ले के तो मारे विषे अर्पणा कर ले तारे ते मनुष्य जे ते धर्म ज्ञान वे रा ग्य ने रो श्व र्थ ते मने पां मे ले ॥ २५ ॥ श्लोकः ॥ यदपि ते न हि कल्प इदियैः परिधावति रजः स्वल्पासन्निवेशिते विद्धि विपर्यय ॥ २६ ॥ अर्थः ॥ हे चितनु विपर्यय लुं क हे ले हे उह वृत्ती जे चित साग नर ता विषय ने विषे अर्पणा कस्य अकुं र्दियो ये स दित ते वी पय प्र ले रो हे ले तारे जे चित अपि कर जो गुणो नु क्त जे असदा मना ये नु क्त या पले ते चितने त मे जे ते धर्मादिक अ नु ॥ २४२ ॥

एने नाश करे रा वुं जो गो ॥ २६ ॥ श्लोकः ॥ धर्मो मद्रक्ति ह्यसोक्तो ज्ञाने चैकात्म दर्शनं ॥ गुणो म्पसंगो वे रा ग्य मे श्व र्थ चा गिमादयः ॥ २७ ॥ अर्थः ॥ हे वे ते धर्मादिक ना ल क्षणा क हे ले हे उह वृत्ती मारि भक्ति ने जे उ सादन करे ते जे ते मे धर्म करो ले ने रा क रा वा जे परमात्मा ते मने सर्व ने विषे अंत र्या मि पणो करिने जे जो वा ते जे ते मे ज्ञान क युं ले ॥ अने गुण जे मायिक शब्दादिक विषय ते मने विषे जे अना सक्ति ते जे ते व इ रा ग्य क त्यो छे ने अगिमादिक जे सिद्धि यो ते जे ते रो श्व र्थ क युं ले २७ ॥ उह वृत्त वा ॥ श्लोकः ॥ यमः कति विधः प्रोक्तो नियमो वारिकर्षा मः कः शमः कोदमः ह्यसकानि ति श्वा धृतिः पुं भो ॥ २८ ॥ अर्थः ॥ वलि फाला उह वृत्ती जे ते श्री ह्यस न ग वां न प ल्ये पु ले ले हे ह्यस हे पु नो हे श्वा धृता शकत मे जे ते मलो यम जे ते के र ला पु कार नो क त्यो छे ने नियम जे ते के र ला पु कार नो क त्यो छे अने शम ते कियो ने द मने रं जे ति ति क्षा ने रं जे धृति ने रं ॥ २८ ॥ श्लोकः ॥ किं राने कितपः शो र्थ्य किं सत्य मृत मुच्यते ॥ कस्य रागः किं धने चै एं को यजः का च द क्षि णा ॥ २९ ॥ अर्थः ॥ अने दान ते रं जे तप ते रं जे शो र्थ प रां ते कियुं ने त मे जे ते मरो सत्य ने कृत जे ते कियो क यो छे अने त्या ग ते रं जे पो ताने रं छित रा वुं धन ते कियुं ने य ज ते कियो ने द क्षाणा ते के रं ॥ २९ ॥ श्लोकः ॥ पुंसः किं स्त्रि ह्ये श्री म न गो ला न श्च के श च का वि र्ण र्हीः परा का र्थीः सुखे दुःखे मव च ॥ ३० ॥ अर्थः ॥ अने हे के श च पु रु प जे ते ने ये ए रा वुं व ल ते कियुं ने रो श्व र्थ ते रं जे ला न ते कियो अने विद्या ते के रं ने अज्ञा ते के यि ने परा वि शो भा त के रं स्वर ते कियुं ने

किं

॥ ना० ॥
॥ १४३ ॥

दुखनेतुं ॥ ३० ॥ श्लोकः ॥ कः पंडितः कश्चिद्गुरुः पंथात्सयश्चकः कः स्वर्गो नरकः कः स्तित्को बंधु रूतकिं गृहं ॥ ३० ॥
अर्थः ॥ अने पंडितने किपोने गुरुव जेते किपोने पांमगे मार्गते किपोने अखलो मार्गते किपोने स्वर्गते तुंने नरकते
तुंने बंधुते कोणा ने परते तुं ॥ ३१ ॥ श्लोकः ॥ कः अश्वः कोदरि शो वाहू पलाः कः कः अश्वः एता म्प्रान्ना म्मम इहिवि
परांतांश्च स त्यते ॥ ३२ ॥ अर्थः ॥ अने पना दते कोणा ने दरिदने कोणा ने हूपणा ने कोणा ने अश्वने किपो हे सत्यने त
मे जेते ए जे मारा पुछे ला प्रश्नने ना जे अर्थ ते मुने क होने विपरीत जे जामादिके रित जे विजाते मने पला कहो ॥ ३३ ॥
श्री नगवानुवाच ॥ श्लोकः ॥ अदि सा सत्यमस्ते यमसंगो हीरसंबधः ॥ आस्तिको ब्रह्मचर्यं च मोनस्थि र्यं क्षमा जये
३३ ॥ अर्थः ॥ स्वरा जे सर्वे पु अने मना उत्तर जेते मने आ हल हन गवां न जेते तु रु वृत्ता प्रत्ये क हे छे हे उ ह व जी मने क म व चने
करिने को ई जावनी हिंसा जेते न कर विने पोताने तथा पारके रो हे र हिन सत्य बोलुने चोरिन कर विने मायिक पदार्थ
ने विषे अना सक्तिने अकार्यने विषे ल ज्ञाने पदार्थना संवयन करवां ॥ अने सच्छास्त्रना वचने विषे आस्ता पणु
ने पोताना पर्म प्रमाणे ब्रह्मचर्य गरव बुंने मोन पणुने स्थिरता पणुने समर्थयका क्षमा राग व विने मारि उपासना ये क
रिने निर्भय पणुं गवार जेते यम क ह्यो छे ॥ ३३ ॥ श्लोकः ॥ शोचं जपस्तपो होमः श्रदानि र्थमर्द्धने नी र्था रणे परार्थे हानु
ष्टिराचार्यं सेवने ॥ ३४ ॥ अर्थः ॥ अने देहे करिने मने करिने पवित्र रहेतुं वा वे प्र कार नु शोचने जप तपने होम करवोतथा ॥ १४३ ॥

अ० १५॥

सच्छास्त्रने विषे अदारा रव विने अति स्थिति सेवा कर विने माहं पुजन करवुंन थाती ॥ प्रत्ये जा बुंने परने अर्थ क्रिया
कर विने संतो परा खवो ने पोताना आचार्य जेने मने सेवा कर वि गवार जेते नियम क र्ता ॥ ३४ ॥ श्लोकः ॥ एते यमाः स
नियमा उ भयो हारं श स्मृताः ॥ पुंसां सुपासितास्तान यथा कामे दुहेति हि ॥ ३५ ॥ अर्थः ॥ देता न ए जे वे श्लोक ने विं प
नियम सहित यम क र्ता जेते बार बार छे अने ए जे बार यमने वार नियमते जेते पुरुष जेते मणोपाला थकाते पुरुष
नि ई छाने पोताना मनोरथने अनुसारे निश्चय पुरा कर छे ॥ ३५ ॥ श्लोकः ॥ शमो मन्निष्ठता बुद्धि र्दमं इंद्रिय संयमः ॥ ति
ति ह्या दुःख संमर्षो जिह्वा पस्थ जपो धृति ॥ ३६ ॥ अर्थः ॥ अने पोतानि बुद्धि जेते नु माग स्व रूपने विषे अचल निश्चय
पणुं जेते शम क र्ता छे ने इंद्रियो जेते मने सारि प वे नि यम मा कर वांने जेते दम क र्ता छे अने दुरव बुं जे सदन कर बुं
ते जेते तिति ह्या क र्ति छे ने र सना इंद्रिये उपस्थ इंद्रिया जेने जे जपते जेते पीर जता कहि छे ॥ ३६ ॥ श्लोकः ॥ देर न्यासः परं
दानं काम त्यागस्तपस्तप ॥ स्वभा व विजयः शौ र्यं सत्यं च समदर्शनं ॥ ३७ ॥ अर्थः ॥ अने जीव पुं गि ना रो हे र दिन चर न
बुंने जेते श्रेष्ठ दान क र्ता छे ने काम नो गने जे त्याग करवोते जेते तप क र्ता छे ने पोताना स्व भावने जेता न वाने जेते मुर
खिर पणुं क र्ता छे ने सर्व जीवु ने विषे आकारने अछे यादिक स्व भाव करिने सम जो बुंने जेते सत्य क र्ता छे ॥ ३७ ॥ श्लो
कः ॥ अमञ्जसूतावाणी कविभिः परिकी र्तिता ॥ कर्म स्वसंगमः शौचं च सागः संन्यास उच्यते ॥ ३८ ॥ अर्थः ॥ अने

॥ भा. रा. ॥
॥ १४४ ॥

कवि जेनेमगोसर्वनेहितकरेएविजेवांगितेजेतेकृतकहिलेअनेकर्मनेविषेअनाज्ञाकितेजेतेज्ञाचकरुंछे ॥ अने
सेसासगृहाकरवातेजेतेत्यागकरियेछेइये ॥ ३८ ॥ श्लोकः ॥ परमेश्वरनेनृणांपजोदंनगवतमः ॥ दक्षिणाज्ञानसं
देशः प्राणायामः परवृत्ते ॥ ३९ ॥ अर्थः ॥ अनेमनुष्यजेतेमनेधर्मपावतेजेतेऽछितभनकरुंछेनेपरमेश्वरवा
जेकृतेजेतेपक्षकराछेअनेज्ञाननोजेउपदेशनेजेतेदक्षिणाकरिछे ॥ नेशाणायामजेतेश्वेवचकरुंछे ॥ ३९ ॥ श्लो
कः ॥ भगोमेरोशुभंभावोत्साभोमद्रुक्तरुतमः ॥ विद्यान्मनिदिवाधोनुगुप्पारंकरुंछे ॥ ४० ॥ अर्थः ॥ अनेईश्व
रसेवंधिजेसत्तेशोचारिकस्वभावतेजेतेरोश्वयंकरुंछेनेमारिजेनक्तिकरवितेजेतेउत्तमत्ताभकराछेअनेजी
वात्मानेविषेदेहात्मपणानिबुद्धिरूपजेभेदनेनेजेराजवोतेजेतेविद्याकरिछेअनेनिंदितकर्मनेविषेजेत्यागकरवा
पणोकरिनेजोबुंतेजेतेलज्जाकरिछे ॥ ४० ॥ श्लोकः ॥ श्रीगुणानैरपेक्षायाः सुखेदुःखेकरवात्ययः ॥ ४१ ॥ अर्थः ॥ सुखेकामसु
खापेक्षापेक्षितोवंधमोक्षवित ॥ ४१ ॥ अर्थः ॥ अनेनेरपेक्ष्यादिकजेगुणतेजेतेज्ञानाकरिछेनेदुःखनेसुखवाच
पनोजेत्यागतेजेतेसुखकपुंछेअनेविषयनिजेअपेक्षातेजेतेदुःखकरुंछेनेपोतानावंधनेमोक्षनोजांगानारोजे
धुरूपतेजेतेपंडितकयोछे ॥ ४१ ॥ श्लोकः ॥ मुखोदेहागुंहुं बुद्धिः पंधामन्निगमः स्मृतः ॥ उत्तथश्चिन्विज्ञेयः स्वर्गः
सत्त्वगुणोदयः ॥ ४२ ॥ अर्थः ॥ अनेदेहादिकनेविषेअदेवुद्धियेजुक्तावोजेपुरुषतेजेतेसुखकराछेनेमुनेपमा

अ. २९ ॥
४
॥ १४४ ॥

देवावोनेभागवतधर्मतेजेतेकपोमार्गकराछेअनेविषयादिकनेविषेजेचिनोविक्षेपनेजेतेउत्तममार्गकरा
छेनेमत्त्वगुणानोउपजेहदिपांमवुंतेजेतेस्वर्गकरुंछे ॥ ४२ ॥ श्लोकः ॥ नरकसुतमन्नाहोवंधुर्गुरुदंस्वर्गः ॥ गृहशरी
रेमानुष्यगुणारोत्यामुडच्यते ॥ ४३ ॥ अर्थः ॥ अनेतमोगुणानिजेहदियावितेजेतेनेनकंकराछेअनेदेमस्वर्गजे
वशाणानोगुरावोजेकृतेजेतेवंधुंअनेमनुष्यनोजेदेदनेजेतेपरकपुंछेरुद्रागुणोकरिनेयासरावोजेपुरुषतेजे
तेधनादकराछे ॥ ४३ ॥ श्लोकः ॥ दरिद्रोयस्त्वसंतुष्टः हृषणोयोः जितेऽिद्यः गुणेषुसकपीरंज्ञो गुणसंगो विप
र्ययः ॥ ४४ ॥ अर्थः ॥ अनेसेतोपेरदिनावोजेपुरुषतेजेतेदरिद्रिकराछेनेनधिजीत्यांऽिद्योजेगावाजेजन
नेजेतेहृषणकराछेअनेविषयनेविषेअसक्तिपेरदिनछेमतिजेनिगावोजेजननेजेतेसमर्थकराछेनेविषयने
विषेअसक्तवावोजेजननेजेतेअसमर्थकराछे ॥ ४४ ॥ श्लोकः ॥ एतउद्ववनेपश्चः सर्वसाधनिरूपिताः ॥ किं
वर्णिनेनवद्वृत्ताजक्षणागुणदोपयाः ॥ गुणदोषहस्त्रिहोपागुणान्मनयवर्जितः ॥ ४५ ॥ अर्थः ॥ देउद्ववनीमेतेगोरा
जेसर्वतमारापश्चतेजेतेरुडिरित्तेनिरुपणाकराअनेवद्वृजेवर्णनकरवुंतेगोकरिनेशुकंमजेगुणनेदोपनुजेज
क्षणातेजेतेतोएरजुंछेनेकरजुंनोमाधिकसारापदार्थनेविषेनोत्पत्तानिबुद्धिरूपजेगुणनेजेवातेवापदार्थनेवि
षेत्यागकर्वानिबुद्धिरूपजेदोपनेमनुंजेजोबुंतेजेतेदोपछेनेसारापदार्थनेशुद्धाकरानिबुद्धिनेजेवातेवापदार्थ

॥ जा. रा. ॥ १४६ ॥

॥ १४६ ॥

वा नि ईलायेकरिनेकर्मयोग भक्तियोगने ज्ञानयोगात्रैरायोगनेनेकरा छेपराते विना विजोव पायनेनेकरा यक छे
 स्थोनथा ॥ ६ ॥ **श्लोकः** ॥ निर्विर्णानी ज्ञानयोगोऽसिनामिदुर्ममुनेषु निर्विर्णचितानां कर्मयोगस्तु कामिनां ॥ ७ ॥ **अर्थः** ॥
 द्वेवैरात्रापप्रकारना जे योगते मने अधिकारि पुमां गोकहे छे ॥ हेउ हव जी कर्मने विषे वैराग्यने पांश्याने ते जमादे
 आलोकने विषे स्वर्गादिक फलनासाधनरूप जे कर्मते मनो त्यागकर्ता वा जे ज्ञानि पुरुष ते मने आत्माने परमात्मा
 नास्वरूपने जारा वारूप जे योगने जेने करे छे अने कर्म योग जेने तो ते कर्मने विषे न विवेराग्यपांश्या चि न ते जे मनो रा
 वाजे कामि पुरुष ते मनो मोक्षने अर्थते कर्मना फलने अनुसंधाने रहित परो करिने करे छे ॥ ७ ॥ **श्लोकः** ॥ परहृषा
 मत्कथादो ज्ञानश्च स्तुयः पुमान् ॥ न निर्विर्णानिति सक्तो भक्तियोगोः स्वसिद्धिः ॥ ८ ॥ **अर्थः** ॥ अने श्वर ईलायेक
 रिने मारिकथा आदिकने विषे उत्सने छे अहा जेनेने कर्मने विषे अति वैराग्यने न विषे अति आसक्तपरा न
 थि एवो जे पुरुष छे तेने भक्ति योग जेने सिद्धि जेनेने अपेरावो छे केतां मारि भक्ति कर्त्तारूप जे योगते जेने कर्त्तानो क
 रे छे ॥ ८ ॥ **श्लोकः** ॥ तावत्कर्मो गिकुर्वी न निर्विर्णने पावना ॥ मत्कथाश्रवणादो वा अहा पावन् जायते ॥ ९ ॥ **अर्थः** ॥
 हवे कर्मने विषे एव सो एवो जे जनतेने ज्ञान योगने भक्ति योगने के मथा छे तो देउ हव जी पुरुष जेते ज्ञांपर्यंत
 पोते कर्मने विषे वैराग्यने पांश्याने अथवा मारिकथानु जे श्रवणादिकने विषे पोताने ज्ञांपर्यंत अहा जेने न उत्सन्नथा

॥ १४६ ॥

न

यतांपर्यंत कर्म जेते मने करे ॥ ९ ॥ **श्लोकः** ॥ स्वधर्मस्थो यजन् जैरनाशां काम उ हव ॥ न यान्ति स्वर्ग नरकोपराज्यसमा
 चरेन ॥ १० ॥ **अर्थः** ॥ हेउ हव जी पोताना धर्मने विषे एवोने स्वर्गादिक फलने ईलाने विषे आना पेर दिन एवो जे पुरुष जे
 ते यनु ये करिने मुने द जतो थको स्वर्गने न कर्त्ते मने पमादे एवु अथ जे मकाम कर्मने पाप कर्मने तु जो न आचरण करे तो स्व
 र्गने न कर्त्ते मने पांश्या ॥ १० ॥ **श्लोकः** ॥ अस्मिन्नोके वर्तमानः स्वधर्मस्थो नपः श्रुचिः ॥ ज्ञाने विशुद्धमाप्रोति मद्र किं वा
 परहृषया ॥ ११ ॥ **अर्थः** ॥ अने पोताना धर्मने विषे एवोने निव्यापने पवित्रायां जे पुरुष जेते जेने आलोकने विषे वर्तनो
 थको पोताने स्वभावे करिने विशुद्ध एवु जे ज्ञानने मारि जे भक्तिने मने पांश्या ॥ ११ ॥ **श्लोकः** ॥ स्वर्गिणो व्येतमिच्छंति
 लोकं निरयि रास्तथा ॥ साधकं ज्ञान भक्ति न्यामु नयंत दसाधकं ॥ १२ ॥ **अर्थः** ॥ हवेते ज्ञानने भक्तिनु साधन एवो
 जे मनुष्यदेहतेने वरां गताथका कहे छे हेउ हव जी स्वर्गलोकना जे जननथान कलोकने विषे जेरे नारा जन्मरा स
 र्व जेते आ मनुष्यलोकने ईछे छे के मजे तो ए मनुष्यलोक जेते ज्ञानने भक्ति जेते नो सिद्ध करनारो छे ने स्वर्गने न कर्त्त एव
 यलोक जेते ते ज्ञानने भक्तिने सिद्ध कर एवान थिमादे ॥ १२ ॥ **श्लोकः** ॥ न नरः स्वर्गतिं कोक्षे न्यारंकी वा विचक्षराः
 नेमं लोकं च कोक्षे तरे रावे शास्त्रमापति ॥ १३ ॥ **अर्थः** ॥ अने विचक्षरा एवो जे नरते जेते तो स्वर्गलोक नि जे प्राप्ति
 ने नर्कलोक नि जे प्राप्तिने न ईछे अने आलोक जेतेने परान ईछे के मजे ए सर्वलोकने विषे देहमां अभिनिवेश जे

अहंमत्वपणानि आसक्तिथे किमोक्षनामार्गने विषे असावधानथापछेने मारे ॥ १३ ॥ श्लोकः ॥ रातदिहान् अ-२० ॥
 पुगाम्त्वोरनवापपदेनमः ॥ अप्रमत्तइदं ज्ञात्वामर्त्यमर्थसिद्धिदे ॥ १४ ॥ अर्थः ॥ अनेराजेमेकधुनेने ज्ञातातो
 रावो जेमनुपते जेते मरण परमेजुकरावुं पणजे आमनुपशरि तेनेमाक्षरुपीजे अर्थते नि सिद्धिने आपेरावुं जो
 गिने सावधानथकोपोताना देह नो जेमृसुका जते नि मोहोर जमोक्षने अर्थतुष्टमकरे ॥ १४ ॥ श्लोकः ॥ छि ए
 मानं यमैरंतेः हननीडेवनसति ॥ रवगः स्वकेन मुत्सुक्षे मया ति त्यलं परः ॥ १५ ॥ अर्थः ॥ अने जेमपोताना
 माजाने विषे आसक्तियेर दिन रावो जे पक्षि ते जेते करो छे मालो जे मा रावो जे मोहो हृक्षनेने यमना डुत सररवा नि
 र्दघरावा जे रामनुपते मणे छे देवा मां शोरावो ज्ञा गिने ते हृक्षने विषे जे पोतानो मात्ते ते नो त्याग करिने पोते सुख
 ने पां मे छे ॥ १५ ॥ श्लोकः ॥ अदो गंत्रैः छि ए मानं बुध्यायु न्ययं वपथुः ॥ मुक्तसंगः परं बुध्या निरादुत्पत्रपासति ॥ १६
 ॥ अर्थः ॥ ते मरि वसने गत्रियो ते मणे कापेरावुं जे पोताने आयुपतेने ज्ञा गिने विके करिने कं पनो रावो जेमनुपते
 जे ते देहादिकने विषे आसक्तियेर दिन थको सर्वथकि पररावो जे कुं ते मुने ज्ञा गिने लो किक क्रिया येर दिन थको
 शांतिने पां मे छे ॥ १६ ॥ श्लोकः ॥ नृदेहे मापं मुजने मुदुर्त्तं भंजवं मुक्यं गुरुकर्ण धारं मया नुकुलेन न भस्वते रितं
 पुमाननवाधिं न तरे त्स् आत्मदा ॥ १७ ॥ अर्थः ॥ हवे अति दुर्लभमनुपदेह पां मिने जेमनुपपोताना मोक्षनोउपाय ॥ १४७ ॥

नथिकर्तो तेने आत्मदायागे करे छे देउ हवजी नावरुप जेमनुप्यदेह तेने पां मिने जे पुरुष जन्ममर्णारुपा जेमसुते
 ने नतरेने पुरुष जेते आत्मदायागे छे ते मनुष्य देहकेवो छे तो पणकनुपाये करिने नपमायागो छे तो पणार्इश्वर इच्छा
 ये करिने प्रापथपां छेने कस्यां गाना जेसवेसा धनने मनुमूल छेके तो आमनुप देहे करिने सर्वकल्यां गाना साधनथा
 यरावो छेने सर्व अंगे सेपुरा ने गुरुरुपा छे खेवरी थो जे माने अनुकूलवापुरुष जे कुं ते मते गो चालवारुपा क्रियाने वि
 पे प्रयोगवो छे ॥ १७ ॥ श्लोकः ॥ यदरं जेपु निर्विर्ता विरक्तः संयते इयः ॥ असासेनात्मनो योगा धारयेदचलमनः
 १६ ॥ अर्थः ॥ दवे योगि पुरुष जे तेने करवा नुकरे छे देउ हवजी कर्मना जे आरंभ करवाने मने विषे दुस्वदृष्टिये करिने
 उहे गने पां मतो जे ते जे मारे कर्म जो जे फलते मने विषे वैराग्ये जुक्तने विषयथकि जित्या छे इ इयो जे गोरावो योगी पु
 रुष जे ते जार थायतारे असासे करिने निश्चलावुं जे पोतानु मनतेने मारे विषे धारण करे ॥ १६ ॥ श्लोकः ॥ धार्यमाणं म
 नो धर्त्तुं मदात्मनवस्थितं ॥ अने इतो नुरो धेन मां गेणात्मवशं नयेत् ॥ १७ ॥ अर्थः ॥ अने मार विषे धारण करूं जे
 मनते जे ते जो मुविना आत्मं न मनुथकुं अति चंचल रावुं थाय तो योगि पुरुष जे ते अचल सैर दिन थको मनने वशक
 र्त्तुनो जे उपायते गो करिने तत्कालते मनपोताने वशारावुं करे ॥ १७ ॥ श्लोकः ॥ मनो गतिं न विस्मृजे नित्तप्राणो जितं
 इयः ॥ सत्वसेपलपाबुद्धामन आत्मवशं नयेत् ॥ १८ ॥ अर्थः ॥ हवे ते मनने वशक रानो जे उपायतेने करे छे देउ हवजी

॥ भा. रा. ॥
॥ १४८ ॥

योगीपुरुष जे ते जिस्तो छे पागाने इ इ योगी गोरवो थयो छे तो पागामन विजे गति तेने न छु रि मुके के तो विषय प्रत्ये मनने
न जावादे अने सत्व गुणे करिने संपन ए विजे बुद्धि तेणे करिने मन जे ते पोताने वशा कुंकर ॥ २० ॥ श्लोकः ॥ एषं वै परमो
योगी मनसः संगृहः स्मृतः ॥ हृदयज्ञत्वमन्त्रिच्छब्दस्यैवार्धतो मुहुः ॥ २१ ॥ अर्थः ॥ अने वली जे मशि ह्ना करवा जो
ग्यावो जे अति चंचल पाटी तेने वारवार शि ह्ना करवाने इ छ तो जे चावक तेने नुरंग वशा करणो उपाय कयो छे ते म
मनने जे वशा करवुं तेने जागावाने इ छ तो एवो जे योगि छे तेने मनने वशा करे एवो आकरोने आगत्य कउं छुं ए जे ते
निश्चय अति श्रेष्ठ उपाय करो छे ॥ २१ ॥ श्लोकः ॥ सांख्येन सर्वभावानां प्रति लोमानुलोमतः ॥ नवाथयाव नुप्या ये
न्यनो धावत्सर्मादिति ॥ २२ ॥ अर्थः ॥ ते कि पोतो पोतानु मन जे ते ज्ञापयं न पुसे न्था य छे के तो सर्वे मायिक विषय नो
त्यागरिने निर्मल थकुमारि मूर्ति जे विपे स्थिर थायतां पर्थं न योगिपुरुष जे ते सांख्यशास्त्र मां कयो जे विचार तेणे
करिने मरुत सादिक जे सर्वे तत्व ते मनो प्रति लोमने अनुलोम पणे उत्स तिने जाश ते मने विचार के तां पुरुष प्रहत्या
दि अनुक्रम करिने सर्वे तत्व निउत्स तिने विचारने प्रथवा आदिक अनुक्रम करिने ए सर्वे तत्व नो जे प्रलप तेने परा
विचार ॥ २२ ॥ श्लोकः ॥ निर्विण्ण्य विरक्तस्य पुरुषस्याक्तवेदिनः ॥ मनस्य जतिदो गन्तव्यं चिंतो न स्यानुचिंतया ॥ २३ ॥
अर्थः ॥ के म जो ए विरि त्ये चितवनने कए जे न गत नाउत्स ति प्रलपादिक ते नु जे वारवार चितवन करवुं तेणे करि

अ. १० ॥
॥ १४८ ॥

ने संसारिक सुखने विषे उदगे नुरुने वै रागपने पां मनोने मे जे कयुं तेने जागा तो एवो जे पुरुष ते नु मन जे ते विषय नु जे
चितवन तेनो त्याग करे छे ॥ २३ ॥ श्लोकः ॥ यमादिभिर्योगपथैरात्मीक्षिका च विषया ॥ ममाज्ञां पासनाभिर्वा नां मे यो
ग्ये स्मरेन्ननः ॥ २४ ॥ अर्थः ॥ हवे मनने वशा कराना विज्ञा पण उपाय करे छे छे उदवजी योगिपुरुष जे ते यमादिक जे अ
उयोगने सिद्ध कराना मार्गने अान्वि क्षिकी जे नावान्माने परमात्मानो जे मां विचार छे ए विविधा ते मणे करिने अथ
चामारि जे पुजा करविने उपासना करविने मणे करिने मारुं पान करवुं ते मा योगपताने पां सुगुं जे योगि नु मन जे ते
मारु स्मर्णा करे परा विज्ञा उपाय करिने न करे ॥ २४ ॥ श्लोकः ॥ यदिकु यो त्वमादेन योगी कर्मविगर्हितं ॥ योगे नैव दहेदं
हो नाम तत्र करवाचन ॥ २५ ॥ अर्थः ॥ हवे योगि जे तेणे अज्ञां गोकसं जे पापने नु पापश्चि त करे छे छे उदवजी योगिपुरु
ष जे ते जे अज्ञाने करिने निदित एवुं जे कर्म तेने करे तो ते कर्म थकि थयुं जे पाप तेने योगे करिने जवाले पराने पाप वा
लवुं तेने विपेकारं ययोग विना विज्ञा उपाय जे ते न थिकरो ॥ २५ ॥ श्लोकः ॥ यद्विदुर्वात्सु मादेन योगी कर्मविगर्हितं ॥ यो
गे नैव दहेदं हो नाम तत्र करवाचन ॥ २५ ॥ अर्थः ॥ जे जे थि कारे या निहा सगुणाः परिकर्तिताः कर्मणां ज्ञाये शुदानामने न नियमः
हृतः ॥ गुणोपविधानेन संगे गानां त्याजने छपा ॥ २६ ॥ अर्थः ॥ हवे पूर्व कयुं जे गुणा दो पनु प्रकर्ता तेने संभारता थका क
हे छे छे उदवजी कर्म योग भक्ति योगने ज्ञान योगने मना जे अधिकारने विषे जे निहा ते जे ते गुण करो छे ने ए चरणे

पोतानाअधिकारश्चकिविज्ञानाअधिकारनेविपेजेनिदानेजेतेदोषकत्तोलेकेमजेतोस्वभावकरिनेअशुद्धरावाजे
 कायकर्मनेस्वर्गादिकनेविपेजेअसाक्षिपोनेमनेत्यागकरागानिऽलाछेरादेतुमादेआगुरानेदोषनुजेविधानने
 गोकरिनेमुमुक्षुजननेविपेतेकायकर्मनो नियमजेकोचतेजेतेकत्तोले ॥ २६ ॥ श्लोकः ॥ ज्ञानश्रद्धामत्कथासुनि
 र्विगाः सर्वकमेसुर्वदुःखात्मकात्कामास्यरित्यागप्यनीश्वरः ॥ २७ ॥ अर्थः ॥ हवेभक्तियोगजेतेनेसर्वगुरानाकार
 णपगोकरिनेकहेछेउद्वलजीमारिकथापुनेविषेउसन्नथेछेअहाजेनेनेसर्वकर्मनेविपेवेरागनेपांमोएवोजेपुरु
 पतेजेतेविषयनोजेपरित्यागकरवोतेनेविपेअसमर्थछेतोपणतेविषयजेतेमनेदुःखरूपरावाजांताले ॥ २७ ॥ श्लो
 कः ॥ तयोभजेतमोप्रातःश्रद्धार्हदनिश्चयः ॥ जुपमाणंश्रुतात्कामानदुःखार्दकांश्रुगर्हयन् ॥ २८ ॥ अर्थः ॥ अने
 तेकारणपणामादेदुःखछेआगसफलजेमनुएवाजेतेविषयतेमनेआसक्तियेसहितथकाजोगवतोनेमारेवि
 पेअतिपेजुक्तनेश्रद्धावाननेमारेछेददनिश्चयजेनेरावोजेपुरुपतेजेतेमुनेभजे ॥ २८ ॥ श्लोकः ॥ शोक्तोभक्तियोगो
 नभजतोमाःसरुन्मुने ॥ कामाद्दुःखानरुपेति सर्वमधि रुरिस्थिते ॥ २९ ॥ अर्थः ॥ अनेमेकत्तोजेभक्तियोगते
 गोकरिनेमुनेवारंवारभजतोरावोजेमुनितेनारुदयनेविपेऊजेतेप्रसन्नपगोकरिनेरहोसतेनेमुनीनादुदयनेवि
 पिरत्याजेसरवेकामनेजेतेनाशपांमेछे ॥ २९ ॥ श्लोकः ॥ जियेतेहृदयगंधिः छि एतेमेवंसंशयाः ॥ क्षीयंतेचायक

॥ २७ ॥
सं
॥ १४. ५ ॥

नांगिमधिदृष्टेःस्वित्त्वान्मनि ॥ ३० ॥ अर्थः ॥ अनेसर्वगोअंतपोमिणवोऊजेतेदेखायेसनेआमुनिजेतेनांकर्मने
 तेक्षयपांमेछेनेसर्वसंशयजेजगवांनवास्वरूपनेविपेनास्तिकभावतेजेनेछेदायिजापछेनेदुःखनीगंधिजेदेदुःखि
 मोननेजेतेनेदायिजापछे ॥ ३० ॥ श्लोकः ॥ तस्मान्मभक्तियुक्तस्ययोगिनोवैमदात्मनः न ज्ञानं न च वैराग्यं प्रायः श्रेयो भ
 वेदिदुः ॥ ३१ ॥ अर्थः ॥ अनेनेजकारणपणामादेमहात्म्येसहितमारिभक्तियेजुक्तनेमारेविपेछेमनतेजेवुरावोजेआजो
 कनेविपेयोगितेनेकेवलज्ञाननेतेकइमाणेकरेरावुंबुवउपाहोयनदिनेराकजोवैराग्यजेतेपराकल्पारानेकरेरावो
 होयनहि ॥ ३१ ॥ श्लोकः ॥ यत्कर्मनिर्यतपसाज्ञानवैराग्यतश्चयत् ॥ योगेनदानधर्मणाश्रेयो जिनिरंरपि ॥ ३२ ॥ सर्व
 मभक्तियोगेनमभक्तोत्तमतेजसास्वर्गापवर्गमध्याकथंचि एदिवो छति ॥ ३३ ॥ अर्थः ॥ अनेयोगिपुरुपजेतेनेजे
 कर्मकरिनेपांमवाजोग्यछेतथानपज्ञाननेवैराग्यतेमगोकरिनेजेपांमवाजोग्यछेतथायोगदाननेधर्मतेमगोकरी
 जेजेपांमवाजोग्यछेअनेविजांपणजेकयंरानासाधनतेमगोकरिनेजेपांमवाजोग्यछेतेसर्वनेमारेभक्तजेतेमुने
 सारिभक्तिहविनेयोयतेगोकरिनेपांमेछेअनेस्वर्गमाहनेमारेधामनेमनेपणजोकोइकप्रकारकरिनेरछेछेनोमा
 राभक्तियोगकरिनेजपांमेछे ॥ ३२ ॥ ३३ ॥ श्लोकः ॥ भक्तिचित्ताधवोपीराभक्तात्कोकतिनोमम ॥ वोछंन्यपिमपारते
 केवल्यमपुनर्भवं ॥ ३४ ॥ अर्थः ॥ तोपणामाराकांतिकभक्तनेपीरजतायेजुक्तरावोजेसापुपुरुपतेजेतेमुविनावि

जुंको ईश्वरानधि अनेमे आप्पोरावो जेके वलमो क्षनेने परानधि उल्ला ॥ २४ ॥ श्लोकः ॥ नैरपे स्वंपरं प्राङ्निः श्रे
 यममनल्लकं ॥ तस्मान्निराश्रयो भक्तिर्निरपेक्षस्यमेवैव ॥ २५ ॥ अर्थः ॥ अनेविवेकि पुरुष जेते परा अपेक्षापर
 हितरावुं जेकस्यां रावुं साधननेने श्रेष्ठने मोटुं रावुं कहे छे ते मारे लोक भोगादिकने विषे आशापर हितरावो जे पुरुषने
 ने पुरा का कामरावो जे कुंते मारि अत्की जेने थाय छे मारे दे उहवजी तमारे परा लोक भोगादिकने विषे अपेक्षापर हित
 थको मारि भक्ति जेते करवि ॥ २५ ॥ श्लोकः ॥ नमयेकांत नक्तानां गुणो दोषो भवा गुणाः ॥ साधुनां समचितानां बुद्धेः
 परमुपेपुपां ॥ २६ ॥ अर्थः ॥ अनेमारे विषे एकान्तिक भक्तने सारा नरता विषयने विषे सम छे चित जेमनां एवां न बु
 द्धि थकि परने श्रुद्धी वात्मानुस्वरुपनेने पांम्यां रावा जे साधु पुरुषने मने मायिक गुणने रो पथकि थयाते स्वभावने
 जेते नधि परा नबकरता ॥ २६ ॥ श्लोकः ॥ एवमेतान्मयादिष्टाननुजिष्ठं निमेषथः ॥ श्रेमं विरंति मत्स्थानयद्दृष्टापरमं
 विदुः ॥ २७ ॥ अर्थः ॥ हे उहवजी ए विरिसे मेते गोकटा एवा जे ए मुने पांम्याना मार्गते प्रत्ये जे रहे छे ते मनुष्य जेते निर्भ
 थरावुं जे मारुस्थानकते मने पांमे छे ते केवुं छे तो जेने वेद जेने अति श्रेष्ठ एवुं ब्रह्मपुरके छे ॥ २७ ॥ इति श्रीनागवने मसुपु
 रागो एकादशस्कंधे विंशतितमोः प्रथमः ॥ २८ ॥ श्रीनगवानुवाच ॥ श्लोकः ॥ परान्मस्योदित्वा भक्तिजानकि पात्य
 कान् ॥ ह्यनन्तामोश्चलैः प्राणैर्जुवंतः संसरंति ॥ १ ॥ अर्थः ॥ हवे आराक विनामाश्च प्रायने विषे देशका जादि

कना जे गुणने रो पने मने अने पोते करण जे जान योगादिकते गोर हितरावा जे सकाम पुरुषने नि निरातेने कहे जो ए
 वा थका श्री कृष्ण भगवान जेते प्रथम जानादिके र हितरावा जे पुरुषने मने जन्म मृत्यु कहे छे दे उहवजी भक्ति जानने कि
 यारूप एवा जे ए मुने पांम्याना मार्गते मनो त्याग करिने जे पुरुष चंचलरावां जे इडियोने मरगो करिने तुल्यरावा जे विषय
 ने मने भोगवता थका वरते छे ते पुरुष जेते जन्म मृत्युने पांमे छे ॥ १ ॥ श्लोकः ॥ स्वस्वधिकारे दानिष्टासगुराः परिकीर्ति
 तः ॥ विपर्ययस्तुदोषः स्यादुपयारेपनिश्चयः ॥ २ ॥ अर्थः ॥ हवे पोते करण जे भक्ति योगादिक ब्रह्मयोगते मने विषे
 अधिकारी जेदे करिने गुणने दोषने निर्णय कहे छे दे उहवजी भक्ति योग जान योगने कर्म योगते मना जे अधिका
 रिते मने पोतपोताना अधिकारने विषे जे स्थितिने जेते गुणकरो छे अने पोतपोताना अधिकार थकि विजाना
 अधिकारने विषे जे स्थितिने जेने दोषकरो छे ए जेते गुणने दोष जेते मनो अधिका रिने दे करिने निश्चय छे ॥ २ ॥
 ॥ श्लोकः ॥ श्रुद्यश्रुद्विधीयेते समानेष विवस्तुषु ॥ इयस्य विचिकित्सा र्थं गुणो दोषोऽशुभाशुभौ ॥ ३ ॥ अर्थः ॥ हवे
 ब्रह्मयोग अधिका रिने मने शास्त्री पद्यवहारने अर्थ इयने विषे श्रुदिने अश्रुदि जेतेने दे गारता थका कहे छे दे उहव
 जन जेते मने परार्थनु जे योगपरांने अयोगपरांने नावो धने अर्थ मायिक परगो करिने तुल्य एवां परा जे देशका जा
 दिक वस्तुते मने विषे श्रुदिने अश्रुदि जेते कहे छे ते अने अश्रुन एवा गुणने दोष जेते परा कहिये छे ॥ ३ ॥

॥ भा. ए. ॥
॥ १५१ ॥

॥ श्लोकः ॥ धर्मार्थव्यवहारार्थं यान्नाथं मितिवानघ ॥ दर्शितोयं मयाः चारो धर्ममुद्रतां पुरं ॥ ४ ॥ अर्थः ॥ देनिर्देपरा
वा उहवमेते गो धर्मरूपी जे नार तेने पारणा कर बागए जे मनुष्यादिक राजाने स सकृप आदिक ब्राह्मणाने मने वरणी
अमनि व्यवस्थाने अर्थने अरार प्रकार ना जे शास्त्र संवधि व्यवहार ते मने अर्थने पोताना देदनिर्वादेने अर्थ आगुण
ने रोषरूपी आचार जे ते देखाडो छे ए म त मारे जं गां वुं ॥ ४ ॥ श्लोकः ॥ नृस्यं ब्रह्मनिष्ठाकाशा ज्ञतानां पंचधा तत्वः आ
ब्रह्मस्यावरादीनां शरीरात्प्रात्मसंयुताः ॥ ५ ॥ अर्थः ॥ हवे पूर्व कथु जे गुण दो पनु प्रकरण तेने ज विस्तारिने कदे
छे दे उहव जी ब्रह्म धि आरं जिने स्यावर आदिक जे सर्व जूत प्राणि ते मना शरीरने विषय या जे पृथ्वी जल ते ज वायुने
आकाश ए जे पंच भूत रूप धानु ते जे ते केवा छे तो मारु जे अंतर्था निपणु ते गो जुरु छे ॥ ५ ॥ श्लोकः ॥ वेदेन नामरूपाणि
विषमाणि समेषु विधातु पृथक् स्वतः एतेषां स्वार्थं सिद्धये ॥ ६ ॥ अर्थः ॥ अने हे उहव वेद जे ते गो माडक भावे
करिने सम ए वापण धानु जे पृथ्वी आदिक पंच भूत ना विकार रूप देह ते मने विषय वृत्त निष्चरा वां जे देव मनुष्यादिक
ना मरुप ते जे ते कस्यो छे ते श्राने अर्थ तो ए जे सर्व जूत प्राणि ते मना स्वार्थ जे धर्म अर्थ काम ने मोक्ष ते मनि सिद्धि ने
अर्थ ॥ ६ ॥ श्लोकः ॥ देशकालादि नावानां वस्तूनां मम ज्ञानम ॥ गुणदोषो विधीयेते नियमार्थं दिकर्मणो ॥ ७ ॥ अ
र्थः ॥ हे श्रेष्ठ ए वा उहव जी देशकाले करिने थया जे वस्तु ते मना जे गुणाने दोष जे शुद्धि जे अशुद्धि ते जे ते मने ते गो

अ. २१ ॥
॥ १५१ ॥

करि छे ते जं जे अर्थ तो कर्म नो नियम जे आदेश कालने विषे आकर्म कर्वा जोग्य छे ने आदेश कालने विषे आकर्म
करवा जोग्य न थि ए पुकार नो संकोच तेने अर्थ ॥ ७ ॥ श्लोकः ॥ अहलसारे देशानाम ब्रह्मणो भुवि संवेत् ॥ हृत्स
रोप्य सौवीरकीकरा संस्कृते रितां ॥ ८ ॥ अर्थः ॥ ते मां प्रथम देश जे ते निशुद्धिने अशुद्धि तेने कहे छे दे उहव जी देश जे ते
मने मभे कालि पार मृगनु जे विचरण ते गोर हित ए वा जे देश ते जे ते अपवित्र छे ने ते मां पण ब्राह्मणाना जे मान नार ते
म गोर हित ए वा जे देश ते जे ते तो अति अपवित्र छे अने कालि पार मृगनु विचरण जे मां छे ए वा पण जे सौवीर देश तया
की कर देश तया लिपवादिक जे संस्कार ते गोर हित ए वा जे देश तया स्वार भूमिये तु कर ए वा जे देश ते सर्व जे ते अपवित्र
छे ने ए विना जे विजा देश ते जे ते पवित्र छे ए म जं गां वुं ॥ ८ ॥ श्लोकः ॥ कर्मणो गुणवान्कालोऽयतः स्वत एव वा ॥ यतो
निवर्तते कर्मसरोपोः कर्मकः सृतः ॥ ९ ॥ अर्थः ॥ हवे काल जे ते निशुद्धिने अशुद्धि तेने कहे छे दे उहव जी अय नि जे
प्राप्ति ते गो करिने शुभ कर्म करवा जोग्य ए वा जे काल ते जे ते गुण वां न के तां पवित्र करो छे अने पोता निमजे ज पुण
करवा जोग्य ए वा जे असावा स्यादिक काल ते जे ते पण पवित्र छे अने जे कालने विषे कर्म जे ते निहंति पां मे छे के
तां आरं नु जे धार्मिक कर्म ते संपूर्ण था य न हि ते जे ते दोष सहित ए वा जे अपवित्र काल कस्यो छे ने सूत का दिकने
विषे दे वा र्चना दिस कर्म रहित ए वा जे काल ते जे ते पण अपवित्र करो छे ॥ ९ ॥ श्लोकः ॥ इयं स्य श्रुत्वा च उच्ये

एव च नेन च ॥ संस्काराणि यका जेन मद्वा ज्यतया यवा ॥ १० ॥ अर्थः ॥ इवेत्य जेते निश्चिद्विनेश्च शुद्धिकहे छेदे
उहव जी इत्य जेते निश्चिद्विनेश्च शुद्धि जेते इत्यतथा वचन तथा संस्कार अथवा कालश्च यवा मोदानां नापणुते गो
करिने छेके तां पोता मोदेन था पायादिक जे पदार्थ तेम निमृत्तिका जलादिके करिने शुद्धि था यछे ने मदिग मां
सादिके करिने अशुद्धि था यछे ने चर्म पात्रने विषे रपुं जे पि आदिक तेम निशा ख तथा सतपुठ पना वचने करि
ने शुद्धि था यछे ने लक्ष्मणादिक निश्चिद्वि था यछे ने जल वुं छोर वुं ते गो करिने पुष्पादिक नी शुद्धि था यछे ने मुप वुं ते
गो करिने अशुद्धि था यछे ने काले करिने नू मि आदिक नी शुद्धि था यछे ने रां पेजा अन्नादिक निश्चिद्वि था यछे
अने पाणु जे त जला वादिक वुं जल ते निश्चिद्वि कहिले ने अज जल निश्चिद्वि कहिले ॥ १० ॥ श्लोकः ॥ शम्पा शम्पा य
वा नुं छा समुच्छा च यदात्मने ॥ अयं कुर्वन्ति हिय यारे शाव स्यानु सारतः ॥ ११ ॥ अर्थः ॥ अने बलीशा स्नाना करणा
रा जे ते समर्थ पाणु अ समर्थ पाणु अथवा जोगा वा पाणु ने समुद्धि रा सर्वे थै करिने जे म परे रा मदे शने अथ स्याते ने अ
नु सारे करिने दे दे जे ते ने शुद्ध पाणु जुक्त ने अशुद्ध पाणु जुक्त करे छे के तां रोगादिके रहित एवा जे समर्थ जन ते मने स
थे चे जादिक नाग रूपा आदिक स्नान क पा लवे करिने शुद्धि कहिले अने बा ज्या अथ स्या आदिके करिने अ समर्थ जे
मनुष्य ते ने पा ज्वा विना पाणु शुद्धि कहिले ने पुत्र जन्मादिक जे स्नान क ते ने दशा दिवश के दे जां गो तो शुद्धि कहिले ते नि

मां हिलि को रा जां गो तो अशुद्धि कहिले ने भववाला जे मनुष्य ते मने मेलां ने जुनां जे वस्त्रादिक रा रवंचां ते गो करिने
अशुद्धि कहिले ने दरिद्रि जन जे ते मने तो शुद्धि कहिले ने चौरादिक निबिके रहित ने लजादिके सहित जे दे श ते ने विषे
जो स्नानादिक क्रिया न करे तो अशुद्धि कहिले ने जलादिके रहित दे श मां शुद्धि कहिले ॥ ११ ॥ श्लोकः ॥ पाम्य दार्ढ स्थि
तं तूनां रसं ते जस चर्मणां ॥ कालवाय्वग्निमृत्तौ धेः पार्थिवानां पुतायुतैः ॥ १२ ॥ अर्थः ॥ इवे सर्वे पदार्थ निबद्ध प्रकार
निश्चिद्वि कहिले हे उहव जी परस्पर मले जो अथवा जुदा जुदा रा वाज काल वा युग्नि मृत्तिका ने जल ए सर्वे वदे करिने
पृथक् वा विचार रूप जे पामका पृथ स्थि ने ते तु तथा जलादिक जे रस ने सुवर्णा आदिक जे ते जस्वि पदार्थ ने को रा आ
दिक जे चर्म निर्मि न पदार्थ ते सर्वे निश्चिद्वि जे ते कहिले ॥ १२ ॥ श्लोकः ॥ अमे प्लि प्ले प रो न गं धले पंथ पो हति ॥ अ जे प
कृतित स्य तं चो चेता वदियते ॥ १३ ॥ अर्थः ॥ इवे अ प वि ब्रह्म स्तु थै करिने ले पाणु जे पदार्थ ते निश्चिद्वि कहिले हे उहव जी
अथ वि ब्रह्म स्तु थै करिने लि सने दुर्गं पे नू क यणु जे पोता नुं शरि र तथा वस्त्र पायादिक पदार्थ ते जे ते जो सु पि जल ने मृत्ति
कादिके करिने दुर्गं प पाणु जे म लि न तथा जू क पाणु ते नो त्याग करे छे अने पोता नुं जे स्वरूप ते ने पां मे छे तो स्फु धि ते दे रा
दिक जे पदार्थ ते नु ते जलादिके करिने प वि ब्रह्म वा पाणु जे ते ई लुं छे ॥ १३ ॥ श्लोकः ॥ स्नान दान तपो वस्था ची र्यं संस्कार क
र्म निः ॥ मत्सू त्या चात्मनः शो चे शुद्धः क म्यां च रे हि जः ॥ १४ ॥ अर्थः ॥ इवे कर्म नो जे करणा रो ते नी शु धि जे ने कहे छे जे ते

॥ भा. १. ॥
॥ १५३ ॥

वर्णिक जनने ते स्नान कर बुंदा न दे बुं त प कर बुं पो ना निकां मारा दिक जे अत्रव्य्याने वी र्थ जे दे बुं सामर्थ्यने य जे पविना
दिक जे संस्कारने सं ध्या गा य त्रिक र्वा रू प जे कर्मने मारुं जे स्मार्ण कर बुं रा म र्व वरे करिने शुद्ध को पोता ना अ धिकारने
अनुकूल रा बुं शौ च कर्म जे तेने करे ॥ १४ ॥ श्लोक ॥ मंत्रम्वच परि ज्ञाने कर्म शु हि र्म दै र्प्यं ॥ धर्मः संप ए ते व जिर धर्म
स्तु वि पर्ययः ॥ १५ ॥ अर्थ ॥ ॥ हवे मंत्रने कर्म जे ते निशुद्धिक दे ले हे उ ह व जी मंत्रे करिने उपा सना कर वा जो ग्य जे दे व
ने न प थार्थ जं रा तो जे गुरु ने ना मु र्व थ कि जे मंत्रने स्मार्ण पे वे जं रा वा ते जे ते मंत्र नी शु द्दिक दि छे ने पो ते क सो जे स न
कर्म ते मनु जे मु ने अर्पण कर बुं ते जे ते कर्म निशुद्धिक दि छे रा वी रि स्ये शु द्द रा वो जे दे श का ल उ अ क र्मा मंत्रने कर्म रा छो
ते म र्ण करिने धर्म जे ते संपा द न थ्या य छे ने अ धर्म जे ते तो रा दे श का ल दिक नु जे अत्रव्य्य रू प रा ने छे के तो नु रा दे श का ल
दिके करिने अ धर्म निह दि या य छे ॥ १५ ॥ श्लोक ॥ क चि द्गुणो वि दोषः स्या द्रो पो वि धि ना गुणाः ॥ गुणो दोषार्थं नि य
म स्त द्दि दामे व वा ध ते ॥ १६ ॥ अर्थ ॥ ॥ हवे जे शुद्धिने अशुद्धि जे ते अ धिकारि ने दे करिने वि पर्यय रा ने पां मे छे रा म
क दे छे हे उ ह व जी कौ ड क म्प्या न क ने वि पे नो गुणा जे ते दोष रू प थ्या य छे ने रा स्त्र वि धि पे क रि ने दोष जे ते प रा गुणा रू प
थ्या य छे के तो जे म ग र् स्य ने स्त्री ध ना दिक प दार्थ ग र् रा कर वा रू प गुण छे ने त्या गि ने दोष रू प छे ने स्त्री ध ना दिक प द
र्था ना सा ग रू प जे त्या गि ने गुणा ते ग र् स्य ने दोष छे अ ने गुणा ते दोष नो जे अर्थ ते नो नि य म कर नु रा बुं जे शा स्त्र ते जे ते

अ. २१ ॥
पि
॥ १५३ ॥

अधिकारि ना ने दे करिने जे गुणा ने दोष नो जे ने रने नो वा ध करे छे ॥ १६ ॥ श्लोक ॥ समान कर्म चरणां पतिता नान पा
न कं ॥ औत्पत्तिको गुणः संगानशयानः पतस्य पः ॥ १७ ॥ अर्थ ॥ ॥ हवे दोष जे ते नु प रा अ ना व पा रं क दे छे हे उ ह व जी च
डाला दिक ने त्प म गु पा ना दिक पा प क र्म नुं आ च र णा क र बुं ते जे ते प तित रा वा जे जन ने मने पा प रू प न थ्या के म जे रा पा वि
ज व जे ते मने पा प क र्म ने वि पे आ स क्ति जे ते ते रा म नो स्वा ना विक गुण छे के तो पा प नि ज मू नि यो रा वा जे पा वि जन ते मने
मां सा दिक ना न क्षुण थ कि थ बुं जे पा प ते वि जो दोष व त्प न करे जे म र् मि उ पर मु नो जे पुरु प ते जे ते दे वी पर तो न थि ते म
१७ ॥ श्लोक ॥ य नो ध तो नि र्व र्त त वि मु च्ये त न त स तः ॥ रा प ध र्मां नृ गां क्षेमः शो क मो ह न या प हः ॥ १८ ॥ अर्थ ॥ ॥ हवे मा
ई क प रार्थ ने वि पे जे वै रा ग्य ने पां म बुं ते म नु प्य नो नि र्ज य ध र्म छे रा म क र्हे छे हे उ ह व जी जे जे मा थि क वि प य थ कि वै रा ग्य
पां मे छे ते ते थ कि मु का य छे रा जे ध र्म ते जे ते म नु प्य नो शो क मो ह ने विक ते म ने ना श करे रा वा क लो णा कारि छे ॥ १८ ॥ श्ल
क ॥ वि प ये पु गुणा ध्या सा सु सः संगस्ततो न वेत् ॥ संगानत्र न वेत्कामः कामादेव कलिर्नृणां ॥ १९ ॥ अर्थ ॥ ॥ अने पु
रु प जे ते ने मा ड क वि प य ने वि पे नो ग व वा नि बु हिरु प जे गुणा नो अ ध्या स ने थ कि ते वि प य ने वि पे आ स क्ति जे ते थ्या य
छे ने ते आ स क्ति थ कि ते वि प य ने वि पे अ र्म ते प र्णो करिने नो ग व वा नि इ छे जे ते थ्या य छे ने ते ई छानो नें ग थ ये स ने वि प
य नो ग नि र्दु ष्ठा थ कि ज म नु प्य जे ते म ने पर म्प र क ल ह जे ते थ्या य छे ॥ १९ ॥ श्लोक ॥ कले दु र् वि प हः क्रो ध स्त म स्त म नु व र्त

ने ॥ तमसागुस्यतेपुंसश्चेतनायापिनादुते ॥ २० ॥ अर्थः ॥ अनेनेकलक्ष्यकिदुःखेकरिनेनमहनकरायरावोकोप
जेतेउत्पन्नयायछेनेनेकोपनिकेदेअतिशोअज्ञानजेतेवर्तेछेअनेतेअज्ञानेकरिनेपुरुषतेनेरोकसंजेकार्यनेना
अनुंसंभानरूपजेस्मृतिनेजेतेतत्कालनाज्ञापामेछे ॥ २० ॥ टीका ॥ तथाविरहितः साधो जंतुः श्वायकस्यते ॥ तनोः स
स्वार्थविशंशोमूर्ति तस्यमृतस्य च ॥ २१ ॥ अर्थः ॥ देशेष्टरावाडवजीतेस्मृतिपेरहितरावो जेजननेजेतेशुभपरावेअर्थ
कल्यायछेअनेतेशुभपरायकिआपुरुषजेतेनास्वार्थनोनाज्ञाजेतेयायछेजेममुर्छानेपांमोनेमपरिगयोरावो जेपु
रूपतेनास्वार्थनोनाज्ञायायछेतेम ॥ २१ ॥ टीका ॥ विषयानि निवेशननात्मानंवेदनापरं ॥ इक्षुजी विकेंन्यर्थं भं
दयः श्वसन ॥ २२ ॥ अर्थः ॥ दवेतेशुभपराणनुं निरुपणाकरेछेउहवजी जेपुरुषविषयनेविषेजेअस्येनआसक्तिने
रोकरिनेपोतानेनेधिजांरातोनेविज्ञानेपराकोइनेनेधिजांरातोतेपुरुषजेतेतोइक्षुनिपेवेजेजीववापरांतेरोक
रिनेअर्थजीवतोनेपरमेणानिपेवेइथाश्यासनेजेतोथकोवर्तेछे ॥ २२ ॥ टीका ॥ फलश्रुतिरिषंशुणांनश्रेयोरोचने
परं ॥ श्रेयोविरक्षयाशोक्तंयथाभेपत्यरोचने ॥ २३ ॥ अर्थः ॥ जारेविषयनेविषेआसक्तजेपुरुषनेनास्वार्थनोनाज्ञा
यायछेतारेपरमदयालुजेवेदनेमरोथजेकरिनेपांनवाजोयरावेस्वर्गादिकस्वरवकेमकपुछेतोआस्वर्गादिकस्
खनिप्राप्तिरूपजेकलश्रुतिनेजेनेमनुष्यनेसुखनेकरेरावा नधितारेकेविछेतोकेवलयज्ञादिककर्मनेविषे ॥ २३ ॥

चिनेकरेरावाछेनेशुंकरवाकदिछेनोआलोकनासुखकरनांस्वर्गनांसुखअधिकछेनेतेथकिजगवाननाथा
मनिप्राप्तिरूपसुखजेतेअतिअधिकछेराविरित्येमाक्षुनिविज्ञापेकरिनेकदिछेजेममनुष्यजेतेमनेओपपनि
रुचिनेकरेरावारवांडनाजार्आदिककटाछेनेमकेतांजेमरोगेजुक्तजेद्वालकतेनेनेनांमातापिताजेतेतूनेरवा
दनाजार्आपशंरामकहिंनलिंबरोपायछेपरातेनेरवांडनाजार्आप्यानोअनिप्रायनथि ॥ तेमनेतोरोगराज्या
नोअजिप्रायछेनेमस्वर्गादिकनुंस्वरवदेरवारतारावाजेवेदनेमनोतेअनिप्रायनथिनेतेवेदनोतोस्वर्गादिकसुख
नेरवांकारिनेजीवनेमाराधामनेपयाडवानेअनिप्रायछे ॥ २३ ॥ टीका ॥ उत्स्यैवहिकामेषुप्राणेषुस्वजनेषुच
आसक्तमनसोमर्माआत्मनो नर्थहेतुषु ॥ २४ ॥ अर्थः ॥ तारेस्वर्गादिकस्वरवनेअर्थमनुष्यकेमपुयासकरे
छेतोमरणाधरमेजुक्तरावामनुष्यजेतेपोतानेनरकनिप्रापतिनादेतुरावाजेविषयजोगनेईरिधानेसगोकुंदविने
विषेपोतानेखनावेकरिनेजआसक्तछेमनेजेमनोरावाछेमादे ॥ २४ ॥ टीका ॥ वतानविदुषः स्वार्थंभ्राम्तोवृजि
नाध्वनि ॥ कथंयुंज्यासुनस्तेषुतांस्तमोविशतोबुधः ॥ २५ ॥ अर्थः ॥ अनेस्वर्गादिकस्वरनिप्राप्तिनेअर्थनम्रताये
जुक्तनेमोक्षरूपीजेपोतानोस्वार्थनेनेनजोरातानेकामनोगनेविषेआसक्तिरूपजेदुखनोमार्गतेनेविषेनमता
नेनरकपुंसेप्रवेशकरतारावाजेतेअज्ञानिजनतेमनेज्ञानिरावाजेवेदनेजेतेकरिनेपाछोतेदुखरूपजेविषयने

॥ भा. ॥

॥ १५५ ॥

मने विषे के मनेरे न जेउरे ॥ २५ ॥ **श्लोकः** ॥ रावे अ वसिने को चिद विजाय कूबु रुयः फलशु निकु सुमि तां न वेद ज्ञा वंदे ति ॥ अ. २५ ॥
 दि ॥ २६ ॥ **अर्थः** ॥ रा विरि मने जे वेद नो निश्चय तेने के रत्ना क कुबु डि जन जे ते न जोगिने पुष्य रूपी जे स्वर्गादिक फल
 निश्चय तेने परम फल रूपी कहे छे परा वेद नो जे अग्नि प्राय तेना जोगाना गजे ज्ञानि पुरुष तेने तेनो स्वर्गादिक फल पा
 मवुं ग ज परम फल छे राम निश्चय थिके तो ॥ २६ ॥ **श्लोकः** ॥ कामिनः कृपणालुब्धाः पुष्ये फल बुद्धयः ॥ अग्निमुष्णा
 धूमतां ताः रवे लोके न विदंति ते ॥ २७ ॥ **अर्थः** ॥ इवे विषय पुरुष जे ते मने वेद नो जे अग्नि प्राय तेनु न जोगा वापण तेने
 विस्तारीने कहे छे देउ इवजी विषयने अर्थदी नने लो निरावाने पुष्य रूप जे स्वर्गादिक लोक ते मने विषे छे फल निवु
 दि जे मने अने अग्निने विषे दोमे करिने सिद्ध करवा जोग्य जे कमेनु फल तेने विषे आसक्ति ये करिने मूरने पुम मार्ग
 छे मरणा समय मां पो मवा जोग्य जे मने रावा जे ते कामि पुरुष तेने जे ते पो तावु स्व रूपने मार्ग जे लोक तेने नथि जोगा ता
 २७ ॥ **श्लोकः** ॥ न ते सामंग जानेति रदिस्यं य इंदयतः ॥ उक्थशस्त्रात् स्मृतपो यथानी हार चक्षुषः ॥ २८ ॥ **अर्थः** ॥
 हे उ इवजी काम्य कर्म करवुं ते छे पशु मारण नो उ पाय जे मने तेने जमा देकेवल पोता नो इंद्रियोने जपोपण कर नारा रा
 वा जे कामि जनने जे ते सर्वना दूदयने विषे अंतर्धामि पारो करिने ररां ने जे मारा थकि आ विश्व उम्ल धाय छे रा
 वो जे ऊं ते मुने नथा जोगा ता जे मने प्रकारे करिने आ मले छे क्षु जे मनां रावा जे जन ते जे ते सामि परे यु जे पदार्थ तेने न

॥ १५५ ॥

थि जोगा ता ते म ॥ २८ ॥ **श्लोकः** ॥ ते मे म त म विजाय परो छे विषयात्मकाः ॥ हिंसायां य दिश गः स्यात्प ज रा व न चोदना
 २९ ॥ **अर्थः** ॥ अने विषयने विषे छे मन जे मनां रावा जे कामि पुरुष तेने निहिंसा कर विने मां जो पो ता निश्चय निरुचि दोय
 नो ते रुचिने अ नु मार य जने विषे ज हिंसा करे परा रा को ई मारि प्रेरणा जे ते नथि रा जे मारो पक्ष म त तेने जोगिने ॥ २९ ॥
श्लोकः ॥ हिंसा विहाय राक्षस्यः पशुनिः स्वस्व वेद्यया ॥ य ते ते देवतापतेः पितृव नूतपती न वल्वाः ॥ ३० ॥ **अर्थः** ॥ अ
 ने हिंसा ये करिने र मता ने र वल रावा थका निश्चय पोताने मां सरवा धानि ईडा छे रा हे तु मार दे मार जे पशु ते म लोक रिने कर
 जे य जे म लोक रिने देवता पित्रिने नूतपति ते सरवेने य जे छे ॥ ३० ॥ **श्लोकः** ॥ स्वप्नोपम मंजो क म संने अ व गा पि द्यं ॥ आ
 शि पो रु दि संकल्प स जे स्वर्था न्यथा व गि क ॥ ३१ ॥ **अर्थः** ॥ अने ते विषय जन जे ते स्वप्न रूपने ना जे वेतने सो भ्रया मा
 न्य मां पि पला गे वा जे स्वर्ग लोक वेते लोक नारवान पां नादिक नो गते मने पां म्माने पो ना ना दूदयने विषे संकल्प करि
 ने इय नो त्याग करे छे के तां चा तु मां स आदिक पक्ष करे छे जे मवे पारि जे ते परा इय नि प्रा सिने अर्थ इयने मा जे आ
 पे छे ते म ॥ ३१ ॥ **श्लोकः** ॥ रजः सत्त्वत मो निहार जः सत्त्वत मो जु प ॥ ३२ ॥ **अर्थः** ॥ उपासने ईश मुख्या नरे बारी नूत ये व मां ॥ ३२ ॥ **अ
 र्थः** ॥ अने रजमलिन सत्त्वने मरा वण गुणने विषे छे निशा जे मने रावा जे जन ते जे ते जे मर जोगा मत्वरुणाने त मां
 गुण ते मने सेवता रावा जे ईशे मुख्य जे मां रावा देवादिक ते म नि जे म उपासना करे छे ते म मारि उपासना नथि कर ता

३२ ॥ श्लोकः ॥ इंदुदेवनाय जैर्गतारं व्यामहे दिवि ॥ तस्योत्तरे ह नृचास्य महाशा जामहाकुलाः ॥ ३३ ॥ अर्थः ॥ हवेते विपद
जनना जे संकल्पने मने करे छे जे आ लोकने विषे यजे करिने देवताये यजिने देव लोकने विषे जाईने र मित्रुं अपनेने स्वर्ग
लोकनां सुख जोग विनेने करे आ लोकने विषे पाछा मोरा छे पर जे मनोने मोरा छे कुल जे मनोरा वा यका मद्रा धनवानर
दस्यया शूरा विरिसेते विषय जन जेते संकल्प करे छे ॥ ३३ ॥ श्लोकः ॥ एवं पुष्यितया वाचा आ क्षिप्तमनसां द्रोणां निना
वा तिस्रया नां मरुतां विनरोचते ॥ ३४ ॥ अर्थः ॥ रा विरिसे के बा मात्र मां सुदर रा वि जे पुष्य रूपवाली ते लोक रिने तरा
ई गंधा छे मनने जे मनोने मों निरावाने नमृताये र हित रावा जे मनुष्य ते मने मारि जे वा जो ते जेते परानधि रचति ॥ ३४ ॥
श्लोकः ॥ वैरा द्रव्यात्म विषया स्त्रिकां र विषया ई मे ॥ परोक्षवाद रूपयः परोक्षं च मम पि यं ॥ ३५ ॥ अर्थः ॥ रा प्रकारे वै
दनो जे अ नि प्राय ते जे न जो रा ता ते मनुवर्ती न क हिने ह वै वेद नि जे उत्पत्ति जे वेद नो जे अभि प्राय तेने कहे छे हे उरुवजी
कर्मकां र देवता कां र जे ज्ञान कां र ए ज्ञापको उरुप जे आवेद ते जेते पर ब्रह्म नो जे स्वरूप स्वभावादि क प्रतिपादन कर
वांते छे विषय जे मनोरा वा छे अने क वि जे वेद नाम जेते जेते परोक्ष परोक्ष करिने कहे नारा छेते मुने परा परोक्ष परोक्ष करि
ने जे कहे वुं ते न चाहा छु छे ॥ ३५ ॥ श्लोकः ॥ शब्दस्य सुदुर्वा प्रज्ञालो इत्यमनो मयं ॥ अने तपारंगं नीरं दुर्विगाहं समुद्र
वत् ॥ ३६ ॥ अर्थः ॥ हवेते वेद नु अपार पलां कहे छे हे उरुवजी परा पश्यं नि मध्य माने वैर विराचार प्रकार निवांली म

य जे वेद रूपा ब्रह्म ते जेने अति शो दुर्वा पछे अपने वलिस मुद्र निषे वे अति शो अपार ने गं नीरने बुद्धिये करिने न प्रवेशक
रा यरा वुं छे ॥ ३६ ॥ श्लोकः ॥ मयोपहेदिने नृत्वा ब्रह्मणा ने न शक्तिना ॥ अने पु यो परुषेण विसे पूर्णं वलक्षते ॥ ३७ ॥ अ
र्थः ॥ अने अपार छे सामर्थ्य जे नुने सर्व नो निघंता ने पर ब्रह्म रा वो जे ऊं ते मे जेते गो विस्तारने पमा इयुं जे वेद रूपा ब्रह्म ते
जेते शक्तिने विघंते म निवांती नो प्रे नारो जे मुक्ष्य नाद ते रुपे करिने ज्ञाना पछे जे मक मजना जालने विषे स्मृतं ते तु जेते
जगत्पछे ते म ॥ ३७ ॥ श्लोकः ॥ यथोर्लानाभिर्हृदया हर्ता सुहृमने मस्वात् ॥ आकाशा योपवा न्या लो मनसा स्वर्गं रु
पिणा ॥ ३८ ॥ अर्थः ॥ रा विरिसे वेद नु स्वरूप क हिने हवेते वेद नि उत्पत्तिकहे छे जे मक रो लि यो जेते पोता ना रुदय थ कि
सुख हारे करिने कर्ता जे स्मृत्त जा लरुप ते त ते मने सर जे छे ते मक क्ष्य नाद वान जे प्राणा ते जेते वो जवाने उल्ला जे
विराज पु रुप ते मनुस्वर्ग छे नाम जे मनु रा वा जे अक्षर ते वृ निरुपणा कर तुं रा वुं जे मनते गो करिने ना भि क मज थि ले
ईने मुख पर्यंत जे अक्षर का शने थ कि हृदती नाम जे वांली तेने सू जे छे ॥ ३८ ॥ श्लोकः ॥ छंदो मयोः सुतमयः सहस्रपद
वीधुः ॥ उकाराद्यं जितस्पर्शस्वरो ध्यानस्य दपिता म् ॥ ३९ ॥ विचित्रभावा विततां छंदो अक्षर र्हीरैः ॥ अने तपारंगं
हृतीं मृजत्वा क्षिपते स्वयम् ॥ ४० ॥ अर्थः ॥ अने समर धने अक्षर रूपीने वेद नि उत्पत्ति नु कारण रा वो जे प्राणा ते जेते
रा हृतीं जे मो दि वेद रूपवा ला तेने रा विरिसे सर जिने पा छिपो ते संके लि जे छे ते वां लिके वि छे ते अप संख छे मार्ग जे

मि

नानेईकारयकिप्रकाशयथाजेकारथिलेईनेमकारपर्वतपंचविश्वरूपेनेप्रकारादिस्वरभावसनेहजेरा।
 चारउष्मासंज्ञिकवर्णनेयरजनेराजेचारश्रेतेस्थसंज्ञावर्णराविरित्येसर्वेप्रक्षरतेमगोकरीनेशोनतिनेचित्रवी
 चित्रजेभाषायोतेमगोकरीनेविस्तारनेपांमिनेपुथमछंदथिलेईनेचारप्रक्षरछेअधिकजेमारावांजेगापत्रा
 दिकछंदतेमगोकरीनेगुथिनेनयीपारजेनोरावीवांगाले॥ ३८॥ ४०॥ श्लोकः ॥ गायत्र्युल्लिगनुष्टुप्पृहतीपंक्तिरेव
 च॥ त्रिष्टुपुजगतिलेहोव्यत्यस्यः त्रिजगद्दिगद् ॥ ४१॥ अर्थः ॥ हवेतेछंदजेतेमनिगगातिकहेछे ॥ एकगायत्रिछं
 द ॥ १॥ वैजोउल्लिकनामेछंद ॥ २॥ त्रिजोअनुष्टुपनामेछंद ॥ ३॥ नेशोथोहृदनीनामेछंद ॥ ४॥ नेपांचमोपक्तिनामेछंद
 ॥ ५॥ अनेछोत्रिष्टुपनामेछंद ॥ ६॥ नेसानमोअत्यष्टिनांमेछंद ॥ ७॥ नेआरमोअतिजगतिनामेछंद ॥ ८॥ नेनवमोवि
 रारनामेछंद ॥ ९॥ गविरित्येनवपछंदजेतेएकराकथिअनुक्रमेकरिनेचारचारप्रक्षरछेअधिकजेमारावाछे ॥
 ४१॥ श्लोकः ॥ किंविधतेकिमाचष्टेकिमनूयविकल्पयेत् ॥ इत्यस्यात्दृयलोकेनामोमंडेदकश्चन ॥ ४२॥ अर्थः ॥ हवे
 वेदनुपूर्वांधपरांकहेछेहेउहवनीआवेदजेतेकमकांडनेविपेशोउपदेशकरेछेनेदेवताकांडनेविपेदेवनियुपास
 नायेकरिनेवंगुंमवाजोग्यकहेछेनेज्ञानकांडनेविपेशिवस्तुनोउपदेशकरिनेवितर्ककरेछेएप्रकारेआवेद
 नोजेसाश्रिपेवेअनिप्रायतेतेमाराविनाश्रालोकनेविपेविजोकोईंजोगातोनथि ॥ ४२॥ श्लोकः ॥ मांविधतेनिधने

मांविद्व्याधोत्पत्तेत्वहे ॥ एतावान्पूर्ववेदार्थः शब्दश्रुत्यासमोनिशं ॥ माथामात्रमनूयानेप्रतिपिधप्रसार्त्ति
 ४३॥ अर्थः ॥ तारेएवेदनोशोअनिप्रायछेतोहेउहवनीमारिआज्ञापालवारूपजेधमेतेनोउपदेशकरेछेनेसर्वे
 देवतानोअंतर्थांमिपगोकरीनेनिघेतारावांमुनेकहेछेनेवेदतेगोजगतनियुत्यकरवानेअर्थपराणिश्रेकुंजेते
 विचारोछुआकरोरारलोजेसर्ववेदनोअर्थछे ॥ अनेएवेदजेतेमुनेआश्रिनेआदेवमनुष्यारिकजेभेदनेजेते
 मायामात्रछेएमकहीनेतेकेरेसर्वजीवात्मानेविपेदेदेवमनुष्यरूपजेभेदनेनोमोहृदज्ञानविपेप्रतिपेधकरिने
 नेसर्वमुक्तपुरुषतेमनुनिघेताजेमारुस्वरूपतेनेनिरूपणकरिनेपोतेशोतिपांमेछे ॥ ४३॥ ५५॥ तिथी नागवनेमहापुरा
 णोराकादशस्कंधेराकविशोऽध्याय ॥ २१॥ उहवनुवाच ॥ श्लोकः ॥ कनिनत्वानिविश्वेशसंख्यातामृषिभिः प्रभो ॥ न
 वैकादशंपंचत्रीण्यथ्यत्वमिहशुश्रुमः ॥ १॥ अर्थः ॥ हवेआवाविशामाअध्यायनेविपेनानाप्रकारनिजेतत्वनिंस्था
 तेनोपरस्परअविगोपनेपुरुषनेप्रकृतिनोविवेकनेपोताथकिविमुरवजेमनुष्यतेमनेजन्ममृत्युनोप्रकारतेनेक
 हेशोरावाजेथीरूपपरद्वयनागयगातेप्रसेप्रथमतोउहवनीजेतेतत्वनिजेसंख्यापोतेमनेकहेवानिरितिपुछेछे
 हेपुभीदेविश्वनाइज्ञानमेजेतेनोआप्रकरणनेविपेनवनेअगियारनेपांचनेत्रणराविरित्येअवाविज्ञातत्वजेते
 मुनेकहेताहवा ॥ अनेरुषिजेतेमगोनोकेरलाकप्रकारमांतत्वजेतेकदाछेएमकुंसांभलतोहवा ॥ १॥ श्लोकः ॥ के

॥ भा. रा. ॥
॥ १५६ ॥

चित्त्वद्विंशतिं प्राकुरपरेपंचविंशतिं ॥ संश्लेकेन वपुर्कं चित्तत्वायैकादशापरे ॥ २ ॥ अर्थः ॥ ते किं वा प्रकारतो केरे
ल्यकक्रुपि जेते लविशानत्वने कहे छे ने विना कृपि जेते पच विशानत्वने कहे छे ने केरलाक कृपि जो सात तत्व कहे
छे ने केरलाक नव तत्वने कहे छे ने केरलाक छोट तत्व कहे छे ने केरलाक कृपि तो चार जन तत्व कहे छे ने वज्रि विना कृपि
जेते तो अग्नि पारतत्वने कहे छे ॥ २ ॥ श्लोक ॥ केचित्स सद्गशाकुरः षोडशैके च षोडश ॥ ३ ॥ अर्थः ॥ अने केरलाक कृ
पि जेते तो मन रतत्वने कहे छे ने केरलाक शो सतत्व कहे छे ने केरलाक कृपि जेते तो तेर तत्वने कहे छे ॥ ३ ॥ श्लोक ॥ एता
वत्वे हि संख्यानां कुरपयो यद्विषयया ॥ गायंति पृथगापुष्पाभिरे नो वक्तुमर्हसि ॥ ४ ॥ अर्थः ॥ देव विनाशि मूर्ते कृपि
जेते तत्व जेते मनूरा कुरं एरसा प्रकार पणुते ने जे प्रयोजनने कहे वानि ईच्छा ये करिने पृथक गान करे छे ए जे प्रयोज
नने ने तमे जेते मुने कहे वाने योग्य छे ॥ ४ ॥ श्री नगवानुवाच ॥ श्लोकः ॥ युक्तं संनिम वेव नोपेते ब्राह्मणा यथा ॥ मा
यां मदीया मुहुत्वा वदतो किंचु दुधरं ॥ ५ ॥ अर्थः ॥ इवेग विरित्ये उदवजी जेते मगो पुछरा यका श्री ल नगवान जे
तेने नो उत्तर कहे छे दे उदवजी ए सर्वे कृपि जेते जे प्रकारे कहे छे ते प्रकारे युक्त छे के मजे ए सर्व तत्व जेते परस्पर म
जीने रतां छे अने मारि मायाने गृहण करिने कहे नारा जेते मने सुन घरे राबु छे जे कहे ते सर्व घरे ॥ ५ ॥ श्लोकः ॥ जेत
देवं यथा स्यत्वं परं वच्यते तथा ॥ एवं विवदन्तो देतुं शक्तयो मे दुरतयाः ॥ ६ ॥ अर्थः ॥ ए विरित्ये मारे युक्त ज छे ता

श्र. २२ ॥
यः
॥ १५६ ॥

रेतत्व संवेधि परस्पर विवाद करे छे ने नुं शंकारा छे तो विवेकि पुरुष जेते जे प्रकारे तत्व निगणति ने नुं कहे छे ए पका
रे एतत्व निगणति जेते नथिने कुरं जे विरित्ये एतत्व नि संख्या कुरु छे ते रित्ये ते तत्व नि संख्या जेते छे ए विरित्ये विवाद
करना जे ए कृपि ने मने विवाद नुकारा तो सत्व गुण आदि जे मारि शक्ति योते जेते छे ते शक्ति योके विछे तो दुर्ब
क रिने पण जे मनो त्याग न करि सका य ए विधी छे ॥ ६ ॥ श्लोकः ॥ यासां न्यतिकरादासीद्दिकृत्यो वदन्तो परं ॥ शमेशम
दमे संनिवाद्दस्तमनुशास्यति ॥ ७ ॥ अर्थः ॥ अने जे शक्ति यो नुं अंतः करण निवृत्ति रूपे करिने जसो नपां मवा पणुते
यकि विवादा करना जे ए कृपि ने मने विवादा न स्थान करु पर सपर नेद जेते यानो दवां ॥ अने ते पक्ष पान
रूपी नेद जेते शम जे अंतः करण ने शान करवा पणुते नेद म जे देद नेद मवा पणुते ए वे प्राप्त यये सते ना ज्ञापां मे छे अने
ते नि केरे विवाद् जेते पणा शमि जाय छे ॥ ७ ॥ श्लोकः ॥ परस्परानुपवेशानत्वात्पुरुषपर्वन ॥ पौर्वपर्व प्रसंख्यानं यथा
वक्तुर्वि वक्षिंते ॥ ८ ॥ अर्थः ॥ इवेग कृपि जे कहे छे ते सर्व युक्त छे ए मजे पूर्व क रूतं नुं प्रतिपारन कर ता थका कहे छे
दे पुरुष अष्ट तत्व जेते मनो रा क वि ज्ञाने विपे जे अ नुपवेश छे ए हेतु मारे विवाद् नो जे करना जेते ने जे प्रकारे कहे वा
ने ई छि जेते हो यते प्रकारे ए तत्व जेते म नि कारा रूपे करिने अत्यपणा निने कार्य रूपे करिने बुद्ध पणा निगणति
जेते छे ॥ ८ ॥ श्लोकः ॥ एकस्मिन्नपि दृश्येने प्रविशानो त राशि च ॥ पूर्वस्मिन्वा परस्मिन्वा तत्वेन त्वानि सर्वशः ॥ ९ ॥ अ

अर्थः ॥ इवेण तत्त्वज्ञेते मनो एक विज्ञाने विषये प्रवेशनेने कहे छेते कारणा रूप जे राक तत्व तेने विषे परा विज्ञो सर्व
 तत्व जेते प्रवेशनेने करों थका जगा य छेने अथवा कार्य रूप जे तत्व तेने विषे परा विज्ञो कारणा रूप जे सर्व तत्व ते
 जेते प्रवेशनेने करों थका जगा य छेण विरिसे सर्व तत्व जेते राकारकने विषे प्रवेश करिने रया छे ॥ १० ॥ श्लोकः ॥ पोर्वा
 पर्यमनोमीषां प्रसंग्यानमनी प्यता ॥ यथा विविक्तं यदहं गृह्णी मां शुक्ति संभावात् ॥ १० ॥ अर्थः ॥ ए विरिसे एत
 त्वपरस्पर मले लो छेते जकारणा परा मा रे आ सर्व तत्व जेते मनि मुनने अधिक रा विज्ञे गणा नातेने कहे वाने उलता
 ए वा जे ए सर्व रूपिते मने मये जे को ई कृपि नु सुख जेते जे प्रकारे कहे छेते प्रकारे ए तत्व निगणा ति जेते विकले राम
 अमं जेते मानि य छे ये के मने के रत्ना क कृपि ए तत्व एक विज्ञाने विषे अंतर भाव करिने कहे छेने के रत्ना क कृपि
 जुरो जुदां कहे छे ए प्रकार नि जे शुक्ति ते नो संभव छे मा रे ॥ १० ॥ श्लोकः ॥ अनाद्य विद्या युक्त स्पृहय स्वात्मवेदनं ॥
 स्वतोनमं न वाद न्युक्त त्तो ज्ञानदो भवेत् ॥ ११ ॥ अर्थः ॥ इवेण सर्व तत्व नि जे गणा ति ते नुं प्रयोजन कहे छे दे उद्व
 जी अनादि अविद्यारूप जे माया ते नो जु करारो पुरुष जे जी चतेने पोता नि मले जे परमात्माना स्वरूपने जारा तु
 ते जेते नधि संभव तुने कारणा परा मा रे ए सर्व तत्व नो जारा नागे जे विज्ञो ज्ञानि पुरुष ते जे ज्ञान नो उपदेश कर
 नारो थाय ॥ ११ ॥ श्लोकः ॥ पुरुषेश्वर्योरेव नैवै लक्षणमरावति ॥ तदमकल्पनायाथो ज्ञाने च प्रकृतेर्गुणाः ॥ १२

अर्थः ॥ इवे परमेश्वर नामहात्मनेन जारा तो जे कृपिते नाम जयों चेतन परा करिने जी चने ईश्वर ते म बुद्धि विलक्षण
 परा कहे छे जे आप च विज्ञान तत्व कहे वाने पक्ष मां जी चने परमेश्वर जेने मने विषे चेतन ज्ञानि तये करिने अरां जे र सुं परा
 विलक्षणा परा जेने नधिने ते जी वने ईश्वर ते मनि विलक्षणा परा नि जे कल्प नाते जेते मिथ्या छेने ज्ञान जेते परा प्रकृ
 तिनो गुणा छे के नो भगवानो जे स्वरूप स्वभाव विनितिने रोश्वर्य आदिकने नधि जारा तो एषो जे कृपिते जेते जी वने
 ईश्वरने विषे विलक्षणा परां नधि कहे तो ॥ १२ ॥ श्लोकः ॥ प्रकृतिर्गुणाम्यं वै प्रकृतेर्वात्मनो गुणाः ॥ सत्त्वं जस्रम ईति
 स्थिसु सत्त्वेन हेतवः ॥ १३ ॥ अर्थः ॥ इवे मा ई क जे ज्ञानादिक गुणा ते जेते प्रकृतिनां ज छे ए म कहे छेने सत्त्वादिक गुणा
 नुं छे म परां जेने विषे ए जे अचेतन उच्यते जेते प्रकृति छेने स्थिति उच्यते ने नाश ते मना दे नु ए वा जे सत्त्वर जेने तम
 ए प्रकार नात्र ए गुणा ते जेते निश्रे प्रकृति जेते ना छे परा आत्मा जे प्रकृति नो अधिपति पुरुष ते नानधि ॥ १३ ॥ श्लोकः
 सत्त्वं ज्ञाने रजः कर्म तमोः ज्ञानमिदो अते ॥ गुणान्तिकरः फालः स्वभावः सूत्रमेव च ॥ १४ ॥ अर्थः ॥ इवेण सर्व तत्व
 जेते मनो एक विज्ञाने विषे अ नु प्रवेश परा ने कहे ता थकार तत्व निगणा तिक हे छे दे उद्व जी अना तत्व नि जे गणा तिक र
 विते प्रकारे ने विषे ज्ञान रूप जे सत्व गुणा ने कर्म रूप जे र जोगुणा ने अज्ञान रूप जे तमो गुणा ते जेते कहे य छे अने
 काल जेते सर्व गुणा ना स्वरूप नो जणा वनारो करों छेने क्रिया शक्ति प्रधान जे म द तत्व ते जेते स्वभाव रूपे कहे छे

॥भा.रा.॥

॥१६०॥

१४॥ श्लोकः ॥ पुरुषः प्रकृतिर्व्यक्तमदेकारो न जो नितः ॥ ज्योतिरापह्नितिरिति तत्त्वात्पुक्ता निमेन च ॥ १५॥ अर्थः
 अने पुरुष पुरुषात्तने मदन तव तथा अदकार आकाशने वायु तथा अग्नि जल वेद्यु विरा विरिसे मे जे ते गो न वन त्वक
 त्यां छे ॥ १५॥ श्लोकः ॥ शोचंस्वर्गदर्शने घ्राणो जिह्वे नि ज्ञान शक्तयः ॥ वाक्प्राणपथ्यपाद्युं प्रिः कर्माण्येवो नयं मनः ॥
 १६॥ अर्थः ॥ अने हे उ ह व ज्ञी श्री च त्वक च ह्यु जिह्वाने घ्राण ए पांच ज्ञान इंद्रियो अने वाक् पाणि पाद पायुने उ पस्थ ए
 पांच कर्म इंद्रियो अने ज्ञान इंद्रियो तथा कर्म इंद्रियो ए वेद्यु नुपवर न कर ए बु म न रा विरिसे ए अग्नि धार न त्व जे ते क ह्यो
 छे ॥ १६॥ श्लोकः ॥ शब्दः स्पर्श रसो गंधो रूपं चैतथं ज्ञान यः ॥ गत्युत्तरुत्सर्ग शिवा न्किकर्मायतन सिद्धयः ॥ १७॥
 ॥ अर्थः ॥ अने शब्द स्पर्श रूप रसने गंध ए जे पांच विषय नि जाति यो ते जे ते पांच तत्व क ह्यो छे ए विरिसे सर्व तत्व जे ते
 क ह्यो ते मां पंच विज्ञान तत्व तथा लु विज्ञान तथा श्री ह्यने मे मते परमात्माने छे इंने अग्ना विज्ञान तत्व ते म नि जु दि जु दि ग ए
 ति जे ते जे म पदे ते म ज्ञां वि अने गति जे वा ल वुं ने उ कि जे खो ल वुं ने उ र्ग जे म ल त्या ग कर वो ने शि ल्य जे ना ना पु
 कार नि वि च वि चि त्र क्रिया यो कर वि ए सर्व जे ते क र्म इंद्रियो जे ते म ना कार्य रूप सि धि यो छे ए ग का ई रा त त व नो ने
 द न थि रा म जो रा वुं ॥ १७॥ श्लोकः ॥ सर्गो देहो पृथ्वि र्वा स्य कार्य कारण रूपिणी ॥ सत्त्वादि निर्गुणो र्पते पुरुषोः अक
 ई क्षते ॥ १८॥ अर्थः ॥ अने ए मा धा ना अ पि षा ता जे पुरुष ते म नु जे जो वुं ते गो करि ने वि कार वे पो म ती ने पो म ले म व

अ-२२॥

॥

॥

॥१६०॥

हूवे अज्ञान जे ते निवृत्त सत्कि हे छे हे उ ह व ज्ञी आविश्चनुं जे म् ज वुं ते ना आदि नागने विपे कार्यने कारणा रूप जे मा
 या ते जे ते सत्त्वादि क जे गुण ने म गो करि ने आविश्चने म् ज वारु प जे अच स्या ते ने धारणा करे छे ते पुरुष ति ना अ पि
 पति जे पुरुष ते जे ते मा पा मां मुं जे वे छे ॥ १६॥ श्लोकः ॥ अत्ताद्यो विक्रुवाणा धातवः पुरुषे क्षया ॥ लब्धवायीः सृज सं
 दे सं ह ताः प्रकृते र्वलात् ॥ १७॥ अर्थः ॥ अने ए मा धा ना अ पि षा ता जे पुरुष ते म नु जे जो वुं ते गो करि ने वि कार ने पां
 म ती ने पो म्यो छे व ज ते जे म गो रा वां जे सर्व तत्व ते जे ते पुरुष ति ना ब ल थ कि ने गो थ का आविश्चरु पर व र ते ने म् जे छे
 १८॥ श्लोकः ॥ संसंधातवर्जनितवार्थाः पंचरवादयः ॥ ज्ञानमात्मो न घ्रा धार सता देहेंद्रिया सवः ॥ २०॥ अर्थः ॥ ह्वे
 तत्व जे ते म नि ग रा ति क र्ण ना जे प ह्य ते ने क हे छे ॥ हे उ ह व ज्ञी सा न तत्व जे ते छे ॥ ए म जे क थि क हे छे ते कृ पि ना म त ने
 विषे पृथ वी ज ल ते न वा यु ने आ का श रा ने पांच नू त ने छे वां जी वात्माने पृथि आ दि क र्प च नू त नो जी वात्मा रा वे य ना
 आ धार ए वा मा न मा पर मा न मा रा सा न तत्व जे ते छे अने ते तत्व थ कि हे दे इंद्रियो ने पाण जे ते था य छे ॥ २०॥ श्लोकः
 यदित्सन्नापि नूतानि पंचषष्टः परः पुमान् ॥ तैर्धृक् आत्म सं नूतैः स्पृष्टैरे म मु पा वि श त ॥ २१॥ अर्थः ॥ अने छो तत्व
 जे ते छे ए म जे क थि क हे छे ते कृ पि ने म ते प रा पो च नू त ने ल वा पर पुरुष जे सर्व तत्व ना अंत र्था मि ए वा पर मात्मा रा वि
 रिसे छो तत्व जे ते छे अने पो ता थ कि थ यो जे ते तत्व ने म गो नू क रा वा जे पर मात्मा ते जे ते आविश्चरु प जे वै रा ज पु

॥ भा. रा. ॥

॥ १६१ ॥

रूपनो देहेने सूजिनेनेने विषे जीवसहित अंतर्धीमिपरोकरिने प्रवेशकरता हवा ॥ २१ ॥ श्लोकः ॥ चत्वार्येवं तितत्रापि
 तेजः प्रापोऽन्मात्मनः ॥ जाता निरैरिरे जातं जने जन्मावयविनः रवत् ॥ २१ ॥ अर्थः ॥ अने अचार जत त्वजे ते छे रामजे
 रूपिकहे छे ते रूपिनामतने विषे पणपरपुरुष अकि थयो जे ते जजने पृथ्वीने चो धारा सर्वना अंतर्धीमिवापरमा
 त्मावाचारतत्व जे ते छे ते तत्वकरिने आ विषु जे ते उत्पत्त्यथं छे ए विरिसे वेरा जपुरुष ना देह नो जन्म जे ते निश्चे जा
 रावो ॥ २२ ॥ श्लोकः ॥ संस्थाने समदशके नूतमात्रेऽदि पाणि च ॥ पंचपंचक मनसा आत्म समदशः स्मृतः ॥ २३ ॥ अर्थः
 अने जे रूपि सतर तत्व करे छे ते ने मने सतर छे तत्व जे मांरा विजे गगाना तेने विषे नो पांच नूतने पंचतनमात्रा योने
 पंचज्ञानेऽयो ॥ अने एक मन ते गो सहित रावा जे रा सर्वना अंतर्धीमिपरमात्मा ते जे ते सतर माकशा छे ए विरिसे स
 तर तत्व जे ते छे ॥ २३ ॥ श्लोकः ॥ तद्वत्पोदुशा संस्थाने आत्मे च मन उच्यते ॥ नूतेऽदि पाणि पंचैव मन आत्मा त्रयोदश
 २४ ॥ अर्थः ॥ अने सो जत त्व निजे गगाना तेनेने विषे पणपंच नूत पंचतन्मात्रा योने पंचज्ञानेऽयोने आत्मा शब्दे क
 रिने मन जे ते कहिये रा प्रकारे सो जत त्व जे ते छे अने जे रूपि ते रतत्व करे छे ते ने मने पांच नूतने पांचज्ञानेऽयोने
 एक मनने जीवात्मा तया सर्वना अंतर्धीमिपरमात्मा एते रतत्व जे ते छे ॥ २४ ॥ श्लोकः ॥ एकादश तन्मात्मा सो
 महा नूतेऽदि पाणि च ॥ अष्टौ प्रकृत पञ्चैव पुरुषश्च न वेत्स्य ॥ २५ ॥ अर्थः ॥ अने जे रूपि अगि पारतत्व करे छे तेने म

अ. २२ ॥

॥ १६१ ॥

ते पंचमहा नूतने पंचज्ञानेऽयोने अगार मोरा सर्वे नो अंतर्धीमि रावो आं ऊपरमात्मा ए विरिसे अगि पारतत्व
 जे ते छे अने जे रूपि नवन त्व करे छे तेने मने पृथ्वी जलने जवापुं आकाश मन बुद्धिने अहंकार ए आर प्रकाशनी प्रकृति
 योने ते के देह मा पुरुषा नवन त्व जे ते छे ॥ २५ ॥ श्लोकः ॥ इति नाना प्रसंस्थाने न त्वाना मृपिनिः कृतं सर्वं न्यायं युक्तिम
 त्वादिदुष्कीं कर्मशो नने ॥ २६ ॥ अर्थः ॥ हे उदवजी रूपि जे ते मगोरा विरिसे न त्व जे ते मनि नो ना प्रकार निगगाना जे ते
 करि छे अने रा प्रकारे जे तत्व गणानि नुक्ति तेनुं परितपां छे मारे एक पि यो जे रिसे गणो छे ते रिसे सर्वतत्व निग
 गानि जे ते परित छे के मने ज्ञानि पुरुष जे ते मने गुणशोने ए वुं छे ए तो समझिने करे मारे जे करे ते सर्वे शोने ए वुं छे ॥ २६
 उदवतवाच ॥ श्लोकः ॥ प्रकृतिः पुरुषश्चो नो यद्यथात्मविलक्षणो ॥ अन्वो न्यायात्प्रत्येकलक्षणपतेन निरातयोः ॥ २७
 ॥ अर्थः ॥ हे वे पाछा उदवजी जे ते श्री हल नग वान प्रत्ये वुं छे छे दे श्री हल प्रकृतिने पुरुषा वे जे ते जो पण स्वरुप स्व ना
 बे करिने विलक्षण छे तो पण ए अन्वो अत्य आधिने रशो छे ए दे नु मारे ते प्रकृतिने पुरुषने विषे अद जे ते नथी जां रा
 तो ॥ २७ ॥ श्लोकः ॥ प्रकृतौ लक्ष्मणेऽहो न्या प्रकृतिश्च तथात्मनि ॥ एवमेतदुदगी काक्षमहांते संशयं नृदि ॥ छे नु महं मि
 सर्वं जवचो निर्नयने पुणोः ॥ २८ ॥ अर्थः ॥ अने देक मन जे त्रपुरुष जे ते प्रकृतिने विषे जगाना छे अने प्रकृति जे ते ते
 प्रकारे निश्चे पुरुषने विषे जगाना छे ॥ ए प्रकारे नो मारा रुद्रपने विषे मोशे संशय जे ते छे ॥ मारे सर्वे जतमे जे ते नि

1

नेपालो आदेरने नसे नारेते जेते जेतु जेते मने मनु ले अने शोक नयादिक जे को ई करे तुने मारे आदेर निजे अत्यंत विस्मृ
 त्रिजेते धायले ते जेते परा जेतु जेते मनु ले ॥ ३७ ॥ श्लोकः ॥ जन्मत्वात्मतया पुमः सर्वनावेन चिरं विषयस्वीकृति
 प्राङ्गः र्धथा स्वप्नमनोरथः ॥ ३७ ॥ अर्थः ॥ हवे वक्र प्र विवेकी पुरुष जेते पुरुष नो जे जन्म तेने तो पोता पणो करिने के तो वि
 पयने विषे अत्यंत आसक्त थइने सर्व प्रकार करिने जे विषय नो स्वीकार करवा तेने जकरे छे जे मत्स्य प्रनो हरा जे जीव
 तेने स्वप्नमनोरथ जेते मत्स्य जगाय छे ते म ॥ ३७ ॥ श्लोकः ॥ स्वप्नमनोरथं वेद्यं शक्तनेन स्मरत्यसौ ॥ तत्र पूर्वमिवात्मानम
 पूर्वं वा नुपश्यति ॥ ३८ ॥ अर्थः ॥ हवे ते रहांते जे विस्तारिने करे छे जे आस्वप्नो हरा जे जनने जेते जे म आ जन्म ना स्व
 प्रने मनो धर्ते मने सं नारे छे ए म पूर्व जन्म ना ज स्वप्नने मनोरथने मने न धिसं नारे तो अवे ते स्वप्नने मनो धर्ते मने विषय
 पूर्व वा जेते जीव तेने परा स्वप्नने मनो धर्ता जेदे रते रोक रिने जो ए न वो उ तस्य थयो दोषने उं रामदे रते छे ॥ ३८ ॥ श्लोकः
 इन्द्रियाण्यनस्य देवे विष्णो नातिवस्तु निव हिरं तर्जिदा हे तुर्जनोः सज्जनरूपा ॥ ३९ ॥ अर्थः ॥ अने इन्द्रियो जेते मने र
 धाना स्थान करुप जे आदेर तेने जे उ तस्य रिने जे जीवात्माने विषं दे इन्द्रियोने अंतः कर्माणे जे अणु प्रकार परणु
 ते जेते जगाय छे ते के बुंछे तो जीव जेतेने देव परणुने मनुष्य परणु तथा मुख परणुने डुरव परणु इन्द्रादिक जे वादेर नाने मोहिना
 नेरते मनु हे तुं छे जे मत्स्य मत्स्य जानो उतादन कर नारे जे जनने जेते डुरव नो जो गवना रो थाय छे ते म ॥ ३९ ॥ श्लोकः ॥ नित्य

राष्ट्रं गन्तानि न वेती न न वेति च ॥ का जे ना लक्ष्य वेगेन सूक्ष्मत्वात् न हश्यते ॥ ४० ॥ अर्थः ॥ हवे जन जेते मनो सूक्ष्म परो
 करिने क्षण क्षण पत्ये जे जन्म मरण थाय छे तेने करे छे हे व क्व जी न दे रया मो आवि ए वा जे वेगे जेते जो र वी जे का जेते रो
 करिने मनु पाणि ना देर जेते निरंतर क्षण क्षण पत्ये विकार पो म छे ने पूर्व अ वस्था जेते नो त्याग कर ता जाय छे ए विरि त्य
 अक्षर परो करिने जे जन्मने मरणने मनु सूक्ष्म परणु छे ए हे तु मारे जे जन्म मरण जेते न धि जागा तो ॥ ४० ॥ श्लोकः ॥ यथा
 र्विषां सोत सं च कृत्वा नां वा वनस्पतेः ॥ तथैव सर्वं ज्ञानां वयो व स्याद्यः कृताः ॥ ४१ ॥ अर्थः ॥ हवे वलि अक्षर
 परो करिने जन्म मनु ते वे रहांते करिने करे छे जे जे मदि प नि जे शिर बायो ते मना जे क्षण क्षण पत्ये उ तस्य तिने ना श ते जे
 ते न धि जगाता ने जे म जल ना जे प्रवाह ते मनु क्षण पत्ये ज बुंने आव बुंने जेते न धि जगातुं ते जे म हृत्वां जे फल ते म
 बुं जे क्षण पत्ये पूर्व अ वस्थानो त्याग कर वा ने इ धि पा म बुंने जेते न धि जगातुं ते म ज सर्वं ज त पाणि जेते म ना व य
 ने अ वस्था दिक जेते का जेते रो सूक्ष्म परो करिने करे छे ॥ ४१ ॥ श्लोकः ॥ सोपरी पो र्विषां थ रु त्मो न विंदं जलं
 सोपं पुमानिति नृणां म्वा धीर्गो म्वा पुषां ॥ ४२ ॥ अर्थः ॥ हवे वलि पाछा ते ज वा चीने विस्तार ता थ का करे छे जे जे
 म प्रथम थ ई ने दी पनी शिखा यो ते से ब धि ने दी प र तो ते आदि प जेते छे ते म प्रथम ते जल नो पुवा र ते से वे धि जे जल
 ते आ जेते छे अने प्रथम जे पुरुष दे रयो तो ते आ पुरुष जेते छे ए प्रकार नो मिथ्या छे आव र रा जे मनो र वा जे मनुष्य

सन्नो गायतः पश्यथ यैवानु करो नितान् ॥ एवं बुद्धिगुणां पश्यन्ती हीप्यनुकार्यते ॥ ५३ ॥ अर्थः ॥ जेमन्त्यनेकरताने
 गानकरनाएवा जेमनुप्यते मनेदेखतो एवो जे जनते जेते पोतानु जेना बुधुने गानकर्तुं ते लोकरि जेते नाचनारने गानकर्ता
 गजे जनने मनु बुधुनु कार्ण करे लेग मनु दिना जे गुणा ते मने देखतो जे जीवत जेते पोते तो वेष्टयेर हित छे तो परा जांणी वेष्ट
 करतो थकीवर्त्तनी ही यने शुराम अन्नु करण करण छे ॥ ५३ ॥ श्लोकः ॥ यथा नमापुचलतातरवोपि चलाइव ॥ चक्षुषान्
 म्यमागो नहरपते भ्रमतीव भूः ॥ ५४ ॥ अर्थः ॥ अने ते के ईरिसे तो जे मसारिपेने चालतुं जे जलते लोकरिने ममापे रखा जे
 तरुते जेते परा चालता ही यने शुराम देखे छे अने जे मफेर फुररिने खासा जे जनते ननु मनुक जेने बुधुने लोकरिने ते
 मनुप्यने नू म्मि जेते नमति हो यने शुराम जणा छे ॥ ५४ ॥ श्लोकः ॥ यथा ह्येव विद्वान् विद्वान् विद्वान् विद्वान् ॥ यथा ह्येव
 विद्वान् विद्वान् विद्वान् विद्वान् ॥ यथा ह्येव विद्वान् विद्वान् विद्वान् विद्वान् ॥ ५५ ॥ अर्थः ॥ अने देरा शार्दे जेम स्वप्न नामो रथने विषेले बुधि जे निरावो जे जनते ते स्वप्न अथव्याने विपेने स्वप्न ना विपय
 नो जे अन्नु नवते जे मिथ्या छे ने ते स्वप्न मां देखे जे विपयने जेते परामिथ्या छे ते मया जीव जेते ने संसार जेते अनित छे ॥
 ५५ ॥ श्लोकः ॥ अर्थेण विद्यमाने विद्वान् विद्वान् विद्वान् ॥ यथा यथा विपयानस्पृशेन यथा गमो यथा ॥ ५६ ॥ अर्थः ॥ एविरिसे
 खुद जे जीवते ने जन्म नरणा जेते मिथ्या छे तो परामा इक विषयनु चिंतव न करतो जे अज नते ने ते विपय जेते अ

धि

सत्यमने पराते विपय भोगववाने अर्थे कसां जे कर्म ते लोकरिने अर्थे जे संसृतिने जेते तो निवर्त्तपामति नथि जेम स्व
 प्रने विपे मिथ्या जे विपयने ना भोगववा थकि अने दुस्वनि प्रामिते जेते नथि निवर्त्तपामति ते म ॥ ५६ ॥ श्लोकः ॥ तस्माद्
 हवमानुं स्वविपयानसहिंदिषैः ॥ आत्मा गृह्णाति भाते पश्यवैकल्पिकं मुसे ॥ ५७ ॥ अर्थः ॥ अने ने कारण परामा देउ
 हव जीतमे जेते असत एवां जे ईरिपोते मलो करिने विपय जेते मने मो भोगवो अने जीवात्माने परमात्माने मनु जे पया
 र्थ परा करिने न गृह्णा करवुं ते लोकरिने जणा तो जे देव मनुप्यादिक नेदते रूप जे सा सारने विषे नु मणा तेने जुवा ॥ ५७ ॥
 श्लोकः ॥ श्लोः वमानितोः मरिः पुलब्धो संतो यथा ॥ तारितः सं निरुहो वा हत्या वा परिहापितः ॥ ५८ ॥ निशितो मूत्रि
 नो वा जे वृद्धु धैवं पकं पितः ॥ अयं स्कामः क्लृप्तगन आत्मनात्मानमुरुरेत् ॥ ५९ ॥ अर्थः ॥ हवे मुमुक्षु जन जेते अने कप्र
 कार नी जे दुस्वने ने न गणिने भगवाने न जंतो थकी पोताने जीव नो न धार करे ए मक रहे छे ॥ हेउ हव जी कर्त्ताने ई छे
 ताएवा जे जनने जेते दुष्ट जन जेते मलो निरस्कारने कसो ने अपमानने कसो ने उ गि जि धो अथवा अ सु पाने कसो अ
 ने तादु न कसो ने आरे की रथी कि जि धोने पोताने जे जीविकाते गोर हित कसो अने वलि अ नानि जन जेते मलो
 उपर जे बुक बुंते लोकरिने परा नवपमा उरीने मूत्रि न गोर विरिसे न गबो न ना स्व रूपने विपे जे निदाते थकि व कुं पुका
 रे उगायो अने ए प्रकारे कष्टने पाम तो एवो थकी परा जीवात्माने परमात्माना स्वरूप नी विचार करवोने लो मुक

॥ भा. रा. ॥
॥ १२३ ॥

रावुं जेमनेगी करिने रा सर्वे दुख थकि ज्ञी वात्मा जेने नो उधार करे ॥ ५६ ॥ ५७ ॥ उहवउवाच ॥ श्लोकः ॥ पथेवमनुष्ये सं
वद नो वदतां वर ॥ स दुः सद मिमसे आल्लं सद तिक्रमं ॥ ६ ॥ अर्थः ॥ इवेरा जेवातीनेने सारिपेवे समकवाने अथ उहव
जी जेने श्रीकृष्ण नगवान पसे पाछा पुछे छे हे प्रश्नाना नरक हे ना रुंने म धे ये ए जे प्रकारे तमे कुंने प्रकारे कुं जे ते जेम मु
खे करिने ज्ञी एते मत मे जेने मुने कही अने आपोताने विषे अ समत जन जे ते मगो कसो जे तिरस्कारा दिरूप परा न
वनेने कुं जे ते अति उ दु सहा वी मानुं ले ॥ ६ ॥ श्लोकः ॥ विदुषा मपि विश्वात्मन् कृतिर्दिव्य लिपसी ॥ कृते स्वहर्म नि
रतां तां तांते चरणा लयान् ॥ ६१ ॥ अर्थः ॥ हे सर्व विद्यामकतमेकरा जे भा वा वत धर्म ते मने विषे प्रीति ये जु कने तमा
रा चरणा रूपी छे रे वानु स्या नक जेमने ए वा जे रांत त मारा ए कौतिक नक्त विना बिजा दा या पुरुष जे ते मने परा पोता
नां जे स्व भावते जे ते वदु वजवान छे के तां रा लि सका ती न थि ॥ ६१ ॥ इति श्री मद्भागवते मद्रा पुराणे कादशा स्कंधे कृष्ण
उहव संवादे षोडशोऽध्यायः ॥ २२ ॥ श्रीवाटरा यं गा वाच ॥ श्लोकः ॥ स एव माशो मित उहवे न भागवत मुखे न रा शार्द व मुखाः ॥
स जा जय अस्व चो मुकुं र स्तमा व भा पे अ व ता ए वी र्थ ॥ १ ॥ अर्थः ॥ इवे आने विगमा अ ज्ञा यने विषे दु ए जने कर
जे तिरस्कारने मनु सदन करिने नगवानुं न जन कर वुं तेने विषे कर जनु आरबान कहे शो ए वा जे श्री कृष्ण नगवा
नने उहव जी ते मना से वा दने जणा वता थका पथ म अक जी जे ते रा ज्ञा परि क्षित प्रमे कहे छे हे रा जनु दा शा हं कुल ॥ १२३ ॥

अ-२३ ॥
॥ १२३ ॥

ने विषे अने नगवान नान कने म धे मुरबरा वा जे उहव जी ने मगो रा विरिसे पुछरा ने सां अलवा ला पक छे परा क्रम
ते जेम ना ए वा मुकुं र जे श्री कृष्ण नारा प ए ते जे ते पोता नारा म जे उहव जी ते मनु जे वचन तेने वरवां गा ता थका ते उह
व जी प्र मे बो लता ह वा ॥ १ ॥ श्री नगवानु वाच ॥ श्लोकः ॥ बाहं स्वमसे जेना वसा पुर्वे दु र्जने रिते ॥ दुरुक्तं भ्रंशमात्माने
पः समाधातुमीश्वरः ॥ १ ॥ अर्थः ॥ इवे श्री कृष्ण नगवान जे ते उहव जी प्र मे कहे छे हे द्वादस्य ति ना शिष्या वा उहव जी
दु र्जन जे ते मगो क रा जे दु ए वचन ते मगो करिने ने दा इ गधुं जे पोतानुं मन तेने स्थिर रा रव वाने अर्थ ए वा जे रु रो पु रु
प ते जे ते आ लोक ने विषे निश्च न थि ॥ १ ॥ श्लोकः ॥ नत धातप्यते विदुः पुमान्वा र्णोः सुमर्मगोः ॥ यथा तु रंति म मे स्या
रा संतो परुपेवः ॥ ३ ॥ अर्थः ॥ अने जेम अ समत पुरुष जे ते मना क गो र वचन रू पी जे बा ए ते जे ते मनुष्य ने द र य ने
विषे प्र वे रा करिने र या थकां पा रा कर छे ते मसा रिपे वे मर्म स्थल ने विषे प्र वे रा कर ना रा वा जे सा चां वा रा ते मगो करि
ने विधा यो जे पुरुप ते जे ते न थिता पने पां म तो ॥ ३ ॥ श्लोकः ॥ कथं यं ति महसु एप मि ति हा स मि हो उहव ॥ त म दे व र्णा
मि प्या मि नि वो ध सु समा हितः ॥ ४ ॥ अर्थः ॥ हे उहव जी मु नी जे ते आ क था ना प सं ग ने विषे मो ह ने प वि न रा वुं जे इ ति
हा स ते ने कहे छे अने ते जे इ ति दा सक था ते ने कुं जे ते त मने वर्णान क रिने क हि रा ते ने त मे जे ते सां वे पान थकां यो म लो
५ ॥ श्लोकः ॥ केन वि क्रि स्तु र्णा गो तं परि नू ते न दु र्जने ॥ स्व रता धृ ति धु क्ते न वि पा कं नि ज क र्म गां ॥ ५ ॥ अर्थः ॥ अने ते

इतिहासके गोकर्तृत्वे तो दुष्टजन जे ते मगो दुखने पमा इशे ने पोते करा जे कर्म तेना फलरूप जे दुखने ने संभार तोरा
 वो जे पीर जताये जुक्त कोई किन्हु ते गोर इतिहास जे ते गानक रूले ॥ ५ ॥ श्लोकः ॥ अवेतिपुदिनः कश्चिदासोदार
 तमः श्रिया वाचा वृत्तिः कर्तव्यं स्तु कामा जुब्धो न्तिकोपनः ॥ ६ ॥ अर्थः ॥ हुनेने इतिहासने कहेले जे लक्ष्मीपंकरिने
 अत्यंत ब्यासने स्वैर कर विरादिक जे वार्ता ने लेखति जे निने विषयने इच्छतेने इत्यादिक परार्थने विषे लोभिया
 ने अतिशे कोपने करतोने कदर जगो मालच देशने विषे कोई कदा द्या जे ते हो नो हवो ॥ ६ ॥ श्लोकः ॥ ज्ञातयोनि
 यमसम्पदाद्वात्रेणापि नांर्क्षिनाः ॥ श्रयावसथ आत्मापिकाले कांमिरनर्क्षिनाः ॥ ७ ॥ अर्थः ॥ अने ते कदर जे
 ते गोर वचनमात्रे करिने पण पोतानि ज्ञातिना जन जे तेन थिपुज्याने अतिथि जे तेन थिपुज्या अने अतिथि आदिनि
 पुजायेर दिनमादे श्रयावुं जे वरतेने विषे पोतानो जे आत्मा ते जे ते पण ईवाजी आदिक जे श्रमकालनेने विषे प
 णरावोन पोनादिक जे भोगने मगो करिनेन थिपुज्या ॥ ७ ॥ श्लोकः ॥ दुःखेणस्य कर्तव्यं दुःखंतेपुत्रवांपवाः ॥ दारदु
 हितरो नृत्वा विषणानाचरन्निधे ॥ ८ ॥ अर्थः ॥ अने दुष्टले स्वभाव जे नो एवां जे एकर जने नो पोताना पुत्रने वं पुत्रा स
 रवे जे ते शेर कर ना हवा ॥ अने अंनवस्त्रादिके रहितमादे दुखने पोमता एवां जे नो स्त्रियां तथादिकरियोने चाक
 रजनते कोईर कदर जनुपि यजे तेन कर ना हवा ॥ ८ ॥ श्लोकः ॥ तस्येव श्रवितस्य चतुस्यो न्यजोक्तः ॥ धर्मकामी ॥ १६६ ॥

विहीनस्य बुक्कपुः पंचनाशिनः ॥ ९ ॥ अर्थः ॥ एविरित्ये धर्मने कामने गोरहितने केवल संवय करवा जो रूपले इय
 जेने अने आलोकने परलोक एवे पलोक थकि परो एवां जेने कदर जे तेने पंचमहायज्ञना नजनारा जे क्रुपिदेवादि
 केरहित जे ते दुखने पोमता हवा ॥ ९ ॥ श्लोकः ॥ नद्वयानवित्स्नपुण्यस्केपस्य नृशिरं ॥ अर्थाः प्यगलन्निपने वद्वया
 सपरिश्रमः ॥ १० ॥ अर्थः ॥ अने देवदुष्टरते जे पोचमहायज्ञना भोगवना राकृपि आदिक ते मनो जे अनादर करवो ते
 गोकरिने नाश पोमोले पूर्वकृतपुण्यरूपी जागते जे नो एवां जे एकर जते नो अर्थ जे इत्यादिक परार्थने जे ते पण ना
 श पोमता हवो ते केवोले नो जे इत्यादिक नुसं पादन करवुं तेने अर्थ जे मनुष्यने वद्वयपुण्यासने गोकरिने लेप परिश्रमते
 जे मो एवोले ॥ १० ॥ श्लोकः ॥ ज्ञानयोजगदुःखः किंचित्किंचिदस्य उचुव ॥ देवतः कालनः किंचिदुत्पद्वैपो नृपाथिवात्
 ११ ॥ अर्थः ॥ अने ते इत्यके इरित्ये नाश पोमते हुं नो दे उचुव नीने द्रव्यवैपुजे कदर जने नुकेर लुक इत्यतेने पोतानि ज्ञाति
 ना जन जे ते गुराकरि लेता हवाने केरलुक इत्यतो चोर जे ते लुं रि लेता हवाने केरलुक काले करिने नाश पोमते हुं जे
 केरलुक इत्यतो साधारण मनुष्यने राजान थकि नाश पोमते हुं केता ते लुं रि लेता हवा एपुकारे पोतानुदुःखरूपी
 जे पारब्यने गोकरिने सर्व इत्यजे तेनाश पोमते हुं ॥ ११ ॥ श्लोकः ॥ सारवश्रविणेन ये धर्मकामविवर्जितः ॥ उपेक्षित
 थस्व जने श्रिताया पदुरसयां ॥ १२ ॥ अर्थः ॥ अने ते कदर जे ते एविरित्ये पोतानुद्वयनाश पोमे मते धर्मने कामने म

॥ भा-१ ॥
॥ १६५ ॥

गोरहितनेपोतानाजेजननेमगोपराउपधानेकरावोथकोइरवेकरिनेजेकोनाशनयापरविजेचिंतातेनेपोमती
होवो ॥ १२ ॥ श्लोकः ॥ तस्मैवेध्यायतोदीर्घंनदृशयलपस्विनः ॥ रिवृतेवाप्यकंठमनिर्वेदः सुमहान्भूत् ॥ १२ ॥ अर्थः
राविरित्येवक्रुकाजपयंतविचारकरतीनेनाशपांमुछेइयतेजेनुनेतेनकारणामारेसंतापनेपोमतीखेदमुक्तने
आमुंछेकरनेविषेजेनेएवोजेतेकरुदरजतेनेअतिवक्रुवैराग्यजेतेउसल्लथातोहो ॥ १३ ॥ श्लोकः ॥ मचादूरमहो
कष्टं हथात्मानेनुतापिनः ॥ अधर्मायनकामाययस्यार्थायामर्दराः ॥ १४ ॥ अर्थः ॥ हेवतेकरुदरजजेतेबोलतोइ
वोतेशुतोअरेनाइमारेआमोदकइजेतेपामघचुंनेपोतानेजेआत्मानेजेतेमेजेतेगोहथातापेजुक्तकसोअनेमे
पगानरवापुविपुंनेसगांकुरंविनेपराकोइरेचानरअप्युंराप्रकारनोजेमारेइयपेराकरवानेअर्थंपयासने
जेतेधर्मनेअर्थनउपजोग्गआवतोहोनेविषयजोगववानेअर्थंपराउपयोगआवतोहो ॥ १५ ॥ श्लोकः ॥ प्रा
येणार्थाः कदम्बीणानमुखायकदाचन ॥ इहवात्मीयतापायमृतस्यनरकायच ॥ १५ ॥ अर्थः ॥ अनेवृषाअति
जोनिपुरुषनोजेइयतेजेतेअरेयपोतानेकरवनेअरयेनधियातोतारेशानेअर्थंध्यायछेतीआलोकनेवि
षेपोनेकर्यंपुरुषजेतेनेअतिसंतापेजुक्तथावुंनेनेअर्थंध्यायछेनेमनुनेपासोजेतेकर्यनरतेनेनरकलोक
प्रत्येजेतावुंनेनअर्थंध्यायछे ॥ १५ ॥ श्लोकः ॥ यज्ञायज्ञस्विनोश्चहंसाध्यायेगुणिनांगुणाः ॥ लोभः स्वलोपिता

॥ अ-२३ ॥
॥ १६६ ॥

नेनिर्याज्ञोरूपमिवेप्सितं ॥ १६ ॥ अर्थः ॥ अनेजगारेकपराजेलीनतेजेतेयज्ञवाजाजेमनुष्यतेमनुअदरावुंजे
यज्ञतेनोनाशकरेछेनेगुरावांनजेजननेमनाचरवाणवाजोग्गजेगुरातेमनोपराजाशकरेछेनेमश्चेतकीउजे
तेपोतानेऽछिनरावुंजेरूपतेनोनाशकरेछेतेम ॥ १६ ॥ श्लोकः ॥ अर्थस्यसाधनेमिहउत्कर्षेरक्षोणवये ॥ नाशोप
जोग्गआपामस्त्रसंस्थितानमोन्नां ॥ १७ ॥ अर्थः ॥ अनेमनुष्यजेतेमनेइयादिकपदार्थनुंजेसंपादनकरवुंतेने
विषेपयामथायछेनेप्रासयपुंरावुंपराजेइयतेनिजेहदिकरविनेनेविषेपराप्रयामथायछेनेतेइयनुंजेरक्ष
राकरवुंतेनेविषेविकजेतेथायछेअनेअवहारनेअर्थजेतेइयनेरचरचवुंनेपोतानेजोगववुंतेनेविषेचिता
जेतेथायछेनेइयनोनाशथयमेतेजोगोपोतेनाशपांमोराप्रकारनोभमजेतेथायछे ॥ १७ ॥ श्लोकः ॥ स्तेयं हि
सान्तेदंनः कामः क्रोधः स्मयोमदः ॥ नैरोषैरमविश्रासः संस्पृहाव्यसनानिच ॥ १८ ॥ अर्थः ॥ हेवइयनेवि
षेजेपेदरअनर्थनेकरेछेतेमांचोरिकरविनेप्राणिनिहिंसाकरविनेजुवबोलवुंदेनकरवोनेकामजोगव
वानेकीपकरवोराछोअनरयजेतेतोइयनेसंपादनकस्यानिजेइहातेनेविषेछेअनेपोतानेविषेगर्विएपण
नेमहोनमतपणुनेराकविजानेनेदपमाइवीनेपरस्परकरवुंनेविश्रासेरहितपणुनेमांछेमांछेहिस्वहनेग
तादिकअसनकरवोरावअनर्थजेतेजोइयनिप्रासिथयेसंतेथायछे ॥ १८ ॥ श्लोकः ॥ रानेपंचदशानर्थाहं

॥ १६७ ॥

॥ भा. रा. ॥ १७० ॥

धं मूलामतान्गाम् ॥ न स्यादन्वर्थमर्थारब्धे यो र्थी हरनस्मजेत ॥ १९ ॥ अर्थः ॥ अने हे उदवजीरा जे पंदर अन्वर्थने जे ते मनुष्य जे ते मने इच्छे मूल जे नुरावां माया छे ते कारणापणा मारक त्यागाने ईछते जे मनुष्य ते जे ते इच्छे नाम जे नुरावो जे अन्वर्थने नो छे ते थिज त्याग करे ॥ १९ ॥ श्लोकः ॥ निघंते ज्ञानरोदागः पितरः स्मरदस्तथा ॥ राकास्त्रिधाः का किं लिनामद्यः सर्वैरयः कृताः ॥ २० ॥ अर्थः ॥ अने अतिशोक विज्ञाने विषे स्मरे जुकरावा जे पोताना नाईतथा खिपोत यामाता पिता तथा सुदरा सर्वे जे ते कोरि रूप जे इच्छेने निमित्त मनुष्य जे ते मणी शत्रु रूप कणाथकात का लपरस्पर जेदपोमे छे ॥ २० ॥ श्लोकः ॥ अर्थे नाज्योपसाते ते संरब्धादी ममन्ववः ॥ त्यने तसंस्सुधो प्रेति मद्रसो त्स्वस्यमो दूरे ॥ २१ ॥ अर्थः ॥ अने अनिस्मरे जुकरावा जे रा सर्वे जनते जे ते अतिशो अत्यरावुं पण जे इयादिक परार्थते निमित्त परस्पर शून्यां मताने रा क विज्ञाने स्वर्शकरता ने ही प्यमान छे कोप जे मने रा वाथकामुदरपणानो त्याग करि जे मोहो मोहि मारे छे ने पोताना शंरा जे ते मने त्याग करे छे ॥ २१ ॥ श्लोकः ॥ स्रब्धा जन्मामरार्थं मानुष्यं तद्विजागृतां ॥ तदनादस्ये स्वार्थं प्रति यो तशुभो गतिं ॥ २२ ॥ अर्थः ॥ अने देवता जे ते मने पणपोमवा जो गणवो जे आमनुष्य जो जन्मने ने पांम्या छे ने ते मां पण जे थैष्टरावो जे जदरागो जन्मते ने पांम्या छे तो पण ते थैष्ट जन्मनो अनादर करि ने जे पोतानो मोक्षरूपा जे अर्थते नो जे नाश करे छे ते मनुष्य जे ते अशुभ रावी जे पशुपक्षि निशासिते ने पां

॥ प्र. २३ ॥ ॥ १७१ ॥

मे छे ॥ २२ ॥ श्लोकः ॥ स्वर्गोपवर्गयो हरि प्राप्स्य लोक मिमं पुमान् ॥ इ विरोको नुप जे नमर्त्साः नर्थस्य धामनि ॥ २३ ॥ अर्थः ॥ अने मरणा धर्मं जुक्त जे पुरुष ते जे ते स्वर्गने मोक्षते ने पांम्या ना हाररूप जे आमनुष्य लोके ते ने पांमिने अने पूर्व कहरा जे पंदर अन्वर्थते ने रयाना स्यान्न करूप जे इच्छे ते ने विषे कोरा जो रायकोई न जो राय ॥ २३ ॥ श्लोकः ॥ देवर्षि वित् नृता निजातीं त्वेषूच नाशिनः ॥ असंविन्न ज्ञात्मानेय ह्यवित्तः पतत्यपः ॥ २४ ॥ अर्थः ॥ अने इस्ते करि ने ने लुक रुं छे इच्छे जे रोरावो जे अति जोनी पुरुष ते जे ते इच्छे ने जागते ने पांमवा जो गणवो जे देवता कृपिने पितराने सर्वे नृत् प्रांगिने पोतानि ज्ञानिने वेधुने पोतानो देरा सर्वे पत्ये जे मपरे ते म इच्छे जे ते ने नवे चेतो थको नरकने विषे परे छे ॥ २४ ॥ श्लोकः ॥ अर्थार्थं ह्या विते प्रमत्तस्य वयो बलं ॥ कुशला येन सिधंति जडरः किं नु साधये ॥ २५ ॥ अर्थः ॥ अने धर्मादिकने विषे कुशलावा जे मनुष्य ते जे ते इच्छे वधने बलने लोकरि ने पोताना धर्म अर्थकामने मोक्षते मने पांमे छे ते जे मरु इच्छे अथवा ने बलते जे ने अर्थ विजे इच्छे संपादन करण निचेष्टाने रा करि ने मरो न्मन रावो जे फुंते मे मर्बे नाश पमा इच्छे ने हे तो अतिशो इच्छे यो रावो जे फुंते जे ते शं सिद्ध करु मुथकि को ई सिद्धया यरावुं नथि ॥ २५ ॥ श्लोकः ॥ कस्य त्से छिद्रपते विहान्मर्थ पार्थ ह्या सकृत् ॥ कस्य चित्नापया नूने लोको यं सुविमोहितः ॥ २६ ॥ अर्थः ॥ अने ते मारे विवेकि रावो जे जन्मते जे ते अर्थ विजे इच्छे ने पैदा करण निचेष्टाने लोकरि ने शुक वांछे शपोमे न जपोमे मारे अज्ञानि रावो

जे आलो कते जे ते तो को ई क ई अर जे ते म नि मा पा ये करि ने नि अये मो ह पां म्पो थ को रा इ अने अर्थ वार वार ले श पां मे ले
 २६ ॥ श्लोकः ॥ किं प नै र्प न दे वा किं का मे र्वा का मं दे रु त ॥ मृ तु ना गु स्य मा न स्य क र्म नि र्वा त ज न्म देः ॥ २७ ॥ अर्थः ॥ अ
 ने मृ तुं जे ते गो ग लि वि पो ए वो जे म नु स्य ते ने प न जे ते गो करि ने शृं प यो ज न ले ने प न ना जे दे ना र ते म गो करि ने प रा शृं
 पु यो ज न ले ने वि प य नो गे करि ने शृं प यो ज न ले ने वि प य ना दे ना रा जे न न ते म गो करि ने प रा शृं पु यो ज न ले ने ज न्म जे
 ते ने आप ना गो जे क र्म ते म गो करि ने प रा शृं पु यो ज न ले ॥ २७ ॥ श्लोकः ॥ नू ने मे न ग वां सु वः स र्व दे व म्पो र रिः ॥ य न नी
 तो द श्ना मे तां नि र्वे द आ त्म नः ॥ २८ ॥ अर्थः ॥ अ ने स र्व दे व ना अं त यो मि ने स म र्थ ए वा जे र रि ते जे ते नि अये मा रा
 उ प र प स न थ या ले के म जे तो जे म गो आ दु र व रू प जे अ व स्या ते प्र ते म नु ने प मा शृं ले अ ने जे इ र व रू प अ व स्या ये क रि
 ने पो ना ने स सार रू पी सा ग र त र वो ते ने वि पे ना व रू प जे अ व र ग्प ने ज ते मु ने य यो ले ॥ २८ ॥ श्लोकः ॥ सो हे का ला व शो
 पे रा शो प धि ष्ये ग मा त्म नः ॥ अ प्र म तो वि ल स्या र्थ प दि स्या त्मि हं आ त्म नि ॥ २९ ॥ अर्थः ॥ ए वि रि ते वै र ग्प ने पो
 म्पो जे हुं जे ते दे व्वा रे जे जी या नो का ज वा कि ह शो तो ते र लो जे का ज नो अ व शो प ते गो करि ने पो ता नुं जे आ श रि र
 ते ने त पे करि ने शृं क वि नां स्वि ज्ञ अ ने स र्वे ज न जे ते म ना स्या र्थ रू प जे प र मा त्मा ते म ने वि पे सा व पा न थ को सं तो
 पे नु क थ इ श ॥ २९ ॥ श्लोकः ॥ त त्रे मा म नु भो दे र न दे वा स्त्रि नु व नै श्व राः ॥ मू र्त्ते न द्र व्प लो कं र व ट्वां गः स म सा प य त् ॥ १११ ॥

३० ॥ अर्थः ॥ अ ने ते प र मा त्मा ना स्व रू प मां सं तो प ने पो म तो जे हुं ते मा रा उ प स स्व ग र्दि क ते ज रा प नु व न ते म ना ई श्व र
 ए वा जे दे व ता ते जे ते प ए रा जि था शो अ ने नु वो ने र व र वी ग ना मे जे ग जा ते जे ते तो वे प रि का मा अ पो ता नुं आ व र दा वा कि
 र युं ते गो करि ने द्र व्प लो क जे ते ने रु श रि त्ये पां म तो र वी ॥ मा रे हुं जे ते प ए वा कि र युं जे आ व र दा ते लो क रि ने न ग वा न ने
 वि ष जो श तो थ को द्र व्प लो क जे प र द्र व्प नुं धा म ते नै पां मि श ॥ ३० ॥ अर्थः ॥ अ नु ग वा नु वा च ॥ श्लोकः ॥ ई म नि पे स म न सा त्मा
 वे सो हि ज स त्त मः उ न्मु अ त् र द य गं थं श्रु त्तो ता नि श्व र न्मु निः ॥ ३१ ॥ अर्थः ॥ ह व ने प सं ग ने आ हू ल न ग वां न जे ते उ
 ह व जी प से क रे ले हे उ ह व जी उ ज्म ए दे श मा र हे ना गो जे हि ज त म पि श्रे षा वो द्वा द्वा ए ते जे ते पो ता ने म ने क रि ने ए वि रि ते
 वि आ र पां मि ने अ ने ह द्य ने वि पे रा ग हे प आ दि क नि जे रं धि पो ते म ने रा लि ने शं त ने मु नि ए वा जि श्रु क जे ते रो मो
 ह वं ॥ ३१ ॥ श्लोकः ॥ स च चार म हं मे तां सं प ता त्मं दि या नि लः ॥ नि श्चार्थ न ग र ग्मा न स त्ताः ॥ ज झि तोः वि द्वा त् ॥ ३२ ॥
 अर्थः ॥ अ ने ते नि श्रु क जे ते नि य म यो क र ग ले म न ई दि यो ने श रा जे गो ए वो थ को आ पृ थ वी त्र ते फ र तो ह वी अ ने मा
 थि क वि प य ने वि पे आ स क्ति ये र दि न ने को ई ना जां ए पा मां न आ वे ए वो थ को नि श्चार्थ न ग र ने ग म ते प त्ते प्र वे
 श कर तो ह वी ॥ ३२ ॥ श्लोकः ॥ तं वे प व य सं नि श्रु म व पू त म स ज्ज नाः ॥ द ह्य प र्य न व न र व द्वा निः प रि न ति जिः ॥ ३३ ॥
 अर्थः ॥ अ ने दे श्रे षा वा उ ह व दु ए वा जे न न ते जे ते दे ह ने वि पे आ स क्ति ये र ह्ति ने र ह ए वो जे ते नि श्रु क ते ने दे रि वे ने

॥ भा. ए. ॥
॥ १३२ ॥

पणाकजेतिरस्कारनेमगोकरिनेआगत्यकेहेइरापुकारेइखदेताद्वा ॥ ३३ ॥ श्लोकः ॥ केचिच्चिवेणुजगद्गुरेकेपा
वेकमंडलु ॥ पीवेचैकेक्षसंचकथाबीगणिकेचन ॥ पदायचपुनस्तानिर्जिताम्पादमुने ॥ ३४ ॥ अर्थः ॥ हवेतेभि
क्षुकनेक्षसतजननेतेमगोदिपुजेइः खतेनेविस्तारनेकरहेजेकेरलाकजनजेतेएमुनिजेतेनोत्रिंदेजेतेनेग
हृणकरिलेताहवानेकेरलाकतो जलपिधानुनांनुपाचनेकमंडलुतेनेलेइलेताहवाअनेकेरलाकतोवेसवानुआ
सनमालाकफनिनेकारलोवखतेमनेपणालेइलेताहवाअनेराजचिवेणुआदिकसर्वपदार्थतेमनेपाछोएमु
निनेआपिनेवद्विदेखाइरावाजेतेसर्वपदार्थतेमनेपाछोकरिनेतेमुनिपामेधिलेइलेताहवा ॥ ३४ ॥ श्लोकः ॥
अंचभैक्षसंपन्नंनुजानस्यसरिनरे ॥ मूर्ध्निचपापिप्राः एवंपस्यचमूर्धनि ॥ ३५ ॥ अर्थः ॥ अनेपापिरवाजेजन
तेजेतेतोनिश्चापेकरिनेप्रामथयुजेअनेतेनेनदिनातिरनेविषेवेसिनेजमतोरावोजेआभिक्षुकतेनामसुक
उपरयुक्तताहवानेमुत्रताहवा ॥ ३५ ॥ श्लोकः ॥ यतवाचंवाचपंतिताइपंतिनवक्तिचेत ॥ तर्जपंस्पर्वाग्निः स्ते
नोयमितिवादिनः ॥ ३६ ॥ अर्थः ॥ अनेवलीकेरलाकजेपापिजनतेजेतेआतोचोरछेएपुकारेकरहेताथका पा
रणकरुंछेमोनजेगोरावीजेतेनिक्षुकतेनेबीजावताहवानेजोनबीजेतोमारताहवानेकेरलाकतोमारोए
मारोएपुकारनिजेबोणियोनेमगोकरिनेतेनिक्षुकनेविवरावताहवा ॥ ३६ ॥ श्लोकः ॥ ब्रह्मनिर्ज्वातेकेचिदुष्यतां ॥ ३७ ॥

अ-३३ ॥
॥ १३२ ॥

वधनामिति ॥ क्षिपंसेकेवजानेनरापपर्मधजः रावः ॥ ३७ ॥ अर्थः ॥ अनेकेरलाकजनजेतेतोनिक्षुकजेतेनेमा
रोएपुकारेकरहेताथकादोपरेकरिनेबीधेछेअनेकेरलाकतोआजेनिक्षुकतेजेतेतोनिक्षुकनेवेशेकरिनेकेव
अजावनागेजेजननेउगनारोछेएपुकारेअपमाननेकरनाथकातेनोतिरस्कारकरेछे ॥ ३७ ॥ श्लोकः ॥ क्षीणवितइ
मोहनिमग्दीन्वजनोक्लिनः ॥ अहोरापमहासारोपुतिमान्गिरिगदिव ॥ मोनेनसाधयसथंवकचररनिश्रयः
३८ ॥ अर्थः ॥ अनेबलितेतिरस्कारनेकरहेजेनारापोमिगुंछेइयजेनेगुंछेएवांनेपोतानामगोकुरंविनेमगोकारिमेलो
एवाजेआपुरुषतेजेतेआजेनिश्चाहतिनेनेगुराकरतोहोनेराकआअर्थतांजुवाजेभोरापर्वननिपेवधीरज
तायेनुक्तनेमहाबलवाननेहरछेनिश्रयजेनोरावोथकोमोनपणोकरिनेपोतानोस्वार्थजेतेनेसिद्धकरेछे ॥ जेम
वगलोजेतेमोनरहिनेस्थिररहेतोथकोमाछलानेरपलेइनेगलिलेछेतेम ॥ ३८ ॥ श्लोकः ॥ इत्येकेविदुसमेनमेकेइधो
तपंतिव ॥ नेववपुर्निरुपुर्वथाकीरनकंदिजे ॥ ३९ ॥ अर्थः ॥ अनेदेउदवजीएजेनिक्षुकतेनिएपुकारेकेरलाक
जनजेतेनोमसुकरिनेछेनेकेरलाकतोसमीपेजाईनेनिक्षुकनाउपरमुलदारनोजेअधोवापुंतेनेमुकेछेअ
नेकेरलाकतोनेनेवोपताहवा ॥ नेआरेकोरेधिशोकिसेताहवाजेमरमवानेअर्थपासीजेपोपुआदिकपसिनेने
रोकेछेतेम ॥ ३९ ॥ श्लोकः ॥ एवंपस्यनोतिकंइः रवंदेहिकंरेविकंचयत ॥ भोक्तव्यमान्नोदिष्टंशुभंमुष्यत ॥ ४० ॥ अर्थः

॥ १३२ ॥
प्राप्त

॥ भा. ए. ॥
॥ ११३ ॥

अने हे उद्वजीने निक्षुक्त जेने रापकारे पोताने शास्य युं जेमनुष्यने करे खुंदुस्वने वलिशास्य युं जे हे संवेधिरो गारी
कडुरवने देवतानु करे खुंदुस्वरा सर्वे ने पोताना पार वरुपमो निने नोगववा जो ग्यले रामजोरा तो दूवी ॥ ४५ ॥ श्लोकः ॥ प
रि नृत इमां गथा मगा यतनरा धर्मैः ॥ पान यत्रिः स्व धर्म स्थो धृति मास्थाय सा त्विकं ॥ ४१ ॥ अर्थः ॥ अने पोताना
धर्मने विपेर हे तो रावो जेने निक्षुक्त जेने पोताना धर्ममांथि पार नारा जेने नरने मधे अ धर्म जने मगो परा भवने
पमा शो थको परा सत्व संवेधि जे धिर जने पुत्ये रहिने आ कहे रं रा विजे गायाने नुगान करतो हवी ॥ ४१ ॥ हि जउ
वाच ॥ श्लोकः ॥ नायं न मो मे सुरबदुरव हे तु न रं व तात्मा गृह्ण कर्म का लाः मनः परं कारा गमि नं ति सं सार च कं परि व
र्तयेत् यत् ॥ ४२ ॥ अर्थः ॥ हवे आ वशो के करिने ते निक्षुक्त जे ते वै रागे जुक्त जे वचने मनुं गान कर ले ते श्रुतो आ
जे सर्व मनुष्य जेने मारे सुरबदुरव नां हे तुं न थिने देवता जीव गृह्ण कर्मने काल ते सर्व जेने परा सुरबदुरव नां हे तुं न
थि नारे श्रु तो मोरा जे मुनि जे त तो मन जे तेने सुरबदुरव नु पर मकारा मां ने ले के मजे तो जे मन जे ते जीवने सं सा
र रूपा जे चक्र ने पसे अमावे ले ॥ ४२ ॥ श्लोकः ॥ मनो गुणान् वे सृजने वली यस्ततश्च कर्माणि विलक्षणानि ॥ श्रुक्ता
नि ह्यस्य षडो हि ज्ञानि ते सः सर्व गाः सृतयो भवन्ति ॥ ४३ ॥ अर्थः ॥ अने अतिशो बलवाने जे मन ते जेते इदिया
जे ते मने निश्च जे ले नेते इदिया थकि रा नसिकता मसिने सात्वी कर ज विलक्षणा कर्मने मने सजे ले अने ते कर्म

अ. २३ ॥
॥ ११३ ॥

यकि जीव जेने मनेने कर्मने अ नु रूप रा वा देव मनुष्यने पशु आदिक जन्म जे ते या पले ॥ ४३ ॥ श्लोकः ॥ अनी र आत्मा
मनसा समी दृता हिर रा पयो मत्सर व उ हि च ह्ये ॥ मनः स्व लिंगं परि गृह्ण कामान् नृप म्नि ब्र हो गुणा संगतो मों ॥ ४४ ॥ अ
र्थः ॥ अने मे क ल्य विकल्प रूप जे चेष्टाने कर तु जे मनने लो करिने ने सं क ल्य विकल्प रूप चेष्टा पर हिनने अति शो पका
शो जुक्त मारा जीवना मित्र जे अंत र्यामी परमात्माने जे ते रा मनना जे सं क ल्य ते मने निरंतर जी या करे ले अने र जत
मने सत्व रात्रापगुणो सं युक्त रावो जे आ जीवने जे ते तो मने सरं गुं रा वुं जे पोतानुं शरिने जे परि गृह्ण करिने विषय जे ते
मने नोगवतो यको निरंतर सं धनने पां मे ले ॥ ४४ ॥ श्लोकः ॥ दाने स्व धर्मा नियमो यमश्च युने च कर्माणि च सद्गतानि
सर्वे मनो निगृह्ण क्षणां ताः परो हि यो गो मनसः समाधिः ॥ ४५ ॥ अर्थः ॥ अने दाने देवुने पोतानो धर्मपालवो ने वा
रपकारना जे नि यमने य मपालवाने वेदादिक नु अ धन कर वुं ने य तादिक कर्म करवाने सर्व सर वत करवां जे स
र्वे मोक्ष नो सा धनने जे ते मने वश कर वारूप जे लक्षणा ते ले ले ल्यु जे मां रा वां ले के मजे तो मन जे तेने परमात्माना स्व
रूपने विवेका शक रिने स्थिर करवुने जे ते मोक्ष जे तेने श्रेष्ठ उपाय ले ॥ ४५ ॥ श्लोकः ॥ समाहितं यस्य मनः पशाने दा
नारिजिः किं वदत स ह्यनं ॥ असंयत्ते यस्य मनो विभ्रपहाना दि निश्च रं परं कि मे निः ॥ ४६ ॥ अर्थः ॥ अने जे मनुष्य नुं
मन जे ते पशाने वश करं गुं ले ते मनुष्यने दानादी के करिने विजुं वश कर वानुं ले को इ न थिने जो हो य तो क हो रा

प्रकारे पो नानि मे जे रात्रि शुक्र जे ते पोताने उपदेश करे छे रामनां रावु अने जे मनुष्य मनुष्य जे ने कामादिके करिने विष्टे
 पने पां मनुष्य कुं मोक्षना मार्ग मां असावधान रावु जो ले तो ते मनुष्य ने रा जे रा नादिके ते मगो करिने विष्टुं पुष्यो जन छे
 कां न थि ॥ ४६ ॥ श्लोकः ॥ मनोवशेऽस्यै रा न वत्समं दशमन श्रुना स्य स्वशंस मे नि ॥ श्री क्री द्वि देवः सहस्रः सदी यान पु
 त्रा ह्यो ते स द्वि देव देवः ॥ ४७ ॥ अर्थः ॥ अने मन थकि अत्य जे इंदियो ने इंदियो ना देवता ते जे ते निश्चे मन ने वश हो ता
 ह्वा पण मन जे ते तो अत्य जे इंदियो दिक ते मना वश पणाने न थि पो मनुके म जे वल पान जे जन ते थकि पण अति शं व
 लवान छे मा देव जे इंदियो जे मनां रावा जे जन ते मने पणानिश्चे अथ ने करे रा वो रा मन रूपी देव जे ते छे मा दे ते मनने जे
 पुरुष पोताने वश करेने पुरुष जे ते निश्चे देवता जे ते मने मध्य पूज्य छे ॥ ४७ ॥ श्लोकः ॥ तं दुर्जयं शत्रु म मत्त वेग मरुं तु दे
 त न्म विजित्य के चित ॥ कुर्वतः स दिश र मत्र मर्षे भि चा एतु रा मो नरी पु न् वि म् राः ॥ ४८ ॥ अर्थः ॥ अने के रत्नाक जे म्
 जन ते जे ते जो अ स टु छे विषय ने विषय सक्ति रूप वेग जे ने मर्म स्य लने अथा प मा र तो ने दु र्जय रा वो जे ते मन रू
 पो शत्रु ते ने न जि निने अला क ने विषे मनुष्य नि सं पा थे निष्क ल वे र जे ते ने करे छे ने के रत्नाक मनुष्य ने मित्र उ रा मि
 ने रि पू रा वा करे छे ॥ ४८ ॥ श्लोकः ॥ देहं मनो मा त्र मि मे गृही त्वा म मा र् मित्यं प थि यो म नु ष्याः ॥ रा धा द म न्यो थ मि ति
 भ्र मे गा डुरे न पा रे च म सि भ्रु मे ति ॥ ४९ ॥ अर्थः ॥ अने मा रू ने डुरा प्रकारे आत्म ज्ञाने र हिन छे बुद्धि यो ते जे म नि रा

वा जे अज्ञानि मनुष्य ते जे ते मन ना संकल्प मा वे करिने थयो जे आ देह ने नु गूणा करिने अने आ फुं जे ते रा ज्ञाने नु थि
 मानने प ना र रा वो छे ने वि जो जे गुणा दिन रा वो आ र रि ड जन जे ते छे ए विरि त्य नो जे भ्रु म ते लो करिने अति शो अ पा र
 रा वु जे जन्म म रा रा रूपे अ प कार ते ने विषे भ मे छे ॥ ४९ ॥ श्लोकः ॥ जन स्तु देतुः सुखे र्वा शे त्कि मा त्म न श्च त्र दि नी म
 धो स त ॥ जि ह्वा क् क वित्से द वा ति स्व र क्रि स्तु र्द ना थो क त मा य कृ षो त ॥ ५० ॥ अर्थः ॥ ह्वे मनुष्या दिक ने विषे जे सु प
 दु ख नुं हे तुं ते ने निषे प करे छे जे सु ख दु ख नो हे तु जन जे ते जो छे तो आ जे सु ख ने दु ख नो का प ण ने क र्ता प ण ने मो
 जी व जे ते ने नुं जी वा त्मा जे ते तो सु ख दु ख नो मोक्ष प णान थि ने क र्ता प णान थि अ ने ते जे सु ख दु ख नुं हे तु प ण ने मो क्ष
 प ण ते जे ते तो पृ थ वी ना वि कार रूप जे दे ह ते मने छे मा दे फुं जे ते के ना उप र रि म क रू जे म को र् ई क जन जे ते पो ताना
 राने क रि ने क र्ता क पो ता नि जि ह्वा ने क र र वुं ते थ कि थ ई जे म था ते ने वि धे के ना उप रि म क रू के तां पृ थ्वी ना वि का
 र रूप जे दो न ते म गो पृ थ्वी ना वि कार रूप जे दा त ते म गो पृ थ्वी ना वि कार रूप जे दे ह ते जे ते मार तो ह वी ते मां फुं के ना
 उप रि म क रू ॥ ५० ॥ श्लोकः ॥ दुः स्व स्य हे तु र्थ दि दे व स्ता स्तु कि मा त्म न स्त त्र वि कार यो स त ॥ ध र ग म गे न नि ह्म ते क
 चित्त कु ष्पे त क सं से पुरुषः स्व दे रे ॥ ५१ ॥ अर्थः ॥ अने व लि जो दे व ता जे ते दु र व ना हे तु छे लो ते मां प णा जी वा त्मा ने नुं
 जी व ने विषे को र् ई दु स्व नो हे तु न थि ना रे व ण छे नो गु णा ना वि कार रूप जे इं डियो ना दे व ता ते म ने विषे ने दु ख नुं हे तु प ण

॥ भा. रा. ॥ ११५ ॥

छेनेमांऊंकेनाउपररिमकरंजेमपुरुपजेतेपोनामादेरनेविषेकरेकरसप्रादिकजेअंगतेगापोनानुसुरवप्रादिकजे
अंगतेजेतेमारुंतेमांकेनाउपरकोपकरेनेम ॥ ५१ ॥ श्लोकः ॥ आत्माथदिस्यात्सुरवदुरवहेतुः किमस्यतसन्ननिजः स्व
भावः ॥ नरात्मनोस्य एदितन्मृषास्यानकुप्येत्तकस्मान्मस्त्वेनदुःखं ॥ ५२ ॥ अर्थः ॥ अनेजीवात्माजेतेजीस्वरवदु
रवनोहेतुछेतोतेमांविजानेशुबीजाकोईस्वरवदुरवनाहेतुनधितारेकोछेतोविषयनेविषेआत्मिकिरूपजेपो
तानोसुभावतेजेतेसुरवदुरवनोहेतुछेअनेनिश्चैजापोतानोसुभावतेविनाविजुंसुरवदुरवदुकारणनधिने
जीकोईमनुष्यादिकसुरवदुरवदुकारणछेतोतेसर्वनाशवेतछेगामजांगानेजनजेतेशादेतुमादेकोऽनाउपरकोप
करेनजकरेअनेशुहजेजीवात्मानेनेतोमनुष्यजेतेमणोरुंजेस्वरवनेदुरवनेजेतेनधि ॥ ५३ ॥ श्लोकः ॥ गुरानिमि
तेसुरवदुरवयोश्चेत्किमात्मानो जस्यंतेवे ॥ गंदेगहस्मैववदंति पांडो कुप्येत्तकस्मैपुरुषसतोऽस्य ॥ ५४ ॥ अर्थः ॥
अनेरविआदिकजेगुरनेजेतेजीसुरवदुरवनेविषेकरणछेतोतेपक्षेपणजन्मेरहितरावोजेजीवतेनेशुंकांईजीवा
त्मानेनेगुरस्वरवदुःखदेईसकतामधिअनेजन्मवानजेदेरतेनाजन्मममयनेविषेपणरादिकभावनेपांम्याजेग
हनेमनेजगुरजेतेसुरवदुरवदुनिमित्तछेगविरिमेओतिपनाजेजांगानागनेजेतेनिश्चंगहनेनेनेजगुरवदेकरिने
परस्परपाशजेतेनेकदेछेमादेनेगुरथकिअस्यनेपुरुपजेतेकेनाउपरकोपकरे ॥ ५३ ॥ श्लोकः ॥ कर्मोत्तरेतुः सु

श्र. २३ ॥ ॥ ११५ ॥

जनस्य

स्वदुरवयोश्चेत्किमात्मनसाहजराजरत्वे ॥ देहस्वचित्सुरुयोयंमुपर्णाः कुप्येत्तकस्मैनदिकर्ममूलं ॥ ५५ ॥ अर्थः ॥
अनेकर्मजेतेजीसुरवदुरवदुंनुरोपतोपणतेमोकर्तापणानेअनुसंधानेरहितजेजीवतेनेशुंकेतोमुक्तपणानेपां
म्योजेजीवतेनेतेकर्मकांईसुरवदुरवकरिमकतुनधिनेजीजरुंजेनेअजरजेवतन्यपुकारुंमुक्तजीवतेमनेनिरंतर
नेगारहेवापणुंमतेतोतेकर्मजीवनेसुरवदुरवदुंहेतुनिश्चैछेपणदेरजेतेतोचेतनपणोरहितथकोनाशवेतछेने
आपुरुपजेजीवतेजेतेनोपक्षिजेममालानोत्यागकरिनेजाथछेनेमसत्सुरुपनेमसागमेकरिनेदेराजिमानेरहित
थकोदेरनोसागकरिनेजगबाननाधाममोजाथछेमादेमुक्तपणानेपांम्याजेजीवतेनेनिश्चैकर्मजेतेसुरवदुरवदुंहे
तुनधि ॥ ५६ ॥ श्लोकः ॥ कालस्मृहेतुः सुरवदुःखयोश्चित्किमात्मनः नत्रतदात्मकोसो ॥ नागेहिंतापीनहिमस्य
तुन्यात्कुप्येत्तकस्मैनपरस्यहंहे ॥ ५७ ॥ अर्थः ॥ अनेकालजेतेतोसुरवदुरवनोहेतुछेतोतेपक्षनेविषेपणजीवा
त्मानेशुंजीवकोईसुरवदुरवनोमोक्तानधिकेमजेआजीवत्मानेतेतो कालका मरतुंछेअविनाशिस्वरुपजेनु
रावोछेअनेजेमअस्विनोजेतापतेजेतेअग्निनेसेतापनोकरतजनधिथातोनेजेमहिमनुंजेशितलपणुंतेजेतेने
हिमनेशितलतावुकरतजनधियातुंतेमदेहादिकमाधिकनावथकिपरजेशुहजीवात्मानेनेकालजेतेगोकरंजे
सुरवदुरवतेजेतेनधिपराभवकरतुं ॥ ५५ ॥ श्लोकः ॥ नकेनचित्कापिकयंचनास्यहंशोपरगः परतः परस्य ॥ यथोह

ह

॥ भा. रा. ॥
॥ १७६ ॥
न

मः संस्मृतिरूपिणः स्यादेवं पुत्रुहो न विनेति नृतेः ॥ ५६ ॥ अर्थः ॥ अने देह ईडियो थकि परजे अंतः कर्णते थकि पर
जे आशु ह जीवने मे जन आदिक जे को ई सुख दुख नो हे तु ते गो करि ने को ई प्रकारे परा सुख दुख नो संवे पजे ते न थिके
म जे जे म संस्मृति ने उरु न कर तु जे मे ते छे जे ने गो जे अहेकारे जुक्त जीवते ने सुख दुख नो संवे पछे ते म अहेकारे दि त
जे जीवते ने न थि मारे रा विरि स्ये सुख दुख रें रित परा ने सम जता जे पुरुष ते जे ते नून फो ति थे करि ने वि तो न थि ॥ ५६ ॥
श्लोकः ॥ हातां सभ्या म्या य परा न्म नि हा म ध्या मितो पूर्व तं मे र्म ह धि निः ॥ अहे न रि थ्या मि दु रं नो मो कुं रां धि नि वे व ये
व ॥ ५७ ॥ अर्थः ॥ अने ते हुं जे ते ज उ भर न आदिक जे मो रा हु पिते म गो गृह्ण करि रा वि जे ए सुख दुख ने रा त्या नि वि
या रू प जे जे हा स्या त्म नि हा ते पु स्ये र दि ने ने मु कुं र जे न ग वान ते म ना च रणार विं र नि जे से वा ते गो करि ने ज अ पार ए वुं
जे सं सार रू पी त म ते ने न रि जा ई श ॥ ५७ ॥ श्री न ग वानु वा च ॥ श्लोकः ॥ निर्विघ्न ए इ वि री गत ल्क मः प्र व ज्य गो प र्थ र मा
न ई थ्य ॥ नि रा क्त तोः स क्षि र पि थ्प मार कं पि तो मं मू नि रा ह्ण थ्यो ॥ ५८ ॥ अर्थः ॥ ह वै श्री कृ त्म न ग वान जे ते ते क था नो
जे प्र सं ग ते ने उ ह व जी पु स्ये क हे छे हे उ ह व जी ना श पां म् छे उ थ्य जे नु ए वो जे ए कर र ज ते जे ते वै रा ग्प ने पां मि ने से वे र दि
त थ को सं स्या सि थ ई ने ए पु कारे मु नि थ को पृ थ्वी पु स्ये कर तो ने अ स त जन जे ते म गो अ नि शो नि र स्कार ने क री
तो परा पो ताना प र्म थ कि न र ग पो आ ष कार नि जे गा था ते नुं गान कर तो ह वै ॥ ५८ ॥ श्लोकः ॥ सु ख दु ख व हो ना न्यः ॥ १७६ ॥

अ-२३ ॥
पारं

पुरुषस्यात्मविभ्रमः ॥ मित्रोदासीनरिषवः संसारस्तमसः कृतः ॥ ५९ ॥ अर्थः ॥ ह वै ते पु करण नि स मा मि कर ता थ
का करे छे हे उ ह व जी पुरुष जे ते ने मे मन नो जे मो ह ते जे ते सुख दुख नो र्हे ना रो छे परा ते वि ना वि मो को ई सु ख दु ख नो हे
ना रो न थि ॥ अ ने मि त्र उ दा सि ने रि पु ए रू पु जे सं सार ते जे ते जी व जे ते ने अ ज्ञान थ कि क रो छे ॥ ५९ ॥ श्लोकः ॥ त स्या त्म
वा न्म ना ता त नि रू रा णा म नो धि थ्या ॥ म य्या वे शित थ्या यु क्ता ता वा न्मो ग सं ग रूः ॥ ६० ॥ अर्थः ॥ अ ने हे ता न ते का रा परा
मारे त मे जे ते म र्ब पु कारे करि ने मारे वि वे पु व श क्ता वि ने जे बु धि ते गो जु क्त थ कां पा तां नु जे मन ते ने व श क रो अ ने मो क्ष
ना उ वा य नो जे सं ग रू ते जे ते परा ए रं जां ज क र्ण छे ॥ ६० ॥ श्लोकः ॥ परा तो नि सृ णा गो नां ब्र ह्म नि हां स मा हि नः ॥ धार
पे च्चा व प न श्वा व न रू र्हे र्ने वा नि न थ्य ते ॥ ६१ ॥ अर्थः ॥ हे उ ह व जी ए भी लू क जे ते गो गान करि रा वि जे ए ब्र ह्म ने वि पे
नि हा ने ने सा वु धान थ को जे पुरुष पार एा करे छे ने वि ज्ञाने सं न जा व तो ने पो ते सो न ल तो थ को वर् न छे ते पुरुष जे ते
सुख दुख वे करि ने न थि ज प रा न व पां म तो ॥ ६१ ॥ इ ति श्री म द्वा ग व ते म हा पु रा णो एा क र श क् सं धे न पां विं शोः ध्या यः ॥ २३ ॥
श्री न ग वानु वा च ॥ श्लोकः ॥ अ थ ने सं प्र व श्या मि सो र्म पु र्व वि नि श्रि तं ॥ ध हि ज्ञा य पु मा न्म ह्यो ज रा र्हे क थि कं नृ मं
१ ॥ अर्थः ॥ ह वै आ चो वि श्रा मा अ ध्या य ने वि पे श्री कृ त्म न ग वान जे ते सो र्म्य सं वे धि जे ज्ञान ते ने उ ह व जी पु स्ये क
हे छे हे उ ह व जी ह वै हुं जे ते मो रा मु नि जे ते म गो नि श्चे क रू जे सं रा थ्य सं वे धि ज्ञान ते ने त मु ने क हि श्च अ ने ते ज्ञान

॥ भा. रा. ॥
॥ १११५ ॥

केतुं छे तो पुरुष जे ते जे ज्ञानने सारि पेवे जां गिने अरु मत्व रूप जे माइक ने दते थकि थयो जे मो हने नो तत्का ज
सागर करे ॥ १ ॥ श्लोकः ॥ आसा न ज्ञान मथो अर्थ एक मेवा विकल्पिके ॥ यदा विवेक निपुणा आदौ कृतपुगेः पुगे ॥
२ ॥ अर्थः ॥ हवे ते सांख्य संबधि जे ज्ञान ते नु निरुपण कर ना थका करे छे जे प्रलप अवस्थाने विपेने आदि मत पु
गने विज्ञे ज्ञाने ज्ञान जे प्रकृति ना अधिपति पुरुषने अर्थ जे पोताने विपे ली न रावा जे वद जीवने मगो सहित प्रकृ
ति रा जे ते स्थूल आवे र दितने सुक्ष्म परो करिने परमात्माना ते जने विवेक काल करे तां हवा तार पणा विवेक निपु
ण जे मारा कांनिक नकते जे ते तो अक्षर धामने विपे दि अदो पे करिने मारि सेवा मारं हंता हवा ॥ २ ॥ श्लोकः ॥ त
न्माथा कलरुपेणा केवलं निर्विकल्पिके ॥ वाद्गो गोचरं सत्ये हि ध्यास मन वद हत ॥ ३ ॥ अर्थः ॥ अने स्थूल रावां जे
नामने रूपने रूपा जे ने दते गोर दितने अ नक जवनां जे वां गी ने मन ते मने अ गो चर ने ससा वुं जे रा क ब्रह्म हने जे
ते उमति समपने विपे प्रकृतिने पुरुष रूपे करिने वे प्रकारे थातुं हवुं के तां ब्रह्म थकि प्रकृतिने पुरुष जे ते स्थूल रूपे
करिने प्रगदथा तां हवा ॥ ३ ॥ श्लोकः ॥ तयोरेकतरोत्यर्थः प्रकृतिः सो नयात्मिका ॥ ज्ञाने त्वस्य तमो नावः पुरुषः सो
निधीयते ॥ ४ ॥ अर्थः ॥ अने ते जे ब परकारने मने मधि अतिज्ञे जे एक परार्थने जे ते तो कार्यने कारणा रूपे विप्रकृ
तिक हिषे छे अने ज्ञान रूप जे अमृत मभाव ते जे ते तो पुरुष कहिये छे ॥ ४ ॥ श्लोकः ॥ तमोरजः सत्वमिति प्रकृते

अ. २५ ॥
॥ १११५ ॥

रभव न गुणाः ॥ मया प्रहो मसाणायाः पुरुषानुमते न च ॥ ५ ॥ अर्थः ॥ अने पुरुषो न मरा वो जे कुं ते मे जे ते गो प्रकृति
ना अधिपति जे पुरुष ते जे जे जो वुं ने गो करिने अतिज्ञे हो अपमारी जे प्रकृति थकि सत्वर जने न मरा पुकार ना गुणा
जे ते थाता हवा ॥ ५ ॥ श्लोकः ॥ तेमः समभवत्सत्त्वं मद्रास्त्वेरा संपुते ॥ सतो विकुर्वतो ज्ञातो योः हेकारो विमोहनः ॥
६ ॥ अर्थः ॥ अने ते जे अणु गुणा ते थकि क्लिया शक्ति प्रधाना वुं सत्त्वं जे ते दो तुं हवुं जे ते सुत्र ते गो संपुकरा वुं मद्रा तत्व
जे ते हो तुं हवुं अने विकारने पो मनुं जे ते ज्ञान शक्ति प्रधान मद्रा तत्व ते थकि अद्वैतकार जे ते थाता हवो ते के वोलो तो सर्व ज
नने मोह ना कर ना रो छे अने ते अद्वैतकार जे ते सात्विक रा जसिक ने नामसिक रा जण पुकार जो छे अने विदने अचिर रू
प जे ते अद्वैतकारने जे ते नूतन नमात्रा इडिया देवताने अंतः कर्ता छे ॥ ६ ॥ ५ ॥ श्लोकः ॥ अर्थस्तन्मात्रिका तज तेता मसा
दिंदि थालि च ॥ ते जसा देवता आसने का दवा च वे कृतांत ॥ ६ ॥ अर्थः ॥ अने पंचतन्मात्रा वुं कारणा रा वो जे ता मसिक
हेकारने थकि अर्थ जे पृथ्वी आदिक पंच भूत जे ते थातां हवो ने रा जसिक जे हेकारने थकि बुद्धिये मद्रा अगिया
र इडिया जे ते थातां हवो ने सात्विक हेकार थकि इडिया देवता जे ते थाता हवा ॥ ६ ॥ श्लोकः ॥ मया संसोदिता भावाः स
र्वसे देसकारिणाः ॥ अदमुत्पादयामासुर्मया यत्नमुत्तमम् ॥ ७ ॥ अर्थः ॥ अने मे जे ते गो पुत्रा जे मद्रादिक नाव ते जे ते
सर्वने गार्थने कार्यने संपादन कर नारा एवा थका मार रे हे वानुं स्थान कए वुं जे अष्ट अने ते उन्नादन कर्ता हवा ॥ ७ ॥

यो

॥ भा. ए. ॥
॥ १७६ ॥
ते

॥ श्लोकः ॥ तस्मिन्नेह समभवमंते सजिलसंस्थितौ ॥ ममनाभ्यामभ्युपविश्यास्यंतत्रचात्मभूः ॥ १० ॥ अर्थः ॥ अनेजलने
विषेलेममकप्रकारेकरिनेस्थितिजेनिरावुंजेतेअंडतेनेविषेपुरुषावताररूपेकरिनेऊंजेतेरुडीरिसेहोतोहोअनेमा
रिनाभिनेविषेविश्लेनामजेनुंएवुंजेकमलनेजेहोनुरवुंजेतेविश्वरूपकमलनेविषेब्रह्माजेतेहोताहवा ॥ १० ॥ श्लोकः
सोसृजतपसायुक्तीरजसामदनुगदात ॥ लोकात्सपलाज्जविश्यात्माभूर्भुवः स्वरितिदिधा ॥ ११ ॥ अर्थः ॥ अनेविश्व
नाआत्मानेरजोगुणोक्तुकरावाजेतेब्रह्मातेजेतेमाराअनुंगदथकि तपेकरिनेलोकपासेसदितरावाभूर्लोकभुवर्लोकस्वर्गलो
करारिसेत्रापप्रकारनाजेलोकतेमनेसृजताहवा ॥ ११ ॥ श्लोकः ॥ देवानामोकआसी त्वभूतानोचभूवः पर ॥ मर्त्यानां
चभूर्लोकः सिद्धानां त्रितया स्वरं ॥ अथाः सुराणां नागानां भूमेशां कंसृजत्सुः ॥ १२ ॥ अर्थः ॥ अनेनेमांस्वर्गलोकजेते
देवताजेतेमनेरेवानुस्थानकहोतोहोनेभुवर्लोकजेतेभूतपेतजेतेमनेरदेवानुंस्थानकहोतोहोअनेआपृथ्वीलोक
जेतेमनुष्यजेतेमनेरथानुस्थानकहोतोहोनेत्रिलोकिकथकिपरजेमहुरादिकलोकतेजेतेभृगुआदिकजेसिद्धतेम
नेरदेवानांस्थानकहोताहवाअनेवलि समर्थरावाजेब्रह्मातेजेतेभूमिथकिदेवाजेअतलादिकलोकतेपुत्रेअसुर
नेनागजेतेमनेरदेवानांस्थानकसृजताहवा ॥ १२ ॥ श्लोकः ॥ त्रिंशोकरागतयः सर्वाः कर्मणां विगुणात्मनां ॥ योगस्य
तपसश्चैवत्यासस्यगतयोमलाः महर्जनस्तपःसमेभक्तियोगस्यमद्भूतिः ॥ १३ ॥ अर्थः ॥ अनेविगुणात्मकजेकर्म

अ. २४ ॥
॥ १७६ ॥

नेमणोक्तुजेपुरुषतेमनिविलोकीनेविषेसर्वनाफलरूपामिधुजेतेथायछेअनेयोगनिष्टजेपुरुषनेतपस्वीजेपुरु
पनेसंसासवांनजेपुरुषपनेमनितोमहर्जनतपनेसमरालोकपुत्रेजनिर्मलएविगतियोजेतेथायछेनेभक्तियोगनिष्टजे
पुरुषपनेनेमाराधामनिष्ठासिजेतेथायछे ॥ १३ ॥ श्लोकः ॥ मयाकालात्मना धात्राकर्मपुक्तमिदं जगत् ॥ गुणाप्रवाहरान
स्मिन्नुग्रज्जतिनिमज्जति ॥ १४ ॥ अर्थः ॥ अनेकर्मजुकेआदेवमनुष्यादिरूपजगनतेजेनेकालजेतेनापुवर्लकनेस
र्वनोधारणाकरनारोजेऊंतेमारावडेकरिनेरासत्वादिकगुणानोर्जवाहनेनेविषेश्रेष्टजातिनेपांमेछेनेनिचजातिनेपां
मेछे ॥ १४ ॥ श्लोकः ॥ अणुवहत्कृशः स्थूलो यो यो भावः प्रसिध्मि ॥ सर्वास्तु न पसंयुक्तः पृहत्यापुरुषेण च ॥ १५ ॥ अर्थः ॥
अनेनानोमोरोनेरुशनेस्थुलरासिजेजेदेवमनुष्यादिकभावलेतेनेसर्वपदार्थजेतपृहतिनेपुरुषरावेसंपाथेसंयो
गनेपांमोथकोआलोकनेविषेप्रसिद्धथायछे ॥ १५ ॥ श्लोकः ॥ पस्कयस्यादिरंतश्च संवेमं च तस्य सत् ॥ विकारो व्यवहा
रार्थो यथा ज्ञेय स पार्थिवः ॥ १६ ॥ अर्थः ॥ अनेआदेवमनुष्यादिकनादेहरूपजेविकारतेजेतेतो धर्मअर्थकामनेमो
हूरुपजेव्यवहारतेछेपुयो जनेसुंरावोछेजेमकरकडुउलादिकजेतेमनुष्यनेहस्तकर्णादिकनेविषेधारणाकरवारू
पजेव्यवहारतेनेअर्थछेनेजेमपदेआदिकजेपदार्थतेजेतेजलआदिकलाववारूपजेव्यवहारतेनेअर्थछेतेम ॥ १६ ॥
श्लोकः ॥ षडुपादाय पूर्वस्क जावो विकुरुते परं ॥ आदिरं तो यदायस्य न त्समनिधियते ॥ १७ ॥ अर्थः ॥ एविसिसेपंच

प्र

मा नूतनास्वरूपपुनसत्यपणुकहिनेहवेपुक्रुतिनास्वरूपपुनसत्यपणुकहेछेहेउठवजीकारणारूपजेमदूरादिकभावतेजेते
 तोअरिपुक्रुतिनुजेस्वरूपतेनेउपादानकारणपणोगुणकारिनेअपरजेअहंकारादिकभावतेनेसरजेछेतारेतोजेअ
 हंकारतथा मदूतत्वतेनेआरिनेअंतएवुंजेप्रकृतिनुस्वरूपतेजेतेसत्यकहिथेछर्ये ॥१७॥ श्लोकः ॥ स्यात्पादा
 नमाधारः पुरुषः परः ॥ सतीः त्रिबंजकः कालो ब्रह्म तत्रि जयं त्वहं ॥१८॥ अर्थः ॥ अनेआजेविश्वतेनुंनिश्रेमायाजे
 नेउपादानकरणाछेनेमायायाकिपरजेमायानाअधिपतिपुरुषतेजेतेतोआधारछेनेकालजेतेतोनेप्रकृतिनाकार्य
 रूपजेगुणतेमनोक्षीभकरनारोछेअनेतेप्रकृतिपुरुषनेकालरात्रापछेअवयवजेनाएवाजेपरब्रह्मतेजेतेतोसा
 क्षातकृच्छुं ॥१९॥ श्लोकः ॥ सर्गः पुवर्त्ततेतावत्पौर्वापर्यणा नित्यज्ञः ॥ मदानुगुण विमर्गार्थः स्थित्यंतोपावर्त्त क्षणां ॥
 २०॥ अर्थः ॥ हवेआविश्वनिजेउत्पत्तिनेस्थितिनेनोअवधिकहेछेहेउठवजीगुणनोविसर्गजेदेवमनुष्यादिकरूपे
 करिनेछेपरमअर्थकामनेमोक्षरूपेकरिनेनिरंतरत्यांसुधिपवर्त्तछेज्यांसुधियाजगतजेतेहृदिपाम्योएविरिसनी
 मारिदृष्टिछेत्यांसुधि ॥२०॥ श्लोकः ॥ विराटमयासाएमानोलोककल्पकः ॥ पंचत्वाद्यविश्रीपायकल्पतेभुवनेः सद् ॥
 २१॥ अर्थः ॥ एविरित्येजगतविजेउत्पत्तिनेस्थितिनेनैकहिनेरूपेप्रलयजेतेनेकहेछेहेउठवजीसर्वलोकनिजेर
 वनायुतेजेतेनेनेविषेकल्पीछेएवोजेआवेराजपुरुषमोदहतेजेतेमेजेतेगोलयकरवानेअर्थः ॥ उलंघयकोस

र्वलोकुयेसहितसर्वनोनाशकरवानेअर्थपृथ्याआदिकपंचनूतनाजेजुदाजुदाविजागतेनेअर्थकल्पायछे ॥२०॥ ॥
 ॥ श्लोकः ॥ अनेप्रलीयतेमर्त्यमग्नेपानासुलीयते ॥ पानामग्नेप्रलीयतेभूमिर्मप्रेप्रलीयते ॥ २१॥ अर्थः ॥ अनेअग्ने
 करिनेथयोजेदेवतेजेनेअग्नेविषेप्रलयपामेछेकेताअग्नेविनाशरिजिस्थितिरेदेतिनथिनेअग्नेजेतेसुक्ष्मपणो
 करिनेविजनेविषेप्रलयपामेछेनेतेसुक्ष्मबीजजेतेभूमिनेविषेप्रलयपामेछेनेभूमिजेतेगंधनेविषेप्रलयपामेछे ॥ २१॥
 ॥ श्लोकः ॥ असुप्रलीयतेगंधपश्चात्स्वगोरोरमे ॥ लीयतेज्योतिषिरसो ज्योतीरूपेप्रलीयते ॥ रूपेवायोमवसर्गंजी
 यतेसोऽपिचांवर ॥ २२॥ अर्थः ॥ अनेगंधजेतेजलनेविषेप्रलयपामेछेनेजलजेतेपोतानोगुणजेरसतेनेविषेप्रलय
 पामेछेअनेतरसजेतेजेनेविषेप्रलयपामेछेनेनेजेतेपोतानोगुणजेरूपतेनेविषेप्रलयपामेछेअनेतेरूपजेतेवा
 युनेविषेप्रलयपामेछे ॥ २२॥ श्लोकः ॥ अंबरंशुद्धतन्मात्रं इन्द्रियाणि स्वयोनियु ॥ यानिर्वैकारिकेसोम्यलीयतेमनसा
 श्वरे ॥ २३॥ अर्थः ॥ अनेदेव्येनेआकाशजेतेशब्दरूपजेतन्मात्रतेनेविषेप्रलयपामेछेनेवांणीआदिकदृशइंद्रियो
 जेतेपोतानुंकारणजेराजसअहंकारतेनेविषेप्रलयपामेछे ॥ अनेइंद्रियोनादेवतानेमनतेजेतेसमर्थएवोजेमात्तिकअ
 कारतेनेविषेप्रलयपामेछे ॥ २३॥ श्लोकः ॥ शब्दो नूतादिमथ्येतिभूतादिर्मदृतिपनुः ॥ सलीयतेमदानुसुषुगुणेषुगुणा
 वत्तमः ॥ तैर्वाकेसंप्रलीयंतेतत्कालेलीयतेव्यये ॥ २४॥ अर्थः ॥ अनेशब्दजेतेनूतादिकजेतामसअहंकारतेपत्ये

भा. रा. ॥
॥ १६० ॥

लघुपांमेलेनेममर्थावोजेताममअहंकारतेजेतेमहत्तत्त्वनेविषेलयपांमेलेअनेअतिशोगुणवानजेमदतत्त्वनेजेते
पोतानाकारणरूपजेसत्त्वादिकगुणतेमनेविषेलयपांमेलेअनेतेसत्त्वादिकगुणजेतेप्रधाननेविषेयममकप्रकारेअ
लघुपांमेलेनेतेप्रधानजेतेप्रलयरूपजेकालतेनेविषेलयपांमेले ॥ २५ ॥ श्लोकः ॥ कालोमायामयेजीवजीवश्चात्मनि
मयः ॥ जे ॥ आत्माकेवलश्चात्मस्थोविकल्प्यापायलक्षणाः ॥ २५ ॥ अर्थः ॥ अनेतेकालजेतेमायाजेजानतेलेप्रधा
नजेसांरावांजीवजेप्रकृतिनाप्रेरकपुरुषतेनेविषेलयपांमेलेनेतेपुरुषजेतेतोअजन्मानेपरमात्माएवोजेहुतेमारा
तेजेनेविषेलयपांमेलेनेउसतिनेप्रलयतेमनेविषेपराजगातोनेपरमात्माएवोजेएकहुतेजेतेतोपोतानोजेछेआ
पारजेनेएवोछे ॥ २५ ॥ श्लोकः ॥ रावमन्वीक्षमांसास्यकथंयैकजिकोऽमः ॥ मनसोऽहृदिनिष्टेनयोऽन्वीचाः कोदयेत
मः ॥ २६ ॥ अर्थः ॥ हेउरुवजीवरविरित्येआविश्वानुसन्तिनेप्रलयतेमनेनिरंतरविचारतोएवोजेपुरुषतेमनारुदय
नेविषेमाधिकरावाजेदेदनासेवधिरूपजेनेदतेरूपजेमननोमोदतेजेतेकेमरेहेनजरहेजेमआकाशनेविषेसुर्य
नोउदयययेसतेअपकारजेतेरहेतुनधितेम ॥ २६ ॥ श्लोकः ॥ रापसांख्यविधिः प्रोक्तमंशयगुंथिमेदनः ॥ प्रतिलो
मानुजोमाभ्यापरावरदशमथा ॥ २७ ॥ अर्थः ॥ अनेहेउरुवजीपरजेवहनेमुकरावाजीवरूपचेतनप्रकृतिनेअवर
जेदेवमनुष्यादिकनादेरूपजउप्रकृतिनेमनेजोतोएवोजेहुतेमनेजेतेगोउसतिनेप्रलयतेमणोकरीनेसर्वजाशंस

अ. २५ ॥
॥ १६० ॥

यनाजेगुंधितेमनेअदिनांरवेरावोजेरासांख्यशास्त्रनोविधितेजेतेतमनेकरो ॥ २७ ॥ २॥ अतिशयमज्ञावनेमहापुरोहितो
राकादशमंधेचतुर्विंशोऽध्यायः ॥ २८ ॥ श्लोकः ॥ गुणानामसंमिश्राणांप्रमासेनयथाभवत् ॥ तन्नेपुरुषवर्यंदमुपपार
यशंसनः ॥ १ ॥ अर्थः ॥ दवेआपचविश्रमाअध्यायनेविषेपोतानुंजेनिगुणपरांतेनिप्रसिद्धिनेअर्थसत्त्वादिकगुणानो
जेविभागतेनेश्रीकृष्णनारायणजेतेउरुवजीप्रत्येकहेलेहेपुरुषअष्टपरस्परनमजिगपारावाजेसत्त्वादिकगुणतेमने
मधेजेगुणनेविभागकरिनेपुरुषजेजीवात्मानेजेतेजेपुकारनोथायकेनांसात्तिकराजसिकनेतामसिकराप्रकार
रनोथायतेजेतेसर्वगुणनोविभागतेनेतमुनेकहेतोएवोजेहुंमाराथकितमेजेतेआगत्यकहिशाएकारेसांनलो
१ ॥ श्लोकः ॥ शमांशस्ति त्विज्ञानपः सत्संख्यास्मृतिः ॥ नृदिग्सागोः स्मृत्वाश्वाहीर्द्यादिः स्वनिर्हृतिः ॥ १ ॥ अर्थः
दवेसत्वगुणजेतेनीहृतिथोकहेलेहेउरुवजीशमजेअंतःकार्णनेनियमसांकरवापरांनेतितिआजेस्करवादिकने
सहनकरवापरांनेतपजेपोतानोधर्मपालवोनेमसबोलवुंनेदयाजेभूतप्राणिनिहिंसायेरहितनेस्मृतिजेपोतेभाग
वुंनेसुसांभरवापरांअनेतुहिजेईश्वरईहायेकरिनेशमथयुंजेपदार्थतेणोकरीनेसंतोषनेसागजेकर्मनाफजनिई
जायेरहितपरांनेवैराग्येनुरुपरांनेअज्ञेससुरुपनावचननेविषेआस्तिकपरांनेईजेअकार्यथकीलाजपोम
बुंनेदयाजेरागादिकेकरिनेविज्ञानेउपकारकरवोनेपोतानास्वरूपनोजेअनुभवनेणोकरीनेप्रितियेनुरुपरांएस

॥ भा. रा. ॥
॥ १६१ ॥

र्वे जेते सत्व गुणानि हति यो कहि ॥ २ ॥ **श्लोकः** ॥ काम ईहा मद्र स्तृणा सं ज आशीर्निदा करवं ॥ मरोत्सा हो यशः प्रातिहा
स्ये वी र्व बजो ए मः ॥ ३ ॥ **अर्थः** ॥ देवे रजोगुणानि हति युं कहे ले दे उ ह व जी काम जे विषय नोगनि इहा ईहा जे विषयने अर्थ
क्रिया कर विने मद्र जे विषय करि ने उ ज्ञा ह पणुं ने सं ज अ न म पणुं पना दिकने पा म वा नि इहा ने देहा दिकने विषे अ हं म
मताने सुरे व र हित पणुं अ ने वि च्या स र वि ना जे कर्म कर वुं ने ते विषे अ जि निवेशने यशने विषे अ जि ने एक वि जा नि
हो मि म सकरि कर विने विर्य बल ने उ ए म ए सर्वे जे ते रजोगुणानि हति युं कहि ॥ ३ ॥ **श्लोकः** ॥ क्रो धो लो जो नृ तं हिंसा पा
ज्जा दे नः क्लमः कलिः ॥ शोक मोहो विपादा नी निद्रा शा नी र नु ए मः ॥ ४ ॥ **अर्थः** ॥ देव तमो गुणानि हति युं कहे ले दे उ ह
व जी क्रो ध कर वी ने लो जि पणुं ने अ स स बो ल वुं ने नृ त पां णि नि हिं सा कर वा पणुं ने जे नि ते नि पा से वार वार मा ग वा प
णुं ने ज न ने उ ग वा पणुं ने प्र यो ज न वि ना अ म कर वा पणुं ने ह था क ल ह कर वी अ ने शो क ने मो ह पां म वा पणुं ने अ ति शो दु
र व ने दी न ता ये नृ क्त पणुं ने नि द्रा ने प मा प ए वुं जे प दार्थ ते नि पण अ पे क्षा ने ह था न य प मा वा पणुं ने आ ज सु थ ई ने दे
सि र हे वुं ए सर्वे जे ते तमो गुणानि हति यो कहि ॥ ४ ॥ **श्लोकः** ॥ सत्त्वं ज स श्रे ता स्त म स श्चा नु पूर्व ज्ञः ॥ ह त यो वृ णि त प्रा यः
स नि पा त म थो ष्ट रणुं ॥ ५ ॥ **अर्थः** ॥ अ ने दे उ ह व जी स त्व गुण र जी गुणाने तमो गुणाने म नि जै र लि ह ति युं ते जे ते अ
नु क्मे क रि ने मे त माने मु र व पणुं कहि अ ने दे व ते जे ते ए जे सर्वे गुणानि हति यो ते म नुं प र म र सं मि अ प ए तु ते ने सं

अ. २५ ॥
॥ १६१ ॥

स्य

भलो ॥ ५ ॥ **श्लोकः** ॥ सन्निपातः स्वहमिति ममेतु हवयो मतिः ॥ अचक्षरः सन्निपातो म जो मात्रे रिया मुनिः ॥ ६ ॥ **अर्थः**
ह वे र का क ने विषे म ले ज्ञा जे गुणाने नि ह ति क हे ले हे उ ह व जी दे ह ने दे ह ना से वे धि ने विषे जे आ हुं ने आ मा रां ग प्र का र
नो जे चु णि ते जे ते म नि पा त क र्णो ले अ ने व लि म न ने श हा दिक जे त न्ना त्रा ई डि यो जे प्रा ता ते म णो क रि ने जे अ हं म स त्व प्र
धान अ च क्ष र कर वी ते जे ते प ण स नि पा त क र्णो ले ॥ ६ ॥ **श्लोकः** ॥ धर्म चा र्थे च का मे च य रा सं प रि नि ष्ठि तः ॥ गु णा नां
स न्नि क र्णो र्थे अ च क्ष र ति प ना व ह ॥ ७ ॥ **अर्थः** ॥ अ ने ज्यारे आम नु ष्य जे ते धर्म अर्थ ने का म ते ने विषे सारि पे वे ले नि षा जे
ने ए वो था य ले तारे प ण आ जे ध र्मा दिक ने विषे आ स क्ति ते जे ते स त्वा दिक गु ण नो स नि पा त ज्ञा णो ते के वो ले तो ध र्मा
दिक ने अर्थे अ हा षो ति ने ध न ते म ने प मा र्णो ले ॥ ७ ॥ **श्लोकः** ॥ प्र ह ति ल क्ष णो नि षा पु मा न्म र्हिं गृ हा श्र म ॥ स्व ध र्मे चा नु
ति षे त गु णा नां सं मि ति र्हिं सा ॥ ८ ॥ **अर्थः** ॥ अ ने व लि पुरु ष जे ते ज्यारे प्र ह ति ले ल क्ष णा जे नुं ए वो जे ध र्म अर्थ ने का म
ते म नुं जे से पा द न कर वुं ते ने अ नु क्त ल जे पो तानो ध र्म ते ने विषे नि षा जे ने ए वो थ को ग ह स्या अ म ने विषे अ ति शो आ
स क्त य को र हे तारे प ण नि श्चे ते स त्वा दिक गु ण जे ते म नि सं मि ति जे ने गार हे वा पणुं ते जे ते ज्ञा ण वुं ॥ ८ ॥ **श्लोकः** ॥ पु रु
पे स त्व सं पु क्त म नु मी या च्छ मा दि निः ॥ कामा दि नी र जो यु क्त को पा र्थे स्त म सा पुं ते ॥ ९ ॥ **अर्थः** ॥ अ ने ज्ञ म आ दि
क ने स त्व गु णानि ह ति युं ते म णो क रि ने पु रु ष जे ते ने स त्व गु णो सं नृ क्त ए वो अ नु मान करे ने का मा दिक जे र जो गु

एतानि ह्यतिथोते मणो करिने पुरुष जे तेनेर जो गुणो जुक्त जाणोने को पादिक जेत मो गुणानि हतिथोते मणो करिने पुरुष
जे तेनेत मो गुणो जुक्त रावो जाणो ॥ १७ ॥ **श्लोकः** ॥ यदा न जतिमानं रूपानि रपेक्षं स्वकर्मभिः ॥ ते मत्वपहुति विष्णुसुखा
स्त्रियमेव ॥ १७ ॥ **अर्थः** ॥ अने पोते करणो जे कर्म ते मणो करिने जे फल निश्चितिने विषे अने आचरित रावो पुरुष अथवा
स्त्री ते जे ते ज्यारे भक्ति ये करिने मुने अने तारे जे पुरुष अथवा स्त्री ते मने सत्व गुणो जुक्त ते प्रकृति जे निरावा निश्च जाणवो ॥ १७ ॥
श्लोकः ॥ यदा आश्रय आशास्य माय जेत स्वकर्मभिः ॥ तं रजः प्रकृति विद्या हिंसा मा ॥ शास्यता ममे ॥ १८ ॥ **अर्थः** ॥ अने जे पुरु
ष जे ते पोते करणो जे यज्ञादिक कर्म ते मणो करिने आलो कने परलोकने विषे पांमवा जो न्य जे भोग ते मनु अतु संधान करिने जा
रे मारुं यजन करे तारे ते पुरुष जे तेनेर जो गुणो जुक्त ते प्रकृति जे निरावो जाणवो अने रात्रुने मार वारुप जे हिंसा ते नुं अतु सं पा
न करिने जे मारुं यजन करे ते पुरुष तेने मोगुणो जुक्त जाणवो ॥ १८ ॥ **श्लोकः** ॥ मत्तरं जस्य मः तिगुणा जीवस्य नैव मे ॥ चित्त जायै स्तु
भूतानां मज्जमानो निबध्ने ॥ १९ ॥ **अर्थः** ॥ अने सत्वर जनेत मरा जे गुण ते जे ते जीव जे तेना जचित्त या किथ या ते पण मारा चित
थ किनथि थया के म जे तो पंच भूतान्म क जे देह ते मने मध्ये आसक्त रावो जे जीव ते जे ते जे सत्वादिक गुणो करिने निरंतर वं पन
ने पांमे हे ॥ १९ ॥ **श्लोकः** ॥ यदेतरो जयेत्सत्वं भास्वरं विशदं शिवं ॥ नदास्करवे न युं जेत परमं ज्ञानादिभिः पुमान् ॥ २० ॥ **अर्थः** ॥ एवि
रिसे निश्चित जे सत्वादिक गुण ते मनां कार्य करिने हृदय कर्ता क गुण वं जे कार्य ते मनु निरुपण के हे दे उ ह व जी प्रकाशो जुक्त जे

निर्मलने करणो एकारि रावो जे सत्व गुण ते जे ते ज्यारे र जो गुणानेत मो गुणाने मने जी ति जेतारे पुरुष जे ते स्वरु परमने ज्ञा
न आदिक जे सत्व गुणानि सं पतिथो ते मनि सं पाथे जो डाय छे ॥ १३ ॥ **श्लोकः** ॥ यदा जयेत मः सत्वरजः संगमिदाबले ॥ त
दा दुस्वेन युजेत्त कर्मणा यज्ञासाश्रिया ॥ १४ ॥ **अर्थः** ॥ अने विषयने विषे आसक्ति कर नारो ने परस्पर अहं मत्व रूप जे
भेद ते नो कर तजने वले जुक्त जे उ ए म तेने जणा व नार एवो जे र जो गुणाने जे ते ज्यारे सत्व गुणानेत मो गुणाने मने जिति
जे तारे पुरुष जे ते दुस्वर कर्म यज्ञाने श्री रा आदिक जे र जो गुणानि ह्यतिथुं ते मनि सं पाथे जो डाय छे ॥ १४ ॥ **श्लोकः** ॥ यदा
जयेत्त मः सत्वं तमो मूर्च्छयं जतं ॥ युजेत्तं शोक मोहाभ्यां निडया हिंसया शया ॥ १५ ॥ **अर्थः** ॥ अने विवेक नो नाश कर
तजने अतु पणानो जणा व नारने निरु ए म पणानो जणा व नारो एवो जे तमो गुणाने जे ते ज्यारे सत्व गुणाने र जो गुणाने
जी ति जेतारे जने ते शोकने मोदत थानि प्रा हिंसा ने विषय भोग्या नि आशा रा आदिक जेत मो गुणानि ह्यतिथो ते
नि सं पाथे जो डाय छे ॥ १५ ॥ **श्लोकः** ॥ यदा चितं प्रसीदेत्तं इंदियाणां च निर्हतिः ॥ देहे भयं मनो मंगंतत्सत्वं विधि म
त्सदे ॥ १६ ॥ **अर्थः** ॥ अने जारे चित जे ते प्रसन्न थाने इंदियो जे ते मनि विषय थ कि नि हति थया अने ज्यारे देहने वि
षे रोगादिके र हित परां थया यने मव जे ते विषयने विषे आसक्ति ये र हित थया तारे दे उ ह व जी त मे जे ते मुने पांमवा
ना स्या न करुप जे सत्व गुणाने ने हृदि पां म्यो ए म जाणो ॥ १६ ॥ **श्लोकः** ॥ विकुर्वं क्रियया वाः पीर निर्हतिश्चैव त

॥ भा. रा. ॥
॥ १६३ ॥

सां ॥ गात्रा स्वास्थं मनो ज्ञानं ते रजराते निश्चामय ॥ १५ ॥ अर्थः ॥ अने ज्ञाने क्रियाये करिने सारिपेवे बुद्धि जे ते विज्ञेपने
पांमे छे जे ज्ञाने रडियो जे ते मनने स्वखेर हित परांग प्रास थाय छे अने कर्म रडियो जे ते मनने विषय प्रत्ये चंचल परांग थाय छे
ने मन जे ते ज्ञानां नमतु फरे ए जे सर्वे रजोगुणा निवृत्ति यो ते मगो करिने हे उद्वजी पुरुषने रजोगुणा जे ते हृदिने पां
म्यो राम जां गी ॥ १५ ॥ श्लोकः ॥ सीदं चित्तं विद्यायेत चेतसो गृह्योः क्षमं ॥ मनो नष्टे तस्यो ग्लानिस्तमस्तदुपधारय ॥ १६ ॥
अर्थः ॥ अने पोते जे चित्तवनक सुतेने जे गृहणा करवुं तेने विषे असमर्थ एवुं जे चितने जे ते स्वेदने पांमंतु थकुं विशेष
पगो करिने लय पांमे छे मन जे ते नाश पगो जुक्त थायने अज्ञानने कृत्वा द परांग जे ते थाय तारे ए जे सर्व तमो गुणा निवृत्ति
यो ते मगो करिने पुरुष जे तेने तमो गुणो जुक्त जां गी ॥ १६ ॥ श्लोकः ॥ ए पमाने गुणो मते देवांबलमेधते ॥ असुराणां
च रजसितमस्य हृद्वरक्षसां ॥ १७ ॥ अर्थः ॥ अने हे उद्वजी सत्व गुणा जे ते हृदिने पांमे सते रेवतानुंबल जे ते हृदिने पांमे
छे अने रजोगुणा हृदिने पांमे सते असुर जे ते अनुंबल हृदिने पांमे छे ने तमो गुणा हृदिने पांमे सते राक्षसनुंबल जे ते
हृदिने पांमे छे ॥ १७ ॥ श्लोकः ॥ सत्वात् जागरणं विद्याजसा स्वप्नमादिशेत ॥ प्रस्वापेत मसा जेतो सुखी यं विषु संततं
२० ॥ अर्थः ॥ अने जच जे तेने सत्व गुणा थकि जागत अथवा जे ते जां गा विने रजोगुणो करिने स्वप्न अथवा जे ते जां गा
विने तमो गुणो करिने पुसुमि अथवा जे ते जां गा विने चो पुजे जीवनुं स्वरूप ते जे ते तो ज्ञाप अथवा पुंने विषे व्यापिने

॥ भा. रा. ॥
॥ १६३ ॥
नि
ना
॥ १६३ ॥

रयुं छे ॥ २० ॥ श्लोकः ॥ उपर्युपरि गच्छेति सत्त्वेन द्वा द्वारणाः जनाः ॥ तमसा धो पश्चात्सुरावाऽजसांतरचारिणाः ॥ २१ ॥ ॥
अर्थः ॥ हवे र सर्व गुणा नि जे हृदिने बुं फल करे छे हे उद्वजी द्वा द्वारणा एवा जे जनते जे ते सत्व गुणो करिने उपर उपर लोक
ने विषे गतिक रे छे अने म्यावर जे ते मनने आरंभिने विजो जे सर्वे जनते जे ते तमो गुणो करिने हे उद्वजी लोक पसे जाय छे
के तां चं वरिणं जे जनते थकि अउपणा ने पांमे छे ने ते थकि चं दाल पणा ने पांमे छे ने ते थकि पशु पक्षि आदिक यो निने
पांमे अने रजोगुणो करिने पाछामनुष्य पणाने पांमे छे ॥ २१ ॥ श्लोकः ॥ सत्त्वप्रलीनाः स्वर्गानिनरलोकं रजोजयाः ॥ त
मोजयास्तनिरयं पांति मामेव निर्गुणाः ॥ २२ ॥ अर्थः ॥ अने सत्व गुणाने विषे लिन पणाने पांम्या एवा जे जनते जे ते स्वर्ग
लोकने पांमे छे ने रजोगुणाने विषे लय पांम्या एवा जे जनते जे ते मनुष्य लोकने पांमे छे अने तमो गुणो आस एवा जे जन
ते जे ते तो नरक लोकने पांमे छे ने मायिक गुणो र हित एवा जे माया कांतिक नरुते जे ते तो मुने ज पांमे छे ॥ २२ ॥ श्लोकः
मदं प्रणानि फलं चास्मात्किं निजकर्म नत ॥ राजसे फलसे कस्य हिंसा प्रायादितामसं ॥ २३ ॥ अर्थः ॥ हवे कर्मने जे सा
त्तिक आदि परांग तेने करे छे हे उद्वजी जन जे ते गो प्रेमे करिने मुने अर्पण कस्य अथवा फल निःछाये र हित एवुं जे पोता
बुं कर्म ते जे ते सत्व गुणा प्रधान छे अने पुत्रादिक जे फल तेने पांमवानो संकल्प करिने कस्युं जे कर्म ते जे ते रजोगुणिकर्म
छे ने शत्रु आदिक नो नाश करवो इत्यादिक बुं बुं संधान करिने कस्युं जे कर्म ते जे ते तामसिकर्म छे ॥ २३ ॥ श्लोकः ॥ कैव

॥ ना-रा-॥
॥ १६५ ॥

संसात्विकं ज्ञानं रजोवैकल्यिकं तु यत् ॥ प्राकृतं तामसं ज्ञानं मन्दिनिर्गुणं स्मृतं ॥ २५ ॥ अर्थः ॥ हवे ज्ञानं जे ते मना सात्विक
क्यादिक जे ने देते मने कहे हे दे उ हव जी शुद्धा बुं जे जी वनु स्वरूप जां गा बुं ते जे ते सात्विक ज्ञान क पुं छे ने मा उ करवा जे
देव मनुं पादिक भे दे ते मनुं जे पृथक् पृथक् जां गा बुं ते जे ते तो रा जसि ज्ञान छे अने पसं ग प्रास जे मनु पना अव्यवहार संवे पि
ज्ञान ते जे ते तामसि ज्ञान क पुं छे ने मारे विषे निहा जे निहा बुं जे ज्ञान ते जे ते निर्गुण करूं छे ॥ २५ ॥ श्लोकः ॥ वने तु सात्विक
को वा सो गामो रा जस नु अते ॥ तामसं च तमदने मन्धिके तं तु निर्गुणं ॥ २५ ॥ अर्थः ॥ हवे निवास जे ते ना सात्विक आ
दिक भे द कहे हे दे उ हव जी वन प्रसे जे र हे वुं ते जे ते सात्विक वास क र्णो छे ने गामने विपं जे वस वुं ते जे ते रा जसि निवास
क र्णो छे अने जुग टुर मवानुं जे स्थान क ने जे ते तमो गुणा प् पान स्थान क क पुं छे ने मारे र देवानुं जे स्थान क ते जे ते निर्गु
ण क पुं छे ॥ २५ ॥ श्लोकः ॥ सात्विकः कारको सं गी रा गो पो रा जसः स्मृतः ॥ तामसः स्मृति वि अहा निर्गुणं मद्रु पाश्रयः ॥ २६
अर्थः ॥ अने पोते करुं जे कर्म ते ना फल नि आसक्ति घेर हित रा वो जे कर्म नो कर्त्ता मनुष्य ते जे ते सात्विक क र्णो छे ने क
र्म ना फलने विषे प्रा नियो करि ने ज्ञान रूपी जे वक्षु ते गोर हित रा वो जे जन ते जे ते रा जसिक र्णो छे अने पोते करूं जे कार्य
ते ने अ नु सं पाने र हित जे मनुष्य ते जे ते तामसिक र्णो छे ने मारे छे आश्रय जे ने रा वो जे मारे रा कां निक न क ते जे ते नि
र्गुण क र्णो छे ॥ २६ ॥ श्लोकः ॥ सात्विकाः आत्मिकी अहा कर्म अहा तु रा जसी ॥ तामस्य परमं ध्याश्रय मत्सवा यो नु नि

अ-२५ ॥
॥ १६५ ॥

र्गुणा ॥ २७ ॥ अर्थः ॥ अने आत्माने परमात्माना स्वरूपने जां गा ना नि जे अहा ने जे ते सात्विक अहा क दि छे ने म काम क
मे करानि जे अहा ते जे ते रा जसि अहा क दि छे अने अधर्मने विषे जे अहा ते जे ते तामसिक दि छे ने मारे जे मे वा कर वि
ते ने विपं जे अहा ते जे ते तो निर्गुण अहा क दि छे ॥ २७ ॥ श्लोकः ॥ पथं पूत मनाय स्तमारा र्थ सात्विकं स्मृतं ॥ राजसं चे दि
य प्रदंता मसंचार्ति रा शुचि ॥ २८ ॥ अर्थः ॥ अने रोग ने करे न हने शास्त्र नि विष जे म ए मां सादिक ते गोर हित ने ईश्वर
ईलापे करि ने प्रा मय युं जे आहार ने योग्य अन्नादिक ने जे ते सात्विक आहार क पो छे अने ईदियो ने पिपला गो रा बुं जे
ति र्वुं त मत मुं न ह्न आदिक ते जे ते रा जसिक आहार क र्णो छे ने दे र ने ईदियो जे ते मने वा रा करे ने अप वित्रा वो जे आ
हार ते तामसिक र्णो छे ॥ २८ ॥ श्लोकः ॥ सात्विकं स्मरं वं मालां त्यं विषयो त्यं तु रा जसं तामसं मो ईदं मो त्यं निर्गुणं मद्रु
पाश्रयं ॥ २९ ॥ अर्थः ॥ अने आत्माना अ नु अव्यथ कियुं जे स्मरते जे ते सात्विक स्मर व क र्णो छे ने विप प मो ग थ कि
अ युं जे सु र व ते जे ते तो रा जसिक र्णो छे अने मो हने दी न प र्ण ते थ कि अ युं जे स्मरते जे ते तामसि सु र व क र्णो छे अने मा
रो जे मम क प्रकारे आश्रय ते थ कि अ युं जे सु र व ते जे ते निर्गुण क र्णो छे ॥ २९ ॥ श्लोकः ॥ इयं देशः फलं कालो ज्ञानं क
र्म चकारकः ॥ अहाः वस्थाः ॥ कृति निर्हात्रे गुणः सर्व रा व दि ॥ ३० ॥ अर्थः ॥ अने इय जे नक्षत्रा आदिक पदार्थ ने दे
वा जे र हे वानुं स्थान क ने फल जे सु र व ने कर्म ताने कर्त्ता तथा अहा अवस्थाने क वि मनुष्यादिक आहृति ने स्वर्ग

॥ ना. १ ॥
॥ १६५ ॥

लोकादिकने विषयतिरासर्वं जेने निश्चे जत्रापगुणामयते ॥ ३० ॥ श्लोकः ॥ सर्वगुणामवाभावाः पुरुषाव्यक्तपिहितः
दृश्यन्तमनुष्यान्तेवु आवापुरुषवर्षन ॥ ३१ ॥ अर्थः ॥ हे पुरुष अष्टपुरुषने प्रकृतिने मनो आश्रिने रत्नागवा जे सर्वदेवम
नुष्पादिकभावते जे ते गुणमयते अने मारा स्वरूपविना विजुने वुपिये करिने निश्चे करुंने न जरे करिने देखुने कां
ने करिने सो अखुं ते सर्वं जे ते पणगुणामयते ॥ ३२ ॥ श्लोकः ॥ राताः संसृतपः पुंसो गुणकर्मनिबंधनाः ॥ येने मे निर्जिताः
सोम्यगुणा जीवेन चित्तजाः ॥ अक्लिषो गेन मन्निष्टो मजावायप्रपराते ॥ ३३ ॥ अर्थः ॥ हवे सत्त्वादिकगुणानुजे जितवृते लो
करिने मनुष्य जे ते मारा पार्यदपणाने पांमे छे रामकहे छे सो म्यजे जीवजे ते लोपोताना चित्तथकियथा जे आमर्षगुणते जे
ते निरंतर जित्वा छे ते जीवजे ते लो इदियुं ये करिने करारं जे कर्मते मगो करिने छे निर्बंधन जे मनुष्यो जे पुरुष जे ते ने देव
आदिकना देह निश्रामिने नाशरूप जे ए संसृति पोते जे ते पणानि ति छे अने ते जीवजे ते मारि अक्लिषो जे योगते लो
करिने मारे विषे छे निश्र जे निश्रको मारा पार्यदपणाने पांमे छे ॥ ३४ ॥ श्लोकः ॥ नस्मादेह भिमिलब्धमाज्ञानविज्ञानसं
भवं ॥ गुणमंगे विनिर्धुयमां जंतुविचक्षणाः ॥ ३५ ॥ अर्थः ॥ हे उरुव जीने कार्यापणामारे विचक्षणागवा जे जनते जे ते
ज्ञानने विज्ञानने मनो छे संभवते थकियावो जे आमनुषदेह तेने पांमिने माइकगुणानो जे संगतेने दालिने मुने जतो ॥ ३६ ॥
श्लोकः ॥ निःसंगो मां जे हि हानप्रमतो जितेंदियः रजसमश्चानि जयंत्सत्त्वसेवेषामुनिः ॥ ३७ ॥ अर्थः ॥ अने वि

अ. २५ ॥
॥ १६५ ॥

पयने विषे आसक्ति येरहितने जितो छे इदियो जे लोने मारा स्वरूपने जारा तो एवो जे मुनिने जे ते प्रमादेरहित थको मुने ज
जे अने सत्वगुणानि जे सारिपेवे सेवाने लोकरिने रजोगुणानेतमोगुणा जे ते मने सारिपेवे जिति जे ॥ ३४ ॥ श्लोकः ॥ सत्त्वं वा
निजयेत्पुकोर्नैरपेक्ष्येणानोत्थीः ॥ सेपएते गुणोर्मुक्तो जीवो जीव विर्ययो ॥ ३५ ॥ अर्थः ॥ अने निर्पेक्षपणो मुक्तने
ज्ञानछे बुद्धि जे निरावो जे जनने जे ते सत्वगुणा जे तेने पणानि ते अने सत्त्वादिक जे मायिकगुणाते लोकरिने रहित एवो जे
जीवते जे ते जीवजे कारणरूपलिंगशारिरते नो त्याग करिने मुने पांमे छे ॥ ३५ ॥ श्लोकः ॥ जीवो जीव विनिर्मुक्तो गुणोश्चा
श्रयसे भवेः ॥ मयैव ब्रह्मणो पूर्णो नदद्विर्नातरश्चरेत् ॥ ३६ ॥ अर्थः ॥ अने अंतः करण थकित्सत्त्वपथा जे विषयने
मगो करिने मुकां लोने जीवजे कारणरूपलिंगशारिरते थकिविनिर्मुक्ता एवो जे जीवते जे ते परब्रह्मणो जे जे ते मा
शवदे करिने ते परिपूर्ण थको दार विषय जे गने अर्थे चिदान करेने अंतः करणने विषे पण विषयनुचितवनकरे न
दि ॥ ३६ ॥ इति श्रीमद्भागवतं महापुराणोत्तराकादशस्कंधे पंचविंशोऽध्यायः ॥ २५ ॥ नगवानुवाच ॥ श्लोकः ॥ मत्त्वक्षणा भिमं का
यैलब्धमाहर्मश्चास्थितः ॥ आनेदपरमात्मानमात्सम्यं समुपैति मां ॥ १ ॥ अर्थः ॥ हवे आछविमाश्च आपने विषे कुं सं
गनो जे त्याग कर्वाते तेने अर्थे गेलपूर्वना मे जे ग जाने नु आरवाने तेने उरुव जी प्रत्ये के दे शोरावा जे श्री कृष्ण भगवानने जे ते
प्रथम मुक्त जे तेने पणानो त्याग कर्वा रामकहे छे हे उरुव जी मुने पांमना सापनरूप जे आमनुषदेह तेने पांमिने

॥ भा. रा. ॥
॥ १६६ ॥

मारा धर्मज्ञसे सारिपेरे तो एवो जे मनुष्यने जेते सर्वेने आनेद रूपने जीवने विषये तर्पामिपणो करिने रहे तो एवो ने पर
मात्या एवो जे फुते मुने रुडि रिसे पां मे छे ॥ १ ॥ **श्लोकः** ॥ गुराम आजीव पो न्या विमुक्तो जान निषया ॥ गुरो पुमाथा मात्रे पुह
उपमाने छः वस्तुतः ॥ वर्त्तमानो पिन पुमा सु ज्यतेः वस्तु निर्गुणो ॥ २ ॥ **अर्थः** ॥ अने मारा स्वरूप नुं जे जान तेने विपे जे
निष्ठातेणे करिने आजीव जे मने देर निउ सति मुकारणने गुराम परा विजे माथा ते थकि विमुक्ता एवो ने नाशवंत परा
करिने जहा ता ने माया मात्रा एवा जे देहादिक गुरा ते मने विषे वर्त्त तो थको परा ने पुरुष जे ते नाशवंत एवा जे ते देह
इदियादिक गुरा ते मने सि स पाथे न थि आसक्त थतो ॥ २ ॥ **श्लोकः** ॥ संगंन कृथाद संतां शि श्रोदर नृपां क्वचित ॥ तस्या
नुगस्तमसं पतत पां नुं गो पवत् ॥ ३ ॥ **अर्थः** ॥ रा विरि खे देहादिकने विषे आसक्ति घेर हित एवो जे मुक्त पुरुष ते जे
ते परा शि अने उदर ते मने नृ मकर नारा जे अमस्य रूप ते मना संगरूप जे कु संग तेने कारे यन करे के म जे ते जे अमस्य
रूप ते नि अ नुवर्त्तितार हे तो एवो जे जन ते जे ते महा पोर नरकने विषे पडे ते जे म अ प जन निके जे जा तो जे जन ते जे
ते ते निवां शो कुवा आदिकने विषे पडे छे ते म ॥ ३ ॥ **श्लोकः** ॥ रातः समादि मां गाथा मगा यन हृद च्छुवाः ॥ उर्वशी विरहा
शुभ्र निर्विहाः शोक संपमे ॥ ४ ॥ **अर्थः** ॥ हवे कु संग नो जे साग कर वां तेने विषे इतिहा मक था क हे छे हे उ ह व जी मो दु
छे यश जे न एवो जे पुर वाना मं करिने चक्रवर्त्ति राजा जे ते उर्वशी नामे जे अप्परा ते ना विषो ग थ कि मो ह ने पां म

अ. २६ ॥

॥ १६७ ॥

उ

तो ने पाछो ते अप्परा ना लो कने पां मिने ने उर्वशी संया थि विषय भोगने बडु काल पर्यंत भोग विने ते के उ शोक नो ना
श थये म ते वै रा ग प ने पां म्यो थको आग ज्य क हे छे रा उ क्तार निजे वां रा ते नु गान कर ती देवी ॥ ४ ॥ **श्लोकः** ॥ सत्कात्याने
ज्ज जे ती तान गूं म त व ल्पः ॥ विलपन् न्व गा ज्ञा ये पौरै तिष्ठे ति विह्वलः ॥ ५ ॥ **अर्थः** ॥ हवे ते जे पुर वारा जाने नि वै रा
ग प य या मो हो र जे मो दे अ व स्या ते नु व र्त्तन क नी थ का क हे छे हे उ ह व जी उ न्त त निषे वे न गू ने आ कु ल व्या कु ल ए वो जे पु
र व वारा जाने जे ते हे क विन छे चित जे नु रा वि दे स्त्री उ निर हे रा विरि खे वि ल्पाने कर ती थ का पो ता जे मु कि ने जा ति रा
वि जे उर्वशी ते नी के दे जा तो हवो ॥ ५ ॥ **श्लोकः** ॥ कामान् नृसाः नु जुषन् श्रुत्व काम्ब र्थ या मिनीः न वेद यो ती र्त्त यो ती
र्त्त यो ती रुर्व उ या रु प्पे न नः ॥ ६ ॥ **अर्थः** ॥ हवे ते विक ल परा नु कारणा क हे छे हे उ ह व जी उ छ ए वा जे ते विषय ते मने भो
गव तो थको परा त्मि घेर हित एवो जे पुर वार ते जे ते उर्वशी ये आ क र्प रा क र छे चित जे नु ए वो थ को ग रा वि जे व
र्ष दि व म नि रा त्रि यो ते मने न जं ग ता तो ह वी ने आव ति रा वि जे व र्प दि व स नी रा त्रि यो ते मने प रा न जं ग ता तो हवो ॥ ६ ॥
रोल उ वा च ॥ श्लोकः ॥ अहो मे मो ह वि स्तारः काम क र्म ल खे त मः ॥ देवा गृही त कं व स न्ना युः स्व रा इ मे स्म ताः ॥ ७ ॥
अर्थः ॥ हवे ते रोल पर वारा जाने ते वै रा ग प ने पां म्यो थको वी छे छे अरे नार् इ कामे करिने म लिन थें ग युं छे चित जे नुं ने
उर्वशी ये गृहा क सो छे कं व जे नो एवो जे फु ते मारा मो ह नो जे वि स्तार ने जे ते तो नु वी ते कि यो तो रा वि दि व स ना वि भा

॥ १०१ ॥
॥ १८९ ॥

गरुपने आवरदानाखरतेजेतेमेजेतेगीविपयनेविषेअतिआनाक्तियेकरिनेमंभाखानहि ॥ ७ ॥ श्लोकः ॥ नादेवेदा ॥ अ. २६ ॥
निनिर्मुक्तः सूर्यवाः मुदितां मुया ॥ मुवितावर्षपुगाणां वता ॥ दानिगतामुन ॥ ८ ॥ अर्थः ॥ हवेतेजेविस्मृतिनेनेविस्मृ
रिनेकरहेअजेअपसरातेरोचोरितीधुलेचिनेजेनुंरावोजेकुंतेजेनेउगाअथवाअस्तनेपोमारावाजेमुयतेम
नेनजांरातोदवोअनेवलिषर्षनाजेमसमुदतेमजागयारावाजेदिवसतेमनेपणानजांरातोदवो ॥ ८ ॥ श्लोकः ॥ अ
होमेआत्मसंमोहोयेनात्मयोपितां हतः ॥ क्रीडामृगश्चक्रवर्ती नरदेवशिरवामणिः ॥ ९ ॥ अर्थः ॥ अनेवलिमा
रामननेविषेअतिशोमोहजेतेलेतेकियोतोजेमोहेराजानेमध्येअएनेचक्रवर्तिरावोजेमारोआत्मातेजेतेस्त्रीयोजे
तेमनेरमाइवानोजेमृगजोतेरूपकरहे ॥ ९ ॥ श्लोकः ॥ सपरिच्छदमात्मानदित्वात्प्राभिवेश्वरः ॥ योतीस्त्रियं चान्व
वमंनगुत्तन्मत्तवदुदन् ॥ १० ॥ अर्थः ॥ अनेवलिभोगववाजोग्यजेवस्त्रादिकउपकरणातेमणेसहितनेईश्वररावो
जेकुंतेमारोतृणानिपेवेत्यागरिनेजातिराविजेतेस्त्रितेनीकेरेकुंतेतेरुदनकरतोनेगांरानिपेवेनग्नरावोथको
जातोहवो ॥ १० ॥ श्लोकः ॥ कुतस्तस्याः न भावः स्यातेजईशित्वमेववा ॥ योः न्वगहंस्त्रियं योतीस्त्रियं चान्व
११ ॥ अर्थः ॥ अनेजेमगर्दअजेतेगर्दजीजेतेरोपोतानापगनिजेजातोतेमणोकरिनेमासोथकोपणतेगर्दनीकेरे
होउरोजायछेतेमजातिराविजेस्त्रीतेतिकेरेजेपुरुषपरीशो जायछेतेपुरुषजेतेनेपोतानोसहितानेविजानेपरा

॥ १८९ ॥

भवपमाउगनुसामर्थनेसर्वनेवशकरवापणं एमर्वजेतेकराथिजहोपकेतांस्त्रीनेवशावोजेपुरुषतेनेविपेतो
एकेयरुडोगुणजेतेरदेनहि ॥ ११ ॥ श्लोकः ॥ किंवि एयाकितपसाकिं त्यागिनशुतेनवा ॥ किंवि विकेनमोननस्त्रीजिर्ध
स्यमजो हतं ॥ १२ ॥ अर्थः ॥ अनेजेपुरुषवेस्त्रीयोजेतेमणोमनदरिलिधुंतेपुरुषजेतेनेविषाअण्णातेगोकरिनेशुंने
तपेकरिनेशुंनेदानरेवुंनेशास्त्रसांअलवुंतेमणोकरिनेपणानुअनेराकांतस्यलनेविषेजेरहवुंनेमोनगरखवुंतेमणो
करिनेपणानु ॥ १२ ॥ श्लोकः ॥ स्वार्थस्माकोविदं पिशुं मूर्खं पंडितमानिने ॥ योः दूमीश्वरतांप्राप्यस्त्रीनिर्गोस्वरवज्जि
तः ॥ १३ ॥ अर्थः ॥ अनेजेमगायजेतेगोबलिवर्दंजितिलिपोलेनेगर्दअजेतेगोगर्दंनजितिलिपोलेतेमस्त्रीयोजेते
मणोजितिलिपोलेनेईश्वरपणानेपोमिनेपणपोतानोजेमोक्षरूपीअर्थसिद्धकरवोतेनेविषेरापणरहितनेतेज
मारोमूर्खनेविहितपणानुछेमानजेनेरावोजेकुंतेमुनेधिकारहे ॥ १३ ॥ श्लोकः ॥ संवतोवर्षपुगान्मेनुवर्षाअधरासवं
दत्तप्यत्मात्मनूः कामोवहिराकृतिभिर्यथा ॥ १४ ॥ अर्थः ॥ अनेपणोकरवर्षपर्वतुर्वर्षाजेतेनाअधररूपीजेअ
मृतनेनुंपोनकरतोरावोजेकुंतेमारोमनथकिउत्पनथयोजेकामतेजेतेनत्सथातोदवोजेमपिआदिकनिजे
आकृतिपोतेमणोकरिनेअगनिजेतेत्पनथियातोतेम ॥ १४ ॥ श्लोकः ॥ पुंश्रव्यापहंतं चित्तं कील्वन्मोचितुं पशुः
आत्मारामेश्वरमृतेअगवंतमपोक्षजं ॥ १५ ॥ अर्थः ॥ अनेपोतानास्वरूपंनविपेछेआरामजेमनेरावाजेमोरायोति

॥ भा-रा-॥

॥ १८६ ॥

तेमनानियंतानेइरियोपलाजेमनेपोकि सकतांनथिएवाजे अगवांनतेमनाविनापुरुपनेरेस्विनेवलाथमांनथानिजे
 खीतेगोदरिखिपुएवुजेनेपोनावुं चिततेनेपाछुंतेस्त्रीथकिवशकरवानेअर्थविजोकोरापुरुषजेतेसमर्थछेएककारा
 यणरूपिविनाविजोकोइसमर्थनथी ॥१५॥ श्लोकः ॥ बोधितस्यापिरेयामेसूक्तवाकोनदुभेतेः ॥ मनोगतोमहामहोना
 पयासजितात्मनः ॥१६॥ अर्थः ॥ अनेनेउर्वशीजेतेगोमसवचनेकरिनेबोधनेकरातेपलापुष्टछेमनिजेनिनेनथिजि
 सांमनआदिकउंडियोजेगोएवोजेहुंतेमारामननेविंवरसांजेमहामांरुतेजेतेनथिनिवर्त्तंपामतो ॥१६॥ श्लोकः ॥ कि
 मेतयानोःपक्षरंतेज्वावासंर्षंचेतसः ॥ रज्जुस्वरूपाविदुषोयोःदेयदजिनंदियः ॥१७॥ अर्थः ॥ अनेदोरडिनास्वरूप
 नेनजांरातोनेनेजकारणपणामारेमर्षनिवुद्धिपेकरिनेविकेजुक्तछेचितजेनुंएवोजेपुरुपतेनोतेदोरडीजेतेगोडी
 अपरापकराछेकीइनथिकरांतेमजेकारणपणामारेनथिजीसांइरियोजेगोएवोजेहुंतेमारोतेस्त्रीजेतेगोशो
 अपरापकराछेकोइनथिकरां ॥१७॥ श्लोकः ॥ कायंमजोममः कायोदोर्गधात्सकोशुविः ॥ कगुणाःसोमनस्या
 एतुप्यासोःविण्पाहृत्तः ॥१८॥ अर्थः ॥ अनेअतिशोमलिननेदुंर्गधआदिकजेसर्वअपवित्रवस्तुतेमनेरेदे
 वावुस्यानकनेतेजमादेअथुविएवोजेआदेरतेजेतेकरांअनेतेदेनेविषेसुगुपपणनेसुकुमारपणोआदिक
 जेरुद्रागुणतेजेतेकरांथिदोयनजहोयमादेनिश्रेमलिनानुंजेआशरिरतेनेविषेसारपणानोजेअथासतेजे

अ-२६॥

॥ १८६ ॥

छ

तेअज्ञानजेतेगोकरां ॥ १८॥ श्लोकः ॥ पिबाः किंस्विनुनार्यायाः स्वामिनोःगुः श्वरुधपोः ॥ किमात्मनः किमुहृदा
 मितियोनावसीयते ॥ १९॥ अर्थः ॥ अनेआदेरुजेतेमातापिताथकिउपजोमारेमातापिताकोछेउंनेस्त्रीजेतेनाउप
 जोअपमांआवेछेमादेस्त्रिजेतेनोछेउंनेस्वामिनेराजातेनेवशछेमादेराजानोछेउंनेअग्निमांवलछेमादेअग्निनो
 छेउंनेमरेतारेस्वानआदिकचुथेछेमादेस्वाननेगुप्रपलितेमनोछेउंअनेजीवात्मामांदिहरोछेमादेजीवात्मानोछे
 उंनेमुहृदजेतेमनिजेगोहोछेमादेमुहृदजेतेमनोछेउंरापुकारजेदेहनिर्णयकराणोपणानथिआवतो ॥ १९॥ श्लो
 कः ॥ तस्मिन्कलेवरेः मध्येतुलनिष्टेविपज्जते ॥ अदोमुजरंमुनसंमुस्मिन्नंचमुर्वेस्त्रियाः ॥ २०॥ अर्थः ॥ अनेकमि
 विधानेअस्मतेरूपछेस्थितिजेनिनेअतिअपवित्ररावोजेस्त्रीनोतेदेहतेनेविषेमुर्वएवोपुरुषजेतेरुद्रंसवुंजेमांने
 सुंदरछेनासिकाजेमांनेसर्वेअंगेकरिनेअतिशोसुंदरावुस्त्रीनामुरवनेमानिनेआश्वयंजुक्तथकोआसक्तथाप
 छे ॥ २०॥ श्लोकः ॥ लव्हांसरुपिरस्नायुमेदीमज्जास्थिसंदर्तो ॥ विराम्बपूरयेरमतोकिमीणाकिपदेनरं ॥ २१॥ अर्थः
 एविरिसेविष्टामयनेस्त्रीनोदेहतेनेविषेआसकरावोजेपुरुपतेनिनिंदाकरेछेजेत्वकमांसरुपिरनादिपुमेदमज्जा
 नेहाउकोएसर्वेनोसमृद्धरूपअनेविष्टामुत्रनेपाचजेमांनयंछेएवोजेस्त्रीनोदेहतेनेविषेआलिगनारिकेकरिनेर
 मताएवाजेपुरुपतेमांनेविष्टानाजेकिशतेमांशोअंजेतेछेकोइअंतरायनथि ॥ २१॥ श्लोकः ॥ अयापिनोपसज्जे

तस्वीपुस्त्रेणोपुचार्यवित ॥ विषयेदियसंयोगान्मनः सुखनिनाम्यथा ॥ २२ ॥ **अर्थः** ॥ अनेने जकारणपणा मारे पोताना
 अर्थने जोगा तो एवो जे पुरुषते जे ते तो स्त्री दोने स्त्री एवो जे पुरुषते मने विषेन आसक्त थाय के मने विषयने इंडियो
 नो जे संयोगते थकि पुरुषपनुंमन जे ते स्त्री अपां मेले पणने विषयादिकना जोगविना न थिस्त्री अपां मनुं ॥ २२ ॥ **श्लोकः** ॥ अह
 शरदुता सा बाल्म भावउपजायते ॥ अमं प्रपुंजतः प्राणा ज्ज्वा म्यति स्मि मिलं मनः ॥ २३ ॥ **अर्थः** ॥ अनेने देखानेन सो असा
 एवा जे विषयादिक पदार्थते थकि पुरुष जे ते ने ते विषयने विषे पीति जे ते न थियु मन्मथातिके मने पोताना जे इंडियो
 ने मने विषय प्रत्ये अति ज्ञापण करि ने न जोर तो एवो जे पुरुषते जे मने जे ते स्थिरता ने पां सुयुक्त शान्ति ने पां मेले ॥ २३ ॥
श्लोकः ॥ तस्मात्संयोगं न कर्तव्यः स्त्रीपुस्त्रेणोपुचंडियैः ॥ विदुषां चाप्यः विष्यद्यः परगः किमु माहृतां ॥ २४ ॥ **अर्थः** ॥ अ
 नेने जकारणपणा मारे पुरुष जे ते ने स्त्री दोने स्त्री एवो जे पुरुषते मने विषे आसक्ति जे ते ने न कर वि
 के मने तो ज्ञानिएवा जे जनने मने पणो च इंडियो ने लुभमन ए जे परगं ते जे ते विश्वास करवा जोगपन थितारे मुसर
 रवा जे कामि पुरुषते मने तो ते इंडियो नो समुद्र जे ते कं थि विश्वास करवा जोगप होय न होय ॥ २४ ॥ **श्री नगवानुवा
 च ॥ श्लोकः ॥** एवेषु गायत्र्यपदे वदेवः स उर्वशी लोका मथो विद्याय ॥ आत्मानमात्मन्यवगम्य संवैत्र पारमत ज्ञान विधू
 त मोहः ॥ २५ ॥ **अर्थः** ॥ हवे एक थाने ने श्री हृत् ए भगवान जे ते उद्व जी प्रत्ये कहे ले उद्व मोहा जे रा ज्ञाने मने मध्य पण

देवतुल्य एवो जे ते पुरुषवानामेरा ज्ञाने जे ते ए विरि संवेग ग्ने जूक्त जे वचन ते मनुं गानक २ नो थकी पोताना जिवने वि
 पे अंतर्था मि पणो करि ने र स्त्री एवो जे कुं ने मुने पां मिने ज्ञाने करि ने ना पां मिग दो ले मोदने जे नो एवो थकी निश्चे स
 र्व विषय थकि निर्हाति पां मतो देवो ॥ २५ ॥ **श्लोकः** ॥ ततो दुःसंगमुत्सृज्य मत्सु मज्जेत बुद्धिमान् ॥ संत एतस्य छिंदति म
 नो व्यासंगमुक्तिनिः ॥ २६ ॥ **अर्थः** ॥ अनेने देतु मारे बुद्धिमान एवो जे पुरुषते जे ते दुष्ट पुरुषनो जे समागम ते नो त्याग क
 रिने संत पुरुषने विषे जो रा पके मने नो साधु जन जे ते सदुक्ति ये जूक्त जे वचन ते मण करि ने ए पुरुषना मननी जे वि
 षयने विषे आसक्ति ते ने छे दि नो रं वे छे ॥ २६ ॥ **श्लोकः** ॥ संतो नपे क्षामञ्जिताः प्रशांताः मम दर्शिनः ॥ निर्ममा निरहं
 कारानिर्द्वानिष्परिगृहाः ॥ २७ ॥ **अर्थः** ॥ अने व क्षिते साधु पुरुष के वा छे तो मा इक पदार्थ निश्चपे क्षा ये र हित ने मारे
 विपे छे चित जे मनां ने अति ज्ञो पणो ज्ञां तने शानु ने मि चने विषे मपणो ज्ञाता एवा अने देहादिक ने विषे ममता ये र
 हित ने गयो छे अरुं कार ते जे मनो ने सुरवड रं वे र हित चे न थि को इ पदार्थ नो परिगृह ते जे मने ए विरि रना संत जे ते
 छे ॥ २७ ॥ **श्लोकः** ॥ ते पुनित्यं मद्भाग मद्भागो पुमत्कथाः ॥ संजवंति हि तान् गानुपतां प्रपुनं सद्य ॥ २८ ॥ **अर्थः** ॥ अ
 ने दे मो रा नाग पवा जार बा उद्व जी नाग पशा जिएवा जे ते साधु पुरुषते मने विषे मनुष्य जे ते मनुं हित करे ए वि जे मा
 रिक थायो ते जे ते निरंतर सारि पे छे थाय छे अने ते कथायो के वी छे तो पोताने सो न ज नारा जे जनने मनुं जे पाप ते ने रा

॥ भा. रा. ॥

॥ १८० ॥

लिनोस्वेछेराविछे ॥ २८ ॥ **श्लोकः** ॥ तायेश्वरावेतिगायेतिरायुमोदेतिचाहताः ॥ ममराः श्रद्धाभावात् नक्तिं विदे
 तिते मयि ॥ २९ ॥ **अर्थः** ॥ अनेतेकथायोनैश्वरागादिकतेनेवियेप्रधानेपारणाकरनानेआदरेजुरुनेमसरए
 वाथकाजेपुरुषतेकथायोनैसांनलेछेगानकरेछेनेवरवांगोछेतेपुरुषजेतेमारेविपेनक्तिजेतेनेपांमेछे ॥ २९ ॥ **श्लो
 कः** ॥ नक्तिं लब्धवतः सापोः किमन्यद्वशिष्यते ॥ मयनेनगुणोद्भवाएयानंदानुभवात्मनि ॥ ३० ॥ **अर्थः** ॥ अनेहेव
 पवजीअनेतछेगुणजेमानेअतिशोचानेनेजानमपछेमूर्तिजेनिनेपरद्वारावोजेहुतेमारेविषेनक्तिपोमतो
 रावेजेरुडोपुरुषतेनेविजुंपांमवानुंरुंवाकिस्हेछेकोइरहेतुनेथि ॥ ३० ॥ **श्लोकः** ॥ यथोपश्रयमाणास्यनगवतं विना
 वसुं ॥ शीतं न्यंतमोप्येति साधुसंभवतस्तथा ॥ ३१ ॥ **अर्थः** ॥ अनेजेमसमर्थराजेअग्निनेनेसारिपेवेआश्रयने
 करतोरावोजेमनुष्यतेनिदारादेअंधकारजेतेनाशपांमेछेतेमसाधुनिसेवाकरतीरावोजेपुरुषतेनेजन्ममरणा
 निबुक्नेअज्ञाननेतेनाशपांमेछे ॥ ३१ ॥ **श्लोकः** ॥ निमज्जीन्मज्जतां पोरं नवाद्यो परमापरां ॥ संतोद्भवा विदः
 श्रोता नोर्देवः प्रमज्जतां ॥ ३२ ॥ **अर्थः** ॥ अनेनिचजातिनेपामिमेवलिउं वज्जनेपोमतारावाजेजनतेमनेन
 पंकररावोजेजन्ममृत्युरुपिसमुदतेनेवियेपरमरावोजेआश्रयतेरूपतोशांतनेपरद्वयानाजांणानारावासांत
 जेतेछेजेमज्जनेवियेबुडतारावाजेजनतेमनेहरावुंजेनावतेजेतेआश्रयतेम ॥ ३२ ॥ **श्लोकः** ॥ अन्वेदिशानो ॥ १९० ॥

प्राणान्नाहानांशरगतं ॥ धर्मो विते नृणां प्रेस संतोः वाक्यविभक्तोः रतां ॥ ३३ ॥ **अर्थः** ॥ अनेजेमशंराधारिजेतेमने
 अन्मजेतेजीवनछेनेजेमआतंजनजेतेमनोहुं जेतेरक्षाकरनारोडुअनेजेममनुष्यजेतेमनेपरलोकनेधर्मजेतेवि
 तछेनेमज्जन्ममरणाथकिवितभावाजेमुमुक्षजनतेमनेसंतजेतेरक्षाकरनाराछे ॥ ३३ ॥ **श्लोकः** ॥ संतोर्दिशोतिचक्षुं
 पिवदिरर्कः समुत्थितः ॥ देवतावांपवाः संतआत्माहमेवच ॥ ३४ ॥ **अर्थः** ॥ अनेवलीसंतजेतेमनुष्यजेतेमनेसं
 तनेअसंतनाविवेकरूपीजेनेवनेनेआपेछेजेमसारिपेवेउगारावाजेसर्पतेजेतेसर्वेनेवास्त्रकाशरूपीमेवआ
 पेछेतेमअनेसंतजेतेजदेवताछेनेसाचावंपुछेनेसंतजेतेजमुनेमाराआत्मानिपेवेबाहाजाछेमारेजेमसारिसेवापू
 जाकरविनेमजतेसाधुनीपरासेवापूजाकरवि ॥ ३४ ॥ **श्लोकः** ॥ वेनसेनस्तोष्येवमुर्वरालोकनिःस्मृः सुक्तसं
 गामदिमंतामात्मारामश्चचारद ॥ ३५ ॥ **अर्थः** ॥ हवेराइतिहसकथानोजेपसंगतेनेसमासकरताथकाकहेछेदेव
 इवजीवैतसेनजेपुरुवरवाजातेजेतेरापूकारेहुंवंवृणालोकेनेवियेस्पृहापेरहितनेतेजेसापुपुरुषनोसमागमते
 थकित्तागकरोछेनेस्त्रीयोनेस्त्रेगापुरुषनोसंगजेणेनेआत्मारामरावाथकोनिश्चेआपृथ्वीप्रमेफरतीद्वो ॥ ३५ ॥
 ईतिश्रीमद्भागवतेमाहापुराणोत्तराकाशस्कंधेकृष्णार्जुनसंवादेपउविशोःप्रायः ॥ २६ ॥ कृष्णार्जुनसंवादेपउविशोःप्रायः ॥
 रापनेपुनो ॥ यस्मात्वायेथथाज्जेतिमात्वताः सात्वतर्षभ ॥ १ ॥ **अर्थः** ॥ हवेआसताविशमाअपनेवियेअंगोस

हितजे किं या योगतेने करे शोरावाजे श्री कृष्णपरब्रह्मते मनाप्रसेउ हव जी जेते पुछे छे हे प्र मो हे यदु श्ये दत मा सं ले आराध
 नजे मांगवो जे किं या योगतेने तये जेने मुने क ही अने त मागजे भक्तजनने जेते जे कारणा पणा माटने जे प्रकार करिने त
 मोने पुछे छे ते सर्व मुने क ही ॥ १ ॥ श्लोक ॥ एतद्देति मुनयो मुद्गुर्भिः श्रेयसं नृणां ॥ नारदी नगवान्वास आचार्या गिरसः
 सुतः ॥ २ ॥ अर्थः ॥ अने नगवानरावाजे नारदीने आसजीने देवता नागुरु रावाजे श्रे गिराना पुत्र हृदय त्पि अने विजा
 पण मोरा मुनि ए सर्व जेते ए जेत मा रु पु जन कर वुं तेने मनुष्य जेते मना कल्याणानुकर ना सं रा वुं वार मवार कहे छे ॥ २ ॥ टी
 कः ॥ निः सूतेने मुखां जो जात पदाह नगवां नजः ॥ पुत्रे श्री मुग्गुर्भ्यो देवे च नगवान्भवः ॥ ३ ॥ अर्थः ॥ अने त मा रा
 मुखरूपी जे कमलने थकि जे कल्याणनासापनरूपी की या योगनी सरतो र्खोने समर्थ रावाजे ब्रह्मा ते जेते भृगु कृषि आ
 दिक जे पोताना पुत्र तेने जे किं या योग के देता हवाने समर्थ रावाजे शिव जी ते जेते पार्वती जेतेने जे किं या योग के देता
 हवा ॥ ३ ॥ श्लोक ॥ एतद्वै सर्ववर्णानामाश्रयाणां च संमतं ॥ श्रेयसामुत्तमं मत्स्ये स्थी शूद्राणां च मानद ॥ ४ ॥ अर्थः ॥ अने स
 र्वजने मान ना देना रा रावा हे नगवन् सर्ववर्णाने आश्रमवाला जे मनुष्यने श्रियोने शूद्रा सर्वने त मा रिपूजा करवा रू
 प जे ए किं या योगते जेते सर्व कल्याणानो जे साधनते मने मध्ये श्रेष्ठ रावापन मानवा योग्य छे ए म कु जेते मां मुछु ॥ ४ ॥
 श्लोकः ॥ एतत्कामलपत्राक्षकर्मबंधविमोचनं ॥ नलापवानुरक्तोपबृंहिविश्वेश्वरेश्वर ॥ ५ ॥ अर्थः ॥ अने विश्वनाई

श्वर जे ब्रह्मादिक ते मना निवेदाने कमलनापत्र सरवां छेने जे मनां रावा हे कृष्ण तमो जेते सर्व मनुप जेने मुने क र्म
 नो जे वे धन तेथ की छोटा वेरा जो जे एत मा रिपूजा रूपी किं या योगते जेते त मा रे विप्रे प्राप्तिथे जुरुने त मा रो न करवां जे
 कुं ते मुने क हे ॥ ५ ॥ श्री नगवानुवाच ॥ श्लोकः ॥ नरांतोः नेत पारम्यकर्मकारम्यवो हव ॥ मंस्त्रिसेवर्णा विष्यामियथाव
 दनुपूर्वशः ॥ ६ ॥ अर्थः ॥ हवे श्री कृष्ण नगवान जेते उ हव जी प्रत्ये करे छे हे उ हव जी अ सं त अपार रावो जे पूजा विधानो म
 मुद तेनो निश्च्यंत जेते न थि मा रे ते जे पुजा विधि तेने जे म परे ते म संक्षेपे सहित अ नुक्रमे करिने कुं जेते त मुने वर्ण
 न करिने क दिश ॥ ६ ॥ श्लोकः ॥ वैदिकं स्नात्रिकी मिश्रऽतिमैत्रि विधां मरुः ॥ त्रयाणामाप्सि तेने व विधिना मां मम च पे
 त ॥ ७ ॥ अर्थः ॥ हवे ते जे पुजानो विधितेने करे छे हे उ हव जी मा रिपुजाने अर्थ जे यज्ञ ते जेते वेदोक्त मंत्रे करिने करवां ने
 नारद पंचरात्रना जे मंत्रे मणो करिने करवां जेते वेदपकारना जे मंत्रे मणो करिने करवां विरिसेवर्णपकारना
 यज्ञ जेते छे अने रात्रा यज्ञरूप जे मा रिपुजानो विधिते मने मध्ये पोताने उ छि त रावो जे मा रिपूजा करणो य ज्ञरूप
 विधिते मणो करिने जप जेते मा रु अर्चने करे ॥ ७ ॥ श्लोकः ॥ यदा स्वनिगमेनोक्तं हि जन्तुं पश्य रूहः ॥ यथा यजेत
 सो भक्त राथ हृदात्त न्निबोधमे ॥ ८ ॥ अर्थः ॥ अने पुरुष जेते जारे पीतपोतानो वेद जेते गो क सं रा वुं जे हि जप रातेने
 पोमिने जे प्रकारे न क्तिने श्रद्धाते मणो करिने मुने पूजेने जे सर्व पूजा निरिति तेने हे उ हव जी तमे जेते मारा थ कि जो ए

८॥ श्लोकः ॥ अर्चाद्योऽंशेऽग्निं गृह्णात्सर्वेषां वासुतदिति जे ॥ इत्येगान्क्रियुक्तोर्वस्वरुं साममायया ॥ ८॥ अर्थः ॥ अने पूजा नो कर नार पुरुष जे ते प्रतिमा पृथिवीने अग्नि अने स्वर्ग जल पोतानुद्दय नदि नार सर्वेने विषे निकुप पर प
 गोक रिने अक्रिये जुक्तथकी चंदन पुष्पादिक जे इत्येते गोक रिने पोतानो गुरु रावो जे ते मारु पुजन करे ॥ ८॥ श्लोकः
 पूर्वस्नाने प्रकुर्वीत धोतन रत्नैः गन्धैः ॥ ३ नैर विचस्नाने मंत्रे मूद्रादिना ॥ ११ ॥ अर्थः ॥ अने ते पूजक जे ते पो पाळे
 रात ते जे गोरवो थकी पय मपोताना अंग निजे युद्धि तेने अर्थ स्नान जे तेने करे अने तेके देवदी कने नार टपे चरात्री
 कुरा वेपकार ना जे मंत्र ते मगो करिने जे मृत्तिका आदिक नुं गुरा करवुं ते गोक रिने विजुस्नाव जे तेने करे ॥ ११ ॥ श्लो
 कः ॥ संध्याया स्नादिकर्माणि वेदेना चोदितानि मे ॥ पूजातेः कल्पयेत्सम्यक् संकल्पः कर्मपावनी ॥ १२ ॥ अर्थः ॥ अ
 ने मनुष्य जे ते मने संध्या निजे उपासना कर विरा आदिक जे कर्म ते जे ते वेद जे ते गोक करवा गोक रां छे मारं मुने पां म
 वारूपी शुन छे संकल्प जे नो ए चो जे पुरुष ते जे ते संध्या आदिक कर्म सहित सर्व कर्मने पवित्र करे ए विजे सारि पूजा
 तेने करे ॥ १२ ॥ श्लोकः ॥ शैलीं शरुमयीं लोहीं लेप्पा लेख्यांसिकती ॥ मनोमयीं मणिमयीं प्रतिमां शविधा स्मृता
 १३ ॥ अर्थः ॥ देव प्रतिमाना जे जे तेने करे छे दे उडव जी ए कपा पाण नि प्रतिमा विजी का ए नि प्रतिमाने विजी क व
 र्णादिक धातु नि प्रतिमाने चोपि नि स आदिक ने विषे चंदनादिक ना लेपे करिने पांचमिका गटादिक ने विषे वि

अ. १० ॥
१८३ ॥
१८३ ॥

त्रिने करिने लु विमृत्तिका नि करिने अने सातमी पोताना क्रुटय क म जने विषे मने करिने कल्पिने आठमि मणि
 नि करि ए विरि सं मारि प्रतिमायो ते जे ते आठ प्रकार निक दिछे ॥ १३ ॥ श्लोकः ॥ चला चले तिदि विधा प्रतिष्ठा जी वमं
 दिना ॥ उहा सावा रने नस्तः स्थिराया मुहूर्त्तने ॥ १३ ॥ अर्थः ॥ दे उडव जी स्थिरने अस्थिर ए विरि सं वेपकार नि जे
 प्रतिमायुं ते जे जे वा जे तेने जे मदे जे ते र देवानु स्थान क छे ते म मारे रे वा नां मं दिर रु प छे अने ते मो स्थिर प्र प्रतिमाने
 विषे जे पुजन करवुं ते मां मारुं वि स र्जनने आवाहन जे ते करवुं नदि ॥ १३ ॥ श्लोकः ॥ अस्थिरायां विकल्पः स्मात्स्यं ।
 हि ले तु न वे त रु य स्त प ने त्वः वि ले प्या याम म त्र प रि मा र्जने ॥ १४ ॥ अर्थः ॥ अने फेर वि फेर ए वि जे सुवर्णादिक नि
 नां नि प्रतिमा तेने विषे तो आवाहन वि स र्जन करवां अथवान करवां ए पुकार नो जे दे जे ते छे ॥ ने पृथिविने विषे क
 ल्पि जे प्रतिमा तेने विषे तो आवाहनने वि स र्जन ए वे य जे ते करवां अने मृत्तिका ने चित्रा मगानि जे प्रतिमायुं ते य
 कि नि स जे सुवर्णादिक नि प्रतिमा तेने विषे तो स्नान जे ते करवावुं ने स्नाने करिने पो वा इ जा य ए वि जे चित्रादि
 क नि प्रतिमायुं ते मने विषे तो मा जे न मा त्र क रा व वुं प ए स्नान करवावुं नदि ॥ १४ ॥ श्लोकः ॥ इयैः प्रसिद्धं मद्यागः प्र
 तिमादिषुः माथिनः ॥ नक्तस्य च पथा लब्धो ह्दि ना वे न चै व दि ॥ १५ ॥ अर्थः ॥ अने सका म पुरुष जे तेने तो पूजानो
 जे विधि तेने विषे विख्यात ए वां जे चंदन पुष्पादिक पूजानां सा पन ते मगो करिने पु ति मादिक ने विषे मारु अर्च

१८३ ॥

॥ १०१ ॥ न जे ते करवुं अने निष्कपरी एवो जे मारो अल्ल तेने तो जे वापोता ने प्राप्त थयां जे चंद्रन पुष्यादिक ते मरु करिने मा **॥ १०२ ॥**
॥ १०३ ॥ रु अर्चन करवुं अने पोताना रुदयने विषे प्रातिपे करिने ज निश्चै मारु पुजन जे ते करवुं ॥ १५ ॥ **श्लोकः ॥** स्नानाले कर
 रणे प्रेष्ठमर्चाया मेव नृदव ॥ स्थंडिले तत्त्वविन्यासो वहावा ज्यजु ते हविः ॥ १६ ॥ **अर्थः ॥** अने हे उदवजी मारि जे प्रति
 मा तेने विपे तो स्नान करवुं नेव स्यादिक अने कारपे राववा त जे ते निश्चै मुने अति शो वाहा लाळे ॥ अने वेदिका
 उपसकने आकारे करुं जे क मल तेने विपे संक र्पाणादिक जे मारा अवनारने सुदर्नादिक जे पार्वरुने क विपे स
 दित देवता ते सर्वे नुं मारि मूरति ये म दिन जे म परे ते म स्यापन करवुं ते मुने प्रिय छे ने अग्नि ने विपे तो पुने करिने वा
 सरावुं जे कृत उअने जे ते हो मवुं ते मुने प्रिय छे ॥ १६ ॥ **श्लोकः ॥** सूर्यवा अरुण प्रेष्ठं सल्ले सल्लि लादिनिः ॥ अद्यो प रु
 ते प्रेष्ठं अने नमम वार्यपि ॥ १७ ॥ **अर्थः ॥** अने सूर्यने विपे तो गायत्रि आदिक जे म वृते रोक रिने स्तुति रूप पुजन कर
 वुं ते जे ते मुने अति शो प्रिय छे ने जलने विपे तो जल आदिके करिने मारु पुजन करवुं ते जे ते मुने प्री य छे के म जे तो मा
 रो जे अल्ल ते गो तो अहाये करिने अर्पाण करुं जे जल ते जे ते पणामुने अति शो प्रिय छे ॥ १७ ॥ **श्लोकः ॥** सूर्यं अजक्तो पद
 जे न मे तो पाय कयने ॥ गोपो पूषः सुमनसो रीपो नाशुं किं पुनः ॥ १८ ॥ **अर्थः ॥** अने अल्ल जे ते गो तो अर्पाणने क
 र्पावुं जे पणु क पनव स्यादिक परार्थ ते जे ते पणामुने प्रसन्न करवाने अर्थे नथिक स्या तु तारे चंद्रन पुष्यने धूपन यादी ॥ १८ ॥

पने अने अल्ल आदिक ए सर्वे जे ते मुने प्रसन्न करवाने न समर्थ थायने मांशुं केनु ॥ १८ ॥ **श्लोकः ॥** अविः संजृत संजारः श
 र्दभः कल्पिता मनः ॥ आसीन प्रागुदरवां चैर्वापोत्वथ संसुरवः ॥ १९ ॥ **अर्थः ॥** अने मारि पुजानो करनार जे मनुष्य ते
 जे ते प्रथम पिने गिक रि छे पुजानि साम शिषुं जे गो ने पवित्र पणो मुक्तने पूर्व दिशाने विपे छे अरु जाग जे म नारा वा जे दर्न
 ते मरु करिने कसु छे आसन जगोरा बो थकी चूल प्रतिमाने विपे तो पूर्व अथवा उत्तर मुरे वे वे वा थकी मारु पुजन करे अ
 ने अचल प्रतिमाने विपे तो मन्सु रव वे वा थकी मारु पुजन करे ॥ १९ ॥ **श्लोकः ॥** हलन्त्यासः कृतस्यासां मद्वो पाणिनाः मु
 जेत ॥ कलशं प्रीक्षणीये च यथा वदुपसा पयेत् ॥ २० ॥ **अर्थः ॥** अने वलीते पुजक जे ते मंजु जे ते मरु करिने पोताना अंगने
 विपे कराले त्या मने गोरा बो थकी ते पुकारे सर्वे अंगने विपे कराले त्यास जे ने ए वि जे मारि प्रतिमा ते नु पोताने ह स्ते क
 रिने सारि पे वे मर्जन करे अने जे करिने अरलो जे कलशने पुष्यादिकने प्रीक्षणा करवानुं जे पावने वे यने शास्त्र मरु मारो
 मे च चंद्रने पुष्यादिक ते मरु करिने संस्कारे मुक्त करे ॥ २० ॥ **श्लोकः ॥** तदग्निं वयं जने इआगपान्मानमेव च ॥ प्रीक्षणा वा
 गिची गप ह्ति स्ते ई ईंश्च सा पयेत् ॥ २१ ॥ **अर्थः ॥** अने ते मंजु दिके करिने संस्कारे मुक्त कराले कलशने तो जे जल ते म
 र्ग करिने रे व जे ते म निपुजा करवा नु स्यानकने चंद्रन पुष्यादिक जे इअने पोतानो देहा सर्वे नुं प्रीक्षणा करिने अने पाय
 आदिकने अर्थ जे त्रेण पावते मनुपणो प्रीक्षणा करिने कलशनां जे जलने नु लसी प्री आदिक जे इअने मरु करिने पु

॥ भा. १. ॥

रगाकरे ॥ २१ ॥ श्लोकः ॥ पारायणचिमनी पार्थवी गिवात्रागिरे शिकः ॥ तदाशीलोपशिववागापत्राचाजिमंत्रयेत् ॥

॥ अ. २७ ॥

॥ १८४ ॥

२२ ॥ अर्थः ॥ अनेवलिपुजक जेतेपगपोवाने अर्थ जे जलने स्तपोवाने अर्थ जे जलने आश्वमनकरवाने अर्थ जे जलने जलराखवाने अर्थ जे जे एपवात्रते मने द्रुदयने विपेव्यासकरानो जे संज्ञने मस्तकने विपेव्यासकरानो जे मंत्रने शिरवाचापानो जे मंत्रने गायत्रिसर्वमंत्रे करिने मंत्रे जुक्तकरे ॥ २२ ॥ श्लोकः ॥ विंडेवाय्यसि संशुद्धे त्स्वप्नस्योपरोमम ॥ अर्वाजीवकलाप्यायेत्लादोने सिह नावितां ॥ २३ ॥ अर्थः ॥ हवे प्रथमप्यानकरानि रितिकहे छे हे उहवजीने पुजक जेते प्राणायामे करिने वडाकरणे जे प्राणावायुने ते प्राणावायुनामेषमथकिथयो जे अग्निने वेथे करिने शुद्धयपुजे पोतानुं शरीरतेने विपे जे द्रुदयकमलनेने विपेरहिने अक्षरथकीपणापरने आणुमर्षिसुक्ष्मने जीवमां अंतर्पामिपणोकरिने वर्तति एवित्ते मारि मूर्तिने पुप्यानकरनेते मूर्तिके विले वांउंकारनो जे नादनेने मध्यपाने करिने सिद्धपुरुष जेते मगोसाक्षात्कार करी एविले ॥ २३ ॥ श्लोकः ॥ तथाः स्वानुपविडेया ते संपूजत न्ययः ॥ आवाहावादिपुस्थाप्यन्य स्तोत्रांगमाप्रपूजयेत् ॥ २४ ॥ अर्थः ॥ अने पाने करिनेते मूर्तिने विपे एकाग्रपणाने पोस्योरावो जे पुजक ते जे जीवना आत्मारूप जे मूर्तिने गोक रिने आसरावुं जे पोतानुं विरतेने विपे मने करिने मारु पुजक रिनेने ते के उ प्रतिमादिकने विपे आवादन करिनेने ते प्रतिमादिकनुस्यापन करिने समीपे स्थापन कराले अंगरूपसे कर्पणादिक जेनेने उपांग ॥ १८४ ॥

रूपने रसुने दारिक पार्थ जेने रावां जे कुंते मारुं जे ए पुरुनुने विपे जे मघदेने ममारिपेने पुजनकरे ॥ २४ ॥ श्लोकः ॥ पापे
 स्वशीरगादीनुपचारमकल्पयेत् ॥ पर्मादिभिश्च नचिः कल्पयित्वा सनेमम ॥ २५ ॥ पद्ममष्टलेन च कर्णिकोके
 मरो ज्यते ॥ ३ भा. ॥ वेदत्तं वा मारुं न च सिद्धये ॥ २६ ॥ अर्थः ॥ हवे ते पुजन जेनेने के दे छे हे उहवजीने पुजाकरतल
 जे अकजने जेते पर्मादि जेने वने वा जवना पापारूप जे ज्ञानवैशगर्भेण अर्थने सर्वे करिने मारा आसनरूप जे पी
 वनेने कल्पिनेने पी वने विपे कर्णिकाने के शरते मगो करिने उ ज्वलने आठले दल जे मांगु जे क मलनेने कल्पिने वेद
 ने नारद पेशरात्रमोकया एवा जे वेपुजाना विधिने मगो करिने पाद्य जे पगपोवानु जलने उ पस्वर्श जे आश्वमनकरवानुं
 जलने अर्हरा जे स्तपोवानुं जलने छे आदि जे मां रावा जे पुजाना उपचारते मने स्वर्गने मोक्षते मनिष्ठासिने अर्थ मुने अ
 र्पणकरे ॥ २५ ॥ २६ ॥ श्लोकः ॥ सुदर्शनं पांचजमे गदासी पुपुनर्दान ॥ मुशल्लेकोस्तु मेमांसां श्रीवत्येवानुपुजयेत् ॥ २७
 अर्थः ॥ अने सुदर्शन चक्रने पांच जन्म शंखने गदा तरवार वा गा पनुपने दल अने मुशल्लेकोस्तु मनिष्ठासिने अर्थ मुने अ
 जाने श्री वशरा सर्वे वु अ नुक्रमे करिने पुजनकरे ॥ २७ ॥ श्लोकः ॥ नेदसुने देगरुं दे प्रचंड चंड मेव च मद्रा बले वलं चैव बकुमुदं
 कुंदे क्षणां ॥ २८ ॥ अर्थः ॥ ए विरिसे आ पुधादिक नुपुजन करिने हे वे पार्थ रनुपुजन करे छे हे उहवजी अने वलिने पुजक
 जेतेने रसुने प्रचंडने चंड अने मद्रा बलने कुमुदं कुमुदं क्षणा एवेनामे जे सर्व पार्थ रते मनुपा अर्चनकरे ॥ २८ ॥ श्लोकः

॥ भा. ग. ॥
॥ १५६ ॥

पयथा विधि ॥ शोभयसा एतद्व्यापिषां स्थाशो नावयेत मां ॥ ३७ ॥ अर्थः ॥ अनेने पुजक जेने कुंड जेनेने फरती चारकी
रद्म जेते मने पाथरिने चारे कोरा जले करिने शोभयसा करेने विधि प्रमाण समीप आदिक जेनेने लाविने कुंड जेने समीपे मु
कवारुप जेकर्म तेने करिने अनेने पिने शरवीने स्थासा आदिक जे दो मनां उपकारां रूप इत्येते मने अग्नि शिउतरादिकोरा
स्थापन करिने अनेने शोभयसा छेनां मजे नुरावुं जे पाचनेने विषेर थुं जे जल तेरां करिने ते इत्येते नुरावुं शोभा करिने ते करे ते
अग्निने विपे मारु स्मरण करे ॥ ३७ ॥ श्लोकः ॥ तदजो वुनदप्रखं शरवचक्र गदां वुजैः ॥ लसच्चतुर्भुजं गानं पद्म किं जल्ल वा
ससं ॥ ३८ ॥ अर्थः ॥ अनेने कुंकेवो तोत पावैलुं जे जो वुनेद सुवर्गां तेना मरखिले कांति जे निने शोभयचक्र गदाने पप्रते म
गो करिने शोभयसा छे आरभु जने जेनाने शोभने कर्म लना जे किं ज कुंते मरखां पिलां छे वस्त्र जे नां एवो ॥ ३८ ॥ श्लोकः ॥ स्फुर
त्कीरीरकं करि सुवरां गदे ॥ श्रीवत्सवत्समं ना जल्लोस्तु नेवन मालिने ॥ ३९ ॥ अर्थः ॥ अनेने प्रकाश मां छे मस्तकने विपे मु
कर जेनेने दस्तने विपे छे करां जेनेने करेने विपे छे करीं ग जेनेने शोभय छे वा नुवंप जेनेने श्रीवत्सनुचि प्रह्ले वक्षस्य लने विपे
जेनेने शोभयसा छे कांस्तु जमगि जेनेने वन नापुष्य नि छे माजा जेने एवो कुंलुं ॥ ३९ ॥ श्लोकः ॥ प्पाद्यन्म अर्द्धां रूपा द्विपा
जिघृता निच ॥ शस्याज्य जागा वा पागै दत्वा चात्सु तं रूविः ॥ ४० ॥ श्लोकः ॥ मुद्रया मूलं मंत्रेणापो उशर्चा वदानतः ॥ धर्मा
दिभ्यो यथात्मा धर्मैः स्विकुरुते बुधः ॥ ४१ ॥ अर्थः ॥ अनेने वा जो कुंते मां रं विवेकि पुजक जेने प्यान करतो यको पुजन करि

॥ १५७ ॥
॥ १५६ ॥

टक

नेने शिष्य करिने सारिपे वेसे चक्र सां एवो जेका एते मने अग्निने विपे होमिनेने आधार छेना मजे मनुष्या जेपि नि आहु
ती रूपे वेना गते मनि आहुति आविने घृते करिने आसा वुं जे सर्व कुंत इत्येते नो अग्निने विपे होम करेनेने किमे मंत्रे करिने ते स
र्वे वृक्ष एवो जे अशक्षर मंत्रे लोकरिनेने पुरुष मुक्त नि जे पालक चायुं ते मणो करिने ते रुका रुका प्रत्ये आहुति देतो थको हो
म करे अने स्थापन करु जे धर्मादिक देवते मने पणपोतपोताना मरुप जे मंत्रे मणो करिने आहुति आपे ए विरिसे रुं
जेपोता नु उल्लितते नाकर नारा जे अग्निने प्रत्ये अनुक्रमे करिने होम करे ॥ ४० ॥ ४१ ॥ श्लोकः ॥ अथ अर्थाथन मस्तु सपार्थदे
वो वल्लिदरेत् ॥ मूलमंत्रे जपेद्दस्य स्मरन् नारायणात्मकं ॥ ४२ ॥ अर्थः ॥ अनेने पुजा कर नारभक्त जनतेने पुजाने विषेर दिा
विजे मारि मुर्ति तेने पूजा जेनेन मस्कार करिनेने देद सुनेदादिक जे पार्थदेते मने आवेदिशा पोने विषे बलिदान आपे अने परब्र
ह्म एवो जे कुंते मां रं स्मरण करतो थको नाशय एनेना मजे मुलमंत्रे नो जप करे ॥ ४२ ॥ श्लोकः ॥ दत्वा च मन मुच्छेपे विषक
सेना यकल्पयेत् ॥ सुववा संसुर निमतं बुद्धा एम पार्थयेत् ॥ ४३ ॥ अर्थः ॥ अनेने पुजक जेने पुजाने विपे जां गो भगवान जमि
रथा एम पारिनेने आचमन कर विनेने मुने जमनां वाकिर थुं जे भोजन तेने विषक सेनादिक जेनेने अर्थकल्पेने सुं गोपे मुक्त जे
ता बुद्धादिक सुख वासने नु मुने अर्पणा करे ते करे पुष्या जलिये करिने पुजा करे ॥ ४३ ॥ श्लोकः ॥ उपपाद्यन् गृहान् त्यन क मो एपनि
नयन्मम ॥ मत्कथाः श्रावयं श्राव मुकुर्त्तं क्षणिको भवेत् ॥ ४४ ॥ अर्थः ॥ अनेने गो नने करतोने स्तुतिकरतोने मारो जे चरित्र ते
मने वारे वार विल वन करतोने मारिक था वुं जेने मने विज्ञाने संभलावतोने पोते सो नल्ल तो एवो जे मनुष्य तेनेने मुकुर्त्तं पर्यंत

॥ ना. ए. ॥
॥ १२८५ ॥

जेकालने प्रत्ये श्रामान्त्रलेकासनेने एविरिसनेथायले ॥ ४४ ॥ श्लोकः ॥ सर्वैरुच्चवैः स्तोत्रैः पौराणैः प्राकृतैरपि ॥ स्तुत्याप्रसीद
भगवन्वितिवेदेदेदवत् ॥ ४५ ॥ अर्थः ॥ अनेवसितेभक्तजननेतेपुराणनेविषेकदाजेप्राकृतएवंपणजेस्तुतिकरवोनोनामा
मोटास्तोत्रनेमणिकरिनेमारिस्तुतिकरीनेहे भगवनमाराउपसप्रसन्नथाओएप्रकारकरेनोथकोदेउनिपेठे नूमिउपस्रप
दिनेवेदनाकरे ॥ ४५ ॥ श्लोकः ॥ शिशोमसादयोः कृत्वाद्याहुभ्योचपरस्परं ॥ प्रपन्नेपाहिमासीश्रुतीते मृत्युगृहार्णवान् ॥ ४६ ॥
अर्थः ॥ अनेवसितेभक्तजनकेविरिसनेभस्कारकरेतेपोतानुंजेभस्करतेनेमागवेपगनेमप्येकरिनेपोतानेजमणैर
स्नेकरिनेमारेजमणैपादगृहणकरिनेनेहावेदस्नेकरिनेहाबोपादगृहणकरिनेपठे मृत्युरुपजेगृहरूपी समुत्तेथकिव
तोनेहेइहातमारेशरणआओएवो जेकुंनेमेजेतेणेनमोजेतेर श्वाकरोएप्रकारकरे ॥ ४६ ॥ श्लोकः ॥ इतिशेषामयादन्तेशिरस्याप्या
यसादरे ॥ उद्यमवेद्ये उद्यमस्योतिश्रीतिपितसुनः ॥ ४७ ॥ अर्थः ॥ अनेएविरिसेकरिछेप्रार्थनाजेनिएवो जेकुंनेमेजेतेणेआप्योए
वो जेउपतुलसीपुष्यादिकतेनेभक्तजननेतेआदरेमदितपोतानामस्तकउपस्रधारणकरिनेअनेप्रतिमानेविषेआवादनक
रुं जेप्रकाशामयमाहं स्वरूपनेजोविसर्जनकरवा जोरपदेयतोविसर्जनकरेनेपठेतेजेमाहंस्वरूपतेनेपोतानाप्रत्येकमज
नेविषेरया जेप्रकाशमानजीवतेनेविषेस्थापनकरे ॥ ४७ ॥ श्लोकः ॥ अर्चादिपुपदायत्रश्रद्धामातत्र चार्चयेत् ॥ सर्वभूतेषाम्
निचमर्वात्माहमवस्थितः ॥ ४८ ॥ अर्थः ॥ अनेनेभक्तजननेतेअर्चादिकजेआठप्रकारनिर्मृत्योनेमनेमप्येपोतानेजेमूर्तिने
विषेज्यारश्रद्धायातारेनेमूर्तिनेविषेमुनेपूजेकमजेतोसर्वनो अंतयोमिएवो जेकुंनेजेतेसर्वभूतेनेविषेनेपोतानाजीवनेवि

॥ अ. २५ ॥
॥ १२८५ ॥

पेपणअंतर्था मितोकरिनेरेखांछुंमारे ॥ ४८ ॥ श्लोकः ॥ एवंकिपायोगपथैः पुमान्वेदिकतांत्रिकैः अर्चन्नु भयतसिद्धिं म
नोविंदस्य नीषितां ॥ ४९ ॥ अर्थः ॥ हेउहवजीपुरुपजेतेएविरिसेवेदनेनारपंचगजनेविषेकदाजेमारिपूजारूपकिपायो
गनामार्गनेमणिकरिनेमुनेपूजतोथको आलोकनेपरलोकनेविषेपोतानेईतीतराविजेमिदितेनेमाराथकिपोमले ॥ ४९
श्लोकः ॥ मर्वांसंप्रतिहाप्यमंदिरकारयेतदृष्टं ॥ पुष्योद्यानानिरम्याणिपूजायांवांसवाश्रितान् ॥ ५० ॥ अर्थः ॥ अनेजह्वा
वानएवो जेमोराभक्तनेजेनेमोमारिप्रतिमानुंस्थापनकराविनेतेपुनिमानेरहेवानुंमोदुंमंदिरकरावेनेस्तररावापुष्यना
दागचगिचाकरावेअनेमोरापर्वनेविषेअथवानिरतरपूजादिकनिपरपराचालेतेनेअर्थहेउहदामोरासेहरेनेगामते
मनेमारिमेवामां अर्पणकरे ॥ ५० ॥ श्लोकः ॥ पूजादीनांप्रबोदार्थमहापर्वस्तः स्यात् ॥ हेनापणपुरगामानुत्वामस्तादि
तामियात् ॥ ५१ ॥ अर्थः ॥ तेकेवांछेनोपूजाजेनिरतरमारिसेवाकरविनेवहुजननोछेसमागमजेमोएवाजेपुरणामासि
तथावसंतादिकमीराउअवतेमनानिबोदनाउपयोगिवांछेतेहेत्रादिकनेमनुमुनेअर्पणकरिनेमारासमानजेएश्रुथ
तेनेपोमे ॥ ५१ ॥ श्लोकः ॥ प्रतिष्ठयामावर्नोमसद्मनाभुवनवृषे ॥ पूजादिनांस्तुलोकं त्रिनिर्मत्साम्यतामियात् ॥ ५२ ॥ अर्थः
अनेकोकेकरुंजेमंदिरतेनेविषेजेमारिप्रतिमानिप्रतिहाकरविनेणोकरिनेतेप्रतिहाकरनारपुरुपजेतेसर्वपुष्यनु
राज्यपामेनेमंदिरकराववुंतेणोकरिनेत्रिभुवननुराज्यपामेनेपूजादिकनुंजेकराववुंतेणोकरिनेब्रह्मलोकनेपोमेनेपू

॥ १२८५ ॥

॥ ना. रा. ॥
॥ १५६ ॥

निहामेदिरनेपुजादिकराजेत्रैण्यकराववांतेमगोक रितेनामारासमानेगेश्वर्यतेनेपांमे ॥५३॥ श्लोकः ॥ मामेवनेरपे
क्षेणभक्तियोगनविदिति ॥ भक्तियोगसलभनेतेरवेषः पूजयेतमां ॥५३॥ अर्थः ॥ अनेदेउदवजीपूर्वकयुगविरितेजे
मुनेपुजेतेपुरुषजेतेमारेविषेभक्तियोगजेनेनेजपांमेलेअनेमायिकभोक्तोमोगादिकनिअपेक्षायेरदितरावोजेअ
क्तियोगतेगोक रितेवोमुनेनपांमेले ॥५३॥ श्लोकः ॥ यः स्वदनेपरैर्दत्तोदरेतसुरविप्रयोः ॥ हसिं सजायतेविदुरवर्षाणा
मधुतायुने ॥५४॥ अर्थः ॥ अनेपांतेअपिअथवाविजायेअपिराविनेदेवनेब्राह्मणतेमनिजीविकारूपहेतितेने
जेपुरुषपात्रिलेलेतेपुरुषजेतेहजारोहजारपर्यपर्यंतविष्टानोरवानारनुंउआदिकयायते ॥५४॥ श्लोकः ॥ कर्तु
श्चसारथ्यैर्तोरतुमोदितुरेवच ॥ कर्मणां भागिनः प्रेम्भूयां नयमिनत्कले ॥५५॥ अर्थः ॥ हवैशुभनेअशुभरावोने
कर्मनेभाफलनाचारपुरुषतुल्यभागियालेमकरेलेदेउदवजिराकनोशुभनेअशुभकर्मनोकरनांगोरुषने
विजांतेनामदायकरनारनेत्रिजातेकर्मनेविषेत्रेनारोनेचोद्योराजिथानारोरायारपुरुषजेतेतेकर्मनुंजेशुभ
नेअशुभफलनेनाबरावराभागवालायायतेअनेतेमांपणविशेषनेदकवेलेनेसाकंनरतुबहुकर्मकरोसते
सदायअदिकपणबहुकरोसतेसाकंनरतुजेफलतेजेतेपरावहुयायते ॥५५॥ इतिश्रीभागवतमहापुराणो
कारशम्भुपंचमविंशोः अध्यायः ॥२३॥ श्रीनगवानुवाच ॥ श्लोकः ॥ परस्वभावकर्माणि न प्रशंसन्नेगरेयेत् ॥ विश्वमेका ॥१५६॥

॥ १५६ ॥
॥ १५६ ॥

त्मकं पश्यन्प्रहृत्स्वपुरुषेण च ॥ १ ॥ अर्थः ॥ हवेअअगविशनाप्याथनेविषेअतिशोपर्मज्ञानवैराग्यनेप्याननेनेविषेले
तिजेनिरावोनेयोगिपुरुषनेनिजेस्थितितेनेउदवजीप्रत्येकरेशोरावाजेथीहूपभगवानतेजेनेप्रथमनिदानेस्तुतिजेनेनो
निषेपजेनेनेकरेलेदेउदवजीप्रकृतिजेत्रिगुणमयमायातेपुरुषजेजीवनासमूहनेमगोक रितेनेअविश्वजेनेदेदेरेप
गोक रितेनाकरूपजेतारावोनेपुरुषनेजेतेमरनाजेसागानरसास्वभावनेकर्मनेमनिप्रशंसानकरनेनिदपणानकरकेमजेनो
पारकिजेनिदानेस्तुतिकरवितेनेसाशिसृतिनुंतेप्यानकरवुनेनेविशोपलेमांरे ॥१॥ श्लोकः ॥ परस्वभावकर्माणि न प्रशंसति
निदिति सअशुभनेस्वार्थोदमत्तनिनिवेशनः ॥ २ ॥ अर्थः ॥ अनेनेपुरुषपारकाजेस्वभावनेकर्मनेमनिप्रसेसाकरेलेनेनिदाक
रेलेनेपुरुषजेनेअसतरावुंजेत्रिगुणात्मकजगतनेनेविषेनेअनिनिवेशनेथकिमारुप्यानकरवुंरुपजेपोतानोअर्थनेथकी
पदिजायते ॥ २ ॥ श्लोकः ॥ तेनसेनिदयापत्नेविश्वोानहचैनः ॥ मायांशोप्रतिशुसुंवात्तदन्तानार्थहकपुमान् ॥ ३ ॥ अर्थः ॥ हवे
नेस्वार्थनोनेनारातेनेहृष्टोनेकरिनेकरेलेदेउदवजीयोगुणानुंकार्यजेइदियातेजेनेनिप्रापेकरिनेपराभवपांम्येसनेदेसने
विषेरयोरावोपणजीवान्तेनेजेनेमयापजेमननासंकल्येकरिनेथईराविजेस्वप्रस्थितेनेपांमेलेनेतेकेडनात्रापासुलेइ
दियोनेमननुचेतनपणजेनुंरावोथकोमृत्युपनेस्फुमिअवस्थानेनेपांमेलेनेमनोनाप्रकारनालेस्वभावजेनारावुंजेजगत
नेनेविषेलेइदितेनिरावोनेपुरुषनेजेनेस्वप्रतुल्यजेदेवमनुष्यादिकनादेदतेनेपांमेलेनेस्फुमिअवस्थातुल्यनेदक्षपा

रु. म. श्री. से. न.

पारादिकरूपस्थावरदेहतेनेपोमेहे ॥ ३ ॥ श्लोकः ॥ किं भवेत्किमभवाहंतस्यावस्तुनः कियत् ॥ वाचोदितं तदनुत्तमनमा ॥ अ-२६ ॥
 ध्यातमेव च ॥ ४ ॥ अर्थः ॥ दूरे पार किं निदाने स्तु निते नु निः प्रयोजनपण्यं के छेदे उ हव नी ना शवंत एवो जेदेव मनुपादि
 करुपे हेत प्रपंचते मेव धिके थि वस्तु नारि छे ने शिवस्तु नुंरी छे रामांकी इ मारु नर रु जीवानु न थि ने ने ना शवंत वस्तु नु
 शं परि मा गले को ई न थि नारं ते जगत के तु छे तो बांणी धे करि ने कटा मां आ वे ने मने क रि ने विं त व न क रा मां आ वे रा वु
 जे मा ग स्व रू प वि ना वि नु मा ई क जगत ते जे ते तो ना शवं त छे मारे ते मां शं मारु नर नु जी वुं कां ई न जो वुं ॥ ४ ॥ श्लोकः ॥ छाया
 प्रसा ह्यु या ना मा त्प्र सं तो अर्थ कारिणः ॥ रावंदे र्दो ना वा प छं त्या म् सु तो नये ॥ ५ ॥ अर्थः ॥ अने जे म वा ल क जे ते
 मने पो ना ना दे र्नि जे ला या ते जे ते रा ल स प रां दे र वा ति थ कि अ य करे छे ने जे म पो ते वा स्या जे श दू ते जे ते प र्व त नि गु दा
 ने पो मि ने मिं दे आ दि क रा ह्य प रां क रि ने ज रा ना तो थ को न य उ प जा वे छे ने जे म जा ग त मां दे र्ग्यां सां न त्यां जे व स्तु ते ना आ
 ना म रू प ते स्व प्र ने वि षे वा घा दि क प दार् थ ते जे ते वि क उ प जा वे छे रा वि रि ने अ म त रा वा प रा छ या दि क प दार् थ ते जे ते
 वि क आ दि क जे अर्थ ते ना कर ना रा था य छे रा म आ दे रा दि क ना व जे ते ना श वं त थ का प रा जी व जे ते म ने वा स ना लिं
 ग शरी र ना ना श प र्थ त अ य प मा रे छे ॥ ५ ॥ श्लोकः ॥ आत्मे व त दि रं वि षं स ज ते स ज ति प्र नुः ॥ श य ते वा ति वि श्र आ त्मा दि य
 ते ह र ती श्व रः ॥ ६ ॥ अर्थः ॥ रा वि रि से ना श वं त रा वुं जे ज ग त ते नि उ स त्या दि क कि ये प्र का रे था य छे तो दे उ ह व नी स म

र्थ एवा ने परमात्मा ते जे ते पो ते अ नु ग र्हे क र्गो जे म ह र दि क त त्व ते पा मे आ वि श्व जे ते ने स र्जा वे छे ने ते म ह र दि क जे ते
 ने तो पो ते ज स र ने छे अ ने ज उ च्चे त न स र्वे ना नि ये ना रा वा जे पर ब्र ह्म ते जे ते ब्र ह्मो इ ना पा ल क र्ग वा जे वि सु आ दि क ते पा
 से आ ज ग त नि र स्त क रा वे छे ने वि लु आ दि क नु तो पो ते र क्ष ण करे छे अ ने पो ते प्रे स जे र्द रा दि क ते पा मे आ ज ग त नो प्र
 ल प क रा वे छे ने ते र्द रा दि क ना तो ई श्व र थ का पो ते सं दार करे छे ॥ ६ ॥ श्लोकः ॥ तस्यान्वरात्मनो नु स्मार्दस्यो ना वा नि रू पि
 तः ॥ नि रू पि ने ये चि वि धा नि र्मू ला जा ति ग त्म नि ॥ ७ ॥ अर्थः ॥ अने ने र्नु मा रे ज उ च्चे त न थ कि य ति रि क्त रा वा जे पर मा त्मा
 त्मा ते थ कि अ नु जे पर मा त्मा नु अ त र्था मि प रां क रि ने वा प वा प लुं ते रां र दि त रा वो की ई ज उ च्चे त न प दार् थ जे ते वि श्वं न थि
 नि रू प ण क र्गो अ ने जी वा त्मा ने वि षे अ ध्या त्म अ पि भू त ने अ पि रं दे व रां चै रा प प्र का र नि रू प ण क रि रा वि ने आ मा धि क अ
 हे म म त्व रू प प्र ति ति ने जे ते नि र्म ल छे के तां स वा धा ने म हि त ज्ञान थ ये स ते ते अ वि रा ना श पो मे छे ने अ ह जी वा त्मा रं दे छे
 ७ ॥ श्लोकः ॥ इ दे गु ण म ये वि दि त्रि वि पे मा य या ह तं ॥ ए त दि हान्म नु रि ते ज्ञान वि ज्ञान ने पु णं ॥ न नि रं ति न च्छं ती ति लो के च
 र ति स र्व व त ॥ ८ ॥ अर्थः ॥ ता रे ए ज ग त के म उ स म्ब थ युं छे तो दे उ ह व नि अ ध्या त्मा दि चै रा प छे प्र का र जे ना ने गु ण म प रा वुं
 जे आ ज ग त ते जे अ वि रा रू प जे मा धा ने गो उ स न्क र्गो ए म त मे जां रां अ ने ज्ञान ने वि ज्ञान ते ने वि षे कु श ल ता ये नु क्त
 रा वुं जे ए मा रू के दे व च न ते ने जां रां तो रा वो जे प्र क र ते जे ते पर ना जे स्व ना व ने क र्म ते म नि नि दान थि कर तो ने स्तु ति प ण न

॥ ना० ॥

॥ २०६ ॥

३३

धि करतोने लोकोके विषे रूप निषेवे प्रकारो मुक्तयको विचरे छे ॥ १० ॥ श्लोक ॥ प्रमद्वेगानुमानेन निगमेनात्मसंविदा ॥ आ
 पेतवदसत्तत्त्वानिः संशो विचरेदिद ॥ १० ॥ अर्थ ॥ राविरस्य निजे स्थितिते किपे प्रकारे था यतो देउ उव जी प्रत्यक्ष प्रमा
 णने अनुमान प्रमाणने शु ति प्रमाणने पोताना अनुभव रूप प्रमाण रा आर प्रकार ना जे प्रमाण ते म लोको किने उव तिनै वा
 शवैत रा वु जे आ जगत तेने मिथ्या ज्ञानिने मायिक परार्थ मात्रने विषे आ सक्ति येर दिन रा वोषको ज्ञानि पुरुष जे ते आ
 लोकोके विषे करे ॥ १० ॥ श्लोक ॥ नैवात्मनो न देहस्य संसृतिर्दृश्यते ॥ अनुमान स्वहोरी रा कस्य स्या दुपलभते ॥ १० ॥
 अर्थ ॥ हवे जन्म मर्णा ते केने था य छे रा विरिसे उ उव जी जे ते श्री कृष्ण नगवान प्रत्येपु छे देहे रा हा रा वो जे जीवात्मा तेने
 नो जन्म मरण जे ते नथि जथा तुने उ उव रा वो जे देह तेने परा जन्म मरण जे ते नथि था तुं रा विरिसे देह तेने जीवात्मा रा वे
 यने मध्ये केने जन्म मरण जे ते था य छे रा केने नथि था तुं रा मध्ये जे राणी ये छे ये ॥ १० ॥ श्लोक ॥ आत्माः यथा गुणाः शुद्धः
 स्वयं ज्ञोति वना हतः ॥ अग्निवद्वा रुचुः विद्देहः कस्येह संसृतिः ॥ ११ ॥ अर्थ ॥ केम जे तो आत्माने जीवने जे ते तो अवि
 नाशने सत्वादि गुणो रहितने स्वरूप करिने शुद्धने अग्नि निषेवे पोतानि मे ते प्रकारो मुक्तने छे रा वा परा आदिक जे दे
 ह ना गुणो गोरहित रा वो छे ने देह जे ते तो का ए निषेवे जे छे मा रे रा वेने मध्ये केने संसृति जे ते था य छे रा म मा रे पु अ छे ते
 नो उतरत मे मुने हपा करिने कर ॥ ११ ॥ श्री नगवानु उवाच ॥ श्लोक ॥ यावदेहे दि य प्राणो रात्मनः संनिकर्षणं ॥ संसारः फल

॥ अ० २६ ॥

उधव उवाच

॥ २०६ ॥

वां स्वावर्था र्थायः विवेकिनः ॥ १२ ॥ अर्थ ॥ हवे श्री कृष्ण नगवान जे ते उ उव जिपमे के दे छे दे उ उव जी जीवात्मा जे तेने
 ज्ञापे र्थने देहे दि योने प्राणने म नि सं पाये अग्नि शो संवेध जे ते रे छे सां पर्यंत देहादिक नाश वंत सम ऊ वारुप जे मा धन ते
 गोर दिन रा वो जे ते जीवने अ नित्य रा वो परा सं सार जे ते जन्म मरण रूप फले मुक्त यको सम था य छे ॥ १२ ॥ श्लोक ॥ अर्थ ॥ रा
 वि ए मानेः पि संसृतिर्न निवर्तते ॥ प्रायतो विषयानस्य स्वप्नः न र्थागमो यथा ॥ १३ ॥ अर्थ ॥ अने अर्थ जे देव मनुष्यादि
 क आकार ते जे ते अ नित्य सने परा मायिक विषय नुं चिंत वन कर तो रा वो जे आ पुरुष तेने जन्म मरण जे ते नथि निवर्ति
 पो मनु जे म सिद्ध आदिक परार्थ नुं चिंत वन कर तो जे जनेने स्वप्न जे विषे ते सिद्धादिक यकि य जे नथि प्राप्तिने जे ते
 नथि निवर्ति पो म तिने म ॥ १३ ॥ श्लोक ॥ यथा रा प्रतिबुद्धस्य प्रस्वापोद्धनर्थं नृत ॥ स एव प्रतिबुद्धस्य नवै सोदायक
 लते ॥ १४ ॥ अर्थ ॥ अने स्वप्न जे ते बुद्ध स्वना कर नां रा निश्चे था य छे अने ते स्वप्न जे ते जागो रा वो जे पुरुष तेने मोह क
 रवाने अर्थ निश्चे नथि सम र्थ था तो ॥ १४ ॥ श्लोक ॥ शोकदुर्षयको पलो न मोह स्पृहा र्थः ॥ अहंकार स्पृहा र्थे जन्म मृ
 त्युश्च नात्मनः ॥ १५ ॥ अर्थ ॥ नेम शोक दुर्षयको पत थालो न मोहने विषयारिक परार्थ निर्दोष आदिक तथा ज
 न्मने मरण रा संवे जे ते देहने विषे अहंकार मुक्त जे जीवनेने जया य छे परा देहा निमाने रहितने अहंकार रूपने पोतानु
 रूपते नै अ निमाने सहित जे जीवनेने रा शोकादिक रा के य नथि जगाता ॥ १५ ॥ श्लोक ॥ देहे दि य प्राणमनो निमानो जी

चोत्तरात्मागुणकर्ममूर्तिः ॥ स्वमद्रान्निशुभपेवगीतः संसारआधावनिकालनेत्रः ॥ १६ ॥ अर्थः ॥ हवे अरेकारादिके
 करिनेवधरावुंने जीवने स्वरूपतेनेकहे छे देउ हव जीवे ररे डियो प्राणाने मनते मनु छे अजिमान जेने अने राजकारणपरा
 मारे हरे दारिक नो अंत रात्माने सत्वादि कजे वे प्रकार नुंने मद्रतत्वते नो पुकाशक छे ॥ मारे सुत्रने मद्रा नरा वेना मे करि
 ने वद्रु प्रकारे हो यने शूरामक लो ए वां जे जीवते जे ते कालने वश थकी संसारने विषे जमे छे ॥ १६ ॥ श्लोकः ॥ अमूलमेतदद्रु
 रूपरूपिने मनोवचः प्राणाशरीरकर्म ॥ ज्ञानासिनो पासमया शिनेन छित्ता मुनिर्गा विचरतृत्तलः ॥ १७ ॥ अर्थः ॥ हवे
 जन्ममरणाय किमुका वा नो उपायकहे छे देउ हव जीमनवचनप्राणने शरि रते मगो करुंने देवमनुष्यपशुपक्षि आदिक
 वद्रु रूपे करिने निरुपगा करुंरावुंने ए जन्ममरणतेने मनने वश करतो ए वां जे विवेकि जने जे ते मारिउपासनाये क
 रिने ति श्राणा करि ए विने ज्ञानरूपी तरवारते गोक रिने छे दिनों श्विने तुला घेरहित थकी पृथवी प्रसेकरे ॥ १७ ॥ श्लोकः
 ज्ञाने विवोको निगसपशु प्रत्यक्षे मै निशमथानुः माने ॥ आरुंतयोरस्य यदेवके वले कालश्वेदतुश्च तदेव मध्ये ॥ १८ ॥
 ॥ अर्थः ॥ हवे ते ज्ञानने ज्ञाननो जे माधुनते मने पांच श्लोकें करिने कहे छे देउ हव जीमन अमृतनो विवेक करवोने वे द
 दिक जे मच्छा स्यने तप जे पोतानो धर्म पासवोने मत अमृतनो प्रमक्षमाणा अनुनवकरवोने ए निरा जे मशुरुपना
 वचनथकि अनुनवकरवोने लोक निजे रचनाते करनारविना थायन हिए मजे अणुवे मान करवुं ए सर्वे ज्ञानने पोस्या

नासाधनछेने मगो करिने पुरुष जे तेने ज्ञान जे ते थाय छे देवेने जे ज्ञाननेने कहे छे जे आ जइवेतन मघजे विश्वतेना सुक्षिम
 यमोदोरने प्रलपते मने विषकेवल अतिरेक भावे करिने जे परब्रह्मरहे छे ते ज परब्रह्म जेने स्थिति ममघने विषे पोताने
 स्वरूपे करिने सुतिरे कथका सर्वेने विषे अंतर्था मिश्र कि रूपे करिने अणुव्यपगोरहा छे अने ते ज परब्रह्म जेने कालरुपे
 करिने सर्वनाश करनारा ने हे तु के तो उ त्यादन करनारा छे ए मजे जां ए वां जे जे ते ज्ञानक तरु छे ॥ १८ ॥ श्लोकः ॥ यथा हिर
 एष स्व हूते पुरस्तात् यथा च सर्वस्य हिरण्यमयस्य ॥ नरेव मध्ये कवशर्षमागो नाना परे वीरदमस्य तदह ॥ १९ ॥ अर्थः ॥ हवे
 ते ज्ञाने करिने पोमवाला थकरावुं जे पोतानुं स्वरूपतेने सर्वेने समकाय गामरंशते करिने कहे छे देउ हव जी जे मसंबकटां
 कुंरलादिक जे सुवर्णना विकारने मने ते विकाररूपे करिने उभयतिथया मोदोरने ते विकारनो नाश थयाके उके कक
 कुंरलादिक रूपे करिने चोना प्रकारे नक संरावुं थकुं जे सुवर्ण रहे तु रवुंने सोनु जे ते कुंरल आदि आहुति रूपे जे मध्य
 अवस्था तेने विषे चोना प्रकारे कुंरे लदारकरा करिने स्वला ने पगनो कटा ए आदिक नामे करिने कानक वद्रु के उपग
 ए आदिक अंगने विषे धारणने क संशु कुपगते मोवर्णा ज छे ते मज्ज स्ना ई उ अग्नि वरुणा पृथी आदिक जे सर्वे चेतन अवे
 तनते मने विषे चोना पिक पगो करिने रहे तु रावुं जे आमाके विक मित अंतर्था मिश्र कि रूपे अर्थते नि पूर्वके तो वीका
 शने पोमति ए विने अंतर्था मिश्र किने गोक रिने करी ए विने विश्व नि उभयतिने स्थितिने थकि मोदोर अने प्रलय थ

॥ भा. ए. ॥
॥ २६२ ॥

याकेरे मूह्य भावनेपांम्यानेचेतनश्चेतननाममूर्तेमनेविषयिका श्रितश्चेतयोमिश्रशक्तियेकरिनेनरदेतोनेमंकुचि
नश्चेतयोमिश्रशक्तियेकरिनेरदेतोनेनेजश्चेतनश्चिक्रतिरेकयकांतोरिच्यमूर्तिपेकरिनेपोतानाधामनेविषेरेतोए
वोनेकुंतेजुंतेनेस्थितिममद्यनेसमपरायातिरेकपरोकरिनेमूर्तिमानपोतानाधामनेविषेरेद्यकोब्रह्मादिकस्तेव
पर्यंतनेजश्चेतनतेमनेविषेविकाशनेपांमतिराविनेमारिश्चेतयोमिश्रशक्तिनेरुपनेनाप्रकारवांनामनेमहोकरिने
ब्रह्मांडंरश्चिनवरुणापृथिवीआदिकनामेकेदेवानोयकोतेब्रह्मादिकनाजेजीवनेमनेशुजाशुजकर्मनुफलदेवाने
अर्थविकसितश्चेतयोमिश्रशक्तियेकरिनेतेब्रह्मादिकनाजीवुनेविषेरेद्यो ॥ २५ ॥ श्लोकः ॥ वितानमेतविषयस्थः मं
गगुणत्रयंपाकराकार्यकर्तुः समन्वयेनश्चतिरेकतश्चयेनेवतुर्भेरातदेवसं ॥ २६ ॥ अर्थः ॥ हवेनेजेपरब्रह्मनेमनेव
लिपालाश्रयत्वश्चतिरेकभावेकरिनेस्पष्टकरंछेदेउहवतीविज्ञाननेश्चक्षरपामतथातेपाममोरहेनाराभुक्तनेउस
तिस्थितिनेलयरूपनेत्रैणपश्चवस्यापुनेगुणानुत्रयजेसत्वरजनेतमनेकारणनेजगतनिउस्यतिनाहेतुरावांप्रक
तिपुरुषनेकालनेकार्यनेनूतरेडियोनेदेवतानेकर्त्ताजेवहरावाजीवरसर्वेजेतेसर्वत्रयंतयोमिश्रशक्तियेकरिनेअ
व्यपराणनेपांम्यानेश्चतिरेकपरोरिच्यमूर्तिपेकरिनेपोतानाधामनेविषेरेद्यानेमंकर्षणादिकश्चिदुपर्यंकेतांचोद्या
वानेवास्मदेवपरब्रह्मतेमहोपकाशनेकरांछेतेजपरब्रह्मजेतेसर्वेकरतांसयछे ॥ २७ ॥ श्लोकः ॥ वयसुरस्मादुतपत्न ॥ २६२ ॥

अ. २. ६।
॥ २६२ ॥

पश्चान्मध्यं चतनश्चपदेशमात्रं ॥ नूतेप्रसिद्धं चपरेणाय एतदेव तस्यादितिमेमनीया ॥ २१ ॥ अर्थः ॥ राविरिसेपरमात्माजे
नेमनुश्चान्वयत्यतिरेकपरांकरिनेहवेचेतनतत्वजेतेमनुसत्यपरांनेश्चचेतनतत्वजेतेमनुश्चसत्यपरांनेनेकदेछेदे
उहवतीजेप्रकृतिनुंकार्यजेनेनेउस्यतिथकिपूर्वम्युजभावेकरिनेनदोनुरवुनेजेप्रकृतिनुंकार्यजेनेपुत्रयथयाकेरेप
एानहिरोयनेस्थितिममद्यनेविषेजेदेवमनुष्यादिकनाममात्रुछेनेपरापोतपोतानाआवरानेअंसेनधिदेखातुता
रेनेशावनेकरिनेससभररतुजगाथलेतोपरजेस्यचेतनतत्वतेहोकरिनेप्रकाशकरुयकुंअज्ञानिनेतेमनेसत्य
जगाथछेमादेराविरिसेजेअसमप्रकृतिनुंकार्यछेतेप्रकृतिनुंकार्यछेतेप्रकृतिनुंकार्यजेनेतोनेअनित्यजछेनेनेनु
प्रकाशकजेचेतनतत्वतेजेनेतोनित्यजछेराप्रकारनिमारिनुछे ॥ २१ ॥ श्लोकः ॥ अविद्यमानोः प्यवभासनेपोवेका
रिकोरानससर्गाणः ॥ ब्रह्मस्वयंभोतिरः तांविनातिब्रह्मं दिद्यार्थात्मविकारवित्रं ॥ २२ ॥ अर्थः ॥ हवेजीवनेमाया
नुनेस्वरूपनेनेकदेछेदेउहवतीप्रकृतिनाविकाररूपनेरजोगुणध्यानरावोनेरादेरूपसर्गतेजेतेअविद्यमानयको
परावहजीवनेविषयाकात्मपरोकरिनेजगाथछेअनेब्रह्मजेशुद्धजीवात्मातेजेतेनोपोतानिमेलेषकाशेजुक्तछे
रादेतुमादेरेडियोनाह्यादिकपंचविषयरेडियोनादेवतानेपंचजतनेमहोकरिनेनांनाप्रकारनीमायाजेतेजगाथछे
२२ ॥ श्लोकः ॥ रावेस्फुटब्रह्मविचेकरेतुभिः परापवादेन विशारदेन ॥ छित्वाः त्वमंदेहमुपारमेतस्यानेदुष्टोः रिबलका

॥ भा. ए. ॥
॥ २६२ ॥

अ. २. ६।
॥ २६२ ॥

॥ भा. रा. ॥
॥ २०३ ॥

सुकेशः ॥ २३ ॥ अर्थः ॥ मारेदे उद्वजनी एविरित्ये प्रकृतिपुरुषादिकथकि विलक्षणारावा जे परब्रह्मते मने समरुवाने अर्थे देनु जे विवेकारिते मगो करिसे मोट्रात्मा मंचतुरावा जे अनित्यरावा जे देहादिक ते नो निषेधते लो करिने पोता नो जे मरे देह तेने छे दिहेने पोता ने विपे जे परमात्मानो आने देने लो करिने संतोषे जुक्त थको सर्वे कामुक जे इयो देह ने देहना से वे प्रिय कि निवर्त्ति पांमे ॥ २३ ॥ श्लोकः ॥ नात्मा बंधुः पार्थिव मिं डिया गिदेवात्सुः सुर्वा यु जलं कुं ताशः मनो न्न मा चं पि पणा व सत्व मरं कृतिः रवे श्रितिर र्थ साम् ॥ २४ ॥ अर्थः ॥ हवे ते देहादिक नो जे अपवादनेने कहे छे जे पृथ्वी ना विकाररूप जे देह ते जेते जीवात्मान थित नथा इंदियो ना देवता ने मन ते जेते जीवात्मान थित नथा वा युं जल अग्नि तथा अन्न मद्य एवु मनु द्विने चित्त तथा अंरंकार आकाशने पृथ्वी तथा अर्थने ज्ञादिक विषयने गुण साम्य जे माया रा सर्वे जेते जीवात्मान थिके म जेते जीवात्मानो ते सर्वे थकि विलक्षण प्रकाश जुक्त छे मारे ॥ २४ ॥ श्लोकः ॥ ममादिनेः कः करं गे गुणात्स जिर्गु लो नवे मत्सु वि वित्त धात्रः ॥ विक्षिप्य मा गौ रुत किं नृ पला पं ने रूपं नै विं गते रवेः किं ॥ २५ ॥ अर्थः ॥ हवे विवेकादिक मा पने जुक्त रावो जे पुरुषनेने इयादिके करिने विज्ञेप नथिथा तो एम कहे छे दे उद्वजि मारि पवे मांरं जो गुण छे स्वरूप जे गौ एवो जे ज्ञानि पुरुषनेने गुणा ना विकाररूप रावा जे माव धान इंदियो अंतः करण ने मगो करिने वा एपरा छे को ई नथि जे मरु र्थ जेते ने आरंको रा विरा वि वलता एवा जे वादलां ते मगो करिने जो दोष छे ने गद्य एवा जे वादलां ते मगो करिने जो गुण छे को ई नथि

॥ २०२ ॥
॥ २०३ ॥

प

तेम ॥ २५ ॥ श्लोकः ॥ यथा न नो वाद्य न लांबु न गुं गता गंते र्वर्तु गुणे र्न स ज्ञाते ॥ तथा धरं सत्व र ज न्न मो म ले रं दे म तेः सं सृति हेतु निः प रं ॥ २६ ॥ अर्थः ॥ अने वलि जे म आकाश जे ने वायु अग्नि जलने पृथ्वी ते मगु गुण जे शुक विना र वुं वा ल वुं को वरा वुं ने मेला पें एते मगो करिने ने ज्ञानाने आवतारा वा जे शी तो एादिक कृत ना गुण ते मगो करिने नथि ले पा तां ते मरे देहने विष जे अहे म तिने थकि विलक्षणने अक्षररूप रावा जे अुद जीव ते जेते तो ज न्न म र रा ना हेतु रा वा जे सत्व र जने त मने रूप जे म जने मगो करिने नथि लो स थातो ॥ २६ ॥ श्लोकः ॥ तथापि संगः परिवर्त्तनी यो गुणो पु माया र चिते पु तावत् ॥ म क्रि ति धो गे न ह रं न पा व र्त्तो नि रं स्यं त मनः क पा यः ॥ २७ ॥ अर्थः ॥ तोपण ज्ञानि पुरुष जेते न ज्ञो सु पि ह र एवो जे मांरो भक्ति योग ते लो करिने मन ना क पा य रूप जे र जो गुणाने जेते र लि ज्ञा य त्यां सु धि मा या जेते रो र आ ए वा जे विषय ते मने विषे आ स कि जे ते त्या ग कर वी ॥ २७ ॥ श्लोकः ॥ यथा मयो सा धु चि कि त्स्ति तो नृ गौ पु नः पु नः सं तु र ति प्र रो र्हे ॥ ए व मनोः प क्क पा प क र्म कु यो गि नं वि भ्र ति स र्व सं गं ॥ २८ ॥ अर्थः ॥ के म जे तो जे म सारि प वे रे आ प पे क रि ने म रा त्या एवो जे र ग ते जे ते पा लो वारे वार देह ने विषे छे दिने पां म तो थको मनु प्य जे ते मने अथा प मारे छे ए म न थि व लि ग या का म क्रो धा दिक मे ज ने क र्म ते जे नां ए वु जे म न ते जे ते र्हा पु व ध ना दिक सं र्व ने विषे छे आ स कि जे ने ए वु थ कुं व र ग पा दिक मा प ने र हित एवो जे यो गि तेने पोता ना यो ग मार्ग थकि पा डे छे ॥ २८ ॥ श्लोकः ॥ कु यो गिनो ये वि ह ता च त रा

पैर्मनुष्यभूते स्विदशोपमंष्टेः ॥ ते प्राक्तनाभ्यामवलेन न्योयुं जेति पोगं ननु कर्मनेत्रे ॥ २०५ ॥ अर्थः ॥ तारे योगमार्गं य
 क्रिपयत् जे राकु योगाने मनी शिगती आयले तो दे उ ह व ती दे व ता जे ते मगो पे र्ग जे र्ही पुत्र वे पु ने शिष्य रा आ दिक जे म नु
 प्य रूप वि प्र ने मगो करि ने अंतरायने पो म्पा ए वा जे रा कु योगी जे ते ते पाछा व लो पूर्व नो जे योगाभ्या म ते ने व ले करि ने मा
 रा जे योगने पु जे जो शयले ॥ २०५ ॥ श्लोकः ॥ करोतिकमे क्रियते च जे नुः के नाप्यंसां वा दिन आ नि पा ता त ॥ न न च वि हा
 अरु तौ स्थितो वि नि व त नृ लः स्व सु स्वानु नृ ना ॥ ३० ॥ अर्थः ॥ तारे ते यो गिके इ रि स्व वर्ने छे तो पो ता ना दे ह नो जे ना श ना
 पर्यंत ने आ योगि जन जे ते आ ना श क्थ को पा ता नि मे ले क र्म जे ते ने करे छे अथ वा को ई क जन जे ते गे पे र्गो य क्थ क र्म
 ने करे छे पा र्ग ते क र्म ने वि षे आ म क्थ यो तो न थिके म जे तो ते ज्ञानि पुरुष जे ते तो दे ह ने वि षे र यो छे तो पा र्ग पो ता ना जी व न
 वि षे जे मा रि मूर्ति नुं स्त स्व ते नो जे अ नु न व ते गे करि ने मा थिक वि ष य कि नि व नि पां मि ले नृ ल्या जे नि रा वो थ्य क्रो वर्त
 छे ॥ ३० ॥ श्लोकः ॥ तिष्ठत मासी न्मृतं जे नं शयान मुक्षंत मदेत मत्सं ॥ स्व भा व म स क्ति म पी ह मा न्न न मा न्न म्प्य म ति नं वे
 द् ॥ ३१ ॥ अर्थः ॥ हू वे ते जे वि ष या दिक ने वि षे आ म क्ति य र्दि न प र्ग ते ने वि स्तारि ने करे छे ॥ दे उ ह व ती पर मा त्सा ने वि षे
 छे म ति जे नि रा वो जे ते मि ह यो गी पु र प ते जे ते पो ताने स्व भा वे करि ने उ नो र हे तो अथ वा बे स तो ने चा ल तो अथ वा सु तो ने
 म लो अर्गी कि या कर तो ने अ न ने ज म तो अ ने वि नु प र्ग कां ई स्व भा वे करि ने प्रा म थ युं जे आ च र ण ने ने कर तो ए वो जे

देहनेनेन श्री जगतातो ॥ ३२ ॥ श्लोकः ॥ यदिस्रपत्रपत्रसंघिं दिवार्थानानुमानेन विरुद्धमसत् ॥ नमस्यनेचस्तु नयामनी पो
 स्वाश्रयथास्यापतिरोदधाने ॥ ३२ ॥ अर्थः ॥ अ ने स वि क ल्य स मा पि मो रं दे तो ए वो जे ते नु डि मा न यो गी जे ते तो जो ई डि
 यो ने श हा दिक वि ष प ते म ने दे खे ले तो पा र्ग जी व थ कि अ न्य जे दे हा दिक सं वर् ते ने नां ना पु का र नां जे अ नु मा ना दिक प्र मा ण
 ते गे करि ने नि षे ध ने क रू थ कुं व स्तु प गे करि ने न थि मा न तो जे म ज्ञा ग त ने वि षे ति रो धाने पां म तु जे स्व प्र मां दे खे छुं प र्श थ
 ने स्व प्र मां थि उ ति ने पा लु जा ग त मां न थि दे ख तो ते म ॥ ३२ ॥ श्लोकः ॥ पूर्व गृही ने गुण कु र्म चि त्त म ज्ञान मा न्य नृ वि वि क्त्वे ग
 नि वर्त ते त स्य न री भू ये व ने गू र्थ ते ना पि वि सृ ज्य आ त्मा ॥ ३३ ॥ अर्थः ॥ दे उ ह व ती स त्वा दिक जे गु ण ने शु भा शु न जे क र्म
 ते म गो करि ने म नु षा दि रू पे नां ना प्र का रे थ युं ने अ ज्ञान रूप ने तान थ या मो र अ ज्ञा ने क रि ने जी वा त्सा ने वि षे रा क प र्गो
 गृ हा क र्म गुं ने प्रा श रि र छे ते जे ते तो पा छु ज्ञा न रू प र्दि थ क रि ने ज नि व र्ति पां मे छे अ ने जी वा त्सा जे ते तो दे वा दि रू पे
 करि ने म र जा तो न थि ने दे ह ने लो ना श प र्गो पां म तो न थि मा दे ज्ञा नि जे ते म गो तो ते जी व जे ते दे ह ने वि षे रा क प र्गो न थि ग
 र्हा क रो ॥ ३३ ॥ श्लोकः ॥ पदादिना नो रुद्रो नृ व स्तु पा न मो नि र नृ न्नि नु म दि ध ने ॥ ए वं समी क्षा वि पु णा स ती मे ह न्या न
 मि स्तं पु र प म्प कु हे ॥ ३४ ॥ अर्थः ॥ हू वे ज्ञा ने करि ने अ ज्ञान नो ना श ने ने र्हा ते स हि त क रे छे दे उ ह व ती जे म सु र्ध नो जे प
 का श ने जे ते म नु ष्य नां जे ने उ ते म नु जे अं ध का र ने नो ना श करे छे ने व स्त्रा दिक प र्श थ ने प्र का शो छे प र्ग कां ई सि ह जे ने प

॥ भा. रा. ॥
॥ २०५ ॥

अर्थते मनेन वां कर नो नधिगमदेहनाशवेत छेने जीव अविनाशिले एवो जे विवेकतेने विवेक शरणा विने सत्यरा विजे
मारि ज्ञानरूपी रहिते जे ते पुरुष निजे बुद्धि ते नुदेहने विषे अहं मतिरूप जे अज्ञानते नो नाश करे छेने जीवने देह थकि
मुदो जणावां दे छेपणा कार अनादि मिहरावो जे जीवनेने न वां न थिकरतो ॥ ३५ ॥ श्लोकः ॥ १५ः स्वयं ज्ञातिरजोः प्रमे
या मदानुभूतिः सकलानुभूतिः ॥ राकोः हिली पोवच सो विगमयेने विनावागसवश्चरति ॥ ३५ ॥ अर्थः ॥ हवेपरमा
त्मानुंने स्वरूपतेनुं निरुपणाकरताथका करे छेदे उरुव जीसर्वे वां वचन जे ते मनि निवृत्ति थये सते जे मगोपेरां थकां
सर्वे जननो वां एांने प्रारा जे ते गतिने करे छेने स्वरूप स्वभावादि के करिने न थिको इ विज्ञोनुत्य जेने एांने पोतानि
मेले प्रकाशो मुक्तने कर्म करिने अस्यनथाता जे देव मनुष्यादिकने मनिपेवेन थिजन्म जे मनोने अग्रमेयने देशकाद्या
दिके करिने नाशान पांम एां वं छेरां अर्थ जे मनेने अक्षरपुरुषादिक सकलने विषे छे ज्ञान जे मनु एावो एाकर ऊपर
मात्मा ज छेपणा विज्ञोको ई न थि ॥ ३५ ॥ श्लोकः ॥ एावा नान्म सं मोहो यदिकल्पस्तु केवले ॥ आत्मवृत्ते स्वमात्मानमव
ले चो न थस्य हि ॥ ३६ ॥ अर्थः ॥ हवेरा विरि त्ये मारा स्वरूप ना ज्ञान विना जे केवल ज्ञानते तो मोह छे दे उरुव जे पुरुषने
पोतानो जे अहं जीवात्माने विना विजुडरुपी आलेवन न थि अने परमसुहरावो जे ऊपरमात्मा ते मारि विषे तो जे पुरुष
ने मनुष्यपणा रूप विकल्प छे एावो जे ते पुरुषतेने एम जे मज्जुं एां एां जे पोताना मनने विषे विपरित ज्ञान जे ते छे ॥ ३६ ॥

अ. २६।
॥ २०५ ॥

यन्नामाह नि निर्यासं पंचवर्णमः वापितं ॥ अर्थना ॥ अर्थवा दोयं पंडितमानिनां ॥ ३७ ॥ अर्थः ॥ एा विरि त्ये अगवान
नास्वरूपने ज्ञाने महिते जे केवल आत्मज्ञानि ते मनो संभोर करिने देह देहा निमानि नो जे देहने सत्य के वारूप मोहतेने
करे छे दे उरुव जीनामने आकार ते मगो करिने जे गृहाकार थ छे मारे नामने आकार रूप वेले अवयव जेना जे पृथवी
आदिक जे पंच भूत ते मगो करिने राधुं जे अजगत ते जे ते नाश दिक वापर हित छे एा प्रकारे मुर्व जे ते मनो अनि
त्यरावुं जे जगत ते गोक रिने पणा जे सत्य अर्थ पणानो बाद छे ते जे ते पणा विपरित ज्ञान ज छे ॥ ३७ ॥ श्लोकः ॥ योगिनोः प
कयोगस्य पुजतः काय उ स्थितेः ॥ उपसर्गोर्बुद्धयेत तत्राः यं विहि नो विधिः ॥ ३८ ॥ अर्थः ॥ हवे योगने विषे जे विप्र ते म
नु निवारण करे छे दे उरुव जी योगने करनोने न थि परिपक्य यो योगते जेने एावो जे योगि तेने देह थकि उ संन थयो जेरो
गादिक रूप विद्यते मगो करिने योग जे ते नाश पांमे छे मारे ते गेगा दिक नु जे निवारण करवुं तेने विषे आग ल्य क उ छे एावो
आउ पाथ जे ते कयो छे ॥ ३८ ॥ श्लोकः ॥ योगधारणायाको श्चिदासंते धारणा न्वितेः ॥ न पोमं शो पथैः को श्चि दुषस गो नि
निर्हं हत् ॥ ३९ ॥ अर्थः ॥ अने ते जे योगि जे ते मन थकि थया जे केर जा क कामादिक रोग ते मने तो मारे विषे जोरा चारुप
जे योग धारणा ते गोक रिने वा लेने वाधु निधारणा ये मुक्त जे पश्चि मतान कादिक असांते मगो करिने वा नादिक रोग जे
रोग ते मने वा जे अने त पमं चने असां पथ ते मगो करिने तो नूत प्रेत सर्पने विछि एादिक जे केर जा करे गने मने वा ली

न

नो जे निशुद्ध करवो तेने अर्थ तपे करिने इव लजरा छे देहे मगो एवा थका परा मननु जे असमाधान ते थकित्ते शने पोमे छे ॥ २ ॥ श्लोक ॥ अपात आनंद दुपंपरां बुजंहे साः थपेर स्वर विंद जो चन ॥ सुगं वनु विष्ये शर योग कर्म निस्सन्नाथ याः मी
 विदूतान मानिनः ॥ ३ ॥ अर्थः ॥ रादे तु मारे इक मजलो च नदे मनि देवे सार असार नो विभाग करवो तेने विपे कुशला वा
 जेत मारा नक्त जनते जेतो सर्वे आनंद नु पुरा कर नार जेत मारं करण क मजतेने सुखे करिने आसरे छे अने दे विषय ना
 ईश्वर ते जेत मारा नक्त ते योगने यज्ञादिक कर्म ते मगो करिने मानि नथि था ता ने न मारि माया ये करिने वगो एवा
 जे आत मारि भक्ति येर दिन सर्वे जन ते जेतो योगने कर्म ते मगो करिने माने जुक्त था य छे ॥ ३ ॥ श्लोक ॥ किं चि चमः
 श्रुत तं वे न द शोष वे पोरा से सः न मश गोषु यदा त्म स्यात् ॥ योः गो च यत्स द्मृगैः स्वय मीश्वरा गी मक्ति री द त पीडि
 त पाद पीठः ॥ ४ ॥ अर्थः ॥ देवे वलि ए श्री कृष्ण भगवान नु जे द्या लुप गं तेने जणा व ता थका करे छे दे अश्रुत दे सर्वे जन
 चं धोत म विना नथि विमुं शरणा जे मने एवा जे गोप गोपिकादिक द्रा मने मने विपे जेत मारे वश था वा परा जेत को ई
 आश्रयं न के वा य के मने तो जगत ना ईश्वर जे द्वा दिका ने मना जे शां भाये जुक्त मुकुर ते मना जे अग्र नाग ते मगो करि
 ने पसा ईग यो छे पग मुकवानो बा जगते जे मनो एवा जेत मने जेत पोता नि मे जे व जन विपे विचर ता थका मृगला नि सं
 पाथे पीति ने कर ना द्वा मारे नक्त जनने विपे त मे अति द्या लु छो ॥ ४ ॥ श्लोक ॥ ते त्वा खिल त्म दयिते श्वर माश्रिता

नां सर्वा र्थं स्वकृत विदिसृजेत कोत् ॥ को वा न जे कि मपि विस्मृत ये नु नूत्सै किं वा न वे न्त त व पाद र जो नु पानः ॥ ५ ॥ अर्थः
 देवे श्री कृष्ण भगवान नु जे सर्वे दानार परां तेने करे छे दे श्री कृष्ण भगवान सर्वे जा व जेत मना अंतर्पामिने वा र्दाने नि
 येता एवा जे पोताना जे आश्रित जनते मने धर्म अर्थ कामने मोक्ष एा रूप जे सर्व अर्थ ते ना दे नारा एवा जेत मने त मने पो
 नानुगर्भादिक ने विपे करे जे र क्षाणने तां एा नारा एवा को एा पुरुष वि सारे को ई न वि सारे अने त मारं नथि स्मर एा जेतो
 एनु जे आतो क नुं ऐ अर्थ तेने अर्थ त मु थकि जे को ई वि जा दे व तने को एा न जे को ई न न जे के म जेतो त मारा चर एा नि
 जे र जेतने से व ता एवा जे अमे ते अ मारे धर्म अर्थ कामने मोक्ष ते मनि जं न दि प्रा मि था य सर्वे नि था से मारे ॥ ५ ॥ श्लोक ॥
 जै वो प दे सः प वि ति क व प स्त वे श द्वा द्या युषा पि क्त मृ द मुदः स्मरं तं ॥ यो ज वी ह्नि स्त नु नृता मशु जं वि धु न्ना चार्य वै
 त्थ व पुषा स्व गतिं अ नक्ति ॥ ६ ॥ अर्थः ॥ देवे सर्वे जन ना उ पर करे जे श्री कृष्ण भगवाने उ पकार तेने संभार ता थका उ द
 व जी वा जे छे दे ई ज्ञात मारं करे जे उ पकार तेने संभार ता ने ए दे तु मारे ह्दि पां मी छे पर म आ नंद ते जे मने एवा जे वि
 वे कि जनते जेत द्वा द्यां नु जे आशु पते गो करिने परा त मारा उ पकार नु जे पा छु सा दे वा जे नु तेने नथि जपो मता ते उ प
 कार ते कि यो तो जेत मे दे द्पारि जेत मनुं वार नु जे पा पते ने गुरु रूपे करिने ना शो कर ता ने अ न र नु जे पा पते ने ध्याने क
 रिने ते मारी वितने विपे प्राम थ ई जे मूर्ति ने गो करिने रा ज ता एवा थका पो ता नु जे प थार्थ ता नने नो सर्वे जनने प्का

शकरिरयालोरातमारासर्वजनवपरमोशेउपकारले ॥ ६ ॥ श्रीशुकउवाच ॥ श्लोकः ॥ ईशुदेवाः सवुरक्तवेतसापूरोजग
 न्कीरुनकः स्वशक्तिभिः ॥ गृहीतमूर्तित्रयपरेश्वरेश्वरो जगदात्मप्रममनोहरस्मितः ॥ ७ ॥ अर्थः ॥ हवेराकथानो जेपुसंग
 तेनेशुकदेवजीराजापरिश्रितप्रत्येकहेछेदेगजनजगतनिजेरचनाकरविनेछेरमत्यजेमनेनेविष्णुनित्यतिस्थिति
 नेनाशकरवारुपजेपोतानोसामर्थतेमणोकरिनेगृहाराकरिछेअनिरुद्रपुष्पनेसेकपर्यागरुपीचेणमूर्तिवोजेम
 गोमादेईश्वरजेतेमनापणाईश्वरावाजेतेश्रीरुद्रजगवाननेजेतेपोतानेविष्विनिपेजुरुक्तचित्तनेजेमनुरावाजे
 तेउदवजीतेमणोराविरिसेपुछगनेप्रेमेसहितछेमकोहरमेदहसबुजेमनुरावाथकानेउदवजीप्रत्येवोलताहवा ॥ ७ ॥
 ॥ श्रीनगवानुवाच ॥ श्लोकः ॥ हेतनेवर्णाधिप्यामिममधर्मांशुमंगलान् ॥ याञ्छुपाचरन्मत्तोमृसुजयतिदुर्जयं ॥ ८ ॥
 ॥ अर्थः ॥ हवेश्रीरुद्रजगवानजेतेउदवजीप्रत्येकहेछेदेउदवजीमनुष्यजेतेजेमाराधर्मनेशुदायेकरिनेपाजतोपको
 दुर्जयवुजेपुसुनेनेजिनिछेछेतेजेरुशमेगलकारिमागधर्मनेमनेहुजेतेतमनेवर्णानकरिनेकहिडा ॥ ८ ॥ श्लोकः
 कुर्यात्सर्वाणिमदर्थज्ञानकैः स्मरन् ॥ मय्यर्पितमनश्चित्तोमहसोत्समनोरतिः ॥ ९ ॥ अर्थः ॥ हवेतेधर्मजेतेमने
 कहेछेजेमारेविषेअर्पणकरुछेमननेचिततेजेगोरावोजेमनुष्यनेजेतेमाराधर्मनेविषेलेबुद्धिनेमननिप्रितितेजे
 निनेमुनेसेभारतोरावोपकोपज्ञादिकजेसर्वकर्मनेमनेपारेपारेमारेअर्थकरे ॥ ९ ॥ श्लोकः ॥ देशवपुण्यानुसंय

कर्माणि

येनेमरुक्तैः साधुभिः श्रितान् ॥ देवासुरमनुष्येषु मरुक्ताचरितानि च ॥ १० ॥ अर्थः ॥ अनेमुमुक्षुजनजेतेमाराभक्त
 वाजेसाधुपुरुषतेमणोआसराणवाजेपवित्रदेशनेप्रत्येकदिरिसेरहेअनेदेवताअसुरनेमनुष्यतमनेमपेद्यवाजेमा
 राभक्ततेमणोकरांजेरुशेआचरणतेमनेअनुमारेवर्त ॥ १० ॥ श्लोकः ॥ पृथक्सत्त्वरावामरुपर्वथात्रामदोस्रवान् ॥ का
 रयेहीनदृष्टीप्रेमहराजविभ्रतिभिः ॥ ११ ॥ अर्थः ॥ अनेगीतनुसादिकेकरिनेजुराजुदामारेअर्थपुराणामासिआदि
 कपवनेरामनवमीआदिकपात्रातेमनेविषेमोरोउछवतेमनेकरेअथवासर्वभेलाथरनेमोराणवाजेगजानेजोगपउ
 पचारतेमणोकरिनेपवीदिकनेविषेमोराउस्रवकरे ॥ ११ ॥ श्लोकः ॥ मामेवसर्वभूतेषु बहिरंतरपाहंतं ॥ इहेतात्सनिचा
 र्त्मनेपथारत्सममलाहायः ॥ १२ ॥ अर्थः ॥ अनेनिर्मलछेअंतः कर्णजेनुरावोजेभक्तजननेजेतेसर्वभूतशानिनेविषे
 नेपोतानाजीवनेविषेअंतर्षामिपणोकरिनेरहीजेहुपरमात्मातेमुनेजवाद्दरनेमहिलिकोराआकाशनिषेवेआवर
 णोरहितनिलेपनुवे ॥ १२ ॥ श्लोकः ॥ इति सर्वाणि भूतानि महाबलमहापुते ॥ सनातनस्य मानो ज्ञानेकेवलमाश्रितः
 १३ ॥ अर्थः ॥ अनेदेवउपकारोभक्तएवाउदवतिशुद्धावुजेज्ञानतेनेपोसोरावोजेपुरुषतेजेतेराविरिसेसर्वजननेवि
 षेअंतर्षामिपणोकरिनेहुंमारोसर्वभूतपाणिजेतेमनेमाराशरीरपणोकरिनेमानतोथकोनेसर्वनेजेमपरेते
 मपूजनादिकेकरिनेसत्कारकरतोथकोवर्त ॥ १३ ॥ श्लोकः ॥ ब्राह्मणोपुक्तसेस्तेनेब्रह्मण्येकेस्फुल्लिगके ॥ अत्रैक

रकेचेव समरुंदि नोमतः ॥ १४ ॥ अर्थः ॥ हवेद्वाद्याणादिकनेविषे नुरा नुरायाते जीवते जेते च्छे छारिकगुणो
करिने सरखा छे एमकेहे छे देउ हवजी ज्ञाति ये करिने विपमरावाजे द्याद्याने श्वपचतथाकर्म करिने विपमरा
वाजे चोरने द्याद्यानां माननारतथापुकाशे करिने विपमरावाजे स्मर्यने अग्निना कृत्वा कामरसो नो नो नारात
था स्वभावे करिने विपमरावाजे शांतने क्रोधी ए विरिसे शुभाशुभकर्म करिने उच्च निचंदे नुने पोम्यारावाजे ए सर्वे जी
वनेमने विषे च्छे छे अदिकगुणो करिने समपणे जोतो एवो जेपुरुपते जेते मे जेते गोपंडित मानो छे ॥ १४ ॥ श्लोकः ॥ न
रे सुधी श्यामजावंपुसो भावपतो विरात ॥ स्पर्धासूयातिरस्काराः सादेकागवियंति हि ॥ २५ ॥ अर्थः ॥ हवे ए सर्वे ने वि
षे अंतर्था मि रूपजे सादे रो श्चर्य जो बुने नुपो जनक उ छे उ हवजि सर्वे जनने विषे वारं वार मारा अंतर्था मि पलाने
विचार तो एवो जेपुरुपते ना सर्वे मनुषने विषे जे स्वर्ग करिने अस्पाकर विने तिरस्कार करवा ए सर्वे जेते अदे
कारे सहिन तका ज निश्चेनाश्रपो मे छे ॥ २५ ॥ श्लोकः ॥ विमयस्वपमानानुहंशो जी जं चंदे दि की ॥ प्रामे दे र वज्र मा वाः
श्चंद्रासुगोस्वरं ॥ २६ ॥ अर्थः ॥ हवे वली मानने ई पादिक नि नि ह निने अर्थे सर्वे जनने नमस्कार करवो एम कंदे छे जे
सुमुह जननेने पोमानि मश करि करवा एवाजे पोताना संवेधि जननेमनो ने आदे ह से वे धि ला नरुप जे हृदि ते नो स
ग करिने श्चन बां डाल वल धगर्द भप जंत भूमिने विषे देउ वत प्रणाम करे ॥ २६ ॥ श्लोकः ॥ पावत्सर्वं धुने नुपुम जावो

नोपजायते ॥ तावदेवमपासोतवा इन्नः का प ह ति निः ॥ १७ ॥ अर्थः ॥ तेको सुधि तो त्या सुधि सर्वे नृत प्राणी ने वि
षे मारो भाव जे मुने अंतर्था मि सम क्रिने मान ई र्था दि के र हिन पणु नउत्सम था यत्ना सु धि वां गि मनने देदनां जे आच
रणाने मगो करिने पूर्वे क युं ए विरिसे सर्वे जन जेते मने नमस्कार करे ॥ १७ ॥ श्लोकः ॥ सर्वं द्वात्सकं तस्व विद्युत्पात्स
मनी पया ॥ परिपश्यन्पुपरमेत्सर्वतो मुक्त संशयः ॥ २८ ॥ अर्थः ॥ ए विरिसे मुने अंतर्था मि म क्रिने सर्वे नमस्कार
करतो जेपुरुपते निमारे विषे र हे ति जे बुद्धि ते रूप विद्या ते गो करिने पर द्वा जे कुते छु अंतर्था मि जे नो ए बु सर्वे नर च
नने जो तो ने गयो छे संशय जे नो ए बोथ को सर्वे माइ क परार्थ थ कि नि ह नी पो मे ॥ २८ ॥ श्लोकः ॥ अये हि सर्वे कत्वा
नो स धी चिनो मतां मम ॥ मजावः सर्वं नृते पुमनो वा क्को य ह ति निः ॥ २९ ॥ अर्थः ॥ अने मनवां गो ने देद ते मनो जे आ
चरणने मगो करिने सर्वे नृत प्राणिने विषे मारो भाव जे मुने अंतर्था मि सम ऊवो एवो जे आ ई पादिक रात्मानो उ
पायते जेते मे जेते गो सर्वे मान मज्जरा दि क्क रात्माना जे उपायते मने मजे अश्रमां मो छे ॥ २९ ॥ श्लोकः ॥ नः शं गोप क्रमे
ध्वे सोम हर्ष्या स्यो ह वा र व पि ॥ मथा अ व सि तः स म्प क् नि र्गु रा त्वा द ना शि पः ॥ ३० ॥ अर्थः ॥ हवे सर्वे धर्म थ कि नाग
वत धर्म निश्चेष्टता के दे छे देउ हव जी नि काम एवो जे मारो धर्म तेने पालवानो अरि न करे सने ए धर्म नो को ई देश का
लादिक विषे करिने अणुं मा नु पणाना ज्ञान थि या तो के म जे तो ए भाग वत धर्म जेते मायिक गुणो र हिन छे मा दे

॥ भा. ग. ॥
॥ २१६ ॥

मे जे ते गो रा प्रकारे रुदिरित्ये निश्चेय करीले ॥ २० ॥ श्लोकः ॥ यो यो मयि परे धर्मः कल्प्यते निः फलापचेत ॥ नदाया सो वि
रर्थः स्या न धारे विवसनम ॥ २१ ॥ अर्थः ॥ अने देवें एरा वा उरु वृत्ती भागवत धर्म नो नाशन धायने मां गुं के देवुं के म जे
तो न यशोकारिक थकी थयो जे कले शने जे ते ते म निरर्थते ते म निरर्थगो जे आलो कनो जे ते उ य म ते जे ते अक्षर
दिक थकी थयो जे कले शने जे ते ते म निरर्थते ते म निरर्थ परगवो जे कुं ते मारे विषे जो निष्काम फलने अर्थ करणे
नो ते लो किक उरु म जे ते परा मारा धर्म रूप थको अविनाशिक ल्यापले ॥ २१ ॥ श्लोकः ॥ राधा बुद्धि मतो बुद्धिर्मनी वाच
मनी धिगो ॥ यत्सत्यमनूते नैदु मर्षनाः प्रीतिमा मते ॥ २२ ॥ अर्थः ॥ अने बुद्धिमान पुरुष जे ते म निरा बुद्धि छे ते हेत
अहित नो जे वि भागते गो मुक्त छे बुद्धि ते म नी ए वा जे विवेकी पुरुष ते म निपण हित अहित ने वि भाग मुक्ता वि
रा बुद्धि छे ते के थियो जे बुद्धि अनि स्या वो जे मनु परे रू ते गो करि ने आ लो कने विषे सत्यने अची मारी गो जे कुं ते मु
ने धामे छे ते नुना म ज बुद्धि के वाप ॥ २२ ॥ श्लोकः ॥ रापतेऽभिहितः कृत्स्नो ब्रह्म वा दस्य सं गुरुः समा स व्या स विधि ना
देवाना म पि उ गमः ॥ २३ ॥ अर्थः ॥ अने दे उरु वृत्ति देवता जे ते म गो पणा दु लिक रि ने न प मा य रा वो जे ए सम गृ वे र नो सि
हा त ते जे ते म जे ते गो त म ने सै ह्ये वे ने विस्तार नो जे वि धि ते गो क रि ने करी ॥ २३ ॥ श्लोकः ॥ अनी क्षरा शक्ते रा रि तं ज्ञा
ने विस्पृश्यु किं मत ॥ एत हि ज्ञाय मु च्येत पुरुषो नष्ट संशयः ॥ २४ ॥ अर्थः ॥ अने जे ज्ञान ने जी णि ने पुरुष जे ते नाश पो

अ. २११
॥ २१७ ॥

स्य ददा

म्या छे संज्ञाय जे नारा वो थकी जन्म मरण थकी मुकाय छे ए वुं जे ए सारि वे वे पुक्ति ये जुक्त ज्ञान ते जे ते मे जे ते गो त मु
ने वारे वार करुं ॥ २४ ॥ श्लोकः ॥ सु वि वि क्त त व प्त्र म ये त र वि पार ये त ॥ समा त नं ब्रह्म गु रं परं ब्रह्म धि ग ल ति ॥ २५
अर्थः ॥ अने दे उरु वृत्ती मे जे ते गो नो ना प्रकारे ना उ न रे करि ने विस्तार ने प मा यो रा वो जे ए त मारो पुत्र ने ते जे ते पुरुष वि
रशे ते पुरुष जे ते परा सना त न ने वे र ने विषे गो थ्य रा वो जे पर ब्रह्म कुं ते मु ने धामे छे ॥ २५ ॥ श्लोकः ॥ य ए न म्म म न क्ते पु सं
पद द्या त्मु पु क्त्वं ॥ न स्या हं ब्रह्म रा यं म्या न्मान मा न्म जा ॥ २६ ॥ अर्थः ॥ अने जे पुरुष मारा नं कुं ने विषे अति शो स
र्व अंगे करि ने स पु र्णा ए वुं जे ए ज्ञान ते मी सारि वे वे उ परे श करे छे नारे ब्रह्म जे कुं परमात्माने मारा ज्ञान नो उ परे श कर नार
र जे ते पुरुष ते ने कुं जे ते मारि मे ले मारि मूर्ति नुं साक्षा त दर्शन आ पुं तु ॥ २६ ॥ श्लोकः ॥ य ए न त्स म धी पी त प वि त्तं पर मं
थ वि ॥ स पू ये ताः हर ह र्म्यो ज्ञान र्दी पे न दर्श य व ॥ २७ ॥ अर्थः ॥ अने जे पुरुष पर म प वि त्त ने सां भजन नारा जे ते म ने परा
प वि त्त ता नुं कर नारा ए वुं जे ए सा रु क हे जे ज्ञान रुपा आ स्या न ते ने सारि वे वे नारा शो ते पुरुष जे ते ज्ञान रुपी जे दी वो
ते गो करि ने मु ने लो क ने विषे दे र वा इ नो थकी दि व स दि व म प्र से प वि त्त थाप ले ॥ २७ ॥ श्लोकः ॥ य ए न त्स ह या नित्य म
अ गः शृ णो या न्न रः ॥ म धि न क्तिं प रां कु र्व न्क र्म जि र्म स ब ध ते ॥ २८ ॥ अर्थः ॥ अने जे मनुष्य सा च धान थको अष्ट
पे करि ने निरंतर ए जे मे त म ने क र्म ए वुं ज्ञान ते ने सां भजे ते पुरुष जे ते मारे विषे पर म ए वि ने न क्ति ते ने कर तो

॥ भा-१-
॥ २११ ॥

यकोकर्मकरिनेनहिवंपाय ॥ २८ ॥ श्लोकः ॥ अशुद्धत्वयाद्वाद्यसखेसमुपधारिते ॥ अपित्तेविगतोमोहः श्लोकश्च ॥
सोमनोभव ॥ २९ ॥ अर्थः ॥ हवेसोमननाराजेउद्वज्जीतेमनेज्ञानयुक्तंनथिययुगमशुंकाकेकरताथकाक
हेछेहेसखेएवादेउद्वजनितमेजेनेमणेमेकयुंएवुजेएवेदनुरहस्यतेजेतेसारिपरेजाएणुंकेनथिजांएणुंअनेअम
नथकिउत्तनययाएवो जेतमारोशोकनेमोदतेजेतेपएानारापोमिगयोकेनथिनाशपोमिगयोतेकहो ॥ २९ ॥ श्लो
कः ॥ नेनत्वयादोजिकायनास्तिकायरागपच ॥ अशुशुषोरनकायउर्विनीतापरीयता ॥ ३० ॥ अर्थः ॥ अनेहेउ
द्वज्जीनमारदेनकरनारजेमनुष्यतथातास्तिकजेमनुष्यतथाजननेरगनाराजेमनुष्यतथासत्सुरूपनिसेवायेर
हितजेमनुष्यतथामुनेनेजतोएवो जेमनुष्यतथाविनपेरहितजेमनुष्यएसर्वनेएजेमेतमनेकपुंजेज्ञानतेजे
तेनदेवुं ॥ ३० ॥ श्लोकः ॥ एतेर्देषिविहीनायद्वाद्यरापयप्रियापच ॥ साधवेश्वत्येज्जयाजकिः स्वात्सुयोपिता
नु ॥ अर्थः ॥ तारेकेनेएज्ञाननोउपदेशकरवोतोएजेदेभारिकरोपतेमणोरहितनेज्जोद्वएणोमाजनारोनेमार
विपेहेतवाजोनेसाधुगुणोनुकनेपवित्रावो जेमनुष्यनेनेएज्ञाननोममारुपदेशकरवोअनेशुउनेस्त्रीयोजेते
मनेपराजोमारविपेनक्तिजेतेहोयतोतेशुइनेस्त्रियोतेमनेपराअज्ञानकेहेवुं ॥ ३१ ॥ श्लोकः ॥ नेतद्विज्ञायजिता
सोज्ञातद्यमवशिष्यते ॥ पीत्वापीयूपममूनेपातयंनः वशिष्यते ॥ ३२ ॥ अर्थः ॥ हेउद्वज्जीराजेमारुकहेवुंज्ञान ॥ २११ ॥

॥ अ-२५
॥ २११ ॥

तेनेजांएनेतेनेजांएवानेईछेतो जेमनुष्यनेनेविजुंकांईजांएवानुवाकिरहेतुनथिजेमअतिशोस्वाडरावुंजे
अमृतनेनुपानकरिनेविजुंकांईपोनकरवाजोगपवाकिरहेतुनथिनेम ॥ ३३ ॥ श्लोकः ॥ ज्ञानेकर्मरायोगचवार्ता
यादेउधारणोयावानर्थान्णोताततावास्तेः हंश्चतुर्विधः ॥ ३३ ॥ अर्थः ॥ अनेज्ञानकर्मनेयोगतथावार्ताजैवैव
नीहतिनेदेउधारणजेस्त्रिनिहृत्तिरसर्वनेविषमनुष्यजेतेमनेधर्मअर्थकामनेमोक्षरूपानेउरलो अर्थजेतेपां
मवानोछेतेरद्वोमुनेभनताएवाजेहेताततमेतेतमारेतोधर्मअर्थकामनेमोक्षरूपेआरपुकारेऊंजेतेथा
वुंछुं ॥ ३३ ॥ श्लोकः ॥ मर्त्योपरात्यक्तसमस्तकर्मानिवेदितात्माविविक्कीर्षितोमे ॥ तदाः मृतत्वेपुनियगमानो
मयात्मभूयान्चकल्पतेवै ॥ ३४ ॥ अर्थः ॥ अनेहेउद्वजिमनुष्यजेतेन्यारेमारुधानधारणादिककरवानेईछेछेने
त्यागकराछेतौकिकसमगकर्मजेणोनेमुनेअर्पणकराछेदेनेमनेजेणोवोथायछेनारेतेमनुष्यजेतेअमृ
तजेमोक्षतेनेपांम्योथकोमारिसंपायेमारुसाधर्मपणुंपांमवुंतेनेअर्थनिश्चकल्यापछे ॥ ३४ ॥ अर्थः ॥ एत
सएवमारुजिनयोगमार्गस्तरोतमश्लोकवचोनिशाम्य ॥ वहांजलिः शीसुरुहकंठेनकिंविह्वेः श्युपरिपुताक्षः प
३५ ॥ अर्थः ॥ हवेएकधानो जेपुसंगतेनेशुकजिजेतेराजापरिहितप्रसेकरेछेहेरजनराविरितेआरुलनाराय
एतेमनुजेवचनतेनेसोमलिनेजोइएछेहसजेणोनेबोजवाजातांश्रुतिपेकरिनेरुंधार्गयोछेकंवजेनोनेआ

य

॥ २११ ॥

॥ भा० ॥
॥ २१३ ॥

विज्ञान

विभूताज्ञापकत्वः ॥ वसानो वक्तृत्वानं गवमनुस्मृत्स्वनिः स्मृहः ॥ ४३ ॥ अर्थः ॥ अने हे उद्वजी ते वद रि का अमने विपे अ
अकनेरा जे मंगा जी तेने उद्वजी न कर वु ते गो करि नेर लिग थां छे सम गपा प ते जे नां ने वक्तृत्व जे ते मने धारणा कर ता ने वन क
अने ते मने मता ने मार क सु र वने विपे स्मृहा घेर दि त रा वान मे जे ते थां ॥ ४३ ॥ श्लोकः ॥ तिति ह्दं ह मा चा रा णं सु श्रुं ल सं य
नें दि यः ॥ ज्ञातः समा हिन पि पा ता ने सें पु ते ॥ ४३ ॥ अर्थः ॥ अने वली सु स्व डुर वा दि क मा ज्ञ ते मना सदन कर नारा ने रु डी
छे स्व भा वने जे मनो ने व श क रां छे इं दि यो जे म गो अने ज्ञां ते ने स्थिर ए वि ने बु दि ने गो करि ने ज्ञान ने विज्ञान ते म गो सं ज्ञु
क्त ए वा था ॥ ४३ ॥ श्लोकः ॥ मतोः नु शि क्षि ते य ते वि वि क्त म नु भा व य न ॥ म प्पा चे शि त वा क्ति तो म ध र्मी नि र तो भ व
अनि द्व य ग ती स्ति स्त्रो मा मे ष्य मि त तः परः ॥ ४४ ॥ अर्थः ॥ हे उद्वजी त मे जे ते म गो मारा थ कि जे हां कि ध र्म रू प ता
न शि र म्बु छे ते ज्ञान ने सारि पे वे वारं वार वि वा र ता ने मारे वि पे प्र वेश क रा थां छे वां गि ने चि त ते जे गो ए वा थ का न मे जे ते मा
रा ध र्म ने वि पे नि रं तर प्र ति वे नु क्त्वा ॥ अने ते के डे उ त्प ति स्था ति ने पु ल य रू प ने त्र ए प मा थि क ग ति यो ने म ना स्था ग
क रि ने ते मा वा य कि पर मारा द्वा र पुर थो म ने वि पे दी य मूर्त्ति मान र यो जे कुं ते यु ने पो म शो ॥ ४४ ॥ अर्थः ॥ अक उ वा च ॥ श्लोकः ॥
स रा व मु क्तो द रि मे ध सो ह वः प्र व क्षि ण ते प रि श्रि त्वा पार योः ॥ शि रो नि धा पाः अ क्त ला नि रा ई ध र्मि थिं च र हं ह प रोः थ्यः प
क्रमे ॥ ४५ ॥ अर्थः ॥ शु क जी जे ते रा जा प रि श्रि त प्र त्ये क दे छे दे रा ज न अ क्त न ना पा प ने दे रे रा वि छे बु दि ने जे म नि ए वा जे ते
थी ह्द ए न भ ग वा न ते म गो ए प्र का रे क र्मा ने दे ते क रि ने नि नि छे बु दि जे नि ए वा जे ए उ द्व जी ते जे ते ते भ ग वा न प्र त्ये पो ता नुं

अ-२१
॥ २१३ ॥
॥ २१३ ॥

दक्षिणा दुपशरवुं रा स्ति ने प्र क्त मा क रि ने ते थी ह्द ए न भ ग वा न ना जे च र ण ते म ने वि पे पो ता नुं म स्त क मु कि ने सु र व डुर वा दि
के र हि त छे तो प ण व दि का अ म प्र त्ये चा लि नि क ल बुं ते स म प ने वि पे ॥ ४५ ॥ श्लोकः ॥ सु दु स्त ज स्मे र वि यो ग का त रो न श कु वं स्त प रि दा तु मा नुरः ॥ ह लु प
यो मूर् द नि म र्त्त पा डु के वि अ न्म म स्तु त्प यो पु नः पु नः ॥ ४६ ॥ अर्थः ॥ अने डुर वे क रि ने स्था ग न था य रा वुं छे दे त जे ने वि पे रा
वा ने अ थी ह्द ए न भ ग वा न ते म नो जे वि यो ग ते थ कि वि ता ए हे तु मारे अ क्त ल य्वा कु ल ने ते थी ह्द ए नो मा ग क र वा ने न स
म र्थ था ता ए वा जे उ द्व जी ते जे ते क र्म ने पो म ता ह्वा अ ने प छे पो ता ना भ र्त्ता जे थी ह्द ए न रा य ण ते म गो द या ये क रि ने
आ पि जे पो ता नि चं रा व डी यो ते ने म स्त क उ पर धार ण कर ता थ का ते भ ग वां न ने वारं वार न म स्कार क रि ने व दि का
अ म प्र त्ये ज्ञा ना ह्वा ॥ ४६ ॥ श्लोकः ॥ न न स्त त म र्दू दि सं नि वे नु ग तो म हा ना ग व तो वि ज्ञा ॥ य यो प रि शं ज रा दे क वं पु ना
न तेः स मा स्या प ह रे र ग ह ति ॥ ४७ ॥ अर्थः ॥ अने ते के डे म हा ना ग व त ए वा जे उ द्व जी ते जे ते थी ह्द ए न भ ग वा न ने पो ता
ना ह्द य ने वि पे सारि पे वे धारि ने व दि का अ म प्र त्ये ग पा थ का त प क रि ने ज ग त ना ए क सा चा चं पु ए वा जे ते थी ह्द ए न ना
रा य ण ते म गो जे प्र का रे उ प दे श ने क रि र ति ए प्र का रे जे ह रि नि षु सी ते ने पो म ता ह्वा ॥ ४७ ॥ श्लोकः ॥ प रा न दा ने र स मु ड सं नू
ते ज्ञा नाः मृ ते मा ग व ता य भा पि तेः ह्द ए न यो गे श्व र से वि तां श्रि णां स च्छु ह्द पा मे अ न ॥ हि मु यु ते ॥ ४८ ॥ अर्थः ॥ अने हे

तो

॥ भा० रा० ॥
॥ २१४ ॥

राजनयोगेश्वर जे ते मरुगे से आंछे चराने मनोरवा जे श्रीहृत्स्वने मरुगे पोताना भक्त जे उद्वजनी ते मने करुने आने दरुप
जे समुद्र ते गो जे लुने ज्ञानरूपी छे अमृत जे मां एवुं जे श्रीहृत्स्वने भगवाने उद्वजनी ने कहे लुं आएका दशस्कंधरुपी आरव्या
नने जे ने पुरुष अष्टपै करिने सारि वे सो भजिनेने भगिने वर्त छे ते पुरुष जे ते जन्म मरणाथ किमुका यछे ॥ ४६ ॥ श्लोकः
भव न पमपदे तु ज्ञान विज्ञान सारे निगम हउप नद्वै वेगव हेर सारे ॥ अमृत सुदृषित श्याः पार्थे प्रसवर्गा मुरुष कृप न
मांशुं हृत्स्व संतनोस्मि ॥ ४७ ॥ अर्थः ॥ हवे शु क जी जे ते श्रीहृत्स्वने भगवाने ने नमस्कार कर्ता थका कहे छे हे राजन जे
मनमरो पुष्य मां थिर सनो उच्चार करे छे ते मवेदना कर्ता एवा जे हृत्स्वने ते जे जन्म जे ते मने जन्म मरणा रूप जे भयने नो
नाश करवाने अर्थे ज्ञानने विज्ञानने ज छे अष्टपरो प्रतिपादन करवा जोग्य ते मां एवो जे वेदना सार रूप आएका दश
स्कंध तेने वेद थकि उ पार कर ता हवाने जे म जे हृत्स्वने समुद्र थकि उच्चारने करुं एवुं जे अमृत तेने देवता ने पान करवा ता
हवाने म आर वेद थकि कारो एवो जे आएका दशस्कंध तेने पुोताना राम जन्मना समूद ते मने पान करवा ता हवाने पुरु
षने म धे अष्ट एवा जे श्रीहृत्स्वना मे आदि नारायण ते मने दु जे ते नमस्कार करुं छुं ॥ ४७ ॥ इति श्री भागवत मद्रा पुराणे
कादशस्कंधे हृत्स्व उद्व संवादे राकोन त्रिंशोऽध्यायः ॥ २६ ॥ रातो वाचः ॥ श्लोकः ॥ ते तो महा भागवते उद्वे निगे ते वने
दरव त्यां कि म करोत् भगवान् भूत भावनः ॥ १ ॥ अर्थः ॥ राविर ते उद्वजनी ते मनुं ब्रि का थम पत्ये जे जावुं तेने सोन

॥ अ० २६ ॥
य
॥ २१४ ॥

लिने देवरा जा प रि हत जे ते शु क जी पत्ये पु छे छे दे मुने मोरा भागवत एवा जे उद्वजनी ते जे ते व दि व न पु सं ग ये मने ते प
छे सर्वे नूत प्रोणी जे ते मना पाल करवा जे श्रीहृत्स्वने भगवाने जे ते दारकोने विवेचुं कर ता हवा ॥ १ ॥ श्लोकः ॥ ब्रह्मशापो
पसे स्मृष्टे स्वकुले वादवर्ष नः ॥ पृथसी सर्वने ज्ञाणां तनुं सक थम नू जन् ॥ २ ॥ अर्थः ॥ अने पाद्वने म धे अष्ट एवा जे श्री
हृत्स्वने भगवाने जे ते पोताने कुल ते आह्वा नै शपै करिने नाश पां म्पे सने सर्वे जन्म जे ने जे मने अति नो पि स ला
गेरा वि जे पोना नि मूर्ति ते नो के पि रि से त्या ग कर ता हवा ॥ २ ॥ श्लोकः ॥ प्रत्युक्ति ए न पन म वला पन्न ल ग्ने न श्रे कः क
र्णा विष्टे न सरति न तो यत्सना मात्म ल ग्ने ॥ थच्छी र्वा चो ज न य तिर तिं क र्म मा ना क वी नां हृष्ठा जिलो र्पु धिर थ ग ते
पञ्च तत्साम्प मी युः ॥ ३ ॥ अर्थः ॥ देवे व लि रा श्री हृत्स्वने भगवानु जे नारि र ते नुं अति श्रे अ लो कि क पा ए वर्णन कर ता
थकारा जा पु छे छे दे मुने अ ब्र व जा जे लुं युं ते जे ते श्रीहृत्स्वना शरि रने विषे ल ग्ना वां जे पोतानो ने अने ने पाठा वा ल
वाने अर्थे न समर्थ थाना हवी पुं अने जे भगवानुं व पु सत पुरुष जे ते मना कोन दारे क रि ने हृदयने विषे पु वंश क र
रुं ने जी वने विषे थिर प लो चो दु रा वुं थ कुं पा छुं ते जी व मां थि वा स्त्र नि सरतु न थि अने जे श्रीहृत्स्वने भगवानना शरि र
निशो ना जे ते वा सादि क जे मोरा क वि ते मरुगे गाने करि थ कि ते क वि जे ते मनि वां लि युं ते मने प रा प्र ति ने उ प ज्ञा
वे छे अने यु ह मो अ र्जु न ना र थ ने वि वे र हं ए वुं जे श्रीहृत्स्वने शरि र ते ने दे वि ने ने र रा सं ग्ना म मो म रि ग या ए वा ने यु

रुनाकरनारातेजेतेनगवाननुजेसमीपपणजेनेपोमताह्वाणुजेपोतानुंशरिरतेनेरात्रीरुत्पनारापणजेतेकेरि
 त्तेअतध्यानकर्ताह्वातेनेतममुनेकरो ॥ ३ ॥ **श्लोकः ॥** दिवि सुअंत रिक्षेचमहोस्यातान्समुस्थितान् ॥
 रष्टाः सीमानसुधर्मायांरुक्षः प्राहयकनिरै ॥ ४ ॥ **अर्थः ॥** हवेभुकजिनेतेराजापरिक्षितप्रत्येकहेहेराजनश्रीरुक्ष
 नगवानजेतेआकाशनेविषेनेपृथविनेविषेनेअंतरिक्षनेविषेअतिशोवस्यथाताएवाजेमोराउत्साततेमनेदे
 रितनेपछेसुधर्मासभानेविषेवेगाएवाजेयादवनेपुत्येआगल्पकहेलेणुंजेआवचनतेनेबोलताह्वा ॥ ४ ॥ **श्री. न**
गवानुवाच ॥ श्लोकः ॥ एतेपोरामहोस्याताहर्वसांयमकेनवः ॥ सुकृतमपिनस्येधमत्रयोपदुपुंगवाः ॥ ५ ॥ **अर्थः ॥**
 हवेश्रीरुक्षनगवानजेतेकहेहेहेपदुश्रेणोआहारिकानेविषेमूसुकालजेतेनाचिरुरूपनेअंधकरएवाएमोराउत्सा
 तजेतेयापछेमादेआदिआपणोचेपरिवारपणनरहेवुं ॥ ५ ॥ **श्लोकः ॥** स्त्रियोवालाश्वहराश्वशोखीहरावजंलितः
 वयेप्रासंयासामोपत्रपत्ससरस्वती ॥ ६ ॥ **अर्थः ॥** अनेश्रीसुंबालकनेरइतेजेतेतोआदिअकिआगल्पथिन
 शरकोहारनामेजेहारकानेसमिपेतिथितेपुत्येआआअनेदेपदुश्रेणोकेडेथिआपणजेतेप्रासपुत्येनाशुंतेप्रास
 केवुंहेतोनेपरनासनेविषेपश्चिमदिशापुत्येजलनेवहनकरतिराविसरस्वतिजेतेहे ॥ ६ ॥ **श्लोकः ॥** वजाः निषिअशु
 चयउपोप्यसुसमाहिताः ॥ देवताः पूजयिष्यामः स्वपनालेपनाईगोः ॥ ७ ॥ **अर्थः ॥** अनेनेसरस्वतीनदीनेविषेस्नान

करिनेसोउपवासकरिनेपवित्रययानेएकाग्रहेचितजेमनोएषाथकाआपणसर्वेजेतेस्नानकरवांनेवेदनचर्चवांने
 भेससुकविनेमणेकरिनेदेवताजेतेमनेपुजिशुं ॥ ७ ॥ **श्लोकः ॥** ब्राह्मणोस्तुमहाभागान्कृतस्वस्वपनावयं ॥ गोमूहिर
 एषवासोभिर्गजाश्वरथवेरमनिः ॥ ८ ॥ **अर्थः ॥** अनेपछेकसोहेसुस्तिवाचनकर्मजेमणेएवाथकाआपणजेतेगायोपु
 थवीसुवर्णानेवस्वतथाहाथिपोशरथनेपरनेमणेकरिनेमोराभागवानजेब्राह्मणतेमनेपरापूजशुंकेतोब्राह्मणजे
 तेमनेरुस्तिआदिकसर्वेदानदेशुं ॥ ८ ॥ **श्लोकः ॥** विधिरेषराः रिरष्टोमंगजायनमुनमं ॥ देवदितगवांजावृतेपुपरमोभवः
 ॥ ९ ॥ **अर्थः ॥** केमजेतेदेवताविपुनेगायोनेमनिपुजाकरवारूपजेएबिधितेजेतेनिश्रेउत्पानजेतेनेनाशकरेएवांहे
 नेश्रेहावुंमंगजजेतेनेहेवानास्थानकरूपछेनेसर्वेभूतप्रणितेतेमनेविषेपरमहदिकारिछे ॥ ९ ॥ **श्लोकः ॥** इतिस
 र्वंसमाकर्णपदुहहोमधुद्विषः ॥ तद्येतिनो निरुतीर्षयासंप्रथयर्थैः ॥ १० ॥ **अर्थः ॥** देराजनसर्वेपादवनेमभेह
 एवाजेयादवनेजेतेराविरिसनुंमधुद्विषजेथीरुत्पनगवानतेमनुवचनतेनेसोअजिनेतमेकरोलोएमअमेकरिशुंए
 प्रकारेमानिनेनावेकरिनेसमूउत्तरिनेपछेरथुयेकरिनेप्रासप्रत्येजाताह्वा ॥ १० ॥ **श्लोकः ॥** तस्मिन्नगवत्तादिएप
 दुदेवेनयादवाः ॥ चक्रुः परमया भक्ता सर्वश्रेयोपहंति ॥ ११ ॥ **अर्थः ॥** अनेतेप्रासनेविषेजाईनेपादवजेतेसर्व
 श्रेयानोनेसाधनतेमणेसहितनेपदुकुलनादेवएवाजेथीरुत्पनगवानतेमणेआज्ञानैकरोएवाजेविधितेने

परम भक्ति पेंक रिनेकरताहवा ॥ ११ ॥ श्लोकः ॥ ततस्तस्मिन्महापांनंपुमेंरचकंमधु ॥ दिष्टविभ्रंजितप्रियोप
 सरवैर्नरपतेमतिः ॥ १२ ॥ अर्थः ॥ अनेतेकेइतेपुजासनेविषेपोतातानुजेप्रारब्धतेगोकरानेअहृथार्इगधिछेनुदि
 योजेमनिरावाजेयादवतेजेतेजेमदिरानापांनेकरिनेमनुपनिमतिजेतेअहृथापछेतेजेमैरेपकछेनामजे
 नुरावुमधुजेवारुणिमदिरातेरुपाजेमहापांनतेनेपीताहवा ॥ १३ ॥ श्लोकः ॥ महापांनाभिमतानांवीराणांहस
 वेतसां ॥ क्लृप्तमायाविमूढानांसंघर्षः सुमहनभूत् ॥ १४ ॥ अर्थः ॥ हेराजनूजेमदिरानुजेमहापांनतेगोकरिने
 मदीनमतनेअतिशेश्वरवारनेगर्विष्टछेचिततेजेमनांअनेश्रीकृष्णअगवाननिजेईजातेगोकरिनेविशेषपणो
 मूरावाजेयादवतेमनेमांदोमोद्विअतिशोमोदोकरजइतेदोतोहवा ॥ १५ ॥ श्लोकः ॥ पुपुपुःकोपसंरब्धावेला
 यामाततापिनः पनुर्भीरमिनिजेत्विर्गदाजिस्तोमरर्षिनिः ॥ १६ ॥ अर्थः ॥ अनेकोपेकरिनेआसनेहस्तनेविषे
 धाराकासंछेइशस्त्रजेमगोएवाथकातेयादवजेतेसमुद्रनातीरनेविषेधनुपतरवास्नेनालातयागदायुमो
 दाआत्मानेवरछिंयुतेमगोकरिनेयुधनेकरताहवा ॥ १७ ॥ श्लोकः ॥ दतत्पताकैरथकुंजरदिभिः रबरोष्ट्रगोभिर्महि
 वेर्नैरपि ॥ मिथः समेसाः शतरैः सुदुर्महाभ्रंहरैर्ईभिरिवदिपावने ॥ १८ ॥ अर्थः ॥ अनेदुर्मरावाजेतेयादवतेजे
 तेफडफडारउरतिछेपताकायुंजेमारावाजेरथनेकुंजरआदिकतथागर्दभरनेमोदासांरतथापाशमनुष्यनेस्व

चरासर्वबादनेसहितयकापरस्परनेलाथईनेबाणवडेकरिनेएकविजानेमारताहवाजेमहाधिजेतेवननेविषेपो
 तानांदेनुराजेकरिनेएकविजानेमारछेतेम ॥ १९ ॥ श्लोकः ॥ पुपुम्रसांबोपुधिःरुदमसरावकूरनोजावनिरुहसाति
 की ॥ सुभ्रसंशामजिहोसुदाहणोगोसुमित्रासुरथैसमीपनुः ॥ २० ॥ अर्थः ॥ हवेअतिरधिमहारथिजेतेमनेपूर्वधि
 जथयेलोजेईपानेममरादिकतेमगोकरिनेजेपरस्परवैरतेवैरेकरिनेथयुंजेपरस्परहंसयुद्धनेकहेछेहेराजनु
 सारिपेवेबाप्योछेमसुरजेमनेरावाजेपुपुम्रनेसांवतेजेतेरणसंशामनेविषेपरस्परपुढकरताहवाअनेकभइनेसं
 जराजाजेतेअसोअमपुढकरताहवाअनिरुहनेसायकियादवतेजेतेपरस्परपुढकरताहवाअनेकभइनेसं
 गामजितएवेजेतेपुढकरताहवानेअतिशोनयंकरावाएकश्रीकृष्णनानांनाआईगदनेविजागदनामेपुत्रएवे
 जेतेपुढकरताहवानेकमित्रनेसुरयावेजेतेपुढकरताहवा ॥ २१ ॥ श्लोकः ॥ अमेचयैवेनिशरोज्मुकादयः सहस्रजि
 छतजिज्ञानुमुरयाः ॥ अमोममासायमदोपकारिताजघुर्मकुंदेनविमोदिताशुशो ॥ २२ ॥ अर्थः ॥ अनेनिशनेउज्जु
 कछेअदिजेमानेसहस्रनीतज्ञतजितनेआनुजितएछेसुरथजेमारावाजेविजायादवतेजेतेपणकृषिगोजेशापते
 गोमदेकरिनेअंधलाकसरनेमुकुंदनेश्रीकृष्णनारायणानेमगोविशेषपणोकरिनेमोदपमाडराएवाथकाएकविजा
 नेपोमिनेअतिशोमारताहवा ॥ २३ ॥ श्लोकः ॥ दग्राहृहृत्पथकनोजसास्ततामध्वंरुंरामाधुरशूरसेनाः ॥ विसर्जनाः

कुङ्कुमः कुङ्कुमश्च मिथस्ततस्तेथविस्मयसौन्दर्ये ॥ १८ ॥ अर्थः ॥ अनेराशाहृदस्विनेअंपकतथाभोजसाल्पतनेमपु
 एजेसर्वकुलनेनेविषेथयाएवानेःप्रवृद्धदेशमारेहेनारानेमायुरभूरसेनेदेशमारेहेनाराअनेविसर्जनदेशमारेहे
 नारानेकुङ्कुमदेशमारेहेनारानेकुङ्कुमिदेशमारेहेनाराएवानेएसर्वेयारवनेजेतेतेतरणसंगामनेविषेपोतावुंजेसुहृद
 पएतुनेमोत्यागकरिनेएकविज्ञानेमारताहवा ॥ १८ ॥ श्लोकः ॥ पुत्राअपुत्रं पितृनिर्वाञ्छन्निश्चस्वस्त्रीयदोहिवपितृव्य
 मातुलैः ॥ मित्रारिभिर्भ्रैः सुहृदः सुहृद्विज्ञातीश्वः हनन्नातपरावमूरः ॥ १९ ॥ अर्थः ॥ पुत्रजेतेपोतानापितानसंपाये
 पुढकरताहवानेभार्इजेतेपोतानाभार्इसंपायेपुढकरताहवाअनेवलिमुख्यथापोतानिवेननाजेपुत्रनेपोतानि
 दिकरियुंनानेपुत्रनेपोतानाकाकानानेपुत्रनेपोतानामामानानेपुत्रनेमनिसंपायेपुढकरताहवानेमित्रजेतेमित्र
 संपायेपुढकरताहवानेसुहृदजेतेसुहृदिसंपायेपुढकरताहवाअनेज्ञातिनाजेजननेजेतेपोतानिज्ञातिनाजेज
 ननेमनेजसूदयकामारताहवा ॥ १९ ॥ श्लोकः ॥ शरेपुहायमानेषु भज्यमानेषु पधन्वसु ॥ शस्त्रेषु ह्ययमानेषु मुष्टिभिर्ज
 रुरेरकाः ॥ २० ॥ अर्थः ॥ अनेनेपुढकरनाराजेयादवतेमनावांणानेतेरतुटिगयेसनेनेधन्वजेनेमांगिगयेसतशस्त्र
 जेतेक्षयपांमेसतेपछेएसर्वेयादवजेतेपोतानीमुष्टीयोयेकरिनेएरकाजेविपुनेशापेकरिनेथयुंजेजोहनुमुशजते
 नेजेसमुद्रमांघमिनांस्वुनेनानूरणानांथयांजेपोनवाजरियांतेनेग्रहणकरताहवा ॥ २० ॥ श्लोकः ॥ तावत्त्रकल्याणः ॥ २१ ॥

भवन्परिणामुद्दिष्टान्ताः ॥ जघृदिषस्तेहस्तेनचार्यमारास्तुतेचते ॥ २१ ॥ अर्थः ॥ अनेमूषिकेरिनेधारणानेकरिथकी
 पुंतेएरकाजेतेवज्जतुल्यमोरित्ताहनिभुंगलोनिश्चयातिहृदियुंनेतेयादवजेनेपस्परदेषकरताथकातेमुगसुपेकरि
 नेएकविज्ञानेमारताहवाअनेहृलजेतेमणोनिवासायकातेश्रीहृल्वनगवांनजेतेनेमनेपणामारताहवा ॥ २१ ॥ श्लोकः
 प्रसनीकंमममानावलनरंचमोहिताः ॥ हेतुहतेपियोरजन्नापन्नाश्चानतायिनः ॥ २२ ॥ अर्थः ॥ अनेदेशजनआ
 तताइशनुंएवानेतेयादवजेनेमोहनेपांम्याथकाबलभंजेतेमनेपणपोतपोतानामामाशुभमानताथकातेवलन
 इनेमारवानेअर्थकरिछेवुद्धिजेमणोएवाथकावेरायिवलताहवा ॥ २२ ॥ श्लोकः ॥ अथतावतिसंकुसावुयस्यकुरु
 वेदन एरकामुष्टिपरिघोचरंतोजघ्नतुर्मुधि ॥ २३ ॥ अर्थः ॥ हेकुरुनेदनतेकेउंअतिशेक्रीपनेपोम्याएवानेतेश्रीहृल
 नेवलदेवजीतेजेतेपणएरकारूपछेमुष्टिनेविषेमोरिमुगलोजेमनेएवाथकापुढकरवानोउयमकरिनेरणसंग्राम
 नेविषेकरताथकाकेरलोकनेमारताहवा ॥ २३ ॥ श्लोकः ॥ ब्रह्मज्ञापोपसृष्टानो हृलमायाहतात्मनां ॥ स्पृष्टांक्रोपः
 ह्ययंनिभेवेगावांशिर्यथावने ॥ २४ ॥ अर्थः ॥ अनेब्राह्मणानोजेशापतेणोकरिनेमरणतुल्यथयेलानेश्रीहृलभग
 वांनमीमायापेकरिनेअवराइछेवुद्धियुजेमनीएवानेयादवतेमनेपरस्परस्पर्शथकियुंजेक्रोपतेजेतेपडकुलने
 तेनेक्षयपत्तेपमाउतोहवांजेमवांसनुंनेपरस्परपर्षणथावुंतेथकियुंजेअग्निनेजेनेवनजेतेनेबालेछेतेम ॥ २४ ॥

॥ श्लोकः ॥ राबंनष्टेषु सर्वेषु कुलेषु स्वेषु केशवः ॥ अतारितो नुवो जार इति मेनेव शोपितः ॥ २५ ॥ अर्थः ॥ हे राजन के शवने ॥ अ-३० ॥
 श्री कृष्ण नारायण तैजेते विरिसे सर्वेषो ताना कुलते तेनेनाशपांमे सते पठे समुद्रे पुश्वी नो जारते जेते उतारिनारख्यो ए
 ममानादावा ॥ २५ ॥ श्लोकः ॥ रामः समुद्रवेजापांयोगमास्थापयोरुपे ॥ तस्माजलोकं मानुष्यसंपोत्यात्मानमात्मनि ॥ २६ ॥ अ-
 र्थः ॥ अनेतेपलेबलदेवजी जेते समुद्रलोकां बाने विपे परमपुरुषसंधी जे समप्रापियोगनेने आश्रिनेने पोतानुं जे संकष्यारूपी वं
 मूलस्वरुपतेने विपे पोता निमूर्तिने जोडीने आसमनुष्यलोककोत्यागकर्ता देवा ॥ २६ ॥ श्लोकः ॥ रामनि पोता मासो कानगवानदे
 चकी मुनाः ॥ निपसादधरोपस्थे नृत्नामासाणुपिष्यते ॥ २७ ॥ अर्थः ॥ अनेदेवकीनापुत्रने श्री कृष्णते जेते बलरामपुत्रे पोताना
 ओकप्रत्यंतावुंतेने जोइनेने केरे विपत्तानो जे हृष्टमेने पांमिनेपृथ्वीनु जेसलनेवपरवे मताहवा ॥ २७ ॥ श्लोकः ॥ विभक्तुतुं जंरु
 पंश्रुजिष्णुपयया स्वया ॥ दिशो वितिमिराः कुर्वन्विधूमद्रवावकः ॥ २८ ॥ अर्थः ॥ अनेते श्री कृष्ण भगवान जेते केवाथकावे
 सताहवातो पोतानि जे कोतिने लोकरिने अतिशोशी अनुरावुंते चारले भुजने मांरावुं जे पोतानुं रूपतेने पारणाकरताने
 दिशाथो जेते मने अंधकारे रहितकरताथकाने विपत्तातले बेसताहवा जे मधुमादेरहित जे अग्निने जेते अंधका
 रने शालतोथकीरहेलेनेम ॥ २८ ॥ श्लोकः ॥ अचक्षांकं पनशं पामंत प्रहारकवर्चसा ॥ कौशेयां बरधुमेन परिबीतं मुमं
 गले ॥ २९ ॥ अर्थः ॥ अनेवलीते श्री कृष्ण भगवानके नास्वरूपने पारणाकरताथका बेसताहवातो हेराजन श्री वसनु ॥ २९ ॥

ले विष्णु जे मंमेपसररवुं शपामने नपावुंने हारकनामे सुवर्णते नासरस्वोले कोता जे नोरावुं जे ही रागलवस्ववुं जोउं जुंते लो
 करिनेया सकेतो जे लोरापितां बरपे रंकेने विं जुं आदीदा पुले एवुंने अतिशो मंगलरूपरावुं जे स्वरुपतेने पारणाकरताथ
 कारेताहवा ॥ २९ ॥ श्लोकः ॥ सुंदरं स्मितवक्त्रां ज्वेनी लंकुं तलमरिते ॥ पुंडरीकानिगमाक्षे स्फुरन्मकरकुंडले ॥ ३० ॥ अर्थः ॥ अने
 वलिसुंदर एवुं जे मेदरासते एाजुकुले सुवक्त्रकमलजे माएवुंने मस्तकने विषे शपामके शते लोकरिने शो अनुरावुंने कमलनापा
 नसरवां विज्ञालेने जे मोने कानने विषे स्फुरापमानले मकराकरकुंडलेने एवुं ॥ ३० ॥ श्लोकः ॥ कदिसुवद्वद्वमृचकिरीट
 कटकंगदं ॥ हारनपुरमुद्रभिः कौस्तुभेन वीराजिते ॥ ३१ ॥ अर्थः ॥ अनेके इलोके शो शोपवितमुकूरनेवा मुवेपतेमलो
 करिने शो अनुने हारकां ऊरविदिपोने कौस्तुभमणिनेमलो करिने शो अनुएवुं जे स्वरुपतेने पारणाकरताथकारेताहवा ॥
 ३१ ॥ श्लोकः ॥ वनमालापरीतो गंमूर्तिमज्जिर्निजापुपैः ॥ हृत्तोरोदक्षिणो पादमास्तीनेपंकजाहरो ॥ ३२ ॥ अर्थः ॥ अनेवलीचन
 नां पुष्यजिनेमालाते लोकरिनेया मटे अंगजेमोने मूर्तिमानजे पोतानां शरवचकादि कक्षापुपतेमलोकरिनेया सएवुं अने
 कमलसरस्वो अरुणने शोपगेतेने नमणावगनो जे उरुते उपर पारणाकरिनेरहेतु एवुं पोतानुं स्वरुप पारणाकरताथकाराश्री
 कृष्ण भगवान जेते विपत्तातले बेसताहवा ॥ ३२ ॥ श्लोकः ॥ मुगालावशोपांभः ॥ रंवेदकृते पुर्लक्ष्यको जरा ॥ मृगास्याकारेन चरं लो
 विद्याधमृगशं कया ॥ ३३ ॥ अर्थः ॥ अने हेराजनते ममपने विषे मुसलसंबे विषसतां वाकिरयो जे लोहकोकरकोते नुकस्व

॥ भा-ए ॥

॥ २१५ ॥

लेभा लुङ्जेतो एवो जे जगना मेपारापि ते जे ते मृगना मुख मररवो छे आकार जे नो एवु जे ते श्री कृष्ण भगवान नुवररातेने
 मृगजातोने चो लोकरिने विधतो दूवो ॥ ३३ ॥ श्लोकः ॥ चतुर्भुजं ते पुरुषं पट्टासक्तं किं लिपः ॥ अतः पपात शिरसापा
 रपोरसुरद्विपः ॥ ३४ ॥ अर्थः ॥ अनेक सो छे अपरापने जे तो एवो जे ते पारापि ते जे ते चार छे भुज जे मने एवा जे ते पुरुष ते
 ने देखिने जितो थको ते श्री कृष्ण भगवान ना चरणाने विपे मस्तके करिने पडतो दूवो के तो पोतानुमाद्यु भगवान ना च
 रणारविंद मां मुकिने पडतो दूवो ॥ ३४ ॥ श्लोकः ॥ अजानता कृतमिदं पापेन मपुस्तन ॥ संतुमर्दसि पापस्य व्रतमस्यो
 कमेः नप ॥ ३५ ॥ अर्थः ॥ अने पातानो जे अपरापने ते मापकरावतो थको बोलतो दूवो जे हे मपु सुदने हे निष्याप
 तमोने नजां एतोने पापरूप एवो जे कुंते मे जे ते एतमुने चारामार वारूप जे अपापकर्म ते जे ते कस्तुछे माटे देउत म
 श्लोक त मे जे ते पापरूप जे कुंते मारा उपस्रुमा करवा जो गपलो ॥ ३५ ॥ श्लोकः ॥ यस्यानुस्मरणं नृणामज्ञानध्यातना
 शनं ॥ वेदं तितस्य ते विलोमयाः सापुहुंते पुनो ॥ ३६ ॥ अर्थः ॥ अने हे विलो जे तमारुस्मरण करवु तेने मनुष्य जे ते मनु
 अज्ञान रूप जे अप्रकार ते मोनाश कर एवुं विवेका जन जे ते के छे अने हे पूजो एवा जे ते तमो समथै ते नी मे जे ते एो आ
 वाण मार वारूप अपरापक सो छे ॥ ३६ ॥ श्लोकः ॥ तया शुज द्विवैकुंठपाप्मानं मृगलुब्धकं ॥ पथापुनरहं त्वं वनकुर्याम
 दनिकर्म ॥ ३७ ॥ श्लोकः ॥ हे वैकुंठ ते कारणपणामाटे पापरूप जे मृगनो मार नारावो जे कुंते मने त मे जे ते तत्काजमारे

॥ अ-३० ॥

॥ २१६ ॥

अने कुंते ते पालो ए विरित्ये सत्यरूप जो जे अपरापने जे प्रकारे न करुते प्रकारे मुने करो ॥ ३७ ॥ श्लोकः ॥ यस्यात्ययोगर
 चिनेन विदुर्विचिंशोरुडादयोः स्य तनयाः पतयो गिरां ये ॥ तन्मा यथापि हितरह्य एतदंजः किंतस्य ते वयमः सद्व्रतया
 गृणीमः ॥ ३८ ॥ अर्थः ॥ अने त मे के जो जे तारो जो अपराप छे एतो द्वाद्वा एने शापे करिने थयुं छे तो हे भगवं न द्वाद्वा
 ने एतद्वा ना पुत्र एवा जे वेदना अर्थ ना जो एा नारा रुडादि कते सर्वे जे ते तमारि माया थे करिने अवर उंग छे ज्ञानरूपी
 दृष्टियो जे मनी एवा थका जे तमारे आत्मयोग जे पोतानुं सामर्थ्य ते एो करिने रच्यु जे सर्वे ना संहार रूप पोताना अप्रवृत्ता
 रनुपु थो जन तेने नथी जो एता तारे असत छे जानि ते मनि एवा जे अने ते जे ते द्वाद्वादि के पणान थि जो एपु कर्तव्य जे
 मनु एवा जे तमे ते तमारे जे एकरवानु तेने अनायासे करिने के मकहि सकिये ॥ ३८ ॥ श्री भगवानुवाच ॥ श्लोकः ॥ मा भैर्ज
 रै त्वमुत्तिष्ठ काम ए कृतो हि मे यादित्वं मदनुज्ञातः स्वर्गं युक्तनिनां परे ॥ ३९ ॥ अर्थः ॥ हे श्री कृष्ण भगवान जे ते पारापि
 प्रत्ये कहे छे हे जगना मे पारापि तुं जे ते भयपोमिज्ञान हिने तमो थको म जे एतो मारो मजोर थह तो तेने निश्चै तुं जे ते एो
 से पादन कसो माटे कुंते ते एो आ जानै कसो थको तुं जे ते पुण एवान जे जनने मने पोमवा जो गपरावो जे स्वर्ग तो कते प्रत्ये
 जा ॥ ३९ ॥ श्लोकः ॥ इत्यादि शो भगवता कलेने लाशरी रिण ॥ विःपरिकस्य तेन त्वा विमानेन दिवं यथै ॥ ४० ॥ अर्थः ॥ हे
 राजन परि क्षित पोतानि इलाये करिने मनुष्य ने दर्शन योग पारणक सुं छे शरीर जे एो एवा जे श्री कृष्ण भगवान ते म एो

॥ ना. ए. ॥
॥ २२० ॥

एषुकारे आत्माने कस्येथकोपारापि जे ते श्री कृष्ण भगवानने जे एषुकारे पदक्षिणा करिने तेन मस्कार करिने पछे विमाने
करिने स्वर्ग लोकोकपत्ये जातो हवो ॥ ४० ॥ श्लोकः ॥ दारुकः कृष्णपदवी मन्विच्छन्नः । धिगम्पतो ॥ वायुतुलसिका मोदमा प्रा
याः निमुस्येवयो ॥ ४१ ॥ अर्थः ॥ अने दारुकनामे जे सारथि ते जे ते ए श्री कृष्ण भगवाननी जे पदवी तेने शो धतो यकोने
पदविने न जां गिने अने पछे तुलसिनी छे मुगंध जे मां एवो जे वायुनेने मुगंधिने पछे आवापु जं थि आवावे छे त्यां श्री
कृष्ण भगवान छे ए मजां एां ने ते वायुसन्मुख जातो हवो ॥ ४१ ॥ श्लोकः ॥ ते तत्र निग्मद्यु निरापु ये हंतं सः श्वस्य मूले कृत
केनने पतिं ॥ सेदु पुतात्मानि पपात पादयो रया देव ज्ञस सवाष्य जो चनः ॥ ४२ ॥ अर्थः ॥ अने पिपलानामूलने विषे क
सी छे निवाम जे एने नी श्ला छे कां ति जे म नि ए वां जे पोता नां आ पु ह ते म ए विरे ला ए वा जे ते पोताना पति जे श्री कृष्ण
गवान ते मने ते स्पलने विषे रे विने स्ने हे करिने आ स छे बुद्धि जे निन आं मुये सहित छे ने जे ने मां एवो थको ते दारुक सा
र्थि जे ते रथ कि हे वे उ त री ने ते श्री कृष्ण भगवान ना चरणे ने विषे पद तो हवो ॥ ४२ ॥ श्लोकः ॥ अपश्यत
स्त्वचरणां बुजं प्र मोद हिः प्रनटात म सि प्र वि द्या ॥ दिशो न जाने न ल ने च शांतिं यथा निशाया मुदु पे प्र न छे ॥ ४३ ॥ अर्थः ॥ हवे
दारुक सारथि जे ते श्री कृष्ण भगवानपुत्ये करे छे हे प्र मोत मां चरणार विरे ने न दे ख नो ए वो जे कुं ते मारि हृदि जे ते अज्ञान
रुपां अंधकारने विषे प्रवे जे अर्थ य कि ना जं पां म नि ह्वि अने दिशा यो ने प ए न जां एां नो हवो ने शांति ने ते ने प ए न जां

अ. २० ॥
॥ २२० ॥

एतो हवो जे मरा विने विषे चं उ मा जे ने अस्त पां मे सने दिशा उ न धि ज एा तां ते म ॥ ४३ ॥ श्री शुक उवाच ॥ श्लोकः ॥ इति ब्रुवति स
ने वै रथो गरुड लोचनः ॥ स्वमुखा पातरा जे सां श्व ज उ दी हतः ॥ ४४ ॥ अर्थः ॥ हवे शुक देव जी जे ते रजा परि क्लित पुत्ये
के हे छे हे रज न श्रे एा ए कारे दारुक सारथि जे ते ने बो ल ते सने गरुड मुं छे चिन्ते मोने अश्वत्थ जे म एो स हित एा वो ने र
थने जे ते दारुक सारथि ने दे र व ते थके आकाश पुत्ये उडी जातो हवो ॥ ४४ ॥ श्लोकः ॥ तमन्व ग ल न रि आ नि वि लु पु ह र
एा नि च ते ना ति वि स्मि तात्मानं मू ल मा र ज ना र्दनः ॥ ४५ ॥ अर्थः ॥ अने दे र ज न रि अ एा वो जे एा श्री कृष्ण भगवान ना आ
यु प ते जे ते एा ने रथ निके रे जा ता हवो अने ते जे र थारि क नु जा वुं ते एां करिने अति शो वि स्म य पां मु छे म न जे नुं एा वो जे
दारुक सारथि ते पुत्ये श्री कृष्ण भगवान जे ते बो ल ता हवो ॥ ४५ ॥ श्री भगवानु न वां चः ॥ श्लोकः ॥ गच्छारवतीं सूतज्ञातीनां
निपुने मिथः ॥ संकर्षणा स्म निर्धातां वं पुं श्री ब्रुहि म ह शां ॥ ४६ ॥ अर्थः ॥ हवे भगवान करे छे हे दारुक कतुं जे ते हार कां पुत्ये
जावुं ने मारि जे आ द श एा जे सर्व वर्त्ता त ते ने अमा जे वं पु ते मने के हे ॥ ४६ ॥ श्लोकः ॥ हारका यो च न स्थे ये न व जिः श्व स्व वं
धु मिः ॥ मया स्मत्को ष डु पु री समुदः ज्ञा व धि व्य ति ॥ ४७ ॥ अर्थः ॥ अने पोत पोताना जे वं पु ते म एो स हित न मा रे आ हार
काने विषे न रे वुं एा वि रि स्ते प एा ने सर्व ने करे जे के म जे तो मे जे ते एो सा ग करि एा चि जे एा ष डु पु रि ने ने समुद जे ते बो लि दे
शे मा रे न रे वुं ॥ ४७ ॥ श्लोकः ॥ स्वे स्वे परि गृ ह् सं सर्व आ दा य धि त रं च नः ॥ अर्जुने ना वि ताः स वे रं ड पु स्वं ग मि व्य थ ॥ ४८ ॥

जाने तो जार ने अमा जे वं धा ते मने आता ति ने ते म तो पर स्प र ता ज श यो ते सं क र्ष ण जे ते म ते पोताना लो क पु त्ये ५

॥ अर्थः ॥ अने पोत पोतानो जे सर्वे परिवार तेने अने मांरो जे मातापोताने मने लेइने ते सर्वे जे ते अर्जुन जे ते लोरक्षाने क
 सायका इउपस्थपत्ते जा जो ए विरित्ये पण ए सर्वे हारकां नाजन ते मने तुजे ते कहे जे ॥ ४८ ॥ श्लोकः ॥ त्वं तु मर्मासाया यज्ञ
 न निष्ठ उपेक्षकः ॥ मन्सा पारच नाम तां विरायो पशु मंत्र ज ॥ ४९ ॥ अर्थः ॥ अने हे दारु कतुं जे ते तो मारा स्वरूप स्वभाव आ
 दिक तुं जे जाणवुं तेने विपे छे निशा जेने ने माइ कलोक नोगादिक निउपे स्था करतो थको मारो जे एकोतिक धर्मने पुत्ये
 रहिने अने एने उत्यनि स्थितिने पुलय तेने मारि माया निरचना जांणीने उ पशु मजेने ने पांय ॥ ४९ ॥ श्री अक्षरवाच ॥ श्लोक
 इ सु कस्तं परि कृम्य न म स्तु म पुनः पुनः ॥ त सा हो शी ह्यु पा पा घ दु र्म नाः प्र य यो पुं री ॥ ५० ॥ अर्थः ॥ हवे शुक जी जे ते राजा प
 रि हून पुत्ये कहे हे हे रा जन ए विरि ते श्री हृ ल न भगवान जे ते मरो कटो ए वी जे ए दा रु क सार थि ते जे ते श्री हृ ल न भगवान जे
 वारं मचार पु क मा क रि ने न म स्कार क रि ने अने पोताना मस्तकने विपे तेने श्री हृ ल ना जे वर ए तेने धारण करि ने उ दा म य
 को हार कां पु री पु त्ये ज्ञानो हवो ॥ ५० ॥ इति श्री नागवंते मठ पुराणो ग का दश स्कंध तीर्था ज्ञोः प्रायः ॥ ३० ॥ श्लोकः ॥ श्री अक्षरवाच ॥
 अथ तत्राः ग म ह्यु द्वा भवा म्वा च म मे न वः ॥ म हें इ पु मु स्वा दे वा मु न यः स प्र जे श्व राः ॥ १ ॥ अर्थः ॥ हवे आ ए क त्रि शा मा अ
 प्रापने विपे श्री हृ ल जे तेने मने पोताना धाम पुत्ये जावुने व सु दे व दे व किने रु कि णा आ दिक तुं जे ते भगवान नि के रे जावुं
 ने भगवान नामें दि र वि ना हार कां तु स मु ड ने विपे वी जा इ ज्ञा वा प ए ए सर्वे ने कहे शो र वा जे शुक जी ते जे तेने मो प्र थ म भ ॥ २२१ ॥

गवानने पोताना धाम पुत्ये जावुनेने जो वा निरंछा जे मने ए वा जे ब्रह्मादिक ते मनुं जे आववापण तेने ए जा पुत्ये कहे छे हे रा ज
 न ए विरित्ये सर्वे जो नाश ययो ते के रे ब्रह्मा ने पार्वती ये महित ए वा शिव जी तथा म हें उ छे मु र ज जे मा ए वा जे सर्वे दे व ता ते प्र जे
 श्व र जे म रि च्या दिक पुजा पति ते मरो सहित ए वा जे नारदा दिक मु नि ए सर्वे जे तेने प्र भा सने विपे आववा हा वा ॥ १ ॥ श्लोकः
 पितरः सिद्धो पर्वो विद्या परमहोरगाः ॥ चारणा य सूर शो सि कि न रा ष्य र सो दि जाः ॥ २ ॥ अर्थः ॥ अने पि वि सिद्ध ने गं ध
 र्व न था विद्या पर ने महोरगतथा चारणा य क्षने रा क्ष स त था किं न र अ ष्य रा वुं ने मै त्रे य कृ वि आ दिक जे आ लो क ना द्रा द्य
 ण ए सर्वे जे ते पण त्यां आववा हा वा ॥ २ ॥ इष्ट कामा भगवतो निर्यातां परमोत्तुकाः ॥ गा यं त श्व र्गां त श्व शो रेः क र्मा णि
 च न्म च ॥ ३ ॥ अर्थः ॥ अने ते ब्रह्मादिक सर्वे जे तेने प्र भा सने विपे शां ने अर्थ आववा हा वा ने के वा थ का आववा हा वा तो दे
 रा जन पर म उ क्षा दे मु क्ता वा जे ब्रह्मादिक सर्वे जे तेने श्री रि जे श्री हृ ल न भगवान नुं पोताना धाम पुत्ये जावुनेने जो वा नि
 छे रंछा जे मने ए वा थ का ते प्र भा सने विपे आववा हा वा ॥ ३ ॥ श्लोकः ॥ वर पुः पुष्य वर्णा णि विमाना ब जि जि ने भः ॥ कु र्वं तः
 सं कु लं रा ज न न क्ता पर म था पु ताः ॥ ४ ॥ अर्थः ॥ हे रा जन पर म ए वि जे अ क्ति ते रो मु क्ता वा जे ब्रह्मादिक ते जे ते विमान
 नी जे पंक्ति यो ते मरो क रि ने आ का श जे ते ने सं कि र्ण कर ना थ का पुष्य ना जे वर सा न ते मने वर्ष ता हा वा ॥ ४ ॥ श्लोकः ॥ भग
 वां थिता म हं वी श्व वि नृ ती रा म्भ नो वि मुः ॥ सं थो ज्ञा त्म नि चा त्म नं प प्र ने चै न्म मी ल य त ॥ ५ ॥ अर्थः ॥ अने हे रा ज

न समर्थ एवाजेने श्री कृष्ण भगवान् ते जेने ब्रह्माने पोतानि विभूति योजे शिव आदिक ते मने देखिने पछे पोतानो जे मनु
 प्य जावने ने पोताना दिख जावने विषे संयोगिने अने कमल नापत्र सरला जे पोताने ने जनेने मिषि ज्ञाना हवा ॥ ५ ॥ श्लोक ॥
 लोका निरामांस्तनु पारणा ध्यानमंगलं योग पारणा यो ग्रे व्यादग्धा धामाः विश त्वकं ॥ ६ ॥ अर्थः ॥ अने ते पछे ते श्री
 कृष्ण भगवान् जेने अग्नि संवेधि जे योग पारणा तेणो करिने पारणा ने ध्यान ते मने मंगल रूपने सर्व लोके जे तेने प्रिय झा
 गे ए विजे पोतानि भूति तेने तिरो धान करिने पोतानुं जे ब्रह्म पुर धाम ते प्रत्ये प्रवेश कर ता हवा ॥ ६ ॥ श्लोक ॥ दिवि दुंडुभयो
 ने दुःपेतुः सुमनसश्चरवा ॥ समं धर्मो धृतिर्भूमेः कीर्ति श्रीश्चानुते ययुः ॥ ७ ॥ अर्थः ॥ हे राजन ते सम यने विषे स्वर्ग लो
 कने विषे दुंडु निवा जिन वा गता हवा ने आकाश थकि पुष्य निवृष्टि याति हवि ॥ अने सस्य धर्मने पिर जना तथा कीर्ति ने ल
 ह्मी राम सर्व जेने आषुषी थकी ते श्री कृष्ण भगवान् निके रे जा मो हवा ॥ ७ ॥ श्लोक ॥ देवा दयो ब्रह्मसुखान् विशने स्व
 धामनि ॥ अविज्ञान गति कृष्णं ददुश्च ॥ ति विस्मिताः ॥ ८ ॥ अर्थः ॥ अने ब्रह्माले मुख्य जे मो एवा जे देवा दिक सर्व ते जे
 ते पोताना धामने विषे प्रवेशने करताने को ईना ज्ञा एषामान आ वे ए विजे गति जे नि एवा जेने श्री कृष्ण भगवान् ते मने
 न देख ता हवाने ए विरि त्ये जे भगवान् ने पोताना धामने विषे जावुं तेने जोरने अति विस्मयने पोम ता हवा ॥ ८ ॥ श्लोक ॥
 सौदा मित्रा यथाः काशेषां स्याद्दित्वाः नृमंडलं ॥ गतिर्नैलक्ष्यते मत्प्रीतिं स्यात्कृष्णस्य देवतैः ॥ ९ ॥ अर्थः ॥ ९ ॥ अर्थः ॥

अने जे मवाद्वानु जे मंडल तेनो त्याग करिने आकाश मार्गने विषे गतिने कर नि ए विजे विजलिते नि जे गति ते जे ते मनुप्य
 जे ते मणोन थिल कृष्ण करानि ते म श्री कृष्ण भगवान् ने जे पोताना धाम प्रसे जावुं ते जे ते ब्रह्मा दिक देव जे ते मणोन जाणुं ॥ ९ ॥ श्लो
 क ॥ ब्रह्मरूपदयस्ते नुरा यो गगतिंदरे ॥ विस्मितास्तां प्रशंसंतः स्वस्व लोके ययुस्तदा ॥ १० ॥ अर्थः ॥ अने ब्राह्मने रु
 दिक जे सर्व देव ताने जेने श्री हरि जे ते मने योग पारणा थके करिने जे पोताना धाम प्रसे जावुं तेने देखिने विस्मयने पोमने ते जे
 भगवान् ने जावुं तेने वरवा एता थकाने सम यने विषे पोत पोताना लोक प्रसे जा ता हवा ॥ १० ॥ श्लोक ॥ राजन्यरस्य तनु नृजा
 ननाप्यपे दामा पाविडंबनम वै हि पथान रस्य ॥ स्पृष्ट्वात्मने दमनु विप्रपवि हस्य चांते संकस्य चात्म महि नो परतः स आस्त
 ११ ॥ अर्थः ॥ हे अपरि मे पछे पो गने रो मूर्धने ना एवा जे परमे स्वर ते मना विज्ञाने समान न हि एवा जे आविर्भाव तिरो जाव
 ने लो क प्रसिद्ध नां ना प्रकार ना अ व हार ते मने नरने दृष्टो ते करिने कहे छे हे राजन अक्षर थकि परके तां स्वरूप स्वभाव
 विभूति ने रो मूर्ध्या दिक ते मणो करिने सर्व थकि विजक्षण एवा जे परमे स्वर ते मने जीवना पेवे जन्म तिरो धानने भोजन विवा
 हा दिक नां ना प्रकार ना अ व हार ते जे ते तो पोतानि मा पाये करिने अक्षर जन जे ते मने मोह रूप मादवाने अर्थ अक्षर एवा
 व छे ए मनु जे ते जा ए ते मो दृष्टो त कहे छे हे राजन जे म नर वो जे तेने को इ क मो रा रा ज्ञानि स नाने विषे पोताना कुरे व परि
 वारे सहिन आवुं तेने साना जे जनेने मने राजि करवाने अर्थ ज्ञाना प्रकार नि नर विद्या कर विने ते के रे ज्ञाना प्रकार

नीजेनरविद्या तेनेंरेखिनेपुसल य या जेतेरा जा आदिक सर्वसमानावेसनारा तेमणोरथपो शने नारे नारे वस्वरा आदिक
 आपि जेपरा मगा तेनें मांदो मां दिवे चि ले वि तेने मिश्र करि ने परस्पर क जि यो करे ने ते क जि या मां ते नर ना जे भाई
 पुत्रादिक पुंते मर वा पणुं ने ते मनि जे स्त्री पुंते मनुं पणा चिता मां प्रवेश करि ने बल वा पणुं ने ते के उं ते सर्वे नेशो के करि ने
 व्यास ए वा जे ते मा या वि नर ते नु पण म मा पि ने मिश्र करि ने मर वा पणुं अ ने ते के उं ते नर वाना जे स्त्री पो ते मनुं पण ते नर
 ना क ले वर ने गृह एा करि ने अग्नि नि चिता मां प्रवेश करि ने बल वा पणुं ए विरि ते ते नर वोजे ते रा जा नि सा भाने वि
 वेर मत्य करि ने जे म आ ओ हू तो ए म पो ता मां स गां कुं दं वि ये सहित पो ता ना दे श पुं त्ये जा तो हू वा ए जे सर्वे ते नर पुं च रि
 न ते सर्वे मनुं प्य ने मो द प मा ड वा ने अर्थ छे पण कां ई ते नर मु वान द्या ते मरा भग वान नो जे आ वि र भा व ति रो भा वा
 दिक सर्वे क्रिया ते अमुर जन ने मो हू प मा ड वा ने अर्थ छे पण कां ई ए भग वान ने विषे जन्म मरणादिक भा व छे न
 हिए तो अनादि अविनाशि दिव्य मनो दूर स चि दानं दमूर्ति छे के म जे तो आ जे जड चे त न सर्वे विश्व ते ने पो ते सू जि ने
 ने अंतर्धी मि पण ए वि श्व मां प्रवेश करि ने अने पो ते जी वुं ना क ज्यं ए ने अर्थ धार एा क स्या छे अवतार ते मणो क
 रि ने आ वि श्व मां म स करि ने प छे प्र ल प स म य ने विषे सर्वे नो सं हार करि ने पो ता ना आ ने द नो जे म हि मा ते एा करि ने
 नि ह ति पां म ता य का ते श्री कृ ल भग वान जे ते पो ता ना अक्षर पाम ने विषे अने त मु क ते मणो से वा ने क स्य कार हे छे

११ ॥ श्लोकः ॥ मर्ते नयो गुरु मुने नपमलोक नितेत्वाः न पछरणादः परमाख्यदग्धं ॥ जिगेंनकांतकमपी शमः सावनी नृः कि
 स्वा वने स्वर नयन्मग पुं म दे ॥ १२ ॥ अर्थः ॥ अने वलि पत्त क्षण वा पण ते श्री कृ ल भग वान नो म हि मा क हे छे दे रा ज न र प म लो क
 पुं त्ये प मा द्यो ए वा जे गुरु नो पु व ने ने जे श्री कृ ल म नु प्य दे दे करि ने पा लो ला वि ने पो ता ना गुरु ने दे ता हू वा अ ने शरणा गत नि
 रक्षा कर नारा ए वा जे श्री कृ ल म नु प्य दे दे करि ने पा लो ला वि ने पो ता ना गुरु ने दे ता हू वा अ ने शरणा गत निरक्षा कर नारा ए
 वा जे श्री कृ ल ते मणो अस्व स्था मा नुं मु के ल जे पर म अस्व ते लो क रि ने बल तो ए वा जे तुं ते ता शि र क्षा कर ता हू वा ने मृ त्युं जे ने
 नात्नी ल नारा जे शि व ने ने पण धु ह ने विषे ज्ञा ति ले ता हू वा ने ज रा ना मे जे पारा पि ते ने दे दे सहित स्वर्ग लो क पुं त्ये प मा ड ता
 हू वा ए वा जे आ श्री कृ ल भग वान ने जे ते पो ता नि जे र क्षा कर वि ते मां गुं स म र्थ न थि एा तो स म र्थ न छे ॥ १२ ॥ श्लोकः ॥ नथाप
 शोपस्थिति संभवप्यपेवः नस्य हेतु र्पदशोपशक्ति नृत ॥ नैष्ठस्यो तुं वपुरवशोपि ते मर्तेन किं स्वस्थ गतिपहूर्नापन ॥ १३ ॥
 अर्थः ॥ ए विरि ते ज्यारे स म र्थ छे तारे ते श्री कृ ल भग वान आ लो क मां के म न रे दे ता हू वा ती हे रा ज न जे श्री कृ ल प्र कृ ति पु
 रु पा दिक जे स म ग शक्ति घो ने मने धार एा क रि र था छे ने स म ग ज ग त नि उ स ति स्थि ति ने ना श ते मो अ सा धार एा हे तु
 छे तो पण ते श्री कृ ल भग वान जे ते पो ता नुं जे श रि ने ने सं धा ये छे वा ने न ड छ ता हू वा अ ने यो शि ने ते मणो यो ग क ला ये
 करि ने कां ई का ल पर्यं त र क्षा ने करे जे म नु प्य दे दे ते लो क रि ने श पुं यो ज न छे एा प्कारे पर मा त्मा ने विषे छे नि षा जे म नी

॥ भा. रा.

॥ २२४ ॥

एवा जेयो गिते मनि जे गति तेने देखाडता थका ते देहने आ लो कने विपति रो पान कर ता दवा ॥ १३ ॥ श्लोक ॥ य एतां पान रुखा ॥ प्र. ३१ ॥
 प ह्यस्य परदी परो ॥ १४ ॥ अर्थ ॥ अने हे राज नू जे पुरुष पातः काल मांड वि
 ने नि य मेत त्पर थको अ क्तिये करि ने अति शो थ्ये ए वि जे ए थ्यो ह्यल भगवान नी गति तेनु गान कर शो ति पुरुष जे ते सर्व थकि
 थ्ये ए वि जे ते थ्यो ह्यल भगवान नी प्राप्ति तेने पां मे छे ॥ १४ ॥ श्लोक ॥ दारु को दार का मे स च सु दे वी ग से न धीः ॥ पति त्वा च रणा व
 स्त्रै र्थ वि व क्त ह्य वि द्युतः ॥ १५ ॥ अर्थ ॥ अने हे राज नू थ्यो ह्यल थकि वि योग ने पां म्यो ए वी जे दारु क सार्थि जे ते ते दार को प
 से जा ड ने अने व सु दे व ने उ ग से न ना च रणा ने वि धे प डी ने ते ने च रणा जे ते म ने पो तानो आ सु व दे क रि ने से च न कर ती ह वी ॥
 १५ ॥ श्लोक ॥ कथ या मा म नि प ने ह्य लो क नू शो नू प ॥ त च्छ त्वा दि गू दू द या ज नाः शो क वि मूर् छि ताः ॥ १६ ॥ अर्थ ॥ हे नू
 प ते दारु क जे ते दार का मां ज ड ने सर वे द्या द व नी जे पर स पर ना श थ यो ने ने व सु दे व आ दि क जे ते म ने क हे तो ह वी अने ते वा
 र ताने सां अ लि ने उ हे ग नू क छे म न जे म नां ए वा जे सर वे दार का ना ज न ते जे ते शो क के क रि ने मु र छाने पां म ता द वा ॥ १६ ॥ श्लो
 क ॥ त व स्य स्व रि ता ज मुः ह्य ल वि श्ले प वि दू त्वा ॥ व्य स व र ते प व ज्ञा त यो ह्यं त आ न वे ॥ १७ ॥ अर्थ ॥ अने हे राज नू जे पु भा
 स ने वि धे ग थो छे पां रणा जे म ना ए वा पो ताना ज्ञा ति ज न जे ते सु ता छे ने पु भा स ने वि धे ह्य ल नो जे वि श्ले ष ते रो क रि ने आ कु ल
 आ कु ल ए वा ने पो तानो जे मु र व ते ने पो ताने श थो क रि ने मार ताने त्वर पे नू क ए वा थ का ते सर्वे दार का ना जे ते जे ते जा ता ॥ २२४ ॥

से

हवा ॥ १७ ॥ श्लोक ॥ देव का रो दू र्णा चै व व सु दे व स यो मुं नो ॥ ह्य ल रा मा व प शं प तः शो कार्ता वि ज्ञः स्मृ ति ॥ १८ ॥ अर्थ ॥ हे रा
 ज नू शो के क रि ने पु र व ने पां म तो ए वा जे दे व का रो दू र्णा ने त था व सु दे व ते जे ते तो त्पो जा ड ने पो ताना पु व ए वा जे थ्यो ह्य ल ना रा प
 ए ने व ल दे व नी ते म ने न दे र व तो थ कां ज पो ताना दे र नो त्या ग कर ता द वा ॥ १८ ॥ श्लोक ॥ प्रां णो अ वि ज्ञ ह्य ल भ ग व दि र ह
 वुराः ॥ ३ प गू रू प तं स्तां स्तान् चि तां मा रु क्तु खि षः ॥ १९ ॥ अर्थ ॥ हे राज नू भगवान नो जे वी यो ग ते रो क रि ने आ नुर ए वी
 जे वि ज्ञा ल्डी यो ते जे ते प राने पु भा स ने वि धे प ड र ए वा जे ते ने पो न पो ताना प ति ते म नुं आ लिं ग न क रि ने चि ता प्र त्ये आ रो द
 ए कर ती ह वी पुं ने पो ताना जे प्रां ण ते म नो त्या ग कर ति ह वि धुं ॥ १९ ॥ श्लोक ॥ रा म प ल्प श्च त हे र मु प गू र्णा नि मा वि श नू ॥ व सु
 दे व प ल्प स डू वै प्र ष्ठ न्ना री नू हे रेः स्तु पा ॥ ह्य ल प ल्पोः वि श न्म गि रू क्ति र्णा या ए स्त दा ल्पि का ॥ २० ॥ अर्थ ॥ हे राज नू व ल
 दे व नि नि जे स्त्रि यो ते जे ते प राने व ल दे व नी नो जे दे ह ने नुं आ लिं ग न क रि ने अग्नि प्र त्ये प्र वे श कर ति ह वि धुं अ ने व सु दे व
 नि जे स्त्रि यो ते जे ते व सु दे व नो जे दे ह ने नुं आ लिं ग न क रि ने अग्नि प्र त्ये प्र वे श कर ति ह वि धो अ ने भ ग वा न ना पु व नि जे
 स्त्रि यो ते जे ते प राने प्र ष्ठ न्ना दि क जे भ ग वा न ना पु व ने म नुं आ लिं ग न क रि ने अग्नि प्र त्ये प्र वे श कर ति ह वि धो अ ने थ्यो ह्य ल
 भ ग वा न ने वि धे छे म ने जे म नां ए वि जे रु क्ति र्णा आ दि क ह्य ल नि प ल्पि यो ते जे ते प राने अग्नि प्र त्ये प्र वे श कर ती ह वी यो ॥
 २० ॥ श्लोक ॥ अर्जुनः पेषसः सरव्युः ह्यलस्य विरहातुराः ॥ आत्मानं सोत्वयामा सह ह्यलगतैः सङ्गतिनिः ॥ २१ ॥ अर्थ ॥ अ

॥ भा. रा. ॥

॥ २२५ ॥

नेपोताने अत्रिज्ञो वासा ज्ञाने सस्वरा वा जे श्री कृष्ण नारायण ते मने विवेके करिने आतुर एवा जे अर्जुन ते जे ते पण श्री कृष्ण
 नां करे द्यो जे रुद्रा वचन ते मणो करिने पोताना अत्रात्मने सांत्वना कर ता द्वा ॥ २१ ॥ श्लोकः ॥ बंधुनां नृशो ज्ञाणामर्जुनः सां
 पशयिष्यां ॥ इत्यामाकारया मास पथा वदनु पूर्वशः ॥ २२ ॥ अर्थः ॥ अने ते अर्जुन जे ते नाश पां प्याछे गोत्री ते जे मनाने पोते प
 रामरां एवा जे पोताना बंधु ते मने जे विदुदेवा तया जलना अंजलो देवा आदिक जे सो पशयिष्य क्रिया के तो छे लुकर्म तेने
 अनुक्रमे करिने जे म परे ते म करवा ता द्वा ॥ २२ ॥ श्लोकः ॥ हारको दरिणात्पक्षां स मुद्रो ज्ञा वध तक्षणात् ॥ वर्जयित्वा मदार
 जश्री मद्रा गवदा लयं ॥ २३ ॥ अर्थः ॥ हे महाराज हरि जे ते मणो त्यागने करि रा विजे हारको तेने समुद्र जे ते शो नापे मुक्त एवुं जे
 भगवाननुं मंदिर तेने वर्जितने क्षरामात्र मां वोलि देतो द्वा ॥ २३ ॥ श्लोकः ॥ नित्यं संनिहितस्त्रज भगवान्मधुसूदनः ॥ स्मृत्या शो
 पाशु नदरः सर्वमंगलं ॥ २४ ॥ अर्थः ॥ अने ते मंदिर के तुं छे तो हेरा जन्म स्मरण मात्रे करिने जन जे ते मनो समग जे पाप तेने
 नाश करे एवा जे मधुसूदन भगवान ते जे ते निरंतर ते मंदिरने विपरछा छे अने सर्वे जे मंगल ते मने पण मंगल रूप एवुं छे
 २४ ॥ श्लोकः ॥ स्त्री बाल हृदनाया पद नशो पान्धने जयः ॥ इंद्र प्रस्यं समावेत्पव जेत ज्ञाप्ये च यत् ॥ २५ ॥ अर्थः ॥ हेरा जन्
 पछे पधने जय जे अर्जुन ते जे ते मरा तो बाकिर यो एवां जे स्त्रियो बालक ने हृद ते मने जइ ते हस्तिनापुर प्रसे पोस्ता करिने
 पछे अनिरुद्ध नापुत्र जे वजना भते मने ते वीरतां बाकिर रंजने भगवाननुं मंदिर तेने विवे अ निपेक कर ता द्वा ॥ २५ ॥

अ. ३१

॥ २२५ ॥

मंगल

श्लोकः ॥ श्रुत्वा मुहुरधेरा जन्मर्जुना ते पित्तमहाः ॥ तां तु वंश परं कृत्वा जग्युः सर्वं मद्यु पथं ॥ २६ ॥ अर्थः ॥ हेरा जनत मारा पी
 ता मद् जे पुषि हिर आदिक ते जे ते पोताना स्फुरद नो जे नाश तेने अर्जुन थ कि सां भजिने पछे तमां ने वंशना धारणा करना
 रा एवा करिने के हे तां दृस्तिना पुरने विषेत सां रा ज्ञानिषेक करिने पछे ते सर्वे पदि माहा प्रसे ज्ञाना द्वा ॥ २६ ॥ श्लोकः ॥ य
 एतद्वेदे च स्म विलोः कर्माणि जन्म च ॥ कीर्तयेच्छुद्ध पा मर्षः सर्व पापैः प्रमुच्यते ॥ २७ ॥ अर्थः ॥ हेरा जन्म जे मनुं एदे व जे ते
 मना पण देव एवा जे श्री कृष्ण नारायण ते मनां जे कर्मने जन्म ते मनुं श्राद्धे करिने गान करे ते मनु व्य जे ते सर्वे पापे करिने
 मुका पछे के तां सर्व पापे रहित थाय छे ॥ २७ ॥ श्लोकः ॥ ईश्वरे र्भगवतोरुचिरा वतार वीर्षाणि बाल चरिणा निच शंत मा
 नि ॥ अमत्र चेदुच्युता निशूतान्मनुष्यो भक्ति परां परम हंसगतो लभेत ॥ २८ ॥ अर्थः ॥ हेरा जन्म एविरिसे समर्थ एवा जे श्री
 कृष्ण नारायण ते मनो संदर एवा जे अवतार नाप्यो जन रूप पराक्रमने बाल पणानो चरित्र तेने ते सो भला थ को जन जे
 ते मने आलो कने विषे ने परलो कने विषे परम अज्ञान दने करे एवां छे मारे ते चरित्र ने गान कर तो एवा जे मनु व्य ते जे ते प
 रम हंस जे ते मने पांम चारू पर एवा जे परमात्मा तेने विषे एकां निति जे भक्ति तेने पोमं ॥ २८ ॥ ५ ॥ निश्री भागवते मह्य पुराणो ग का
 दश स्कंधे रा क विज्ञोः प्रथमः ॥ ३१ ॥ एविरिसे श्री मद्रा गवतना मेने मोटु पुराण परम हंस नि सं हितारूपने आस मी तुं करे जुं तेने वि
 धे जे एका दश स्कंधे ते मां एक विज्ञा मो अ प्रथम जे ते थयो ॥ ३१ ॥ सवे १९ ॥ ३२ नां चि च सुदि ३ ३ ने र सने दिवशा अंश से म पूर्ण थयो

अनेमारेलेआश्रयतेजेनेएवुनेनिरंतरविभवजेअएवाहनतथाशौर्यतथापराक्रमादिकसंपतियुनेमरोकरि
नेअतिबोमदोन्मतएवुनेआयदुराजानुकुलतेनोजेपराभवतेजेतेअन्यजेतेगोनहिजथाय तेजकारणप
णामारेवांसनेजेयुमदुतेनेविषेजेमअग्निजेतेउत्पन्नकरेतेमआजेयदुकुलतेनेमपेकलिजेपरस्परमा
खानाउपायरूपकलहेतेनेकराविनेशांतिजेपृथ्वीनाभारद्वाररूपजेसंकल्पतेनेजेनिवृत्तितेनेपोमिवाअ

भूभारराजपुतनायदुभिर्निरस्यगुप्तेःस्वाङ्गुभि
रचिंतयदस्रमेयः ममेवनेर्ननुगतोप्यगतद्विभारं
यद्याद्वंकुलमहोअविपत्तमास्ते ३

आपुस्तक ब्रह्मनारी वेदाता नंरजी श्री भुजना मंरि रमां रसाई आपतिपेरेआखुं ले त श्री भुजना मंरि र
मां सर्वे ब्रह्मनारितयां साधुने वांचवाने अर्थ आपु ले